

GLEDALIŠKI TERMINOLOŠKI SLOVAR

Urednice

Marjeta Humar
Barbara Sušec Michieli
Katarina Podbevšek
Slavka Lokar

Ljubljana, 2011

Zbirka Slovarji

Urednice zbirke: Metka Furlan, Marjeta Humar, Majda Merše, Jožica Škofic, Andreja Žele

Gledališki terminološki slovar

(pregledana in dopolnjena izdaja)

Urednice

Marjeta Humar, Barbara Sušec Michieli, Katarina Podbevšek, Slavka Lokar

Avtorji

Barbara Sušec Michieli (od 2000), Katarina Podbevšek (od 1998), Marjeta Humar, Slavka Lokar, †Viktor Molka (do 2005), †Janko Moder (do 2006), †Miran Herzog (do 2001), Edi Majaron (lutke), Ana Kocjančič (od 2006), Mojca Žagar Karer (od 2004)

Angleški ustrezniki

Jure Gantar

Francoski ustrezniki

Rastko Rafael Kozlevčar

Italijanski ustrezniki

Dajana Kočevar

Nemški ustrezniki

Miha Grum

Recenzenta

Anton Peršak, Andreja Žele

Računalniški vnos in obdelava gradiva

Karmen Nemec

Korekture

Tanja Fajfar, Ljudmila Bokal, Cvetana Tavzes, Mateja Jemec Tomazin, Marija Djurović

Ljubljana, 2011

Urednice

Marjeta Humar, prof., spec. leks., vodja Sekcije za terminološke slovarje na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.

Dr. Barbara Sušec Michieli, predstojnica Centra za teatrorologijo in filmologijo na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo Univerze v Ljubljani, ki predava in raziskuje zlasti zgodovino slovenskega in evropskega gledališča.

Dr. Katarina Podbevšek, predstojnica Katedre za govor na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo Univerze v Ljubljani, ki predava in raziskuje govorjeni jezik v različnih okoljih, zlasti v umetnosti.

Slavka Lokar, prof., bibliotekarska svetovalka z dolgoletnimi izkušnjami na področju gledališke, filmske, radijske in televizijske bibliografije.

K SPLETNI IZDAJI GLEDALIŠKEGA TERMINOLOŠKEGA SLOVARJA

Gledališki terminološki slovar je v knjižni obliki izšel leta 2007. Za spletno izdajo sta Mojca Žagar Karer in Marjeta Humar pregledali besedilo in popravili napake. Knjižna izdaja slovarja je ob slovenskih razlagah vsebovala angleške in francoske ustreznike. Za spletno izdajo so bili nanovo dodani italijanski in nemški ustrezniki. To delo je v okviru projekta financirala Akademija za gledališče, radio, film in televizijo Univerze v Ljubljani. Nemške ustreznike je prispeval Miha Grum, samostojni strokovni delavec Akademije za gledališče, radio, film in televizijo Univerze v Ljubljani, italijanske pa magistra gledaliških ved Dajana Kočevare.

UVOD V KNJIŽNO IZDAJO

Kratka zgodovina gledališča na Slovenskem

Na ozemlju, kjer danes živimo Slovenci, je v antiki tako kot drugod (verjetno) obstajalo gledališče v večjih rimskih naselbinah (Trst, Emona, Poetovio, Celeia). O tem nimamo dokumentov in to gledališče ni neposredno vplivalo na kasnejše kulturno dogajanje na že slovenskem ozemlju. Elemente gledališkega vsebujejo cerkveni obredi, procesije, ljudske šege, običaji in praznovanja. Razvoj gledališča v srednjem in zgodnjem novem veku je tesno povezan z nastanjajem urbanih in kulturnih središč ter uveljavljanjem pisne kulture na Slovenskem (Čedad, Koper, Ruše, Gorica, Celovec, Ljubljana itn.). Zanesljivejši dokumenti o gledališki dejavnosti, verjetno ne (popolnoma) v slovenskem jeziku, segajo v čas protestantizma, ko je v kroniki *Historia Colegii Labacensis Societas Jesu* v letu 1598 zapis, »da so igrali biblijsko igro Izakova daritev in da je bila njihova (jezuitska) predstava boljša od protestantske«. Od 17. stoletja dalje so znani obiski nemških potujočih gledaliških skupin in italijanskih opernih pevcev, baletnikov in igralcev commedie dell'arte. V 18. stoletju je bilo na Slovenskem zgrajenih več gledaliških stavb (Ljubljana, Idrija, Gorica, Trst, Maribor, Ptuj).

Korenine gledališča v slovenskem jeziku segajo od *Škofjeloškega pasijona* (rokopis, datiran 1721) preko Devovega opernega libreta *Belin* (1780), Linhartove *Županove Micke* (uprizoritev 1789) in *Matička* (uprizoritev 1849), iger ljudskega odra bukovnika Andreja Šusterja - Drabosnjaka na Koroškem, uprizoritvenih poskusov Leopolda Kordeša ter čitalniškega gibanja v leto 1867, ko je bilo v Ljubljani ustanovljeno Dramatično društvo. To je podpiralo razvoj slovenske dramatike, prevajanje v slovenščino, izdalo prvi gledališki priročnik (Josip Noli: *Priročna knjiga za gledališke dilettante*) in zbirkо gledaliških iger (*Slovenska Talija*). Podobna društva so delovala tudi v Idriji (ustanovljeno 1889), Trstu (1902), Mariboru (1909), Celju (1911), na Ptiju (kot podružnica mariborskega 1912, samostojno 1918–26). Prvi slovenski poklicni igralci in pevci se uveljavijo zlasti po letu 1892, ko je zgrajeno Deželno gledališče v Ljubljani (poslopje današnje Opere in baleta), kmalu zatem tudi v Trstu. Slovenska dramatika v obdobju moderne doseže prvi vrh z deli Ivana Cankarja. Med 1. svetovno vojno slovensko gledališče ne deluje, po njej pa se ponovno razmahne v Ljubljani, Mariboru in Trstu, kjer potekajo slovenske predstave vse do nastopa fašizma. V 30. letih 20. stoletja se ob poklicnem gledališču razmahne tudi amatersko gledališko delo, zlasti v okviru katoliških in delavskih gibanj. V drugi polovici 20. stoletja se gledališka ustvarjalnost razširja v regionalna središča, vzporedno pa se pojavljajo številne eksperimentalne in avantgardne skupine, ki ob tradicionalnih gledaliških zvrsteh postopno uveljavijo performans, sodobni ples in druge oblike postmodernističnega gledališča.

Slovensko gledališko izrazje v slovarjih in leksikonih

Kljud razmeroma bogati gledališki tradiciji slovensko gledališko izrazje še ni bilo prikazano v izvirnem terminološkem slovarju, tj. izdelanem na slovenskem gradivu. Tako zaostajamo na primer za Hrvati, ki so izdali: nerazlagalni hrvaško-angleško-francosko-italijansko-nemško-ruski (M. Hribar-Ožegović 1984¹) in razlagalni slovar, ki temelji na zelo bogati literaturi (Đurđa Škavić 1999²).

Za slovensko terminologijo in terminografijo je bilo zelo pomembno delo za *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (SSKJ), ki je nastal na izpisih iz slovenskih del. Pri njem sta kot gledališčnika sodelovala zlasti Jože Pengov (z gradivom) in Viktor Molka, ki je pripravil geslovnik za gledališko izrazje in veskozi kot svetovalec sodeloval pri izdelavi slovarskih člankov.³ V SSKJ je z gled. (gledališko) označenih in opisanih 210 gledaliških poimenovanj.

Izvirne prispevke k slovenski gledališki, lutkarski, plesni, filmski in televizijski terminologiji in terminografiji vsebuje *Gledališki besednjak*⁴ (1981), ki izhaja iz dela Cécile Giteau *Dictionnaire des arts du spectacle*. Pri prevodu in priredbi so sodelovali slovenski gledališčniki različnih generacij in dodali marsikaj svojega.⁵ Kakšno pa je razmerje med obema slovarjem, ni bilo mogoče ugotoviti. *Dictionnaire des arts du spectacle* se sicer lahko najde v slovenski spletni bibliografiji (Cobiss), vendar ni dostopnega izvoda.

Slovensko gledališko izrazje prikazujeta dva prevedena slovarja: nerazlagalni *Mednarodni slovarček tehničnih gledaliških izrazov* (1967), kjer so sodelovali Janko Moder, Viktor Molka in Dušan Tomše, ter *Gledališki slovar* Patricea Pavisa (1997), ki ga je prevedel Igor Lampret.

Z enciklopedičnega stališča je slovensko gledališče predstavljeno v *Enciklopediji Slovenije* (1987–2002), pri kateri so kot uredniki sodelovali: Edi Majaron (lutke), Dušan Moravec (gledališče do 1945) in Vasja Predan (gledališče po 1945). Vseh piscev posameznih člankov pa tu ni mogoče našteti. Gledališko izrazje je dobro zastopano v *Velikem splošnem leksikonu*

¹ V slovarju M. Hribar-Ožegović niso navedeni samo izrazi, ki jih uporablja sodobno hrvaško gledališče, pač pa tudi zgodovinski (označevalnik hist.), zastareli (označevalnik zastar.), pogovorni (označevalnik razg.) in slengovski (označevalnik sl.). Kot pogovorni so npr. označeni: numera (= točka programa), uskakivač (= dvojnik), štrihati tekst (= izpustiti del besedila), šlagvort (= iztočnica). Historični pa so npr.: deux ex machina, dionizije, dvorsko kazalište, elizabetinsko kazalište. Oznaka sl. se najpogosteje uporablja pri tujih ustreznikih, zlasti angleških ali ameriških: Tom-show (= melodrama).

² *Hrvatsko kazališno nazivlje* Đurđe Škavić temelji na hrvaški literaturi. V slovarju je zelo pogosto natančno dokumentirano, kje in kdaj je bil termin zapisan. Gradivo je razporejeno po tematskih sklopih in ne po abecedi (npr. dramske vrste: tragedija, komedija, tragikomedija, drama in nespecificirani nazivi: gluma, igra, igrokaz, komad). Zelo bogato je zajeto tudi žargonsko izrazje, ki kaže na močno navezanost hrvaškega gledališča na avstrijsko, italijansko, tudi francosko, danes pa zlasti na angleško (apšminkati se = odstraniti liciilo; špilhonorar – igralčeva denarna nagrada, plača; aktšlus – konec dejanja; flešbek – prizor, ki prikazuje, kaj se je dogodilo prej; štihvort – replika). Slovarju sledi poglavje Jezikovna analiza sodobnega hrvaškega gledališkega izrazja.

³ Delo za SSKJ je bilo tudi svojevrstna terminografska šola, saj je marsikateri od strokovnjakov, ki je sodeloval kot svetovalec, potem sam ali skupaj z drugimi izdal slovar svojega področja, npr. Zdenko Vrdlovec (*Filmski leksikon*), Henrik Neubauer (*Baletni besednjak*), ali sodeloval v skupini za izdelavo slovarja, npr. Viktor Molka, Janko Moder idr.

⁴ V *Gledališkem besednjaku*, ki ima podnaslov *slovensko strokovno izrazje v gledališču, filmu in televiziji*, so upoštevani strokovni izrazi s področja gledališča, filma, lutk, plesa in televizije. Vsaka iztočnica je razložena, v posebnem razdelku pa so navedeni francoski, angleški in nemški ustrezni.

⁵ Soavtorji so: Aleš Berger (dramske vrste), Marko Slodnjak (dramaturške značilnosti), Tone Peršak (odrsko ustvarjanje, uprizoritev), Nada Šumi (odrski govor), Peter Bedjanč (operno gledališče), Viktor Molka (odrska tehnika), Edi Majaron (lutke), Henrik Neubauer (ples), Zdenko Vrdlovec (film), Boris Grabnar (televizija), Maks Veselko (dokumentacija) in drugi.

(t. i. Knaurov leksikon, 1997–98), kjer je bilo prevedenemu gradivu dodanih veliko slovenskih podatkov in novih slovarskih člankov. Gledališko področje je obdelala Irena Samide. Za slovensko gledališče je pomemben tudi *Slovenski veliki leksikon* (2003–04), kjer so med gledališko označenimi izrazi navedeni tudi cirkuški, ki jih je prispevala klovnesa Eva Škofič Maurer. Druga gledališka področja pa sta obdelala Blaž Lukan (gledališče, dramatiki) in Darka Čeh (lutkarstvo). Gledališko izrazje je predstavljeno tudi v *Leksikonu Cankarjeve založbe* (prva izdaja 1973), vendar iz uvoda ni razvidno, kdo je avtor teh člankov. Krajši slovar gledališkega izrazja vsebuje *Pojmovnik za mlade* (1996) Blaža Lukana in gotovo še marsikatero drugo delo.

Nastajanje Gledališkega terminološkega slovarja

Gradivo za Gledališki terminološki slovar je pred več kot 50 leti začela zbirati skupina sodelavcev Akademije za gledališče, radio, film in televizijo pod vodstvom Mirka Zupančiča.⁶ Zbirka⁷ je bila prvotno namenjena za *SSKJ*. Izdelan je bil seznam terminov, na podlagi katerega sta Viktor Molka, režiser in scenograf, in Zvonka Leder Mancini, ki je pri *SSKJ* skrbela za organizacijo povezav s terminologi in deloma za oblikovanje terminoloških razlag, pripravila predloge razlag od A do P, termini za 4. in 5. knjige *SSKJ* pa so bili obdelani sproti ob redakciji slovarskih člankov.

Kasneje je bilo izpisanih več publicističnih in strokovnih del s področja gledališča. Zasnovoano je bilo tudi bolj sistematično izpisovanje za stroko pomembnejših del (Freytag, Stanislavski). S tem naj bi se bil ukvarjal Dušan Tomše. Zaradi njegove smrti načrt ni bil realiziran. Kasneje pa je delo zastajalo zaradi stalnega pomanjkanja denarja.⁸

Sredi 80. let 20. stoletja je bila po prizadevanju akademika Dragotina Cvetka v okviru Slovenske akademije znanosti in umetnosti imenovana komisija za izdelavo gledališkega slovarja, ki so jo sestavljeni: Miran Herzog, Majda Clemenz, Zvonka Leder Mancini, Slavka Lokar, Janko Moder in Viktor Molka.

Komisija je s pregledovanjem zbranega gradiva, dodajanjem novega, ugotavljanjem sinonimnih in antonimnih odnosov izdelala geslovnik gledališkega slovarja. Člani komisije so se zavedali, da izpisi niso zajeli nekaterih pomembnejših področij, zlasti tehnike igranja, govora, gibanja. Kljub temu so menili, da bi bilo smiselno geslovnik objaviti, da bi tako dobili »povratne informacije, sugestije in dopolnila k opravljenemu delu«.⁹ Do objave pa ni prišlo.

1994. se je Zvonka Leder Mancini kot vodja Sekcije za terminološke slovarje upokojila. Delo za slovar se je ustavilo.

1997. je Marjeta Humar kot nova vodja Sekcije za terminološke slovarje (od 1995 dalje) povabila vse nekdanje člane komisije k nadaljevanju dela za gledališki slovar. Odzvali so se: režiser Miran Herzog, bibliotekarka Slavka Lokar, jezikoslovec in prevajalec Janko Moder in režiser in scenograf Viktor Molka, kasneje so se pridružile: slovenistka in gledališka lektorica Katarina Podbevšek (od 1998 dalje), gledališka zgodovinarka in dramaturginja Barbara Sušec Michieli (od 2000 dalje) in umetnostna zgodovinarka Ana Kocjančič (2006 in prvi štirje meseci leta 2007), krajši čas pa so sodelovali Edi Majaron (področje lutk), Iztok Vadnjal (tehnika) in Blaž Lukan (dramaturgija). Več gledališčnikov je pomagalo z nasveti, zlasti Zoran Najdenov, Matjaž Farič in Sebastijan Horvat. Poimenovanja s področja maske in izdelave lasulj sta obdelali Barbara Pavlin in Hermina Pavšin. Delo komisije je vodila Marjeta Humar, tehnična dela sta opravljali Karmen Nemec in Marija Djurović. V okviru priprav na samostojno delo pri drugih slovarjih so sodelovale tudi mladi raziskovalki Polona Gantar in Mojca Žagar Karer ter Ljudmila Bokal.¹⁰ Pri iskanju gledališke literature sta komisiji občasno pomagali tudi bibliotekarki Bojana Bajec in Silva Bajdelj iz Centra za teatrolologijo in filmologijo AGRFT.

⁶ Izpise hrani Sekcija za terminološke slovarje Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.

⁷ Uvod v Geslovnik Gledališkega terminološkega slovarja.

⁸ Uvod v Geslovnik Gledališkega terminološkega slovarja.

⁹ Uvod v Geslovnik Gledališkega terminološkega slovarja.

¹⁰ Letopisi SAZU in poročila o delu ZRC SAZU.

Člani komisije so pripadali različnim generacijam in poklicem gledališčnikov, kar je omogočalo celovit pogled na gledališko dogajanje na Slovenskem in v Jugoslaviji (pred drugo svetovno vojno in po njej).

Obnovljena komisija je začela pregledovati geslovnik in ugotovila, da je sicer dobra podlaga za delo, saj vsebuje temeljno gledališko izrazje in tudi precej splošnega, nova poimenovanja pa da seveda manjkajo. Odločila se je, da ne bi bilo smiselnog geslovnika v celoti obnoviti, ampak ga dopolnjevati hkrati z redakcijo slovarskih člankov po tematskih sklopih. Delo je oteževalo zlasti pomanjkanje literature o tehničnem delu gledališča in igralski umetnosti ter stalno pomanjkanje denarja, tako ni bilo mogoče honorirati dodatnih del, pa tudi ne pridobiti novih sodelavcev, ki bi za svoje delo pričakovali kakršno koli plačilo. Zaradi zavzetosti vseh članov komisije in iskrenega veselja do druženja je delo dobro potekalo – gotovo pa prepočasi zlasti za starejše člane. Miran Herzog in Janko Moder sta umrla, Viktor Molka pa se je zaradi bolezni umaknil pred zaključkom slovarja.

Zadnje leto so slovar skupaj s Slavko Lokar, ki je pri projektu sodelovala dolga leta, dodelovale, dopolnjevale z novejšimi poimenovanji in zaključile mlajše sodelavke – Barbara Sušec Michieli, Katarina Podbevšek in Marjeta Humar. Najmlajši Mojca Žagar Karer in Ana Kocjančič nista sodelovali čisto do konca zaradi rojstev njunih prvih otrok. Edi Majaron pa je poleti 2007 pripravil gradivo za lutke. Pri branju korektur je sodelovala večina sodelavcev Sekcije za terminološke slovarje. Veliko koristnih pripomb so ob sodelavkah, navedenih v kolofonu, prispevali še Jakob Müller, Jožica Narat, Borislava Košmrlj - Levačič in Marija Djurović. Največ dela pa je opravila Karmen Nemec.

V knjižni obliki izdani slovar je vseboval angleške in francoske ustreznike. Angleške je prispeval izredni profesor na oddelku za gledališče na univerzi Dalhousie v Halifaxu Jure Gantar, francoske lektor za francoski jezik na oddelku za francoščino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani Rastko Rafael Kozlevčar.

Vsebina in ureditev Slovarja

- Gledališki terminološki slovar je prvi razlagalni, normativni in prevodni slovar sodobnega slovenskega gledališkega izrazja, v celoti izdelan na podlagi slovenskega gradiva. Vsebuje 2967 iztočnic.
- Slovar vsebuje izrazje gledališča, lutkarstva, deloma plesa in glasbenega gledališča kot gledaliških pojavov, radijske in televizijske igre ter sodobnih scenskih in spletnih umetnosti.
- Slovar je nastajal dolgo. Viri, po katerih je bil izdelan prvotni geslovnik, niso bili dokumentirani. V zadnjih desetih letih so bila pregledana in za slovar izpisana sodobna dela o gledališču, revijalni, časopisni članki, kot drugotni viri pa tudi slovarska dela, ki vsebujejo gledališko izrazje. Veliko izrazja so prispevali člani komisije in zunanji sodelavci. Za razlage so bila primerjana tudi tuja slovarska dela. Navedeni seznam virov je zato zelo nepopoln.
- Evropsko gledališče, katerega del je tudi slovensko, ima svoje korenine v antičnem, zato je razmeroma veliko izrazja iz antike. Zaradi povezanosti slovenskega gledališča z evropskim je veliko izrazja, prevzetega iz evropskih jezikov, neevropsko je zajeto v manjšem obsegu.
- V gledališko stroko, ki je tako izpostavljena pretoku idej, stalno prihaja veliko tujega izrazja, ki bi ga bilo treba posloveniti. Pogosto je bilo to storjeno, vendar ne za vsako ceno, zlasti pa ne, če je že uveljavljeno citatno ali prevzeto poimenovanje (*hepening, performans*) ipd.
- Gledališka terminologija je tesno povezana s terminologijo drugih umetnosti in strok (literatura, likovna umetnost, glasba, arhitektura, mediji, filozofija, tehnika itn.). Slovarji s strokovnim izrazjem teh področij pomembno dopolnjujejo ta slovar.
- Na področju umetnosti in humanistike je raba strokovne terminologije pogosto manj ustaljena kakor na drugih področjih. Poleg tega imajo številni gledališki termini (npr. *katarza, tragedija*) dolgo zgodovino, ki jo slovarske razlage lahko le deloma nakažejo. Za temeljitejše poznavanje in razumevanje gledališkega izrazja je zato priporočljiva uporaba dodatne strokovne literature.
- Pri prevzetih besedah slovar pri zapisu in naglasu zaradi v stroki uveljavljene rabe včasih odstopa od oblike, ki ji daje prednost Slovenski pravopis (*mjuzikel*).
- Slovar navaja razmeroma veliko ženskih oblik za poklice v gledališču. Kot samostojne iztočnice so te prikazane tudi zaradi tujejezičnih ustreznikov (*režiserka*). Upoštevana je tudi novejša raba, ki jo izkazujejo elektronski viri (*umetniška vodja*).
- V slovarju je sodobno slovensko gledališko izrazje predstavljeno in ovrednoteno s stališča pogostosti rabe in funkcijskozvrstne pripadnosti.
- Manj uporabljano izrazje je prikazano s kazalkami na pogostejše. Ob neoznačenem strokovnem izrazju je v manjši meri upoštevano tudi strokovno pogovorno (označeno kot *strok. pog.*) in žargonsko (*žarg.*). Izrazje, ki ima izrazito slabšalni prizvok, je označeno kot slabšalno (*slabš.*).
- Deloma je upoštevano tudi izrazje, ki se je uporabljalo v preteklih obdobjih pa tudi v ne tako oddaljenem času in ga še poznajo in uporablajo zlasti starejši gledališčniki. Z zastarelo (*zastar.*) je označeno izrazje, ki se v glavnem ne uporablja več, pojem, ki ga poimenuje, pa je še (*komparz za statist*). Z *nekdaj* je označeno izrazje, ki poimenuje pojme, ki jih danes ni več (*lahkoživec, mati, oče*), z zgodovinsko (*zgod.*) pa poimenovanja iz oddaljenejše preteklosti (*salon, gozd*).
- Posebno vprašanje so t. i. sistemske poimenovalne luknje, na katere slovarniki naletijo pri obdelavi gradiva in jih mora slovar zapolniti. Pri gledališkem slovarju je bilo več

takih primerov. Eno od nanovo ustvarjenih poimenovanj je npr. *gledališče z redi*, kot ga je poimenoval Viktor Molka, ki se je kot scenograf in režiser ukvarjal zlasti s poimenovanji v zvezi z gledališko arhitekturo, scenografijo in tehniko. Nekatere gledališke stavbe imajo v dvorani *lože I. reda, balkon II. reda, galerijo IV. reda* ipd. Kaj pomeni v teh zvezah *red*? V slovarju je takle opis: *oznaka za nivojsko razporeditev lož, balkona, stranskega balkona, galerije (npr.: loža I. reda, balkon II. reda, galerija IV. reda)*. Ime za tovrstno gledališče ni obstajalo, zato je bilo treba uvesti poimenovanje: *gledališče z redi* (*gledališče, ki ima arhitekturno razčlenjeno dvorano s parterjem, z ložami, balkoni, stranskimi balkoni in galerijami*). Zaradi sistemskosti so bila uvedena tudi poimenovanja *dvoranski del gledališke stavbe, odrski del gledališke stavbe* ipd.

- Slovar je dvodelen. V prvem delu so slovarski članki s slovensko iztočnico kot izhodiščem, v drugem so iz ustreznikov, navedenih v slovarskih člankih, oblikovani angleško-slovenski, francosko-slovenski, italijansko-slovenski in nemško-slovenski slovar.

Vrste in zgradba slovarskih člankov

- Izrazje je prikazano v slovarskih člankih. Vsak strokovni izraz je iztočnica samostojnega članka. Iztočnice so eno-, dvo- ali večbesedne in praviloma v ednini.
- Slovarski članki so razvrščeni po abecedi iztočnic.
- Iztočnice so samostalniki, glagoli, prislovi ali besedne zveze s temi jedrnimi besedami. Posebne iztočnice so tudi stalne besedne zveze ali povedi, značilne za gledališče (*abonmá in izven, Bís!*).
- Slovarski članki so polnopomenski, kazalke ali sestavljeni.
- Iztočnica ima lahko več pomenov. Ti so označeni z arabskimi številkami.
- Strokovno neoznačeno in/ali jezikovno ustreznejše pogosteje uporabljano izrazje je prikazano v polnopomenskem slovarskem članku z razlago, različnimi pojasnili, lahko s sopomenkami (S), tujimi ustrezniki, ki jim navadno sledi informativni del. V informativnem delu slovarskega članka so v razdelku **PRIM.** pri vsakem od pomenov navedena poimenovanja, ki so pomensko sorodna ali podobna; v razdelku **GL** na koncu slovarskega članka pa besedne zveze, v katerih se pojavlja iztočnica in so v slovarju na abecedno ustreznem mestu.
- Funkcijskozvrstno označeno izrazje (žargonsko, strokovno pogovorno, zastarelo) ali manj uporabljano izrazje je prikazano s kazalko, tj. označeno s puščico (→), ki usmerja na funkcjijskozvrstno neoznačeno, ustreznejše ali pogostejše poimenovanje, glej (gl.) pa kaže na bolj uporabljane pisne dvojnlice. Kazalke nimajo tujih ustreznikov.
- Vsako zvrstno označeno poimenovanje nima neoznačene sopomenke, zlasti ne vsa žargonska.
- Sestavljeni slovarski članki imajo vsaj dva pomena, od katerih je eden opisan, drugi pa usmerja na ustreznejše poimenovanje.
- Slovarski članek ima več delov: *glavo, zaglavje, pomenski, ustrezniki* in *informativni del*.
- *Glava* vsebuje iztočnico z označenim naglasom (mesto, kakovost in dolžina), morebitne pisne dvojnlice, izgovor in besednovrstne oznake.
- Pri samostalniku ali samostalniški besedni zvezi so navedeni spol (m, s, ž), drugosklonska končnica, če je sklonljiv/-a, sicer pa oznaka *neskl.*, lahko tudi podatek o številu, če je iztočnica v dvojni ali množini. Glagoli ali glagolske besedne zveze so označene z *dov.* ali *nedov.* in prvoosebno končnico za sedanji čas. Prislovi ali prislovne besedne zveze imajo oznako *prisl.* Nekatere stalno uporabljane besedne zveze ali povedi nimajo besednovrstnih oznak (*Vsi vse!, Glasneje!, Odpri se!*).
- Onaglaševanje se ravna po *Slovenskem pravopisu* (2001). Za izraze, ki jih tam ni, je bil upoštevan zlasti *Veliki slovar tujk* (2002). Izjemoma je zapisan tudi drugačen naglas, če ga potrjuje strokovna raba.
- Splošnih izgovornih posebnosti slovar ne navaja. Tako npr. pri *igralka* ni določeno, kako se izgovarja l. Tudi izgovor dvojnih soglasnikov, kadar se ti izgovarjajo kot en soglasnik, ni zapisan.
- *Zaglavje* lahko vsebuje podatek o izvoru in krajsavi. Izvor se navaja bolj izjemoma kot praviloma, če iz pojasnil ali razlage ni razviden. Včasih so izvorne besede tudi razložene, če to prispeva k lažjemu razumevanju pomena. Podatki o izvoru so vzeti iz priročnikov, navedenih v virih.
- *Pomenski del* vsebuje opis/-e pomena/-ov, različna pojasnila, zvrstne označevalnike (žarg., zastar.), morebitne sopomenke ali kazalko k ustrezejšemu izrazu.
- *Informativni del* sestavljajo tujejezični ustrezniki, primerjaj (**PRIM.**) in glej (**GL**).

Krajšave in oznake

ang.	angleški ustreznik ali poimenovanje angleškega izvora
dov.	dovršni glagol ali glagolska besedna zveza z dovršnim glagolom
dv.	dvojina
ed.	ednina
f.	ustreznik ženskega spola
fpl.	ustreznik ženskega spola v množini
fr.	francoski ustreznik ali poimenovanje francoskega izvora
GL.:	glej besedne zveze, ki vsebujejo iztočnico
gl.	glej pisno ustreznješo dvojnico
grš.	poimenovanje grškega izvora
in	uvaja enakovredno pisno ali naglasno dvojnico
ita.	italijanski ustreznik ali poimenovanje italijanskega izvora
K:	krajšava ali kratica
lat.	poimenovanje latinskega izvora
m	samostalnik ali samostalniška besedna zveza moškega spola
m.	ustreznik moškega spola
mn.	množina
mpl.	ustreznik moškega spola v množini
n.	ustreznik srednjega spola
nav.	navadno
nedov.	nedovršni glagol ali glagolska besedna zveza z nedovršnim glagolom
nekdaj	poimenovano se ne uporablja več
nem.	nemški ustreznik ali poimenovanje nemškega izvora
neskl.	nesklonljivo
npl.	ustreznik srednjega spola v množini
pol.	polovica
polj.	poimenovanje poljskega izvora
prisl.	prislov ali prislovna besedna zveza
PRIM.:	primerjaj pomensko ožja ali pomensko širša poimenovanja
pr. n. št.	pred našim štetjem
S:	sopomenka (sinonim)
s	samostalnik ali samostalniška besedna zveza srednjega spola
slabš.	slabšalno
(star.)	starinski angleški ustreznik
stol.	stoletje
strok. pog.	strokovnopogovorno – poimenovanje se uporablja v zasebnih pogovorih, za strokovna pisna besedila in javno rabo je manj primerno
šp.	poimenovanje španskega izvora
tudi	uvaja manj rabljeno pisno ali naglasno dvojnico
zastar.	zastarelo poimenovanje
zgod.	zgodovinsko poimenovanje
ž	samostalnik ali samostalniška besedna zveza ženskega spola
žarg.	žargonsko – poimenovanje se uporablja v neformalnih strokovnih pogovorih, za strokovna pisna besedila in javno rabo ni primerno
→	glej strokovno ali/in jezikovno ustreznješe ali/in pogosteje uporabljanostrokovno poimenovanje
1, 2	številčna oznaka homonimov
1, 2	številčna oznaka pomenov

- () okrogli oklepaj za navajanje izvora, pojasnil, številčnih oznak pomenov
- () oglati oklepaj za navjanje izgovora
- » « oznaka za ustreznike ali dele ustreznikov iz izvirnega jezika
- * iz slovenščine preveden, v angleščini neustaljen angleški ustreznik

Viri in literatura

Slovarji, leksikoni, enciklopedije s slovenskim gledališkim izrazjem

- Antika. Po *The Oxford Companion to Classical Literature* prevedle in priredile K. Dolinar idr. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1998.
- Berger, A., idr., 1981: *Gledališki besednjak: slovensko strokovno izrazje v gledališču, filmu in televiji*. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko.
- Dolinar, D., idr., 1977: *Literatura*. Ljubljana: Cankarjeva založba. (Leksikoni Cankarjeve založbe.)
- Enciklopedija Slovenije*. Ur. M. Javornik idr. Ljubljana: Mladinska knjiga. 1987–2002.
- Glasba*. Ur. K. Dolinar. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1984. (Leksikoni Cankarjeve založbe.)
- Kmecl, M., 1976: *Mala literarna teorija*. Ljubljana: Založba Borec.
- Kroflič, B., idr., 1990: *Ples*. Ljubljana: Cankarjeva založba. (Leksikoni Cankarjeve založbe.)
- Likovna umetnost*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1985. (Leksikoni Cankarjeve založbe.)
- Lukan, B., 1996: *Gledališki pojmovnik za mlade*. Šentilj: Aristej.
- Neubauer, H., 1999: *Baletni besednjak. Leksikon baletnega strokovnega izrazja*. Ljubljana: Forma 7.
- Neubauer, H., 2006: *Umetnost koreografije*. Ljubljana: Javni sklad za kulturne dejavnosti.
- Pavis, P., 1997: *Gledališki slovar*. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko.
- Rae, K. idr., 1967: *Mednarodni slovarček tehničnih gledaliških izrazov*. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko.
- Schmidt, J., 1995: *Slovar grške in rimske mitologije*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika* (5 zvezkov). Ur. A. Bajec idr. Ljubljana: Državna založba Slovenije. 1970–1991.
- Slovenski veliki leksikon* (3 zvezki). Ur. M. Kocjan - Barle idr. Ljubljana: Mladinska knjiga. 2003–2005.
- Veliki slovar tujk*. Ur. M. Tavzes idr. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2002.
- Veliki splošni leksikon* (8 zvezkov). Ur. M. Javornik idr. Ljubljana: DZS 1997–1998.
- Trdina, S., 1965: *Besedna umetnost*, 2. del. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Slovarji, leksikoni, enciklopedije v drugih jezikih (izbor)

- Barba, E., Savarese, N., 1991: *The secret art of the performer: a dictionary of theatre anthropology*. London, New York: Routledge.
- Barck, K., 2000–2005: *Ästhetische Grundbegriffe* (7 zvezkov). Stuttgart, Weimar: J. B. Metzler.
- Bowman, W. P., Ball, R. H., 1966: *Theatre language: a dictionary of terms in English of the drama and stage from medieval to modern times*. New York: Theatre Arts Books.
- Brauneck, M., Schnelin, G., 1986: *Theaterlexikon*. Reinbeck bei Hamburg: Rowolt Taschenbuch Verlag.
- Corvin, M., 1991: *Dictionnaire encyclopédique du théâtre*. Pariz: Bordas.
- Fischer-Lichte, E., Kolesch, D., Warstat, M., 2005: *Metzler Lexikon Theatertheorie*. Stuttgart, Weimar: Verlag J. B. Metzler.
- Giteau, C., 1970: *Dictionnaire des arts du spectacle*. Pariz: Dunod.
- Grenviller, W., 1952: *The Theatre dictionary: British and American terms in the drama, opera, and ballet*. New York: Philosophical Library.
- Hribar-Ožegović, M., 1984: *Kazališni glosarij*. Zagreb: Globus.
- Kennedy, D., 2003: *The Oxford encyclopedia of theatre and performance*. Oxford, New York: Oxford University Press.

- Kennedy, M., 2006: *The Oxford dictionary of music*. Oxford, New York: Oxford University Press.
- Koch, G., Streisand, M., 2003: *Wörterbuch der Theaterpädagogik*. Berlin: Schibri.
- Kögler, H., 1982: *The concise Oxford dictionary of ballet*. Oxford: Oxford University Press.
- Law, J., 1994: *Brewer's Theatre: a phrase and fable dictionary*. London: Cassell.
- Mehlin, U. H., 1969: *Die Fachsprache des Theaters: Eine Untersuchung der Terminologie von Bühnentechnik, Schauspielkunst und Theaterorganisation*. Düsseldorf: Pädagogischer Verlag Schwann.
- Mobley, J. P., 1992: *NTC's Dictionary of Theatre and Drama Terms*. Lincolnwood (Chicago), Illinois: NTC Publishing Group.
- Philpott, A. R., 1969: *Dictionary of puppetry*. London: Macdonald.
- Rosenthal, H., Warrack, J., 1985: *The concise Oxford dictionary of Opera*. Oxford, New York: Oxford University Press.
- Rubin, D., 1994–2004: *The world encyclopedia of contemporary theatre* (6 zvezkov). London, New York: Routledge.
- Stanton, S., Banham, M., 1996: *Cambridge Paperback Guide to Theatre*. Cambridge: University Press.
- Škavić, Đ. 1999: *Hrvatsko kazališno nazivlje*. Zagreb: Hrvatski centar ITI-Unesco.
- Trilse-Finkelstein, J., Hammer, K., 1995: *Lexikon Theater International*. Berlin: Henschel Verlag.
- Unruh, W., 1959: *ABC der Theatertechnik. Sachwörterbuch*. Halle: Veb Carl Marhold Verlag.

Monografije (izbor)

- Aristotel, 2005: *O pesniški umetnosti*. Ljubljana: Študentska založba.
- Artaud, A., 1994: *Gledališče in njegov dvojnik*. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko.
- Barba, E., 2005: *Papirnati kanu: razprava o antropologiji gledališča*. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko.
- Borovnik, S., 2005: *Slovenska dramatika v drugi polovici XX. stoletja*, Ljubljana: Slovenska matica.
- Brecht, B., 1987: *Umetnikova pot: spisi in zapiski o gledališču, liriki in romanu, filmu, fašizmu, kritiki, realizmu in formalizmu, diktaturi in miru in tako naprej*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Brockett, O., 1998: *History of the Theatre*. Boston: Allyn and Bacon (8. izdaja).
- Brook, P., 1979: *Prazen prostor*. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko.
- Carlson, M., 1998: *Performance – a critical introduction*. London, New York: Routledge.
- Carlson, M., 1992–1994: *Teorije gledališča* (3 zvezki). Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko.
- Craig, G., 1995: *O gledališki umetnosti*. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko.
- Dhomme, S., 1969: *Moderno gledališče v zadnjih sto letih*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Fischer-Lichte, E., 2004: *Aesthetik des Performativen*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Gantar, K., 1979: *Grške lirične oblike in metrični obrazci*. Ljubljana: DZS.
- Gantar, K., 1985: *Antična poetika*. Ljubljana: DZS
- Grotowski, J., 1973: *Revno gledališče*. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko.
- Hočevan, M., 1998: *Prostori igre*. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko.
- Horvat, S., 2004: *Prostor med besedo in telesom: magistrska naloga* (UL AGRFT). Ljubljana.
- Hrvatin, E. (ur.), 1996: *Prisotnost, predstavljanje, teatralnost*. Ljubljana: Maska.
- Hrvatin, E. (ur.), 2001: *Teorije sodobnega plesa*. Ljubljana: Maska.

- Inkret, A., idr. (ur.), 1996: *Akademija za gledališče, radio, film in televizijo : 50 [let] : 1946–1996*. Ljubljana: Akademija za gledališče, radio, film in televizijo.
- Inkret, A., 1986: *Drama in gledališče*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Inkret, A. (ur.), 1972: *Med Artaudom in Brechtom*. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko.
- Jovanović, D., 1996: *Paberki*. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko.
- Jurkowski, H., idr., 1998: *Zgodovina evropskega lutkarstva*. Novo mesto: Kulturnoumetniško društvo Klemenčičevi dnevi.
- Kalan, F., 1980: *Živo gledališko izročilo*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Kalan, F., 1990: *Znano in neznano*. Ljubljana: Založništvo slovenske knjige.
- Kmecl, M., 1996: *Mala literarna teorija*. Ljubljana: Mihelač in Nešović (4. izdaja).
- Koblar, F., 1972–1973: *Slovenska dramatika* (1. in 2. knjiga). Ljubljana: Slovenska matica.
- Korun, M., 2006: *Biti z igro: razmišljanja o gledališču, o igri in uprizarjanju, o gledališču in predstavi, o režiserju in igralcu in še o čem*. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko.
- Kos, J., 1995: *Očrt literarne teorije*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Kralj, V., 1984: *Dramaturški vademekum*. Ljubljana: Mladinska knjiga (2. izdaja).
- Kralj, L., 1998: *Teorija drame*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Kunst, B., Pogorevc, P., 2006: *Sodobne scenske umetnosti*. Ljubljana: Maska.
- Kuret, N., 1981: *Duhovna drama*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Lampret, I., 2006: *Rabe sočutja: dramaturški eseji*. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko.
- Lehmann, H. T., 2003: *Postdramsko gledališče*. Ljubljana: Maska.
- Lukan, B., 2001: *Slovenska dramaturgija: dramaturgija kot gledališka praksa*. Ljubljana: Slovenski gledališki muzej.
- Lukan, B., 2005: *Dramaturgija in gledališče: doktorska disertacija*. AGRFT. Ljubljana.
- Marin, M., Pušić, B., 1995: *O zgodovini gledališča*. Ljubljana: Center za teatrolologijo in filmologijo AGRFT.
- Medved Udovič, V., 2000: *Igra videza, Teoretična izhodišča branja dramskih besedil v osnovni šoli*. Ljubljana: Rokus.
- Moravec, D., 1974: *Slovensko gledališče Cankarjeve dobe*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Moravec, D., 1980: *Slovensko gledališče od vojne do vojne (1918–1941)*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Podbevšek, K., 2006: *Govorna interpretacija literarnih besedil v pedagoški in umetniški praksi*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije. (Slavistična knjižnica 11.)
- Pogačnik, J., idr., 2001: *Slovenska književnost III*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Poniž, D., 1994: *Kratka zgodovina evropske in ameriške dramatike*. Ljubljana: Mihelač.
- Poniž, D., 1994: *Tragedija*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Poniž, D., 1995: *Komedija in mešane dramske zvrsti*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Reinelt, J. G., 2006: *Javno uprizarjanje*. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko.
- Roselt, J., 2005: *Seelen mit Methode. Schauspieltheorien vom Barock bis zum postdramatischen Theater*. Berlin: Alexander Verlag.
- Schechner, R., 2003: *Performance Theory*. London, New York: Routledge.
- Sivec, J., 1976: *Opera skozi stoletja*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Stanislavski, K. S., 1977–1986: *Sistem* (6 zvezkov). Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko.
- Teržan, U., 2003: *Sodobni ples v Sloveniji*. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko.
- Tiran, J., 1965: *Umetniško priovedovanje*. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko.
- Trefalt, U., 1993: *Osnove lutkovne režije*. Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij Slovenije.
- Ubersfeld, A.: *Brati gledališče*. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko, 2002.
- Verdel, H., 1987: *Zgodovina slovenskega lutkarstva*. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko.

- Vevar, Š., 1998: *Slovenska gledališka pot*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Zarelli, B. P., Mc. Conachie, B., Williams, G. J., Sorgenfrei, C. F., 2005: *Theatre Histories: An Introduction*. London: Routledge.
- Zupančič, M., 1987: *Problematika tragedije*. Maribor: Obzorja.

Revije

Maska: časopis za scenske umetnosti, ustanovljen 1920. Ljubljana: Maska, zavod za založniško, kulturno in producentsko dejavnost, 1991–. (V obdobju 1985–1991 je revija izhajala z naslovom Maske, izdajatelj: Zveza kulturnih organizacij Slovenije.)

Lutka. Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij Slovenije, 1966–.

Dokumenti Slovenskega gledališkega muzeja. Ljubljana: Slovenski gledališki muzej, od 1964 dalje (v obdobju 1979–1995 je revija izhajala z naslovom Dokumenti Slovenskega gledališkega in filmskega muzeja).

Primerjalna književnost. Ljubljana: Slovensko društvo za primerjalno književnost, 1978.

Jezik in slovstvo. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije, 1955–.

Gledališki listi slovenskih gledališč.

Članki

Korun, M., 1996: O poučevanju gledališke režije, v zborniku: *Akademija za gledališče, radio, film in televizijo* [ur. Andrej Inkret idr.]. Ljubljana: Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, str. 139–140.

Žakelj, Š., 2004: Novejše metode proučevanja dramskega teksta in uprizoritve, *Primerjalna književnost*, 27, št. 1, str. 107–134.

SLOVAR

abdominálno díhanje -ega -a s → prepónsko díhanje

abonènt -ênta m *predplačnik določenih predstav v sezoni*

ang.: season-ticket holder, subscriber

fr.: abonné m.

ita.: abbonato m.

nem.: Abonnent m

abonêntka -e ž *predplačnica določenih predstav v sezoni*

ang.: season-ticket holder, subscriber

fr.: abonnée f.

ita.: abbonata f.

nem.: Abonnentin f

abonêntska sédež -ega -a m *sedež posameznega abonenta* **PRIM.:** abonmájski sédež

ang.: season-ticket-holder seat, subscriber seat

fr.: place abonnée f.

ita.: posto dell'abbonato m.

nem.: Abonnementplatz m

abonêntska gledališče -ega -a s *gledališče s predstavami zlasti za abonente* **PRIM.:**

néabonêntska gledališče

ang.: subscription theatre

fr.: théâtre des abonnés m.

ita.: teatro degli abbonati m.

nem.: Abonnementstheater n

abonmá -ja m **1.** *vnaprej določene predstave v sezoni, namenjene abonentom* **PRIM.:**

abonêntska sédež, abonmájska predstava, abonmájski sédež

ang.: subscription (series)

fr.: abonnement m.

ita.: abbonamento m.

nem.: Abo (Abk.) n, Abonnement n

2. *predplačilo vstopnic za določene predstave v sezoni, navadno z ugodnejšo ceno*

PRIM.: abonènt, abonêntka, konto

ang.: season ticket

fr.: abonnement m.

ita.: abbonamento m.

nem.: Abo (Abk.) n, Abonnement n, Anrecht n, Dauerkarte f

GL.: abonmá in ízven, abonmá premiéra, dijáški abonmá, premiérski abonmá

abonmá in ízven obvestilo oznaka za predstavo, pri kateri je del sedežev namenjen abonentom, preostale vstopnice so v prosti prodaji **PRIM.:** ízven in konto, ízven in za podežélje

ang.: open to subscribers and non-subscribers*

fr.: spectacle d'abonnement et hors abonnement m.

ita.: spettacolo con e senza abbonamento m.

nem.: (Theater)Abo/Freiverkauf m, (Theater)Abonnement/Freiverkauf m

abonmájska predstava -e -e ž *predstava za abonente* **PRIM.:** abonmá, abonmájski sédež, ízvenabonmájska predstava

ang.: subscription-series performance

fr.: spectacle d'abonnement m.

ita.: spettacolo per abbonati m.

nem.: Abonnementvorstellung f

abonmájski sédež -ega -a m sedež, ki se prodaja v okviru posameznega abonmaja **PRIM.:**

abonéntska sédež, abonmá, abonmájska predstáva

ang.: subscriber seat

fr.: place abonnée f.

ita.: posto riservato agli abbonati m.

nem.: Abo-Sitzplatz m

abonmá premiéra -ja -- m → premiérski abonmá

absolútne gledališče -ega -a s → totálno gledališče (1)

absúrdna dráma -e -e ž zlasti v 50. in 60. letih 20. stol. drama, ki vsebinsko in oblikovno

prekinja z izročilom klasične evropske drame, groteskno in tragikomično prikazuje odtujene medčloveške odnose, nezavedno, plehko, absurdnost sodobnega sveta, uporablja komični dialog, ki temelji na razkroju jezika **S:** dráma absúrda **PRIM.:** absúrdno gledališče, ántidráma, avantgárdna dramatika, grotéška, nàdrealistična dramatika

ang.: absurdist drama

fr.: drame absurde m.

ita.: dramma dell'assurdo m.

nem.: absurdes Drama n

absúrdni premík -ega -a m premík nastopajočega, narejen v nasprotju z logiko odrskega dogajanja **PRIM.:** lógični premík

ang.: absurd move*

fr.: déplacement absurde m.

ita.: movimento assurdo m.

nem.: absurde Bewegung f

absúrdno gledališče -ega -a s zlasti v 50. in 60. letih 20. stol. gledališče, ki uveljavlja absurdne drame ali zanje značilne prvine (naključni potek dogajanja, pasivne dramske osebe, razkrok jezika, realnega prostora in časa) **S:** gledališče absúrda **PRIM.:** absúrdna dráma, ántigledališče, avantgárdno gledališče, gledališče krútosti

ang.: theatre of the absurd

fr.: théâtre de l'absurde m.

ita.: teatro dell'assurdo m.

nem.: absurdes Theater n, Theater des Absurden n

àbšmínkanje -a s žarg. → demaskíranje

àbšmínkati -am dov. žarg. → demaskírati

actio continua -- -- [ákciijo kontínua] m neskl. (lat.) neprekinjeno odrsko dogajanje brez premorov med dejanji

ang.: actio continua*

fr.: spectacle sans pause m.

ita.: actio continua f.

nem.: actio continua f

adaptácia -e ž 1. → prirédba (1, 2, 3, 4)

2. → predeláva (1, 2)

adaptíratí -am dov. 1. → priredíti (1, 2)

2. → predélatí

adresánt -a m → pošiljátelj

adresát -a m → naslôvnik

adresírati -am dov. žarg. *nastaviti številčnico za daljinsko vodenje odrskih naprav* **PRIM.:**

moving head, skéner

ang.: to set (the keypad)

fr.: adresser les machines v.

ita.: settare v.

nem.: setzten auf Fernbedienung v.

ad spectatóres -- -- [spektatóres] prisl. (lat.) v didaskalijah → **vstrán**

afektírana ígra -e -e ž *igranje, ki navadno temelji na močnih čustvih in ga igralec sprejema kot nenaravno, izumetničeno* **PRIM.:** afektíranost, izumetnicieni gôvor, salónska dáma, stilizírani gôvor

ang.: overacting, over-the-top acting

fr.: jeu affecté m., jeu maniére m.

ita.: recitazione affettata f.

nem.: affektierte Spielweise f, übertriebenes Schauspiel n

afektírani gôvor -ega -a m → izumetnicieni gôvor

afektíranost -i ž *nenaravno, izumetničeno, pretirano čustveno vedenje, govorjenje nastopajocih* **PRIM.:** afektírana ígra, izumetnicieni gôvor, pátos, stilizírani gôvor

ang.: affectation

fr.: affectation f., minauderie f., préciosité f.

ita.: affettazione f.

nem.: Affektiertheit f

áfriško gledališče -ega -a s 1. *gledališka dejavnost, izvirajoča iz tradicionalnih afriških kultur in obredov, pri kateri nastopajoči z maskami in/ali lutkami pojejo, plešejo, recitirajo* **PRIM.:** amêriško gledališče, arábsko gledališče, ázijsko gledališče, evrópsko gledališče, obrédna ígra, obrédno gledališče

ang.: African theatre

fr.: théâtre africain m.

ita.: teatro africano m.

nem.: afrikanisches Theater n

2. od srede 20. stol. naprej gledališče, ki povezuje afriške gledališke, obredne tradicije s sodobnimi tokovi evropskega, zlasti francoskega, angleškega gledališča **PRIM.:** medkulturno gledališče, póstkoloniálno gledališče

ang.: African theatre

fr.: théâtre africain m.

ita.: teatro africano m.

nem.: afrikanisches Theater n

áfroamêriško gledališče -ega -a s *gledališče Afroameričanov, ki pogosto obravnava rasno in politično neenakost, problem kulturne identitete* **PRIM.:** áfriško gledališče, amêriško gledališče

ang.: Afro-American theatre

fr.: théâtre afroaméricain m.

ita.: teatro afroamericano m.

nem.: afroamerikanisches Theater n

afterpiece -a [áftərpis] m (ang.) v 18. stol., v Londonu kratka komedija ali farsa, navadno enodejanka s plesom, petjem in maskami, uprizarjana kot razvedrilo po klasični tragediji **PRIM.:** epilóg

ang.: afterpiece

fr.: afterpiece f.

ita.: afterpiece m.

nem.: Afterpiece n, Nachspiel n

agítka -e ž 1. dramsko besedilo s poudarjeno družbeno ali politično aktualno tendenco

PRIM.: polítična komédijska, tézna dráma

ang.: agitprop

fr.: agit-prop m.

ita.: agit-prop m.

nem.: Agitprop f

2. uprizoritev takega besedila **PRIM.:** agítprópovsko gledališče

ang.: agitprop

fr.: agit-prop m.

ita.: agit-prop m.

nem.: Agitprop f

agítprópovsko gledališče -ega -a s po oktobrski revoluciji gledališče, usmerjeno v agitacijo

in propagando komunističnih idej **PRIM.:** agítka (1), délavsko gledališče, kolektivistično gledališče, mnogočno gledališče, mobilizacijsko gledališče, politično gledališče

ang.: agitprop theatre

fr.: théâtre d'agit-prop m.

ita.: teatro d'agit-prop m.

nem.: Agitproptheater n

agógika -e ž spremjanje hitrosti govora (pohitevanje, upočasnjevanje) glede na vsebino govorjenega besedila, odrske okoliščine **PRIM.:** rítem (1), témpo, Témpo!

ang.: agogics

fr.: agogie f.

ita.: agogica f.

nem.: Agogik f

agón -a m (grš.) 1. v antiki tekmovanje v športu, umetnosti **PRIM.:** antično grško gledališče, dionizije

ang.: agon, conflict

fr.: agôn m, concours m.

ita.: agone (feste agonali) m.

nem.: Agon m, Kampf m, Wettstreit m

2. besedni spopad med protiigralcem in protagonistom **PRIM.:** igra (5), nasprótna igra

ang.: agon, conflict

fr.: agôn m, conflit m.

ita.: conflitto m.

nem.: Agon m, Kampf m, Konflikt m

3. konfliktni odnos med dramskimi osebami **PRIM.:** drámski konflikt

ang.: agon, conflict

fr.: agôn m, conflit m.

ita.: conflitto m.

nem.: Agon m, Kampf m, Konflikt m

agóra -e ž (grš. *agorá* *trg, zbor*) do konca 6. stol. pr. n. št., v antični Grčiji osrednji trg polisa, na katerem so pred postavitvijo gledališča verjetno potekale tudi dionizije

ang.: agora

fr.: agora f.

ita.: agrorà f.

nem.: Agora f, Markplatz m

àiluzionízem -zma m pred 2. svetovno vojno, po režiserju F. Žižku *zanikanje gledališke iluzije s postavivijo igralcev na prazen oder in s sceno, projicirano na zaveso* **PRIM.:** gledališka deziluzija

ang.: a-illusionism*

fr.: désillusionisme théâtral m.

ita.: negazione della illusione teatrale f.

nem.: Aillusionismus m

akademíja -e ž 1. umetniška visoka šola **PRIM.:** igralska šola

ang.: academy, faculty of fine arts, faculty of performing arts
faculty of performing arts

fr.: académie f.

ita.: accademia f.

nem.: Akademie f, Akademie für Schauspielkunst f

2. slavnostna prireditev s kulturnim programom v počastitev praznika, občetnice, pomembnega dogodka

ang.: celebration, gala

fr.: célébration f., fête f.

ita.: celebrazione f., festa di gala f.

nem.: Akademie f

akcènt -ênta m 1. izpostavljanje, izstopanje kakšnega gledališkega izrazila **S:** poudárek (2)

ang.: accent, stress

fr.: accent m.

ita.: accento m.

nem.: Akzent m

2. v izreki nastopajočega opazne tuje prvine **PRIM.:** idiolékt (1), lokalizacija (2), stilizirani govor

ang.: accent

fr.: accent m.

ita.: accento m.

nem.: Akzent m

3. → naglás (1)

4. → poudárek

5. → naglásno známenje

GL.: àlógični akcènt, lógični akcènt, nèlógični akcènt

akcentíranje -a s → onaglášanje

akcentuácia -e ž → onaglášanje

akcentuíranje -a s → onaglášanje

ákcija -e ž 1. → dejánje (3)

2. → ódrsko dogájanje

3. → umétniška ákcija

GL.: dramatična ákcija, dramátska ákcija, drámska ákcija, igrálčeva ákcija, ódrska ákcija, sinhronizácia ódrskih ákcij, umétniška ákcija, zaporédje ákcij

Ákcija! → Grémo!

akcíjska dráma -e -e ž drama z izrazito razgibanim zunanjím dogajanjem **PRIM.:** akcíjska komédiya, akcíjski prizòr (1)

ang.: action drama*

fr.: drame d'action **m.**

ita.: dramma d'azione **m.**

nem.: Action-Drama **n**

akcijska koméđija -e -e ž *komedija z izrazito razgibanim zunanjim dogajanjem* **PRIM.:**

akcijska dráma, akcijski prizòr (1), bastonáda, koméđija slapstick, svetoválec za akcijske prizôre

ang.: action comedy*

fr.: comédie d'action **f.**

ita.: commedia d'azione **f.**

nem.: Actionkomödie **f**

akcijska umetnost -e -i ž *zlasti od 60. let 20. stol. naprej umetnost, ki temelji na neposredni*

navzočnosti dejavnega umetnika, združuje zlasti likovne, gledališke, glasbene prvine, povezuje proces ustvarjanja umetniškega dela z raziskovanjem materialnosti telesa, prostora, časa, družbenim delovanjem **PRIM.:** body art, hêpening, perfórmans, performatívnost

ang.: action art

fr.: art de l'action **m.**

ita.: action art **f.**

nem.: Aktionskunst **f**

akcijski prizòr -ega -ôra **m** 1. *prizor, v katerem prevladuje zunanja dejavnost* **PRIM.:**

akcijska dráma, akcijska koméđija

ang.: action (scene)

fr.: scène d'action **f.**

ita.: scena d'azione **f.**

nem.: Actionszene **f**

2. *v ožjem smislu prizor, v katerem se nasprotniki fizično spopadejo* **PRIM.:** bastonáda

ang.: fight (scene)

fr.: scène de bagarre **f.**

ita.: scena d'azione **f.**

nem.: Actionszene **f**, Kampfszene **f**

GL.: svetoválec za akcijske prizôre

akrobát -a **m** *nastopajoči, usposobljen za izvajanje drznih, nevarnih akrobatskih točk, zlasti v*

cirkusu **PRIM.:** kaskadér

ang.: acrobat

fr.: acrobate **m.**

ita.: acrobata **m.**

nem.: Akrobat **m**

akrobátka -e ž *nastopajoča, usposobljena za izvajanje drznih, nevarnih akrobatskih točk,*

zlasti v cirkusu **PRIM.:** kaskadérka

ang.: acrobat

fr.: acrobate **f.**

ita.: acrobata **f.**

nem.: Akrobatin **f**

ákt -a **m** *zastar.* → dejánje (2)

aktánt -a **m** *v gledališki semiotiki stalna funkcionalna prvina dramske strukture, ki z drugimi*

prvinami tvori dramske situacije, temelječe na opozicijah subjekt – objekt, pomočnik – nasprotnik, pošiljatelj – naslovnik **PRIM.:** aktántski modél

ang.: actant
fr.: actant **m.**
ita.: attore **m.**
nem.: Aktant **m**

aktántska modél -ega -a **m** v gledališki semiotiki teoretični model za analizo dramske strukture na podlagi funkcionalnih odnosov med aktanti **PRIM.:** aktánt

ang.: actantial model
fr.: modèle actantiel **m.**
ita.: modello dell'attore **m.**
nem.: Aktantenmodell **n**

aktér -ja **m** → igrálec (1)

aktérka -e ž → igrálka (1)

aktívna dramaturgija -e -e ž dramaturgija, ki v dramskem besedilu, uprizoritvi išče nove pomenske sestavine **S:** subjektívna dramaturgija **PRIM.:** pasívna dramaturgija

ang.: active dramaturgy*
fr.: dramaturgie active **f.**
ita.: drammaturgia attiva **f.**
nem.: aktive Dramaturgie **f**

áktovka -e ž zastar. → ênodejánka

aktualizácia -e ž → posodobítev

akústična laméla -e -e ž → akústična plôšča

akústična lúknja -e -e ž → glúho mesto

akústična oblóga -e -e ž obloga stropa in/ali sten gledališke, koncertne dvorane za izboljšanje akustičnosti **PRIM.:** akústična plôšča

ang.: acoustic panelling
fr.: panneau acoustique **m.**
ita.: pannello rivestimento acustico **m.**
nem.: akustische Beschichtung **f**, akustische Decken- und Wandbeschichtung **f**
GL.: nastavljiva akústična oblóga

akústična plôšča -e -e ž kovinska ali lesena plošča na stropu in/ali stenah gledaliških, koncertnih dvoran za uravnavanje akustičnosti **S:** akústična laméla, akústični refléktor

ang.: acoustic panel
fr.: réflecteur acoustique **m.**
ita.: deflettore acustico **m.**
nem.: akustische Platte **f**
GL.: gibljiva akústična plôšča, nègibljiva akústična plôšča

akústične gôvorne prvíne -ih -ih prvín ž **mn.** → slúšne gôvorne prvíne

akústični efékt -ega -a **m** → zvóčni efékt

akústični refléktor -ega -ja **m** → akústična plôšča
GL.: gibljivi akústični refléktor

alegórična ígra -e -e ž → alegoríja (1, 2)

alegórična oséba -e -e ž oseba, ki predstavlja abstraktno idejo, pojmom (dobrota, vera, luč)

ang.: allegorical character
fr.: personnage allégorique **m.**

ita.: figura allegorica f.

nem.: allegorischer Charakter m

alegórični prizòr -ega -ôra m *prizor, ki prikazuje abstraktno s čutno zaznavno podobo*

ang.: allegorical scene

fr.: scène allégorique f.

ita.: scena allegorica f.

nem.: allegorische Szene f

alegorija -e ž 1. *zlasti v renesansi in baroku besedilo, ki prikazuje abstraktno s čutno zaznavno podobo* S: alegórica ígra, prispolobna ígra PRIM.: alegórični prizòr, duhôvna ígra, jezuítsko gledališče, parábola (1, 2), pastírska ígra

ang.: allegory

fr.: allégorie f.

ita.: allegoria f.

nem.: Allegorie f

2. *uprizoritev s takim načinom prikazovanja* S: alegórica ígra, prispolobna ígra PRIM.: duhôvna ígra (2)

ang.: allegory

fr.: allégorie f.

ita.: allegoria f.

nem.: Allegorie f

aleksandrínec -nca m po francoski srednjeveški pesnitvi o Aleksandru Velikem *dvanajstzložni rimani verz s središčno cezuro, značilen zlasti za francosko klasicistično dramatiko* S: dvanajstérec PRIM.: blánkvérz, klasicistična koméđija, klasicistična tragéđija, klásična tragéđija (2), vêrzna dráma

ang.: Alexandrine (line), Alexandrine (verse)

fr.: alexandrín m.

ita.: verso alessandrino m.

nem.: Alexandriner m

àlógični akcènt -ega -ênta m → nélógični poudárek (1, 2)

àlógični poudárek -ega -rka m → nélógični poudárek (1, 2)

àlógični premík -ega -a m → nélógični premík

alónža -e ž (fr. allonge, iz long *dolg*) *daljša, nakodrana lasulja za vloge sodnikov, plemičev*

PRIM.: lasúľa

ang.: (peri)wig, peruke (star.)

fr.: allonge perruque f.

ita.: parrucca lunga f.

nem.: Allongeperücke f

álpaska ganljívka -e -e ž med obema vojnama *sentimentalna, solzavo romantična ljudska igra,*

posneta po tovrstni avstrijski dramatiki

ang.: Alpine sentimental drama*

fr.: mélodrame alpin m.

ita.: melodramma (dramma sentimentale) alpino m.

nem.: sentimentales Alpendrama n

alternácia -e ž *zasedba posamezne vloge z dvema igralcema, načeloma z enakim številom vaj in predstav* PRIM.: dvójna zasédba

ang.: alternate

fr.: alternance f.

ita.: alternanza f.

nem.: Double n, Spieldouble n

GL.: štúdijska alternácia

alternacijska zasédba -e -e ž delno ali v celoti podvojena zasedba vlog **S:** drúga zasédba

PRIM.: dvójna zasédba

ang.: alternating cast, double cast

fr.: alternance f., doublure f.

ita.: alternanza del cast f.

nem.: Doppelbesetzung f, Zweitbesetzung f

alternatívno gledališče -ega -a s gledališče, ki se s svojim programom in ustvarjalnim

procesom odmika od prevladujoče estetike **PRIM.:** eksperimentálno gledališče

ang.: alternative theatre

fr.: théâtre alternatif m.

ita.: teatro alternativo m.

nem.: Alternativtheater n

alternírati -am nedov. izmenično z drugim igralcem nastopati v isti vlogi **PRIM.:** alternácia,

alternacijska zasédba

ang.: to alternate

fr.: alterner v.

ita.: alternare v.

nem.: alternieren v.

amatér -ja m 1. kdor se nepoklicno ukvarja z gledališko dejavnostjo **S:** zastar. diletant (1),

ljubitelj

ang.: amateur

fr.: amateur de théâtre m.

ita.: amatore teatrale m.

nem.: Amateur m, Amateurschauspieler m

2. slabš. igralec, ki se poklicno ukvarja z gledališko dejavnostjo brez zadostnega znanja, estetskega okusa **S:** slabš. diletant (2)

ang.: amateur

fr.: dilettant m.

ita.: dilettante m.

nem.: Amateur m, Dilettant m

amatérka -e ž 1. ženska, ki se nepoklicno ukvarja z gledališko dejavnostjo **S:** zastar.

diletantka, ljubiteljica

ang.: amateur

fr.: amatrice de théâtre f.

ita.: amatrice teatrale f.

nem.: Amateurin f, Amateurschauspielerin f

2. slabš. igralka, ki se poklicno ukvarja z gledališko dejavnostjo brez zadostnega znanja, estetskega okusa **S:** slabš. diletantka (2)

ang.: amateur

fr.: dilettante f.

ita.: dilettante f.

nem.: Amateurin f, Dilettantin f

amatérská gledališka skupína -e -e -e ž skupina, ki nepoklicno pripravlja uprizoritve in

izvaja gledališke predstave **PRIM.:** délavski óder, délavsko gledališče, dijáško gledališče, študentsko gledališče

ang.: amateur company, amateur group

fr.: troupe d'amateurs de théâtre f.

ita.: compagnia teatrale amatoriale f.

nem.: Amateurtheatergruppe f, Laienspielgruppe f, Laientruppe f

amatérská igrálka -e -e ž *igralka, ki se nepoklicno ukvarja z igranjem* **PRIM.:** amatérská gledalíška skupína, amatérsko gledalíšče

ang.: amateur actress

fr.: comédienne amatrice f.

ita.: attrice teatrale amatoriale f.

nem.: Amateurschauspielerin f

amatérská lútkovna skupína -e -e -e ž *skupina lutkarjev, ki nepoklicno pripravlja in izvaja lútkovne predstave* **PRIM.:** amatérská gledalíška skupína, lútkovni króžek, šólsko gledalíšče

ang.: amateur puppet company, amateur puppet troupe

fr.: groupe amateur de marionnettes m.

ita.: compagnia amatoriale di marionette f.

nem.: Amateurpuppenspiel-Gruppe f, Amateurpuppentheater-Gruppe f, Puppentheatergruppe f

amatérski igrálec -ega -lca m *igralec, ki se nepoklicno ukvarja z igranjem* **PRIM.:** amatérská gledalíška skupína, amatérsko gledalíšče

ang.: amateur actor

fr.: comédien amateur m.

ita.: attore amatoriale m.

nem.: Amateurschauspieler m

amatérski teáter -ega -tra m → amatérsko gledalíšče

amatérsko gledalíšče -ega -a s od 19. stol. naprej *stalno ali priložnostno gledališče, ki se nepoklicno ukvarja z gledališko dejavnostjo* **S:** amatérski teáter, **zastar.** diletántska gledalíšče, **zastar.** ljubíteljsko gledalíšče **PRIM.:** délavsko gledalíšče, dijáško gledalíšče, poklícno gledalíšče, študéntska gledalíšče

ang.: amateur theatre, community theatre

fr.: théâtre amateur m.

ita.: teatro amatoriale m.

nem.: Amateurtheater n, Laientheater n, Liebhabertheater n

GL.: amatérsko lútkovno gledalíšče

amatérsko lútkovno gledalíšče -ega -ega -a s *stalno ali priložnostno lutkovno gledališče, ki se nepoklicno ukvarja z lutkarsko dejavnostjo* **PRIM.:** amatérsko gledalíšče

ang.: amateur puppet theatre

fr.: théâtre amateur de marionnettes m.

ita.: teatro amatoriale di marionette m.

nem.: Amateurfigurentheater n, Amateurpuppentheater n

ambientálna režija -e -e ž *režija, ki za prostor uprizoritve izbira prizorišča zunaj gledališke stavbe* **PRIM.:** ambientálno gledalíšče

ang.: environmental directing, site-specific directing

fr.: la mise en scène en plein air f.

ita.: regia en plain air (all'aperto) f.

nem.: ortsspezifische Inszenierung f

ambientálni teáter -ega -tra m → ambientálno gledalíšče

ambientálno gledališče -ega -a s od 60. let 20. stol. naprej, po R. Schechnerju *gledališče, ki za uprizoritve izbira okolja zunaj gledaliških stavb in skuša v prostoru zbrisati mejo med igralci in občinstvom* **S:** ambientálni teáter **PRIM.:** gledališče na prôstem, gledališče na vôdi, hêopening, polétno gledališče (1, 2), úlično gledališče

ang.: environmental theatre, site-specific theatre

fr.: théâtre de environnement m., théâtre en plein air m.

ita.: teatro all'aperto m.

nem.: Environmental Theatre n

amêriško gledališče -ega -a s gledališče v Severni in Južni Ameriki, ki poleg oblik, izhajajočih iz evropske gledališke tradicije, obsega tudi gledališko dejavnost Afroameričanov in Indijancev **PRIM.:** áfriško gledališče, ázijsko gledališče, evrópsko gledališče

ang.: American Theatre

fr.: théâtre américain m.

ita.: teatro americano m.

nem.: amerikanisches Theater n

GL.: áfroamêriško gledališče

amfiteáter -tra m od rimske antike naprej gledališče na prostem, v katerem igralno ploskev obdaja okrogel, polkrožen ali ovalen stopničasto se dvigajoč avditorij **PRIM.:** antično rímsko gledališče, aréna (1), párodos, proscéníjski óder, škálasti óder

ang.: amphitheatre

fr.: amphithéâtre m.

ita.: amfiteatro m.

nem.: Amphitheater n

amojbêjon -a m v antični grški tragediji del dialoga med igralcji ali med igralcji in zborom, v katerem vsaj en udeleženec poje **PRIM.:** ditirámski zbòr, zbòr (1, 2)

ang.: amoibaion

fr.: amoibaion m.

ita.: amoibaion m.

nem.: Amoibaion n

amoroso -a [amorózo] m (ita.) → innamoráto

anagnorisis -a [anagnórisis] m (grš.) po Aristotelu → prepoznanje

anagnorízem -zma m (grš.) po Aristotelu → prepoznanje

analíticna dráma -e -e ž drama, ki razčlenjuje in razkriva posledice dejstev in dogodkov iz predzgodbe **PRIM.:** analíticna téhniká, íbsenovska dramaturgiá, sintétična dráma

ang.: analytical drama*, drama with a late point of attack

fr.: pièce analytique f.

ita.: dramma analitico m.

nem.: analytisches Drama n

analíticna téhniká -e -e ž dramaturška tehniká, ki v dogajanje uvaja dejstva iz predzgodbe

PRIM.: analíticna dráma, íbsenovska dramaturgiá, sintétična dráma, sintétična téhniká

ang.: analytical playwriting*

fr.: technique analytique f.

ita.: tecnica analitica f.

nem.: analytische Technik f

analíza drámskega líka -e --- ž razčlemba psihološkikh, značajskikh, družbenih, časovnih, slogovnih prvin za uresničitev odrske, radijske, televizijske, filmske vloge **PRIM.:** dramatúrška razčlémba

ang.: analysis of a dramatic figure
fr.: analyse du personnage f.
ita.: analisi del personaggio f.
nem.: Figurenanalyse f

angažírana dráma -e -e ž → angažírana dramátika

angažírana dramátika -e -e ž dramatika, ki se izrazito zavzema za določene družbene, politične, filozofske ideje **S:** angažírana dráma **PRIM.:** agítka, agitpropovsko gledališče, tézna dráma, vihárníška dramátika

ang.: ideological drama*, socially-aware drama*
fr.: théâtre engagé m.
ita.: teatro impegnato m.
nem.: engagierte Dramatik f

angažírati -am dov. zaposliti igralca, režiserja, dramaturga v gledališču, pri filmu, na televiziji, radiu **PRIM.:** angažmá

ang.: to engage, to hire
fr.: engager v.
ita.: ingaggiare v.
nem.: engagieren v.

angažmá -ja m zaposlitev igralca, režiserja, dramaturga v gledališču, pri filmu, na televiziji, radiu **PRIM.:** angažírati

ang.: contract, engagement
fr.: engagement m.
ita.: ingaggio m.
nem.: Engagement n

angléški komedijánti -ih -ov m mn. od konca 16. do srede 17. stol. angleške potujoče skupine poklicnih moških igralcev, ki po evropskih dvorih in mestih zunaj Anglike uprizarjajo priredbe dramskih del W. Shakespearja, T. Kyda, C. Marlowa **PRIM.:** commedia dell'arte, potujóče gledališče

ang.: English Comedians
fr.: rogues and vagabonds m. pl.
ita.: attori itineranti inglesi f. pl.
nem.: Englische Komödianten m pl.

angry young men --- [êngri jáng mén] m neskl. mn. (ang.) → jézni mladéniči

angúra -e ž od 60. let 20. stol. naprej, na Japonskem majhne, neodvisne gledališke skupine, ki nasprotujejo japonski kulturni tradiciji, kritično vrednotijo vplive sodobne zahodne kulture in nastopajo zlasti na ulicah, v garažah, kleteh **PRIM.:** búto, hêpening, japónsko gledališče (2), perfórmans

ang.: angura
fr.: angura-kei m.
ita.: angura-kei m.
nem.: Angura n

animácia -e ž 1. ustvarjanje vtisa živosti s premikanjem lutke, vodenjem njenega gibanja

PRIM.: animátor
ang.: animation, manipulation

fr.: animation f., manipulation f.

ita.: animazione f.

nem.: Animation f

2. na vajah režiserjevo spodbujanje igralčeve ustvarjalnosti z improvizacijo, provokacijo

ang.: animation

fr.: animation f.

ita.: animazione f.

nem.: Animation f

3. vzgajanje in ozaveščanje občinstva o umetnostnih, kulturnih vrednotah, navadno s predavanji, pogovori

ang.: (education and) outreach

fr.: animation f.

ita.: educazione f.

nem.: Animation f

GL.: gledališče animácie

animátor -ja m nastopajoči, ki s premikanjem lutke, vodenjem njenega gibanja ustvarja vtis, da je živa **PRIM.:** animácia (1), lútkar

ang.: animator, manipulator, operator

fr.: manipulateur des marionnettes m.

ita.: animatore m., marionettista m.

nem.: Animateur m, Puppenspieler m

animátorka -e ž nastopajoča, ki s premikanjem lutke, vodenjem njenega gibanja ustvarja vtis, da je živa **PRIM.:** animácia (1), lútkarica

ang.: animator, manipulator, operator

fr.: manipulatrice des marionnettes f.

ita.: animatrice f., marionettista f.

nem.: Animateurin f, Puppenspielerin f

animírati -am nedov. s premikanjem lutke, vodenjem njenega gibanja ustvarjati vtis, da je živa **PRIM.:** gledališka iluzija

ang.: to animate

fr.: animer v.

ita.: animare v.

nem.: eine Puppe führen v.

ansámbel -bla m 1. → gledališki ansámbel

2. → balétni ansámbel

3. → igrálski ansámbel

ansámbelska ígra -e -e ž igranje s posebnim poudarkom na usklajenem sodelovanju celotne zasedbe **S:** kolektívna ígra, skupínska ígra **PRIM.:** atmosféra

ang.: ensemble acting

fr.: jeu d'ensemble m.

ita.: rappresentazione collettiva f.

nem.: Ensemblespiel n

antagonist -a m → protiigrálec

antagonistka -e ž → protiigrálka

antagonízem -zma m 1. idejno, moralno, družbeno nasprotje v drami **PRIM.:** protagonist, protiigrálec

ang.: antagonism

fr.: antagonisme m.

ita.: antagonismo m.

nem.: Antagonismus m, Konflikt m

2. → drámski konflikt

antíčna dráma -e -e ž → antíčna dramatika

antíčna dramatika -e -e ž od 5. stol. pr. n. št. do 5. stol. n. št. *dramatika v staro Grčiji in Rimu* S:

antíčna dráma, klásična dráma (3) PRIM.: antíčna komédiya, antíčna tragédiya, antíčno gledalíšče, aristótselska dramaturgija, grška tragédiya, nôva komédiya, rímska komédiya, sátiarska ígra, srédnja komédiya, stára komédiya

ang.: ancient drama

fr.: théâtre ancien m., théâtre antique m.

ita.: teatro antico m.

nem.: antikes Drama n

antíčna komédiya -e -e ž v staro Grčiji in Rimu *komedija s satirično, tudi opolzko vsebino, tipiziranimi liki, nastala iz obredov v čast bogu Dionisu, oblikovno temelječa na povezovanju dialoga in nastopov zboru* PRIM.: grška komédiya, nôva komédiya, rímska komédiya, sicílska komédiya, srédnja komédiya, stára komédiya

ang.: ancient comedy

fr.: comédie antique f.

ita.: commedia antica f.

nem.: antike Komödie f

antíčna tragédiya -e -e ž v staro Grčiji in Rimu *tragedija, ki vsebinsko temelji na grški, rimske mitologiji in obredju, oblikovno na enotnosti, časovni in prostorski strnjenosti dogajanja, povezovanju dialoga in nastopov zboru* PRIM.: aristótselska dramaturgija, dionízicna tragédiya, grška tragédiya, klásična tragédiya (1, 2, 3), rímska tragédiya, rituálna tragédiya

ang.: ancient tragedy

fr.: tragédie antique f.

ita.: tragedia antica f.

nem.: antike Tragödie f

antíčno gledalíšče -ega -a s od 5. stol. pr. n. št. do 5. stol. n. št. *gledališka dejavnost v staro Grčiji in Rimu* PRIM.: amfiteáter, antíčna dramatika, antíčna komédiya, antíčno grško gledalíšče, antíčno rímsko gledalíšče, helenístično gledalíšče

ang.: ancient theatre

fr.: théâtre ancien m., théâtre antique m.

ita.: teatro antico m.

nem.: antikes Theater n

antíčno grško gledalíšče -ega -ega -a s 1. vrh v 5. stol. pr. n. št., v staro Grčiji *gledališka dejavnost v obliki tekmovanj dramatikov, zborov, igralcev ob množičnih praznovanjih dionizij z značilno rabo mask, nastopanjem samo treh moških igralcev in zboru v tragediji, komediji in satirski igri* S: starogrško gledalíšče PRIM.: agón, dionízije, ditirámb, helenístično gledalíšče, obrédnno gledalíšče, párodos, protagonist (1)

ang.: ancient Greek theatre

fr.: théâtre grec antique m.

ita.: teatro greco antico m.

nem.: (antikes) griechisches Theater n, Theater der griechischen Antike n

2. lesena ali kamnita nepokrita zgradba s krožno orkestro, proskenijem, stopničasto se dvigajočim avditorijem in nizko skeno

ang.: ancient Greek theatre

fr.: théâtre grec antique m.

ita.: teatro dell'antica Grecia m., teatro greco m.

nem.: (antikes) griechisches Theater n

antíčno rímsko gledališče -ega -ega -a s 1. od srede 3. stol. pr. n. št. do razpada rimskega imperija

v 5. stol. n. št., v starem Rimu na grških zaledih temelječa gledališka dejavnost s sužnji in tujci kot igralci, namenjena zlasti zabavi ob državnih in zasebnih praznovanjih, gladiatorskih bojih, športnih tekmovanjih **PRIM.:** amfiteáter, antíčno gríško gledališče, fliák (1, 2), helenistično gledališče, mím (1), pantomíma (1), rímska komédia

ang.: ancient Roman theatre

fr.: théâtre romain antique m.

ita.: teatro dell'antica Roma m., teatro romano m.

nem.: (antikes) römisches Theater n, Theater der römischen Antike n

2. po starogrškem zaledu oblikovana lesena ali kamnita zgradba, delno pokrita s platneno streho, pri kateri polkrožna orkestra, scena, proscenij in avditorij tvorijo arhitekturno celoto

ang.: ancient Roman theatre

fr.: théâtre romain m.

ita.: anfiteatro romano m.

nem.: römisches Theater n

ántidráma -e ž 1. od srede 20. stol. naprej dramatika, ki se vsebinsko in oblikovno izrazito

odmika od izročila klasične drame **PRIM.:** absúrdno gledališče, ántigledališče, ántijunák

ang.: anti-drama*

fr.: antidrame m.

ita.: antidramma m.

nem.: Antidrama n

2. tako dramsko besedilo PRIM.: absúrdna dráma, ántigledališče, ántijunák

ang.: anti-drama*

fr.: antidrame m.

ita.: antidramma m.

nem.: Antidrama n

ántigledališče -a s od srede 20. stol. naprej gledališče, ki zanika gledališko tradicijo in ustaljene

umetniške postopke **S:** ántiteáter **PRIM.:** absúrdno gledališče

ang.: anti-theatre

fr.: antithéâtre m.

ita.: antiteatro m.

nem.: Antitheater n

ántiiluzionistično gledališče -ega -a s 1. od srede 20. stol. naprej gledališče, ki zavrača

posnemanje resničnosti, iluzijo in poistovetenje gledalca z odrskim dogajanjem **S:** deziluzionistično gledališče

ang.: anti-illusionist theatre*

fr.: théâtre épique m.

ita.: teatro antillusionistico m.

nem.: antiillusionistisches Theater n

2. gledališki pojavi po letu 1900 PRIM.: absúrdno gledališče, ántidráma (1, 2), épsko gledališče (1, 2), realistično gledališče, totálno gledališče (1, 2)

ang.: anti-illusionist theatre*

fr.: théâtre épique m.

ita.: teatro del Novecento m.

nem.: antiillusionistisches Theater n

ántijunák -a m v antidrami *dramska oseba, zlasti v moralnem smislu nasprotje klasičnega junaka* **S:** prótijunák **PRIM.:** absúrdna dráma, ántidráma (1, 2)

ang.: anti-hero

fr.: antihéros m.

ita.: antieroe m.

nem.: Antiheld m

ántijunákinja -e ž v antidrami *dramska oseba, zlasti v moralnem smislu nasprotje klasične junakinje* **S:** prótijunákinja

ang.: anti-heroine

fr.: antihéroïne f.

ita.: antieroina f.

nem.: Antiheldin f

antikrístovska ígra -e -e ž v srednjem veku *duhovna igra o koncu sveta, poslednji sodbi in Kristusovi zmagi nad Antikristom* **PRIM.:** mistérij (2), pasijónska ígra

ang.: Antichrist play

fr.: mystère de l'Antechrist m.

ita.: mistero dell'Anticristo m.

nem.: Antichristspiel n

ántiteáter -tra m → ántigledalíšče

antonomazíja -e ž označevanje *dramske osebe z občnim imenom namesto z lastnim* **PRIM.:** baháč, commedia dell'arte, skopúh, služábnik

ang.: antonomasia

fr.: antonomasie f.

ita.: antonomasia f.

nem.: Antonomasie f

antropolóško gledališče -ega -a s po E. Barbi, zlasti od 80. let 20. stol. naprej *gledališče, ki raziskuje človeka v odnosu do narave in kulture, pri čemer pogosto uporablja etnološke prvine* **PRIM.:** gledališka antropologija, obrédnno gledališče

ang.: anthropological theatre

fr.: théâtre anthropologique m.

ita.: teatro antropologico m.

nem.: anthropologisches Theater n

aparté prisl. (fr.) → govorjénje vstrán

aplávz -a m *ploskanje, topotanje, žvižganje, klicanje Bravo! kot izraz priznanja, navdušenja občinstva nad predstavo, ustvarjalci* **PRIM.:** ploskáč

ang.: applause, clapping, curtain-call

fr.: applaudissement m.

ita.: applauso m.

nem.: Applaus m, Beifall m

GL.: aplávz na odpíti scéni

aplávz na odpíti scéni -a --- m *ploskanje občinstva med odrskim dogajanjem*

ang.: applause during the performance, stopping the show

fr.: applaudissement en scène ouverte m.

ita.: applauso a scena aperta m.

nem.: Szenenapplaus m, Szenenbeifall m

apolínično -ega s po F. Nietzscheju *umetniško načelo harmonije, urejenosti, zmernosti* **PRIM.:** dionízično

ang.: Apollonian
fr.: apollinien m.
ita.: apollineo m.
nem.: das Apollinische n

aposénto -a m (šp. *soba, stanovanje*) v 16. in 17. stol., v španskem gledališču (*nadstropna*) *loža za občinstvo* **PRIM.:** elizabetínski óder
ang.: aposento
fr.: aposento m.
ita.: aposento m.
nem.: Aposento n

árabsko gledališče -ega -a s *gledališka dejavnost severne Afrike, izhajajoča iz ustne in pisne arabske kulture z značilnimi oblikami lutkovnega, senčnega gledališča* **PRIM.:** áfriško gledališče
ang.: Arab theatre
fr.: théâtre arabe m.
ita.: teatro arabo m.
nem.: arabisches Theater n

aranžíranje -a s *razporejanje nastopajočih v igralnem prostoru in določanje njihovih premikov* **S:** aranžmá **PRIM.:** mizanscéna
ang.: blocking
fr.: la mise en place f.
ita.: messa in scena m.
nem.: Arrangement n, Arrangierung f

aranžírka -e ž *vaja na odru, na kateri režiser razporeja nastopajoče v igralnem prostoru* **S:** aranžírna vája **PRIM.:** kostúmska vája, lúčna vája, mizanscéna
ang.: blocking (rehearsal)
fr.: la mise en place f.
ita.: prova statica f.
nem.: Arrangierprobe f, Stellprobe f

aranžírna vája -e -e ž → aranžírka

aranžmá -ja m → aranžíranje

aréna -e ž **1.** v starem Rimu *okrogla ali ovalna zgradba, v kateri so potekale gladiatorske igre* **PRIM.:** amfiteáter
ang.: arena
fr.: scène centrale f.
ita.: arena f.
nem.: Arena f, Arenabühne f
2. *okroglo prizorišče v cirkusu, ki ga od prostora za občinstvo navadno ločuje ograja*
ang.: arena
fr.: scène centrale f.
ita.: arena f.
nem.: Arena f, Arenabühne f
3. *igralna ploskev sredi gledališke dvorane, ki jo od vseh strani obkroža občinstvo*
ang.: arena, arena stage
fr.: scène centrale f.
ita.: arena centrale f.
nem.: Arena f, Arenabühne f

argumēntum -a m (lat.) pri latinskih dramah, v času humanizma in reformacije *povzetek vsebine kot uvod v uprizoritev, zlasti pri šolski drami* **PRIM.:** humanistično gledališče, prológ (1)
ang.: argument, argumentum
fr.: argument m.
ita.: argumentum m.
nem.: Argumentum n, Inhaltsangabe f

arháično gledališče -ega -a s do 6. stol. pr. n. št., v starji Grčiji *gledališka dejavnost, za katero je značilna tesna povezava s kultom* **PRIM.:** antično grško gledališče, dionízije, helenistično gledališče, obrédnno gledališče
ang.: archaic theatre
fr.: théâtre archaïque m.
ita.: teatro arcaico m.
nem.: archaisches Theater n

arhitektónika dráme -e -- ž → zgrádba dráme

arhitektónski portál -ega -a m → arhitektúrni portál

arhitektúrni portál -ega -a m v baročni in klasični gledališki arhitekturi *zunanji okvir portalne odprtine, ki je del dvoranske arhitekture* **S:** arhitektónski portál, proscénij (3), proscénijski okvír, zunánji portál **PRIM.:** baróčni óder, baróčno gledališče (2)
ang.: proscenium (arch)
fr.: avant-scène f., proscenium m.
ita.: ribalta f.
nem.: Proszenium n

arhivár -ja m *strokovnjak, ki skrbi za gledališki arhiv, navadno v gledališču, muzeju*
ang.: archivist
fr.: archiviste m.
ita.: archivista m.
nem.: Archivar m, Theaterarchivar m

arhivárka -e ž *strokovnjakinja, ki skrbi za gledališki arhiv, navadno v gledališču, muzeju*
ang.: archivist
fr.: archiviste f.
ita.: archivista f.
nem.: Archivarin f, Theaterarchivarin f

arhív eféktov -a -- m *arhiv posnetkov z zvočnimi efekti* **PRIM.:** fonotéka (2), gledališki arhív, videotéka (1, 2)
ang.: sound-effects library
fr.: archives des effets sonores f. pl.
ita.: archivio degli effetti sonori m.
nem.: Soundarchiv n, Tonarchiv n

arhónt -a m (grš. ἄρκhein *vladati*) v antični Grčiji *visok državni predstavnik, ki odobri javno uprizarjanje določenega dramskega besedila, izbere korega, odgovornega za organizacijo in financiranje uprizoritve*
ang.: archon
fr.: archonte m.
ita.: archonte m.
nem.: Archon m

aristófanska komédiya -e -e ž → stára komédiya

aristótska dramaturgija -e -e ž po Aristotelu *dramaturgija z enotnostjo dogajanja, časovno in prostorsko strnjenostjo, stopnjevanjem dogajanja* **PRIM.:** klasicistična dramaturgija, pravilo tréh enôtnosti

ang.: Aristotelian dramaturgy, Aristotelian structure

fr.: dramaturgie aristotélique f.

ita.: drammaturgia aristotelica f.

nem.: aristotelische Dramaturgie f

aristótsko gledališče -ega -a s poantično evropsko gledališče, ki sledi estetskim načelom

Aristotelove Poetike (zgoščeno dogajanje, osredotočenost na usodo posameznika, katarza kot temeljni učinek uprizarjanja) **PRIM.:** aristótska dramaturgija, épsko gledališče (1, 2), tragéđija

ang.: Aristotelian drama, Aristotelian theatre

fr.: théâtre aristotélique m.

ita.: teatro aristotelico m.

nem.: aristotelisches Theater n

artikulácia -e ž → izréka (1, 2)

artíst -a m **1.** nastopajoči v cirkusu, kabaretu, varietetu

ang.: artiste

fr.: artiste m.

ita.: artista m., artista circense m.

nem.: Artist m

2. nastopajoči, ki do popolnosti obvlada tehniko igranja, petja, plesa

ang.: artist

fr.: artiste m.

ita.: artista m.

nem.: Artist m

GL.: círuški artíst

artístka -e ž **1.** nastopajoča v cirkusu, kabaretu, varietetu

ang.: artiste

fr.: artiste f.

ita.: artista f.

nem.: Artistin f

2. nastopajoča, ki do popolnosti obvlada tehniko igranja, petja, plesa

ang.: artist

fr.: artiste f.

ita.: artista f.

nem.: Artistin f

GL.: círuška artístka

artízem -zma m popolno obvladovanje tehnike igranja, petja, plesa **PRIM.:** afektírana ígra

ang.: artistry

fr.: artisme m.

ita.: di mestiere m.

nem.: Artistik f

àsimétrično korító -ega -a s korito z asimetrično oblikovanim zrcalom za osvetljevanje odrá **PRIM.:** simétrično korító

ang.: asymmetrical floodlight

fr.: projecteur à miroir asymétrique m.

ita.: proiettore a specchio assimetrico m.

nem.: asymmetrischer Strahler **m**

asistēntka režije -e -- ž pomočnica režiserja pri pripravi uprizontve, organizaciji vaj, vodenju statistov in tehničnega osebja **S:** asistēntka režisēra **PRIM.:** kostumográfka, scenográfka

ang.: assistant (to the) director

fr.: assistante à la mise en scène **f.**

ita.: assistente di regia **f.**

nem.: Abendspielleiterin **f**, Hilfsregisseurin **f**, Regieassistentin **f**

asistēntka režisēra -e -- ž → asistēntka režije

asistēnt režije -ēnta -- m pomočnik režiserja pri pripravi uprizontve, organizaciji vaj, vodenju statistov in tehničnega osebja **S:** asistēnt režisēra **PRIM.:** kostumográf, scenográf

ang.: assistant (to the) director

fr.: assistant à la mise en scène **m.**

ita.: assistente di regia **m.**

nem.: Abendspielleiter **m**, Hilfsregisseur **m**, Regieassistent **m**

asistēnt režisēra -ēnta -- m → asistēnt režije

atakáta -e ž v južnoindijskem gledališču katakali verzificirana predloga uprizontve z mitološko vsebino **PRIM.:** índijsko gledališče (1)

ang.: Attakatha

fr.: atakata **f.**

ita.: attakatha **f.**

nem.: Attakathā **n**

atelána -e ž od 3. stol. pr. n. št. do 1. stol. n. št., v antičnem rimskem gledališču, imenovana po mestu Atella burka z vsakdanjo ali mitološko tematiko in tipiziranimi liki, ki jih predstavlja maskirani igralci **S:** fábula atellána **PRIM.:** fliák (1, 2), mím (1), rímska komédia

ang.: Atellan (farce)

fr.: attelane **f.**

ita.: atellana **f.**

nem.: Atellane **f**

átiška komédia -e -e ž od 5. do 3. stol. pr. n. št., pri starih Grkih komedija, uprizarjana v Atenah, katere vrh predstavlja dela Aristofana **PRIM.:** nôva komédia, srédnja komédia, stára komédia

ang.: Attic comedy

fr.: comédie atique **f.**

ita.: commedia attica **f.**

nem.: attische Komödie **f**

átiška tragéđija -e -e ž v 5. stol. pr. n. št., pri starih Grkih tragedija, uprizarjana v Atenah, katere vrh predstavlja dela Ajshila, Sofokleja in Evripida **PRIM.:** grška tragéđija

ang.: Attic tragedy

fr.: tragéđie atique **f.**

ita.: tragedia attica **f.**

nem.: attische Tragödie **f**

atmosféra -e ž skupinsko občutje predstave, prizora, ustvarjeno z vzajemnim učinkovanjem igralskih in odrskih izrazil **S:** žarg. štímunga, vzdúšje

ang.: atmosphere

fr.: atmosphère **f.**

ita.: atmosfera f.

nem.: Atmosphäre f

atmosfêrska meglà -e -è in **atmosfêrska mègla** -e -e ž zamegljeno ozračje, ki skupaj s svetlobo ustvarja ustrezno atmosfero na odru **PRIM.:** efékt meglé

ang.: atmospheric fog

fr.: brouillard atmosphérique m.

ita.: fumo m., nebbia d'atmosfera f.

nem.: atmosphärischer Nebel m

atmosfêrska mègla -e -e ž gl. atmosfêrska meglà

atráktor -ja m po D. Živadinovu vodja avtorskega gledališkega projekta

ang.: attractor*

fr.: attracteur m.

ita.: attrattore m.

nem.: Attraktor m

auto sacramental -- -- [ávto sakramental] m neskl. od 16. do 18. stol., v Španiji duhovna igra, navadno enodejanka, z versko vsebino in alegoričnimi osebami, uprizarjana na vozovih ob cerkvenih praznikih **PRIM.:** duhôvna ígra (1), mirákel, mistérij (2), moralitéta, vérska dráma, vérska obrédna ígra

ang.: auto sacramental

fr.: auto sacramental m.

ita.: auto sacramental m.

nem.: auto sacramental n

avantgardistični teáter -ega -tra m → avantgárdno gledalíšče

avantgardistično gledalíšče -ega -a s → avantgárdno gledalíšče

avantgárdna dramátika -e -e ž po letu 1900 dramatika, ki v idejnem in oblikovnem pogledu prelamlja s tradicijo **PRIM.:** absúrdna dráma, ántigledalíšče, avantgárdno gledalíšče, dadaistična dramátika, ekspresionistična dramátika, futuristična dramátika, nàrealistična dramátika

ang.: avant-garde drama

fr.: théâtre d'avant-garde m.

ita.: teatro d'avanguardia m.

nem.: Avantgarde-Drama n

avantgárdno gledalíšče -ega -a s po letu 1900 gledalíšče, ki se razvije v okviru avantgardnih gibanj in se zavzema za celovit prelom s tradicijo v idejnem, družbenem in oblikovnem pogledu **S:** avantgardistični teáter, avantgardistično gledalíšče **PRIM.:** absúrdno gledalíšče, eksperimentálno gledalíšče, ekspresionistično gledalíšče, futuristično gledalíšče, gledalíšče krútosti, gledalíški manifést, hêpening, modernistično gledalíšče, nàrealistično gledalíšče

ang.: avant-garde theatre

fr.: théâtre d'avant-garde m.

ita.: teatro d'avanguardia m.

nem.: Avantgardetheater n, Avantgarde-Theater n, avantgardistisches Theater n

avdícija -e ž preizkusni nastop igralca, plesalca, pevca pred komisijo za pridobitev vloge, angažmaja **PRIM.:** kásting

ang.: audition, try-out

fr.: audition f.

ita.: audizione f.

nem.: Vorsprechen n

avditívne gôvorne prvíne -ih -ih prvín ž mn. → slúšne gôvorne prvíne

avditórij -a m 1. raven ali stopničasto se dvigajoč prostor za občinstvo v gledališki dvorani

PRIM.: balkón (2), dvorána

ang.: auditorium

fr.: auditorium m.

ita.: auditorium f.

nem.: Auditorium n

2. občinstvo v tem prostoru

ang.: audience

fr.: public m.

ita.: auditorio m.

nem.: Auditorium n

Avgúst -a tudi Ávgust -a m od konca 19. stol. naprej tip naivnega in prebrisanega klovna z značilnim dolgim ali kroglastim nosom, lasuljo, širokimi ali zelo ozkimi hlačami in dolgim ali prekratkim suknjičem **PRIM.:** církus (3), entrée (2), Pierrot, varieté (1)

ang.: Auguste

fr.: Auguste m.

ita.: Augusto m.

nem.: (dummer) August m

avléum -a m (lat. aulaeum) v antičnem rimskem gledališču velika zavesa, ki pred predstavo zakriva pogled iz avditorija na oder in se ob začetku predstave spusti v odprtino v odrskih tleh

PRIM.: sipária

ang.: aulaeum

fr.: aulaeum m.

ita.: aulaeum m.

nem.: Auläum n

ávtobiográfska dráma -e -e ž drama, v kateri avtor prikazuje dogodke iz lastnega življenja

PRIM.: biográfska dráma

ang.: autobiographical play

fr.: drame autobiographique m.

ita.: dramma autobiografico m.

nem.: autobiografisches Stück n

ávtobiográfsko gledališče -ega -a s od 70. let 20. stol. naprej gledališče, v katerem igralec performer prikazuje svoje življenje **PRIM.:** ávtobiográfska dráma, ávtorsko gledališče (1, 2), perfórmans

ang.: autobiographical theatre

fr.: théâtre autobiographique m.

ita.: teatro autobiografico m.

nem.: autobiografisches Theater n

avtomátska gasílna napráva -e -e -e ž pod vrviščem gledališkega odra ali pod stropom skladišča kulis nameščena naprava iz preluknjanih cevi, ki se ob požaru samodejno vključi in brizga vodo

ang.: drencher, sprinkler

fr.: sprinkler m.

ita.: sprinkler m.

nem.: automatische Regenanlage f

avtomátski menjálnik bárvnih filtrov -ega -a -- -- m naprava v sprednjem delu reflektorja z motorjem za samodejno zavijanje in odvijanje barvnih filtrov

ang.: colour scroller

fr.: changeur de couleur automatique m.

ita.: cambiacolori automatico m., scambiatore di filtri colrati per proiettore m.

nem.: automatischer Farbwechsler m

avtonómno gledališče -ega -a s gledališče, ki pri uprizarjanju daje prednost gledališkim izrazilom in uporablja literarno predlogo le kot eno od izhodišč **S:** gledališko gledališče, nèodvísno gledališče (2) **PRIM.:** literárno gledališče

ang.: autonomous theatre

fr.: théâtre autonome m.

ita.: teatro autonomo m.

nem.: autonomes Theater n

ávtor glásbe -ja -- m na gledaliških plakatih in v gledališkem listu ustvarjalec odrske glasbe

PRIM.: glásbeni opremljeválec

ang.: composer, (original) music, (original) score

fr.: auteur de la musique m.

ita.: compositore m.

nem.: Komponist m

ávtorica glásbe -e -- ž na gledaliških plakatih in v gledališkem listu ustvarjalka odrske glasbe

PRIM.: glásbena opremljeválka

ang.: composer, (original) music, (original) score

fr.: auteure de la musique f.

ita.: compositrice f.

nem.: Komponistin f

ávtorica kostúmov -e -- ž na gledaliških plakatih in v gledališkem listu kostumografinja **PRIM.:**

scenográfka

ang.: costume designer

fr.: conceptrice de costumes f.

ita.: costumista f.

nem.: Kostümbildnerin f

ávtorica máske -e -- ž na gledaliških plakatih in v gledališkem listu ustvarjalka maske v uprizoritvi

S: oblikoválka máske **PRIM.:** maskérka

ang.: make-up artist, make-up designer

fr.: conceptrice de maquillages f., conceptrice de masque f.

ita.: truccatrice f.

nem.: Maskenbildnerin f

ávtorica scéne -e -- ž na gledaliških plakatih in v gledališkem listu scenografinja

ang.: scene designer, scenery designer, scenic designer, set designer, stage designer

fr.: décoratrice-scénographe f.

ita.: scenografa f.

nem.: Ausstatterin f, Bühnenbildnerin f, Szenographin f

ávtorjevi napótki -ih -ov m mn. → didaskálige (2)

ávtor kostúmov -ja -- m na gledaliških plakatih in v gledališkem listu kostumograf **PRIM.:**

scenográf

ang.: costume designer

fr.: concepteur de costumes m.

ita.: costumista m.

nem.: Kostümbildner m

ávtor máske -ja -- m na gledaliških plakatih in v gledališkem listu *ustvarjalec maske v uprizoritvi* **S:** oblikoválec máske **PRIM.:** maskér, mójster máske

ang.: make-up artist, make-up designer

fr.: concepteur de maquillages m., concepteur de masque m.

ita.: truccatore m.

nem.: Maskenbildner m

ávtor scéne -ja -- m na gledaliških plakatih in v gledališkem listu *scenograf*

ang.: scene designer, scenery designer, scenic designer, set designer, stage designer

fr.: décorateur-scénographe m.

ita.: scenografo m.

nem.: Ausstatter m, Bühnenbildner m, Szenograph m

ávtorsko gledališče -ega -a s 1. *gledališče, v katerem je avtor dramskega besedila tudi režiser ali igralec in uveljavlja svojo poetiko* **PRIM.:** režisérsko gledališče

ang.: author's theatre*

fr.: théâtre d'auteur m.

ita.: teatro d'autore m.

nem.: Autorentheater n

2. *gledališče, ki pri uprizarjanju ustvarja, uveljavlja svojo poetiko*

ang.: auteur theatre*

fr.: théâtre d'auteur m.

ita.: teatro d'autore m.

nem.: Autorentheater n

azbéstna zavésa -e -e ž nekdaj požarna zavesa iz azbesta **PRIM.:** vôdna zavésa

ang.: fire curtain, safety curtain

fr.: frise d'amiante f.

ita.: tagliafuoco m.

nem.: Feuerschutzvorhang m

ázijsko gledališče -ega -a s *gledališka dejavnost, izvirajoča iz tradicionalnih azijskih kultur, ki povezuje besedilo, glasbo, ples kot enakovredne prvine in razvija posebne tehnike obvladovanja telesa* **PRIM.:** áfriško gledališče, amériško gledališče, evrópsko gledališče, índijsko gledališče (1), japónsko gledališče (2), kitájsko gledališče (1)

ang.: Asian theatre

fr.: théâtre asiatique m.

ita.: teatro asiatico m.

nem.: asiatisches Theater n

GL.: ázijsko lútkovno gledališče

ázijsko lútkovno gledališče -ega -ega -a s od 11. stol. pr. n. št. naprej, v Aziji *lutkovno gledališče, temelječe zlasti na mitih in obredju* **PRIM.:** indonézijsko lútkovno gledališče, japónsko lútkovno gledališče, kitájsko lútkovno gledališče

ang.: Asian puppet theatre

fr.: marionnettes asiatiques f. pl.

ita.: teatro asiatico di marionette m.

nem.: asiatisches Puppentheater n

baháč -a m *dramski lik v komediji, za katerega sta značilna širokoustenje in hvalisavost* **PRIM.:** antonomazija, intrigánt, skopúh, služábnik

ang.: braggart

fr.: fanfaron m.

ita.: servitore m.

nem.: Prahler m

baládna ópera -e -e ž od začetka 18. stol. naprej, v Angliji gledališko-glasbeno delo, ki s prepletanjem dialogov, ljudskih balad in s parodijo znanih arij satirično prikazuje družbeno dno **S:** beráška ópera

ang.: ballad opera

fr.: ballad opera m.

ita.: ballad opera m.

nem.: Ballad Opera f

balagán -a m od srede 18. stol. do začetka 20. stol., v Rusiji priložnostni oder za gledališke in cirkuške predstave, zlasti ljudske igre, harlekinade

ang.: balagan

fr.: balagan m.

ita.: balagan m.

nem.: Balagan m

balerína -e ž → balétko

balét -a m 1. od 16. stol. naprej gledališki ples ob glasbeni spremljavi, ki se razvije iz renesančnih francoskih in italijanskih dvornih plesov in temelji na koreografiji ustaljenih plesnih korakov in gibov, obvladovanju baletne tehnike (ples na konicah prstov, premagovanje težnosti) PRIM.: drámsko gledališče, glásbeno gledališče (1), plésno gledališče

ang.: ballet

fr.: ballet m.

ita.: balletto m.

nem.: Ballett n

2. skupina, ustanova, ki se ukvarja s to dejavnostjo

ang.: ballet

fr.: compagnie de ballet f.

ita.: compagnia di balletto f.

nem.: Ballett n

3. glasbeno-plesno delo, namenjeno baletni uprizoritvi

ang.: ballet

fr.: oeuvre de ballet f.

ita.: opera per balletto f.

nem.: Ballett n

4. taka uprizoritev

ang.: ballet

fr.: spectacle de ballet m.

ita.: balletto m.

nem.: Ballett n

GL.: béli balét, dramatični balét, dvórni balét, džézovski balét, jazz balét, klásični balét, kómični balét kraljice, kraljévi balét, modérni balét

balétko -e ž plesalka, ki pleše balet **S:** balerína

ang.: ballerina, ballet dancer, ballet-girl (star.)

fr.: ballerine f., danseuse de ballet f.

ita.: ballerina f.

nem.: Balletttänzerin f., Ballettteuse f

balétna dvorána -e -e ž *dvorana za baletne vaje* **S:** balétnica

ang.: ballet studio

fr.: salle de ballet f.

ita.: sala ballo f.

nem.: Ballettsaal m

balétna komédijska predstava -e -e ž v 17. stol., na dvoru francoskega kralja Ludvika XIV. *komedijska predstava z glasbenimi in plesnimi vložki, ki predstavljajo zlasti močna, neizrekljiva čustva in strasti dramskih oseb* **S:** comédie-ballet **PRIM.:** dramatični balét, heróični pantomímični plés

ang.: ballet comedy, comédie-ballet

fr.: comédie-ballet f.

ita.: comédie-ballet f.

nem.: Ballettkomödie f

balétna mójstrica -e -e ž *plesna strokovnjakinja, ki uri baletne plesalce*

ang.: ballet mistress

fr.: maîtresse de ballet f.

ita.: maestra di balletto f.

nem.: Ballettmeisterin f

balétna predstáva -e -e ž *plesna predstava, ki temelji na baletu* **PRIM.:** drámska predstáva

ang.: ballet performance

fr.: spectacle de ballet m.

ita.: spettacolo di balletto m.

nem.: Ballettaufführung f

balétni ansámbel -ega -bla m *ansambel baletnih plesalk in plesalcev, angažiran v določenem gledališču* **S:** ansámbel (2) **PRIM.:** igrálski ansámbel

ang.: ballet company, ballet ensemble

fr.: ensemble des danseurs m.

ita.: compagnia di balletto f., corpo di ballo m.

nem.: Ballettensemble n, Ballettkompanie f

balétnica -e ž → **balétna dvorána**

balétnik -a m *plesalec, ki pleše balet*

ang.: ballet dancer

fr.: danseur de ballet m.

ita.: ballerino m.

nem.: Balletttänzer m

balétni mójster -ega -tra m 1. *plesni strokovnjak, ki uri baletne plesalce*

ang.: ballet master

fr.: maître de ballet m.

ita.: maestro di balletto m.

nem.: Ballettmeister m

2. *nekaj kdor na dvoru ali v gledališču sestavlja plese, odgovarja za njihovo izvedbo in vodi plesalce* **PRIM.:** koreograf

ang.: ballet master

fr.: choréographe m.

ita.: coreografo m.

nem.: Ballettmeister m

balétno gledališče -ega -a s *gledališče, ki uprizarja baletne predstave* **PRIM.:** plésno gledališče

ang.: ballet theatre

fr.: théâtre de ballet m.

ita.: teatro per balletto m.

nem.: Balletttheater n

balkón -a m **1.** *nadstropni del gledališke dvorane nad parterjem* **PRIM.:** avditórij

ang.: balcony, circle

fr.: balcon m.

ita.: balconata f.

nem.: Balkon m, Rang m

2. *sedeži tega dela dvorane*

ang.: balcony, circle

fr.: balcon m.

ita.: balconata f.

nem.: Balkon m, Rang m

3. *občinstvo na teh sedežih* **PRIM.:** galerija (3), partér (3), stránski balkón (2)

ang.: balcony, circle

fr.: balcon m.

ita.: balconata f.

nem.: Balkon m, Rang m

GL.: balkón I. réda, prizòr na balkónu, pívi balkón

balkón I. réda -a --- [prívega] m → pívi balkón

balkónska lóža -e -e ž *loža v ravnini balkona* **PRIM.:** lóža I. réda, partérna lóža

ang.: upper box

fr.: loge de balcon f.

ita.: palchi laterali m. pl.

nem.: Balkonloge f

balkónska scéna -e -e ž *odrsko dogajanje med nastopajočimi na balkonu in pod njim* **S:**

prizòr na balkónu

ang.: balcony scene

fr.: scène de balcon f.

ita.: scena del balcone f.

nem.: Balkonszene f

balkónski sedež -ega -a m *sedež na balkonu, stranskem balkonu* **PRIM.:** balkón (1)

ang.: balcony seat, balcony stall, circle seat, circle stall

fr.: place au balcon f.

ita.: posto in balconata m.

nem.: Rangplatz m

ballet blanc --- [balé blán] m neskl. (fr.) → béli balét

ballet comique de la Reine --- --- --- [balé komík dø la rên] m neskl. (fr.) → kómični balét
kraljice

ballet d'action --- [balé daksjón] m neskl. (fr.) → dramatični balét

ballet d'entrée --- [balé dantré] m neskl. (fr.) v 17. stol., na dvoru francoskega kralja Ludvika XIV.

balet z alegorično vsebino in govorjenim libretom, sestavljen iz krajsih plesov, pantomime, v katerem nastopajo tudi dvorjani

ang.: ballet d'entrée

fr.: ballet d'entrée m.

ita.: ballet d'entrée m., balletto d'inizio m.

nem.: Ballet d'Entrée n

ballet de cour --- [balé də kúr] m neskl. (fr.) → dvórni balét

ballet du Roi --- [balé di ruà] m neskl. (fr.) → kraljévi balét

ballet héroïque-pantomime -- [balé eroíkpantomím] m neskl. (fr.) → heróični pantomímični plés

baróčna koméđija -e -e ž 1. od konca 16. stol. do začetka 18. stol. *komedija iz obdobja po renesansi z izrazitim nasprotjem med čutnim in duhovnim, nevsakdanjimi junaki, fantastičnimi zgodbami, metaforično bogatim jezikom PRIM.: igra plášča in měča, klasicistična koméđija*

ang.: baroque comedy

fr.: comédie baroque f.

ita.: commedia barocca f.

nem.: Barockkomödie f

2. *komedija s stilnimi prvinami baroka*

ang.: baroque comedy

fr.: comédie baroquante f.

ita.: commedia baroccheggiante f.

nem.: Barockkomödie f

baróčni óder -ega ódra m od konca 16. stol. do začetka 18. stol. *škatlasti oder s perspektivično sceno, z bogato poslikanimi kulisami, razkošno dekoracijo, lestenci in s številnimi odrskimi napravami PRIM.: corral, elizabetínski óder, kulínski óder*

ang.: baroque stage

fr.: scène baroque f.

ita.: scenografia barocca f.

nem.: Barockbühne f

baróčno gledališče -ega -a s 1. od konca 16. stol. do začetka 18. stol. *gledališče, ki prikazuje nasprotje med čutnostjo in duhovnostjo, iluzijo in resničnostjo, večnostjo in minljivostjo s patetično igro, razkošno scenografijo, odrskimi efekti PRIM.: baróčna koméđija, baróčni óder, gledališče svetá (1, 2)*

ang.: baroque theatre

fr.: théâtre baroque m.

ita.: teatro barocco m.

nem.: Barocktheater n

2. *gledališka stavba z dvignjenim, proti občinstvu nagnjenim, podaljšanim odrom in z dvorano, obdano z ložami in galerijami PRIM.: baróčna koméđija, baróčni óder, elizabetínsko gledališče (2), gledališče restavrácije (2), proscénijski óder*

ang.: baroque theatre

fr.: théâtre baroque m.

ita.: teatro barocco m.

nem.: Barocktheater n

bárva glasú -e -- ž slušna govorna prvina lastnost glasu, ovisna od psihofizičnih danosti nastopajočega, vloge, vsebine govorjenega besedila, odrskih okoliščin, npr. svetla, temna, žametna bárva glasu PRIM.: intonácia, jákost glasú, regíster glasú, rítem (1)

ang.: timbre, (voice) colour, (voice) quality

fr.: timbre de la voix m.

ita.: timbro vocale m.

nem.: Klangfarbe f, Timbre n

bárvni filter -ega -tra m *filter iz kovinskega okvirja in barvnega celuloidnega, steklenega, želatinastega, plastičnega vložka za obarvanje svetlobe iz reflektorja*

ang.: colour filter, gel(atine slide)

fr.: écran de couleur m.

ita.: filtro colorato m., gelatina f.

nem.: Farbfilter m, Filterscheibe f

GL.: avtomátski menjálnik bárvnih filtrov, dřsno vodílo za bárvne filtre, króžni bárvni filter, menjálnik bárvnih filtrov

bárvno koló -ega -esa s *okrogla steklena plošča z barvnimi filtri v okroglih odprtinah na sprednji strani reflektorja za menjavo barv svetlobnega snopa* **S:** króžni bárvni filter

ang.: colour wheel

fr.: disque de couleurs m.

ita.: ruota cambiacolori f.

nem.: Farbrad n

bastonáda -e ž pretep s palicami v tradicionalnem evropskem gledališču ročnih lutk

PRIM.: akcijski prizor (2), komédijski slapstick

ang.: bastinado*, beating

fr.: bastonnade f.

ita.: bastonata f.

nem.: Bastonade f

bébica -e ž žarg. → máli projekcijski refléktor

béli balét -ega -a m od 30. let 19. stol. naprej *romantični balet, v katerem baletke plešejo na konicah prstov v oprijetih belih oblekah s kratkimi prosojnimi krili* **S:** ballet blanc **PRIM.:** heróični pantomímični plés

ang.: ballet blanc

fr.: ballet blanc m.

ita.: ballet blanc m.

nem.: weißes Ballett n

benefična predstáva -e -e ž nekdaj predstava, katere izkupiček je namenjen posameznemu igralcu ob njegovem jubileju, zaključku angažmaja **PRIM.:** dobrodélna predstáva

ang.: benefit

fr.: spectacle bénéfice m.

ita.: spettacolo di beneficenza m.

nem.: Benefiz n, Benefizveranstaltung f, Benefizvorstellung f

bengálični ôgenj -ega ôgnja m *svetlobni efekt obarvanega ognja, ki nastane z gorenjem različnih kemikalij*

ang.: Bengal fire

fr.: feu de Bengale m.

ita.: fuoco bengala m.

nem.: Bengalfeuer n

beráška ópera -e -e ž → baládna ópera

béseda -e ž v 19. stol., zlasti pri slovanskih narodih *kulturna prireditev z glasbenim, gledališkim, govorniškim in družabnim programom, navadno v čitalnicah* **PRIM.:** čítalnica, čítalniška dramátika, deklamácia (1, 2)

ang.: recital

fr.: »beseda« f.

ita.: recital m.

nem.: Aufführung f

GL.: umétniška beséda, večér umétniške beséde

besedílna fonétika -e -e ž 1. slušna oblikovanost besedila s premori, intonacijami, poudarki, tempom, glasnostjo, registrom, barvo glasu **S:** fonétika besedila **PRIM.:** agógika, nélógični poudárek (1, 2), slúšne gôvorne prvíne

ang.: text phonetics

fr.: prosodie f.

ita.: prosodia f.

nem.: Textphonetik f

2. veda, ki proučuje slušno oblikovanost besedila

ang.: text phonetics

fr.: prosodie f.

ita.: prosodia f.

nem.: Textphonetik f

besedílné okoliščine -ih -in ž mn. 1. okoliščine dogajanja dramskega besedila, npr. kraj, čas, družbeni položaj oseb, čustvena razmerja med njimi **PRIM.:** čas dogájanja, dramatis personae, ódrske okoliščine, prizoríšče (1)

ang.: (dramatic) context

fr.: contexte dramatique m.

ita.: contesto drammatico m.

nem.: dramatischer Kontext m

2. slovnične, pravorečne, besedilnofonetske zakonitosti, ki oblikujejo zgradbo replike in njenih delov **S:** sòbesedilo **PRIM.:** naglás, órska izjáva, poudárek, replíka

ang.: context

fr.: contexte m.

ita.: contesto f.

nem.: Kontext m

besédna kómika -e -e ž komika, izvirajoča iz besed, besednih iger, načina govorjenja **PRIM.:** karaktérna kómika, situacijska kómika

ang.: verbal comedy

fr.: comique des mots m.

ita.: comicità verbale f.

nem.: verbale Komik f

besédno izrážanje -ega -a s izražanje nastopajočega z govorom **S:** verbálno izrážanje

PRIM.: glás (2), nèbesédno izrážanje

ang.: verbal expression

fr.: expression verbale f.

ita.: espressione verbale f.

nem.: verbaler Ausdruck m

besédno sporazumévanje -ega -a s govorno sporazumevanje nastopajočega s soigralci in občinstvom **S:** verbálna komunikácia

ang.: verbal communication

fr.: communication verbale f.

ita.: comunicazione verbale f.

nem.: verbale Kommunikation f

bíblična dráma -e -e ž → svetopísemcka dráma

bídermájerska koméđija -e -e ž v 1. pol. 19. stol. komedija s poudarkom na tradicionalnih družbenih vrednotah, meščanskih idealih

ang.: Biedermeier comedy*

fr.: comédie bourgeoise f.

ita.: commedia borghese f.

nem.: Biedermeier-Komödie f

biljetér -ja m uslužbenec, ki pred začetkom predstave pri vhodu v dvorano pregleduje veljavnost vstopnic **PRIM.:** garderobér (2), hostésnik

ang.: usher

fr.: ouvreur de cinéma m.

ita.: strappa biglietti m

nem.: Billeteur m, Platzanweiser m

biljetérka -e ž uslužbenka, ki pred začetkom predstave pri vhodu v dvorano pregleduje veljavnost vstopnic **PRIM.:** garderobérka, hostéska

ang.: usherette

fr.: ouvreuse de cinéma f.

ita.: strappa-biglietti f.

nem.: Billetteurin f, Platzanweiserin f

biográfska dráma -e -e ž drama, ki prikazuje življenjsko zgodbo resnične osebe **PRIM.:** ávtobiográfska dráma

ang.: biodrama, biographical play

fr.: drame biographique m.

ita.: dramma biografico m.

nem.: biographisches Drama n

bíomehánika -e ž po V. E. Mejerholdu metoda igralskega usposabljanja, namenjena zlasti obvladovanju telesa, temelječa na predpostavki, da posameznim duševnim stanjem ustrezajo hipni telesni odzivi **PRIM.:** telésna téhnika

ang.: biomechanics

fr.: biomécanique f.

ita.: biomeccanica f.

nem.: Biomechanik f

Bís! -- medm. (lat. *dvakrat*) klic iz občinstva nastopajočim izraža zahtevo po ponovitvi dela uprizoritve

ang.: Encore!

fr.: Bis !

ita.: Bis!

nem.: Zugabe

blánkvêrz -a m od renesanse naprej deset- ali enajstzložni jamski verz, navadno neriman, značilen zlasti za angleško klasično dramatiko **PRIM.:** aleksandrínc, vêrzná dráma

ang.: blank verse

fr.: vers blanc m.

ita.: versi sciolti m. pl.

nem.: Blankvers m

blískovka -e ž → blískovník

blískovna lúč -e lučí ž majhna, močna kovinska škatla z blískovnim praškom **PRIM.:** blískovník, blískovni prášek, bóben za dèž, bóben za véter, napráva za gròm, projekcíjski aparát za obláke, projekcíjski reflektor, svetlobný efékt (1, 2)

ang.: flash box, flash pod

fr.: boîte à éclair f.

ita.: effetto lampo m., macchia dei lampi f.

nem.: Blitzlichtlampe f

blískovník -a m *svetilna naprava za posnemanje bliska v gledališču* **S:** blískovka, stroboskop

ang.: photoflood, strobe (light)

fr.: machine à éclairs f., stroboscope m.

ita.: lampada stroboscopica f.

nem.: (Blitzlicht-)Stroboskop n, Jupiterlampe f

blískovni prášek -ega -ška m *prašek iz smole, šote, mahu ali magnezija, ki se vstavi v bliskovno luč in zažge za efekt bliska ali ognjemeta*

ang.: flash powder

fr.: poudre magnésium m.

ita.: polvere di magnesio f.

nem.: Blitzlichtpulver n, Blitzpulver n

blók -a m žarg. → lúknja

blokáda -e žarg. → lúknja

bóben za dèž -bna -- -- m *naprava v obliki valja, prevlečenega z drobno kovinsko mrežo in napoljenega s fižolom, ki pri ročnem vrtenju posnema šumenje dežja* **PRIM.:** bóbén za véter, napráva za gróm

ang.: rain-box

fr.: machine à pluie f.

ita.: macchina della pioggia f.

nem.: Regenmaschine f

bóben za véter -bna -- -- m *naprava v obliki valja, obdanega z letvami in s platnom, ki pri ročnem ali motorinem vrtenju posnema piš vetra* **PRIM.:** bóbén za dèž, napráva za gróm

ang.: wind-machine

fr.: machine à vent m.

ita.: macchina del vento f.

nem.: Windmaschine f

body art -- -a [bódi árt] m (ang. *umetnost s telesom*) od 60. let 20. stol. naprej *performans, v katerem nastopajoči uporablja svoje telo kot material, problematizira tradicionalne in kulturne predstave o njem, ukinja mejo med zasebnim in javnim* **S:** umétnost telésa **PRIM.:** búto, hépening, performatívnost

ang.: body art

fr.: art corporel m.

ita.: body art f.

nem.: Body-Art f

bonviván -a m gl. bonvivant

bonvivant -a [bonviván] in bonviván -a m (fr. bon vivant) nekdaj → lahkožívec

Bórštnikov pŕstan -ega -a m po slovenskem igralcu, režiserju I. Borštniku *nagrada gledališkemu igralcu, igralki za življensko delo* **PRIM.:** žláhtni komedijánt

ang.: Borštnik ring*

fr.: anneau de Borštnik m.

ita.: Premio Anello di Borštnik m.

nem.: Borštnik-Ring m

božična ígra -e -e ž *duhovna igra, prvotno v latinščini, temelječa na svetopisemskem izročilu o Kristusovem rojstvu* **S:** jáslična ígra **PRIM.:** koledovánje, svetopísemska dráma, šôpka, velikonôčna ígra, vertép

ang.: Christmas play

fr.: jeu de Noël m.

ita.: spettacolo natalizio m.

nem.: Weihnachtsspiel n

bráda -e ž *lesen model človeške brade kot podlaga za izdelavo umetne brade* **PRIM.:** gláva, lasúlja, lasúljar

ang.: block

fr.: modèle à barbe postiche m.

ita.: modello per barba m.

nem.: Bartklotz m

GL.: umétna bráda

brálna dráma -e -e ž *drama, primerna zlasti za branje, manj za uprizarjanje* **S:** knjížna dráma **PRIM.:** brálna uprizoritev, romántična dramatika, simbolistična dramatika

ang.: closet drama

fr.: pièce pour être lue f.

ita.: scrittura drammaturgica destinata alla lettura in pubblico senza azione dell'attore f.

nem.: Buchdrama n, Lesedrama n

brálna izvédba gledališkega déla -e -e -- -- ž → brálna uprizoritev

brálna uprizoritev -e -tve ž *uprizoritev, pri kateri nastopajoči glasno interpretativno berejo dramsko besedilo, navadno še ne uveljavljenih avtorjev, ob minimalni uporabi gledaliških izrazil* **S:** brálna izvédba gledališkega déla, jávno bránje **PRIM.:** brálna dráma, koncértna izvédba, predstavítveni dogódek, recitál

ang.: public reading (of a dramatic text), staged reading

fr.: lecture-spectacle f.

ita.: spettacolo-lettura m.

nem.: szenische Lesung f

brálna vája -e -e ž *gledališka vaja, na kateri igralci ob prisotnosti režiserja, dramaturga, lektorja glasno berejo, razčlenjujejo in govorno oblikujejo besedilo, namenjeno uprizoritvi* **PRIM.:** dramatúrška razčlémba, léktorska vája (1, 2), režija dialóga, vája za mízo

ang.: reading rehearsal

fr.: lecture de la pièce f.

ita.: prova lettura f.

nem.: Leseprobe f, Verständigungsprobe f

GL.: prva brálna vája

bránje -a s **1.** razbiranje pomenov v dramskem besedilu, oblikovanje zamisli o uprizoritvi **PRIM.:** interpretácia (2)

ang.: reading

fr.: lecture f.

ita.: lettura f.

nem.: Lese f, Lesen n

2. govorna dejavnost igralcev na bralnih vajah **PRIM.:** léktorska vája, vája za mízo

ang.: reading

fr.: lecture f.

ita.: lettura f.

nem.: Lese f, Lesen n

GL.: dramatúrško bránje, interpretativno bránje, jávno bránje, nèinterpretativno bránje, nevtrálno bránje, právo bránje, režisérsko bránje

Brávo! medm. klic iz občinstva *izraža navdušenje nad igralcem, prizorom, uprizoritvijo* **PRIM.:** aplávz, izživížati predstávo

ang.: Bravo!

fr.: Bravo !

ita.: Bravo!

nem.: Bravo!

brechtovska dramaturgija -e -e [bréhtovska] ž po dramatiki in teoriji B. Brechta *dramaturgija z nenadnimi prekinitvami dogajanja, potujitvami (komentarji, songi, projekcije), izrazitimi pripovednimi prvinami, ideoološko zaostrenimi nasprotji* **PRIM.:** aristótska dramaturgija, cankarjánska dráma, čehovljánska dramaturgija, épska dramaturgija

ang.: Brechtian dramaturgy

fr.: dramaturgie brechtienne f.

ita.: drammaturgia brechtiana f.

nem.: Brecht-Dramaturgie f

Brigéla -e [brigéla] tudi **Brighella** -e m (ita.) *commedia dell'arte tip zvitega, spletkarskega služabnika, navadno z brki in polmasko s kljukastim nosom* **PRIM.:** Harlekín, Kapitáno, Pulčinéla, zanni

ang.: Brighella

fr.: Brighella m.

ita.: Brighella m.

nem.: Brighella m

Brighella -e [brigéla] m (ita.) gl. Brigéla

búffo -a m (ita.) 1. pevec v komičnih opernih vlogah

ang.: buffo

fr.: chanteur bouffe m.

ita.: buffo m.

nem.: Buffo m

2. zlasti v Italiji → bürkež

búffo koméđija -- -e ž gl. búffokoméđija

búffokoméđija -e tudi búffo koméđija -- -e tudi búfokoméđija -e ž → burkáška koméđija

búfokoméđija -e ž gl. búffokoméđija

bufonáda -e ž 1. od 18. stol. naprej, zlasti v Italiji *burka v verzih, ki se izvaja med karnevali in praznovanji na prostem*

ang.: buffonade

fr.: pièce bouffe f.

ita.: buffonata f.

nem.: Buffonade f

2. → bufonerija (1, 2)

bufonerija -e ž 1. od 18. stol. naprej *burkaško razgiban in razigran način igre* **S:** bufonáda

ang.: buffoonery

fr.: jeu bouffon m.

ita.: buffoneria f.

nem.: Buffonerie f

2. uprizoritev, v kateri prevladuje tak način igre **S:** bufonáda **PRIM.:** bürka

ang.: buffooning
fr.: pièce bouffe f.
ita.: rappresentazione buffa f.
nem.: Buffonerie f

bulvár -ja m **1.** žarg. *lahkoten, tržno usmerjen repertoar*

ang.: boulevard
fr.: répertoire de boulevard m.
ita.: boulevard m., rivista f.
nem.: Boulevard-Spielplan m
2. *gledališče s takim repertoarjem*
ang.: boulevard
fr.: théâtre de boulevard m.
ita.: spettacolo di rivista m.
nem.: Boulevardtheater n
3. *lahkoten, površinski slog igranja, rezije*
ang.: boulevard
fr.: boulevard m.
ita.: boulevard m.
nem.: Boulevard m

bulvárka -e ž žarg. → bulvárska komédijska

bulvárna komédijska -e -e ž → bulvárska komédijska

bulvárno gledališče -ega -a s → bulvársko gledališče

bulvársko komédijsko -e -e ž *meščanska komedija z lahkočnim, tudi drznim podajanjem aktualnih problemov sodobnega življenja, prilagajanju dnevnemu okusu* **S:** žarg. bulvárka, bulvárna komédijska **PRIM.:** melodrama (2)
ang.: boulevard comedy
fr.: comédie de boulevard f.
ita.: commedia di boulevard f.
nem.: Boulevard-Komödie f

bulvársko gledališče -ega -a s *gledališče, ki uprizarja lahkočna, zlasti zabavi namenjena dela* **S:** bulvárno gledališče **PRIM.:** kabarét, melodrama (2), mjúzikel

ang.: boulevard theatre
fr.: théâtre de boulevard m.
ita.: teatro boulevard m.
nem.: Boulevardtheater n

bunráku -ja m po 1970 velik vpliv na evropsko lutkarstvo *tradicionalno japonsko lutkovno gledališče, vezano na mitologijo, v katerem džoruri ob spremljavi šamisena poje vse vloge, komentarje in vsako ročno lutko vodijo trije animatorji* **S:** gledališče bunráku **PRIM.:** kabuki

ang.: Bunraku
fr.: bunraku m.
ita.: bunraku m.
nem.: Bunraku n

búrka -e ž **1.** *kratka komedija s poenostavljenim in karikiranim dogajanjem, robatim humorjem* **PRIM.:** bufonáda, burléska, commedia dell'arte, fársa, míím

ang.: farce
fr.: farce f.

ita.: farsa f.

nem.: Posse f

2. uprizoritev take komedije

ang.: farce

fr.: farce f.

ita.: farsa f.

nem.: Posse f

bukáška komédiya -e -e ž komedija, ki norčavo prikazuje tipične značaje nižjih družbenih slojev, vključuje tudi kritiko življenja **S:** búffokomédiya **PRIM.:** bufonáda, bürkež, burléskna komédiya

ang.: broad comedy, comedy-farce, farcical comedy, raw comedy

fr.: comédie bouffonesque f.

ita.: farsa f.

nem.: Possenkomödie f

bürkež -a m dramski lik v komediji, za katerega je značilen robat humor **S:** búffo (2) **PRIM.:** bürka (1, 2), burkáška komédiya

ang.: buffoon

fr.: bouffon m.

ita.: buffone m.

nem.: Possenreißer m

búrla -e ž (ita.) commedia dell'arte daljši, šaljiv prizor, temelječ na igralski improvizaciji **PRIM.:** burléskna, lazzo

ang.: burla

fr.: lazzi m.

ita.: lazzo m.

nem.: Lazzi f

burléskna komédiya -e -e ž 1. krajše gledališko delo s humorno ali satirično vsebino, pogosto s prvinami parodije **PRIM.:** bürka, fársa, mím, skéč

ang.: burlesque

fr.: burlesque f.

ita.: burlesque f.

nem.: Burleske f

2. od 80. let 19. stol. do okrog 1930, v Angliji in ZDA gledališče, ki združuje prvine satire, burke, cirkusa in striptiza, navadno z ženskami v glavnih vlogah

ang.: burlesque

fr.: théâtre burlesque m.

ita.: teatro burlesco m.

nem.: Burleske-Theater n

búrka -a m tudi buhá [búto] m od 50. let 20. stol. naprej, nastal v okviru japonske avantgarde, pozneje razširjen tudi drugod gledališki ples, ki z uporabo počasnih gibov, grotesknih, ekspresivnih poz, arhaičnih izrazil (barvanje telesa, golota) tematizira človekovo nezavedno, smrt, spomine, erotiko **PRIM.:** angúra, izrázni plés, perfórmans, póstmodérni plés, tanztheater

ang.: butoh

búto -a tudi butoh búta [búto] m od 50. let 20. stol. naprej, nastal v okviru japonske avantgarde, pozneje razširjen tudi drugod gledališki ples, ki z uporabo počasnih gibov, grotesknih, ekspresivnih poz, arhaičnih izrazil (barvanje telesa, golota) tematizira človekovo nezavedno, smrt, spomine, erotiko **PRIM.:** angúra, izrázni plés, perfórmans, póstmodérni plés, tanztheater

ang.: butoh

fr.: buto m.

ita.: buto m.

nem.: Butô m, Butoh m

butoh búta [búto] m gl. búto

cankarjánska dráma -e -e ž drama, ki se oblikovno in tematsko zgleduje po delih I.

Cankarja **PRIM.:** čehovljánska dráma, čehovljánska dramaturgija, íbsenovska dráma, íbsenovska dramaturgija

ang.: Cankarian drama*

fr.: drame cankarien m.

ita.: dramma cankariano m.

nem.: Cankar-Drama n

cantic -a [kántik] m (lat.) gl. kántik

Capitano -a [kapitáno] m (ita.) gl. Kapitáno

castelet -a in -êja [kastelét] in [kastelé] m (fr.) gl. kastelét

cazuela -e [kasuéla] ž 16. in 17. stol., v španskem gledališču pokrita galerija v ozadju corrala za žensko občinstvo **PRIM.:** páatio

ang.: cazuela

fr.: cazuela f.

ita.: cazuela f.

nem.: Cazuela f

célostna umetnina -e -e ž po R. Wagnerju od 19. stol. naprej umetniško delo, v katerem so literarne, likovne, glasbene prvine povezane v harmonično celoto **PRIM.:** sintétično gledališče

ang.: Gesamtkunstwerk, total artwork, total work of art

fr.: Gesamtkunstwerk m.

ita.: opera totale f.

nem.: Gesamtkunstwerk n

celovito gledališče -ega -a s → totálno gledalíšče (1)

centrálna línia ódra -e -e -- ž → sredíščna číta ódra

centrálno gledalíšče -ega -a s → osrédnje gledalíšče

centrirati fókus -am -- dov. usmeriti snop svetlobnih žarkov iz reflektorja v želeno smer **S:** fokusírati

ang.: to focus

fr.: faire le focus v., focaliser v.

ita.: puntare v.

nem.: fokussieren v.

cénzor -ja m zgod. državni uradnik, ki pregleduje dramska besedila, uprizoritve, ocenjuje njihovo moralno, politično, versko sprejemljivost, dovoljuje ali prepoveduje tiskanje del in njihovo javno izvajanje **PRIM.:** cenzúra

ang.: censor

fr.: censeur m.

ita.: censore m.

nem.: Zensor m

cenzúra -e ž 1. zgod. dejavnost, s katero oblast nadzira gledališki repertoar, tisk, prikazovanje političnih, ideoloških, moralnih, verskih vsebin **PRIM.:** cénzor

ang.: censorship

fr.: censure f.

ita.: censura f.

nem.: Zensur f

2. zgod. urad, ki opravlja to dejavnost

ang.: Office of Censorship

fr.: bureau de censure m.

ita.: censura f., ufficio della censura m.

nem.: Zensur f, Zensurbüro n

cercle -a [sêrkəl] m (fr. *obod, krog*) gl. sêrkel

ceremoniál -a m **1.** pravila za vodenje javnih slovesnosti in vedenje na njih

ang.: ceremonial

fr.: cérémonial m.

ita.: ceremoniale m.

nem.: Zeremonial m

2. javna slavnost, navadno verska, državna, z gledališkimi prvinami **PRIM.:** paráda, procésija, teatrálnost, triúmf

ang.: ceremony

fr.: cérémonial m.

ita.: cerimonia f.

nem.: Zeremonie f

chambre à quatre --- [šámbrə a kátrə] ž neskl. (fr.) → sôba s štírimi (vráti)

cíkel drám -kla -- m → drámski cíkel

cikloráma -e ž **1.** asimetrična halogenska svetila za osvetlitev ozadja odra **PRIM.:** horizont

ang.: cyc(lorama), cyke

fr.: cycliode f.

ita.: ciclorama m.

nem.: Zyklorama Leuchte f, Zykloramen-Beleuchtung f

2. žarg. → horizontní reflektor

církus -a m **1.** v starem Rimu odprt okrogel ali ovalen prostor s stopničastim avditorijem, namenjen javnim prireditvam, zlasti konjskim dirkam, gladiatorskim bojem **PRIM.:** aréna

ang.: circus

fr.: arène de cirque f.

ita.: circo m.

nem.: Zirkus m

2. od konca 18. stol. naprej velik okrogel šotor ali zgradba, kjer nastopajo cirkuški artisti

ang.: circus

fr.: chapiteaux du cirque m. pl.

ita.: circo m.

nem.: Zirkuszelt n

3. potujoča skupina cirkuških artistov

ang.: circus

fr.: troupe de cirque f.

ita.: compagnia di circensi f., spettacolo circense m.

nem.: Zirkus m

4. predstava ali prireditev, v kateri nastopajo žonglerji, akrobati, klovni, dresirane živali

ang.: circus

fr.: spectacle de cirque m.

ita.: spettacolo circense m.

nem.: Zirkus m, Zirkusvorstellung f

cirkusánt -a m 1. *cirkuški artist ali uslužbenec* **PRIM.:** akrobát, klôvn

ang.: circus performer, kinker, trouper

fr.: artiste de cirque m.

ita.: artista circense m., circense m.

nem.: Artist m, Zirkuskünstler m

2. *slabš. igralec, ki v gledališki predstavi uporablja izrazila, značilna za cirkus* **PRIM.:**

glumáč, klôvn

ang.: clown*

fr.: clown m.

ita.: pagliaccio m.

nem.: Clown m

cirkusántka -e ž 1. *cirkuška artistka ali uslužbenka* **PRIM.:** akrobátka, klovnésa

ang.: circus performer, kinker, trouper

fr.: artiste de cirque f.

ita.: artista circense f.

nem.: Artistin f, Zirkuskünstlerin f

2. *slabš. igralka, ki v gledališki predstavi uporablja izrazila, značilna za cirkus* **PRIM.:**

klovnésa

ang.: clown*

fr.: clown f.

ita.: pagliaccia f.

nem.: Clownin f

církuška artístka -e -e ž *artistka, ki nastopa v cirkusu* **PRIM.:** akrobátka, klovnésa

ang.: circus artist

fr.: artiste de cirque f.

ita.: artista circense f.

nem.: Artistin f, Zirkuskünstlerin f

církuški artíst -ega -a m *artist, ki nastopa v cirkusu* **PRIM.:** akrobát, klôvn

ang.: circus artist

fr.: artiste de cirque m.

ita.: artista circense m.

nem.: Artist m, Zirkuskünstler m

Colombina -e [kolombína] ž (ita.) gl. Kolombína

comedia de santos -e -- -- [komédiya de sântos] ž od 16. do 18. stol., v Španiji *duhovna igra iz življenja svetnikov* **PRIM.:** auto sacramental, ígra plášča in môča, mirákel, pastírska ígra

ang.: comedia de santos

fr.: comedia de santos f.

ita.: comedia de santos f.

nem.: comedia de santos f

comédie-ballet -- [komédiabalé] ž neskl. (fr.) → balétna komédiya

commedia all'improvviso -e -- [komédiya alimprovízo] ž (ita.) → commedia dell'arte

commedia a soggetto -e -- -- [komédiya a sodžéto] ž (ita.) → commedia dell'arte

commedia dell'arte -e -- [komédiya delárte] ž (ita.) od srede 16. do 18. stol., nastala v Italiji, pozneje

razširjena v Evropi *potuječe gledališče poklicnih igralcev in igralk, temelječe na improvizaciji*

in gibalnih spretnostih, oblikovanju tipiziranih likov z grotesknimi maskami in stalnimi kostumi, uprizarjanju ustaljenih komedijskih zapletov med ljubimci, služabniki in gospodarji **S:** commedia all'improvviso, commedia a soggetto, italijánska komédiya **PRIM.:** Brigéla, búrla, commedia erudita, Dottóre, Harlekín, improvizacijsko gledališče, innamoráto, Kapitáno, Kolombína, Iazzo, Pantalóne, Pedrolíno, Pierrot, Pulčinéla, renesánčno gledališče, Roséta, scenário, Skaramúš

ang.: commedia dell'arte

fr.: commedia dell'arte f.

ita.: commedia dell'arte f.

nem.: commedia dell'arte f

commedia erudita -e -e [komédiya erudíta] ž (ita.) → učêna komédiya

corral -a [korál] m (šp. *oograda*) v 16. in 17. stol., v španskem gledališču *gledališka stavba z dvignjenim glavnim in stranskim odrom, s stalnim scenskim ozadjem, nepokritim pravokotnim dvoriščem s stojišči za občinstvo in pokritimi stranskimi ložami in galerijami*

PRIM.: aposénto, cazuela, elizabetínski óder, elizabetínsko gledališče, escenário, ígra plášča in mēča, páatio, tabládo laterál

ang.: corral

fr.: corral m.

ita.: corral m.

nem.: Corral-Theater n

cúg -a m (nem. Zug) žarg. → vlák

čarôbna ígra -e -e ž *igra z nadnaravnimi bitji in posebnimi odrskimi efekti* **PRIM.:** právljična ígra

ang.: magical fantasy*

fr.: pièce féerique f., pièce magique f.

ita.: dramma fiabesco m.

nem.: Zauberspiel n, Zauberstück n

čas dogájanja čása -- m v didaskaliyah opredelitev dogajanja v dramskem besedilu glede na čas **PRIM.:** drámski čas, prizoríšče

ang.: time of action

fr.: temps de l'action m.

ita.: tempo dell'azione m.

nem.: Zeit der Handlung f

čehovljánska dráma -e -e ž *drama, ki se oblikovno in tematsko zgleduje po delih A. P. Čehova, zlasti po atmosferi* **PRIM.:** cankarjánska dráma, čehovljánska dramaturgija

ang.: Chekhovian play

fr.: drame tchékovien m.

ita.: dramma cecoviano m.

nem.: Tschechowsches Drama n

čehovljánska dramaturgija -e -e ž po dramatiki A. P. Čehova dramaturgija s skromnim zunanjim dogajanjem, podtekstom in simboliko, mešanjem tragedijskih in komedijskih prvin **PRIM.:** íbsenovska dramaturgija

ang.: Chekhovian dramaturgy

fr.: dramaturgie tchékovienne f.

ita.: drammaturgia cecoviana f.

nem.: Tschechowsche Dramaturgie f

čelní položaj -ega -a m *položaj, ko nastopajoči sedi, stoji z obrazom in telesom obrnjen proti občinstvu* **S:** frontální položaj, položaj en face **PRIM.:** hřbitní položaj, pôlprofílni položaj, profílni položaj

ang.: facing-out position, frontal position, full-front position, open position

fr.: position frontale f.

ita.: posizione frontale f.

nem.: (die Position) en face f, en face-Orientierung f, Frontalstellung f

četrtá sténa -e -e ž *od naturalizma naprej namišljena stena med dvorano in odrom, ki ustvarja vtis, da igralci igrajo v zaprtem prostoru brez prisotnosti občinstva* **PRIM.:** gledališka iluzija, naturalistična igra, škálasti óder

ang.: downstage wall, fourth wall

fr.: quatrième mur m.

ita.: quarta parete f.

nem.: vierte Wand f

čevljár -ja m *izdelovalec obutve nastopajočih* **PRIM.:** krojáč, mizár, šivílja

ang.: shoemaker

fr.: bottier m.

ita.: calzolaio m.

nem.: Schuhmacher m

čevljárna -e ž *delavnica za izdelovanje obutve nastopajočih* **S:** čevljárska delávnica **PRIM.:** gledališke delávnice, kostúmska delávnica

ang.: shoemaker's (work)shop*

fr.: atelier de bottier m.

ita.: calzoleria f.

nem.: Schuhmacherwerkstatt f

čevljárska delávnica -e -e ž → čevljárna

čítálница -e ž 1. v 19. stol., zlasti pri slovanskih narodih *društvo, ki s kulturnimi, zabavnimi prireditvami in prosvetnim delom širi rabo narodnega jezika, narodne in politične ideje* **PRIM.:** béseda, čítalniška dramatika

ang.: reading-society

fr.: »čítalnica« f.

ita.: »čítalnica« f.

nem.: Lesegesellschaft f, slowenischer Kulturverein (im 19. Jh.) m

2. *prostor takega društva*

ang.: reading room

fr.: salle de »čítalnica« f.

ita.: sala della »čítalnica« f.

nem.: Lesesaal m

čítalniška dramatika -e -e ž v 19. stol., zlasti pri slovanskih narodih *dramatika s preprosto, luhkotno vsebino in izrazitimi narodnoprebudnimi težnjami, pogosto napisana po tujih zгledih, uprizarjana zlasti v čitalnicah* **PRIM.:** béseda, čítalnica

ang.: reading-society drama*

fr.: théâtre de »čítalnica« m.

ita.: teatro della »čítalnica« m.

nem.: Dramatik der Lesegesellschaft(-en) f

črna komédiјa -e -e ž *komedija, v kateri so tragični dogodki podani tako, da vzbujajo smeh* **PRIM.:** tragikomédiјa

ang.: black comedy

fr.: comédie noire f.
ita.: commedia nera f.
nem.: schwarze Komödie f

črna lúč -e lučí ž ultravijolična svetloba, v kateri so fluorescenčne barve na zatemnjenem odru bolj vidne **S:** últravijolična lúč, UV-lúč
ang.: black light
fr.: lumière noire f.
ita.: luce nera f.
nem.: Schwarzlicht n, ultraviolettes Licht n

črno gledališče -ega -a s lutkovno gledališče, ki uporablja tehniko, pri kateri na črnem ozadju črno oblečeni lutkarji animirajo lutke v svetlobnem snopu, vzporednem z rampo
PRIM.: luminiscénčno gledališče
ang.: black-light theatre
fr.: théâtre noir m.
ita.: teatro nero m.
nem.: Schwarzes Theater n

črta -e ž → dramaturška črta (1, 2)
GL.: mējna črta ódra, odpreti čto, portálna črta ódra, potegniti čto, sredíščna črta ódra

čítanje besedila -a -- s izločanje za uprizoritev nepotrebnih delov besedila **PRIM.:** brálna vája, dramaturška črta, léktorska vája (1)
ang.: cutting, editing
fr.: faire les coupures d'un texte m.
ita.: taglio delle parti del copione m.
nem.: Streichung f

dadaistična dramatika -e -a ž od 1916 do 1922, v Švici, Franciji, Nemčiji avantgardna dramatika, ki s satirično destrukcijo ukinja logično in pomensko strukturo jezika, zagovarja eksperimentiranje, spontanost **PRIM.:** absúrdna dráma, dadaistično gledališče, ekspresionistična dramatika, futuristična dramatika, modernistična dramatika, nàdrealistična dramatika
ang.: Dadaist drama
fr.: théâtre dadaïste m.
ita.: teatro dadaista m.
nem.: dadaistische Dramatik f

dadaistično gledališče -ega -a s od 1916 do 1922, v Švici, Franciji, Nemčiji avantgardno gledališče, ki s provokativnostjo, rušenjem iluzije, uporabo fantazijskih kostumov, plesnih, filmskih vložkov, tehnike prikazuje dogajanje brez logične sklenjenosti, pogosto kot parodijo tradicionalnih gledaliških oblik **PRIM.:** akcijska umétnost, dadaistična dramatika, hêopening, nàdrealistično gledališče
ang.: Dadaist theatre
fr.: théâtre dadaïste m.
ita.: teatro dadaista m.
nem.: dadaistisches Theater n

dálang -a m lutkar v indonezijskem lutkovnem gledališču vajang **PRIM.:** vájang gólek, vájang klílik, vájang kúlit, vájang púrva
ang.: dalang
fr.: dalang m.
ita.: dalang m.
nem.: Dalang m

daljínska komándna plôšča -e -e -e ž → komándna míza (1)

dáti iztóčnico dám -- dov. v zvezi z igralcem ali šepetalcem *izgovoriti, nakazati iztočnico* S: žarg.

vréči iztóčnico PRIM.: prišepetávati, šepetálka

ang.: to (give a) cue

fr.: donner un cue v.

ita.: suggerire v.

nem.: den Einsatz signalisieren v., den Einsatz signalisieren v.

day light -- -a [déj lájt] m (ang. *dnevna luč*) žarg. → HMI-refléktor

debí -ja tudi **debut** -a [debí debíja] m prvi javni nastop igralca, pevca, plesalca PRIM.: debitánt

ang.: début

fr.: début m.

ita.: debutto m.

nem.: Débüt n

debitánt -a m *igralec, pevec, plesalec, ki prvič javno nastopi* PRIM.: debí

ang.: débuteur

fr.: débuteur m.

ita.: debuttante m.

nem.: Debütant m

debitántka -e ž *igralka, pevka, plesalka, ki prvič javno nastopi* PRIM.: debí

ang.: débutante

fr.: débutante f.

ita.: debuttante f.

nem.: Debütantin f

debitírati -am dov. v zvezi z igralcem, pevcem, plesalcem *prvič javno nastopiti* PRIM.: debí

ang.: to (make a) début

fr.: débuter v.

ita.: debuttare v.

nem.: debütieren v.

debut -a [debí -ja] m (fr.) gl. debí

dejánje -a s 1. po Aristotelu usmerjena dejavnost dramske osebe ali več oseb, strnjeno, zaokroženo prikazana v dramski zgodbi PRIM.: mít, razplét, tragédija, zaplèt

ang.: action, plot

fr.: acte m.

ita.: atto m.

nem.: Akt m

2. vsebinsko in oblikovno zaokrožena enota gledališkega dela, navadno sestavljena iz prizorov S: zastar. ákt, drámsko dejánje (1) PRIM.: slíka

ang.: act

fr.: acte m.

ita.: atto m.

nem.: Akt m, Aufzug m

3. k določenemu cilju naravnana, usmerjena dejavnost dramske osebe z materialnimi ali nematerialnimi posledicami S: ákcija (1), igrálčeva ákcija PRIM.: igránje

ang.: act, action

fr.: action f.

ita.: azione f.

nem.: Akt m, Handlung f

4. → drámsko dogájanje

GL.: drámsko dejánje, grádnja drámskega dejánja, iztèk dejánja

dekadénčna dramatika -e -e ž ob prelomu 19. in 20. stol., v Evropi *dramatika, ki prikazuje zlasti razpad tradicionalnih vrednot, čutnost, patološka, morbidna stanja, goji pesimizem, resignacijo* **PRIM.:** dramatika fin de siècle, modernistična dramatika, naturalistična dramatika, simbolistična dramatika

ang.: decadent drama, drama of the decadence

fr.: théâtre fin-de-siècle m.

ita.: teatro decadente m.

nem.: Dekadenzdichtung f, Dekadenzdramatik f

deklamácia -e ž 1. nekdaj umetniško interpretiranje besedila, vloge, zlasti z ritmiziranim govorom, izrazito dikcijo, glasovnim barvanjem **S:** deklamiranje (1)

ang.: declamation

fr.: déclamation f.

ita.: declamazione f.

nem.: Deklamation f

2. slabš., v zvezi z nastopajočim vzneseno, a vsebinsko prazno govorjenje **S:** deklamiranje (1)

PRIM.: afektírana igra, izumetničeni gôvor, pátos (3), retórika (2)

ang.: declamation

fr.: déclamation f.

ita.: declamazione artefatta f.

nem.: Deklamation f

3. → recitácia

deklamátor -ja m 1. nekdaj igralec, ki kot izrazila uporablja zlasti ritmizirani govor, izrazito dikcijo, glasovno barvanje

ang.: declamatory actor

fr.: déclamateur m.

ita.: declamatore m.

nem.: Deklamator m, Vortragskünstler m

2. slabš. nastopajoči, ki govorí vzneseno, a vsebinsko prazno **PRIM.:** afektírana igra, izumetničeni gôvor, pátos (3), retórika (2)

ang.: disclaimer (star.), declamatory actor

fr.: déclamateur m.

ita.: declamatore m.

nem.: Deklamator m

3. → recitátor (1)

deklamátorka -e ž 1. nekdaj igralka, ki kot izrazila uporablja zlasti ritmizirani govor, izrazito dikcijo, glasovno barvanje

ang.: declamatory actress

fr.: déclamatrice f.

ita.: declamatrice f.

nem.: Deklamatorin f, Vortragskünstlerin f

2. slabš. nastopajoča, ki govorí vzneseno, a vsebinsko prazno **PRIM.:** afektírana igra, izumetničeni gôvor, pátos (3), retórika (2)

ang.: disclaimer (star.), declamatory actress

fr.: déclamatrice f.

ita.: declamatrice f.

nem.: Deklamatorin f

3. → recitátorka (1)

deklamíranje -a s **1.** → deklamácia (1, 2)

2. → recitácia

deklamírati -am nedov. **1.** nekdaj umetniško interpretirati besedilo, vlogo, zlasti z ritmiziranim govorom, izrazito dikcijo, glasovnim barvanjem

ang.: to declaim

fr.: déclamer v.

ita.: declamare v.

nem.: deklamieren v.

2. slabš., v zvezi z nastopajočim govoriti vzneseno, a vsebinsko prazno **PRIM.:** afektírana ígra, izumetničeni gôvor, pátos (3), retórika (2)

ang.: to declaim

fr.: déclamer v.

ita.: declamare v.

nem.: deklamieren v.

3. → recitírati

dekoracíjska vája -e -e ž zastar. → téhnična vája

dekoratér -ja m zastar. → scenográf

dekoratérka -e ž zastar. → scenográfka

delávnica za makéte -e -- -- ž delavnica za izdelovanje maket po scenografovem osnutku

PRIM.: gledališke delávnice

ang.: model-making room*

fr.: atelier de maquettes m.

ita.: laboratorio dei modellini per scenografia m.

nem.: der Raum für Bühnen-Modelle f, die Werkstatt für Bühnenmodelle f

delávnica za rekvízíte -e -- -- ž delavnica za izdelovanje rekvizitov **PRIM.:** gledališke delávnice

ang.: prop(erty) (work)shop

fr.: atelier d'accessoires f.

ita.: laboratorio m.

nem.: Requisitenwerkstatt f

délavski óder -ega ódra m med 1. in 2. svetovno vojno, v Sloveniji nepoklicno gledališče, ki uprizarja dela s socialno tematiko **PRIM.:** délavsko gledališče

ang.: workers' stage

fr.: théâtre d'ouvriers amateurs m.

ita.: teatro amatoriale dei lavoratori m.

nem.: Arbeiterbühne f

délavsko gledališče -ega -a s od srede 19. stol. naprej, v Evropi in ZDA poklicno ali ljubiteljsko gledališče, nastalo v okviru izobraževalnih delavskih društev in socialdemokratskih gibanj, namenjeno zlasti zabavi, političnemu ozaveščanju delavskega občinstva **PRIM.:** délavski óder, drúžbena dráma, polítično gledališče

ang.: workers' theatre

fr.: théâtre d'ouvriers amateurs m.

ita.: teatro amatoriale dei lavoratori m.

nem.: Arbeitertheater n

delítev položája -tve -- ž enakovreden telesni položaj dveh igralcev, enako oddaljenih od portalne linije

ang.: sharing a position, sharing a scene

fr.: partage de position m.

ita.: condivisione della posizione f.

nem.: Teilung der Szene f

délna lasúlja -e -e ž lasulja, s katero se prekrije del lasišča **PRIM.:** tupé

ang.: hair-piece

fr.: perruque partielle f.

ita.: parrucca parziale f.

nem.: Haarteil m

délno ízven prisl. obvestilo oznaka za predstavo, za katero je del vstopnic v prosti prodaji

PRIM.: abonmá in ízven

ang.: non-subscriber tickets available*

fr.: aussi hors abonnement

ita.: rappresentazione fuori abbonamento f.

nem.: zum Teil im freien Verkauf

délovna galeríja -e -e ž → délovni móst

délovna lúč -e lučí ž osvetljjava odra za vaje in tehnična opravila na njem

ang.: blues, working lights

fr.: éclairage de service m.

ita.: luce di servizio f.

nem.: Arbeitslicht n

délovni móst -ega mostú m most, obešen ob steni odrskega stolpa za upravljanje z vrvvišnimi napravami, odrskimi svetili, scenskimi elementi **S:** délovna galeríja, stránski móst **PRIM.:** portálni móst, svetilni móst

ang.: (fly-)bridge, (flying) bridge

fr.: pont volant m.

ita.: passarelle f.

nem.: Arbeitsbrücke f

GL.: spodnji délovni móst, zgornji délovni móst

demaskíranje -a s odstranjevanje ličil in drugih pripomočkov z obraza, telesa nastopajočega **S:** žarg. àbšmínkanje **PRIM.:** maskíranje

ang.: removing make-up

fr.: démaquillage m.

ita.: struccamento m.

nem.: Demaskierung f

demaskírati -am dov. odstraniti ličila in druge pripomočke z obraza, telesa nastopajočega **S:**

žarg. àbšmínkati **PRIM.:** maskírati

ang.: to remove make-up

fr.: démaquiller v.

ita.: struccare v.

nem.: demaskieren v.

deskriptívna dramaturgija -e -e ž dramaturgija, ki proučuje in opisuje zlasti pomenske sestavine dramskega dela, uprizoritve **PRIM.:** normatívna dramaturgija

ang.: descriptive criticism, descriptive dramaturgy

fr.: dramaturgie descriptive f.

ita.: drammaturgia descrittiva f.

nem.: deskriptive Dramaturgie f

désno sprédaj prisl. **1.** v evropskem gledališču, gledano iz dvorane na oder *desni del odra spredaj*

PRIM.: děsno zádaj, lévo sprédaj, lévo zádaj, v sredíni sprédaj, v sredíni zádaj

ang.: down(stage) left

fr.: face cour m.

ita.: davanti a destra m.

nem.: Vorbühne rechts

2. v angleškem gledališču, gledano z odra v dvorano *desni del odra spredaj* **PRIM.:** děsno zádaj, lévo sprédaj, lévo zádaj, v sredíni sprédaj, v sredíni zádaj

ang.: down(stage) right

fr.: face jardin m.

ita.: davanti a destra m.

nem.: Vorbühne rechts

désno zádaj prisl. **1.** v evropskem gledališču, gledano iz dvorane na oder *desni del odra zadaj*

PRIM.: děsno sprédaj, lévo sprédaj, lévo zádaj, v sredíni sprédaj, v sredíni zádaj

ang.: up(stage) left

fr.: lointain cour m.

ita.: dietro a destra m.

nem.: hinten rechts

2. v angleškem gledališču, gledano z odra v dvorano *desni del odra zadaj* **PRIM.:** děsno sprédaj, lévo sprédaj, lévo zádaj, v sredíni sprédaj, v sredíni zádaj

ang.: up(stage) right

fr.: lointain jardin m.

ita.: dietro a destra m.

nem.: hinten rechts

deus ex machina -a --- tudi --- [déus eks máhina] m (lat. *bog iz stroja*) **1.** v antičnem grškem gledališču žerjavu podobna odrska naprava, ki omogoča nepričakovani nastop bogov nad prizoriščem **S:** mehána

ang.: deus ex machina

fr.: deus ex machina m.

ita.: deus ex machina m.

nem.: Deus ex machina m

2. od antične tragedije naprej nenaden, nepričakovani poseg v dramsko dogajanje, ki razplete tragični zaplet, omogoči rešitev zapletenega položaja

ang.: deus ex machina

fr.: deus ex machina m.

ita.: deus ex machina m.

nem.: Deus ex machina

devteragonist -a m v antičnem grškem gledališču drugi igralec **PRIM.:** protagonist, tritagonist

ang.: deuteragonist

fr.: deutéragoniste m.

ita.: deuteragonista m.

nem.: Deuteragonist m

deziluzionistično gledališče -ega -a s → ántiiluzionistično gledališče (1)

deziluzionistično lútkovno gledališče -ega -ega -a s gledališče, v katerem občinstvo vidi animatorja, kar ruši iluzijo, da so lutke živa bitja **PRIM.:** gledališka deziluzija, iluzionistično lútkovno gledališče

ang.: anti-illusionist puppet theatre*
fr.: théâtre de marionnettes non illusioniste **m.**
ita.: teatro di marionette senza illusione **m.**
nem.: desillusionistisches Puppentheater **n**

deželno gledališče -ega -a **s** gledališče, ki ga ustanoji in/ali financira deželna uprava

PRIM.: državno gledališče, mestno gledališče
ang.: regional theatre*
fr.: théâtre régional **m.**
ita.: teatro regionale **m.**
nem.: Landestheater **n**

dežúrna knjiga -e -e **ž** knjiga, v katero dežurni predstave zapisuje pripombe v zvezi z njenim potekom

ang.: show report, stage manager's log
fr.: cahier du responsable **m.**
ita.: diario del direttore di sala **m.**
nem.: Inspizientenbuch **n**

dežúrna predstáve -e -- **ž** uslužbenka, ki pred predstavo, med njo in po njej nadzoruje dogajanje v gledališču, ukrepa v izjemnih primerih in vpiše poročilo v dežurno knjigo

PRIM.: inšpiciéntka

ang.: front-of-house manager
fr.: responsable de salle **f.**
ita.: direttrice di sala **f.**
nem.: Hausinspektorin **f**, Haus Inspektorin **f**

dežúrní predstáve -ega -- **m** uslužbenec, ki pred predstavo, med njo in po njej nadzoruje dogajanje v gledališču, ukrepa v izjemnih primerih in vpiše poročilo v dežurno knjigo

PRIM.: inšpiciént

ang.: front-of-house manager
fr.: responsable de salle **m.**
ita.: direttrice di sala **m.**
nem.: Haus Inspektor **m**, Hausinspektor **m**

dežúrní sédež -ega -a **m** službeni sedež, namenjen dežurnemu predstave

ang.: reserved seat
fr.: place du responsable de salle **f.**
ita.: posto riservato al direttore di sala **m.**
nem.: Dienstplatz **m**

diagonálno razmíčna zavésa -- -e -e **ž** po sredini predeljena zavesa, ki se razmika diagonalno v zgornja kota portalne odprtine, obešena za glavno zaveso ali namesto nje

S: italijánska zavésa, wagnerjánska zavésa **PRIM.:** dvížna zavésa, navijálna zavésa, vodorávno razmíčna zavésa

ang.: tab(ueau curtain), Wagner curtain
fr.: rideau à l'italienne **m.**
ita.: sipario **m.**
nem.: italienischer Zug **m**

dialóg -a **m** **1.** v dramskem besedilu, uprizoritvi izmenjavanje replik med dvema ali več dramskimi osebami **S:** drámski dialóg, drámski diskúrz (2) **PRIM.:** dramátika, drámski gôvor, monológ, polilóg

ang.: dialogue
fr.: dialogue **m.**
ita.: dialogo **m.**
nem.: Dialog **m**, Zwiegespräch **n**

2. → duológ

GL.: drámski dialóg, režija dialóga

didáktična dráma -e -e ž → poúčna ígra

didáktična ígra -e -e ž → poúčna ígra

didáktično gledališče -ega -a s *gledališče, ki poučuje in vzgaja* **PRIM.:** poúčna ígra

ang.: didactic theatre

fr.: théâtre didactique m.

ita.: teatro didattico m.

nem.: Lehrtheater n

didaskálie -ij ž mn. **1.** v antiki *podatki o uprizorjenih dramskih besedilih* **PRIM.:** antíčno gledališče

ang.: didascalies, side text

fr.: didascalies f. pl.

ita.: didascalie f. pl., testo parallelo m.

nem.: Didaskalien f pl.

2. nedialoški del dramskega besedila z avtorjevimi oznakami oseb, kraja, časa dogajanja, načina igre, prihodov, odhodov dramskih oseb, z opisi prizorišč **S:** ávtorjevi napótki, ódrske opómbe, órske napótki, režijske opómbe, scénske opómbe, vzporédnost besedilo **PRIM.:** glávno besedilo, stránsko besedilo

ang.: stage directions

fr.: didascalies f. pl.

ita.: didascalie f. pl.

nem.: Didaskalien f pl.

difúzni filter -ega -tra m → razpršilni filter

dihálne váje -ih váj ž mn. *vaje za krepitev igralčevih, pevčevih, plesalčevih dihal in za ozaveščanje različnih vrst díhanja* **PRIM.:** gôvorna téhniká (2), kljúčnično díhanje, prepónsko díhanje, písno díhanje

ang.: breathing exercises

fr.: exercices respiratoires m. pl.

ita.: esercizi di respirazione m. pl.

nem.: Atemübungen f pl.

díhanje s prepóno -a --- s → prepónsko díhanje

díhanje s písnim kôšem -a --- s → písno díhanje

dijáška predstáva -e -e ž **1.** *predstava, namenjena dijakom* **PRIM.:** mladínska predstáva

ang.: performance for high-school students, performance for secondary-school

fr.: spectacle pour les élèves m.

ita.: spettacolo per ragazzi (studenti) m.

nem.: Theatervorstellung für Schüler f

2. *uprizoritev, ki jo pripravijo dijaki* **PRIM.:** amatérsko gledališče, dijáško gledališče, šolsko gledališče

ang.: high-school production, secondary-school production

fr.: spectacle des élèves m.

ita.: spettacolo dei ragazzi (degli studenti) m.

nem.: Schultheatervorstellung f

dijáški abonmá -ega -ja m *abonma, namenjen dijakom*

ang.: high-school subscription series*, secondary-school subscription series*

fr.: abonnement scolaire m.

ita.: abbonamento studenti m.

nem.: Schüler-Abo n, Schüler-Abonnement n

dijáško gledališče -ega -a s organizirana gledališka dejavnost dijakov, navadno na šoli

PRIM.: otrôško gledališče, šôlsko gledališče, študentsko gledališče

ang.: high-school theatre, secondary-school theatre

fr.: théâtre des élèves m.

ita.: teatro dei ragazzi m.

nem.: Schultheater n

dijáško stojíšče -ega -a s nekdaj stojíšče v ozadju parterja, namenjeno zlasti dijakom

PRIM.: galeríjsko stojíšče

ang.: student standing room*

fr.: place debout f.

ita.: fondo parterre per studenti m.

nem.: Stehparterre für Schüler n, Stehraum für Schüler m

díkcia -e ž 1. → izréka (1)

2. način govornega podajanja besedila **PRIM.:** izréka (2), ódrski gôvor, retórika (2)

ang.: diction

fr.: diction f.

ita.: dizione f.

nem.: Diktion f

3. slog literarnega besedila, uprizoritve **PRIM.:** stilizirani gôvor

ang.: diction

fr.: diction f.

ita.: dizione f.

nem.: Diktion f

GL.: privzidignjena díkcia

diletant -a m 1. zastar. → amatér (1), ljubítelj

2. slabš. igralec, ki se poklicno ukvarja z gledališko dejavnostjo brez zadostnega znanja, estetskega okusa **S:** slabš. amatér (2)

ang.: dilettante

fr.: dilettant m.

ita.: dilettante m., dilettante m.

nem.: Dilettant m, Theaterlaie m

diletantka -e ž 1. zastar. → amatérka (1), ljubíteljica

2. slabš. igralka, ki se poklicno ukvarja z gledališko dejavnostjo brez zadostnega znanja, estetskega okusa **S:** slabš. amatérka (2)

ang.: dilettante

fr.: dilettante f.

ita.: dilettante f.

nem.: Dilettantin f, Theaterlaiin f

dilentantsko gledališče -ega -a s zastar. → amatérsko gledališče

dím mašína -- -e ž žarg. → napráva za dím

dímna lopúta -e -e ž loputa v zgornjem delu odrskega stolpa za odvajanje dima ob požaru

S: zráčník

ang.: smoke outlet

fr.: cheminée d'appel f.

ita.: camino m.

nem.: Rauchklappe f, Rauchschieber m

dímna zavésa -e -e ž *plast dima za zakrivanje odrskega dogajanja, ustvarjanje atmosfere, nastala z napravo za meglo* **PRIM.:** svetlôbna zavésa

ang.: fog, smoke

fr.: rideau de fumée m.

ita.: coltre di fumo f.

nem.: Rauchvorhang m

dinámična mizanscéná -e -e ž *mizanscena, pri kateri so odnosi med nastopajočimi predstavljeni s psihološko, čustveno ali formalno utemeljenimi premiki* **PRIM.:** státična mizanscéná

ang.: dynamic blocking

fr.: mise en scène dinamique f.

ita.: regia dinamica f.

nem.: dynamische Inszenierung f

dionízična tragéđija -e -e ž *pri starih Grkih zgodnja oblika tragedije, vsebinsko vezana na življenje in junaška dela boga Dioniza* **PRIM.:** arháično gledališče, dionízije, rituálna tragéđija

ang.: Dionysian tragedy

fr.: tragédie dionisiaque f.

ita.: tragedia dionisiaca f.

nem.: dionysische Tragödie f

dionízično -ega s po F. Nietzscheju *umetniško načelo disharmonije, razbrzdanosti, nezmernosti* **PRIM.:** apolínično

ang.: Dionysian

fr.: dionisiaque m.

ita.: dionisiaco m.

nem.: das Dionysische n

dionízije -ij ž mn. v starí Grčiji *slovesnosti v čast bogu Dionizu, spremljane z gledališkimi, glasbenimi, športnimi tekmovanji* **PRIM.:** antično grško gledališče, kozlôvska pésem, obrédnno gledališče, saturnálie

ang.: Dionysia

fr.: dionysies f. pl.

ita.: Dionisie f. pl.

nem.: Dionysien f pl.

diréktor gledališča -ja -- m → ravnátelj gledališča

diréktorica gledališča -e -- ž → ravnáteljica gledališča

diréktorska vlóga -e -e ž *žarg., zastar. vloga, ki jo igralec odigra v prvi polovici prvega dejanja* **S:** žarg., zastar. generálska vlóga **PRIM.:** lèv, pès, šárža

ang.: cameo

fr.: caméo m.

ita.: cameo m., cameo m.

nem.: Cameo m

ditirámb -a m v antičnem grškem gledališču *zborovska lirska pesem v čast bogu Dionizu* **PRIM.:** dionízična tragéđija, dionízije, kozlôvska pésem

ang.: dithyramb

fr.: dithyrambe m.

ita.: ditirambo m.

nem.: Dithyrambe f, Dithyrambus m

ditirámski zbòr -ega zbôra m v antičnem grškem gledališču *zbor satirov, ki poje ditirambe in pleše* **S:** *zbòr* (3) **PRIM.:** dionízije, kozlôvska pésem, vódja zbôra

ang.: dithyrambic chorus

fr.: choeur dithyrambique m.

ita.: coro ditirambico m.

nem.: dithyrambischer Chor m

doajén -a tudi **doyen** -a [doajén] m od 17. stol. naprej *vodja igralske skupine, navadno najstarejši ali najbolj izkušen igralec* **PRIM.:** principál

ang.: doyen

fr.: doyen m.

ita.: decano m.

nem.: Doyen m

dobrodélna predstáva -e -e ž *predstava v dobrodelne namene* **PRIM.:** benefična predstáva

ang.: benefit

fr.: spectacle bénéfice m.

ita.: spettacolo di beneficenza m.

nem.: Benefiz n, Benefizvorstellung f

dôbro narejêna ígra -- -e -e ž *zlasti v 19. stol., G. Freytag po Aristotelu dramsko besedilo, zgrajeno po predpisani dramaturški shemi, ki zagotavlja učinek pri občinstvu* **S:** *pièce bien faite* **PRIM.:** aristótselska dramaturgija, bulvárská komédiya, klasicistična dramaturgija, normatívna dramaturgija

ang.: well-made play

fr.: pièce bien faite f.

ita.: testo teatrale ben costruito m.

nem.: gut gemachtes Stück n

dojílja -e ž *dramski lik, navadno zaupnica in pomočnica mlade gospodarice* **PRIM.:** služábnica

ang.: (wet) nurse

fr.: nourrice f.

ita.: nutrice f.

nem.: Amme f

dokumentárno gledališče -ega -a s med 1950 in 1970, v Nemčiji *gledališče, ki v procesu ustvarjanja uprizoritve uporablja zlasti zgodovinske vire in dokumente za osvetlitev političnih, moralnih vprašanj* **PRIM.:** politično gledališče, zgodovinska dráma

ang.: documentary theatre

fr.: théâtre documentaire m.

ita.: teatro documentario m.

nem.: dokumentarisches Theater n

domáči repertoár -ega -ja m *repertoar, sestavljen iz izvirnih del v narodnem jeziku* **PRIM.:** nacionálna dramátika

ang.: national-language repertoire*

fr.: répertoire national m.

ita.: repertorio nazionale m.

nem.: nationales Repertoire n

domoljúbna ígra -e -e ž *igra z domoljubno snovjo* **PRIM.:** ljúdska ígra

ang.: patriotic play

fr.: pièce patriotique f.

ita.: rappresentazione patriottica f.

nem.: patriotisches Schauspiel n

dopoldánska predstáva -e -e ž predstava v dopoldanskem času **S:** matinéja **PRIM.:** popoldánska predstáva, večérna predstáva

ang.: mat (star.), matinée

fr.: matinée f.

ita.: matinée f.

nem.: Matinée f

Dottóre -ja m (ita.) commedia dell'arte *tip starejšega, pedantnega, ljubosumnega odvetnika ali zdravnika, Pantalonejevega prijatelja, ki govorí v bolonjskem narečju in učeni latinščini, navadno v črnem kostumu z akademskim pokrivalom* **PRIM.:** Brigéla, Kolombína, Pantalón

ang.: Il Dottore

fr.: Docteur m.

ita.: Dottore m.

nem.: Dottore m, Il Dottore m

doyen -a [doajén] m (fr. *najstarejša oseba*) gl. doajén

dožívjanje -a s 1. po K. S. Stanislavskem *del procesa pri oblikovanju vloge, v katerem igralec analizira psihofizične lastnosti lika, se vanj poglablja, vendar se z njim ne poistoveti* **PRIM.:** identifikácia (2),igrálska téhniká (1, 2, 3), transformácia, vžívjanje

ang.: assimilating

fr.: assimilation f.

ita.: assimilazione f.

nem.: Erleben n

2. → gledálčeva recépcija (1)

GL.: podožívjanje

dráma -e ž (grš. dráma, drámatos *dejanje, dogajanje*) 1. od konca 18. stol. naprej zvrst dramatike, ki prikazuje resnobno, mučno dogajanje in trpljenje brez tragičnega razpleta **PRIM.:** dramaturgija, drámska umétnost, drámsko gledališče, komédiya, meščánska tragédiya, tragédiya

ang.: drama

fr.: drame m.

ita.: dramma m.

nem.: Schauspiel n, Sprechdrama n

2. uprizoritev besedila take zvrsti **PRIM.:** dramaturgija, drámska umétnost, drámsko gledališče, gledališče

ang.: drama

fr.: drame m.

ita.: dramma m.

nem.: Sprechdrama n

3. → dramátika (1)

4. → drámsko besedílo

5. → ígra (1, 2)

GL.: absúrdna dráma, akcíjska dráma, analíticna dráma, angažíraná dráma, antíčna dráma, ántidráma, arhitektónika dráme, ávtobiográfska dráma, bíblična dráma, biográfska dráma, brálna dráma, cankarjánska dráma, čehovljánska dráma, didáktilna dráma, dráma absúrda, dráma kríka, dráma plášča in mēča, dráma s kolektívnim junákom, dráma s tézo, dráma v drámi, dráma v vêrzih, dráma vzdúšja, drame bourgeois, drúžbena dráma, drúžbenokritična dráma, družínska dráma, duhôvna dráma,

dúodráma, eksperimentálna dráma, épska dráma, étična fúnkcija dráme, étično jédro dráme, glásbena dráma, histórična dráma, humanístična dráma, íbsenovska dráma, idéja dráme, idéjna dráma, jezuítska dráma, karaktérna dráma, klasicístična dráma, klásična dráma, klásična zgrádba dráme, kméčka dráma, knjížna dráma, kómorna dráma, kompozícijska dráme, konverzacíjska dráma, kóreodráma, legéndna dráma, lineárna kompozícijska dráme, lineárna zgrádba dráme, lírična dráma, lírska dráma, litúrgična dráma, melodráma, meščánska dráma, miljéjska dráma, místična dráma, móndráma, mučeníška dráma, naturalístična dráma, nelineárna kompozícijska dráme, nelineárna zgrádba dráme, nótranja zgrádba dráme, pésniška dráma, pyramidálna zgrádba dráme, poétična dráma, psihodráma, psiholóška dráma, regulárna zgrádba dráme, religiózna dráma, romántična dráma, sakrálna dráma, salónska dráma, sémilitúrgična dráma, simbolístična dráma, sintétična dráma, sociálna dráma, struktúra dráme, svetopísemska dráma, šolska dráma, téhnična zgrádba dráme, téhniku dráme, televízjska dráma, tendénčna dráma, teorija dráme, tézna dráma, trikótka zgrádba dráme, veristična dráma, vérska dráma, vérzna dráma, víteška dráma, vojáška dráma, vójna dráma, zgodovína dráme, zgodovínska dráma, zgrádba dráme, zunánja zgrádba dráme

dráma absúrda -e -- ž → absúrdna dráma

dráma kríka -e -- ž izrazito dramatična, patetična ekspresionistična drama **PRIM.:**

ekspresionistično gledališče

ang.: shriek-drama*

fr.: drame de cri m.

ita.: dramma dell'urlo m., dramma espressionista m.

nem.: Schreidrama n

dráma plášča in mēča -e --- ž → ígra plášča in mēča

dráma s kolektívnim junákom -e ----- ž drama, v kateri je nosilec dogajanja družbenega

skupina, sloj, razred **PRIM.:** kolektívni junák

ang.: play with a collective hero*

fr.: pièce au personnage collectif f.

ita.: dramma con protagonista collettivo m.

nem.: Drama mit einem kollektiven Held n

dráma s tézo -e --- ž → tézna dráma

dramatičarka -e ž avtorica dramskih besedil **S:** drámska ávtorka **PRIM.:** dramatúrginja, komediográfinja, libretístka, scenarístka

ang.: dramatist, dramaturge (star.), playwright

fr.: auteure dramatique f.

ita.: drammaturgo f.

nem.: Bühnenautorin f, Dramatikerin f, Stückeschreiberin f, Theaterdichterin f

dramatična ákcija -e -e ž akcija, ki ustvarja, stopnjuje napetost **S:** zastar. dramátska ákcija

(1) **PRIM.:** akcijska dráma, akcijska komédijska, akcijski prizór, drámska ákcija

ang.: dramatic action, dramatic event

fr.: action dramatique f.

ita.: azione drammatica f.

nem.: dramatische Aktion f

dramatična pesnítev -e -tve ž zastar. → drámska pesnítev

dramatična šola -e -e ž od 2. pol. 19. stol. do okrog 1950, v slovenskem okolju šola za usposabljanje

poklicnih igralcev in pevcev **S:** dramatična učílnica, gledališka učílnica **PRIM.:** akademija, dramatični tečaj, dramatično društvo, igralska šola, konzervatórij

ang.: dramatic school*
fr.: école d'art dramatique f.
ita.: scuola d'arte drammatica f.
nem.: dramatische Schule f

dramatična tehnika -e -e ž zastar. → drámska téhniká
dramatična učílnica -e -e ž → dramatična šóla
dramatična umetnost -e -i ž zastar. → drámska umétnost (1, 2)
dramatična zgrádza -e -e ž zastar. → zgrádza dráme

dramatični balét -ega -a m od 18. stol. naprej, v Franciji in drugod v Evropi *balet, ki s plesom, pantomimo, glasbo, scenografijo in kostumografijo prikazuje razgibano dramsko dogajanje in osebe z močnimi čustvi, strastmi* S: ballet d'action **PRIM.:** heróični pantomímični plés
ang.: dramatic ballet
fr.: ballet d'action m., ballet dramatique m.
ita.: ballet d'action m.
nem.: dramatisches Handlungsballett n

dramatični króžek -ega -žka m v 2. pol. 19. stol. *skupina, ki se ljubiteljsko ukvarja z gledališko dejavnostjo* **PRIM.:** dramatična šóla, drámski króžek
ang.: drama circle
fr.: cercle théâtral m.
ita.: circolo teatrale m.
nem.: dramatischer Zirkel m

dramatični tečaj -ega -a m v začetku 20. stol., v slovenskem okolju *krajši tečaj, namenjen usposabljanju igralcev* **PRIM.:** dramatična šóla, gledališka delávnica
ang.: drama class, drama course
fr.: cours d'art dramatique m.
ita.: corso d'arte drammatica m.
nem.: Schauspielkurs m

dramatično -ega s → dramatičnost

dramatično drúštvo -ega -a s zlasti v 2. pol. 19. stol. *ljubiteljska organizacija za gledališko dejavnost* **PRIM.:** béseda, čítálница, čítálniška dramátika, dramatična šóla
ang.: dramatic club, dramatic society
fr.: société dramatique f.
ita.: società filodrammatica f.
nem.: dramatischer Verein m

dramatičnost -i ž v dramaturgiji *konfliktnost in napetost dramskega dogajanja, dialoga, ki teži v razrešitev* S: dramatično **PRIM.:** dramátika (1), kómičnost, trágičnost
ang.: drama, dramatism
fr.: caractère dramatique m., dramaticité f.
ita.: drammaticità f.
nem.: Dramatische n, Dramatismus m

dramatik -a m avtor dramskih besedil S: zgod. dramatúrg (4), drámski ávtor **PRIM.:** dramatúrg (1, 2), komediográf, libretist, scenarist, tragéd (1)
ang.: dramatist, dramaturge (star.), playwright
fr.: auteur dramatique m.
ita.: drammaturgo m.

nem.: Bühnenautor **m**, Dramatiker **m**, Stückeschreiber **m**, Theaterdichter **m**

dramáтика -e ž 1. literarna zvrst, ki prikazuje dogajanje in dejavne osebe v neposredni sedanjosti, navadno temelji na dramskem konfliktu in ustvarjanju dramatičnosti, praviloma namenjena uprizarjanju **S:** dráma **(3)**, zastar. dramátska umétnost, drámsko pésništvo **PRIM.:** dramaturgija, drámsko besedílo, koméđija, tragéđija

ang.: drama

fr.: théâtre **m**.

ita.: testo drammatico **m**.

nem.: Dramatik **f**

2. dramska dela, drame **PRIM.:** dialóg, dramaturgija, drámsko dogájanje, koméđija, tragéđija

ang.: drama

fr.: théâtre **m**.

ita.: teatro **m**.

nem.: Dramatik **f**

GL.: angažirana dramáтика, antična dramáтика, avantgárdna dramáтика, čítalniška dramáтика, dadaistična dramáтика, dekadénčna dramáтика, dramáтика eksistencialízma, dramáтика fin de siècla, dramáтика jéznih mladéničev, dramáтика spérme in krví, eksistencialistična dramáтика, ekspresionistična dramáтика, elizabetínska dramáтика, futuristična dramáтика, klasicistična dramáтика, modernistična dramáтика, nacionálna dramáтика, nàdrealistična dramáтика, naturalistična dramáтика, néonaturalistična dramáтика, póstmodérna dramáтика, póstmodernistična dramáтика, realistična dramáтика, renesánčna dramáтика, romántična dramáтика, sanskrtska dramáтика, simbolistična dramáтика, srednjevěška dramáтика, vihárníška dramáтика

dramáтика eksistencialízma -e -- ž → eksistencialistična dramáтика

dramáтика fin de siècla -e --- [fən də sjékla] ž (fr. fin de siècle konec stoletja) zadnje desetletje

19. stol. dramatika s prvinami dekadence, naturalizma, simbolizma **PRIM.:** dekadénčna dramáтика, modernistična dramáтика, naturalistična dramáтика, simbolistična dramáтика

ang.: fin-de-siècle drama

fr.: théâtre fin-de-siècle **m**.

ita.: teatro decadentista **m**.

nem.: Dramatik des Fin de Siècle **f**, Fin de Siècle-Dramatik **f**

dramáтика jéznih mladéničev -e --- ž → jézni mladéniči

dramáтика spérme in krví -e -- -- ž sredi 90. let 20. stol., v Angliji postmodernistična, družbeno angažirana dramatika, ki prikazuje zlasti nasilje, seks, droge **PRIM.:** gledališče "u frís", naturalistična igra, néonaturalistična dramáтика, veristična igra

ang.: theatre of blood and sperm

fr.: in-yer-face théâtre **m**.

ita.: teatro in-yer-face **m**.

nem.: Blut-und-Sperma-Dramatik **f**, Blut-und-Sperma-Theater **n**

dramatis personae --- [dramátis persóne] ž neskl. mn. (lat. osebe v drami) v dramskem besedilu seznam z imeni, kratkimi oznakami oseb **S: osébe **(1)****

ang.: dramatis personae

fr.: dramatis personae **m**.

ita.: dramatis personae **f**.

nem.: Dramatis personae **f pl.**

dramatizácia -e ž 1. predelava nedramskega besedila v dramsko **PRIM.:** prirédba **(1, 2)**, uprizorítveno besedílo

ang.: dramatization

fr.: dramatisation f., version scénique f.

ita.: addattamento per la rappresentazione m.

nem.: Bühnenbearbeitung f., Dramatisierung f

2. tako predelano besedilo PRIM.: priróðba (3, 4), uprizorítveno besedílo

ang.: dramatization, stage version

fr.: dramatisation f., version scénique f.

ita.: addattamento per la rappresentazione m.

nem.: Bühnenbearbeitung f

dramatizátor -ja m *ustvarjalec, ki predela nedramsko besedilo v dramsko*

ang.: dramatizer

fr.: dramatiseur m.

ita.: adattatore m.

nem.: Dramatisierer m

dramatizátorka -e ž *ustvarjalka, ki predela nedramsko besedilo v dramsko*

ang.: dramatizer

fr.: dramatiseuse f.

ita.: adattatrice f.

nem.: Dramatisiererin f

dramatizírati -am dov. in nedov. **1. predelati nedramsko besedilo v dramsko PRIM.:** prirediti

ang.: to dramatize

fr.: donner la forme d'un drame v., dramatiser v., transformer en drame v.

ita.: adattare un testo per la messa in scena v.

nem.: dramatisieren v.

2. stopnjevati napetost dramskega dogajanja PRIM.: razplèt, vřh, zaplèt

ang.: to dramatize

fr.: rendre un instant ou une situation plus dramatique v.

ita.: rendere un' azione più drammatica v.

nem.: dramatisieren v.

dramátska ákcija -e -e ž **1.** zastar. → dramátična ákcija

2. zastar. → drámska ákcija

dramátska umétnost -e -i ž zastar., po F. Albrehtu → dramátika (1)

dramátska zgrádba -e -e ž zastar. → zgrádba dráme

dramátski króžek -ega -žka m → dramátični króžek

dramatúrg -a m **1.** v gledališču strokovnjak, ki izbira in sestavlja repertoar, prireja in dramatizira besedila, sodeluje z avtorjem besedila, režiserjem in drugimi ustvarjalci pri pripravi in uresničevanju uprizoritvenega koncepta, skrbi za stike z javnostjo **S:** praktični dramatúrg **PRIM.:** dramatik, dramatúška razčlémba, režisér, scenarist, scenográf, umétníški vódja

ang.: dramaturge, literary adviser, literary director, literary manager

fr.: dramaturge m.

ita.: dramaturg m.

nem.: Dramaturg m

2. pri filmu, drugih uprizoritvenih umetnostih strokovnjak, ki z režiserjem in soustvarjalci sodeluje pri pripravi in filmskem, televizijskem, radijskem uresničevanju scenarija, druge predloge

ang.: dramaturge, literary adviser

fr.: dramaturge m.

ita.: dramaturg m.

nem.: Dramaturg m

3. strokovnjak za teoretsko in zgodovinsko problematiko drame, gledališča in drugih uprizoritvenih umetnosti **S:** teorétični dramatúrg **PRIM.:** teatrológ

ang.: drama scholar

fr.: dramaturge m.

ita.: dramaturg m.

nem.: Dramaturg m, Theaterwissenschaftler m

4. zgod. → dramatik

GL.: híšni dramatúrg, produkcijski dramatúrg, univerzitetni diplomirani dramatúrg

dramaturgija -e ž **1.** veda, ki se ukvarja s teoretsko in zgodovinsko problematiko drame, gledališča in drugih uprizoritvenih umetnosti **S:** teorétična dramaturgija **PRIM.:** teatrologija

ang.: study of drama

fr.: dramaturgie f.

ita.: drammaturgia f.

nem.: Dramaturgie f, theoretische Dramaturgie f

2. → drámska teoría

3. dejavnost, ki jo opravlja dramaturg v gledališču, gledališki skupini ali pri posameznem uprizoritvenem projektu (ples, radijska igra, film, televizijska igra) **S:** práktična dramaturgija **PRIM.:** dramatúrška razčlémba

ang.: dramaturgy

fr.: dramaturgie f.

ita.: drammaturgia f.

nem.: angewandte Dramaturgie f, Dramaturgie f, praktische Dramaturgie f

4. oblikovna in estetska načela, značilna za dramo, uprizoritev, posameznega dramatika, teoretika, dramske in gledališke zvrsti, zgodovinska obdobja **PRIM.:** gledališka poétika, téhnika dráme

ang.: dramaturgy

fr.: dramaturgie f.

ita.: drammaturgia f.

nem.: Dramaturgie f

5. na umetniških šolah, univerzah študijski program za poklicno izobraževanje dramaturgov **PRIM.:** drámska ígra (2), filmska režíja (2), gledališka režíja (2), gôvorna téhnika (3)

ang.: dramaturgy

fr.: dramaturgie: théorie et pratique f.

ita.: teoria e pratica drammaturgica f.

nem.: Dramaturgie f, Theaterwissenschaft f

GL.: aktívna dramaturgija, aristótselska dramaturgija, brechtovska dramaturgija, čehovljánska dramaturgija, deskriptívna dramaturgija, épska dramaturgija, íbsenovska dramaturgija, klasicistična dramaturgija, Léssingova dramaturgija, líkovna dramaturgija, literárna dramaturgija, lútkovna dramaturgija, normatívna dramaturgija, objektívna dramaturgija, pasívna dramaturgija, preskriptívna dramaturgija, subjektívna dramaturgija, teorétična dramaturgija

dramatúrginja -e ž **1. v gledališču strokovnjakinja, ki izbira in sestavlja repertoar, prireja in dramatizira besedila, sodeluje z avtorjem besedila, režiserjem in drugimi ustvarjalci pri pripravi in uresničevanju uprizoritvenega koncepta, skrbi za stike z javnostjo** **S:** práktična dramatúrginja **PRIM.:** dramatičarka, dramatúrška razčlémba, režisérka, scenaristka, scenográfka, umétniška vódja

ang.: dramaturge, literary adviser, literary director, literary manager

fr.: dramaturge f.

ita.: drammaturga f.

nem.: Dramaturgin f

2. pri filmu, drugih uprizoritvenih umetnostih *strokovnjakinja, ki z režiserjem in soustvarjalci sodeluje pri pripravi in filmskem, televizijskem, radijskem uresničevanju scenarija, druge predloge*

ang.: dramaturge, literary adviser

fr.: dramaturge f.

ita.: drammaturga f.

nem.: Dramaturgin f

3. *strokovnjakinja za teoretsko in zgodovinsko problematiko drame, gledališča in drugih uprizoritvenih umetnosti* **S:** teorétična dramatúrginja **PRIM.:** teatrológinja

ang.: drama scholar

fr.: dramaturge f.

ita.: drammaturga f.

nem.: Dramaturgin f, Theaterwissenschaftlerin f

GL.: híšna dramatúrginja, produkcijska dramatúrginja, univerzitéttna diplomírana dramatúrginja

dramatúrška analíza -e -e ž → dramatúrška razčlémba

dramatúrška črta -e -e ž **1.** v zvezi z dramaturgijo *preoblikovanje dramskega besedila z izločitvijo za uprizoritev nepotrebnega dela* **S:** črta **PRIM.:** dramatúrg (1, 2), léktorska vája (1), potegniti črto, razčlémbsna vája

ang.: dramaturgical cut

fr.: coupure dramaturgique f.

ita.: taglio drammurgico m.

nem.: dramaturgischer Strich m

2. *grafična oznaka za tako izločitev* **S:** črta **PRIM.:** brálna vája, čítanje besedila

ang.: cut

fr.: coupure graphique f.

ita.: segno grafico m.

nem.: dramaturgischer Strich m

dramatúrška línija -e -e ž *razvoj dramskega dogajanja* **S:** línija dogájanja, línija dramatúrške grádne **PRIM.:** dramatúrski lók, klásična zgrádba dráme, zgrádba dráme

ang.: plot-line

fr.: idée directrice de la composition dramatique f.

ita.: racconto drammatico m.

nem.: Handlungslinie f, Handlungsstrang m

dramatúrška pávza -e -e ž → premòr (1)

dramatúrška razčlémba -e -e ž *strokovno besedilo, ki razčlenjuje, opisuje, pojasnjuje pomenske in oblikovne sestavine dramskega dela, njegovo literarno, zgodovinsko, filozofska ozadje, navadno kot izhodišče za uprizoritev* **S:** dramatúrška analíza **PRIM.:** razčlémbsna vája

ang.: dramaturgical analysis

fr.: analyse dramaturgique f.

ita.: analisi drammaturgica f.

nem.: dramaturgische Analyse f

dramatúrška zgrádba -e -e ž zgradba dramskega dela glede na oblikovne postopke in estetska načela za doseganje dramatičnosti, komičnosti, tragicnosti **PRIM.:** zgrádba dráme

ang.: dramatic structure

fr.: structure dramatique f.

ita.: struttura drammatica f.

nem.: dramaturgische Struktur f

dramatúrški lók -ega -a m stopnjevanje in upadanje napetosti v dramskem dogajanju

PRIM.: dramatúrška línija, zgrádba dráme

ang.: dramatic arch

fr.: arc dramatique m., courbe dramatique f.

ita.: arco drammatico m.

nem.: dramaturgischer Bogen m

dramatúrški oddélek -ega -lka m skupina dramaturgov, zlasti v večjih gledaliških ustanovah **PRIM.:** umétniški diréktor, umétniški vódja

ang.: dramaturgical department

fr.: atelier dramaturgique m.

ita.: laboratorio drammaturgico m.

nem.: Abteilung Dramaturgie f

dramatúrško bránje -ega -a s dramaturška interpretacija navadno dramskega besedila

PRIM.: bránje (1), dramatúrška razčlémba, režisérsko bránje, uprizorítveni koncept

ang.: dramaturgical reading

fr.: lecture dramaturgique f.

ita.: lettura drammaturgica f.

nem.: dramaturgische Lektüre f, dramaturgisches Lesen n

dráma v drámi -e --- ž → ígra v í gri

dráma v vêrzih -e --- ž → vêrzna dráma

dráma vzdúšja -e -- ž drama, ki prikazuje zlasti družbeno duhovno ozračje, brez izrazitega zunanjega dogajanja **PRIM.:** atmosféra, miljéjska dráma

ang.: drama of atmosphere

fr.: drame du milieu m.

ita.: dramma d'atmosfera m.

nem.: atmosphärisches Drama n

drame bourgeois --- [drám buržuá] ž neskl. (fr.) → meščánska tragéđija (1)

dramolét -a m krajše dramsko besedilo, navadno manj zahtevne vsebine **PRIM.:** ênodejánka

ang.: playlet

fr.: saynète f.

ita.: atto unico burlesco m., saynète f.

nem.: Dramolett n

drámska ákcija -e -e ž dogajanje v dramskem delu S: zastar. dramátska ákcija (2) **PRIM.:** dramatična ákcija, ódrska ákcija

ang.: dramatic action

fr.: action dramatique f.

ita.: azione drammatica f.

nem.: dramatische Handlung f

drámska ávtorica -e -e ž → dramatičarka

drámska fábula -e -e ž → drámska zgódba

drámska ígra -e -e ž 1. oblikovanje, predstavljanje dramskih likov, zlasti v dramskem gledališču **PRIM.**: igranje, ígra pred kámero

ang.: drama acting, dramatic acting, stage playing

fr.: jeu théâtral m.

ita.: recita teatrale f.

nem.: Schauspiel n

2. → ígra (6)

drámska igrálka -e -e ž igralka, ki nastopa zlasti v dramskem gledališču **S:** gledalíška igrálka **PRIM.**: amatérka

ang.: (stage) actress, (theatre) actress

fr.: comédienne f.

ita.: attrice f.

nem.: Theaterschauspielerin f

drámska kompozícija -e -e ž → zgrádba dráme

drámska oséba -e -e ž 1. fiktivna oseba v dramskem besedilu, uprizoritvi, opredeljena z imenom, videzom, značajem **S:** vložka (3) **PRIM.**: igralska stróka, junák, karakter

ang.: (dramatic) character

fr.: personnage m.

ita.: personaggio m.

nem.: Charakter m, dramatische Person f, Figur f

2. → drámski lík (1)

drámska pesnítev -e -tve ž navadno verzificirana dialoška pesnitev z dramskimi prvinami

S: zastar. dramatična pesnítev **PRIM.**: brálna dráma, lírska dráma

ang.: dramatic poem

fr.: poème dramatique m.

ita.: poema drammatico m.

nem.: dramatisches Gedicht n

drámska poétika -e -e ž → gledalíška poétika (1)

drámska predstáva -e -e ž gledalíška predstava, ki temelji na dramskem besedilu **PRIM.**: drámsko gledališče, lútkovna predstáva, plésna predstáva

ang.: dramatic performance

fr.: spectacle dramatique m.

ita.: spettacolo drammatico m.

nem.: Schauspiel n

drámska situácia -e -e ž celota odnosov, ki se vzpostavlja med dramskimi osebami v določenem trenutku dogajanja **PRIM.**: aktántska modél

ang.: dramatic situation

fr.: situation dramatique f.

ita.: situazione drammatica f.

nem.: dramatische Situation f

drámska struktúra -e -e ž 1. v strukturalizmu na strukturalnolingvističnih načelih temelječ model, ki omogoča hkratno razbiranje stalnih funkcionalnih sestavin drame in njihove notranje povezanosti **S:** struktúra dráme **PRIM.**: aktánt, aktántska modél, dramatúrška zgrádba, zgrádba dráme

ang.: dramatic structure

fr.: structure dramatique f.

ita.: struttura drammaturgica f.

nem.: dramatische Struktur f

2. → zgrádba dráme

drámska šóla -e -e ž → igrálska šóla

drámska téhniká -e -e ž zlasti v normativni dramaturgiji *oblikovni postopki in pravila za gradnjo dramskega dogajanja* **S:** zastar. dramatična téhniká, téhniká dráme **PRIM.:** analitična téhniká, dramaturgija, sintétična téhniká, zgrádba dráme

ang.: dramatic technique

fr.: technique dramatique f.

ita.: tecnica drammaturgica f.

nem.: dramatische Technik f

drámska teoríja -e -e ž teorija, ki proučuje pojavne, oblikovne, estetske značilnosti dramatike in posameznih dramskih zvrsti, razmerje med dramatiko in gledališčem **S:** dramaturgija (2), teorija dráme **PRIM.:** dramaturgija (1, 3, 4), gledališka teorija, teatrologija

ang.: dramatic theory, theory of drama

fr.: théorie du drame f.

ita.: teoria drammaturgica f.

nem.: Dramentheorie f

drámska terapíja -e -e ž skupinska terapija, v kateri udeleženci z improviziranim igranjem različnih vlog ugotavljajo in rešujejo svoje psihične težave, razvijajo samopodobo **PRIM.:** lútka v terapiji, páragledalíšče, psihodráma

ang.: drama therapy

fr.: thérapie par l'art dramatique f.

ita.: psicodramma m.

nem.: Dramatherapie f

drámska trilogíja -e -e ž → trilogija (1)

drámska umétnost -e -i ž **1.** umetnost, ki ustvarja dramska besedila **S:** zastar. dramatična umétnost **PRIM.:** dráma, dramatika, drámsko délo

ang.: dramatic art

fr.: art dramatique m.

ita.: arte drammatica f.

nem.: dramatische Kunst f

2. umetnost, ki uprizarja dramska besedila z gledališkimi izrazili **S:** zastar. dramatična umétnost, gledališka umétnost (2) **PRIM.:** uprizoritvena umétnost

ang.: dramatic art

fr.: art dramatique m.

ita.: arte drammatica f.

nem.: Bühnenkunst f, dramatische Kunst f, Theaterkunst f

drámska zgódba -e -e ž potek, predstavitev dramskih dogodkov v naravnem časovnem zaporedju **S:** drámska fábula **PRIM.:** analitična téhniká, dramaturgija, sintétična téhniká

ang.: (dramatic) story(-line)

fr.: argument m.

ita.: fabula f.

nem.: dramatische Handlung f

drámska zgrádba -e -e ž → zgrádba dráme

drámski ávtor -ega -ja m → dramatik

drámski cíkel -ega -kla m *dramska besedila, ki so vsebinsko in/ali oblikovno povezana* **S:**

cíkel drám **PRIM.:** tetralogija, trilogija, tríptih

ang.: cycle of plays, dramatic cycle

fr.: cycle de drames m.

ita.: ciclo di testi drammatici m.

nem.: dramatischer Zyklus m

drámski čas -ega časa m **1.** časovna razčlenjenost in dramaturška razporeditev dramskega

dogajanja **PRIM.:** čas dogájanja, drámski prostor, realni čas, rítmus, tempo

ang.: dramatic time, play time

fr.: temps théâtral m.

ita.: tempo teatrale m.

nem.: Zeit der dramatischen Handlung f

2. → fiktívni čas

drámski dialóg -ega -a m → dialóg

drámski diskúrz -ega -a m **1. → drámski gôvor**

2. → dialóg

drámski gôvor -ega -a m *govor dramskih oseb, za katerega so značilne dialoška napetost,*

stilizacija, zgoščenost, ekspresivnost **S:** drámski diskúrz (1), gledališki jézik (2) **PRIM.:** dialóg, dramatičnost, gledališki diskúrz, monológ, órski gôvor

ang.: dramatic speech

fr.: langage théâtral m.

ita.: espressione drammatica f., linguaggio drammatico m., teatrale f.

nem.: dramatische Rede f

drámski igrálec -ega -lca m *igralec, ki nastopa zlasti v dramskem gledališču* **S:** gledališki

igrálec **PRIM.:** amatér

ang.: (stage) actor, (theatre) actor

fr.: comédien m.

ita.: attore m.

nem.: Schauspieler m, Theaterschauspieler m

drámski konflikt -ega -a m *idejni, etični, čustveni spor, spopad med dramskimi osebami v*

dramskem dogajanju kot temeljna sestavina evropske dramatike **S:** antagonizem (2)

PRIM.: dejánje, dramatičnost, drámska situácia, tragézia, zaplet

ang.: dramatic conflict

fr.: conflit dramatique m.

ita.: conflitto m.

nem.: Konflikt m

drámski króžek -ega -žka m *skupina, ki se ljubiteljsko ukvarja z gledališko dejavnostjo,*

navadno v okviru šole **S:** dramátski króžek, igrálski króžek **PRIM.:** dijáško gledališče,

lútkovni króžek, šolsko gledališče

ang.: circle club, drama circle

fr.: cercle théâtral m.

ita.: circolo teatrale m.

nem.: Theaterkreis m, Theaterzirkel m

drámski lík -ega -a m **1.** literarna, gledališka, filmska, radijska, televizijska upodobitev

osebe, predmeta, pojma, opredeljena z imenom, vlogo v dogajanju **S:** drámska oséba (2),

figúra **PRIM.:** junák

ang.: dramatic figure

fr.: figure dramatique f.

ita.: figura drammatica f.

nem.: dramatische Gestalt f, Figur f

2. → típ

drámski prostor -ega prostóra m od 20. stol. naprej, v gledališki teoriji *prostor dogajanja* v dramskem besedilu, opredeljen z didaskalijami in dialogom med dramskimi osebami

PRIM.: drámski čas, gledališki prostor, krâj dogájanja, órski prostor

ang.: dramatic space

fr.: espace dramatique m.

ita.: spazio drammatico m.

nem.: dramatischer Raum m

drámsko besedílo -ega -a s literarno delo, napisano v dialogu, navadno z didaskalijami, namenjeno zlasti za uprizarjanje in izvajanje neposredno pred občinstvom **S:** dráma (4), drámsko délo, gledališko délo (2) **PRIM.:** dramátika, ígra, koméđija, tragéđija

ang.: dramatic text

fr.: texte dramatique m.

ita.: testo drammatico m.

nem.: dramatischer Text m

drámsko dejánje -ega -a s **1. → dejánje** (2)

2. → drámsko dogájanje

drámsko délo -ega -a s → drámsko besedílo

drámsko dogájanje -ega -a s dogajanje v dramskem besedilu, navadno časovno-prostorsko strnjeno, logično povezano, usmerjeno h koncu, cilju **S:** dejánje (4), drámsko dejánje (2)

PRIM.: dramaturgija, zgrádba dráme

ang.: dramatic action

fr.: action dramatique f.

ita.: azione drammatica f.

nem.: Handlung f

drámsko gledališče -ega -a s gledališče, ki uprizarja dramska besedila in uveljavlja govor kot pomembno igralsko izrazilo **PRIM.:** drámski igrálec, literárno gledališče, póstdrámsko gledališče

ang.: dramatic theatre, legitimate theatre (star.)

fr.: théâtre dramatique m.

ita.: teatro drammatico m.

nem.: Schauspielhaus n, Theater n

drámsko pésništvo -ega -a s → dramátika

draperija -e ž zavesa iz mehkega blaga (pliša, žameta) z všitimi gubami **PRIM.:** drapírana sofíta

ang.: drape(rie)s

fr.: draperies f. pl.

ita.: drappaggio m.

nem.: Draperie f

GL.: lózna draperija, portálna draperija, proscénijjska draperija

drapírana sofíta -e -e ž sofíta iz nagubanega blaga **S:** nagúbana sofíta **PRIM.:** nagúbana zavésa

ang.: grand drape, (grand) drapery border, pelmet, valance

fr.: frises drapés f. pl.

ita.: drappeggi m. pl.

nem.: geraffte Soffitte f

drogôvni ódrski vlák -ega -ega -a m *odrski vlak z drogom za obešanje, dviganje in spuščanje scenskih elementov* **PRIM.:** tóčkasti ódrski vlák

ang.: flies

fr.: porteuse f.

ita.: tiro m.

nem.: Prospektzug m

dróg pri vláku -a --- m *viseča cev pri odrskem vlaku za obešanje scenskih elementov*

ang.: bar(rel), pipe, (pipe) batten

fr.: tube porteur m.

ita.: tiro m.

nem.: Zugstange f

dróg za prótiuteží -a --- m *nosilni drog pri drogovnem odrskem vlaku, v katerega se nalagajo protiuteži*

ang.: counterweight arbour, counterweight cradle

fr.: chanvre de commande m.

ita.: contrappeso m.

nem.: Gegengewichtsstange f

dŕsna pogrezálna lopúta -e -e -e ž *pogrezalna loputa, ki se da umakniti pod odrska tla s spustom navzdol in pomikom vstran* **S:** pomíčna pogrezálna lopúta

ang.: sliding trap

fr.: trappe glissante f.

ita.: botola a scorrimento f.

nem.: Schieber m

dŕsno vodílo za bárvne filtre -ega -a --- s *reža v reflektorju za vstavljanje barvnega filtra*

ang.: gel-frame holder

fr.: glissière f.

ita.: gelatine f., guida per filtri colorati f.

nem.: Gelfilterhalter m

drúga zasédba -e -e ž → alternacijska zasédba

družabni plés -ega -a m *od 12. stol. naprej, v Evropi ples, namenjen razvedriliu na družabnih prireditvah, v diskotekah, pogosto podlaga za gledališki ples* **PRIM.:** dvórni plés, ljúdski plés, špórtni plés

ang.: social dance

fr.: danse f.

ita.: ballo m., danza f.

nem.: Gesellschaftstanz m

drúžbena dráma -e -e ž *drama, ki obravnava značilne gospodarske, družbene, politične odnose v določenem obdobju, okolju* **S:** sociálna dráma **PRIM.:** drúžbenokritična dráma

ang.: social drama, society drama

fr.: drame social m.

ita.: dramma sociale m.

nem.: soziales Drama n

drúžbena komédiya -e -e ž *komedija, ki kritično prikazuje določen družbeni sloj, njegovo moralo* **PRIM.:** drúžbena dráma, karaktérna komédiya

ang.: social comedy, society comedy
fr.: comédie sociale f.
ita.: commedia sociale f.
nem.: Gesellschaftskomödie f

drúžbenokríticna dráma -e -e ž drama, ki kritično obravnava družbena nasprotja, duhovne, ekonomiske in politične probleme določene dobe **PRIM.:** drúžbena dráma
ang.: socially-critical drama
fr.: drame critique des moeurs sociales m.
ita.: dramma a sfondo critico-sociale m.
nem.: sozialkritisches Drama n

družinska dráma -e -e ž drama, ki obravnava zlasti nasprotja med družinskimi člani več generacij **PRIM.:** drúžbena dráma, meščánska dráma
ang.: domestic drama, family drama
fr.: drame de famille m.
ita.: dramma familiare m.
nem.: Familiendrama n

družinsko gledališče -ega -a s neinstitucionalna gledališka skupina, sestavljena zlasti iz družinskih članov
ang.: family troupe
fr.: théâtre en famille m.
ita.: compagnia a conduzione familiare f.
nem.: Familien-Theatergruppe f

dřža -e ž značilni telesni položaj, s katerim nastopajoči kaj izraža, sporoča, označuje **S:** póza (1) **PRIM.:** géstá, govoríca telésa, igrálsko izrazílo, teló
ang.: carriage, deportment, pose
fr.: posture f.
ita.: postura f.
nem.: Pose f, Positur f

državni akcijón -ega -a m od konca 17. do začetka 18. stol., po J. C. Gottschedu, zlasti v nemškem gledališču na francoskih, španskih tragikomedijah, operah temelječa igra z zgodovinsko, politično snovjo, ki jo uprizarjajo angleški komedijanti in nemške potujoče igralske skupine z afektirano igro, improviziranimi komičnimi vložki, preoblekami, odrskimi efekti **PRIM.:** glávni akcijón, Hánswurst
ang.: Staatsaktion
fr.: Staatsaktion f.
ita.: Staatsaktion f.
nem.: Staatsaktion f

državno gledališče -ega -a s gledališče, ki ga ustanovi in/ali financira država **PRIM.:** národné gledališče, národné gledališče, osrédne gledališče
ang.: state theatre
fr.: théâtre d'État m.
ita.: teatro Statale m.
nem.: Landestheater n, Staatstheater n

dublér -ja m → dvójnik

dublérka -e ž → dvójnica

dublírati -am nedov. nadomeščati igralca v kočljivih ali nevarnih prizorih **PRIM.:** dvójnik, kaskadér

ang.: to double, to stand in
fr.: doubler **v.**
ita.: fare da controfigura **v.**
nem.: dublieren **v.**

duhôvna dráma -e -e ž **1.** *drama z religozno, nabožno, moralno motiviko* **S:** mísťična dráma, sakrálna dráma **PRIM.:** mirákel, mistérij, moralitéta
ang.: spiritual drama
fr.: drame religieux **m.**
ita.: mistero **m.**
nem.: geistliches Spiel **n**
2. → duhôvna ígra (1)

duhôvna ígra -e -e ž **1.** od 12. stol. do okrog 1500 verzificirana igra, prvotno v latinščini, s svetopisemskimi in verskimi motivi, uprizarjana po cerkvah in samostanih za duhovno spodbudo in poglobitev, včasih s komičnimi prvinami **S:** duhôvna dráma (2), lúdus (2) **PRIM.:** auto sacramental, litúrgična dráma, vérska dráma
ang.: liturgical drama
fr.: drame liturgique **m.**
ita.: dramma liturgico **m.**
nem.: liturgisches Drama **n**
2. *igra za duhovno spodbudo in sprostitev* **PRIM.:** litúrgična dráma
ang.: spiritual drama
fr.: drame spirituel **m.**
ita.: dramma spirituale **m.**
nem.: liturgisches Drama **n**

dúnajska ljúdska ígra -e -e -e ž od 18. stol. naprej, na Dunaju *ljudska igra*, ki prikazuje življenje dunajskega predmestja, namenjena zlasti razvedrilu nižjih meščanskih slojev **PRIM.:** Kásperl, meščánska tragézia
ang.: Viennese folk-play*
fr.: comédie populaire viennoise **f.**
ita.: commedia popolare viennese **f.**
nem.: Alt-Wiener Volksstück **n**

dúodráma -e ž *drama, v kateri nastopata dve osebi* **PRIM.:** mónodráma
ang.: two-hander
fr.: duodrame **m.**
ita.: duodramma **m.**
nem.: Duodrama **n**

duológ -a m v dramskem besedilu, uprizoritvi *dialog med dvema dramskima osebama* **S:** dialóg (2), dvogôvor **PRIM.:** monológ, polilóg
ang.: duologue
fr.: dialogue **m.**
ita.: dialogo **m.**
nem.: Duolog **m**

dvanajstêrec -rca m → aleksandríneč

dvignjeni óder -ega ódra m *oder, s praktikabli dvignjen na različne višine* **PRIM.:** dvížni óder, dvížni pódij
ang.: platform stage, raised stage
fr.: estrade **f.**, scène élevée **f.**
ita.: palco rialzato **m.**

nem.: Bühnenpodest **n**, Podiumsbühne **f**

dvížna zavésa -e -e ž *po sredini nepredeljena zavesa, obešena tako, da se dviga in spušča od vrvišča do odrskih tal* **S:** némška zavésa **PRIM.:** diagonálno razmíčna zavésa, navijálna zavésa, vodorávno razmíčna zavésa

ang.: guillotine curtain

fr.: rideau à l'allemande **m.**

ita.: comodino **m.**

nem.: deutscher Zug **m**

dvížni óder -ega ódra **m** *oder ali del odra, pri katerem je tla mogoče z dvigalom premikati navzgor in navzdol* **PRIM.:** dvížni pódij

ang.: elevator stage

fr.: scène sur élévateur **f.**

ita.: palcoscenico elevatore **m.**

nem.: Hebebühne **f**

dvížni pódij -ega -a **m** *del odrskih tal, ki se lahko dviga, spušča ali nagiba* **PRIM.:** dvížni óder

ang.: bridge lift, stage elevator

fr.: podium sur élévateur **m.**

ita.: pedana su elevatore **f.**

nem.: Hubpodium **n**

dvódejánka -e ž *dramsko besedilo, uprizoritev v dveh dejanjih* **PRIM.:** ênodejánka

ang.: two-act (play)

fr.: pièce en deux actes **f.**

ita.: dramma in due atti **m.**

nem.: Zweiakter **m**

dvóetážni óder -ega ódra **m** *oder z dvema igralnima ploskvama na različnih višinah* **PRIM.:** dvížni óder

ang.: split(-level) stage

fr.: scène à deux niveaux **f.**

ita.: palco a due livelli **m.**

nem.: Doppelstockbühne **f**

dvogôvor -a **m** → duológ

dvójka -e ž → dvójna stopnica

dvójna stopnica -e -e ž *v tlorisu pravokoten, praviloma normiran konstrukcijski element dveh stopnic za sestavljanje praktikabelskega odra ali praktikabelske osnove* **S:** dvójka **PRIM.:** viséče stopnica

ang.: two-step, two-tread

fr.: deux marches praticables **f. pl.**

ita.: particabili a due gradini **m. pl.**

nem.: zweistufige Treppe **f**

dvójna vloža -e -e ž *nastop igralca v dveh različnih vlogah v isti uprizoritvi* **PRIM.:** alternácia

ang.: double role

fr.: double rôle **m.**

ita.: doppio ruolo **m.**

nem.: Doppelrolle **f**

dvójna zasédba -e -e ž *zasedba posamezne vloge ali celotne ekipe s po dvema igralcema*

PRIM.: alternácia, štúdijska alternácia

ang.: double cast

fr.: double distribution f., double répartition des rôles f.

ita.: doppia ripartizione dei ruoli f.

nem.: doppelte Rollenverteilung f

dvójnica -e ž *nastopajoča, ki nadomešča igralko v kočljivih ali nevarnih prizorih* **S:** dublérka

PRIM.: kaskadérka

ang.: double, stand-in

fr.: cascadeuse f.

ita.: sostituta f.

nem.: Doppelgängerin f, Double n

dvójnik -a m *nastopajoči, ki nadomešča igralca v kočljivih ali nevarnih prizorih* **S:** dublér

PRIM.: kaskadér

ang.: double, stand-in

fr.: cascadeur m.

ita.: sostituto m.

nem.: Doppelgänger m, Double n

dvókrílna kulísa -e -e ž *dvodelna kulisa, pri kateri je eno krilo postavljeno vzporedno s portalno odprtino, drugo pa pod kotom na portalno odprtino* **PRIM.:** krílna kulísa

ang.: book wing, folding flat, folding wing, two-fold wing

fr.: châssis à deux ailes m.

ita.: quinta a due ali f.

nem.: Klappkulisse f, unregelmäßiger Kulissenrahmen m

dvorána -e ž 1. v *dvoranskem delu gledališke stavbe prostor, sestavljen iz parterja, balkona, galerije, lože, v katerem občinstvo gleda predstavo* **PRIM.:** avditórij (1), foajé, garderóba, óder

ang.: auditorium, house

fr.: salle de théâtre f.

ita.: sala f.

nem.: Auditorium n, Zuschaberraum m

2. *prostor za gledališke, plesne, glasbene, filmske prireditve*

ang.: auditorium, hall

fr.: salle de spectacle f.

ita.: sala degli spettacoli f.

nem.: Musiksaal m, Saal m, Tanzsaal m, Theatersaal m, Veranstaltungssaal m

3. *zgod. tipizirana, serijsko izdelana garnitura dvoranskih kulis, zasnovana po sistemu standardne ulične scenografije 19. stoletja* **PRIM.:** gózd, kméčka sôba, salón

ang.: palace set

fr.: décors de palais m. pl.

ita.: scenografia urbana f.

nem.: Palastkulisse f

GL.: balétna dvorána, lútkovna dvorána, orkéstrska dvorána, V dvoráno!, zbôrovska dvorána

dvoránska sténska svetílna réža -e -e -e -e ž *svetilna reža v steni dvorane za osvetljevanje odra* **PRIM.:** dvoránska strôpna svetílna réža, dvoránske lučí

ang.: box boom(erang)

fr.: fente lumineuse du paroi de salle f.

ita.: postazione per proiettori a muro che si presenta come una fenditura f.
nem.: seitliche Beleuchterrinne f, seitliche Rinne f

dvoránska strôpna svetílna réža -e -e -e -e ž *svetilna reža v stropu dvorane za osvetljevanje odra* **PRIM.:** dvoránska sténska svetílna réža, dvoránske lučí

ang.: front-of-house boom(erang)

fr.: fente lumineuse du plafond de salle f.

ita.: postazione per proiettori a fondo sala che si presenta come una fenditura

nem.: Beleuchterrinne in der Zuschauerraumdecke f, Rinne in der Zuschauerraum f

dvoránske lučí -ih -- ž mn. *glavne luči za osvetljevanje avditorija* **PRIM.:** délovna lúč, dvoránski svetílni móst, osvetlítev z lúčnimi vláki

ang.: house lights

fr.: lumières du théâtre f. pl.

ita.: luci di sala f. pl.

nem.: Saalbeleuchtung f

dvoránski dél gledališke stavbe -ega -a --- m *del gledališke stavbe, namenjen občinstvu*

PRIM.: avditórij (1), dvorána (1, 2), foajé, garderóba

ang.: auditorium, (front of) house

fr.: salle de spectacle f.

ita.: sala f.

nem.: Zuschauerbereich m, Zuschauerraum m

dvoránski lúčni móst -ega -ega mostú m *zastar. → dvoránski svetílni móst*

dvoránski svetílni móst -ega -ega mostú m *svetilni most, vgrajen v strop dvorane ali obešen pod njim* **S:** *zastar. dvoránski lúčni móst, dvoránski svetlôbni móst* **PRIM.:** ódrski svetílni móst

ang.: front-of-house bridge

fr.: pont d'éclairage dans la salle m.

ita.: americana di sala f., ponte luci di sala m.

nem.: Bühnenbeleuchtungsbrücke im Zuschauerraum f, Zuschauerraum-Beleuchterbrücke f

dvoránski svetlôbni móst -ega -ega mostú m *→ dvoránski svetílni móst*

dvoránsko gledališče -ega -a s *gledališče z arhitekturno enovito dvorano s stopničasto dvigajočimi se vrstami sedežev* **PRIM.:** avditórij (1), dvorána (1), gledališče z rédi, lóžno gledališče

ang.: hall-theater*

fr.: théâtre-amphithéâtre m.

ita.: anfiteatro m.

nem.: Saaltheater n

dvórni balét -ega -a m v 17. stol., na dvoru francoskega kralja Ludvika XIV. *balet z alegorično in mitično snovjo, uprizarjan z razkošno scenografijo, vokalno in instrumentalno glasbo* **S:** *ballet de cour*

ang.: ballet de cour, court ballet

fr.: ballet de cour m.

ita.: balletto di corte m.

nem.: Hofballett n

dvórni plés -ega -a m v 16. in 17. stol., v Italiji in Franciji *ljudski ples, prilagojen dvornemu okolju po obnašanju, oblačilih plesalcev* **PRIM.:** balét

ang.: court dance

fr.: danse de cour f.

ita.: danza di corte f.

nem.: höfischer Tanz m

dvórno gledališče -ega -a s zgod. *gledališče, ki ga ustanovi in/ali financira dvor* **PRIM.:**
kraljévo gledališče

ang.: court-theatre

fr.: théâtre de cour m.

ita.: teatro di corte m.

nem.: Hoftheater n

džézovski balét -ega -a in **džézovski balét** -ega -a m od srede 20. stol. naprej, v muziklih, filmih
ples ob zabavni, džezovski glasbi, temelječ na izročilu afroameriških plesov 19. stoletja
(čarlston, bugivugi, sving), prvinah baleta, sodobnega plesa **S:** jazz balét **PRIM.:**
showdance, stêp, tap dance

ang.: jazz ballet

fr.: ballet jazz m.

ita.: ballo jazz m.

nem.: Jazz Dance m, Jazztanz m

džorúri -ja m **1.** od 16. stol. naprej, na Japonskem *peta recitacija ob spremljavi šamisena v lutkovni igri bunraku*

ang.: joruri

fr.: joruri m.

ita.: joruri m.

nem.: Joruri n, Joruri-Gesang m

2. izvajalec take recitacije

ang.: joruri

fr.: tayu m.

ita.: joruri m.

nem.: Tayû m

efékt meglè -a -- in **efékt mègle** -a -- m *efekt za ponazarjanje megle, ki nastane s kemičnimi sredstvi* **S:** strok. pog. meglà **PRIM.:** efékt ôgnja, efékt razbítrega stêkla, efékt snegá, efékt valôv, efékt zárje, napráva za meglò

ang.: dry ice, fog effect, smoke effect

fr.: effet de brouillard m.

ita.: effetto nebbia m.

nem.: Nebeleffekt m

efékt mègle -a -- m gl. efékt meglè

efékt ôgnja -a -- m **1.** *efekt za ponazarjanje plamenov, ki nastane z ventilatorjem, na katerem so v mrežo vpeti trakovi iz svile ali svilenega papirja* **S:** strok. pog. ôgenj **PRIM.:** efékt meglè, efékt razbítrega stêkla, efékt snegá, efékt valôv, efékt zárje

ang.: fan-blades fire

fr.: effet de feu m.

ita.: effetto fuoco m.

nem.: Feuereffekt m, Flammeneffekt m

2. svetlobni efekt za ponazarjanje plamenov, ki nastane z namestitvijo goba na profilni reflektor **S:** strok. pog. ôgenj **PRIM.:** efékt meglè, efékt razbítrega stêkla, efékt snegá, efékt valôv, efékt zárje

ang.: flicker flame

fr.: effet de feu m.

ita.: effetto fiamme di fuoco m.

nem.: Feuereffekt m, Flammeneffekt m

efékt póka -a -- m efekt za ponazarjanje močnega zvoka pri strelu, udarcu **PRIM.:** efékt razbítega stêkla, eksplozíjska kómora

ang.: explosion effect

fr.: effet d'explosion m.

ita.: effetto esplosione m.

nem.: Knalleffekt m

efékt razbítega stêkla -a --- m zvočni efekt za ponazarjanje žvenketa razbitega stekla, ki nastane ob padcu zaprte kovinske škatle s koščki stekla na tla **S:** strok. pog. razbító stêklo **PRIM.:** efékt meglè, efékt ôgnja, efékt snegá, efékt valôv, efékt zárje

ang.: crash-box

fr.: effet de verre brisé m.

ita.: effetto vetro rotto m.

nem.: (Sound) Effekt zerbrechendes Glas m, Spezialeffekt zerbrechendes Glas m

efékt snegá -a -- m efekt za ponazarjanje sneženja, ki nastane s spuščanjem kosmov vate, koščkov stiropora, papirja na odrska tla **S:** strok. pog. snég **PRIM.:** efékt meglè, efékt ôgnja, efékt razbítega stêkla, efékt valôv, efékt zárje

ang.: snow effect

fr.: effet de neige m.

ita.: effetto neve m.

nem.: Schneeffekt m

efékt valôv -a -- m **1.** efekt valovanja vode, ki ga povzroči na odrska tla položeno platno, navadno vzvalovano z vrtečimi se valji

ang.: wave effect

fr.: effet de vagues m.

ita.: effetto onde m.

nem.: Welleneffekt m

2. svetlobni efekt valovanja vode, ki nastane z usmeritvijo luči na plitev pladenj z vzvalovano vodo in koščki ogledala, s škatlo s cevasto žarnico, obdano z naluknjanim valjem, z namestitvijo goba na profilni reflektor, z uporabo intelligentnih svetil **S:** strok. pog. mórje **PRIM.:** efékt meglè, efékt ôgnja, efékt razbítega stêkla, efékt snegá, efékt zárje

ang.: wave ripple

fr.: effet de vagues m.

ita.: effetto onde m.

nem.: Welleneffekt m

efékt zárje -a -- m svetlobni efekt rdečkastega ozadja, ki nastane z osvetlitvijo horizonta z reflektorji od spodaj navzgor, s protisvetlobo, z asimetričnimi svetili **S:** strok. pog. zárja **PRIM.:** efékt meglè, efékt ôgnja, efékt razbítega stêkla, efékt snegá, efékt valôv

ang.: sunrise effect

fr.: effet d'aurore m.

ita.: effetto aurora m.

nem.: Sonnenuntergangeffekt m

ekikléma -e ž (grš. ekkýklema) v antičnem gledališču premični oder za spremembo scene **PRIM.:** ódrski vóz

ang.: ekkyklema

fr.: ekkyklema m.

ita.: ekkyklema m.

nem.: Ekkyklema n

ekipa -e -e ž skupina ustvarjalcev in njihovih sodelavcev, ki pripravlja gledališko predstavo, film, radijsko, televizijsko igro **PRIM.:** gledališki ansámbel, igralski ansámbel

ang.: team

fr.: ensemble m., team m.

ita.: compagnia m.

nem.: Arbeitsgruppe f

eksistencialistična dramatika -e -e ž od 30. do 50. let 20. stol., zlasti v Franciji dramatika, ki pod vplivom eksistencialistične filozofije obravnava vprašanja smisla, svobode, biti in niča v absurdnem svetu **S:** dramatika eksistencializma **PRIM.:** absurdna dráma

ang.: existentialist drama

fr.: drame existentialiste m.

ita.: dramma esistenzialista m.

nem.: existenzialistische Dramatik f

éksodos -a m (grš. *odhod*) v antični dramatiki sklepna pesem zborova pri odhodu z odrav **PRIM.:** sklepni prizor, zgrádba dráme

ang.: exodus

fr.: exodus m.

ita.: exodos m.

nem.: Exodus m

eksperimentálna dráma -e -e ž zlasti v 20. stol. drama, ki raziskuje načine in oblike dramskega izražanja, uvaja nove dramaturške postopke **PRIM.:** avantgárdna dramatika, eksperimentálna predstáva, eksperimentálno gledališče

ang.: experimental drama

fr.: drame expérimental m.

ita.: dramma sperimentale m.

nem.: experimentelles Drama n, experimentelles Schauspiel n

eksperimentálna predstáva -e -e ž predstava, v kateri se preizkušajo neznana, še nepreverjena gledališka izrazila, igralske metode, načini gledalčevega zaznavanja **PRIM.:** eksperimentálna dráma, eksperimentálno gledališče

ang.: experimental performance

fr.: spectacle expérimental m.

ita.: spettacolo sperimentale m.

nem.: experimentelle Theatervorstellung f

eksperimentálno gledališče -ega -a s gledališče, ki preizkuša neznana, še nepreverjena gledališka izrazila, igralske metode, raziskuje oblike, pogoje in učinke gledališke komunikacije **PRIM.:** avantgárdno gledališče, laboratórijsko gledališče (1, 2), modernístično gledališče

ang.: experimental theatre

fr.: théâtre expérimental m.

ita.: teatro sperimentale m.

nem.: Experimentiertheater n

eksplozijska kómora -e -e ž nekdaj naprava za ponazarjanje zvoka eksplozije, strela v obliki litoželezne klade s smodnikom in zamaški v luknjicah, ki se sproži z električno ali vžigalno vrvico **PRIM.:** bóben za dèž, bóben za véter, napráva za gròm, napráva za meglò

ang.: bomb tank, maroon

fr.: caisse à bombes f.

ita.: macchina per tuoni f.

nem.: Explosionskasten m, Explosionskiste f

ekspozícia -e ž v zgradbi drame *uvodni del dramskega dogajanja, v katerem se predstavijo osebe, osrednja tematika, predzgodba* **S:** razpostáva, zasnôva **PRIM.:** epilóg, klásična zgrádba dráme

ang.: exposition

fr.: exposition f.

ita.: exposizio f.

nem.: Exposition f

eksprezionistična dramáтика -e -e ž od 1910 do 1930 *dramatika, ki s stilizacijo, abstrakcijo, patosom prikazuje človekova notranja doživetja, njegove težnje po višjem idealu, protest proti zahodni civilizaciji, vojni* **PRIM.:** avantgárdna dramáтика, dráma kríka, eksprezionistično gledališče, futuristična dramáтика

ang.: expressionist drama

fr.: théâtre expressionniste m.

ita.: teatro espressionista m.

nem.: expressionistische Dramatik f

eksprezionistično gledališče -ega -a s od 1910 do 1930 *gledališče, ki v nasprotju z naturalizmom prikazuje človekov notranji svet, vizije, uporablja kot igralska izrazila ekstatični govor, gestikulacijo, pantomimo, oblikuje odrski prostor zlasti z lučjo* **PRIM.:** avantgárdno gledališče, eksprezionistična dramáтика, izrázni plés

ang.: expressionist theatre

fr.: théâtre expressionniste m.

ita.: teatro espressionista m.

nem.: expressionistisches Theater n

ekstémpore -a m (lat. *ex tempore takoj, brez priprave*) *improvizirani, navadno govorni vložek, s katerim igralec namigne na aktualen dogodek, osebo* **PRIM.:** búrla, gêg, lazzo

ang.: ad-lib, extemporization

fr.: improvisation f., lazzi m.

ita.: improvvisazione f.

nem.: Extempore n

ekstempórati -am nedov. **1.** v zvezi z igralcem *igrati, nastopati brez priprave* **PRIM.:** improvizírati

ang.: to ad-lib, to extemporize, to wing it

fr.: improviser v.

ita.: improvvisare v.

nem.: extemprieren v.

2. v zvezi z igralcem *po svoje prirejati besedilo ali igranje* **PRIM.:** improvizírati, lúknja, plávati

ang.: to ad-lib, to extemporize

fr.: improviser v.

ita.: improvvisare v.

nem.: extemprieren v.

eksteriér -ja m **1.** s scenskimi elementi oblikovan odrski prostor, ki predstavlja zunanja naravna in urbana okolja **PRIM.:** gózd, interiér

ang.: exterior

fr.: extérieur m.

ita.: elementi esterni m.

nem.: Ausserdekoration f, Exterieur n

2. prostor zunaj gledališke stavbe, izbran za prizorišče **PRIM.:** ambientálno gledalíšče, gledalíšče na prôstem, gledalíšče na vôdi

ang.: exterior

fr.: extérieur m.

ita.: esterno m.

nem.: Exterieur n

ekstravertírana ígra -e -e ž → pozunánjena ígra

eléktričar -ja m zastar. → lúčkar

GL.: knjíga za eléktričarje

eléktričarska kabína -e -e ž nekdaj prostor z napravami za regulacijo osvetljave, navadno na koncu dvorane za avditorijem **PRIM.:** inšpiciéntska kabína

ang.: control room, (lighting) booth

fr.: cabine de l'éclairagiste f.

ita.: cabina elettrica f.

nem.: Kontrollraum m

eléktrična sofita -e -e ž zastar. sofita, obešena pred lučnim vlakom za zakrivanje izvora svetlobe **PRIM.:** drapírana sofita, horizontálna sofita

ang.: border, teaser, valance

fr.: frise f.

ita.: mantovana f.

nem.: Soffitte f

elipsasti refléktor -ega -ja m reflektor z zrcalom z dvema goriščema za močno osvetlitev oddaljenih predmetov in za projekcijo svetlobnih vzorcev

ang.: ellipsoidal instrument, ellipsoidal lantern, zoom profile

fr.: projecteur elyptique m.

ita.: proiettore elissoidale m.

nem.: Ellipsoid-Scheinwerfer m

elipsoídni refléktor -ega -ja m → profílni refléktor

elizabetínska dramáтика -e -e ž v času vladanja Elizabete I. (1558–1603) in Jakoba I. (1603–1625), v

Angliji, vrh v delih W. Shakespearja dramatika z zelo razgibanim dogajanjem, brez upoštevanja pravila treh enotnosti, ki skladno z novoveškim pojmovanjem sveta postavlja v središče avtonomnega človeka z močno individualnostjo **PRIM.:** elizabetínska komédiya, elizabetínska tragéđija, elizabetínski óder, elizabetínsko gledalíšče, renesánčna dramáтика

ang.: Elizabethan drama

fr.: drame élisabéthain m.

ita.: dramma elisabettiano m.

nem.: elisabethanische Dramatik f

elizabetínska komédiya -e -e ž v času vladanja Elizabete I. (1558–1603) in Jakoba I. (1603–1625), v

Angliji, vrh v delih W. Shakespearja komedija z razgibanim dogajanjem, ki ne upošteva pravila treh enotnosti, se snovno navezuje na antiko, poudarja čutnost, svobodo, domisljijo

PRIM.: renesánčna komédiya

ang.: Elizabethan comedy

fr.: comédie élisabéthaine f.

ita.: commedia elisabettiana f.

nem.: elisabethanische Komödie f

elizabetínska tragéđija -e -e ž v času vladanja Elizabete I. (1558–1603) in Jakoba I. (1603–1625), v Angliji, vrh v delih W. Shakespearja *tragedija z razgibanim dogajanjem, ki ne upošteva pravila treh enotnosti in temelji na tragičnosti zgodovinskega dogodka ali dejavnega junaka z močno individualnostjo* PRIM.: elizabetínska dramátička, elizabetínsko gledališče, karaktérna tragéđija, renesánčna tragéđija

ang.: Elizabethan tragedy

fr.: tragédie élisabéthaine f.

ita.: tragedia elisabettiana f.

nem.: elisabethanische Tragödie f

elizabetínski óder -ega ódra m v času vladanja Elizabete I. (1558–1603) in Jakoba I. (1603–1625), v Angliji, vrh v delih W. Shakespearja *v avditorij podaljšan dvignjen pravokotni oder s stalnim ozadjem, sestavljenim iz zakrite garderobe, notranjega odra, manjšega podija v nadstropju in strešnega prostora z odrsko tehniko* PRIM.: baróčni óder, corral, elizabetínsko gledališče (2), nóttranji óder, paládijsko gledališče

ang.: Elizabethan stage

fr.: théâtre élisabéthain m.

ita.: palco elisabettiano m.

nem.: elisabethanische Bühne f

elizabetínski teáter -ega -tra m → elizabetínsko gledališče (1)

elizabetínsko gledališče -ega -a s 1. v času vladanja Elizabete I. (1558–1603) in Jakoba I. (1603–1625), v Angliji, vrh v delih W. Shakespearja *gledališka dejavnost poklicnih igralskih skupin, ki poteka zlasti pod pokroviteljstvom angleškega dvora* S: elizabetínski teáter PRIM.: elizabetínska dramátička, gledališče restavrácije, kraljevo gledališče, renesánčno gledališče

ang.: Elizabethan theatre

fr.: théâtre élisabéthain m.

ita.: teatro elisabettiano m.

nem.: elisabethanisches Theater n

2. osmerokotna stavba s tremi nadstropji lož in balkonov in nepokritim parterjem z elizabetinskim odrom PRIM.: amfiteáter, antično rímsko gledališče, baróčno gledališče, corral, paládijsko gledališče

ang.: Elizabethan theatre

fr.: théâtre élisabéthain m.

ita.: teatro elisabettiano m.

nem.: elisabethanisches Theater n

élkanje -a s od 2. pol. 19. stol. do okrog 1920, v slovenskem okolju *izgovarjanje glasu [l], kjer se navadno govoriti dvoustnični [w]* PRIM.: akcènt (2), idiolékt (2), izumetnicieni gôvor

ang.: pronouncing l instead of w*

fr.: défaut de prononciation en slovène »elkanje« m.

ita.: difetto di pronuncia in sloveno »elkanje« m.

nem.: L-Aussprache f

embólimon -a m (grš. *čep*) v antičnem gledališču *zborovska pesem kot lirični vložek, vsebinsko nepovezana s tragedijskim dogajanjem*

ang.: embolima

fr.: embolon m.

ita.: embolon m.

nem.: Embolimon n

ênodejánka -e ž *dramsko besedilo, uprizoritev v enem dejanju* S: zastar. áktovka **PRIM.:** dvódejánka, igrokàz
ang.: one-act (play)
fr.: pièce en un acte f.
ita.: testo tearale ad atto unico m.
nem.: Einakterstück n

enójka -e ž → enójna stopnica

enójna stopnica -e -e ž *v tlorisu pravokoten, praviloma normirani konstrukcijski element ene stopnice za sestavljanje praktikabelskega odra ali praktikabelske osnove* S: **enójka PRIM.:** dvójna stopnica, viséče stopníc
ang.: one-step, one-tread
fr.: marche praticable f.
ita.: praticabile ad un gradino m.
nem.: einstufige Treppe f

enôtnost čása -i -- ž *v klasicistični dramaturgiji zahteva po zgostitvi dramskega dogajanja na največ 24 ur* **PRIM.:** klasicistična dramáтика, pravilo tréh enôtnosti
ang.: unity of time
fr.: unité de temps f.
ita.: unità di tempo f.
nem.: Einheit der Zeit f

enôtnost dogájanja -i -- ž *po Aristotelu, v klasicistični dramaturgiji zahteva po logično sklenjenem dramskem dogajanju, osredotočenem na glavno zgodbo* **PRIM.:** klasicistična dramáтика, pravilo tréh enôtnosti
ang.: unity of action
fr.: unité d'action f.
ita.: unità d'azione f.
nem.: Einheit der Handlung f

enôtnost krája -i -- ž *v klasicistični dramaturgiji zahteva po enem samem kraju dramskega dogajanja* **PRIM.:** klasicistična dramáтика, pravilo tréh enôtnosti
ang.: unity of space
fr.: unité de lieu f.
ita.: unità di luogo f.
nem.: Einheit des Ortes f

entrée -ja [antré antréja] m (fr. *vhod, vstop*) **1.** poudarjeno izveden prihod nastopajočega na prizorišče **PRIM.:** nastòp
ang.: entrance, entrée
fr.: entrée f.
ita.: entrata in scena f., entrée f.
nem.: Entrée n
2. od konca 19. stol. naprej *samostojni govorni ali pantomimski prizor, v katerem nastopajo klovni* **PRIM.:** Avgúst, církus, varieté
ang.: entrée
fr.: entrée f.
ita.: entrée f.
nem.: Entrée n
3. uvodni del baleta
ang.: entrée
fr.: entrée f.

ita.: entrée f.

nem.: Entrée n

entremés -a m (šp. *vrivek, medigra*) v 17. stol., v Španiji *komična enodejanka, uprizarjana ob slovesnostih ali kot vložek v daljših dramah* **PRIM.:** mèdígra, saineta

ang.: entremes

fr.: entremés m.

ita.: entremes m.

nem.: Entremés m

epilóg -a m *samostojni sklepni del dramskega besedila, uprizoritve* **S:** pòígra **PRIM.:** ekspozicija, nagôvor, sklépni akórd, sklépni prizòr

ang.: epilogue

fr.: épilogue m.

ita.: epilogo m.

nem.: Epilog m, Schlusswort n

epizóda -e ž 1. v *antiki krajši dialoški prizor med petjem zбора*

ang.: episode

fr.: épisode f.

ita.: episodio m.

nem.: Episode f

2. *krajši, vsebinsko zaključen prizor v dramskem besedilu, uprizoritvi, manj povezan z glavnim dogajanjem* **S:** epizódni prizòr

ang.: episode

fr.: épisode f.

ita.: episodio m.

nem.: Episode f

3. žarg. → epizódna vlóga

epizodist -a m *igralec, ki igra zlasti stranske vloge* **S:** epizódni igrálec **PRIM.:** stránski igrálec

ang.: bit player, small-part player, supporting actor, utility, walking gentleman

fr.: acteur épisodique m.

ita.: attore con parti marginali m. pl.

nem.: Episodenschauspieler m

epizodistka -e ž *igralka, ki igra zlasti stranske vloge* **S:** epizódna igrálka **PRIM.:** stránska igráleka

ang.: bit player, small-part player, supporting actress, utility, walking lady

fr.: actrice épisodique f.

ita.: attrice con parti marginali f. pl.

nem.: Episodenschauspielerin f

epizódna igrálka -e -e ž → epizodistka

epizódna vlóga -e -e ž *stranska vloga, pri kateri igralec navadno nastopi samo enkrat* **S:**

žarg. epizóda (3) **PRIM.:** stránski igrálec

ang.: bit part, minor part, small part, walking part, walking role

fr.: rôle épisodique m.

ita.: parte secondaria m.

nem.: Episodenrolle f

epizódni igrálec -ega -lca m → epizodist

epizódni prizòr -ega -ôra m → epizóda (2)

épska dráma -e -e ž po B. Brechtu *drama z izrazitimi pripovednimi prvinami, ideološko zaostreno tematiko, potujitvami* **PRIM.:** brechtovska dramaturgija, épska dramaturgija, épsko gledališče

ang.: epic play

fr.: pièce épique f.

ita.: dramma epico m.

nem.: episches Drama n, episches Schauspiel n

épska dramaturgija -e -e ž *dramaturgija s poudarjenimi pripovednimi prvinami, prekinitvami dogajanja, potujitvami, z napovedovalcem na odru, obsežnimi poročili in komentarji* **PRIM.:** aristótska dramaturgija, brechtovska dramaturgija, épsko gledališče, estétska distánca (1), potujítev

ang.: epic dramaturgy

fr.: dramaturgie épique f.

ita.: drammaturgia epica f.

nem.: epische Dramaturgie f

épsko gledališče -ega -a s 1. *gledališče z epskimi, lirskimi prvinami, v katerem potek dramskega dogajanja prekinjajo, dopolnjujejo komentarji, poročila, žive slike, igra v igri* **PRIM.:** épska dramaturgija, estétska distánca, potujíveni učínek

ang.: epic theatre

fr.: théâtre épique m.

ita.: teatro epico m.

nem.: episches Theater n

2. po E. Piscatorju in B. Brechtu *gledališče, ki zanika aristotsko dramaturgijo, ne dopušča igralčevega vživljanja, uporablja različna sredstva za ustvarjanje potujitvenih učinkov, s katerimi spodbuja občinstvo h kritičnemu odnosu do družbenih, političnih, ekonomskih razmer* **S:** pripovedno gledališče **PRIM.:** aristótsko gledališče, épska dramaturgija, estétska distánca, politično gledališče

ang.: epic theatre

fr.: théâtre épique m.

ita.: teatro epico m.

nem.: episches Theater n

erínija -e ž nav. mn. v antični grški tragediji *dramski lik, ki ponazarja starogrško boginjo maščevanja s kačastimi lasmi, baklo in bičem* **PRIM.:** evmenída, fúrija

ang.: Erinyes n. pl.

fr.: erynnie f.

ita.: Erinni f. pl.

nem.: Erinye f

escenário -a m (šp. *gledališki oder*) 16. in 17. stol., v španskem gledališču *glavni pravokotni oder v corralu* **PRIM.:** elizabetínski óder, tabládo laterál

ang.: escenario

fr.: escenario f.

ita.: escenario m.

nem.: Escenario n

estétska distánca -e -e ž 1. v epskem gledališču *zavesten odmak dramatika, igralca od dogajanja, dramskih oseb, navadno kot sredstvo družbene ali ideološke kritike* **PRIM.:** épsko gledališče (2), potujítev, potujíveni učínek

ang.: aesthetic distance

fr.: distance esthétique f.

ita.: distanza estetica f.

nem.: ästhetische Distanz f

2. odmik od vsakdanje resničnosti kot pogoj za izkušnjo lepega **PRIM.:** épska dramaturgija, épsko gledališče, gledališka iluzija, identifikacija, potujítveni učínek

ang.: aesthetic distance

fr.: distance esthétique f.

ita.: distanza estetica f.

nem.: ästhetische Distanz f

estrádno gledališče -ega -a s gledališče, ki z glasbenim, plesnim, artističnim programom skrbi zlasti za zabavo **PRIM.:** bulvársko gledališče, kabarét, varietéjsko gledališče

ang.: variety theatre, vaudeville

fr.: théâtre des variétés m.

ita.: teatro di varietà m., varietà m.

nem.: Varieté n, Varietee n, Varieteetheater n

étična funkcija dráme -e -e -- ž vpliv idejnih sestavin drame na oblikovanje bralčevih, gledalčevih moralnih vrednot, navad, nazorov **PRIM.:** étično jédro dráme, gledálčeva recépcija (1)

ang.: ethical function of drama

fr.: éthique du drame f.

ita.: funzione etica del dramma f.

nem.: ethische Funktion des Dramas f

étično jédro dráme -ega -a -- s temeljne idejne sestavine dramskega besedila, s katerimi avtor izraža svoje vrednote, razmerje do sveta **PRIM.:** étična funkcija dráme, katárza

ang.: ethical core of a play

fr.: noyau éthique d'un texte de théâtre m.

ita.: nucleo etico di un testo teatrale m.

nem.: ethisches Grundprinzip des Dramas n

evkinéтика -e ž v plesni teoriji 20. stol., po R. Labanu nauk o izraznosti človekovega gibanja in njegovi povezavi s psihologijo **PRIM.:** korévtika (2)

ang.: Eukinetics

fr.: eukinétique f.

ita.: eucinetica f.

nem.: Eukinetik f

evmenída -e ž nav. mn. v antični grški tragediji oblepševalno ime za dramski lik erinije **PRIM.:** fúrija

ang.: Eumenides n. pl.

fr.: euménide f.

ita.: Eumenidi f. pl.

nem.: Eumenide f

evrópsko gledališče -ega -a s gledališče evropske civilizacije in kulture z začetki v antiki **PRIM.:** áfriško gledališče, amériško gledališče, ázijsko gledališče

ang.: European theatre

fr.: théâtre européen m.

ita.: teatro europeo m.

nem.: europäisches Theater n

fábula atellána -e -e ž → atelána

fáh -a m žarg. → igrálska stróka

fálična koméđija -e -e ž v antičnem grškem gledališču *komedija, temelječa na obredih, ki častijo plodnost* **PRIM.:** dionízije, fálus

ang.: phallic comedy
fr.: comédie phallique f.
ita.: commedia fallica f.
nem.: phallische Komödie f

fálos -a m (grš. *phallós*) **gl.** fálus

fálus -a in **fálos** -a m (lat. *phallus*) v antiki model moškega spolnega uda kot simbol plodnosti v sprevodih v čast bogu Dionizu **PRIM.:** dionízije, fálična koméđija

ang.: phallus
fr.: phallus m.
ita.: fallo m.
nem.: Phallus m

fantazíjski kostúm -ega -a m kostum, ki ni vezan na oblačilno kulturo določene dobe ali sloga, ustvarjen na podlagi domišljije **PRIM.:** stílni kostúm

ang.: fantasy costume
fr.: costume de fantaisie m.
ita.: costume di fantasia m.
nem.: Phantasiekostüm n

fársa -e ž 1. dramsko besedilo z ostro situacijsko komiko, posmehljivo karakterizacijo oseb, človeških lastnosti, družbenih ali političnih razmer **PRIM.:** búrka, grotéška, parodija, sotí

ang.: farce
fr.: farce f.
ita.: farsa f.
nem.: Posse f, Schwank m
2. uprizoritev takega besedila
ang.: farce
fr.: farce f.
ita.: farsa f.
nem.: Posse f, Schwank m
GL.: satírična fársa

felírke felírk ž mn. žarg. nazobčane škarje za redčenje las pri izdelavi lasulje **PRIM.:** lasúljar
ang.: thinning scissors

fr.: ciseaux à cranter m. pl.
ita.: forbici dentate per sfoltire capelli f. pl.
nem.: Effilierschere f

figaro -a m pripomoček za kodranje las s toploto **PRIM.:** lasúljar

ang.: curling iron
fr.: boucleur m.
ita.: arricciacapelli m.
nem.: Dauerwellen-Gerät n, Lockenstab m

figúra -e ž → drámski lík (1)

fíkcija -e ž izmišljeno dogajanje, izmišljena oseba, ki v gledalcu, poslušalcu lahko ustvarja vtič resničnosti **PRIM.:** gledališka iluzija,igránje

ang.: fiction
fr.: fiction f.
ita.: finzione f.

nem.: Fiktion f

fiksírati -am dov. žarg., na vajah *dokončno določiti gledališka izrazila, interpretacijo*

ang.: to cement, to set

fr.: fixer le jeu de scène v.

ita.: fissare la recitazione v.

nem.: fixieren v.

fíksna akústična plôskev -e -e -kve ž → nègibljíva akústična plôšča

fíksni nótranji portál -ega -ega -a m → fíksni téhnični portál (1, 2)

GL.: gibljívi nótranji portál

fíksni téhnični portál -ega -ega -a m **1.** *tehnični portal, pri katerem se portalna stolpa in*

portalni most ne premikajo in se velikosti portalne odprtine ne da spreminjati **S:** fíksni
nótranji portál **PRIM.:** gibljívi téhnični portál

ang.: permanent false proscenium, permanent inner proscenium

fr.: cadre de scène fixe m.

ita.: boccascena fisso m.

nem.: unverfahrbare technische Portal n

2. *tehnični portal s fíksnima portalnima stranskima kulisama in harlekinom* **S:** fíksni
nótranji portál

ang.: permanent false proscenium, permanent inner proscenium

fr.: cadre de scène fixe m.

ita.: boccasecan fisso m.

nem.: unverfahrbare technische Portal n

fiktívni čàs -ega čása m čas trajanja dramskega dogajanja, ki je krajši ali daljši od
dejanskega časa dogajanja **S:** drámski čás (2), simbólni čás **PRIM.:** rítem, témpo

ang.: dramatic time, narrative time

fr.: temps fictif m.

ita.: tempo di narrazione fintizzio m.

nem.: gespielte Zeit f

filmska ígra -e -e ž → ígra pred kámero (1, 2)

filmska igrálka -e -e ž igralka, ki nastopa zlasti v filmih **PRIM.:** gledalíška igrálka

ang.: film actress, movie actress

fr.: actrice de cinéma f.

ita.: attrice cinematografica f.

nem.: Filmdarstellerin f, Filmschauspielerin f

filmska lútka -e -e ž pri animiranem filmu lutka z ogrodjem iz bakrene žice, ki omogoča
postopne premike za posamične posnetke pri snemanju **PRIM.:** gledalíška lútka

ang.: stop-motion puppet

fr.: marionnette stop-motion f.

ita.: marionetta stop-motion f.

nem.: Filmpuppe f

filmska režija -e -e ž **1.** umetniško in organizacijsko načrtovanje, oblikovanje in vodenje
procesa ustvarjanja filma, priprava snemalne knjige, navadno na podlagi scenarija, izbira
in usmerjanje nastopajočih in sodelavcev, vodenje vaj in snemanja, sodelovanje pri
montaži, sinhronizaciji **PRIM.:** gledalíška režija (1)

ang.: film directing

fr.: mise en scène au cinéma f.

ita.: regia cinematografica f.

nem.: Filmregie f

2. na umetniških šolah, univerzah študijski program za poklicno izobraževanje filmskih režiserjev **PRIM.:** gledališka režija (2), igra pred kámero (2)

ang.: film directing, film direction

fr.: mise en scène au cinéma f.

ita.: regia cinematografica f.

nem.: Filmregie f

fílmska režisérka -e -e ž režiserka, ki umetniško in organizacijsko načrtuje, oblikuje in vodi proces ustvarjanja filma, pripravi snemalno knjigo, navadno na podlagi scenarija, izbira in usmerja nastopajoče in sodelavce, vodi vaje in snemanja, sodeluje pri montaži, sinhronizaciji **PRIM.:** gledališka režisérka, rádijska režisérka

ang.: film director

fr.: cinéaste f., metteuse en scène au cinéma f.

ita.: cineasta f., regista cinematografica f.

nem.: Filmregisseurin f

fílmski igrálec -ega -lca m igralec, ki nastopa zlasti v filmih **PRIM.:** gledališki igrálec

ang.: film actor, movie actor

fr.: acteur de cinéma m.

ita.: attore cinematografico m.

nem.: Filmdarsteller m, Filmschauspieler m

fílmski režisér -ega -ja m režiser, ki umetniško in organizacijsko načrtuje, oblikuje in vodi proces ustvarjanja filma, pripravi snemalno knjigo, navadno na podlagi scenarija, izbira in usmerja nastopajoče in sodelavce, vodi vaje in snemanja, sodeluje pri montaži, sinhronizaciji **PRIM.:** gledališki režisér, rádijski režisér

ang.: film director

fr.: cinéaste m., metteur en scène au cinéma m.

ita.: cineasta m., regista cinematografico m.

nem.: Filmregisseur m

finále -a m zaključni prizor dramskega besedila, uprizoritve **PRIM.:** entrée (1), epilóg

ang.: finale

fr.: finale m.

ita.: finale m.

nem.: Endspiel n, Finale n

fingírati -am nedov. žarg., v zvezi z igralcem z mimiko, gesto nakazovati uporabo rekvizita, dejavnost, prostor **PRIM.:** pantomíma

ang.: to mime

fr.: mimer v.

ita.: mimare v.

nem.: mimen v.

fízično gledališče -ega -a s gledališče, ki poudarja telo, njegovo moč, lepoto, spremnost, ranljivost, navadno brez besed **PRIM.:** body art, gibáľno gledališče, perfórmans, plésno gledališče

ang.: physical theatre

fr.: théâtre physique m.

ita.: teatro fisico m.

nem.: physisches Theater n

fliák -a m **1.** v antičnem gledališču *izvajalec šaljivih prizorov, ki parodirajo mite ali prikazujejo vsakdanje življenje*

ang.: phlyax

fr.: phlyax m.

ita.: phlyax m.

nem.: Phlyake m

2. v antičnem gledališču *tak prizor* **PRIM.:** atelána

ang.: phlyax

fr.: phlyax m.

ita.: phlyax m.

nem.: Phlyakenszene f

flúid -a m → kontákt s pubblico

foajé -êja tudi **foyer** -a [foajé foajéja] m v dvoranskem delu gledališča *prostor za druženje gledalcev med odmori*

ang.: foyer

fr.: foyer m.

ita.: foyer m., foyer m., ridotto m., ridotto m.

nem.: Foyer m

fokusírati -am dov. → centrírati fókus

folklórna ígra -e -e ž **1.** dramsko besedilo z narodopisno snovjo **PRIM.:** kméčka ígra, ljúdská ígra

ang.: folklore play

fr.: pièce folklorique f.

ita.: pezzo folcloristico m.

nem.: Folklorespiel n

2. uprizoritev takega besedila **PRIM.:** ljúdsko gledališče

ang.: folklore play

fr.: pièce folklorique f.

ita.: pezzo folcloristico m.

nem.: Folklorespiel n

fonétika besedila -e -- ž → besedilna fonétika

fonotéka -e ž **1.** sistematično urejena zbirka zvočnih posnetkov

ang.: audio library, sound library

fr.: phonotèque f.

ita.: archivio audio m., audioteca f.

nem.: Phonotheke f

2. prostor, v katerem se hrani taka zbirka **PRIM.:** arhív eféktov, gledališki arhív, ikonotéka, videotéka

ang.: audio library, sound library

fr.: phonotèque f.

ita.: archivio audio m., audioteca f.

nem.: Phonotheke f

formálna mizanscéna -e -e ž *mizanscena, pri kateri je igralčev gib ali premik utemeljen z dejavnostjo, ki nima tesnejše zveze z razvojem dogajanja, razpoloženjem, s čustvi* **PRIM.:** psiholóška mizanscéna

ang.: formal blocking*

fr.: mise en scène formelle f.

ita.: messa in scena formale f.

nem.: formelle Mise en scène f

formálni premík -ega -a m *premik nastopajočega, ki nima tesnejše zveze z razvojem dogajanja, razpoloženjem, s čustvi* **PRIM.:** absúrdni premík, lógični premík, nélógični premík

ang.: countercross

fr.: déplacement formel m.

ita.: spostamento formale m.

nem.: formelle Verschiebung f

forsírati -am nedov. žarg., v zvezi z igralcem *igrati, govoriti z neprimerno silovitostjo* **PRIM.:** afektírana ígra, izumetnicieni gôvor

ang.: to force, to push, to rant

fr.: forcer v.

ita.: forzare v.

nem.: forcieren v.

foršpílati -am dov. žarg., v zvezi z režiserjem *nazorno pokazati igralcu, kako naj odigra prizor*

PRIM.: gledalíška režija

ang.: to give (an actor) a line reading

fr.: diriger un comédien v.

ita.: dirigere un attore v., presentare la scena v.

nem.: vorspielen v.

fotografíranje -a s oznaka na razporedu vaj vaja v kostumih, maski in z rekviziti, namenjena fotografiranju za dokumentacijo in promocijo **PRIM.:** lúčna vája, téhnična vája

ang.: camera performance, photo(graph) call

fr.: répétition-photo f.

ita.: prova foto f.

nem.: Fotografieren n

foyer -ja [foajé foajéja] m (fr. *kadilnica, sprehajalnica*) gl. foajé

francóska kulísa -e -e ž široka kulisa, ki predstavlja ozadje in se lahko spusti v pododrzje

PRIM.: horizont

ang.: Kabuki drop*

fr.: toile de fond f.

ita.: sfondo m.

nem.: Dekorationswand f

fresnél -a m → Fresnélov refléktor

Fresnélov refléktor -ega -ja in **fresnél** -ega -ja m *reflektor z lečo, ki daje usmerjeno mehko svetlobo z neostrim robom osvetljenih ploskev* **S:** fresnél, razpršilni refléktor

ang.: Fresnel

fr.: projecteur à lentille Fresnel m., projecteur Fresnell m.

ita.: proiettore a lente Fresnel m.

nem.: Fresnel Scheinwerfer m

fresnél -ega -ja m gl. Fresnélov refléktor

fríndž -a m (ang. fringe skrajna meja) od konca 60. let 20. stol. naprej, sprva v angleškem okolju alternativno gledališče, v katerem se mešajo prvine hepeninga, akcijske umetnosti, obrednega in političnega gledališča **PRIM.:** nèodvisno gledališče, òff gledališče

ang.: fringe (theatre)

fr.: théâtre-fringe m.

ita.: teatro fringe m.

nem.: Fringe n, Fringe-Theater n

frizér -ja m *oblikovalec pričesk nastopajočih* **PRIM.:** lasúljar, maskér

ang.: hairdresser, hairstylist

fr.: coiffeur m.

ita.: parrucchiera m.

nem.: Friseur n, Frisör m

frizérka -e ž *oblikovalka pričesk nastopajočih* **PRIM.:** lasúljarka, maskérka

ang.: hairdresser, hairstylist

fr.: coiffeuse f.

ita.: parrucchiera f.

nem.: Friseurin f, Friseuse f

fróntha -e ž *žarg. mizarsko, tapetniško, kašersko obdelana stran kulise, obrnjena proti občinstvu*

ang.: finished side, stage side

fr.: face du chassis f.

ita.: facciata f.

nem.: Vorderseite der Bühne f, Vorderseite der Kulisse f

GL.: ódrska fróntha, svetílni žlób za frónto

frontálni položáj -ega -a m → čélni položáj

fróntno gledališče -ega -a s *zgod. potupoča gledališka skupina, ki prieja predstave vojakom na fronti*

PRIM.: agitpropovsko gledališče, mobilizacijsko gledališče, partizánsko gledališče

ang.: front theatre*

fr.: théâtre du front m.

ita.: teatro di guerra m.

nem.: Fronttheater n

fúndus kostúmov -a -- m → kostúmski fúndus (1, 2)

fúndus kulís -a -- m → scénski fúndus (1, 2)

fúndus pohíštva -a -- m → pohíštveni fúndus (1, 2)

fúndus rekvizítov -a -- m → rekvizítni fúndus (1, 2)

fúrija -e ž *nav. mn. v antični rimski tragediji dramski lik, ki ponazarja boginjo maščevanja s kačastimi lasmi, baklo in bičem* **PRIM.:** erínija, evmenída

ang.: fury

fr.: furie f.

ita.: Furia f., Furie f. pl.

nem.: Furie f

fúsrámpa -e ž *žarg.* → robníške lučí

futuristična dramatika -e -e ž *zlasti v 2. desetletju 20. stol., v Italiji, Rusiji dramatika, ki prikazuje dinamični svet urbane tehnologije, slavi vojno, revolucijo in znanstveni napredok* **PRIM.:** avantgárdna dramatika, dadaistična dramatika, ekspresionistična dramatika, futuristično gledališče, gledališka sintéza

ang.: futurist drama

fr.: théâtre futuriste m.

ita.: teatro futurista m.

nem.: futuristische Dramatik f

futuristično gledališče -ega -a s zlasti v 2. desetletju 20. stol., v Italiji, Rusiji *avantgardno gledališče*, ki skladno z manifesti T. Marinettija zagovarja sintezo likovne umetnosti, glasbe, pesništva, slavi moderni stehnizirani svet, politično akcijo, dinamizem **PRIM.:** avantgárdno gledališče, dadaistično gledališče, ekspresionistično gledališče, modernistično gledališče

ang.: futurist theatre

fr.: théâtre futuriste m.

ita.: teatro futurista m.

nem.: futuristisches Theater n

gála predstáva -- -e ž → slávnostna predstáva

galeríja -e ž 1. *nadstropni del gledališke dvorane nad balkonom*

ang.: gallery, second balcony, upper circle

fr.: galerie f., paradis m., poulailler m.

ita.: galleria f., piccionaia f.

nem.: Galerie f, oberer Rang m, zweiter Rang m

2. *sedeži tega dela dvorane*

ang.: gallery, second balcony, upper circle

fr.: galerie f., paradis m., poulailler m.

ita.: galleria f., piccionaia f.

nem.: Galerie f, oberer Rang m, zweiter Rang m

3. *občinstvo na teh sedežih* **PRIM.:** balkón, partér, stránski balkón

ang.: gallery, (gallery) Gods, peanut gallery, penny gallery

fr.: galerie f., poulailler m.

ita.: galleria f., piccionaia f.

nem.: oberer Rang m, zweiter Rang m

GL.: délovna galerija

galeríjski sedež -ega -a m *sedež na galeriji* **PRIM.:** galerija

ang.: gallery seat, second-balcony seat, upper-circle seat, upper-circle stall

fr.: place au poulailler f.

ita.: posto in galleria m., posto in piccionaia m.

nem.: Galerie Sitzplatz m

galeríjsko stojíšče -ega -a s *nekdaj stojíšče v nadstropnem delu gledališke dvorane nad balkonom* **S:** žarg. oksnštánt **PRIM.:** dijáško stojíšče

ang.: gallery standing room*

fr.: place debout f.

ita.: posto in piedi m.

nem.: Galerie Stehplatz m

ganljívka -e ž zlasti v meščanskem gledališču *lahkotnejše dramsko besedilo s podobno snovjo kot meščanska tragedija, a s srečnim koncem, ki omogoča čustveno sprostitev občinstva* **S:**

zastar. ginljívka **PRIM.:** melodrama (2), sentimentálka

ang.: tear-jerker, weepie

fr.: mélodrame m.

ita.: melodramma m.

nem.: Taschentuch-Drama n

GL.: álpska ganljívka

garderóba -e ž 1. *prostor za odrom, kjer se nastopajoči preoblačijo in pripravljajo na nastop* **PRIM.:** maskírnica

ang.: dressing room

fr.: loge des artistes f.

ita.: camerino m.

nem.: Ankleideraum m, Künstlergarderobe f

2. prostor za hranjenje oblačil gledalcev med predstavo

ang.: cloak-room, coat-room

fr.: vestiare m.

ita.: guardaroba m.

nem.: Garderobe f

garderobêr -ja m **1.** uslužbenec, ki skrbi za kostume in pomaga nastopajočim pri oblačenju

PRIM.: garderóba (1)

ang.: dresser

fr.: habilleur m.

ita.: guardarobiere m.

nem.: Ankleider m, Garderobier m

2. uslužbenec, ki prevzema, hrani in vrača oblačila gledalcem **PRIM.:** garderóba (2), hostéšnik

ang.: cloak-room attendant, coat-room attendant

fr.: hôte d'accueil m.

ita.: guardarobiere m.

nem.: Garderobenmann m

garderobêrka -e ž **1.** uslužbenka, ki skrbi za kostume in pomaga nastopajočim pri oblačenju

PRIM.: garderóba (1)

ang.: dresser

fr.: habilleuse f.

ita.: guardarobiere f.

nem.: Ankleiderin f, Garderobiere f

2. uslužbenka, ki prevzema, hrani in vrača oblačila gledalcem **PRIM.:** garderóba (2), hostésa

ang.: cloak-room attendant, cloak-room girl, coat-room attendant, coat-room girl

fr.: hôtesse d'accueil f.

ita.: guardarobiere f.

nem.: Garderobenfrau f

Gášperček -čka m od 40. let 20. stol. naprej, v slovenskem lutkovnem gledališču marioneta, ki predstavlja burkeža v predstavah za otroke **PRIM.:** Júrček, Kásperl

ang.: Kasperl

fr.: Gašperček m.

ita.: Kasperl m.

nem.: Kasperl m

gêg -a m (ang. gag *improvizacija, šala*) duhovit besedni, gibni, situacijski domislek v uprizoritvi

PRIM.: besédna kómika, ekstémpore, situacijska kómika, telésna kómika

ang.: gag

fr.: gag m.

ita.: gag f.

nem.: Gag m

generálka -e ž zadnja vaja pred premiero, izvedena kot predstava **S:** generálna vája **PRIM.:**

kontrólka

ang.: dress rehearsal

fr.: colonelle f., générale f., répétition générale f.

ita.: prova generale f.

nem.: Generalprobe f, Hauptprobe f

GL.: jávna generálka, odpítá generálka

generálna vája -e -e ž → generálka

generálka vlóga -e -e ž žarg., zastar. vloga, ki jo igralec odigra v prvi polovici prvega dejanja **S:** žarg., zastar. diréktorska vlóga **PRIM.:** žarg., zastar. lèv, žarg., zastar. pès, žarg., zastar. šárža

ang.: cameo

fr.: caméo m.

ita.: cameo m.

nem.: Cameo m

geografija ódra -e -- ž prostorska razdelitev odra **PRIM.:** désno sprédaj, désno zádaj, lévo sprédaj, lévo zádaj, órska désna, órska léva, órska perspektíva, v srední sprédaj, v srední zádaj

ang.: stage areas, stage geography, stage layout

fr.: répartition de l'espace scénique f.

ita.: ripartizione degli spazi scenici f.

nem.: Bühneneinteilung f

gésta -e ž zavesten, pomensko opredeljen gib nastopajočega, zlasti z roko, navadno ob govoru **S:** géstus (2), krétnja **PRIM.:** gíb, govorica telésa, mímika, nèbesédno izrážanje

ang.: gesture

fr.: geste m.

ita.: gesti m.

nem.: Gebärde f, Geste f

géstični prôstor -ega prostóra m v gledališki teoriji prostor, ki ga v predstavi ustvarjajo, oblikujejo nastopajoči s svojim gibanjem, premiki, navzočnostjo, medsebojnimi odnosi, mizansceno **S:** lúdični prôstor **PRIM.:** gledalíški prôstor, igrálni prôstor, órski prôstor

ang.: gesture space*

fr.: espace gestuel m.

ita.: spazio gestuale m.

nem.: Gebärdenumraum m

géstično gledalíšče -ega -a s 1. gledališče, ki navadno ne temelji na besedilu in kot glavno izrazilo uporablja telo, gestikulacijo **PRIM.:** gibálno gledalíšče, pantomíma

ang.: theatre of gesture*

fr.: théâtre gestuel m.

ita.: teatro gestuale m.

nem.: gestisches Theater n

2. gledališče, ki na podlagi teorij B. Brechta uporablja geste, mimiko, izjave, glasbo in druga izrazila zlasti za označevanje družbenih odnosov **PRIM.:** épsko gledalíšče, géstus

ang.: theatre of gesture*

fr.: théâtre gestuel m.

ita.: teatro gestuale m.

nem.: gestisches Theater n

géstika -e ž → gestikulácia

gestikulácia -e ž izražanje misli, čustev, razpoloženj z gibi, zlasti rok, navadno ob govoru

S: géstika, géstus (2) **PRIM.:** gésta, govorica rók, govorica telésa, mímika, nèbesédno izrážanje

ang.: gesticulation

fr.: gesticulation f.

ita.: gesticolazione f.

nem.: Gebärdenspiel n, Gestik f, Gestikulation f

géstus -a m 1. po B. Brechtu gesta, mímika, drža, izjava, ki ne izraža posameznikovega čustva, ampak kaže odnos igralca do predstavljenega družbenozgodovinsko pogojenega vedenja, odnosov **PRIM.:** épsko gledalíšče

ang.: Gestus

fr.: gestus m.

ita.: gestus m.

nem.: Gestus m

2. → gésta, gestikulácia

gíb -a m 1. premik telesa nastopajočega iz enega položaja v drugega **PRIM.:** gésta, premík

ang.: move(ment)

fr.: mouvement m.

ita.: movimento m.

nem.: Bewegung f

2. premik dela telesa nastopajočega **PRIM.:** gésta

ang.: move(ment)

fr.: geste m.

ita.: movimento m.

nem.: Bewegung f

gibálec -lca m nastopajoči, ki se izraža zlasti z gibom **PRIM.:** gibálno gledalíšče, kinézika

(1)

ang.: physical actor

fr.: artiste physique m.

ita.: artista cinetico m.

nem.: physischer Darsteller m

gibálka -e ž nastopajoča, ki se izraža zlasti z gibom **PRIM.:** gibálno gledalíšče, kinézika (1)

ang.: physical actress

fr.: artiste physique f.

ita.: artista cinetica f.

nem.: physische Darstellerin f

gibálno gledalíšče -ega -a s gledališče, ki navadno ne temelji na besedilu in uporablja kot

glavno izrazilo gib, gibanje, pogosto ob glasbi **S:** kinétični teáter, kinétično gledalíšče

PRIM.: géstično gledalíšče, kinézika (1), plésno gledalíšče

ang.: kinetic theatre, theatre of movement

fr.: théâtre physique m.

ita.: teatro cinetico m.

nem.: kinetisches Theater n, körperliches Theater n, Körpertheater n

gíbanje -a s 1. spremjanje telesnega položaja nastopajočega v prostoru in času za izražanje čustev, psihološkega procesa, nezavednega ali kot samostojna prvina performativnega dogajanja

ang.: movement

fr.: mouvement m.

ita.: movimento m.

nem.: Bewegung f

2. po K. S. Stanislavskem *sredstvo, s katerim igralec prikliče v spomin čustva pri vživljanju v vlogo* **PRIM.:** gestikulácia, gíb, igrálsko izrazílo, kontáktna improvizácia, nèverbálna komunikácia, performatívnost, plés, plésna umétnost, psíhotéhnik, telésna téhnik, teló

ang.: movement

fr.: mouvement m.

ita.: movimento m.

nem.: Bewegung f

gibljíva akústična plôšča -e -e -e ž *akustična plošča, pri kateri se s spreminjanjem lege lahko uravnava akustičnost za vsako uprizoritev posebej* **S:** gibljívi akústični odbójnik, gibljívi akústični refléktor **PRIM.:** nègibljíva akústična plôšča

ang.: flexible acoustic panel

fr.: réflecteur acoustique mobile m.

ita.: riflettore acustico mobile m.

nem.: flexible Akustikplatte f

gibljívi akústični odbójnik -ega -ega -a m → gibljíva akústična plôšča

gibljívi akústični refléktor -ega -ega -ja m → gibljíva akústična plôšča

gibljívi nótranji portál -ega -ega -a m → gibljívi téhnični portál

gibljívi téhnični portál -ega -ega -a m *tehnični portal, pri katerem se s premikanjem portalnih stolpov in portalnega mostu lahko spreminja velikost portalne odprtine* **S:** gibljívi nótranji portál **PRIM.:** fíksni téhnični portál

ang.: false proscenium

fr.: cadre de scène mobile m.

ita.: boccascena e proscenio mobile m.

nem.: seitenerstellbare Portaltürme und höhenverstellbare Portalbrücke, zurückspringende Wand f

ginjól -a m **1.** lutkovna igra, v kateri nastopa Guignol

ang.: Guignol

fr.: guignol m.

ita.: Guignol m.

nem.: Guignol m

2. v Franciji lutkovna igra sploh

ang.: Guignol

fr.: guignol m.

ita.: Guignol m.

nem.: Guignol m

ginljívka -e ž *zastar.* → ganljívka

glás glasú m **1.** zvočni del govora, v katerem igralec z intonacijo, tempom, premori, jakostjo, registrom, barvo oblikuje smisel besedila **PRIM.:** slúšne gôvorne prvíne

ang.: voice

fr.: voix f.

ita.: voce f.

nem.: Stimme f

2. zvok, ki ga ustvarja in oblikuje igralec, pevec z govorili **PRIM.:** besédno izrážanje, gíb, ódrski gôvor

ang.: voice

fr.: voix f.

ita.: voce f.

nem.: Stimme f

3. zvok, ki ga ustvarja pevec z govorili in ima različne tonske lege (sopran, alt, tenor, bas)

PRIM.: gledalíško pétje

ang.: voice

fr.: voix f.

ita.: voce f.

nem.: Stimme f

GL.: bárva glású, glás iz ozádja, jákost glasú, regíster glasú

glásba -e ž na gledaliških plakatih in v gledališkem listu avtor glasbe ali glasbeni opremljevalec

ang.: music

fr.: musiques f. pl.

ita.: musica f.

nem.: Musik f

GL.: ávtor glásbe, ávtorica glásbe, izbòr glásbe, ódrska glásba, razpoloženjska glásba, scénska glásba

glásbena dráma -e -e ž v 19. stoletju opera, zasnovana po načelih celostne umetnine, v kateri sta glasba in besedilo enakovredna elementa **S:** glásbeno gledališče (2)

ang.: musical theatre

fr.: drame musical m.

ita.: dramma musicale m.

nem.: Musikdrama n

glásbena opréma -e -e ž → ódrska glásba

glásbena opremljeválka -e -e ž strokovnjakinja, ki izbere in razporedi glasbo glede na režisko zasnovovo uprizoritve **PRIM.:** ávtorica glásbe, ávtorica máske, zvóčna opremljeválka

ang.: music designer

fr.: arrangeuse de musique de scène f.

ita.: arrangiatrice di musica di scena f.

nem.: Musikarrangeurin f

glásbena vódja -e -e ž strokovnjakinja, ki skrbi za izvedbo glasbenega dela uprizoritve

PRIM.: korepetítorka

ang.: musical director, music leader

fr.: directrice musicale f.

ita.: direttrice di musica f.

nem.: Musikdirektorin f

glásbeni opremljeválec -ega -lca m strokovnjak, ki izbere in razporedi glasbo glede na režisko zasnovovo uprizoritve **PRIM.:** ávtor glásbe, ávtor máske, zvóčni opremljeválec

ang.: music designer

fr.: arrangeur de musique de scène m.

ita.: arrangiatore di musica di scena m.

nem.: Musikarrangeur m

glásbeni vódja -ega --/-e m strokovnjak, ki skrbi za izvedbo glasbenega dela uprizoritve

PRIM.: korepetítör

ang.: musical director, music leader

fr.: directeur musical m.

ita.: direttore di musica m.

nem.: Musikdirektor m

glásbeno gledališče -ega -a s 1. *gledališče, ki uprizarja glasbena odrska dela: opere, operete, spevoigre, mjuzikle, balete* **PRIM.:** drámsko gledališče, kabarét, plésno gledališče, variété

ang.: musical theatre

fr.: théâtre de musique m.

ita.: teatro di musica m.

nem.: Musikalisches Theater n, Musiktheater n

2. → glásbena dráma

glásbeno oprémljanje -ega -a s *izbiranje glasbe in njeno razporejanje glede na režijsko zasnovo uprizoritve* **PRIM.:** glásbeni opremljeválec

ang.: music design

fr.: choix de musique m.

ita.: arrangiamento delle musiche di scena m.

nem.: Arrangierung f

glas iz ozádja glasú -- -- m → öff

Glasnêje! 1. *med vajo ukaz režiserja, lektorja nastopajočemu, naj govori glasnej* **PRIM.:**

Tišina!, V občinstvo!

ang.: Louder!

fr.: Plus haut !

ita.: Più forte!

nem.: Lauter!

2. *med vajo ukaz režiserja tonskemu mojstru, naj poveča glasnost zvočnih efektov, glasbe*

ang.: Increase the sound level!

fr.: Plus fort !

ita.: Più forte!, Più volume!

nem.: Lauter!

glasník -a m zlasti v antični in klasicistični tragediji *dramskega lika, ki sporoča o zunanjih, občinstvu nevidnih dogodkih, pomembnih za razvoj dramskega dogajanja* **S: sèl**

ang.: herald, messenger

fr.: héraut m., messager m.

ita.: messaggero m.

nem.: Bote m, Melder m, Verkünder m

glasnost -i ž → jákost glasú

gláva -e ž *lesen model človeške glave kot podlaga pri izdelavi lasulje* **PRIM.:** bráda, lasúljar

ang.: wig-block, wig-form

fr.: tête à perruques f.

ita.: testa-modello f.

nem.: Haubenstock m, Perückenkopf m

glávna igrálka -e -e ž 1. *igralka, ki igra glavno vlogo v predstavi, filmu* **PRIM.:** stránska igrálka

ang.: headliner, lead, leading actress, leading lady

fr.: actrice principale f.

ita.: attrice principale f., prima donna f.

nem.: Hauptdarstellerin f, Hauptchauspielerin f

2. *vodilna igralka v gledališkem ansamblu* **PRIM.:** prvákinja

ang.: leading actress, leading lady

fr.: étoile de la troupe f.

ita.: attrice principale f., prima donna f.

nem.: Hauptdarstellerin f, Hauptschauspielerin f

glávna oséba -e -e ž za razvoj dramskega dogajanja pomembna oseba **PRIM.**: dramatis personae, glávna vlóga, glávni igrálec, junák

ang.: main character

fr.: personnage principal m.

ita.: personaggio principale m.

nem.: Hauptperson f, Protagonist m

glávna vája -e -e ž vaja, na kateri se usklajujejo igra, scena, kostum, maska, luč, glasba, zvočni efekti **PRIM.**: generálka

ang.: tech(nical rehearsal)

fr.: répétition principale f.

ita.: prova generale f.

nem.: Hauptprobe f

glávna vlóga -e -e ž obsežnejša vloga, pomembna za razvoj dramskega dogajanja **S**: nosilna vlóga **PRIM.**: naslôvna vlóga, stránska vlóga

ang.: lead(ing) role, starring part, starring role

fr.: protagoniste m.

ita.: ruolo principale m.

nem.: Hauptrolle f

glávna zavésa -e -e ž zavesa med zunanjim in notranjim portalom, ki zapira portalno odprtino **PRIM.**: dvížna zavésa, požárna zavésa, sofíta

ang.: front curtain, grand curtain, house curtain, house tabs

fr.: rideau d'avant-scène m.

ita.: sipario m.

nem.: Hauptvorhang m

GL.: línija glávne zavése

glávni akcijón -ega -a m od konca 17. do začetka 18. stol., po J. C. Gottschedu na francoskih, španskih tragikomedijah, operah temelječa igra z resno vsebino, ki jo uprizarjajo angleški komedijanti in nemške potupoče igralske skupine z afektirano igro, improviziranimi komičnimi vložki, preoblekami, odrskimi efekti **PRIM.**: držávni akcijón, Hánswurst

ang.: Hauptaktion

fr.: Hauptaktion f.

ita.: Hauptaktion f.

nem.: Hauptaktion f

glávni igrálec -ega -lca m **1.** igralec, ki igra glavno vlogo v predstavi, filmu **PRIM.**: stránski igrálec

ang.: headliner, lead, leading actor, leading man

fr.: acteur principal m.

ita.: attore principale m., primo attore m.

nem.: Hauptdarsteller m, Hauptschauspieler m

2. vodilni igralec v gledališkem ansamblu **PRIM.**: prvák

ang.: leading actor, leading man

fr.: étoile de la troupe f.

ita.: attore principale m., primo attore m.

nem.: Hauptdarsteller m, Hauptschauspieler m

glávni óder -ega ódra m → véliki óder

glávni tékst -ega -a m → glávno besedílo

glávno besedílo -ega -a s po R. Ingardnu *dialoški del dramskega besedila* **S:** glávni tékst

PRIM.: stránsko besedílo

ang.: main text, primary text

fr.: texte principal m.

ita.: testo primario m., testo principale m.

nem.: Haupttext m

glávno koló pri regulátorju -ega -ésa -- -- s *naprava za hkratno upravljanje več regulatorjev*

ang.: grand master

fr.: volant général m.

ita.: master generale m.

nem.: Master m, Master-Regler m

gledalčeva recépcija -e -e ž 1. *psihični proces, v katerem gledalec na podlagi svojih intelektualnih, čustvenih, kulturnih in družbenih danosti zaznava odrsko dogajanje, ga preoblikuje v lastno estetsko izkušnjo in tako soustvarja predstavo* **S:** dožívlanje (2)

PRIM.: gledalíška komunikácia, identifikácia (2), katárza (1), pòdtékst, potujítev

ang.: audience reception

fr.: réception spectatrice f.

ita.: immedesimazione m., ricezione dello spettatore f.

nem.: Zuschauerrezeption f

2. *gledalčev sprejem uprizoritve v določenem zgodovinskem obdobju, pogojen s prevladajočim okusom časa, psihološkimi, družbenimi dejavniki* **PRIM.:** gledalíška estétika (1), gledalíška recépcija, sociologija gledalíšča

ang.: audience reception

fr.: accueil du spectacle m.

ita.: ricezione dello spettatore f.

nem.: Zuschauerrezeption f

gledálec -lca m *kdoni gleda, posluša in z drugimi čutili zaznava odrsko dogajanje in sooblikuje predstavo, prireditev, film s svojo navzočnostjo, estetskimi navadami in recepcionsko sposobnostjo* **PRIM.:** gledalčeva recépcija (1), identifikácia (2)

ang.: playgoer, spectator, theatregoer

fr.: spectateur m.

ita.: spettatore m.

nem.: Besucher m, Zuschauer m

gledalíšče -a s 1. *dejavnost, pri kateri igralci ali drugi nastopajoči igrajo vlogе, prikazujejo (fiktivno) dramsko zgodbo, delujejo in se izražajo s svojim telesom pred neposredno navzočimi, sodelujočimi gledalcji* **S:** teáter **PRIM.:** dramátika, dramátika (1, 2), dramaturgia (3), drámsko besedílo, gledalíška komunikácia, gledalíška predstáva, gledalíška režija (1), gledalíška umétnost, gledalíška umétnost (1, 2), kostumografija, perfórmans, režija, scenografija, teatrálnost, uprizorítev

ang.: theatre

fr.: théâtre m.

ita.: teatro m.

nem.: Theater n

2. *ustanova, skupina, ki se ukvarja s to dejavnostjo* **S:** zastar. gledíšče, teáter

ang.: theatre

fr.: théâtre m.

ita.: teatro m.

nem.: Theater n

3. stavba, prostor, kjer se izvaja ta dejavnost S: teáter PRIM.: kabuki

ang.: theatre

fr.: théâtre m.

ita.: teatro m.

nem.: Theater n

4. dramski, gledališki opus posameznega ustvarjalca

ang.: theatre

fr.: théâtre m.

ita.: teatro m., teatro m.

nem.: Theater n

5. → gledališka umetnost (1)

6. pretirano čustveno, na učinek preračunano vedenje PRIM.: teatrálnost

ang.: performance

fr.: théâtre m.

ita.: teatro m.

nem.: Theater n

GL.: abonéntske gledališče, absolútne gledališče, absúrdne gledališče, áfriško gledališče, áfroamérske gledališče, agitprópovské gledališče, alternatívne gledališče, amatérské gledališče, amatérsko lútkovno gledališče, ambientálne gledališče, amérske gledališče, antíčno gledališče, antíčno gríško gledališče, antíčno rímsko gledališče, ántigledališče, ántiluzionistične gledališče, antropolóško gledališče, arábsko gledališče, arháično gledališče, aristótelsko gledališče, avantgardistične gledališče, avantgárdne gledališče, ávtobiografické gledališče, avtonómne gledališče, ávtorsko gledališče, ázíjsko gledališče, ázíjsko lútkovno gledališče, balétno gledališče, baróčno gledališče, bulvárno gledališče, bulvársko gledališče, celovítne gledališče, centrálne gledališče, črno gledališče, dadaistične gledališče, délavsko gledališče, deziluzionistične gledališče, deziluzionistične lútkovno gledališče, dežélno gledališče, didaktične gledališče, dijáško gledališče, diletántske gledališče, diréktor gledališča, diréktorka gledališča, dokumentárne gledališče, drámsko gledališče, družinsko gledališče, držávne gledališče, dvoránsko gledališče, dvórno gledališče, eksperimentálne gledališče, eksprešionistične gledališče, elizabetínsko gledališče, épsko gledališče, estrádno gledališče, evrópsko gledališče, fízične gledališče, fróntne gledališče, futurístične gledališče, géstične gledališče, gibálne gledališče, glásbeno gledališče, gledališče absúrda, gledališče animácie, gledališče bunráku, gledališče ēnega, gledališče humanízma, gledališče igrálcev, gledališče izkúšenje, gledališče kabuki, gledališče krútosti, gledališče laboratórij, gledališče mnóžice, gledališče na góbec, gledališče na próstem, gledališče na vôdi, gledališče nó, gledališče páničke, gledališče podób, gledališče predmétov, gledališče razpoloženja, gledališče reformácie, gledališče restavrácie, gledališče režisérja, gledališče rôčnih lútk, gledališče svetá, gledališče "u frís", gledališče v gledališču, gledališče v krúgu, gledališče z rédi, gledališče žénsk, gledališko gledališče, gostoválne gledališče, gostujúče gledališče, helenistične gledališče, heróične gledališče, humanistične gledališče, igrálsko gledališče, iluzionistične gledališče, iluzionistične lútkovno gledališče, ímprogledališče, improvizácijsko gledališče, índijsko gledališče, indonézijsko lútkovno gledališče, institucionálne gledališče, internétno gledališče, izkústveno gledališče, japoňsko gledališče, japoňsko lútkovno gledališče, jetníško gledališče, jezuítsko gledališče, kabarétno gledališče, kavárniško gledališče, kinétične gledališče, kitájsko gledališče, kitájsko lútkovno gledališče, klétno gledališče, kolektivistične gledališče, komerciálne gledališče, kómorno gledališče, konceptuálne gledališče, konvencionálne gledališče, kraljévo gledališče, laboratórijsko gledališče, létne gledališče, literárne gledališče, ljubítelj gledališča, ljubíteljica gledališča, ljubíteljsko gledališče, ljúdsko gledališče, lóžne gledališče, luminiscénčne gledališče, lútkovno

gledalíšče, málo gledalíšče, marionétno gledalíšče, medkulturno gledalíšče, medmréžno gledalíšče, mehánično gledalíšče, mehánično lútkovno gledalíšče, mestno gledalíšče, meščánsko gledalíšče, métagledalíšče, minimalistično gledalíšče, mladinsko gledalíšče, mnóžično gledalíšče, mobilizacijsko gledalíšče, modernistično gledalíšče, múltimedijsko gledalíšče, nádrealistično gledalíšče, národnou gledalíšče, naturalistično gledalíšče, nèabonéntsko gledalíšče, nèinstitucionálno gledalíšče, nèkomerciálno gledalíšče, nèliterárno gledalíšče, nèodvísno gledalíšče, obrédro gledalíšče, off gledalíšče, óperno gledalíšče, osrédnje gledalíšče, osvobojeno gledalíšče, otróško gledalíšče, paládijsko gledalíšče, pantomímično gledalíšče, páragledalíšče, partizánsko gledalíšče, pionírsko gledalíšče, plésno gledalíšče, pogójno gledalíšče, poklícno gledalíšče, polétno gledalíšče, politično gledalíšče, popôlno gledalíšče, póstdrámsko gledalíšče, póstkoloniálno gledalíšče, póstmodernistično gledalíšče, póstmodérno gledalíšče, posvétne gledalíšče, potujóče gledalíšče, pripôvedno gledalíšče, profáno gledalíšče, profesionálno gledalíšče, radiofónsko gledalíšče, ravnátelj gledalíšča, ravnáteljica gledalíšča, razsvetljénsko gledalíšče, realistično gledalíšče, religiózno gledalíšče, renesánčno gledalíšče, repertoárno gledalíšče, reprezentatívno gledalíšče, retrogardístično gledalíšče, révno gledalíšče, režisérsko gledalíšče, rituálno gledalíšče, sanskítsko gledalíšče, sémajsko gledalíšče, sémajsko lútkovno gledalíšče, sénčno gledalíšče, senzoriálno gledalíšče, simbolistično gledalíšče, sintétično gledalíšče, slúšno gledalíšče, sôbno gledalíšče, sociologija gledalíšča, splétno gledalíšče, srednjevěško gledalíšče, stáľno gledalíšče, stanôvsko gledalíšče, starogíško gledalíšče, subvencionírano gledalíšče, šólsko gledalíšče, študéntsko gledalíšče, tézno gledalíšče, totálno gledalíšče, túrško sénčno gledalíšče, úlično gledalíšče, underground gledalíšče, uprávnica gledalíšča, upravnik gledalíšča, urbáno gledalíšče, varietéjsko gledalíšče, vôdno gledalíšče, vodvílsko gledalíšče, vojáško gledalíšče, zasébno gledalíšče, zgodovína gledalíšča, žépno gledalíšče

gledalíšče absúrda -a -- s → absúrdno gledalíšče

gledalíšče animácijs -a -- s → lútkovno gledalíšče (1)

gledalíšče bunráku -a -- s → bunráku

gledalíšče ênega -a -- s po igralcu S. Severju *gledališče, v katerem nastopajoči sam pripravi predstavo in v nej nastopa v vlogi ene ali več dramskih oseb* **PRIM.**: mónodráma

ang.: one-man theatre

fr.: monothéâtre m.

ita.: assolo teatrale m.

nem.: Ein-Mann-Theater n

gledalíšče humanízma -a -- s → humanistično gledalíšče

gledalíšče igrálcev -a -- s → igrálsko gledalíšče (1, 2)

gledalíšče izkúšnje -a -- s v 2. pol. 20. stol. *gledališče, ki zavrača ustaljene umetniške postopke in izhaja iz osebnih ali skupinskih izkušenj udeležencev* **S:** izkústveno gledalíšče **PRIM.**: antropolóško gledalíšče

ang.: experiential theatre*, theatre of experience*

fr.: théâtre rituel m.

ita.: teatro dell'esperienza m.

nem.: Theater der Erfahrung n

gledalíšče kabukí -a -- s → kabukí

gledalíšče katakáli -a -- s → katakáli

gledališče krútosti -a -- s po A. Artaudu *avantgardno gledališče, ki s prvinskim telesnim izražanjem, obrednimi in mitičnimi prvinami učinkuje na gledalčeve nezavedno, pogosto s čustvenim šokom* **PRIM.:** nàdrealistično gledališče, obrédnō gledališče

ang.: theatre of cruelty

fr.: théâtre cruel m.

ita.: teatro della crudeltà m.

nem.: Theater der Grausamkeit n

gledališče laboratórij -a -- s → laboratórijsko gledališče (1, 2)

gledališče mnóžice -a -- s po oktobrski revoluciji, v Sovjetski zvezi *gledališče, ki uprizarja zlasti dogodke iz revolucije z veliko nastopajočimi, navadno na prostem pred množičnim občinstvom* **PRIM.:** agitpropovsko gledališče, mnóžični prizòr

ang.: mass theatre

fr.: théâtre de masse m.

ita.: teatro delle masse m.

nem.: Massentheater n

gledališče na góbec -a --- s → gledališče "u frís"

gledališče na prôstem -a --- s *prostor v naravnem okolju, prirejen za uprizarjanje*

PRIM.: polétno gledališče (1)

ang.: open-air theatre

fr.: théâtre en plein air m.

ita.: teatro all'aperto m.

nem.: Freilichtbühne n, Freilichttheater n

gledališče na vôdi -a --- s *gledališče na prostem, ki ima oder na vodni gladini in avditorij na bregu* **PRIM.:** vôdno gledališče

ang.: aquatic theatre, water theatre

fr.: théâtre en plein air m.

ita.: teatro sull'acqua m.

nem.: Schiffstheater n

gledališče nó -a -- s 1. od konca 14. stol. naprej *japonsko gledališče, v katerem igralci (samo moški) z maskami, v bogatih kostumih, ob spremljavi zборa in orkestra s peto poezijo, govorjeno prozo, plesom, uprizarjajo zgodovinske igre, budistične legende* **S:** nó (1) **PRIM.:** ígra nó, kabúki

ang.: No(h) theatre

fr.: Nô m.

ita.: teatro No m.

nem.: Nô n, Nô-Theater n, No-Theater n

2. od 14. stol. naprej, na Japonskem *gledališka stavba s štirikotnim dvignjenim odrom, podaljšanim z mostom do garderobe, in štirimi stebri, ki podpirajo streho v obliki pagode*

ang.: No(h) theatre

fr.: théâtre nô m.

ita.: teatro No m.

nem.: Nô-Theater n

gledališče pániče -a -- s po F. Arrabalu *absurdno gledališče, ki na groteskni način prikazuje potlačeno erotiko, obsesije, strah, nasilje* **PRIM.:** absúrdna dráma, avantgárdno gledališče

ang.: theatre of panic

fr.: théâtre panique m.

ita.: teatro panico m.

nem.: Paniktheater n

gledališče podób -a -- s *gledališče, ki ne upošteva klasične dramaturgije, obravnava nastopajočega kot gibljivi del scenografije, daje prednost likovnim prvinam uprizarjanja* **PRIM.:** gledališče predmétov, lútkovno gledališče, póstdrámsko gledališče, režisérsko gledališče, žíva slíka

ang.: theatre of image (s)

fr.: théâtre d'images m.

ita.: teatro immagine m.

nem.: Bildtheater n

gledališče predmétov -a -- s *gledališče, v katerem igralci z govorom, koreografiranim gibom oživljajo predmete in jim dajejo metaforične pomene* **PRIM.:** animácia (1), gledališče podób, lútkovno gledališče

ang.: object theatre, theatre of objects

fr.: théâtre d'objets m.

ita.: teatro d'oggetti m.

nem.: Theater der Gegenstände n

gledališče razpoloženja -a -- s po V. E. Mejerholdu *gledališče, ki v nasprotju z naturalističnim prikazovanjem znanstvenih doganj učinkuje na občinstvo z ustvarjanjem razpoloženj*

ang.: theatre of mood

fr.: théâtre atmosphérique m.

ita.: teatro d'atmosfera m.

nem.: Stimmungstheater n

gledališče reformácie -a -- s zlasti v 16. stol. *gledališče, zlasti na šolah, univerzah, za vzgojo, spodbujanje verske zavesti, tudi v narodnih jezikih* **PRIM.:** jezuítska dráma, jezuítsko gledališče, šólska dráma

ang.: theatre of the Reformation*

fr.: théâtre de la Réforme m.

ita.: teatro della Riforma m.

nem.: Theater der Reformation n

gledališče restavrácije -a -- s **1.** od 1660 do konca 19. stol., v Angliji *gledališka dejavnost, za katero so značilni zlasti vpliv francoskega repertoarja, razvoj karakterne komedije, nastopanje žensk v ženskih vlogah* **PRIM.:** elizabetínsko gledališče

ang.: Restoration theatre

fr.: théâtre de la Restauration anglaise m.

ita.: teatro inglese della Restaurazione m.

nem.: Restaurationstheater n

2. od 1660 do konca 19. stol., v Angliji *gledališče pravokotne oblike z nagnjenim podaljšanim odrom, z avditorijem, obdanim z ložami, in s sceno, naslikano v perspektivi na premičnih zastorih, kulisah in softih* **PRIM.:** elizabetínsko gledališče

ang.: Restoration theatre

fr.: théâtre de la Restauration anglaise m.

ita.: teatro inglese della Restaurazione m.

nem.: Restaurationstheater n

gledališče režisérja -a -- s → režisérsko gledališče (1, 2)

gledališče rôčnih lútk -a -- s *lútkovno gledališče, ki pri uprizarjanju uporablja zlasti ročne lutke* **PRIM.:** kastelét, lútkovni óder, marionétno gledališče

ang.: hand-puppet theatre

fr.: théâtre de marionnettes à main m.

ita.: teatro delle marionette m.

nem.: Handpuppentheater n

gledalíšče svetá -a -- s 1. iz antike izhajajoče pojmovanje, da je vse svetovno dogajanje gledališka predstava, v kateri vsak človek igra svojo vlogo, pogosto pri Shakespearju, Calderonu, Goetheju, romantikih **S:** **theatrum mundi**

ang.: theatrum mundi

fr.: théâtre du monde m.

ita.: teatro mundi m.

nem.: Theatrum mundi n

2. v 17. stol. mehanično gledališče s figurami, premikajočimi se po tirnicah **S:** **theatrum mundi**

ang.: theatrum mundi

fr.: théâtre du monde m.

ita.: teatro mundi m.

nem.: Theatrum mundi n

gledalíšče "u frís" -a -- -- s v 90. letih 20. stol., v Angliji gledališče, ki s prikazovanjem šokantnih prizorov spolnosti, zasvojenosti, kanibalizma, surovih čustev v skrajno neposrednem, vulgarnem jeziku vzbuja v občinstvu nelagodje, moralno odgovornost **S:** **gledalíšče na góbec** **PRIM.:** dramáтика spérme in krví

ang.: in-yer-face theatre

fr.: in-yer-face théâtre m.

ita.: teatro in-yer-face m.

nem.: In-Yer-Face-Theater n

gledalíšče v gledališču -a -- -- s → ígra v ígri (1)

gledalíšče v krógu -a -- -- s gledališče z igralno ploskvijo sredi avditorija **PRIM.:** amfiteáter, aréna

ang.: arena theatre, theatre in the round

fr.: théâtre en rond m.

ita.: arena f.

nem.: Arenabühne f, Rundtheater n

gledalíšče z rédi -a -- -- s zlasti med 17. in 19. stol. gledališče, ki ima arhitekturno razčlenjeno dvorano na avditorij s parterjem, z ložami, balkoni, s stranskimi balkoni in z galerijami

ang.: theatre with a divided auditorium*

fr.: théâtre italien m.

ita.: teatro all'italiana m.

nem.: Rangtheater n

gledalíšče žensk -a -- s od 2. pol. 70. let 20. stol. naprej gledališče, ki obravnava feministično tematiko (emancipacija, vloga spolov v družbi) in ga ustvarjajo zlasti ženske

ang.: women's theatre

fr.: théâtre des femmes m.

ita.: teatro delle donne m.

nem.: Frauentheater n

gledalíščnica -e ž ustvarjalka, ki se poklicno ukvarja z gledališko dejavnostjo **PRIM.:** dramatúrginja (1), igrálka, režisérka

ang.: theatre professional

fr.: femme de théâtre f.

ita.: donna di teatro f.

nem.: Theaterfrau f

gledališčnik -a m *ustvarjalec, ki se poklicno ukvarja z gledališko dejavnostjo* **PRIM.:** dramatúrg (1), igrálec, režisér

ang.: theatre professional

fr.: homme de théâtre m.

ita.: uomo di teatro m.

nem.: Theatermann m

gledališka abstrákcija -e -e ž *odmak od predstavljanja konkretne predmetnosti, zlasti v eksperimentalnem in avantgardnem gledališču 20. stoletja* **PRIM.:** stilizírana ígra

ang.: theatrical abstraction

fr.: abstraction théâtrale f.

ita.: astrazione teatrale f.

nem.: Abstraktion (im Theater) f, theatrale Abstraktion f

gledališka agéntka -e -e ž *igralčeva zastopnica, ki organizira njegove angažmaje, posamezne nastope, skrbi za njegove avtorske pravice* **PRIM.:** gledališki impresárij, producēntka

ang.: theatre agent

fr.: managère d'artiste f.

ita.: agente teatrale f.

nem.: Theateragentin f

gledališka akvizitérka -e -e ž *uslužbenka, ki pridobiva naročila podjetij za obisk gledališča, išče oglase za gledališki list*

ang.: marketing director

fr.: agente de vente et de mise en marché f.

ita.: responsabile marketing f.

nem.: Akquisiteurin f, Werbeleiterin f

gledališka antropologija -e -e ž *po E. Barbi veda, ki raziskuje gledališke prvine v družbeni komunikaciji v različnih kulturah, zlasti neevropskih* **PRIM.:** sociologija gledališča

ang.: theatre anthropology

fr.: antropologie de théâtre f.

ita.: antropologia teatrale f.

nem.: Theateranthropologie f

gledališka avantgárda -e -e ž **1.** od leta 1900 naprej smeri, ki pomenijo prelom z gledališko tradicijo v idejnem, družbenem in oblikovnem pogledu **PRIM.:** avantgárdno gledališče, eksperimentálno gledališče

ang.: theatre avant-garde, theatrical avant-garde

fr.: théâtre d'avant-garde m.

ita.: teatro d'avanguardia m.

nem.: Theateravantgarde f, Theater-Avantgarde f

2. predstavniki takih smeri

ang.: theatre avant-garde, theatrical avant-garde

fr.: théâtre d'avant-garde m.

ita.: teatro d'avanguardia m.

nem.: Theateravantgarde f, Theater-Avantgarde f

gledališka ávla -e -e ž *večji prostor pred vhodom v dvoranski del gledališke stavbe* **PRIM.:** foajé

ang.: main lobby

fr.: foyer du théâtre m.

ita.: foyer m.

nem.: Theateraula f

gledališka blagájna -e -e ž *prostor za prodajo gledaliških vstopnic*

ang.: box-office

fr.: bureau de location m.

ita.: biglietteria f.

nem.: Theaterkasse f

gledališka delávniča -e -e ž *delavnica, na kateri udeleženci teoretično in praktično spoznavajo in preizkušajo gledališka izrazila* **PRIM.:** dramatični tečaj, gledališka šola, plénska delávniča

ang.: theatre workshop

fr.: atelier théâtral m.

ita.: laboratorio teatrale m.

nem.: Theaterworkshop m

gledališka depandánsa -e -e ž *pomožna, stranska stavba gledališča za vaje* **PRIM.:**

gledališče (3)

ang.: theatre outbuilding

fr.: dépendance de théâtre f.

ita.: dependance del teatro f.

nem.: Theaterdependance f

gledališka deziluzija -e -e ž *zavestno rušenje gledališke iluzije* **S:** ódrska deziluzija **PRIM.:**

ántiiluzionistično gledališče, gledališka iluzija, potujitev

ang.: breaking the fourth wall, breaking the illusion

fr.: désillusion théâtrale f.

ita.: disillusione teatrale f., sfondamento della quarta parete m.

nem.: Durchbrechung der vierten Wand f, Theaterillusionsbruch m

gledališka družina -e -e ž → *igralska družina*

gledališka ekonómka -e -e ž *nekdaj vodja gledališkega ekonomata*

ang.: head buyer

fr.: chef de l'économat de théâtre f.

ita.: amministratore generale f.

nem.: Materialverwalterin f

gledališka estetika -e -e ž **1.** celota umetniških postopkov, načel, značilnih za dramatika, režiserja, igralca, določeno delo, dobo, gledališko zvrst **PRIM.:** dramaturgija, gledálčeva recépcija (2), gledališka konvencija, gledališka poétika (1, 2), órska estética

ang.: theatre aesthetics, theatrical aesthetics

fr.: esthétique du théâtre f.

ita.: estetica del teatro f.

nem.: Theaterästhetik f

2. veda o lepem, njegovem bistvu in pojavnih značilnostih v dramatiki, gledališču **PRIM.:** drámska teorija, gledališka poétika (1), gledališka teorija

ang.: aesthetics of theatre

fr.: esthétique du théâtre f.

ita.: estetica del teatro f.

nem.: Theaterästhetik f

gledališka igra -e -e ž 1. dramsko besedilo, napisano ali prirejeno za uprizarjanje v gledališču **PRIM.**: igra (1)

ang.: stage play, theatre play

fr.: pièce de théâtre f.

ita.: spettacolo teatrale m.

nem.: Theaterspiel n

2. uprizoritev takega besedila **PRIM.**: igra (2), rádijska igra, televízjska igra

ang.: stage play, theatre play

fr.: représentation d'une pièce de théâtre f.

ita.: rappresentazione teatrale f.

nem.: Theaterspiel n

gledališka igralka -e -e ž igralka, ki nastopa v gledališču, zlasti dramskem **S**: drámska igralka **PRIM.**: filmska igralka, lútkarica

ang.: stage actress, theatre actress

fr.: comédienne f.

ita.: attrice f.

nem.: Theaterschauspielerin f

gledališka iluzija -e -e ž ustvarjanje vtisa v gledalcu, da je na odru prikazano fiktivno dogajanje resnično **S**: iluzija, ódrska iluzija **PRIM.**: estétska distánca (1, 2), gledališka deziluzija, iluzionistično gledališče (1, 2), potujítveni učínek

ang.: theatrical illusion

fr.: illusion théâtrale f.

ita.: illusione teatrale f.

nem.: Theaterillusion f

gledališka knjižnica -e -e ž knjižnica, ki zbira, hrani in izposoja revialno, knjižno in avdiovizualno gradivo s področja gledališča **PRIM.**: gledališki arhív, gledališki muzéj, ikonotéka, videotéka

ang.: theatre library

fr.: bibliothèque de théâtre f.

ita.: biblioteca teatrale f.

nem.: Theaterbibliothek f

gledališka komunikacija -e -e ž besedno in nebesedno sporazumevanje, ki v času predstave poteka med nastopajočimi na odru in med nastopajočimi in občinstvom **PRIM.**: kontákt s pubblico

ang.: theatre communication

fr.: communication théâtrale f.

ita.: comunicazione teatrale f.

nem.: Theaterkommunikation f

gledališka konvéncija -e -e ž ustaljeno estetsko načelo, na katerem temeljijo igranje, dramaturgija, rezija, scenografija v določenem gledališki zvrsti, zgodovinskem obdobju **PRIM.**: gledališkost, konvencionálno gledališče, normatívna dramaturgija, ódrska konvéncija

ang.: theatrical convention

fr.: convention théâtrale f.

ita.: convenzione teatrale f.

nem.: Theaterkonvention f

gledalíška kríticarka -e -e ž strokovnjakinja, ki v sredstvih javnega obveščanja poroča o gledaliških uprizoritvah in jih vrednoti **PRIM.**: gledalíška krítika

ang.: critic, reviewer

fr.: critique de théâtre f.

ita.: critica teatrale f.

nem.: Theaterkritikerin f

gledalíška krítika -e -e ž strokovno besedilo, ki v sredstvih javnega obveščanja poroča o uprizoritvah in jih vrednoti **S:** gledalíška océna

ang.: theatre review

fr.: critique théâtrale f.

ita.: critica teatrale f.

nem.: Theaterkritik f

gledalíška kultúra -e -e ž 1. celota gledališke ustvarjalnosti, umetniških dosežkov in vrednot v določeni zgodovinski dobi, družbeni skupnosti **PRIM.**: gledalíška estéтика (1), gledalíška umétnost

ang.: theatre culture, theatrical culture

fr.: culture théâtrale f.

ita.: cultura teatrale f.

nem.: Theaterkultur f

2. raven gledališke ustvarjalnosti, omike **PRIM.**: gledalíška estéтика (1), gledalíška umétnost

ang.: theatre culture, theatrical culture

fr.: culture théâtrale f.

ita.: cultura teatrale f.

nem.: Theaterkultur f

gledalíška lútka -e -e ž lutka, namenjena za uporabo v gledališču **PRIM.**: filmska lútka

ang.: theatre puppet

fr.: marionnette de théâtre f.

ita.: marionetta teatrale f.

nem.: Theaterpuppe f

gledalíška napôved -e -i ž javno obvestilo o gledališki predstavi v časopisu, na radiu, televiziji, plakatu **PRIM.**: gledalíška krítika, gledalíški plakát, gledalíški sporèd

ang.: theatre announcement

fr.: affiche de théâtre f.

ita.: annuncio teatrale m.

nem.: Theaterankündigung f

gledalíška océna -e -e ž → gledalíška krítika

gledalíška poétika -e -e ž 1. nauk o bistvu, oblikah in zvrsteh dramatike in gledališča **S:** drámska poétika **PRIM.**: deskriptívna dramaturgija, normatívna dramaturgija

ang.: theatre poetics

fr.: poétique théâtrale f.

ita.: poetica teatrale f.

nem.: Theaterpoetik f

2. oblikovna in estetska načela uprizoritve **PRIM.**: dramaturgija (4), gledalíška estéтика (1)

ang.: production poetics

fr.: poétique théâtrale f.

ita.: produzione poetica teatrale f.

nem.: Theaterpoetik f

gledališka predstáva -e -e ž predstava, v kateri igralci, plesalci, pevci, animirane lutke prikazujejo določeno dogajanje ali dejavnost z gledališkimi izrazili, navadno na podlagi besedila **PRIM.:** lútkovna predstáva, perfórmans, plésna predstáva

ang.: theatre performance, theatrical performance

fr.: spectacle de théâtre m.

ita.: spettacolo teatrale m.

nem.: Theateraufführung f, Theatervorstellung f

gledališka recépcija -e -e ž v zvezi z občinstvom doživljanje, interpretiranje in vrednotenje uprizoritve, pogojeno s psihološkimi, družbenimi dejavniki **PRIM.:** gledálčeva recépcija (1, 2), gledališka komunikácia, identifikácia (2), sociologija gledališča

ang.: reception theory

fr.: théorie de la réception f.

ita.: teoria della ricezione teatrale f.

nem.: Theaterrezeption f

gledališka režija -e -e ž 1. oblikovanje uprizoritvene zamisli, navadno na podlagi dramskega besedila, izbira nastopajočih in sodelavcev, vodenje vaj, delo z igralci, oblikovanje mizanscene, povezovanje odrskih in igralskih izrazil v enovito celoto **S:** inscenácia (2), postavitev (2) **PRIM.:** dramaturgija, filmska režija (1), igránje, koreografija, kostumografija, órska glásba, režia (1), scenografija

ang.: theatre directing

fr.: mise en scène f.

ita.: regia teatrale f.

nem.: Theaterregie f

2. na umetniških šolah, univerzah študijski program za poklicno izobraževanje gledaliških reziserjev **PRIM.:** dramaturgija (3), filmska režija (2)

ang.: theatre directing, theatre direction

fr.: mise en scène f.

ita.: regia teatrale f.

nem.: Theaterregie f

gledališka režisérka -e -e ž režiserka, ki oblikuje uprizoritveno zamisel, navadno na podlagi dramskega besedila, izbere nastopajoče in sodelavce, vodi proces ustvarjanja uprizoritve na vajah, dela z igralci, oblikuje mizansceno, poveže odrska in igralska izrazil v enovito celoto **PRIM.:** dramatúrginja, filmska režisérka, igrálka, kostumografka, léktorica, oblikoválka lučí, rádijska režisérka, scenográfka

ang.: stage director, theatre director

fr.: metteuse en scène f.

ita.: regista teatrale f.

nem.: Theaterregisseurin f

gledališka semiologija -e -e ž → gledališka semiótika

gledališka semiótika -e -e ž od 70. let 20. stol. naprej gledališka teorija, ki razлага ustvarjanje pomenov z gledališkimi znaki, njihovo učinkovitost glede na občinstvo, razmerje med besedilom in uprizoritvijo **S:** gledališka semiologija

ang.: semiology of theatre, semiotics of theatre, theatre semiology, theatre semiotics

fr.: sémiologie théâtrale f.

ita.: semiotica del teatro f.

nem.: Theatersemiolegie f, Theatersemiotik f

gledališka semiotizacija -e -e ž proces, v katerem postane gledališki znak vse, kar je namenjeno občinstvu **PRIM.**: gledališka semiótika

ang.: theatrical semiotization

fr.: sémiotisation théâtrale f.

ita.: semantica teatrale f.

nem.: theatrale Semiotisierung f

gledališka sezóna -e -e ž obdobje, navadno od jeseni do poletja, ko potekajo gledališke predstave **PRIM.**: otvoritvena predstava

ang.: theatre season

fr.: saison théâtrale f.

ita.: stagione teatrale f.

nem.: Theatersaison f

gledališka sintéza -e -e ž v futurističnem gledališču kratko besedilo, uprizoritev z nenavadnimi zvočnimi in likovnimi prvinami, pogosto kot groteskna parodija, dekonstrukcija znanih gledaliških del **S**: **sintéza PRIM.**: avantgárdno gledališče

ang.: theatrical synthesis

fr.: synthèse théâtrale f.

ita.: sintesi teatrale f.

nem.: Theatersynthese f, Theater-Synthese f

gledališka skupína -e -e ž skupina poklicnih ali amaterskih gledaliških ustvarjalcev **PRIM.**: gledališki ansámbel, igrálska družina

ang.: theatre company, theatre group, theatrical company, theatrical group

fr.: groupe théâtral m.

ita.: compagnia teatrale f.

nem.: Theatergruppe f

GL.: amatérska gledališka skupína

gledališka slikárka -e -e ž navadno akademsko šolana slikarka, ki po lastni ali scenografovni zasnovi slika sceno **PRIM.**: kostumografka, scenográfka

ang.: scene painter, scenic painter

fr.: peintre scénique f.

ita.: decoratrice –pittrice f.

nem.: Bühnenmalerin f, Theatermalerin f

gledališka šóla -e -e ž ustanova, ki izobražuje in usposablja igralce, režiserje, dramaturge za delo v gledališču **PRIM.**: akademija (1), igrálska šóla, konservatórij

ang.: theatre school

fr.: école d'art dramatique f.

ita.: scuola di arte drammatica f.

nem.: Theaterschule f

gledališka teoríja -e -e ž teorija o gledališču kot estetskem, družbenem pojavu, o gledaliških zvrsteh, oblikah, o odnosu do drugih umetnosti **PRIM.**: drámska teoríja

ang.: theory of theatre

fr.: théorie du théâtre f.

ita.: teoria del teatro f.

nem.: Theatertheorie f

gledališka učílnica -e -e ž → dramatična šóla

gledališka umétnost -e -i ž 1. uprizoritvena umetnost, v kateri nastopajoči s telesno navzočnostjo, dejavnostjo, uporabo igralskih in gledaliških izrazil oblikujejo, predstavljajo

določeno (fiktivno) dogajanje, navadno na podlagi besedil neposredno pred občinstvom **S:** gledališče (5), órska umétnost, scénska umétnost (1) **PRIM.:** drámska umétnost (2), gledališče, gledališka predstáva, scénska umétnost

ang.: art of theatre, stagecraft, theatre art

fr.: art dramatique m., art théâtral m.

ita.: arte drammatica f.

nem.: Bühnenkunst f, Theaterkunst f

2. → drámska umétnost (2)

gledališka vzugója -e -e ž *seznanjanje otrok, mladine z gledališko umetnostjo za razvijanje njihove ustvarjalnosti* **PRIM.:** drámski króžek, gledališki klúb

ang.: theatre education

fr.: éducation théâtrale f.

ita.: educazione teatrale f.

nem.: Theatererziehung f

gledališka zgodovína -e -e ž *veda, ki z zgodovinskimi metodami proučuje gledališče kot umetnostni, kulturni, družbeni pojav, opisuje, analizira, primerja pomembne dosežke, estetske značilnosti posameznih zvrsti, gledališko recepcijo v zgodovinskih obdobjih, pojasnjuje zgodovinski razvoj gledališke arhitekture, scenografije, tehnikе, rezije, igranja, dramaturgije v posameznih kulturnih okoljih* **S:** zgodovina gledališča **PRIM.:** gledališka teorija, teatrologija

ang.: theatre history

fr.: histoire du théâtre f.

ita.: storia del teatro f.

nem.: Theatergeschichte f

gledališka známost -e -i ž → teatrologija

gledališke delavnice -ih -ic ž mn. *delavnice za izdelovanje scenske, kostumske in rekvizitne opreme* **PRIM.:** gledališki ateljé

ang.: (construction) (work)shop, scene(ry) workshop

fr.: ateliers de théâtre m. pl.

ita.: laboratori teatrali m. pl.

nem.: Werkraumtheater n, Werkstätte f pl.

gledališke dèsk -ih dèsk ž mn. → óder (1)

gledališki agènt -ega -énta m *igralčev zastopnik, ki organizira njegove angažmaje, posamezne nastope, skrbi za njegove avtorske pravice* **PRIM.:** gledališki impresárij, producènt

ang.: theatre agent

fr.: agent d'artiste m., manager d'artiste m.

ita.: agente teatrale m.

nem.: Theateragent m

gledališki akvizitêr -ega -ja m *uslužbenec, ki pridobiva naročila podjetij za obisk gledališča, išče oglase za gledališki list*

ang.: marketing director

fr.: agent de vente et de mise en marché m.

ita.: responsabile marketing m.

nem.: Akquisiteur m, Werbeleiter m

gledališki ansámbel -ega -bla m *umetniško in tehnično osebje gledališke ustanove* **S:** ansámbel (1) **PRIM.:** balétni ansámbel, igrálski ansámbel, stálni ansámbel

ang.: cast and crew, company, ensemble

fr.: compagnie de théâtre f.

ita.: compagnia teatrale f.

nem.: Ensemble n

gledališki arhív -ega -a m *arhiv, ki zbira in hrani dokumentarno gradivo s področja gledališča (tipkopise, režijske knjige, scenske in kostumske osnutke, fotografski material, kritike, posnetke uprizoritev, bibliografije o predstavah, gledališču, igralcih)* **PRIM.:** gledališka knjížnica, gledališki muzéj, ikonotéka, videotéka

ang.: theatre archive

fr.: archives du théâtre f. pl.

ita.: archivio teatrale m.

nem.: Theaterarchiv n

gledališki ateljé -ega -éja m v *Slovenskem narodnem gledališču v Ljubljani gledališke delavnice*

PRIM.: delávnica za rekvizíte, kostúmska delávnica, scénska delávnica

ang.: (construction) (work)shop, scene(ry) workshop

fr.: atelier de théâtre m.

ita.: atelier teatrale m., laboratorio teatrale m.

nem.: Theateratelier n

gledališki daljnoglèd -ega -éda m *optična priprava (lahko z držajem) z majhno povečavo za gledanje predstave iz oddaljenih delov dvorane* **PRIM.:** lornjón

ang.: lorgnette, lorgnon (star.), opera-glasses

fr.: jumelles de théâtre f. pl.

ita.: binocolo da teatro m.

nem.: Theaterfernglas n, Theaterfernrohr n

gledališki dekór -ega -ja m *zastar.* → scéna (3)

gledališki diskúrz -ega -a m **1.** *izbira in izraba gledaliških izrazil glede na zgodovinsko pogojenosť, hotenia ustvarjalcev* **PRIM.:** gledališka estéтика (1), gledališka poétika (2)

ang.: theatrical discourse

fr.: discours théâtral m.

ita.: discorso teatrale m.

nem.: Theaterdiskurs m

2. → gledališki jézik (1)

gledališki ekonóm -ega -a m *nekdaj vodja gledališkega ekonomata*

ang.: head buyer

fr.: économie d'un théâtre m.

ita.: budget teatrale m.

nem.: Materialverwalter m

gledališki ekonomát -ega -a m *nekdaj oddelek gledaliških delavnic, ki nabavlja repromaterial za izdelavo scenske in kostumske opreme*

ang.: buyer's office

fr.: économat d'un théâtre m.

ita.: economato di un teatro m.

nem.: (Abteilung für) Materialverwaltung f

gledališki festivál -ega -a m *večdnevna prireditev, navadno enkrat na leto, na kateri se zvrsti več gledaliških predstav in spremjevalnih dogodkov*

ang.: theatre festival

fr.: festival de théâtre m.

ita.: festival teatrale m.

nem.: Bühnenfestspiel n, Festspiel n

gledalíški gôvor -ega -a m → ódrski gôvor (1)

gledalíški igrálec -ega -lca m *igrálec, ki nastopa v gledališču, zlasti dramskem* **S:** drámski igrálec **PRIM.:** filmski igrálec, lútkar

ang.: stage actor, theatre actor

fr.: comédien m.

ita.: attore m.

nem.: Theaterschauspieler m

gledalíški impresárij -ega -a m *organizator javnih nastopov gledaliških ustvarjalcev, gledaliških ansamblov* **PRIM.:** gledališki agént, producent

ang.: (theatre) impresario

fr.: impressario de théâtre m.

ita.: impresario teatrale m.

nem.: Theaterimpressario m

gledalíški jêzik -ega jezíka m **1.** izrazila, značilna za gledališko komunikacijo **S:** gledališki diskúr (2) **PRIM.:** gledališka semiótika

ang.: language of theatre, theatre language

fr.: langage théâtral m.

ita.: linguaggio teatrale m.

nem.: Theatersprache f

2. → drámski gôvor

gledalíški klúb -ega -a m **1.** od 90. let 20. stol. naprej, v Sloveniji izbirni predmet v devetletni osnovni šoli, pri katerem se učenci seznanjajo z gledališko dejavnostjo **PRIM.:** gledališka vzgoja

ang.: theatre club

fr.: théâtre à l'école primaire m.

ita.: circolo teatrale nella scuola primaria m.

nem.: Theaterklub m

2. srečanje, ki ga organizira gledališče, da bi ugotovilo odziv občinstva na svoje ustvarjanje

ang.: post-mortem, theatre talk

fr.: club de théâtre m.

ita.: circolo teatrale m.

nem.: Theaterklub m

gledalíški kritik -ega -a m strokovnjak, ki v sredstvih javnega obveščanja poroča o gledaliških uprizoritvah in jih vrednoti **PRIM.:** gledališka krítika

ang.: critic, reviewer

fr.: critique de théâtre m.

ita.: critico teatrale m.

nem.: Theaterkritiker m

gledalíški lepák -ega -a m → gledališki plakát

gledalíški leták -ega -a m list s podatki o določeni predstavi **S:** gledališki program (3) **PRIM.:** gledališki list

ang.: theatre flyer

fr.: programme de théâtre m.

ita.: programma - pieghevole m.

nem.: Programmblatt **n**

gledalíški list -ega -a **m** prodajna strokovna publikacija, ki jo izda gledališče ob vsaki premieri in vsebuje podatke o ustvarjalcih predstave, strokovne članke, intervjuje, fotografije z vaj, včasih tudi dramsko besedilo **S:** gledalíški program (2)

ang.: theatre programme

fr.: programme de théâtre **m.**

ita.: programma dello spettacolo **m.**

nem.: Programm **n**, Programmheft **n**

gledalíški manifest -ega -a **m** od leta 1900 naprej, v avantgardnih smereh programsko besedilo, v katerem gledališka skupina ali smer objavi svoja načela, stališča, ideje in napove novo poetiko **PRIM.:** dadaistično gledališče, futuristično gledališče, nàdrealistično gledališče

ang.: theatre manifesto

fr.: manifeste théâtral **m.**

ita.: locandina **f.**, manifesto **m.**

nem.: Theatermanifest **n**

gledalíški muzéj -ega -a **m** muzej, ki zbira, hrani in razstavlja premično kulturno dediščino s področja gledališča (slikovno in zvočno dokumentarno gradivo, rezizite, osebne predmete igralcev, plakate, makete scen, kostume) **PRIM.:** gledališka knjížnica, gledališki arhív

ang.: theatre museum

fr.: musée d'art dramatique **m.**

ita.: museo del teatro **m.**

nem.: Theatermuseum **n**

gledalíški plakát -ega -a **m** večje likovno oblikovano reklamno obvestilo o gledališču, predstavi, sezoni ali festivalu **S:** gledalíški lepák **PRIM.:** gledalíški póster

ang.: playbill, poster

fr.: affiche de théâtre **f.**

ita.: manifesto **m.**

nem.: Theaterplakat **n**

gledalíški plés -ega -a **m** ples, ki se izvaja neposredno pred občinstvom **PRIM.:** balét, izrázni plés, sodôbni plés

ang.: theatre dance

fr.: danse **f.**

ita.: danza **f.**

nem.: Bühnentanz **m**

gledalíški póster -ega -ja **m** prodajni gledališki plakat, namenjen za okras

ang.: theatre poster

fr.: poster **m.**

ita.: manifesto **m.**

nem.: Theaterposter **m**

gledalíški program -ega -a **m** 1. pisno obvestilo občinstvu o ustvarjalcih predstave in drugih sodelavcih, odmorih, začetku in koncu predstave

ang.: (theatre) handbill

fr.: programme **m.**

ita.: programma **m.**

nem.: Theaterprogramm **n**

2. → gledalíški list

3. → gledalíški leták

gledalíški prôstor -ega prostóra m od 20. stol. naprej, v gledališki teoriji *prostor gledališke predstave (oder in avditorij), ustvarjen z gledališko arhitekturo, odrsko tehniko, likovnimi sredstvi, režijo, govorom in gibanjem nastopajočih* **PRIM.**: drámski prôstor, dvoránski dél gledalíške stávbe, gledalíšče, ódrske dél gledalíške stávbe, ódrske prôstor

ang.: theatrical space

fr.: espace théâtral m.

ita.: spazio teatrale m.

nem.: Theaterraum m

gledalíški režisér -ega -ja m *režiser, ki oblikuje uprizoritveni koncept, navadno na podlagi dramskega besedila, izbere nastopajoče in sodelavce, vodi proces ustvarjanja uprizoritve na vajah, dela z igralci, oblikuje mizansceno, poveže odrska in igralska izrazila v enovito celoto* **PRIM.**: dramatúrg, fílmski režisér, igrálec, kostumograf, léktor, oblikoválec lučí, rádijski režisér, scenográf

ang.: stage director, theatre director

fr.: metteur en scène m., régisseur m.

ita.: regista teatrale m.

nem.: Theaterregisseur m

gledalíški slikár -ega -ja m *navadno akademsko šolan slikar, ki po lastni ali scenografovni zasnovi slika sceno* **PRIM.**: dekoratér, kostumograf, scenográf

ang.: scene painter, scenic painter

fr.: peintre scénique m.

ita.: pittore scenografo m.

nem.: Bühnenmaler m, Theatermaler m

gledalíški sporèd -ega -éda m *javno obvestilo o razporedu predstav v določenem obdobju* **PRIM.**: gledalíška napôved

ang.: production schedule

fr.: programme m.

ita.: scheda di produzione – scheda tecnica f.

nem.: Spielplan m

gledalíški znák -ega -a m *vsako odrsko in igralsko izrazilo, ki gledalcu kaj sporoča* **PRIM.**: gledalíška semiotizácia

ang.: theatrical sign

fr.: signe théâtral m.

ita.: segno teatrale m.

nem.: theatralisches Zeichen n

gledalíško délo -ega -a s **1.** *delo, namenjeno za uprizarjanje in izvajanje neposredno pred občinstvom* **S**: ódrsko délo, scénsko délo

ang.: theatre piece, theatre work

fr.: pièce de théâtre f.

ita.: opera teatrale f., pezzo teatrale m.

nem.: Schauspiel n, Stück n, Theaterstück n

2. → drámsko besedílo

GL.: brálna izvédba gledalíškega déla

gledalíško gledalíšče -ega -a s → avtonómno gledalíšče

gledalíško izrazílo -ega -a s *s katerim se igralsko in odrsko oblikuje uprizoritev* **PRIM.**: gíb, glás, gôvor, kostúm, máska¹, scéna

ang.: means of theatrical expression

fr.: moyen d'expression théâtral m.

ita.: mezzo di espressione teatrale m.

nem.: Theaterausdrucksmittel n

gledalíško pétje -ega -a s *glasbeno izražanje nastopajočega v gledališki predstavi z glasom kot izraz misli, čustev dramskega lika, komentar dogajanja ali kot samostojni nastop* **PRIM.:** glás (3), izréka (2), kabarét, mjúzikel, občinstvo, operéta

ang.: (theatre) singing

fr.: chant théâtral m.

ita.: canto teatrale m.

nem.: Theatergesang m

gledalíškost -i ž 1. *lastnost, da kaj ustreza zahtevam gledališke umetnosti*

ang.: theatricality, theatricalness

fr.: théâtralité f.

ita.: teatralità f.

nem.: Theatralität f

2. → teatrálnost (2)

gledálka -e ž ženska, ki gleda, posluša in z drugimi čutili zaznava odrsko dogajanje in sooblikuje predstavo, prireditev, film s svojo navzočnostjo, estetskimi navadami in recepcijsko sposobnostjo **PRIM.:** gledálčeva recépcija (1), identifikácia (2)

ang.: playgoer, spectator, theatregoer

fr.: spectatrice f.

ita.: spettatrice f.

nem.: Besucherin f, Zuschauerin f

gledíšče -a s *zastar.* → gledalíšče (2)

globína ódra -e -- ž *razdalja v vodoravni smeri od rampe do zadnje vidne točke pred zaodrjem* **PRIM.:** šírina ódra

ang.: stage depth

fr.: profondeur d'une scène f.

ita.: profondità di scena f.

nem.: Bühnentiefe f

glúho město -ega -a s *prostor na odru, od koder se glas slabše sliši* **S:** akústična lúknja

PRIM.: mŕtvi kót

ang.: deaf spot*

fr.: trou acoustique m.

ita.: buco acustico m.

nem.: Stummstelle f

glúma -e ž 1. žarg. *slabo igranje* **PRIM.:** glumátanje

ang.: ham-acting, hamming

fr.: mauvais jeu d'acteur m.

ita.: cattiva recitazione f.

nem.: Schmierentheater n

2. *zastar.* → ígra (4), igránje (1)

glumáč -a m 1. *od 12. stol. do okrog 1500 ljudski umetnik, ki na sejmih zabava občinstvo z akrobatskimi točkami in improvizirano igro* **PRIM.:** ígrc, séjemsко gledalíšče

ang.: joculator (star.), jongleur, juggler (star.)

fr.: bateleur m.

ita.: giullare m.

nem.: Gaukler m

2. zastar. → igrálec

glumáčka -e ž zastar. → igrálka

glumátanje -a s žarg. *slabo igranje* **PRIM.:** glúma (1)

ang.: ham-acting, hamming

fr.: piètre jeu d'acteur m.

ita.: cattiva recitazione f.

nem.: Schmierentheater n

glúmec -mca m žarg. → igrálec

glúmica -e ž žarg. → igrálka

góbica za teníranje -e --- ž *gobica za nanašanje tena* **PRIM.:** máska¹

ang.: (foundation) sponge

fr.: éponge à fond de teint f.

ita.: spugnetta per fondo tinta f.

nem.: Puderkissen n

góbo -a tudi **góbos** -a m (ang. *Go Between, Goes Before Optics*) *tanka kovinska ali steklena*

ploščica, ki se vstavlja v profilni reflektor za oblikovanje svetlobnega snopa v različne vzorce **PRIM.:** svetlôbni efékt (1), svetlôbni filter

ang.: gobo, mask (star.)

fr.: gobo m.

ita.: gobo m.

nem.: Gobo n

góbos -a m gl. góbo

gostováľno gledališče -ega -a s *gledališče brez stalnega sedeža, ki s svojimi predstavami nastopa v različnih gledališčih* **PRIM.:** gostovánje, gostujóče gledališče

ang.: barnstorming company, barnstorming theatre, bus-and-truck company, bus-and-truck theatre

fr.: théâtre ambulant m.

ita.: compagnia di giro f., teatro ambulante m., teatro itinerante m.

nem.: reisendes Theater n

gostovánje -a s *nastopanje v drugem kraju, gledališču z določeno predstavo* **PRIM.:** gostujóče gledališče

ang.: tour

fr.: tournée f.

ita.: tournée f.

nem.: Gastspiel n

gostováti -újem nedov. *nastopati v drugem kraju, gledališču z določeno predstavo* **PRIM.:** gostujóče gledališče

ang.: to tour

fr.: faire une tournée v.

ita.: fare una tournée v.

nem.: gastieren v.

gostujóča režisérka -e -e ž *režiserka, ki režira v gledališču, v katerem ni redno zaposlena* **PRIM.:** kot góst

ang.: guest director, visiting director

fr.: metteuse en scène engagée pour un spectacle f.

ita.: regista ingaggiata per uno spettacolo f., regista ospite f.

nem.: Gastregisseurin f

gostujóče gledališče -ega -a s *gledališče, ki z določeno predstavo nastopa v drugem kraju,*

gledališču PRIM.: gostováno gledališče, potujóče gledališče

ang.: touring theatre

fr.: théâtre en tournée m.

ita.: teatro in tournée m.

nem.: Gasttheater n

gostujóči režisér -ega -ja m *režiser, ki rezira v gledališču, v katerem ni redno zaposlen*

PRIM.: kot gost

ang.: guest director, visiting director

fr.: metteur en scène engagé pour un spectacle m.

ita.: regista ingaggiato per uno spettacolo m., regista ospite m.

nem.: Gastregisseur m

góvor -a m *temeljno igralsko izrazilo, s katerim se nastopajoči z glasom, besedami, mimiko,*

gesto sporazumeva s soigralcji in občinstvom, sproža, komentira odrsko dogajanje, izraža čustva, misli **PRIM.:** dialóg, glás, nèbesédno izrážanje, slúšne góvorne prvíne, teló, vídne góvorne prvíne

ang.: speech

fr.: langage m., parler m.

ita.: linguaggio m.

nem.: Rede f

GL.: afektírani góvor, drámski góvor, dvogóvor, gledališki góvor, hitróst góvora, izgóvor, izumetníčeni góvor, nagóvor, ódrski góvor, predgóvor, rítem góvora, samogóvor, scénski góvor, stilizírani góvor, téhnika góvora

govorica rók -e -- ž *izražanje misli, čustev, duševnih stanj s premiki rok, zapestja, prstov* **S:**

ígra rók PRIM.: gestikulácia, gororica telésa, mímika, pantomíma

ang.: gesturing, hand-gestures

fr.: langage des mains m.

ita.: linguaggio delle mani m.

nem.: Gebärdensprache f

govorica telésa -e -- ž *izražanje misli, čustev, duševnih stanj s premiki telesa, držo,*

gestikulacijo, mímiko **S:** ígra telésa, telésnno izrážanje **PRIM.:** gororica rók, pantomíma, telénsni položaj

ang.: expression corporelle

fr.: langage du corps m.

ita.: linguaggio del corpo m.

nem.: Körpersausdruck m, Körpersprache f

govorjénje vstrán -a -- s *igralčeva replika, namenjena samo občinstvu, navadno kot komentar* **S:** aparté

ang.: speaking aside

fr.: aparté m.

ita.: commento del personaggio m., replica del personaggio f.

nem.: Beiseitesprechen n

govorljívost -i ž *lastnost besedila, da upošteva gororne zakonitosti in nastopajočemu omogoča tekoče gorjenje* **PRIM.:** ódrski góvor (1)

ang.: speakability*

fr.: prononciabilité f.

ita.: parlabilità f.

nem.: Sprechbarkeit f

gôvorna hitróst -e -i ž → hitróst gôvora

gôvorna téhniká -e -e ž 1. obvladovanje glasu in razločne izreke **S:** téhniká gôvora

ang.: vocal technique, voice technique

fr.: articulation f.

ita.: tecnica vocale f.

nem.: Sprechtechnik f, Technik der Aussprache f

2. napotki, vaje za oblikovanje glasu in razločno izreko **S:** gôvorne váje, téhniká gôvora

PRIM.: dihálne váje

ang.: vocal coaching, voice coaching

fr.: articulation f.

ita.: tecnica vocale f.

nem.: Sprechtechnik f, Technik der Aussprache f

3. na umetniških šolah, univerzah študijski predmet, ki igralce uči oblikovanja glasu in razločne izreke **S:** téhniká gôvora **PRIM.:** ígra (7), ódrski gôvor (2)

ang.: (speaking) voice, vocal technique, voice and speech, voice technique

fr.: articulation f.

ita.: tecnica vocale f.

nem.: Sprechtechnik f, Technik der Aussprache f

gôvorne váje -ih váj ž mn. → gôvorna téhniká (2)

gôvorni položáj -ega -a m besedilne in odrske okoliščine, ki vplivajo na način govora nastopajočega **PRIM.:** besedilne okoliščine, órske okoliščine, órski gôvor

ang.: speech situation

fr.: données textuelles et scéniques f. pl.

ita.: indicazioni sceniche di recitazione f. pl.

nem.: Sprechsituation f

gôvorni rítem -ega -tma m → rítem (1)

govórništvo -a s → retórika (1, 2)

gôvorni zbòr -ega zbôra m zlasti v 20. in 30. letih 20. stol. dramsko besedilo v privzdignjenem slogu z družbenokritičnimi, ideološkimi temami, primerno za skupinske recitatorske in pevske nastope ob glasbeni spremljavi, namenjeno agitaciji **PRIM.:** ljúdski óder, zbòr, zbórna recitácia

ang.: dramatic oratorio*

fr.: choeur parlé m.

ita.: coro parlante m.

nem.: Sprechchor m

gózd gôzda m zgod. tipizirana serijsko izdelana garnitura kulis, ki predstavlja gozd, zasnovana po sistemu standardne ulične scenografije 19. stoletja **PRIM.:** dvorána, kméčka sôba, salón

ang.: wood(s) set

fr.: décors de forêt m. pl.

ita.: scena della foresta f.

nem.: Bühnenbild Wald n, Waldkulisse f

grádas -a m (šp. grada stopnica) v 16. in 17. stol., v španskem gledališču pokrita stranska dela corrala s stopničasto se dvigajočimi vrstami sedežev za občinstvo **PRIM.:** elizabetínski óder

ang.: gradas

fr.: gradas m. pl.

ita.: gradas f. pl.

nem.: Gradas f pl.

gradáša -e ž žezezen pripomoček za ločevanje las po dolžini pri izdelavi lasulje **PRIM.:** felírke, fígaro, grebén, lasúlja

ang.: card, hackle (brush)

fr.: peigne à larges dents m.

ita.: pettine a denti larghi m.

nem.: Hechel f

grádnja drámskega dejánja -e --- ž → zgrádba dráme

gránd ópera -- -e ž → vélika ópera

grebén -a m žezezen pripomoček z bodicami za ločevanje las po dolžini pri izdelavi lasulje

PRIM.: felírke, fígaro, gradáša, lasúlja

ang.: card, hackle (brush)

fr.: peigne à larges dents m.

ita.: spazzola a denti larghi f.

nem.: Hechel f

Grémo! ukaz režiserja za začetek vaje ali snemanja **S:** Ákcija! **PRIM.:** Temà!, Témpo!, Tišina!

ang.: Action!

fr.: Allons-y ! C'est parti !, On commence !

ita.: Azione!, Si inizia!, Via!

nem.: Action!, Und bitte!

grimása -e ž spačen izraz obraza **PRIM.:** mímika

ang.: grimace

fr.: grimace f.

ita.: smorfia f.

nem.: Fratze f

grotéška -e ž **1.** dramsko besedilo, ki predstavlja resničnost z nenavadnimi, popačenimi, grozljivimi liki, situacijami, atmosfero, povezuje komično in tragično, opozarja na odtujenost, nesmiselnost bivanja **S:** grotéskna ígra **PRIM.:** absúrdna dráma, grotéskna komédiya, trágikomédiya

ang.: grotesque

fr.: pièce grotesque f., théâtre grotesque m.

ita.: testo grottesco f.

nem.: Groteske f

2. uprizoritev takega besedila

ang.: grotesque

fr.: grotesque f.

ita.: grottesca f.

nem.: Groteske f

grotéskna ígra -e -e ž → grotéška

grotéskna komédiya -e -e ž komedija z izrazitimi prvinami groteske **PRIM.:** burkáška komédiya, bürkež

ang.: grotesque comedy

fr.: comédie grotesque f.

ita.: commedia grottesca f.

nem.: Groteskkomödie f

grotéskna kómika -e -e ž komika, izvirajoča iz čudaških, karikiranih značajev, grozljivih, nenavadnih situacij **PRIM.:** absúrdna dráma, grotéskna, komédijska
ang.: grotesque (comic)
fr.: comique grotesque m.
ita.: comica grottesca f.
nem.: groteske Komik f

grozljívka -e ž 1. dramsko besedilo, ki predstavlja skrivenostne, strašljive, šokantne vsebine z močnimi zunanjimi učinki, pogosto s kriminalnim zapletom **S:** srhljívka
ang.: mystery, thriller
fr.: drame d'horreur m.
ita.: dramma horror m.
nem.: Horrorstück n, Schauerspiel n, Schauerstück n
2. uprizoritev takega besedila **S:** srhljívka **PRIM.:** kriminálka
ang.: mystery, thriller
fr.: drame d'horreur m.
ita.: dramma horror m.
nem.: Horrorstück n, Schauerstück n

gríška komédijska -e -e ž vrh v 5. stol. pr. n. št., v starri Gréiji komedija, ki obravnavata, smeši in kritizira zlasti aktualno politiko in javne osebnosti, v Atenah uprizarjana kot četrti del tetralogije, verjetno nastala iz faličnih pesmi **PRIM.:** antíčna komédijska, nôva komédijska, rímska komédijska, sátiarska ígra, sicílska komédijska, srédnja komédijska, stára komédijska
ang.: (ancient) Greek comedy
fr.: comédie grecque f.
ita.: commedia greca f.
nem.: griechische Komödie f

gríška tragédijska -e -e ž pri starih Grkih tragedija, vsebinsko temelječa na mitu in obredjih, oblikovno na zboru in dialogu **PRIM.:** átiška tragédijska, dionízična tragédijska, herójska tragédijska, koturnáta, rituálna tragédijska
ang.: Greek tragedy
fr.: tragédie grecque f.
ita.: tragedia greca f.
nem.: griechische Tragödie f

gríška zavésa -e -e ž → vodorávno razmíčna zavésa

Guignol -a [ginjól] m od 18. stol. naprej, v Franciji glavní junak gledališča ročnih lutk in marionet, za katerega so značilni humor, robat jezik in ostra satira **PRIM.:** Gášperček, Hánswurst, Kásperl, Pavlíha, Pulčinéla, Punch
ang.: Guignol
fr.: Guignol m.
ita.: Guignol m.
nem.: Guignol m

habit à volonté -- -- -- [abí a volonté] m neskl. (fr.) → rímski kostúm

hamartíja -e ž po Aristotelu → trágična zmota

Hánswurst -a m od začetka 16. stol. naprej, v nemškem okolju komedijski tip prostaškega, prebrisanelega ljudskega junaka, navadno v kostumu salzburškega kmeta **PRIM.:** Harlekín, Kásperl, Petrúška, Punch
ang.: Hanswurst
fr.: Hanswurst m.

ita.: Hanswurst m.

nem.: Hanswurst m

hanswurstiáda -e ž od 16. do 18. stol., v nemškem potujočem gledališču *komična improvizacija med prizori resnih iger s Hanswurstom kot glavno osebo* **PRIM.:** commedia dell'arte, dúnajska ljúdska ígra, Kásperl

ang.: Hanswurst farce*

fr.: hanswurstiade f.

ita.: hanswurstiade f.

nem.: Hanswurstiade f

happy end -- -a [hêpi ênd] m (ang.) **gl.** hêpiênd

Harlekín -a m (ita. Arlechino) commedia dell'arte tip mladega, bistroumnega služabnika s karikirano stiliziranimi, plesnimi in akrobatskimi gibi, navadno v oprijetem kostumu z rombastim vzorcem in črno masko **PRIM.:** Brigéla, harlekináda, Kapitáno, nôrec, Pulčinéla, zanni

ang.: Harlequin

fr.: Arlequin m.

ita.: Arlecchino m.

nem.: Harlekin m

harlekín -a m 1. po osrednjem liku iz commedie dell'arte nastopajoči, ki z gibalno spretnostjo, improvizacijo, akrobacijami zabava občinstvo **PRIM.:** klôvn, nôrec

ang.: Harlequin

fr.: arlequin m.

ita.: arlecchino m.

nem.: Harlekin m

2. krajša zavesa pred notranjim portalom, ki z zgornje strani omejuje portalno odprtino **S:** zástorček **PRIM.:** sofíta

ang.: house border, proscenium border, soft border

fr.: lambrequin m.

ita.: arlecchino m.

nem.: Mantelsoffitte f, Portalsoffitte f, Proszeniumsrahmen m

harlekináda -e ž 1. igra z značilnostmi commedie dell'arte **PRIM.:** bûrka, Harlekín

ang.: harlequinade

fr.: arlequinade f.

ita.: arlecchinata f.

nem.: Arlecchinspiel n

2. komedija s pretirano komiko in cenenimi efekti **PRIM.:** bûrka

ang.: harlequinade

fr.: arlequinade f.

ita.: arlecchinata f.

nem.: Arlecchinspiel n

helenistično gledališče -ega -a s v pozrem 4. in 3. stol. pr. n. št., v starri Grčiji gledališče, ki uveljavi zlasti komedijo in v grško tradicijo vnaša orientalske kulturne prvine **PRIM.:** antíčno gledališče, antíčno gríško gledališče, antíčno rímsko gledališče, nôva komédijs

ang.: Hellenistic theatre

fr.: théâtre hellénique m.

ita.: teatro ellenico m., teatro greco antico m.

nem.: hellenistisches Theater n

hêpening -a m (ang. happening *dogajanje*) od 2. pol. 20. stol. naprej *nastop, predstava, dogodek, ki z izrabo prvin različnih umetnosti, s presenetljivimi improviziranimi akcijami, posegi v okolje vključuje v dogajanje občinstvo in izraža upor proti tradicionalnemu pojmovanju umetnosti* **PRIM.:** ambientálno gledališče, improvizácia, perfórmans

ang.: happening

fr.: happening m.

ita.: happening m.

nem.: Happening n

hêpiênd -a tudi happy end -- -a [hêpi ênd] m (ang.) *srečen konec drame, filma, pogosto nepričakovani po številnih zapletih* **PRIM.:** katastrofa, komédijski razplét

ang.: happy end

fr.: happy end m.

ita.: happy end m., lieto fine m.

nem.: Happy End n

heróična tragédija -e -e ž v 17. stol., v angleškem gledališču *tragedija s tematiko ljubezni in časti, pisana v privzdignjenem slogu* **PRIM.:** heróično gledališče

ang.: heroic tragedy

fr.: tragédie héroïque f.

ita.: tragedia eroica f.

nem.: heroische Tragödie f

heróični pantomímični plés -ega -ega -a m v 18. in 19. stol., v Evropi *balet, ki z zgoščenim plesnim dogajanjem, pantomimo in dramatično glasbo prikazuje zgodbe klasičnih tragedij*

S: ballet héroïque-pantomime **PRIM.:** balétna komédijska, dramatična baléta

ang.: ballet-héroïque

fr.: ballet héroïque-pantomime m.

ita.: balletto eroico-pantomima m.

nem.: Ballet héroïque-pantomime n

heróično gledališče -ega -a s v dobi klasicizma in romantike *gledališče s privzdignjenim slogom igranja in uveljavljanjem junakov in junakinj* **PRIM.:** heróična tragédija

ang.: heroic drama

fr.: théâtre héroïque m.

ita.: teatro eroico m.

nem.: heroisches Drama n

heroína -e ž → junákinja (1)

herój -a m → junák (1)

herójska tragédija -e -e ž pri starih Grkih *zgodnja oblika tragedije, vsebinsko vezana na junaški mit* **PRIM.:** antíčno grško gledališče, rituálna tragédija

ang.: heroic tragedy

fr.: tragédie héroïque f.

ita.: tragedia eroica f.

nem.: heroische Tragödie f

hidrávličar -ja m *strokovnjak, ki upravlja hidravlične naprave* **PRIM.:** dvížni óder, dvížni pódij

ang.: machinist

fr.: machiniste f.

ita.: macchinista m.

nem.: Maschinist m

hímnica tragéđija -e -e ž po I. Mraku *tragedija, ki v privzdignjenem jeziku obravnava konfliktnost, izjemnost človeka*

ang.: hymnic tragedy*

fr.: tragédie hymnique f.

ita.: tragedia innica f.

nem.: hymnische Tragödie f

hipokrítos -a m v antičnem grškem gledališču *igralec* PRIM.: histrión

ang.: hypocrites

fr.: hipokrites m.

ita.: hipokrites m.

nem.: Hypokrites m

hiposkénij -a m v antičnem grškem gledališču *notranjost gledališke stavbe, v kateri potekajo grozljivi prizori, ki jih občinstvo ne sme videti* PRIM.: orkéstra, skéna

ang.: hyposkenion

fr.: hyposcène f.

ita.: iposcena f.

nem.: Hyposkenion f

histórična dráma -e -e ž → zgodovínska dráma

histórija -e ž 1. v elizabetinskem gledališču *zgodovinska drama z linearnim nizanjem prizorov, ki so med seboj šibkeje povezani* PRIM.: elizabetínska dramatíka, épsko gledališče, krónika

ang.: chronicle, history

fr.: chronique historique f.

ita.: sequenza cronologica f.

nem.: historische Chronik f

2. → zgodovínska dráma

histrión -a m v starem Rimu *igralec in pantomimični plesalec* PRIM.: hipokrítos

ang.: histrion

fr.: histrion m.

ita.: istrione m.

nem.: Histrione f

híša -e ž v srednjeveškem gledališču *manjša lesena scenska konstrukcija, ki označuje dogajalni prostor posamezne žive slike ali prizora v uprizoritvi misterija, pasijona, liturgične drame (raj, pekel, Jeruzalem, zadnja večerja)* S: mansion PRIM.: platěja, simultáni óder

ang.: mansion

fr.: tréteaux m. pl.

ita.: luogo deputato m.

nem.: Mansion f

híšna ávtorica -e -e ž *dramatičarka, ki piše za določeno gledališče* PRIM.: híšna dramatúrginja, stálna režisérka

ang.: in-house playwright, permanent playwright, resident playwright

fr.: auteure »maison« f.

ita.: autrice di compagnia f.

nem.: Hausautorin f

híšna dramatúrginja -e -e ž *dramaturginja, ki je redno zaposlena v določenem gledališču*

PRIM.: híšna ávtorica, stálna režisérka

ang.: in-house dramaturge

in-house dramaturge, resident dramaturge

fr.: dramaturge »maison« f.

ita.: drammaturga di compagnia f.

nem.: Chefdramaturgin f, erste Dramaturgin f, Hauptdramaturgin f, Hausdramaturgin f

híšna režisérka -e -e ž → stálna režisérka

híšni ávtor -ega -ja m *dramatik, ki piše za določeno gledališče* **PRIM.:** híšni dramatúrg, stálni režisér

ang.: in-house playwright, permanent playwright, resident playwright

fr.: auteur »maison« m.

ita.: autore di compagnia m.

nem.: Hausautor m

híšni dramatúrg -ega -a m *dramaturg, ki je redno zaposlen v določenem gledališču* **PRIM.:**

híšni ávtor, stálni režisér

ang.: in-house dramaturge, resident dramaturge

fr.: dramaturge »maison« m.

ita.: drammaturgo di compagnia m.

nem.: Chefdramaturg m, erster Dramaturg m, Hauptdramaturg m, Hausdramaturg m

híšni režisér -ega -ja m → stálni režisér

hitróst gôvora -i -- ž *slušna govorna prvina lastnost govora, odvisna od števila glasov, zlogov, izrečenih na določeno časovno enoto* **S:** gôvorna hitróst, témpo (2) **PRIM.:** agógika, rítem (1)

ang.: speaking speed

fr.: rythme dans le langage parlé m.

ita.: velocità del linguaggio f.

nem.: Redegeschwindigkeit f

HMI-refléktor -ja [haemí] m *reflektor z metalhalogensko žarnico za ustvarjanje bele, hladne, dnevne svetlobe* **S:** day light **PRIM.:** day light

ang.: CID lamp, daylight

fr.: filtre daylight m., projecteur HMI

HMI (m) m.

ita.: proiettore HMI m.

nem.: HMI-Scheinwerfer m

horizont -a m 1. *platno, lahko tudi poslikano, ki v ozadju ali tudi ob straneh omejuje igralno ploskev in navadno predstavlja nebo* **PRIM.:** horizontní prospékt

ang.: cyc(lorama), cyke

fr.: cyclo m., cyclorama m.

ita.: ciclorama m.

nem.: Bühnenprospekt m, Horizont m

2. strok. pog. → horizontní reféktor

GL.: króžni horizont, kúpolasti horizont, panorámski horizont, rávni horizont, týrno vodílo horizonta

horizontna lúč -e lučí ž 1. *svetila za osvetljevanje horizonta, zlasti asimetrična halogenska korita* **PRIM.:** horizontní reféktor, horizontní svetílní móst

ang.: cyc(lorama) batten, cyc(lorama) lights, horizon batten, horizon lights

fr.: éclairage cyclorama m.

ita.: diffusore per ciclorama m.

nem.: Horizontleuchte f

2. *osvetjava horizonta* **PRIM.:** horizontní reféktor, horizontní svetílní móst

ang.: cyc(lorama) light(ing), horizon light(ing)

fr.: éclairage cyclorama **m.**

ita.: diffusore per ciclorama **m.**

nem.: Horizontbeleuchtung **f**

horizontna sofita -e -e ž nekdaj ožji kos poslikanega platna v ozadju odra, ki predstavlja

nebo **PRIM.:** zelena sofita

ang.: sky border

fr.: toile de fond **f.**

ita.: cielo dipinto **m.**, fondo dipinto **m.**

nem.: Luftsoffitte **f**

GL.: horizontna svetilna sofita

horizontna svetilna sofita -e -e -e ž zastar. → zádnji lúčni vlák

horizontni lúčni móst -ega -ega mostú **m** → horizontni svetilni móst

horizontni prospékt -ega -a **m** prospekt, ki omejuje igralno ploskev samo v ozadju in navadno predstavlja nebo **S:** rávni horizont **PRIM.:** horizont, króžni horizont, kúpolasti horizont, panorámski horizont, prospékt

ang.: sky-cloth, sky-drop

fr.: cyclo **m.**, cyclorama **m.**

ita.: ciclorama **m.**

nem.: Horizontprospekt **m**

horizontni refléktor -ega -ja **m** korito s halogenskimi asimetrični svetili za osvetljevanje

horizonta **S:** žarg. cikloráma (2), strok. pog. horizont (2) **PRIM.:** horizontna lúč (1), horizontni svetilni móst, portálni refléktor, prédnja lúč

ang.: cyc(lorama) flood(light)

fr.: projecteur cyclorama **m.**

ita.: proiettore per ciclorama **m.**

nem.: Horizontscheinwerfer **m**

horizontni svetilni móst -ega -ega mostú **m** odrski svetilni most, obešen pred horizontom

za njegovo osvetljevanje **S:** horizontni lúčni móst, horizontni svetlobni móst **PRIM.:** portálni svetilni móst, vmésni svetilni móst

ang.: upstage (lighting) bridge*

fr.: pont d'éclairage cyclorama **m.**

ita.: americana per l'illuminazione del ciclorama **f.**

nem.: Horizontlichtbrücke **f**

horizontni svetlobni móst -ega -ega mostú **m** → horizontni svetilni móst

hostesa -e ž uslužbenka, ki v gledališču, na prireditvah usmerja gledalce k njihovim sedežem, prodaja gledališke liste **PRIM.:** biljetérka, garderobérka (2)

ang.: hostess, usherette

fr.: ouvreuse **f.**

ita.: maschera **f.**

nem.: Hostess **f**

hostésnik -a **m** uslužbenec, ki v gledališču, na prireditvah usmerja gledalce k njihovim sedežem, prodaja gledališke liste **PRIM.:** biljetér, garderobér (2)

ang.: host, usher

fr.: ouvreur **m.**

ita.: maschera **f.**

nem.: Host **m**

hŕbti položáj -ega -a m položaj, ko je nastopajoči s hrbtom obrnjen proti občinstvu
PRIM.: čelni položaj, hŕbti pôlprofil

ang.: back position

fr.: de dos m.

ita.: posizione di spalle f.

nem.: Rückenposition f, Rückenstellung f

hŕbti pôlprofil -ega -a m položaj, ko je obraz nastopajočega glede na občinstvo obrnjen v levo ali desno za 135 stopinj

ang.: back half-profile, three-quarter (left) position, three-quarter (right) position

fr.: demi-profil de dos m.

ita.: posizione di semispalle f.

nem.: Diagonalstellung f, Profilstellung f

humanistična dráma -e -e ž v 15. in 16. stol., zlasti v Italiji, Nemčiji drama v latinščini, napisana po antičnih zgledih, namenjena zlasti pouku retorike **PRIM.:** humanistično gledališče, jezuítsko gledališče, renesánčno gledališče, šólska dráma

ang.: humanist drama

fr.: théâtre humaniste m.

ita.: teatro umanista m.

nem.: humanistisches Drama n

humanistično gledališče -ega -a s v 15. in 16. stol., zlasti v Italiji, Nemčiji gledališče, ki z omejeno rabo odrskih izrazil, privzdignjenim govorom v duhu antične tradicije uprizarja rimske komedije in humanistične drame za izobraženo občinstvo, sprva v latinščini, nato v narodnih jezikih **S:** gledališče humanizma **PRIM.:** humanistična dráma, jezuítsko gledališče, renesánčno gledališče, šólska dráma

ang.: humanist theatre

fr.: théâtre humaniste m.

ita.: teatro umanista m.

nem.: humanistisches Theater n

íbsenovka -e ž → íbsenovska dráma

íbsenovska dráma -e -e ž drama, ki se vsebinsko in oblikovno zgleduje po delih H. Ibsena

S: íbsenovka **PRIM.:** cankarjánska dráma, čehovljánska dráma, íbsenovska dramaturgija

ang.: Ibsenian drama

fr.: drame ibsénien m.

ita.: dramma ibseniano m.

nem.: ibsenisches Drama n

íbsenovska dramaturgija -e -e ž po dramatiki H. Ibsena dramaturgija z analitično dramsko gradnjo, zahtevno psihologijo likov, moralno, družbenokritično tezo, s simbolnimi elementi **PRIM.:** čehovljánska dramaturgija

ang.: Ibsenian dramaturgy

fr.: dramaturgie ibsénienne f.

ita.: drammaturgia ibseniana m.

nem.: ibsenische Dramaturgie f

idêja dráme -e -- ž osnovna, vodilna misel, sporočilo dramskega besedila

ang.: dramatic idea, meaning of drama

fr.: idée conductrice f.

ita.: idea conduttrice f.

nem.: dramatische Idee f

idêjna dráma -e -e ž → tézna dráma

idêjna skíca -e -e ž likovno izražena zamisel scene ali kostuma

ang.: (preliminary) drawing, (preliminary) sketch

fr.: ébauche f., esquisse f.

ita.: schizzo m.

nem.: Ideenskizze f

identifikácia -e ž 1. proces, v katerem igralec prevzame mišlenje, čustvovanje in vedenje

dramske osebe PRIM.: psihotéhnika, transformácia, vživljanje (1)

ang.: identification

fr.: identification f.

ita.: inmedesimazione f.

nem.: Identifikation f

2. vživljanje gledalca v dramsko osebo PRIM.: gledálčeva recépcija (1), katárza, potujítev

ang.: identification

fr.: identification f.

ita.: inmedesimazione f.

nem.: Identifikation f

idiolékt -a m 1. jezikovno-govorne posebnosti nastopajočega PRIM.: izréka (1)

ang.: idiom

fr.: idiolecte m.

ita.: espressività linguistica f.

nem.: Idiolekt m

2. skupek psihofizičnih, družbenih in drugih dejavnikov, ki določajo govor dramske osebe

PRIM.: drámski gôvor, izréka (1, 2), ódrski gôvor

ang.: idiom

fr.: idiolecte m.

ita.: espressività linguistica f.

nem.: Idiolekt m

ígra -e ž 1. dramsko besedilo, namenjeno zlasti uprizarjanju S: dráma (5)

ang.: play

fr.: pièce de théâtre f.

ita.: opera teatrale f., pezzo teatrale m., pièce de théâtre f.

nem.: Bühnenstück n, Schauspiel n, Theaterstück n

2. uprizoritev takega besedila S: dráma (5) PRIM.: predstáva

ang.: performance, performing, playing

fr.: représentation f., spectacle m.

ita.: rappresentazione f., spettacolo m.

nem.: Schauspiel n, (Theater)aufführung f

3. dramsko besedilo brez izrazite komike ali tragike, pogosto prilagojeno okusu nižjih družbenih slojev in namenjeno zabavi

ang.: play

fr.: pièce de théâtre f.

ita.: pezzo teatrale m.

nem.: Stück n

4. oblikovanje, predstavljanje dramskega lika, vloge, določene vsebine z igralskimi izrazili, telesno navzočnostjo, delovanjem v gledališki predstavi, filmu, radijski, televizijski igri S: zastar. glúma (2), igránje (1)

ang.: acting, performing, playing

fr.: jeu dramatique **m.**

ita.: recita **f.**, recitazione **f.**

nem.: Darstellung **f.**, Spiel **n**

5. dogajanje, ki izraža glavno idejo dramskega besedila in z nasprotno igro ustvarja zaplet **PRIM.:** drámski konflikt

ang.: play

fr.: pièce de théâtre **f.**

ita.: pezzo teatrale **m.**

nem.: Spiel **n**

6. po J. Huizingi svobodno, navadno skupinsko delovanje, ki poteka po določenih pravilih v opredeljenem prostoru in času, pogosto z uporabo mask in preoblek, umeščeno zunaj vsakdanjega življenja, pri udeležencih povezano z intenzivnimi čustvi, ugodjem, brez povezave z materialnimi interesi **S:**igranje (2)

ang.: acting, performing, playing

fr.: jeu dramatique **m.**

ita.: recita **f.**, recitazione **f.**

nem.: Spiel **n**

7. na umetniških šolah, univerzah študijski program za poklicno izobraževanje in usposabljanje igralcev **S:** drámska ígra (2) **PRIM.:** dramaturgija (3), filmska režija (2), gledališka režija (2), gôvorna téhnika (3), igrálska téhnika

ang.: acting

fr.: jeu d'acteur **m.**, jeu dramatique **m.**

ita.: recitazione **f.**

nem.: Schauspiel **n**

GL.: afektírana ígra, alegórična ígra, ansámbelska ígra, antikrístovska ígra, božična ígra, čarôbna ígra, didáktična ígra, dôbro narejêna ígra, domoljúbna ígra, drámska ígra, duhôvna ígra, dúnajska ljúdska ígra, ekstravertírana ígra, filmska ígra, folklórna ígra, grotéskna ígra, ígra navzvèn, ígra nô, ígra obráza, ígra pláscha in mēča, ígra pred kámero, ígra rôk, ígra telésa, ígra v ígri, ígra z lútko, introvertírana ígra, jáscična ígra, kméčka ígra, kolektívna ígra, kómorna ígra, kraljévska ígra, lahkôtna konverzacíjska ígra, litúrgična ígra, ljúdska ígra, ljúdska ígra s pétjem, masôvna ígra, mèdígra, mehánična ígra, minimalistična ígra, mladínska ígra, mnóžična ígra, národna ígra, národna ígra s pétjem, nasprótна ígra, naturalistična ígra, néma ígra, obrédna ígra, okvírna ígra, óperna ígra, otrôška ígra, pasijónska ígra, pastírska ígra, patétična ígra, ponotránjena ígra, posvétna ígra, poúčna ígra, pozunánjena ígra, právlijčna ígra, práznična ígra, prédígra, prèdpústna ígra, prilóžnostna ígra, prispodóbna ígra, privzdígnjena ígra, problémska ígra, prótiígra, pústna ígra, rádijska ígra, realistična ígra, rekvizítina ígra, religiózna obrédna ígra, religiózna rituálna ígra, rituálna ígra, sátirska ígra, sentimentálna ígra, simbolistična ígra, skupínska ígra, slávnostna ígra, slúšna ígra, sóígra, spevoígra, srednjevéška ígra, stilizírana ígra, stílna ígra, šaloígra, televízjska ígra, tézna ígra, trikráljevska ígra, velikonôčna ígra, verístična ígra, vérska obrédna ígra, veseloígra, žaloígra

igrálčeva ákcija -e -e ž → dejánje (3)

igrálčeva aktívnost -e -i ž *igrálčeva psihična in fizična dejavnost pri oblikovanju vloge*

PRIM.: identifikácia, nótranja aktívnost, transformácia

ang.: actor's work

fr.: performance d'un comédien **f.**

ita.: performance di un attore **f.**

nem.: Arbeit des Schauspielers **f.**, Schauspielertätigkeit **f**

igrálec -lca m **1.** *ustvarjalec, ki z igralskimi izrazili oblikuje, predstavlja dramski lik, vlogo v gledališki predstavi, filmu, na radiu, televiziji* **S:** aktér (2), zastar. glumáč (2), žarg. glúmec, zastar. komedijánt (3)

ang.: actor

fr.: acteur m., comédien m.

ita.: attore m.

nem.: Darsteller m, Schauspieler m

2. *kdo se poklicno ukvarja z igranjem v gledališču, filmu, na radiu, televiziji* **PRIM.:** amatér

ang.: actor

fr.: acteur m., comédien m.

ita.: attore m.

nem.: Darsteller m, Schauspieler m

3. *kdo igra, s svojo telesno navzočnostjo, delovanjem, uporabo likovnih, avdiovizualnih sredstev pred občinstvom vzpostavlja, predstavlja svojo identiteto, odnos do umetnosti, družbe* **PRIM.:** perfórmer

ang.: actor

fr.: acteur m., comédien m.

ita.: attore m.

nem.: Darsteller m, Schauspieler m

GL.: amatérski igrálec, drámski igrálec, epizódni igrálec, filmski igrálec, glávni igrálec, gledalíšče igrálcev, gledalíški igrálec, karaktérni igrálec, klícati igrálca na óder, klícati (igrálce) pred zavéso, ljúdske igrálec, popljúvati (só)igrálca, prótiigrálec, prví igrálec, sóigrálec, stránski igrálec, univerzitétne diplomírani igrálec, vodíti igrálca, zasésti igrálca

igrálka -e ž **1.** *ustvarjalka, ki z igralskimi izrazili oblikuje, predstavlja dramski lik, vlogo v gledališki predstavi, filmu, na radiu, televiziji* **S:** aktérka, zastar. glumáčka, žarg. glúmica, zastar. komedijántka (3)

ang.: actress

fr.: actrice f., comédienne f.

ita.: attrice f.

nem.: Darstellerin f, Schauspielerin f

2. *ženska, ki se poklicno ukvarja z igranjem v gledališču, filmu, na radiu, televiziji*

ang.: actress

fr.: actrice f., comédienne f.

ita.: attrice f.

nem.: Darstellerin f, Schauspielerin f

3. *ženska, ki igra, s svojo telesno navzočnostjo, delovanjem, uporabo likovnih, avdiovizualnih sredstev pred občinstvom vzpostavlja, predstavlja svojo identiteto, odnos do umetnosti, družbe* **PRIM.:** perfórmerka

ang.: actress

fr.: actrice f., comédienne f.

ita.: attrice f.

nem.: Darstellerin f, Schauspielerin f

GL.: amatérská igrálka, drámska igrálka, epizódna igrálka, filmska igrálka, glávna igrálka, gledalíška igrálka, karaktérna igrálka, ljúdska igrálka, prótiigrálka, sóigrálka, stránska igrálka, univerzitétne diplomírana igrálka

igrálna plôskev -e -kve ž *občinstvu vidni del odrskih tal, omejen s kulisami, zavesami, lučjo, namenjen igranju* **PRIM.:** igrálni prôstor, óder (1)

ang.: acting area, stage, stage area

fr.: planches f. pl., plateau m., scènes f.

ita.: palcoscenico m.

nem.: Spielfläche f

igrálna políca -e -e ž v gledališču ročnih lutk *razširjen spodnji okvir odra za igranje lutke z večimi rekviziti* **PRIM.:** rekvizítна ígra

ang.: ledge

fr.: pendrion m.

ita.: quinta f.

nem.: Brett n, Spielbrett n

igrálna sezóna -e -e ž koledarsko obdobje, navadno od septembra do junija, ko v gledališču potekajo vaje in predstave **PRIM.:** gledališka sezóna, mítva sezóna

ang.: (playing) season, (theatrical) season

fr.: saison théâtrale f.

ita.: stagione teatrale f.

nem.: Spieljahr n, Spielzeit f, (Theater)saison f

igrálni prôstor -ega prostóra m prostor, kjer igrajo nastopajoči **PRIM.:** igrálna plôskev, óder (1), ódrski prôstor

ang.: acting area, acting space, playing area, playing space

fr.: planches f. pl., scènes f.

ita.: palcoscenico m., spazio teatrale m.

nem.: Spielfläche f, Spielraum m

igrálska družina -e -e ž 1. nekdaj manjša skupina igralcev, ki se ukvarja z gledališčem **S:**

gledalíška družina

ang.: acting troupe

fr.: troupe de comédiens f.

ita.: compagnia teatrale f.

nem.: Gesellschaft (von Schauspielern) f, Schauspieltruppe f, Truppe f

2. zgod., v slovenskem okolju gostujoča skupina igralcev, zlasti nemških, italijanskih **S:**
gledalíška družina

ang.: acting troupe

fr.: troupe ambulante f.

ita.: compagnia teatrale ambulante f.

nem.: Gesellschaft (von Schauspielern) f, Schauspieltruppe f, Truppe f

igrálska étika -e -e ž moralna načela o odnosu igralcev do soustvarjalcev, občinstva,

družbenega okolja

ang.: actors' ethics

fr.: éthique du métier des comédiens f.

ita.: etica dell'attore f.

nem.: Spielethik f

igrálska lóža -e -e ž loža, namenjena igralcem **PRIM.:** lóžni sédež, upravná lóža

ang.: actors' box*

fr.: loge du comédien f.

ita.: loggia dell'attore f.

nem.: Schauspielerloge f

igrálska pogódba -e -e ž pisni sporazum med upravo gledališča in igralcem o angažmaju

S: zastar. igrálski kontrákt

ang.: acting agreement, acting contract

fr.: accord m., contrat m., convention f.

ita.: contratto teatrale m.

nem.: Kontrakt m, Schauspielvertrag m

igrálska skupína -e -e ž *skupina igralcev, ki pripravlja uprizontitve, nastopa v predstavah*

PRIM.: gledališki ansámbel, igrálska družina

ang.: acting company, acting group

fr.: troupe de comédiens f.

ita.: compagnia teatrale f.

nem.: Schauspielergesellschaft f, Schauspielgruppe f, Schauspieltruppe f

igrálska stróka -e -e ž *opredelitev igralcev za določene vrste vlog glede na njihove psihofizične lastnosti* **S:** žarg. fáh **PRIM.:** intrigánt, ljubímeč, máti, naívka, ôče

ang.: line of business, type-casting

fr.: caractère m.

ita.: caratteristica dell'attore f., tipologia f.

nem.: Fach n, Rollenfach n

igrálska šóla -e -e ž *šola, namenjena izobraževanju in usposabljanju igralcev* **S:** drámska šóla **PRIM.:** akademija (2), dramatična šóla, gledališka delávnica, gledališka šóla, konservatórij

ang.: acting school, school of acting

fr.: école d'art dramatique f.

ita.: scuola di recitazione f.

nem.: Schauspielschule f

igrálska téhniká -e -e ž **1.** *skupek znanj, spretnosti, metod, ki jih igralec lahko uporabi pri študiju vloge* **S:** téhniká ígre **PRIM.:** psíhotéhniká

ang.: acting technique

fr.: technique de jeu théâtral f.

ita.: tecnica di recitazione f.

nem.: Schauspieltechnik f

2. *način študija, ki ga igralec izbere za oblikovanje vloge* **S:** téhniká ígre **PRIM.:** psíhotéhniká

ang.: acting technique

fr.: technique de jeu théâtral f.

ita.: tecnica di recitazione f.

nem.: Schauspieltechnik f

3. *sistem vaj za delo igralca s samim seboj, ki jih uveljavlja posameznik, skupina, šola* **PRIM.:** psíhotéhniká

ang.: acting technique

fr.: technique de jeu théâtral f.

ita.: tecnica teatrale f.

nem.: Schauspieltechnik f

igrálska teoríja -e -e ž *teorija, ki opisuje proces igralskega ustvarjanja, cilje igralskega dela, učinek igre na občinstvo, metode za usposabljanje igralcev* **PRIM.:** gledališka estétika, psíhotéhniká, telésna téhniká

ang.: acting theory, theory of acting

fr.: théorie du jeu f.

ita.: teoria teatrale f.

nem.: Schauspieltheorie f, Theorie der Schauspielkunst f

igrálski ansámbel -ega -bla m *ansambel igralk in igralcev, angažiran v določenem gledališču* **S:** ansámbel (3) **PRIM.:** balétni ansámbel, gledališki ansámbel

ang.: acting company, acting ensemble

fr.: ensemble des comédiens **m.**

ita.: compagnia teatrale **f.**

nem.: Schauspielensemble **n**

igrálski kontrákt -ega -a **m** zastar. → igrálska pogódba

igrálski króžek -ega -žka **m** → drámski króžek

igrálski párt -ega -a **m** zastar. → vlóga (1)

igrálski repertoár -ega -ja **m** **1.** vloge, ki jih ima igralec naštudirane **PRIM.:** avdícija, kásting

ang.: actor's repertoire

fr.: répertoire de comédien **m.**

ita.: repertorio dell'attore **m.**

nem.: einstudierte Rollen **f pl.**, Rollenrepertoire **n**

2. seznam vlog, ki jih je igralec odigral v svoji karieri **PRIM.:** repertoár

ang.: actor's repertory, actor's résumé

fr.: répertoire de comédien **m.**

ita.: repertorio dell'attore **m.**

nem.: gespielte Rollen **f pl.**, Rollenrepertoire **n**, Schauspielerrepertoire **n**

igrálsko gledališče -ega -a **s** **1.** do konca 19. stol., pred uveljavitvijo gledališke režije v sodobnem smislu gledališče, v katerem vodi igralsko skupino eden od igralcev **S:** gledališče igrálcev

ang.: actor's theatre

fr.: théâtre des acteurs **m.**

ita.: teatro degli attori **m.**

nem.: Schauspielertheater **n**

2. gledališče, v katerem imajo igralska izrazila pomembnejšo vlogo od odrskih in temelji na igralski interpretaciji dramskega besedila **S:** gledališče igrálcev **PRIM.:** ávtorsko gledališče, lútkovno gledališče (1), režisérsko gledališče

ang.: actor's theatre

fr.: théâtre des acteurs **m.**

ita.: teatro degli attori **m.**

nem.: Schauspielertheater **n**

igrálsko izrazílo -ega -a **s** sredstvo igralskega ustvarjanja, navadno za izražanje misli, čustva, razpoloženja dramske osebe: telo, glas, govor, mimika, gestikulacija, gib **PRIM.:** gledališko izrazílo, ódrsko izrazílo

ang.: actor's means of expression

fr.: moyen d'expression d'acteur **m.**

ita.: espressività **f.**, interpretazione **m.**

nem.: Ausdrucksmittel des Schauspielers **n**

igrálstvo -a **s** **1.** dejavnost, poklic igralca **PRIM.:** igránje, lútkarstvo

ang.: acting

fr.: art dramatique **m.**

ita.: arte dell'attore **f.**

nem.: Schauspielertum **n**

2. (gledališki) igralci

ang.: actors

fr.: acteurs **m. pl.**, comédiens **m. pl.**

ita.: attori **m. pl.**

nem.: Schauspieler **m pl.**

ígra navzvèn -e -- ž → pozunánjena ígra

igranje -a s 1. oblikovanje, predstavljanje dramskega lika, vloge, določene vsebine z igralskimi izrazili, telesno navzočnostjo, delovanjem v gledališki predstavi, filmu, radijski, televizijski igri S: zastar. glúma (2), ígra (4) PRIM.: drámska ígra (1), perfórmer, uprizorítev (1)

ang.: acting, performing, playing

fr.: jeu dramatique m.

ita.: recitazione f.

nem.: Schauspielerei f, Spielen n

2. po J. Huizingi svobodno, navadno skupinsko delovanje, ki poteka po določenih pravilih v opredeljenem prostoru in času, pogosto z uporabo mask in preoblek, umeščeno zunaj vsakdanjega življenja, pri udeležencih povezano z intenzivnimi čustvi, ugodjem, brez povezave z materialnimi interesi S: ígra (6)

ang.: acting, performing, playing

fr.: jeu dramatique m.

ita.: recitazione f.

nem.: Spiel n

ígra nó -e -- ž od konca 14. stol. naprej, v japonskem gledališču lirična, tudi junaška, skoraj obredna igra, navadno s snovjo iz samurajskega kodeksa in zenbudizma S: nó (2) PRIM.: gledalíšče nó

ang.: No(h) play

fr.: pièce de nó f.

ita.: opera No f.

nem.: Nô n, Nô-Spiel n

ígra obráza -e -- ž → mímika

ígra plášča in mēča -e --- ž v 16. in 17. stol., v španskem gledališču igra, zlasti iz plemiškega okolja, z etično in moralno obravnavo časti, komičnimi zapleti, dvoboji S: dráma plášča in mēča, komédijska plášča in mēča

ang.: cape-and-sword play, cloak-and-dagger play

fr.: pièce de cape et d'épée f.

ita.: opera di cappa e spada f.

nem.: Mantel- und Degenstück n

ígra pred kámero -e --- ž 1. igranje pred filmsko ali televizijsko kamero z upoštevanjem zakonitosti medija S: filmska ígra PRIM.: filmski igrálec

ang.: acting for camera, film acting

fr.: jeu à la caméra m.

ita.: recitazione davanti alla macchina da presa f.

nem.: Filmschauspiel n

2. na umetniških šolah, univerzah študijski predmet, ki usposablja za igranje pred kamero S: filmska ígra PRIM.: filmska režija (2), ígra (7)

ang.: acting for camera, film acting

fr.: jeu du cinéma m.

ita.: recitazione cinematografica f.

nem.: Filmschauspiel n

ígra rók -e -- ž → govoríca rók

ígra telésa -e -- ž → govoríca telésa

igráti -ám nedov. *oblikovati, predstavljati dramski lik, vlogo, določeno vsebino z igralskimi izrazili, telesno navzočnostjo, delovanjem v gledališki predstavi, filmu, radijski, televizijski igri*

ang.: to act

fr.: jouer v.

ita.: recitare v.

nem.: spielen v.

GL.: igráti mimo pártnera, igráti na pártnera, igráti na pubblico, igráti na rámpe, igráti v aféktu, igráti v zanôsu

igráti mimo pártnera -ám --- nedov. žarg., v zvezi z igralcem *ne sodelovati s soigralcem in mu s tem oteževati soigro* **PRIM.:** igráti na pártnera

ang.: to act against a scene partner

fr.: jouer contre le partenaire de scène v.

ita.: non interagire con il partner di scena v., recitare contro v.

nem.: spielen aneinander vorbei v.

igráti na pártnera -ám --- nedov. žarg., v zvezi z igralcem *spodbujati odziv soigralca in mu s tem omogočati soigro* **PRIM.:** igráti mimo pártnera

ang.: to act with a scene partner

fr.: jouer avec le partenaire de scène v.

ita.: interagire con il partner di scena v.

nem.: zum Partner spielen v.

igráti na pubblico -ám --- nedov. žarg., v zvezi z igralcem *uporabljati gledališka izrazila, ki izrazito spodbujajo neposreden odziv občinstva* **PRIM.:** ekstémpore, improvizácia

ang.: to milk the audience, to mug

fr.: passer la rampe v.

ita.: interagire con il pubblico v.

nem.: um Applaus bitteln v.

igráti na rámpe -ám --- nedov. v zvezi z igralcem *igrati na sprednjem robu odra, tik pred občinstvom*

ang.: to act at the lip of the stage, to act in the footlights

fr.: jouer à la rampe v.

ita.: recitare sulla ribalta v.

nem.: an der Rampe spielen v.

igráti v aféktu -ám --- nedov. v zvezi z igralcem *igrati pretirano čustveno* **PRIM.:** izumetničeni góvor, patétična ígra

ang.: to be carried away, to chew the scenery

fr.: jouer pathétiquement v.

ita.: esagerare con il patos v.

nem.: pathetisch spielen v.

igráti v zanôsu -ám --- nedov. v zvezi z igralcem *igrati zelo čustveno, navdušeno* **PRIM.:** patétična ígra, pátos (2, 3)

ang.: to act in the moment, to lose oneself

fr.: jouer extatiquement v.

ita.: recitare con trasporto v.

nem.: in Ekstase spielen v.

ígra v ígri -e --- ž 1. vsebinsko in oblikovno zaokroženo dogajanje, vloženo v drugo dramsko dogajanje, s katerim je dramaturško povezano, navadno kot sredstvo za rušenje

iluzije **S:** dráma v drámi, gledalíšče v gledalíšču, predstáva v predstávi **PRIM.:** métagledalíšče, okvírna ígra

ang.: play-within-a-play

fr.: théâtre dans le théâtre **m.**

ita.: teatro nel teatro **m.**

nem.: Spiel im Spiel **n**, Theater auf dem Theater **n**, Theater im Theater **n**

2. uprizoritev takega besedila **S:** predstáva v predstávi **PRIM.:** okvírna ígra

ang.: meta-theatre, play-within-a-play

fr.: théâtre dans le théâtre **m.**

ita.: teatro nel teatro **m.**

nem.: Spiel im Spiel **n**, Theater auf dem Theater **n**, Theater im Theater **n**

ígra z lútko **-e -- -- ž** soigra lutke in občinstvu vidnega ali nevidnega lutkarja **PRIM.:**

deziluzionistično lútkovno gledalíšče, iluzionistično lútkovno gledalíšče

ang.: acting with a puppet, puppet acting

fr.: animation de marionnettes **f.**

ita.: recitazione con le marionette **f.**

nem.: Spiel mit der Puppe **n**

ígrc **-a m v srednjem veku** godec, pevec, glumač, navadno potujoči ali v službi na dvoru **PRIM.:**

žonglér **(1)**

ang.: joculator (star.), jongleur, juggler (star.)

fr.: jongleur **m.**

ita.: giullare **m.**

nem.: Bänkelsänger **m**, Gaukler **m**

igrokàz **-áza m zastar.** krajša, manj zahtevna igra **PRIM.:** dramolét

ang.: playlet

fr.: saynète **f.**

ita.: breve commedia buffonesca **f.**

nem.: kurzes Schauspiel **n**, kurzes Theaterstück **n**

ígrska vodíteljica **-e -e ž 1. v** 30. letih 20. stol., po N. Kuretu duhovna pobudnica, režiserka,

organizatorka gledališke dejavnosti **PRIM.:** gôvorni zbòr, ljûdski óder

ang.: leader of players*

fr.: animatrice de théâtre **f.**

ita.: diretrice delle attività teatrali **f.**

nem.: Spielführerin **f**

2. v 30. letih 20. stol., po N. Kuretu → vodíteljica zbôra

ígrski vódja **-ega --/-e m 1. v** 30. letih 20. stol., po N. Kuretu duhovni pobudnik, režiser,

organizator gledališke dejavnosti **PRIM.:** gôvorni zbòr, ljûdski óder

ang.: leader of players*

fr.: animateur de théâtre **m.**

ita.: direttore delle attività teatrali **m.**

nem.: Spielführer **m**

2. v 30. letih 20. stol., po N. Kuretu → vodítelj zbôra

ikonotéka **-e ž 1.** sistematicno urejena zbirka gledališkega slikovnega gradiva, fotografij,

diapozitivov, skic **PRIM.:** fonotéka, gledališki arhív, videotéka

ang.: collection of images, image library

fr.: iconothèque **f.**

ita.: iconoteca **f.**

nem.: Ikonothek **f**

2. prostor, v katerem se hrani taka zbirka **PRIM.:** fonotéka, gledališki arhív, videotéka
ang.: image library
fr.: iconothèque f.
ita.: iconoteca f.
nem.: Ikonothek f

iluzija -e ž → gledališka iluzija
GL.: gledališka iluzija, órska iluzija

iluzionistični óder -ega ódra m → iluzionistično gledališče (1, 2)

iluzionistično gledališče -ega -a s **1.** gledališče, v katerem prikazano fiktivno dogajanje v občinstvu ustvarja vtis resničnosti, navadno z realističnim igranjem, sceno, kostumi **S:**
iluzionistični óder PRIM.: identifikácia (2)

ang.: theatre of illusion
fr.: théâtre illusioniste m.
ita.: teatro tradizionale con l'illusione scenica m.
nem.: Illusionsttheater n
2. gledališče, ki nemogoče, neverjetne pojave z odrskimi efekti, optičnimi prevarami prikazuje kot resnične **S:** **iluzionistični óder PRIM.:** gledališka iluzija
ang.: illusionist theatre, theatre of magic
fr.: théâtre magique m.
ita.: teatro illusionistico m.
nem.: Illusionsttheater n
3. med 1750 in 1910, po S. Melchingerju meščansko gledališče **PRIM.:** realistično gledališče
ang.: theatre of illusion
fr.: théâtre traditionnel à illusion scénique m.
ita.: teatro tradizionale con l'illusione scenica m.
nem.: Illusionsttheater n

iluzionistično lútkovno gledališče -ega -ega -a s gledališče, v katerem občinstvo ne vidi animatorjev, kar ustvarja iluzijo, da so lutke živa bitja **PRIM.:** deziluzionistično lútkovno gledališče, gledališka iluzija, iluzionistično gledališče (1, 2)
ang.: illusionist(ic) puppet theatre
fr.: théâtre illusioniste de marionnettes m.
ita.: teatro illusionistico di marionette m.
nem.: illusionistisches Puppentheater n

imitátor -ja m nastopajoči, ki z igralskimi izrazili posnema znane osebe **PRIM.:** improvizátor
ang.: imitator, impersonator
fr.: imitateur m.
ita.: imitatore m.
nem.: Imitator m

imitátorka -e ž nastopajoča, ki z igralskimi izrazili posnema znane osebe **PRIM.:** improvizátorka
ang.: impersonator
fr.: imitatrice f.
ita.: imitatrice f.
nem.: Imitatorin f

ímprogledališče -a s → improvizacijsko gledališče

ímprolíga -e ž od 90. let 20. stol. naprej, v Sloveniji tekmovanje v improvizaciji, zlasti dijakov **PRIM.:** improvizacijsko gledališče

ang.: Improv(isation) League, TheatreSports

fr.: match d'improvisation théâtrale **m.**

ita.: duello d'improvvisazione teatrale **m.**

nem.: Improlliga **f**, Improvisationsliga **f**

improvizácia -e ž igranje brez priprave in režijskih navodil, le na podlagi domišljije, trenutnih domislekov in situacij **PRIM.:** besédna kómika, commedia dell'arte, ekstémpore, hêpening,igráti na pubblico, improvizacijsko gledalíšče, karaktérna kómika, situacijska kómika, úlično gledalíšče

ang.: improv(isation)

fr.: impromptu **m.**, improvisation **f.**

ita.: improvvisazione **f.**

nem.: Improvisation **f**

GL.: kontáktna improvizácia

improvizacijsko gledalíšče -ega -a s od konca 20. stol. naprej gledališče, v katerem igralci na praznem odru ustvarjajo navadno kratke prizore neposredno pred občinstvom le na podlagi informacij, ki jih dobivajo od soigralcev ali občinstva **S:** improgledalíšče **PRIM.:** improvizácia, sitcom

ang.: improv(isational theatre)

fr.: théâtre d'improvisation **m.**

ita.: teatro d'improvvisazione **m.**

nem.: Improtheater **n**, Improvisationstheater **n**

improvizátor -ja m nastopajoči, ki igra brez posebne priprave in režijskih navodil, le na podlagi domišljije, trenutnih domislekov in situacij **PRIM.:** imitátor

ang.: improvisator, improviser

fr.: improvisateur **m.**

ita.: improvvisatore **m.**

nem.: Improvisator **m**

improvizátrka -e ž nastopajoča, ki igra brez posebne priprave in režijskih navodil, le na podlagi domišljije, trenutnih domislekov in situacij **PRIM.:** imitátorka

ang.: improvisator, improviser

fr.: improvisatrice **f.**

ita.: improvvisatrice **f.**

nem.: Improvisatorin **f**

improvizirana lútka -e -e ž del telesa lutkarja ali priročni material, ki se uporabi kot lutka

PRIM.: gledalíšče predmétov, kolénčna lútka, krompírjevska tragédijska lítka, lílek, pŕstna lútka

ang.: improvised puppet, makeshift puppet

fr.: marionnette improvisée **f.**

ita.: marionetta improvvisata **f.**

nem.: improvisierte Figur **f**

improvizírati -am nedov. igrati brez priprave in režijskih navodil, le na podlagi domišljije, trenutnih domislekov in situacij **PRIM.:** commedia dell'arte, úlično gledalíšče

ang.: to improv(is)e

fr.: improviser **v.**

ita.: improvvisare **v.**

nem.: improvisieren **v.**

índijsko gledalíšče -ega -a s 1. gledališče katakali, sanskrtsko gledališče, izhajajoče iz indijske kulturne tradicije hinduizma **PRIM.:** áfriško gledalíšče, ázijsko gledalíšče, evrópsko gledalíšče, japónsko gledalíšče, kitájsko gledalíšče

ang.: (classical) Indian theatre, Sanskrit theatre

fr.: théâtre classique sanskrit **m.**, théâtre traditionnel indien **m.**

ita.: teatro indiano tradizionale **m.**

nem.: klassisches Sanskrit-Theater **n**, traditionelles indisches Theater **n**

2. od 2. pol. 19. stol. naprej gledališče, ki povezuje indijsko tradicijo s sodobnimi evropskimi tokovi, zlasti angleškimi

ang.: (contemporary) (East-)Indian theatre, (modern) (East-)Indian theatre

fr.: théâtre indien moderne **m.**

ita.: teatro indiano moderno **m.**

nem.: modernes indisches Theater **n**

individuálna vája -e -e ž vaja s posameznim nastopajočim PRIM.: léktorska vája

ang.: one-on-one rehearsal

fr.: répétition individuelle **f.**

ita.: esercitazione individuale **f.**

nem.: Soloprobe **f**

indonézijsko lútkovno gledališče -ega -ega -a s od 10. stol. pr. n. št. naprej v Indoneziji, po 1920

velik vpliv na evropsko lutkarstvo lutkovno gledališče, ki temelji na obredju in prikazuje motive iz Ramajane in Mahabharate **PRIM.:** dálang, javánka, sénčno gledališče, vájang, vájang gólek, vájang klítik, vájang kúlit

ang.: Indonesian puppet theatre

fr.: théâtre de marionnettes à tige d'Indonésie **m.**

ita.: teatro di marionette indonesiano **m.**

nem.: indonesisches Puppentheater **n**

innamoráta -e ž (ita.) commedia dell'arte tip mlade ljubimke, ki nastopa brez maske PRIM.:

Kolombína, Roséta

ang.: innamorata

fr.: amoureuse **f.**

ita.: amorosa **f.**, innamorata **f.**

nem.: Amorosa **f**, Innamorata **f**

innamoráto -a m (ita.) commedia dell'arte tip mladega ljubimca, ki nastopa brez maske S:

amoroso

ang.: innamorato

fr.: amoureux **m.**

ita.: amorosa **m.**, innamorato **m.**

nem.: Amoroso **m**, Innamorato **m**

inscenácia -e ž 1. → uprizorítev (1)

2. → gledališka režija (1)

3. zastar. → scenografija (1)

4. zastar. → scéna (1)

5. zastar. → scéna (3)

GL.: inscenácia z zavésami

inscenácia z zavésami -e --- ž zastar. → zavésna scéna

inscenátor -ja m 1. zastar. → scenográf

2. → režisér

inscenátorka -e ž 1. zastar. → scenográfka

2. → režisérka

inscenírati -am dov. 1. → uprizoríti

2. nedov. → režirati

3. zastar. zasnovati sceno, likovno opremo prizorišča

ang.: to stage

fr.: concevoir des décors de scène v.

ita.: progettare scenografie teatrali v.

nem.: inszenieren v.

inspiciènt -ênta m gl. inšpiciènt

inspicièntka -e ž gl. inšpicièntka

inspicièntska kabína -e -e ž gl. inšpicièntska kabína

inspicièntska knjíga -e -e ž gl. inšpicièntska knjíga

inspicièntski púlt -ega -a m gl. inšpicièntski púlt

inspicírati -am nedov. gl. inšpicírati

instalácia -e ž od 2. pol. 20. stol. naprej umetniško delo, ustvarjeno z namestitvijo likovnih elementov, medijev, zvocil v prostoru **PRIM.:** héopening, konceptualno gledališče, perfórmans, scenografija, umétniška ákcia

ang.: installation

fr.: installation f.

ita.: installazione f.

nem.: Installation f

institucionálno gledališče -ega -a s gledališče s stalnimi prostori in ustaljeno ogranizacjo, ki ga ustanovi in financira zlasti država, mesto **PRIM.:** öff gledališče

ang.: subsidised theatre, subsidized theatre

fr.: théâtre subventionné m.

ita.: teatro stabile m.

nem.: öffentliches Theater n, subventioniertes Theater n

GL.: něinstitucionálno gledališče

inšpiciènt -ênta tudi **inspiciènt** -ênta m uslužbenec, ki vodi potek predstave **S:** vódja predstáve¹ **PRIM.:** inšpicièntska kabína, inšpicièntska knjíga, inšpicièntski púlt

ang.: (assistant) stage manager

fr.: régisseur de spectacle m.

ita.: direttore di scena m.

nem.: Inspizient m

inšpicièntka -e tudi **inspicièntka** -e ž uslužbenka, ki vodi potek predstave **S:** vódja predstáve²

PRIM.: inšpicièntska kabína, inšpicièntska knjíga, inšpicièntski púlt

ang.: (assistant) stage manager

fr.: régisseur de spectacle f.

ita.: direttrice di scena f.

nem.: Inspizientin f

inšpicièntska kabína -e -e tudi **inspicièntska kabína** -e -e ž prostor na odru ali ob njem, iz katerega inšpicient vodi predstavo **PRIM.:** inšpicièntski púlt

ang.: stage manager's booth

fr.: cabine du régisseur de spectacle f.

ita.: cabina del direttore di scena f.

nem.: Inspizientenraum m

inšpiciéntska knjíga -e -e tudi **inspiciéntska knjíga** -e -e ž besedilo uprizontivne, opremljeno z inšpicientovim zapisom sprememb prizorišča, luči, z znaki za klicanje igralcev na oder, za začetek in konec glasbenih vložkov, zvočnih efektov **PRIM.:** dežúrna knjíga, režijska knjíga, šepetálska knjíga

ang.: prompt book copy, prompt book script

fr.: cahier du régisseur de spectacle m.

ita.: copione del direttore di scena m.

nem.: Inspizientenbuch n

inšpiciéntski púlt -ega -a tudi **inspiciéntski púlt** -ega -a m pult s stikalno ploščo, z monitorjem, s katerim inšpicient vodi vaje in predstave, opozarja po zvočniku na začetek, konec in prekinitve, kliče igralce na oder, daje znake tehničnemu osebju **PRIM.:** inšpiciéntska knjíga, inšpicírati

ang.: stage manager's desk, stage manager's table

fr.: pupitre du régisseur de spectacle m.

ita.: leggio (tavolo) del direttore di scena m.

nem.: Inspizientenpult n

inšpicírati -am tudi **inspicírati** -am nedov. spremljati priprave za uprizontitev in voditi potek predstave od premiere naprej **S:** voditi predstavo **PRIM.:** inšpiciéntska knjíga, inšpiciéntski púlt

ang.: to conduct a performance, to stage-manage

fr.: régir un spectacle v.

ita.: dirigere lo spettacolo v.

nem.: die Aufführung leiten v.

inteligéntno svetílo -ega -a s svetilo, ki se krmili na daljavo **PRIM.:** moving head, skéner

ang.: intelligent light, moving light

fr.: lumière intelligente f.

ita.: illuminazione automatizzata f., luce dinamica f., luce in movimento f.

nem.: intelligentes Licht n

intendánca -e ž nekdaj gledališka uprava

ang.: (theatre) management

fr.: intendance f.

ita.: direzione del teatro f., intendenza f.

nem.: Intendant f

intendánt -a m nekdaj → uprávnik gledališča

intendántka -e ž nekdaj → uprávnica gledališča

interiér -ja m s scenskimi elementi oblikovan odrski prostor, ki prikazuje notranjost stavbe, stanovanja **PRIM.:** eksteriér, kméčka sôba, salón

ang.: interior

fr.: décors d'intérieur m. pl.

ita.: arredamento d'interni m.

nem.: Interieur n

interkultúrno gledališče -ega -a s → medkultúrno gledališče

interlúdij -a m → mèdígра (1, 2)

intermediálnost -i ž ustvarjalna izmenjava različnih izrazil, metod, tehnik gledališča, filma in drugih medijev **PRIM.:** múltimédijsko gledališče, perfórmans

ang.: intermediality

fr.: multimedias m. pl.

ita.: multimedialità f.

nem.: Intermedialität f

intermódij -a m → mèdígra (1, 2)

intermezzo -a [intermódzo] m (ita.) → mèdígra (1, 2)

ínternetno gledalíšče -ega -a s → splétno gledalíšče

interpret -a m *ustvarjalec, ki na podlagi lastnega doživljanja in razumevanja z izbranimi izrazili posreduje določeno vsebino, navadno literarnega besedila* **PRIM.:** igrálec, kostumográf, plesálec, režisér, scenográf

ang.: interpreter*

fr.: interprète m.

ita.: interprete m.

nem.: Interpret m

interpretácia -e ž 1. *posredovanje določene vsebine z izbranimi izrazili na podlagi lastnega doživljanja in razumevanja, navadno literarnega besedila* **PRIM.:** gledalíška semiótika, igrálec, interpretatívno bránje

ang.: interpretation, rendering, rendition

fr.: interprétation f., performance f., prestation f.

ita.: interpretazione f.

nem.: Auslegung f, Interpretation f, Wiedergabe f

2. *individualno doživljanje in razumevanje določene vsebine* **PRIM.:** dramatúrško bránje, režisérsko bránje

ang.: interpretation

fr.: interprétation f.

ita.: interpretazione f.

nem.: Interpretation f

GL.: interpretácia vlóge, ódrska interpretácia

interpretácia vlóge -e -- ž *interpretacija dramskega lika z igralskimi izrazili* **PRIM.:** igrálec, interpretácia

ang.: interpretation of a part, interpretation of a role

fr.: interprétation d'un rôle f.

ita.: interpretazione di una parte f.

nem.: Rolleninterpretation f

interpretatívno bránje -ega -a s *glasno branje z izrazitejšo besedilno fonetiko, pri katerem bralec izraža lastno doživljanje in razumevanje besedila in išče, ustvarja ustrezeno govorno podobo za odrsko, radijsko uresničenje* **PRIM.:** brálna uprizoritev, brálna vája, recitácia, umétníško pripovedovánje

ang.: interpretative reading, interpretive reading

fr.: lecture interpretative f.

ita.: lettura scenica f.

nem.: interpretierendes Lesen n

GL.: něinterpretatívno bránje

interpretinja -e ž → interprétká

interpretka -e ž *ustvarjalka, ki na podlagi lastnega doživljanja in razumevanja z izbranimi izrazili posreduje določeno vsebino, navadno literarnega besedila* **S:** interprétinja

ang.: interpreter*

fr.: interprète f.

ita.: interprete f.

nem.: Interpretin f

intonácia -e ž slušna govorna prvina tonski potek replike ali njenih delov, odvisen od besedilnih in/ali odrskih okoliščin **S:** strok. pog. melodija **PRIM.:** bárva glasú, glás, hitróst gôvora, jákost glasú, poudárek, premòr, regíster glasú

ang.: intonation

fr.: intonation f.

ita.: intonazione f.

nem.: Intonation f

intriga -e ž zaplet, ki izhaja iz zvijačnosti, zahrbtnosti dramskega lika **S:** splétka **PRIM.:** intrigánt

ang.: intrigue

fr.: intrigue f.

ita.: intrigo m.

nem.: Intrige f

intrigánt -a m 1. zvijačen, zahrbten dramski lik **S:** spletkár (1) **PRIM.:** Brigéla, služábnik

ang.: intriguer, schemer

fr.: intrigant m.

ita.: furbo m., intrigante m.

nem.: Intrigant m

2. nekdaj igralec, primeren za igranje takih likov **S:** nekdaj spletkár (2) **PRIM.:** igrálska stróka

ang.: intriguer, schemer

fr.: intrigant m.

ita.: intrigante m.

nem.: Intrigant m

intrigántka -e ž 1. zvijačen, zahrbten ženski dramski lik **S:** spletkárka (1) **PRIM.:** Kolombína, služábnica, subréta

ang.: intriguer, schemer

fr.: intrigante f.

ita.: furba f., intrigante f.

nem.: Intrigantin f

2. nekdaj igralka, primerna za igranje takih likov **S:** nekdaj spletkárka (2) **PRIM.:** igrálska stróka

ang.: intriguer, schemer

fr.: intrigante f.

ita.: furba f., intrigante f.

nem.: Intrigantin f

introvertíraná ígra -e -e ž → ponotrénjena ígra

írisna zaslónka -e -e ž naprava v sprednjem delu reflektorja s prekrivajočimi se lamelami, ki tvorijo različno široke odprtine za prehod svetlobnega snopa **PRIM.:** smúčna zaslónka, žaluzije pri refléktorju

ang.: iris (shutter)

fr.: diaphragme à iris m.

ita.: apertura a diaframma f.

nem.: Irisblende f

italijánka -e ž žarg. vaja v zelo pospešenem tempu, da si igralci pridobijo občutek za zgoščenost dogajanja **PRIM.:** ponavljálna vája

ang.: Italian (rehearsal)

fr.: italienne f.

ita.: prova all'italiana f.

nem.: italienische Probe f

italijánska komédia -e -e ž v 17. stol., zlasti v Francii → commedia dell'arte

ang.: Comédie-Italienne

fr.: Comédie-Italienne f.

nem.: Comédie-Italienne f

italijánska škátla -e -e ž → škálasti óder

italijánska zavésa -e -e ž → diagonálno razmíčna zavésa

italijánski óder -ega ódra m → škálasti óder

íti čez rámpo grém -- -- dov. žarg. → príti čez rámpo

izbór glásbe -ôra -- m na gledaliških plakatih in v gledališkem listu *glasbeni opremljevalec PRIM.:*
ávtor glásbe

ang.: music selection

fr.: musiques f. pl.

ita.: musiche f. pl.

nem.: Musikwahl f

izdeloválec lútk -lca -- m strokovnjak, ki po likovni zasnovi in navodilih tehnologa izdeluje
lutke **PRIM.:** lútkovni tehrológ, oblikoválec lútk

ang.: puppet-maker

fr.: créateur de marionnettes m.

ita.: creatore di marionette m.

nem.: Figurenbauer m, Puppenbauer m

izdeloválka lútk -e -- ž strokovnjakinja, ki po likovni zasnovi in navodilih tehnologa izdeluje
lutke **PRIM.:** lútkovna tehnológinja, oblikoválka lútk

ang.: puppet-maker

fr.: créatrice de marionnettes f.

ita.: creatrice di marionette f.

nem.: Figurenbauerin f, Puppenbauerin f

izdeloválna vája -e -e ž vaja, na kateri se utrjujeta, dopolnjujeta interpretacija in izvedba
posamezne vloge, prizorov, celotne uprizoritve **PRIM.:** aranžírka

ang.: polishing rehearsal

fr.: répétition d'élaboration f.

ita.: prova di affinamento f.

nem.: Detailprobe f, Putzprobe f

izgovarjáva -e ž → izgôvor (1)

izgôvor -a m 1. zvočna uresničitev zapisanih črk, zlogov, besed **S:** izgovarjáva **PRIM.:**
êlkanje

ang.: articulation

fr.: prononciation f.

ita.: pronuncia f.

nem.: Artikulation f, Aussprache f

2. → izréka (1, 2)

izkústveno gledališče -ega -a s → gledališče izkúšne

izrázni plés -ega -a m od konca 1. svetovne vojne naprej, v Nemčiji in srednji Evropi gledališki ples, ki zavrača pravila klasičnega baleta in temelji na naravnem gibanju telesa (topotanju, poklekanju, padanju), ekspresivnem izražanju notranjih občutij in napetosti, raziskovanju odnosov med telesom in prostorom **PRIM.:** ekspresionistično gledališče, kóreodráma, modérni plés, póstmodérni plés, sodôbni plés, svobôdni plés, tanztheater

ang.: expressive dance, German dance

fr.: danse-théâtre f.

ita.: teatro danza m.

nem.: Ausdruckstanz m, Expressionistischer Tanz m, Freier Tanz m, German Dance m, Neuer Künstlerischer Tanz m

izréka -e ž 1. oblikovanje glasov, zlogov, besed z govorili **S:** artikulácia, díkcia (1), izgôvor

(2) **PRIM.:** dihálne váje, gôvorna téhniká

ang.: articulation, diction

fr.: articulation f.

ita.: articolazione f.

nem.: Artikulation f

2. način izgovarjanja glasov, zlogov, besed glede na jezik (domača, tuja), socialno jezikovno zvrst (zborna, pogovorna), vrsto umetnosti (gledališka, pevska) **S:** artikulácia, izgôvor (2) **PRIM.:** gledališko pétje

ang.: diction, enunciation, pronunciation

fr.: prononciation f.

ita.: pronuncia f.

nem.: Artikulation f, Aussprache f

iztèk dejánja -éka -- m po V. Kralju → razsnôva (1)

iztóčnica -e ž znak (replika ali njen del, gesta, situacijski premik), na katerega igralec naveže svojo igro ali tehnično osebje spremeni luč, sceno, zvočno kuliso **PRIM.:** dialóg

ang.: cue

fr.: réplique f.

ita.: replica f.

nem.: Stichwort n

GL.: dátí iztóčnico, vréči iztóčnico

izumetníčeni gôvor -ega -a m govor z izrazitim poudarjanjem kakšne zvočne ali vidne govorne prvine, ki ga občinstvo sprejema kot nenavadnega, pretirano čustvenega **S:** afektírani gôvor **PRIM.:** akcènt (1), lokalizácia (3), stilizírani gôvor

ang.: affected speech

fr.: prononciation affectée f., pronunciation maniéree f.

ita.: pronuncia affettata f.

nem.: gekünstelte Sprache f

ízven prisl. obvestilo oznaka za predstavo s prosto prodajo vstopnic

ang.: open to non-subscribers*

fr.: hors abonnement

ita.: fuori abbonamento m.

nem.: (Eintrittskarten im) Freiverkauf m, freier Verkauf m

GL.: abonmá in ízven, délno ízven, ízven in konto, ízven in za podežélje

ízvenabonmájska predstáva -e -e ž predstava s prosto prodajo vstopnic **PRIM.:** abonmájska predstáva, ízven

ang.: performance for non-subscribers*

fr.: spectacle hors abonnement m.

ita.: spettacolo fuori abbonamento m.

nem.: Vorstellung (nur) im freien Verkauf f

ízven in konto obvestilo oznaka za predstavo, za katero del sedežev zakupijo podjetja, preostale vstopnice so v prosti prodaji

ang.: performance for non-subscribers and for holders of corporate tickets*

fr.: hors abonnement

ita.: fuori abbonamento m.

nem.: Gruppen und freier Verkauf

ízven in za podeželje nekdaj, obvestilo oznaka za popoldansko predstavo s prosto prodajo vstopnic, zlasti ob nedeljah in praznikih **PRIM.:** abonmá in ízven, ízven in konto

ang.: matinée for non-subscribers*

fr.: matinée hors abonnement f.

ita.: matinée fuori abbonamento f.

nem.: Nachmittagsvorstellung mit freiem Verkauf f

izživžati predstavo -am -- dov. v zvezi z občinstvom z žvižganjem izraziti negodovanje nad predstavo, nastopajočim **PRIM.:** aplávz

ang.: to boo, to hiss

fr.: conspuer un spectacle v., siffler un spectacle v.

ita.: fischiare uno spettacolo v.

nem.: auspfießen v.

jákost glasú -i -- ž slušna govorna prvina večja ali manjša moč glasu, odvisna od psihofizičnih danosti nastopajočega, vloge, vsebine govorjenega besedila, odrskih okoliščin **S:** glásnost **PRIM.:** bárva glasú, hitrót gôvora, intonácia, poudárek, regíster glasú, rítem (1)

ang.: power, volume

fr.: puissance de la voix f.

ita.: volume della voce m.

nem.: Stimmstärke f

japónsko gledališče -ega -a s 1. od 14. stol. naprej gledališče, ki izhaja iz japonske budistične tradicije **PRIM.:** áfriško gledališče, ázijsko gledališče, evrópsko gledališče, gledališče nô, índijsko gledališče (1), kabuki, kitájsko gledališče (1)

ang.: (classical) Japanese theatre

fr.: théâtre japonais classique m.

ita.: teatro giapponese classico m.

nem.: traditionelles japanisches Theater n

2. od začetka 20. stol. naprej sodobno japónsko gledališče, ki povezuje tradicijo gledališča no in kabuki z evropsko **PRIM.:** índijsko gledališče (2)

ang.: (contemporary) Japanese theatre, (modern) Japanese theatre

fr.: théâtre japonais moderne m.

ita.: teatro giapponese moderno m.

nem.: modernes japanisches Theater n

GL.: japónsko lútkovno gledališče

japónsko lútkovno gledališče -ega -ega -a s lutkovno gledališče, ki uporablja tradicionalne vrste japonskih lutk **PRIM.:** bunráku, kurúma nínjo

ang.: Japanese puppet theatre

fr.: théâtre de marionnettes japonais m.

ita.: teatro giapponese di marionette m.

nem.: japanisches Puppentheater n

jáslična ígra -e -e ž → božična ígra

jášek za prótiuteží -ška -- -- m → vodílo za prótiuteží

javájka -e ž → javánka

javánka -e ž od 30. let 20. stol. naprej, v Evropi lutka, vodena s paličicami od spodaj po tehnologiji vajang golek **S:** javákja **PRIM.:** vájang gólek

ang.: Javanese (shadow) puppet

fr.: théâtre d'ombre javanaise m.

ita.: teatro d'ombre giavanese m.

nem.: javanische Figur f, javanische Puppe f

jávna generálka -e -e ž generalka pred občinstvom **S:** odpúta generálka **PRIM.:** prèdpremiéra

ang.: open dress (rehearsal), (public) preview

fr.: générale f.

ita.: prova generale f.

nem.: öffentliche Generalprobe f

jávno bránje -ega -a s → brálna uprizoritev

jazz balét -- -a [džéz] m → džézovski balét

jetníško gledališče -ega -a s organizirana gledališka dejavnost zapornikov

ang.: prison theatre

fr.: théâtre de prisonniers m.

ita.: teatro carcere m.

nem.: Gefängnistheater n

jezikôvna svetoválka -e -e ž svetovalka za jezik in govor v gledališki, filmski, televizijski uprizoritvi, radijski igri, zlasti za narečja, tuje jezike **S:** svetoválka za gôvor **PRIM.:** léktorica

ang.: speech advisor

speech advisor, speech coach, vocal dialect coach, voice dialect coach

fr.: conseillère linguistique f.

ita.: assistente linguistico di scena f.

nem.: Sprachberaterin f

jezikôvni svetoválec -ega -lca m svetovalec za jezik in govor v gledališki, filmski, televizijski uprizoritvi, radijski igri, zlasti za narečja, tuje jezike **S:** svetoválec za gôvor **PRIM.:** léktor

ang.: speech advisor, speech coach, vocal dialect coach, voice dialect coach

fr.: conseiller linguistique m.

ita.: assistente linguistico di scena m.

nem.: Sprachberater m

jézni mladéniči -ih -ev m mn. sredi 50. let 20. stol., v Angliji oznaka za dramatike, ki slogovno in vsebinsko prenovijo gledališče z obravnavo aktualnih problemov mlade povojne generacije, realističnim prikazovanjem dramskih oseb iz vsakdanjega delavskega, malomeščanskega okolja, z uporabo pogovornega jezika **S:** angry young men, dramáтика jézni mladéničev

ang.: angry young men

fr.: jeunes gens en colère m. pl.

ita.: angry young men m. pl.

nem.: zornige junge Männer m pl.

jezuítska dráma -e -e ž od 16. do 18. stol. šolska drama v latinščini s svetopisemsko, zgodovinsko snovjo, igrana v jezuitskih kolegijih **PRIM.**: humanistična dráma, šolska dráma

ang.: Jesuit drama

fr.: drame jésuite m.

ita.: dramma gesuita m.

nem.: Jesuitendrama n

jezuítsko gledališče -ega -a s od 16. do 18. stol. gledališče v jezuitskih šolah, ki poleg latinskih uprizarja tudi dela v narodnem jeziku

ang.: Jesuit theatre

fr.: théâtre jésuite m.

ita.: teatro gesuita m.

nem.: Jesuitentheater n

jokulátor -ja m → žonglér (1)

jubiléjna predstáva -e -e ž predstava, s katero gledališče proslavi pomembno obletnico **PRIM.**: benefična predstáva, slavnostna predstáva

ang.: anniversary performance*

fr.: représentation anniversaire f.

ita.: rappresentazione in occasione di f., rappresentazione solenne f.

nem.: Jubiläumsvorstellung f

Judy -- [džúdi] ž v 19. stol., v Angliji lutka, Puncheva žena, tip jezne in nasilne zakonske žene

ang.: Judy

fr.: Judy f.

ita.: Judy f.

nem.: Judy f

junák -a m 1. dramski lik, ki se odlikuje z izrednimi, nadnaravnimi sposobnostmi, močnim značajem, junaškimi dejanji, zlasti v tragediji S: herój **PRIM.**: drámska oséba, heróično gledališče, herójska tragédiya, karácter

ang.: hero

fr.: héros m.

ita.: eroe m.

nem.: Held m, Heros m

2. nekdaj igralec, primeren za igranje takih likov **PRIM.**: igrálska stróka

ang.: hero

fr.: héros m.

ita.: eroe m.

nem.: Held m

3. pomemben lik, nosilec dejanja, ideje v dramskem delu **PRIM.**: igrálska stróka

ang.: hero

fr.: héros m.

ita.: eroe m.

nem.: Held m

GL.: ántijunák, dráma s kolektívним junákom, kolektívni junák, mladostni junák, pasívni junák, protijunák, trágicni junák

junákinja -e ž 1. ženski dramski lik, ki se odlikuje z izrednimi, nadnaravnimi sposobnostmi, močnim značajem, junaškimi dejanji, zlasti v tragediji S: heroína

ang.: heroine

fr.: héroïne f.

ita.: eroina f.

nem.: Heldin f, Heroin f, Heroine f

2. nekdaj igralka, primerna za igranje takih likov **PRIM.:** igrálska stróka

ang.: heroine

fr.: héroïne f.

ita.: eroina f.

nem.: Heldin f, Heroin f, Heroine f

3. pomemben ženski lik, nosilka dejanja, ideje v dramskem delu

ang.: heroine

fr.: héroïne f.

ita.: eroina f.

nem.: Heldin f

GL.: ántijunákinja, protijunákinja, trágična junákinja

Júrček -čka m med obema vojnoma, na slovenskih sokolskih lutkovnih odrih marioneta, junak otroškega občinstva, možic nedoločljive starosti v predstavah, ki vzbujajo in krepijo narodno zavest **PRIM.:** Gášperček

ang.: Jurček

fr.: Jurček m.

ita.: Jurček m.

nem.: Jurček m

kabaréti -a m **1.** okrog 1900, začetek v Franciji, nato v Švici, Nemčiji in drugod manjše gledališče, v katerem konferansje povezuje zabavni spored, sestavljen iz šansonov, songov, skečev, satir, kratkih družbenokritičnih političnih govorov, plesnih točk, najprej zasnovan kot avantgarda za izbrano občinstvo, nato komercialno gledališče **PRIM.:** brechtovska dramaturgija, kabarétno gledališče, kavárníško gledališče, stríptiz, varieté

ang.: cabaret

fr.: cabaret m.

ita.: cabaret m.

nem.: Kabarett n

2. krajša satirična besedila, povezana v celoto

ang.: cabaret

fr.: cabaret m.

ita.: cabaret m.

nem.: Kabarett n

3. uprizoritev takih besedil **PRIM.:** brechtovska dramaturgija, kabarétno gledališče, kavárníško gledališče, stríptiz, varieté

ang.: cabaret

fr.: cabaret m.

ita.: cabaret m.

nem.: Kabarett n

kabarétno gledališče -ega -a s stalno gledališče, ki uprizarja zlasti krajša satirična besedila, povezana v celoto **PRIM.:** kabarét (1, 3), komerciálno gledališče, mjúzikel

ang.: cabaret theatre

fr.: théâtre cabaret m.

ita.: teatro cabaret m.

nem.: Kabarett-Theater n

kabína lúčnega mójstra -e -- -- ž → kabína za regulácijsko osvetljáve

kabína za reguláciu osvetľjáve -e -- -- -- ž prostor s komandnimi mizami za reguláciu/krmiljenje osvetľjave prizorišča, navadno za avditorijem **S:** kabína lúčného móstra **PRIM.:** eléktričarska kabína

ang.: control room, (lighting) booth

fr.: cabine de l'éclairagiste f.

ita.: cabina controllo luci f.

nem.: Beleuchtungsraum m, Kontrollraum m

kabinétna predstáva -e -e ž predstava v manjšem prostoru za izbrano občinstvo **PRIM.:** sôbno gledališče

ang.: command performance*

fr.: représentation privée f.

ita.: rappresentazione privata f.

nem.: Kabinetvorstellung f, Zimmervorstellung f

kabúki -ja m od 17. stol. naprej japonsko gledališče, v katerem igralci (nekdaj samo moški) s poslikanimi obrazmi in v rdeče-črnih kostumi s petjem, plesom, glasbo stilizirano uprizarjajo zgodovinske ali vsakdanje teme **S:** gledališče kabúki **PRIM.:** bunraku, gledališče nó (1)

ang.: Kabuki

fr.: kabuki m.

ita.: Kabuki m.

nem.: Kabuki n, Kabuki-Theater n

káčji lév -ega -a m → lílek

kájla -e ž žarg. → klín

kántik -a tudi cantic -a [kántik] m v rimski antični dramatiki lirični del drame, zlasti komedije, ki ga nastopajoči poje ali recitira ob glasbeni spremljavi **PRIM.:** kuplét, sông, vložna pésem

ang.: cantic

fr.: cantique m.

ita.: cantic m.

nem.: Canticum n

Kapitáno -a tudi Capitano -a m commedia dell'arte tip bahavega, strahopetnega (španskega) vojaka **PRIM.:** baháč, Skaramúš

ang.: Il Capitano

fr.: le Capitan m.

ita.: Capitano m.

nem.: Il Capitano m

karagéz -a m gl. karagöz

Karagéz -a m gl. Karagöz

Karagöz -a [karagéz] in Karagéz -a m 1. od 12. stol. naprej glavni junak turškega gledališča senčnih lutk, za katerega so značilni hudomušnost, premetenost, robat jezik **PRIM.:** Kásperl, Punch

ang.: Karagöz

fr.: Karagöz m.

ita.: Karagöz m.

nem.: Karagöz m, Scharzauge n

2. lutka s črnimi očmi, črno brado, povečano levo roko, izdelana iz pergamenta **PRIM.:** Guignol, Hánswurst, Kásperl, Pavlíha, Pulčinéla, Punch

ang.: Karagöz
fr.: Karagöz m.
ita.: Karagöz m.
nem.: Karagöz m

karagöz -a [karagéz] in **karagéz** -a m (tur. karagöz črno oko) od 12. stol. naprej *turško gledališče senčnih lutk z glavnim junakom Karagözem*
ang.: Karagöz
fr.: karagöz m.
ita.: Karagöz m.
nem.: Karagöztheater n

karáktor -ja m *dramska oseba s prepoznavnimi psihičnimi, telesnimi značilnostmi, pozitivnim značajem, nosilka etičnih, moralnih vrednot* **S:** značaj **PRIM.:** drámski lík, karaktérna dráma, karaktérna igrálka, karaktérna vlóga, karaktérni igrálec
ang.: character
fr.: caractère m.
ita.: carattere m.
nem.: Charakter m

karakterizácia -e -e ž 1. v *dramskem besedilu označevanje psiholoških, nazorskih, moralnih, značajskih lastnosti dramske osebe z dialogom, didaskalijami* **PRIM.:** karáktor, karaktérna dráma, karaktérna komédiya, karaktérna tragédiya

ang.: characterization
fr.: caractérisation f.
ita.: caratterizzazione f.
nem.: Charakterisierung f
2. v *zvezi z igralcem izbira igralčevih izrazil, s katerimi se čim bolj natančno predstavijo psihološke, nazorske, moralne, značajske lastnosti dramske osebe* **PRIM.:** karaktérna kómika, karaktérna vlóga, karaktérni igrálec, vžívjanje (1)
ang.: characterization
fr.: caractérisation f.
ita.: caratterizzazione f.
nem.: Charakterisierung f

karaktérna dráma -e -e ž *drama, v kateri povzročajo zaplet zlasti nasprotja med človeškimi značaji* **PRIM.:** karaktérna komédiya, karaktérna tragédiya, karaktérna vlóga, komédiya nraví

ang.: character drama
fr.: drame de caractère m.
ita.: dramma di carattere m.
nem.: Charakterdrama n

karaktérna igrálka -e -e ž *igralka z izrazitim smislom za karakterizacijo* **PRIM.:** karaktérna vlóga, kómická

ang.: character actress
fr.: actrice de composition f., comédienne de composition f.
ita.: attrice caratterista f.
nem.: Charakterschauspielerin f, Charakterspielerin f

karaktérna komédiya -e -e ž *komedija, ki temelji na poudarjeni smešni značajski lastnosti, navadno glavne dramske osebe* **S:** komédiya značájov **PRIM.:** karaktérna kómika, komédiya nraví

ang.: comedy of character, comedy of humours

fr.: comédie de caractère f.

ita.: commedia di carattere f.

nem.: Charakterkomödie f, Charakterlustspiel n

karaktérna kómika -e -e ž komika, izvirajoča iz značajske lastnosti dramske osebe **S:**

značajska kómika **PRIM.:** besédna kómika, karaktérna koméđija, situacijska kómika, telésna kómika

ang.: comedy of character

fr.: comique de caractère m.

ita.: comicità di carattere f.

nem.: Charakterkomik f

karaktérna máska -e -e ž maska z obraznimi potezami, značilnimi za določen značaj

PRIM.: commedia dell'arte, kómična máska, trágična máska

ang.: character mask

fr.: masque à caractère m.

ita.: maschera caratterizzata f.

nem.: Charaktermaske f

karaktérna tragedija -e -e ž tragedija, katere tragičnost izhaja iz značajskih lastnosti

junaka PRIM.: tragedija značajev

ang.: tragedy of character

fr.: tragédie de caractère f.

ita.: tragedia di carattere f.

nem.: Charaktertragödie f

karaktérna vloža -e -e ž zahtevna vloga, ki predstavlja izrazit, zapleten človeški značaj

PRIM.: karakterizacija (2), karaktérni igrálec

ang.: character part, character role

fr.: rôle de composition m.

ita.: parte complessa f.

nem.: Charakterrolle f

karaktérni igrálec -ega -lca m igralec z izrazitim smislom za karakterizacijo **PRIM.:**

karaktérna vloža, kómik

ang.: character actor

fr.: acteur de composition m., comédien de composition m.

ita.: attore caratterista m.

nem.: Charakterschauspieler m, Charakterspieler m

karaktérni plés -ega -a m 1. stiliziran ljudski ples kot del gledališke predstave, baleta

ang.: character dance

fr.: danse de caractère f.

ita.: danza caratterizzata f.

nem.: Charaktertanz m

2. ples, gibanje, ki ponazarja psihološka, čustvena stanja, značajske poteze

ang.: character dance

fr.: danse de caractère f.

ita.: danza caratterizzata f.

nem.: Charaktertanz m

karnevál -a m nastal v Italiji (pred)pustno praznovanje s sprevodi, maskami, kostumi, petjem,

plesom **PRIM.:** dionízije, saturnálie, úlicoň gledališče

ang.: carnival

fr.: carnaval m.

ita.: Carnevale m.

nem.: Fasching m, Karneval m

kaskadêr -ja m *nastopajoči, izurjen za izvajanje nevarnih akcijskih prizorov, v katerih nadomešča igralca*

ang.: stunt man

fr.: cascadeur m.

ita.: controfigura f., stunt man m.

nem.: Stuntman m

kaskadêrka -e ž *nastopajoča, izurjena za izvajanje nevarnih akcijskih prizorov, v katerih nadomešča igralko*

ang.: stunt woman

fr.: cascadeuse f.

ita.: controfigura f., stunt woman f.

nem.: Stuntfrau f

Kásper -ja m → Kásperl (1, 2)

Kásperl -a m 1. od konca 18. stol. naprej, v nemškem okolju *komedijski tip duhovitega, prostaškega hlapca v dunajskem ljudskem gledališču* **S:** Kásper, Kásperle **PRIM.:** dúnajska ljúdska igra

ang.: Kasperl

fr.: Kasperl m.

ita.: Kasperl m.

nem.: Kasperl m

2. od 19. stol. naprej, v nemškem okolju *ročna lutka ali marioneta, zlasti v predstavah za otroke*

S: Kásper, Kásperle **PRIM.:** Gášperček, Hánswurst, Harlekín, Punch

ang.: Kasperl

fr.: Kasperl m.

ita.: Kasperl m.

nem.: Kasperl m

Kásperle -a m → Kásperl (1, 2)

kastelét -a in -éja in **castelet** -a in -éja **[kastelét]** in **[kastelé]** m (fr. *castel hišica, gradič*) *prenosni miniaturni oder z ročnimi lutkami in sceno v obliki hiše ali gradu, ki med predstavo visi lutkarju na ramenih ali stoji na tleh*

ang.: castellet

fr.: castelet m.

ita.: castelet m.

nem.: mobile Handpuppenbühne f, Schulter-Handpuppenbühne f

kásting -a m *izbiranje nastopajočih za gledališko predstavo, film, navadno na podlagi krajšega nastopa* **PRIM.:** avdícija

ang.: casting

fr.: casting f.

ita.: casting m.

nem.: Auswahlverfahren n, Casting n

kašér -ja m *oblikovalec in izdelovalec plastičnih in papirnatih rekvizitov, scenskih elementov* **PRIM.:** kašírana kulísa, kašírnica

ang.: theatre sculptor*

fr.: staffeur m.

ita.: scultore teatrale m.

nem.: Kascheur **m**, Theaterplastiker **m**

kašêrka -e ž oblikovalka in izdelovalka plastičnih in papirnatih rekvizitov, scenskih elementov **PRIM.:** kašírana kulísa, kašírnica

ang.: theatre sculptor*

fr.: staffeuse **f**

ita.: gessista decoratrice **f**, scultrice del gesso **f**.

nem.: Kascheurin **f**, Theaterplastikerin **f**

kašírana kulísa -e -e ž kulisa, na katero se nalepi papir, tkanina za vtis plastičnosti **PRIM.:** kašíranje

ang.: moulded flat, three-dimensional flat

fr.: châssis staffé **m**.

ita.: intonacato **m**, telaio modellato **m**.

nem.: dreidimensionale Kulisse **f**

kašíranje -a s postopek površinskega utrjevanja mehkih, lahkih materialov s tkanino ali več plastmi papirja za vtis plastičnosti, lepši videz **PRIM.:** kašírana kulísa

ang.: moulding, vacu(um-)forming

fr.: staffage **m**.

ita.: modellare a staffage **v**.

nem.: Kaschierung **f**

kašírnica -e ž prostor za kaširanje **PRIM.:** gledališke delavnice, kašér

ang.: plastic room*

fr.: atelier de staffeur **m**.

ita.: laboratorio plastico **m**.

nem.: Kaschierwerkstatt **f**

katakáli -ja **m** od 14. stol. naprej južnoindijsko gledališče, v katerem igralci (samo moški) s stilizirano mimiko in gibi ob spremljavi petja in bobnov več ur uprizarjajo mitične zgodbe
S: gledališče katakáli **PRIM.:** índijsko gledališče (1)

ang.: Kathakali

fr.: katakali **m**.

ita.: Kathakali **m**.

nem.: Kathakali **m**

katárza -e ž 1. od Aristotela naprej notranje (medicinsko, moralno, spoznavno) očiščenje gledalca kot končni smoter tragedije, dosežen s prikazovanjem pogubnega dogajanja, trpljenja, smrti, vzbujanjem sočutja in groze **PRIM.:** télos, transformácia (2)

ang.: catharsis

fr.: catharsis **f**.

ita.: catarsi **f**.

nem.: Katharse **f**, Katharsis **f**

2. pozneje tudi notranje očiščenje, ki ga doživijo dramske osebe v tragediji

ang.: catharsis

fr.: catharsis **f**.

ita.: catarsi **f**.

nem.: Katharse **f**, Katharsis **f**

katastáza -e ž v starogrški dramatiki postopno zgoščevanje in stopnjevanje dramskega dogajanja pred razpletom **PRIM.:** razsnôva (2), víh

ang.: catastasis

fr.: catastase **f**.

ita.: catastasi f.

nem.: Katastasis f

katastrófa -e ž v klasični tragediji končni del dramskega dogajanja, v katerem glavna oseba navadno umre **S:** razsnôva (2) **PRIM.:** éksodos, sklepni prizòr

ang.: catastrophe, dénouement

fr.: catastrophe f.

ita.: catastrofe f.

nem.: Katastrophe f

kavárniško gledališče -ega -a s od 60. let 20. stol. naprej manjše gledališče, ki nastopa v kavarnah in uprizarja zlasti krajsa zabavna dela **PRIM.:** kabarét (2), kabarétno gledališče, variété

ang.: café theatre

fr.: café-théâtre m.

ita.: caffè teatro m.

nem.: Cafethéater n

képer trák -- -a m bombažni trak za oblikovanje in učvrstitev lasulje **PRIM.:** lasúljar

ang.: balloon, ribbon

fr.: ruban à perruque m.

ita.: nastro per parrucca m.

nem.: Körperband n

k. g. m krajsava, na gledaliških plakatih in v gledališkem listu → kot gost

kinétični teáter -ega -tra m → gibálno gledališče

kinétično gledališče -ega -a s → gibálno gledališče

kinézika -e ž 1. v zvezi z nastopajočim sporazumevanje z očmi, mimiko, gestikulacijo, držami, premiki, gibanjem **PRIM.:** gíb, govorica rók, govorica telésa, nèbesédno izrážanje

ang.: kinesics, non-verbal communication

fr.: kinésique f.

ita.: cinesica f., comunicazione non verbale f.

nem.: Kinesik f

2. veda, ki proučuje takšno sporazumevanje, zlasti v povezavi z govorom **S:** kineziologija

PRIM.: proksémika (2)

ang.: kinesics

fr.: kinésique f.

ita.: cinesica f.

nem.: Kinesik f

kineziologija -e ž → kinézika (2)

kiógen -a tudi **kjógen** -a m od 14. stol. naprej komična medigra kot del predstav gledališča no

PRIM.: japónsko gledališče

ang.: kyogen

fr.: kyogen m.

ita.: kiogen m.

nem.: Kyôgen n

kíšta -e ž žarg. → zabòj

kitájsko gledališče -ega -a s 1. od 20. stol. naprej gledališče, izhajajoče iz kitajske kulturne tradicije, v katerem nastopajoči v razkošnih kostumih s petjem, recitacijo, instrumentalno glasbo, mimom, plesom, akrobatiko, stilizacijo poleg aktualnih tem uprizarjajo tipične

teme pekinške opere, tudi z lutkami **PRIM.**: áfriško gledališče, ázijsko gledališče, evrópsko gledališče, índijsko gledališče, japónsko gledališče

ang.: Chinese theatre

fr.: théâtre chinois m.

ita.: teatro cinese m.

nem.: kinesisches Theater n

2. → pékinška ópera

GL.: kitájsko lútkovno gledališče

kitájsko lútkovno gledališče -ega -ega -a s od 7. stol. naprej, v Evropi znano od 18. stol. naprej

lutkovno gledališče, ki z ročnimi, senčnimi lutkami iz pergamenta, lutkami na palici, marionetami prikazuje zlasti heroične mitološke zgodbe **PRIM.**: pékinška ópera

ang.: Chinese puppet theatre

fr.: théâtre de marionnettes chinois m.

ita.: teatro di marionette cinese m.

nem.: kinesisches Puppentheater n

kjógen -a m gl. kiógen

kláka -e ž zastar. → ploskáči

kláker -ja m zastar. → ploskáč

klákerka -e ž zastar. → ploskáčka

klápna -e ž 1. žarg. → lopúta za ódrsko pogrinjálo

2. žarg. → smúčna zaslónka

klasicístična dráma -e -e ž → klasicístična dramátika

klasicístična dramatika -e -e ž v 17. stol., v Franciji *dramatika*, ki se vsebinsko in oblikovno zgleduje po antični, ohranja verz in uveljavlja stroga dramaturška načela **S**: klasicístična dráma **PRIM.**: aleksandrínec, klasicístična dramaturgija, pravilo tréh enôtnosti, romántična dramatika

ang.: neoclassic(al) drama

fr.: théâtre classique m.

ita.: teatro classicista m.

nem.: klassizistische Dramatik f

klasicístična dramaturgija -e -e ž v 17. stol., v Franciji *dramaturgija*, ki se zgleduje po antičnih poetikah, uveljavlja pravilo treh enotnosti, strogo zgradbo **PRIM.**: aristótelska dramaturgija, klasicístična dramatika, klásična zgrádba dráme

ang.: neoclassic(al) criticism, neoclassic(al) dramaturgy

fr.: dramaturgie classique f.

ita.: drammaturgia classicista f.

nem.: klassizistische Dramaturgie f

klasicístična komédiya -e -e ž v 17. stol., v Franciji, vrh v delih Moliéra *komédiya*, navadno v verzih, ki manj strogo upošteva klasicistično dramaturgijo, smeši človeške napake in kritizira družbo **PRIM.**: aleksandrínec, karaktérna komédiya, klasicístična dramatika, klasicístična tragédiya, komédiya nraví, pravilo tréh enôtnosti

ang.: neoclassical comedy

fr.: comédie classique f.

ita.: commedia classicista f.

nem.: klassizistische Komödie f

klasicistična tragéđija -e -e ž v 17. stol., v Franciji, vrh v delih P. Corneilla in J. Racina *tragéđija*, navadno v verzih, ki zajema snov iz antične mitologije, krščanstva, španske, orientalske književnosti, uveljavlja vzvišen jezik in pravilo treh enotnosti, daje prednost razumu pred čustvi **PRIM.:** aleksandríne, klasicistična dramatika, klasicistična dramaturgija, Klasicistična koméđija, pravilo tréh enotnosti

ang.: neoclassical tragedy

fr.: tragéđie classique f.

ita.: tragedia classicista f.

nem.: klassizistische Tragödie f

klasična dráma -e -e ž 1. drama, ki zaradi vsebinske in oblikovne dognanosti velja kot zgled

ang.: classic(al) drama

fr.: drame classique m.

ita.: dramma classico m.

nem.: klassisches Drama n

2. drama iz dobe razcveta nacionalnih kultur

ang.: classic(al) drama

fr.: drame classique m.

ita.: dramma classico m.

nem.: klassisches Drama n

3. → antíčna dramatika

klasična tragéđija -e -e ž 1. tragedija, ki se oblikovno in vsebinsko navezuje na antično tragedijo **PRIM.:** klasicistična dramaturgija

ang.: classic(al) tragedy

fr.: tragéđie classique f.

ita.: tragedia classica f.

nem.: klassische Tragödie f

2. tragedija v verzih, za katero so značilni vzvišen in resnoben slog, junakova veličina, katastrofični konec

ang.: classic(al) tragedy

fr.: tragéđie classique f.

ita.: tragedia classica f.

nem.: klassische Tragödie f

3. po G. W. F. Heglu tragedija do obdobja romantike

ang.: classic(al) tragedy

fr.: tragéđie préromantique f.

ita.: tragedia preromantica f.

nem.: klassische Tragödie f

klasična zgrádba dráme -e -e -- ž zgradba drame, pri kateri je dogajanje razdeljeno na ekspozicijo, zaplet, vrh, razplet, katastrofo **S:** piramidalna zgrádba dráme, regulárna zgrádba dráme, trikótна zgrádba dráme **PRIM.:** dôbro narejêna ígra, klasicistična dramaturgija

ang.: classic(al) structure

fr.: structure classique f.

ita.: struttura classica f.

nem.: klassische dramatische Struktur f

klasični balét -ega -a m balet, temelječ na baletnem izročilu 18. in 19. stoletja **PRIM.:** modérni balét

ang.: classical ballet

fr.: ballet classique m.
ita.: balletto classico m.
nem.: klassisches Ballett n

klásični repertoár -ega -ja m *repertoar, sestavljen zlasti iz del klasičnih avtorjev* **PRIM.:**

modérni repertoár
ang.: classic(al) repertoire
fr.: répertoire classique m.
ita.: repertorio classico m.
nem.: klassisches Repertoire n

klavikulárno díhanje -ega -a s → **kljúčnično díhanje**

kléšče kléšč ž mn. *kleščam podobna priprava za obešanje prospektov na vlake* **PRIM.:**
vrvíšne napráve
ang.: clamp, clip
fr.: pince f.
ita.: pinze f. pl.
nem.: Klammer f

klétno gledališče -ega -a s od 40. let 20. stol. naprej *manjše gledališče, nastalo kot upor proti institucionalnemu gledališču, urejeno v improviziranih prostorih, zlasti v kleteh, garažah, tovarniških halah* **PRIM.:** alternativno gledališče, eksperimentálno gledališče

ang.: basement theatre
fr.: cave-théâtre f.
ita.: teatro cantina m.
nem.: Kellertheater n

klícati igrálca na óder -čem --- nedov. v zvezi z inšpicientom *dati nastopajočemu znamenje za nastop* **PRIM.:** inšpicièt, klícati (igrálce) pred záveso
ang.: to call (an actor)
fr.: appeler v.
ita.: chiamare v.
nem.: den Schauspieler zum Auftritt rufen v.

klícati (igrálce) pred záveso -čem (-) --- nedov. v zvezi z občinstvom *z aplavzom izražati pohvalo nastopajočim in željo, da pridejo ponovno na oder, navadno ob koncu predstave* **PRIM.:** klícati igrálca na óder
ang.: to applaud, to call (actors) before the curtain
fr.: rappeler v.
ita.: chiamare gli attori v., ringraziamenti v.
nem.: applaudieren v., vor den Vorhang rufen v.

klímaks -a m → **vrh**

klín -a m v tlorisu trikoten, nezložljiv konstrukcijski element za sestavljanje praktikabelske osnove **S:** žarg. **kájla, zagózda**
ang.: (corner) block, (corner) brace
fr.: coin m.
ita.: angolo m., cuneo m.
nem.: Keil m

klínasta poševnína -e -e ž *poševnina v obliki klína* **PRIM.:** pošévná osnôva ódra
ang.: rake, raking piece, ramp
fr.: pente en forme de coin f.
ita.: pendenza a forma di cuneo f.

nem.: Keilschräge f

klínasti óder -ega ódra m *oder, podaljšan v avditorij v obliki kлина* **PRIM.:** proscénijski óder, pŕstanasti óder

ang.: apron stage, thrust stage

fr.: scène en forme de coin f.

ita.: palco allungato a forma di cuneo m.

nem.: Keilbühne f

ključničarska delávica -e -e ž *delavnica za izdelovanje kovinskih scenskih elementov*

PRIM.: gledališke delávnice

ang.: metal (work)shop

fr.: atelier de serrurier m.

ita.: laboratorio del fabbro m.

nem.: Schlosserei f, Schlosserwerkstatt f

kljúčnično díhanje -ega -a s v zvezi z igralcem dihanje, pri katerem se ključnici ob vdihu dvigneta, kar povzroči kratek izdih **S:** *klavikulárno díhanje, žarg. plítvo díhanje* **PRIM.:** dihálne váje, prepónsko díhanje, pŕsno díhanje

ang.: clavicular breathing

fr.: respiration claviculaire f.

ita.: respirazione clavicolare f.

nem.: Schlüsselbeinatmung f

Kljúkec -kca m od 40. let 20. stol. naprej, v slovenskem lutkovnem gledališču *junak ročnih lutk z jecljavim govorom, Pavlihov partner* **PRIM.:** Gášperček

ang.: Kljukec

fr.: Kljukec m.

ita.: Kljukec m.

nem.: Kljukec m, slowenische Kasperlpuppe f

klôvn -a m **1.** antični mim, commedia dell'arte, v igrah W. Shakespearja *burkež, komični lik* **PRIM.:** Harlekín, nôrec, Pierrot

ang.: clown

fr.: clown de théâtre m.

ita.: clown m., pagliaccio m.

nem.: Clown m

2. v cirkusu, varietetu *šaljivec, komedijant, navadno s tipično poslikanim obrazom in značilnim kostumom* **PRIM.:** cirkusánt, klovnésa

ang.: clown

fr.: clown de cirque m.

ita.: clown m., pagliaccio m.

nem.: Clown m

klovnésa -e ž v cirkusu, varietetu *šaljivka, komedijantka, navadno s tipično poslikanim obrazom in značilnim kostumom* **PRIM.:** cirkusántka, klôvn (2)

ang.: clowness (star.)

fr.: clown de cirque f.

ita.: clown f., pagliaccia f.

nem.: Clowneresse f

kméčka dráma -e -e ž **1.** *dramsko besedilo, navadno z zahtevnejšo vsebino iz vaškega, kmečkega življenja*

ang.: peasant drama

fr.: drame rustique **m.**
ita.: dramma rustico **m.**
nem.: Bauerndrama **n**

2. uprizoritev takega besedila

ang.: peasant drama
fr.: drame rustique **m.**
ita.: dramma rustico **m.**
nem.: Bauerndrama **n**

kméčka ígra -e -e ž *igra z manj zahtevno vsebino iz vaškega, kmečkega življenja*

ang.: peasant play
fr.: pièce de théâtre rustique **f.**
ita.: rappresentazione rustica **f.**
nem.: Bauernstück **n**

kméčka sôba -e -e ž *zgod. tipizirana, serijsko izdelana garnitura kulis za kmečko sobo, zasnovana po sistemu standardne ulične scenografije 19. stoletja* **PRIM.:** dvorána, gòzd, salón

ang.: kitchen set
fr.: décors de chambre rustique **m. pl.**
ita.: interni da stanza contadina **m. pl.**
nem.: Bauernzimmer **n**

knífanje -a s žarg. → vozlánje

knífla -e ž žarg. *kvačka za vozlanje las pri izdelavi lasulje* **PRIM.:** lasúľa

ang.: knotting hook
fr.: crochet **m.**
ita.: uncinetto **m.**
nem.: Knüpfnadel **m**

knjiga tónskega mójstra -e -- -- ž *uprizoritveno besedilo, opremljeno z oznakami za glasbene vložke in zvočne efekte* **PRIM.:** dežúrna knjiga, inšpiciéntska knjiga, knjiga za električarje, knjiga za gasilce, režíjska knjiga, šepetálska knjiga

ang.: sound book, sound(-cue) list
fr.: cahier de l'ingénieur de son **m.**
ita.: registro appunti del tecnico del suono **m. pl.**, sound list **m.**
nem.: Buch des Tonmeisters **n**

knjiga vtísov -e -- ž *knjiga, v katero gledalci vpisujejo svoje vtise o predstavi*

ang.: book of comments
fr.: livre de commentaires **m.**, livre d'or **m.**
ita.: libro dei commenti **m.**, libro d'oro **m.**
nem.: Gästebuch **n**

knjiga za električarje -e -- -- ž *nekdaj knjiga z zapisom luči, električarjevimi opombami o vodenju luči v določeni predstavi* **PRIM.:** lúčkar, zapís lučí

ang.: lighting-cue list, magic sheet, quick sheet
fr.: cahier de l'éclairagiste **m.**
ita.: copione luci **m.**
nem.: Lichtregiebuch **n**

knjiga za gasilce -e -- -- ž *knjiga, v katero gasilci zapisujejo opažanja o požarni varnosti pred predstavo, med njo in po njej* **PRIM.:** dežúrna knjiga

ang.: fire-incident log*

fr.: cahier de pompier m.

ita.: copione luci m., registro dei vigili del fuoco m.

nem.: Brandschutzprotokoll n

knjížna dráma -e -e ž → brálna dráma

kokéta -e ž nekdaj ženski dramski lik, ki s svojo spogledljivostjo, prikupnostjo zapleta dramsko dogajanje **S:** spogledljívka

ang.: coquette

fr.: coquette f.

ita.: coquette f.

nem.: Kokette f

koláž -a m → lépljenka (1, 3)

koledovánje -a s obredni obhod od hiše do hiše s petjem, igranjem prizorov v zvezi s Kristusovim rojstvom, voščili za srečo v novem letu, zlasti med 25. decembrom in 6. januarjem **PRIM.:** božična ígra, šôpka, trikráľevska ígra, vertép

ang.: carol(ing), Mummers' Play*

fr.: pièce de Noel f.

ita.: canti di Natale e rappresentazioni della Natività m. pl.

nem.: Christgehen n

kolektivistično gledališče -ega -a s v 1. pol. 20. stol. gledališče, ki uprizarja zlasti drame s kolektivnim junakom **PRIM.:** délavsko gledališče

ang.: collective-hero theatre*

fr.: théâtre collectiviste m.

ita.: teatro collettivo m.

nem.: kollektivistisches Theater n

kolektívna ígra -e -e ž → ansámbelska ígra

kolektívni junák -ega -a m družbena skupina, sloj, razred kot nosilec dramskega dogajanja

PRIM.: dráma s kolektívnim junákom

ang.: collective hero

fr.: héros collectif m.

ita.: eroe collettivo m.

nem.: kollektiver Held m

kolénčna lútka -e -e ž improvizirana lutka, narisana na lutkarjevo koleno **PRIM.:** pŕstna lútka

ang.: knee puppet

fr.: marionnette à genou m.

ita.: burattino su ginocchio m.

nem.: Kniepuppe f

Kolombína -e tudi **Colombina** -e [Kolombína] ž commedia dell'arte tip mlade, spletkarske služabnice, Harlekinove ljubice **PRIM.:** Roséta

ang.: Columbine

fr.: Colombine f.

ita.: Colombina f.

nem.: Kolombine f

komándna míza -e -e ž 1. nekdaj miza s stikali za uravnavanje regulatorjev, na katere so priključeni reflektorji **S:** daljinska komándna plôšča, komándni púlt, konzóla, púlt

ang.: dimmer board, light(ing) board

fr.: jeu d'orgue **m.**

ita.: consolle di comando **f.**

nem.: Kontrollpult **m**

2. miza s tipkovnico za računalniško programiranje svetlobnih efektov, sprememb osvetlitve v predstavi, lahko tudi prenosna **S:** konzola, pult **PRIM.:** stikálna plôšča

ang.: dimmer board, light(ing) board

fr.: jeu d'orgue **m.**

ita.: consolle di commando **f.**, consolle luci **f.**, mixer luci **m.**

nem.: Kontrollpult **m**

GL.: komándna míza za tón

komándna míza za tón -e -e -- -- ž miza za regulacijo tona, na katero so priključeni predvajalniki tona, mikrofoni **S:** mešálna míza **PRIM.:** tónska kabína, tónski mójster

ang.: mixer, sound board

fr.: pupitre de mixage **m.**

ita.: mixer audio **m.**

nem.: Ton(regie)pult **m**

komándni pult -ega -a m → komándna míza (1)

GL.: komándni pult za órske napráve, komándni pult za strôjne napráve

komándni pult za órske napráve -ega -a -- -- m pult s stikalno ploščo za upravljanje posameznih odrskih strojnih, hidravličnih, električnih naprav (električni in hidravlični vlaki, dvižni odri in pogrezala, vrtilni odri in vrtilne plošče) **S:** komándni pult za strôjne napráve

ang.: stage machinery control system

fr.: pupitre de commande **m.**

ita.: consolle di comando movimenti scenici **f.**

nem.: Hauptpult **m**, Nebenpult (für die Bühnenmaschinerie) **m**

komándni pult za strôjne napráve -ega -a -- -- m → komándni pult za órske napráve

koméđija -e ž 1. od antike naprej zvrst dramatike, ki na smešen, karikiran način prikazuje nižje družbene plasti, ljubezenske zaplete, družbeno dogajanje, človeške napake, navadno z manj strogo obliko, besednimi igrami, zamenjavami, preoblekami, optimističnim zapletom **PRIM.:** besédna kómika, búrka, burléska, comedia de santos, dráma (1), fársa, grotéška, karaktérna kómika, situacijska kómika, telésna kómika, tragéđija (2)

ang.: comedy

fr.: comédie **f.**

ita.: commedia **f.**

nem.: Komödie **f**, Lustspiel **n**

2. uprizoritev besedila take zvrsti **PRIM.:** dráma (2), tragéđija (2)

ang.: comedy

fr.: comédie **f.**

ita.: commedia **f.**

nem.: Komödie **f**, Lustspiel **n**

3. v drugih jezikovnih okoljih dramsko besedilo s splošnejšo vsebino, brez izrazito tragičnega ali komičnega razpleta **PRIM.:** dráma (1), ígra (1), ígra plášča in měča

ang.: comedy

fr.: comédie **f.**

ita.: commedia **f.**

nem.: Komödie **f**, Lustspiel **n**

GL.: akcíjska komédiya, antíčna komédiya, aristófanska komédiya, átiška komédiya, balétna komédiya, baróčna komédiya, bídermájerska komédiya, búffo komédiya, búffokomédiya, búfokomédiya, bulvárna komédiya, bulvárska komédiya, burkáška komédiya, burléskna komédiya, črňa komédiya, drúžbena komédiya, elizabetínska komédiya, fálična komédiya, grotéskna komédiya, grška komédiya, italijánska komédiya, karaktérna komédiya, klasicístična komédiya, komédiya nrví, komédiya plášča in mēča, komédiya slapstick, komédiya zapléta, komédiya značájev, larmojántna komédiya, lírična komédiya, nôva komédiya, polítična komédiya, renesánčna komédiya, rímska komédiya, romántična komédiya, salónska komédiya, sentimentálna komédiya, sicílska komédiya, situacijska komédiya, solzáva komédiya, srédnja komédiya, standup komédiya, stára komédiya, trágikomédiya, učéna komédiya

komédiya nrví -e -- ž komedija o smešnih moralnih, etičnih lastnostih, značilnostih dobe, družbenega sloja **S:** nrávstvena komédiya **PRIM.:** drúžbena komédiya, karaktérna komédiya, klasicístična komédiya

ang.: comedy of manners, drawing-room comedy

fr.: comédie de moeurs f.

ita.: commedia di costume f.

nem.: Sittenkomödie f

komedijànt -ánta m 1. igralec komičnih vlog **S:** kómik (1)

ang.: comedian, comic

fr.: comique m.

ita.: comica f., commediante f.

nem.: Komiker m, Komödiant m

2. igralec, ki zlasti z zunanjimi igralskimi izrazili zabava občinstvo

ang.: comedian, comic

fr.: comique m.

ita.: comica f., commediante f.

nem.: Komödiant m

3. zastar. → igrálec

GL.: angléški komedijánti, žláhtni komedijánt

komedijántka -e ž 1. igralka komičnih vlog **S:** kómickarka (1)

ang.: comédienne (star.), comic

fr.: comique f.

ita.: comica f., commediante f.

nem.: Komikerin f, Komödiantin f

2. igralka, ki zlasti z zunanjimi igralskimi izrazili zabava občinstvo

ang.: comédienne (star.), comic

fr.: comique f.

ita.: comica f., commediante f.

nem.: Komödiantin f

3. zastar. → igrálka

GL.: žláhtna komedijántka

komédiya plášča in mēča -e --- ž → ígra plášča in mēča

komédiya slapstick -e -- [slépstik] ž (ang. *slapstick palica dvornega norca*) komedija, za katero so značilni pretepi, akcijski prizori in izrazito telesno nasilje **PRIM.:** akcíjska komédiya, bastonáda, Punch

ang.: slapstick comedy

fr.: slapstick m.

ita.: commedia slapstick f.

nem.: Slapstick-Komödie f

komédijska zapléta -e -- ž *komedija, ki vzbuja smeh s kopičenjem spletk, zamenjav, namernih,*

naključnih ovir v poteku dogajanja

ang.: comedy of intrigue

fr.: comédie d'intrigue f.

ita.: commedia dell'intrigo f.

nem.: Intrigenkomödie f

komédijska značájev -e -- ž → karaktérna komédijska

komédijska máska -e -e ž → kómična máska

komediográf -a m *avtor komedij* **PRIM.:** dramatik, tragéd (1)

ang.: comedigrapher (star.), comedy playwright

fr.: auteur comique m.

ita.: commediografo m.

nem.: Komödienschreiber m

komediografija -e ž **1.** *pisanje komedij*

ang.: comedy-writing

fr.: écriture de comédies f.

ita.: commediografia f.

nem.: Komödiographie f

2. *opus določenega komediografa*

ang.: comedy opus*

fr.: opus d'un auteur comique m.

ita.: opera del commediografo f.

nem.: Komödiographie f

komediográfinja -e ž *avtorica komedij* **PRIM.:** dramatičarka

ang.: comedigrapher (star.), comedy playwright

fr.: auteure comique f.

ita.: commediografa f.

nem.: Komödienschreiberin f

komerciálno gledališče -ega -a s *gledališče z lahkonejšim repertoarjem, usmerjeno v*

tržni uspeh **PRIM.:** kabarétno gledališče, varietéjsko gledališče

ang.: commercial theatre

fr.: théâtre commercial m.

ita.: teatro commerciale m.

nem.: Geschäftstheater n., Kassentheater n., kommerzielles Theater n

GL.: někomerciálno gledališče

komičarka -e ž **1.** *igralka komičnih vlog* **S:** **komedijántka** (1)

ang.: comédienne (star.), comic

fr.: comique f.

ita.: comica f., commediante f.

nem.: Komikerin f., Komödiantin f

2. *igralka z izrazitim smislom za komično* **PRIM.:** karaktérna igrálka, žláhtna komedijántka

ang.: comédienne (star.), comic

fr.: comique f.

ita.: comica f.

nem.: Komikerin f

kómična máska -e -e ž v antičnem gledališču maska, ki označuje starost, položaj, spol in prevladujoče čustvo komedijske osebe (veselje, radoživost) **S:** komédijska máska **PRIM.:** trágična máska

ang.: comedy mask, comic mask

fr.: masque comique m.

ita.: maschera comica f.

nem.: Komödienmaske f

kómična stárka -e -e ž nekdaj starejša igralka, primerna za komične vloge **PRIM.:** igralska stróka

ang.: comic old woman, dame, funny old gal

fr.: vieille comique f.

ita.: vecchia f.

nem.: Komische Alte f

kómični balét kraljíce -ega -a -- m v 16. in 17. stol., na dvornih praznovanjih v Franciji dvorni balet, v katerem nastopa kraljica, obdana s plemstvom in poklicnimi plesalci, uprizarjan z razkošno baročno kostumografijo in scenografijo **S:** ballet comique de la Reine **PRIM.:** balétna komédijska, kraljévi balét

ang.: Ballet Comique de la Reine

fr.: Ballet comique de la Reine m.

ita.: Ballet comique de la Reine m.

nem.: Ballet Comique de la Reine n, Komisches Ballett der Königin n

kómični efékt -ega -a m kar učinkuje komično, vzbuja smeh

ang.: comic effect

fr.: effet comique m.

ita.: effetto comico m.

nem.: komischer Effekt m

kómični prizòr -ega -ôra m prizor v besedilu, uprizoritvi, ki vzbuja smeh

ang.: comic scene

fr.: scène comique f.

ita.: scena comica f.

nem.: komische Szene f

kómično -ega s **1.** po Aristotelu lastnost dejanja, značaja, da v bralcu ali gledalcu vzbuja smeh **PRIM.:** trágično

ang.: comic

fr.: comique m.

ita.: comico m.

nem.: Komische n

2. kar vsebuje humor, ironijo, sarkazem in učinkuje smešno, zabavno, veselo **PRIM.:** besédna kómika, karaktérna kómika, situacijska kómika, telésna kómika

ang.: comedic, comic, comical

fr.: comique m.

ita.: comico m.

nem.: Komische n

3. → kómičnost (1)

GL.: trágikómично

kómičnost -i ž **1.** v dramaturgiji temeljna lastnost komedije, da s prikazovanjem in smešenjem nebolečih človeških, družbenih slabosti, nerazumnih dejanj, pomanjkljivosti vzbuja v gledalcu smeh, ga zabava, sprošča, osvobaja tabujev **S:** kómično (3), kómika (3) **PRIM.:**

besédna kómika, dramatičnost, koméđija, situacijska kómika, telésna kómika, trágičnost, značajska kómika

ang.: comic, comicality, comicalness (star.)

fr.: comique m.

ita.: comicità f.

nem.: Komik f

2. človekova izkušnja, izhajajoča iz spoznanja lastne večvrednosti, zaznave nasprotij med videzom in resnico, mehaničnim in živim kot vir smeja, veselja, zabave, tudi kritike

ang.: comic, comicality, comicalness (star.)

fr.: comique m.

ita.: comicità f.

nem.: Komik f

kómik -a m **1.** igralec komičnih vlog **S:** komedijànt (1)

ang.: comedian, comic

fr.: acteur comique m., comédien comique m.

ita.: comico m.

nem.: Komiker m, Komödiant m

2. igralec z izrazitim smisлом za komično **PRIM.:** karaktérni igrálec, žláhtni komedijánt

ang.: comedian, comic

fr.: acteur comique m., comédien comique m.

ita.: attore comico m.

nem.: Komiker m

kómika -e ž **1.** sredstva za doseganje komičnega z jezikom, odnosi med dramskimi osebami, telesnimi in značajskimi pomanjkljivostmi **PRIM.:** koméđija, kómičnost

ang.: comedy, comic

fr.: comique m.

ita.: comicità f.

nem.: Komik f

2. kar vzbuja smeh zaradi telesne pomanjkljivosti, značajske slabosti, banalnega, nerazumnega govorjenja in ravnanja dramskega lika

ang.: comedy, comic

fr.: comique m.

ita.: comico m.

nem.: Komik f

3. → kómičnost (1)

GL.: besédna kómika, grotéskna kómika, karaktérna kómika, repetícijska kómika, situacijska kómika, telésna kómika, značajska kómika

kómorna dráma -e -e ž **1.** dramsko besedilo s poglobljeno, zlasti psihološko tematiko, s skromnim zunanjim dogajanjem, z malo osebami, redko menjavo prizorišč

ang.: chamber play

fr.: drame de chambre m.

ita.: dramma da camera m.

nem.: Kammerdrama n

2. uprizoritev takega besedila **PRIM.:** kómorna ígra, kómorna izvédba, kómorno gledališče

ang.: chamber play

fr.: drame de chambre m.

ita.: dramma da camera m.

nem.: Kammerdrama n

kómorna ígra -e -e ž *igranje, značilno za manjši prostor, pri katerem se igralec izogiba pretirani uporabi vidnih in slušnih igralskih izrazil* **PRIM.:** kómorna izvédba, minimalistična ígra, ponotránjena ígra, pozunánjena ígra

ang.: chamber acting*

fr.: jeu intérieuré m.

ita.: recitazione da camera f., recitazione da Kammerspiel f.

nem.: Kammerspiel n

kómorna izvédba -e -e ž *uprizeritev v manjšem prostoru, z omejeno rabo gledaliških izrazil*

PRIM.: kómorna dráma, kómorno gledališče

ang.: chamber performance, chamber production

fr.: représentation de chambre f.

ita.: rappresentazione da camera f.

nem.: Kammeraufführung f

kómorni óder -ega ódra m *manjši oder, primeren za komorne izvedbe* **PRIM.:** kómorna dráma, kómorna ígra, kómorno gledališče

ang.: chamber stage

fr.: théâtre de chambre m.

ita.: teatro da camera m.

nem.: Kammerbühne f

kómorno gledališče -ega -a s *manjše gledališče, ki z omejeno rabo gledaliških izrazil uprizarja dramska besedila, zlasti s psihološko tematiko* **PRIM.:** kómorna ígra, kómorna izvédba, málo gledališče

ang.: chamber theatre

fr.: théâtre de chambre m.

ita.: teatro da camera m.

nem.: Kammertheater n, Zimmertheater n

kómos -a m (grš.) → žalostinka

kompárz -a m (ita. comparsa nemí igralec) zastar. → statíst

komparzeríja -e ž zastar. statisti

ang.: crowd, extras, spear-carriers, super(numerarie)s

fr.: figuration f.

ita.: comparse f.

nem.: Komparserie f, Statisterie f

kompozícia dráme -e -- ž → zgrádba dráme

GL.: lineárna kompozícia dráme, nelineárna kompozícia dráme

konceptuálno gledališče -ega -a s od 2. pol. 20. stol. naprej gledališče, ki predstavlja ideje, zamisli, zavrača predmetnost in čutnost, problematizira položaj umetnosti v družbi **PRIM.:** akcijska umětnost, body art, eksperimentálno gledališče, hêpening, minimalistično gledališče, perfórmans

ang.: conceptual theatre

fr.: théâtre conceptuel m.

ita.: teatro concettuale m.

nem.: Konzepttheater n

koncértna izvédba -e -e ž *izvedba, pri kateri nastopajoči besedila, navadno pesemska in prozna, govorno interpretirajo ob minimalni uporabi gledaliških izrazil* **PRIM.:** brálna dráma, brálna uprizerítev, recitál

ang.: concert production, staged reading

fr.: lecture-spectacle f.

ita.: lettura in scena f.

nem.: konzertartige Aufführung f

kondénzor -ja m *zbiralne leče projekcijskega reflektorja za oblikovanje ozkega svetlobnega snopa* **PRIM.:** léča, objektív, projekcijski refléktor

ang.: condenser lens

fr.: condensateur de lumière m.

ita.: condensatore m.

nem.: Sammellinse f

kônec -nca m v didaskalijah *oznaka za konec dramskega besedila*

ang.: end, finis

fr.: rideau m.

ita.: fine f.

nem.: Ende n

konferansjé -êja m → povezoválec (1)

konferansjéjka -e ž → povezoválka (1)

konservatórij -a m *višja, visoka umetniška šola za področje glasbe, gledališča* **PRIM.:** akademija, gledališka šóla, igrálska šóla

ang.: conservatory

fr.: conservatoire m.

ita.: conservatorio m., conservatorio m.

nem.: Konservatorium n

kontáktna improvizácia -e -e ž *plesna improvizacija, pri kateri je začetna spodbuda za gib, premik telesni stik med nastopajočimi* **PRIM.:** póstmodérni plés

ang.: contact improvisation

fr.: contact improvisation m.

ita.: contact improvisation m.

nem.: Kontaktimprovisation f

kontákt s pubblico -a -- -- m *psihološka povezava igralca z občinstvom* **S:** flúid **PRIM.:** govorjénje vstrán, nèbesédno izrážanje

ang.: audience-relationship, connecting with the audience

fr.: rapport scène-public m.

ita.: contatto con il pubblico m., relazione con il pubblico f.

nem.: Kontakt mit dem Publikum m

kónto -a m **1.** *določeno število sedežev, ki jih zakupijo podjetja* **PRIM.:** abonmá (2), abonmá in ízven, ízven in za podežélje

ang.: corporate seats*

fr.: places réservées aux entreprises f. pl.

ita.: posti riservati da aziende m. pl.

nem.: Firmenplätze m pl.

2. *neskl., obvestilo oznaka predstave, za katero del sedežev zakupijo podjetja* **PRIM.:** abonmá (2), abonmá in ízven, ízven in kónto, ízven in za podežélje

ang.: corporate performance*

fr.: spectacle réservé aux entreprises m.

ita.: posti riservati da aziende m. pl.

nem.: Aufführung für Firmen f

kóntralúč -lučí ž → protisvetlôba

kontrólka -e ž vaja, na kateri umetniški vodja in ustvarjalci preverjajo stopnjo pripravljenosti uprizoritve **S:** kontrólna vája **PRIM.:** generálka

ang.: run-through

fr.: répétition de contrôle f.

ita.: prova f.

nem.: Kontrollprobe f

kontrólna kabína -e -e ž nekdaj prostor v ozadju dvorane, v katerem spremišča predstavo režiser, dežurni **PRIM.:** dežúrni sédež

ang.: control booth, control room

fr.: cabine de régie f.

ita.: cabina di regia f.

nem.: Kontrollraum m, Regieraum m

kontrólna vája -e -e ž → kontrólka

konvencionálno gledališče -ega -a s gledališče, ki temelji na ustaljenih umetniških in organizacijskih načelih **PRIM.:** eksperimentálno gledališče, gledališka konvencija, konceptualno gledališče

ang.: conventional theatre*

fr.: théâtre conventionnel m.

ita.: teatro convenzionale m.

nem.: konventionelles Theater n

konverzacíjska dráma -e -e ž zlasti v 19. stol., v Evropi drama, ki prikazuje konflikte in značaje, zlasti v duhovitem, uglajenem dialogu **PRIM.:** bulvársko gledališče, salónska dráma

ang.: drawing-room drama

fr.: pièce de conversation f.

ita.: dramma convenzionale m.

nem.: Konversationsdrama n

konzóla -e ž → komándna míza (1, 2)

kòprodúkcija -e ž 1. sodelovanje dveh ali več umetniških ustanov, skupin pri ustvarjanju gledališke predstave, filma

ang.: co-production

fr.: coproduction f.

ita.: coproduzione f.

nem.: Koproduktion f

2. sodelovanje dveh ali več producentov pri zagotavljanju finančnih sredstev za posamezno gledališko predstavo, film

ang.: co-production

fr.: coproduction f.

ita.: coproduzione f.

nem.: Koproduktion f

kórdaks -a m (grš. κόρδαξ) v antiki razgrajaški ples, značilen za komedijo, mim

ang.: cordax

fr.: cordax f.

ita.: cordax m.

nem.: Kordax m

korég -a m 1. → vódja zbôra

2. v antični Grčiji *bogat meščan, ki plača stroške za opremo, vaje in nastope zbora, nadzira porabo sredstev* **PRIM.:** arhónt

ang.: choragus, choregus

fr.: chorège m.

ita.: choragus m.

nem.: Choregos m

kóreodráma -e ž *uprizoritev, navadno dramskega besedila, v kateri nastopajoči kot glavno izrazilo uporabljajo koreografirani gib, tudi govor, glasbo* **PRIM.:** gibálno gledalíšče, koreografija, plésno gledalíšče

ang.: choreodrama, dance drama

fr.: théâtre-danse m.

ita.: teatro danza m.

nem.: Choreodrama n

koreográf -a m *ustvarjalec koreografije* **PRIM.:** fízično gledalíšče, gibálno gledalíšče, glásbeno gledalíšče, plésno gledalíšče

ang.: choreograph(er)

fr.: chorégraphe m.

ita.: coreografo m.

nem.: Choreograph m

koreografija -e ž **1.** od začetka 20. stol. naprej *načrtovanje, oblikovanje, usklajevanje, uravnavanje gibov in premikov nastopajočih v času in prostoru z drugimi gledališkimi prvinami (glasbo, lučjo, sceno, kostumi)* **PRIM.:** balét, gibálno gledalíšče, plésno gledalíšče

ang.: choreography

fr.: chorégraphie f.

ita.: coreografia f.

nem.: Choreographie f

2. tako nastala plesna kompozicija

ang.: choreography

fr.: chorégraphie f.

ita.: coreografia f.

nem.: Choreographie f

3. od 17. stol. naprej *sistem znakov za zapisovanje gibov, plesa* **PRIM.:** balét, korévtika, plésna notácia

ang.: choreography

fr.: chorégraphie f.

ita.: coreografia f.

nem.: Choreographie f

4. na gledaliških plakatih in v gledališkem listu *koreograf, koreografinja* **PRIM.:** kostumográf, režisér, scenográf

ang.: choreography

fr.: chorégraphie f.

ita.: coreografia f.

nem.: Choreographie f

koreagráfinja -e ž *ustvarjalka koreografije* **PRIM.:** fízično gledalíšče, gibálno gledalíšče, glásbeno gledalíšče, plésno gledalíšče

ang.: choreograph(er)

fr.: chorégraphe f.

ita.: coreografa f.

nem.: Choreographin f

korepetitor -ja m *glasbenik, navadno pianist, ki pripravlja nastopajoče za izvedbo glasbenega dela uprizoritve*

ang.: accompanist, rehearsal pianist, répétiteur

fr.: répétiteur de théâtre m.

ita.: correpetitore m.

nem.: Korrepetitor m, Repetitor m

korepetitorka -e ž *glasbenica, navadno pianistka, ki pripravlja nastopajoče za izvedbo glasbenega dela uprizoritve*

ang.: accompanist, rehearsal pianist, répétiteur

fr.: répétitrice de théâtre f.

ita.: correpetitrice f.

nem.: Korrepetitorin f, Repetitorin f

korévt -a m (grš. *khoreutés*) v stari Grčiji *zborovski pevec ali plesalec v gledališču, pri obredju*

PRIM.: dionízije, ditirámb, ditirámski zbòr, korég (1), korévtika (1), vódja zbôra, zbòr (1), zboríst

ang.: choreutes

fr.: choreute m.

ita.: coreuta m.

nem.: Choreut m

korévtika -e ž 1. v stari Grčiji *zborovske pesmi ali plesi v gledališču, pri obredju* **PRIM.:** dionízije, ditirámb, ditirámski zbòr, korég (1), koreografija, korévt, zbòr

ang.: choreutic elements

fr.: choreutique f.

ita.: coreutica f.

nem.: Choreutik f

2. v plesni teoriji 20. stol., po R. Labanu *nauk o odnosih med telesom in prostorom* **PRIM.:** evkinéтика

ang.: choreutics

fr.: choreutique f.

ita.: coreutica f.

nem.: Choreutik f

korifêja -e ž 1. → vódja zbôra

2. *vodilni igralec, pevec, plesalec* **PRIM.:** prvák

ang.: headliner, leading (gentle)man

fr.: chorifée m.

ita.: corifeo m.

nem.: Koryphäe f

korító -a s *reflektor brez leče, z zrcalom, navadno s cevasto žarnico, ohišjem, okvirom za filtere in smučno zaslonko, ki daje razpršeno svetlobo* **PRIM.:** horizontální refléktor, světelní žlób za frónto, svôboda

ang.: flood(light)

fr.: tête du projecteur f.

ita.: riflettore (per luce diffusa) m.

nem.: Fluter m

GL.: ásimétrično korító, nizkonapétostno korító, simétrično korító

kostúm -a m *oblačilo nastopajočega, ki označuje dramsko osebo glede na njene psihične, značajske lastnosti, čas, družbeni položaj, modo, slog, tudi pomembna likovna prvina gledališča, filma* **PRIM.**: kostúmski rekvizit, osébni rekvizit

ang.: (stage) costume, (theatrical) costume

fr.: costume de théâtre m.

ita.: costume m.

nem.: Bühnenkostüm n, Kostüm n

GL.: ávtorica kostúmov, ávtor kostúmov, fantazijski kostúm, fúndus kostúmov, preglèd kostúmov, rímski kostúm, seznám kostúmov, skladíšče kostúmov, sloganvi kostúm, stílni kostúm, zgodovínski kostúm

kostumér -ja m nekdaj *kostumograf ali/in izdelovalec kostumov*

ang.: costumier

fr.: costumier m.

ita.: costumografo m.

nem.: Kostümbildner m, Kostümschneider m

kostumérka -e ž → kostumográfka

kostúmi -ov m mn. **1.** *oblačila nastopajočih v gledališki predstavi, filmu* **S:** kostúmska opréma

ang.: costumes

fr.: costumes f. pl.

ita.: costumi m. pl.

nem.: Kostüme n pl.

2. *na gledaliških plakatih in v gledališkem listu kostumograf* **PRIM.**: máska¹, scenográf

ang.: costumes

fr.: costumes f. pl.

ita.: costumi m. pl.

nem.: Kostüme n pl.

kostumírati -am dov. *opremiti nastopajočega s kostumom in osebnimi rekviziti* **PRIM.**: maskírati

ang.: to costume, to dress

fr.: costumer un comédien v.

ita.: vestire v.

nem.: kostümieren v.

kostumográf -a m *oblikovalec kostumov za gledališko predstavo, film* **PRIM.**: scenográf

ang.: costume designer

fr.: concepteur de costumes m., dessinateur de costumes m.

ita.: costumista m.

nem.: Kostümbildner m, Kostümdesigner m, Kostümzeichner m

kostumografija -e ž **1.** *oblikovanje kostumov za gledališko predstavo, film* **PRIM.**:

scenografija (1)

ang.: costume design

fr.: création de costumes f.

ita.: costumografia f.

nem.: Kostümdesign n, Kostümzeichnung f

2. *na umetniških šolah, univerzah študijski program za poklicno izobraževanje kostumografov*

PRIM.: filmska režija (2), gledališka režija (2), scenografija (2)

ang.: costume design

fr.: création de costumes f.

ita.: disegno m., progetto m., realizzazione costumi m.

nem.: Kostümdesign n, Kostümzeichnung f

3. na gledaliških plakatih in v gledališkem listu kostumograf **PRIM.:** scenográf

ang.: costume design

fr.: costumes f. pl.

ita.: costumi m. pl.

nem.: Kostümdesign n, Kostümzeichnung f

kostumográfinja -e ž → kostumográfka

kostumográfkа -e ž oblikovalka kostumov za gledališko predstavo, film **S:** kostumérka, kostumográfinja **PRIM.:** scenográfka

ang.: costume designer

fr.: conceptrice de costumes f., dessinatrice de costumes f.

ita.: costumista f.

nem.: Kostümbildnerin f, Kostümdesignerin f, Kostümschneiderin f, Kostümzeichnerin f

kostúmska delávnička -e -e ž delavnica za izdelovanje kostumov **PRIM.:** krojáčnica, žénska krojáčnica

ang.: costume department, costume (work)shop

fr.: atelier de costumes m.

ita.: sartoria f.

nem.: Kostümwerkstatt f

kostúmska opréma -e -e ž oblačila nastopajočih v gledališki predstavi, filmu **S:** kostúmi (1)

ang.: costumes, dress

fr.: costumes f. pl.

ita.: costumi m. pl.

nem.: Kostümausstattung f

GL.: organizátorka kostúmske opréme, organizátor kostúmske opréme

kostúmska skíca -e -e ž → kostúmski osnútek

kostúmska vája -e -e ž vaja, na kateri kostumograf s sodelavci in režiser preverjajo kostume nastopajočih

ang.: costume fitting, costume parade, costume rehearsal, dress parade

fr.: couturière f., répétition en costumes f.

ita.: prova costumi f.

nem.: Kostümprobe f

kostúmski fúndus -ega -a m 1. kostumi, ki se hranijo za ponovno uporabo **S:** fúndus kostúmov **PRIM.:** scénski fúndus (1)

ang.: costume stock

fr.: stock de costumes m.

ita.: deposito costumi m.

nem.: Kostümfundus m

2. prostor za hranjenje takih kostumov **S:** fúndus kostúmov, skladíšče kostúmov **PRIM.:** pohištveni fúndus, rekvizitní fúndus, scénski fúndus

ang.: costume storage

fr.: local de stockage des costumes m.

ita.: magazzino dei costumi m.

nem.: Kostümfundus m

kostúmski osnútek -ega -tka m s skico (*risbo, sliko*) predstavljena zasnova kostuma **S:**

kostúmska skica PRIM.: kostumograf, scénski osnútek

ang.: costume sketch

fr.: esquisse de costume f.

ita.: bozza di un costume f.

nem.: Kostümentwurf m

kostúmski rekvizít -ega -a m *rekvizit, ki kot del kostuma dopoljuje vidno podobo*

nastopajočega PRIM.: osébni rekvizít

ang.: accessory, personal prop(erty)

fr.: accessoire de costume m.

ita.: accessorio m.

nem.: Kleidungsrequisit n

kot gost K: k. g. na gledaliških plakatih in v gledališkem listu *igralec, režiser, angažiran za določeno predstavo v gledališču, v katerem ni redno zaposlen*

ang.: by special permission, guest appearance, guest artist, guest performance

fr.: en représentation

ita.: con la partecipazione di

nem.: als Guest

kótна opóra -e -e ž *lesen ali kovinski okvir za opiranje kulis, navadno trikotne oblike, s šarnirji pritrjen na kuliso, spodaj obtežen ali z odrskim svedrom pritrjen na odrska tla*

ang.: (brace) jack, French brace, (French) jack, (stage) jack

fr.: châssis m.

ita.: telaio m.

nem.: Winkelstütze f

kotúrn -a m v antičnem grškem gledališču *obuvalo igralcev v tragediji z močno odebeljenim podplatom, ki omogoča boljšo slišnost in vidnost* **PRIM.:** krépida

ang.: buskin, cothurnus

fr.: cothurne m.

ita.: coturno m.

nem.: Kothurn m

koturnáta -e ž v antičnem grškem gledališču *tragedija, imenovana po starogrškem obuvalu koturnu* **PRIM.:** grška tragéđija, krepidáta

ang.: cothurnate tragedy*

fr.: cothurnata f.

ita.: coturnata f.

nem.: Kothurn m

kozlôvska pésem -e -smi ž *pri starih Grkih obredna pesem v čast boga Dioniza, iz katere se je verjetno razvila tragedija in jo izvajajo v kozlovske kože oblečeni satiri* **PRIM.:** dionízije, ditirámb, ditirámski zbòr, sátirska ígra

ang.: goat song

fr.: chant des satyres m.

ita.: canto dei satiri m.

nem.: Bocklied n

kràj dogájanja krája -- m → prizorišče (1)

kraljévi balét -ega -a m v 17. stol., na dvoru francoskega kralja Ludvika XIV. *dvorni balet, v katerem nastopa kralj, obdan s plemstvom in poklicnimi plesalci, uprizarjan ob glasbi z razkošno*

baročno kostumografijo in scenografijo **S:** ballet du Roi **PRIM.:** balétna komédijska predstava, kómični balét kraljice

ang.: royal ballet

fr.: ballet du Roi m.

ita.: balletto del Re m.

nem.: königliches Ballett n

kraljévo gledališče -ega -a s zgod. gledališče, pogosto v kraljevi rezidenci, ki ga ustanovali ali financirajo kralj **PRIM.:** dvórno gledališče

ang.: royal theatre, theatre royal

fr.: théâtre royal m.

ita.: teatro di corte m., teatro reale m.

nem.: Hoftheater n, königliches Theater n

kraljévska igra -e -e ž zlasti pri W. Shakespearju dramsko besedilo z vladarjem kot glavno osebo

PRIM.: histórija

ang.: royal play*

fr.: chronique royale f.

ita.: dramma reale m.

nem.: Königsspiel n

krép -a m volna ali topotno obdelani naravni ali umetni lasje za izdelavo brkov ali brade

PRIM.: lasúlja

ang.: crêpe hair

fr.: crêpe de laine f.

ita.: crêpe di lana f.

nem.: Kunsthaar m, Kunsthareen m pl.

krépida -e ž v antičnem rimskem gledališču obuvalo igralcev v tragediji **PRIM.:** kotúrnica

ang.: crepida

fr.: crepida f.

ita.: crepida f.

nem.: Crepida f

krepidáta -e ž v antičnem rimskem gledališču tragedija, temelječa na grški mitologiji, imenovana

po rimskem obuvalu krepidi **PRIM.:** koturnáta, rímska tragédia

ang.: fabula crepidata

fr.: fabula crepidata f.

ita.: fabula crepidata f.

nem.: Fabula crepidata f

krétnja -e ž → gésta

krílna kulísa -e -e ž kulisa, ki je pod širokim kotom glede na portalno odprtino pritrjena na stransko kuliso **PRIM.:** dvókrílna kulísa, portálna stránska kulísa, stránska kulísa

ang.: return, splayed wing

fr.: châssis aux ailes m.

ita.: quinta a due ali f.

nem.: (schräg angeordnete) Kulisse f

kriminálka -e ž 1. dramsko besedilo, scenarij o umoru, ropu, navadno usmerjeno v razkrivanje storilca **PRIM.:** grozljívka, žánr

ang.: crime drama, mystery, whodunit

fr.: pièce policière f.

ita.: giallo m., testo poliziesco m.

nem.: Krimi m, Kriminaldrama n

2. uprizoritev takega besedila ali film s tako vsebino **PRIM.:** grozljívka, žánr

ang.: crime drama, mystery, whodunit

fr.: pièce policière f.

ita.: giallo m., poliziesco m.

nem.: Krimi m, Kriminaldrama n, Kriminalfilm m

krínka -e ž pripomoček, s katerim si igralec zakrije obraz, da spremeni, prikrije svojo identiteto **PRIM.:** máska¹ (2)

ang.: disguise

fr.: masque m.

ita.: maschera f.

nem.: Maske f

krítje -a s žarg. → krítna kulísa

krítna kulísa -e -e ž kulisa, ki zakriva pogled v zaodrje **S:** žarg. krítje

ang.: backing (flat), masking (flat)

fr.: coulisse de fond f.

ita.: quinta di fondo f.

nem.: Hintersetzer m

krítna létev -e -tve ž tanka letev ali pas iz vezane plošče za prekrivanje stika dveh kulis

ang.: (backing) plate, Dutchman, (masking) plate

fr.: mouchoir m.

ita.: piastra di chiusura f.

nem.: Schlagleiste f, Sperrplatte f

križ -a m → vodilo

krojáč -a m izdelovalec zlasti moških gledaliških kostumov **PRIM.:** krojačica, krojáčnica, šivilja

ang.: cutter, tailor

fr.: costumier m.

ita.: sarto m.

nem.: Herrenschneider m, Schneider m, Theaterschneider m

krojačica -e ž izdelovalka zlasti moških gledaliških kostumov **PRIM.:** krojáč, krojáčnica, šivilja

ang.: cutter

fr.: costumièr e.

ita.: sarta f.

nem.: Herrenschneiderin f, Schneiderin f

krojáčnica -e ž delavnica za izdelovanje gledaliških kostumov

ang.: costume department, costume (work)shop

fr.: atelier de costumes m.

ita.: sartoria f.

nem.: Schneiderei f, Schneiderwerkstatt f

GL.: môška krojáčnica, vódja krojáčnice¹, vódja krojáčnice², žénska krojáčnica

krompírjevska tragéđija -e -e ž parodija na klišejske tragedije z lutkami iz krompirja

PRIM.: improvizirana lútka

ang.: potato-puppet tragedy*

fr.: tragédie de marionnettes de pomme de terre f.

ita.: tragedia con marionette fatte di patate f.

nem.: Kartoffelkomödie f

krónika -e ž po W. Shakespearju in J. Baleu *igra, ki temelji na zgodovinskih dogodkih, navadno predstavljenih po časovnem zaporedju* **PRIM.:** kraljevska ígra, zgodovínska dráma

ang.: chronicle (play), history (play)

fr.: chronique royale f.

ita.: dramma storico m.

nem.: Chronik f

króžni bárvni filter -ega -ega -tra m → bárvno koló

króžni horizont -ega -a m *horizont v enem kosu, ki v loku s treh strani omejuje igralno ploskev* **PRIM.:** horizont, horizontni prospékt, kúpolasti horizont, panorámski horizont, prospékt

ang.: cyc(lorama), cyke

fr.: cyclorama m.

ita.: ciclorama m.

nem.: Rundhorizont m

kŕstna uprizoritev -e -tve ž *prva uprizoritev dramskega besedila nasploh, v določeni državi*

S: príva postavitev na óder, príva uprizoritev **PRIM.:** práizvédba (1, 2)

ang.: world première

fr.: première mondiale f.

ita.: prima f., prima mondiale f.

nem.: Erstaufführung f

kulísa -e ž *premičen stoječ ali viseč dvodimenzionalni scenski element, navadno poslikan, za oblikovanje prizorišča, zakrivanje zaodrja, ustvarjanje vtisa globine* **PRIM.:** kulísní óder, prospékt, sofita

ang.: flat

fr.: châssis m.

ita.: quinta f.

nem.: Kulisse f, Wand f

GL.: dvókrílna kulísa, francóska kulísa, fúndus kulís, kašírana kulísa, krílna kulísa, krítna kulísa, kulísa z ôknom, kulísa z vráti, měhka kulísa, paravánska kulísa, pomíčna kulísa, portálna kulísa, portálna stránska kulísa, poševne kulíse, prirôčno skladíšče kulís, silhuétta kulísa, skladíšče kulís, smúčna kulísa, stránska kulísa, trda kulísa, vrtljíva kulísa, vzporédné kulíse, zakulíse, zložljíva kulísa, zvóčna kulísa

kulisárna -e ž **1.** *delavnica za izdelovanje kulis* **S:** zastar. kulisárnicia **PRIM.:** delávnička za rekvizíte

ang.: (construction) (work)shop, scene(ry) workshop

fr.: atelier de châssis m.

ita.: laboratorio delle quinte m.

nem.: Dekorationswerkstatt f, Kulissenwerkstatt f

2. *prostor za hrambo kulis* **PRIM.:** scénski fúndus (2)

ang.: flat storage

fr.: dépôt des châssis m.

ita.: deposito delle quinte m.

nem.: Kulissenfundus m

kulisárnicia -e ž zastar. → kulisárna (1)

kulísa z ôknom -e --- ž *kulísa z odprtino, v katero je vložen okvir z okenskimi krili* **PRIM.:**

kulísa z vráti

ang.: window flat

fr.: châssis avec fenêtre **m.**

ita.: quinta con finestra **f.**

nem.: Fensterkulisse **f**, versteifte Dekorationswand **f**

kulísa z vráti -e -- -- ž *kulisa z odprtino, v katero je vložen okvir z vratnim krilom* **PRIM.:**

kulísa z ôknom

ang.: door flat

fr.: châssis avec porte **m.**

ita.: quinta con porta **f.**

nem.: Türkulisse **f**, versteifte Dekorationswand **f**

kulínsna scéna -e -e ž *scena, sestavljena iz kulis*

ang.: wing scenery, wing set

fr.: scène aux coulisses **f.**

ita.: scena composta da quinte **f.**

nem.: Versatzstückdekoration **f**

kulínsni fúndus -ega -a **m** → scénski fúndus (1, 2)

kulínsni óder -ega ódra **m** od začetka 17. stol. naprej *oder s prospektom v ozadju in vzporedno s*

portalno odprtino postavljenimi smučnimi stranskimi kulisami, ločenimi z ulicami **PRIM.:**

baróčni óder, škátlasti óder

ang.: chariot-and-pole stage, wing-and-drop stage

fr.: scène aux coulisses **f.**

ita.: scenografia a quinte **f.**

nem.: Kulissenbühne **f**

kulísníbar -ja **m** žarg. → ódrski délavec

kulminácia -e ž → vŕh

kultúrno izvájanje -ega -a **s** *performativni dogodek, ki poteka po določenih pravilih, v določenem prostoru, času in udeležencem omogoča izmenjavo izkušenj, pomembnih za oblikovanje njihove identitete* **PRIM.:** gledališka predstava, perfórmans, performatívnost

ang.: cultural performance

fr.: cultural performance **f.**

ita.: performance culturale **f.**, rappresentazione culturale **f.**

nem.: kulturelle Veranstaltung **f**

kuplét -a **m** *govorjena ali peta pesem z refrenom, navadno sestavina vodvila, kabareta, mjuzikla, operete* **PRIM.:** lírski vlóžek, sông, vlóžna pésem

ang.: song

fr.: couplet **m.**

ita.: ritornello **m.**, strofa **f.**

nem.: Couplet **n**

kúpolasti horizont -ega -a **m** *horizont, ki v loku obdaja igralno ploskev in se navzgor zaključuje v kupolo* **PRIM.:** horizont, horizontni prospékt, króžni horizont, panorámski horizont, prospékt

ang.: dome (cyclorama), dome (horizon), heaven

fr.: coupole **m.**

ita.: orizzonte a cupola **m.**

nem.: Kuppelhorizont **m**, Rundhorizont **m**

kurúma nínjo -e -- ž *po 1970 vpliv na evropsko lutkarstvo tradicionalno japonsko lutkovno gledališče, v katerem animator sedi na posebnem vozičku, z eno roko vodi lutkino glavo, z*

drugo lutkino desno roko, lutkine noge so pritrjene na njegove noge **S:** vozíckaste lútke
PRIM.: bunráku

ang.: Kuruma Ningyo
fr.: kuruma ningyo m.
ita.: Kuruma Ningyo m.
nem.: Kuruma Ningyo m

kvásta -e ž blazinica za nanašanje pudra, navadno iz tekstila **PRIM.: máska**¹

ang.: powder puff
fr.: houppe à poudre f.
ita.: batuffolo per cipiria m.
nem.: Puderquaste f

laboratórijsko gledališče -ega -a s **1.** po J. Grotowskem eksperimentalno gledališče, v katerem ustvarjalci študijsko raziskujejo, preizkušajo zlasti igralske metode **S:** gledališče laboratórij **PRIM.: stúdio** (1)

ang.: lab(oratory) theatre
fr.: théâtre-laboratoire m.
ita.: teatro laboratorio m.
nem.: Theaterlabor n, Theater-Laboratorium n
2. po J. Grotowskem študijski postopek, v katerem ustvarjalci raziskujejo, preizkušajo igralske metode, ne nujno za javno predstavitev **S:** gledališče laboratórij **PRIM.: eksperimentálno gledališče, stúdio** (1)
ang.: theatre lab(oratory)
fr.: théâtre-laboratoire m.
ita.: teatro laboratorio m.
nem.: Theater-Laboratorium n

lahkôtna konverzacíjska ígra -e -e -e ž igra z lahketnejšo vsebino in duhovitim, uglajenim dialogom **PRIM.: konverzacíjska dráma**

ang.: party piece, piece of fluff
fr.: pièce de conversation légère f.
ita.: composizione di conversazione leggera f.
nem.: leichtes Konversationsstück n

lahkôtni repertoár -ega -ja m repertoar, sestavljen iz predstav, zlasti za zabavo **PRIM.: komerciálno gledališče**

ang.: light(weight) repertoire
fr.: répertoire léger m.
ita.: repertorio leggero m.
nem.: flottes Repertoire n, leichtes Repertoire n

lahkožívec -vca m nekdaj igralec, primeren za radožive, veseljaške vloge **S:** bonvivant **PRIM.: igrálska stróka**

ang.: bon-vivant, dandy
fr.: bonvivant m.
ita.: bonvivant m., farfallone m.
nem.: Bonvivant m, Lebemann m

lahkožívka -e ž nekdaj igralka, primerna za radožive, veseljaške vloge **PRIM.: igrálska stróka**

ang.: demi-monde, midinette
fr.: midinette f.
ita.: midinette f.

nem.: Midinette f

lájnati besedílo -am -- nedov. žarg., v zvezi z igralcem *brez osebnega odnosa, interpretacije*

brati ali govoriti na pamet naučeno besedilo S: žarg. lájnati tékst

ang.: to read in monotone, to recite a text, to speak in monotone

fr.: débiter un texte v.

ita.: interpretare in modo monotono v.

nem.: Text herunterleiern v., Text monoton vorlesen v.

lájnati tékst -am -- nedov. žarg. → žarg. lájnati besedílo

lájšta -e ž žarg. → létev (1, 2)

lájštati -am nedov. žarg. → létviti

lájtmotív -a tudi leitmotiv -a [lájtmotív] m → vodílni motív

lájtšôv -a tudi light show -- -a [láj tšôv] m (ang. light show *igra luči*) barvni svetlobni efekti med potekom prireditve ali predstave PRIM.: bárvni filter, bárvno koló, refléktor

ang.: light show

fr.: lightshow m.

ita.: light show m.

nem.: Lichtershow f, Lichtshow f

laméla -e ž 1. kovinska ali lesena plošča, obešena na strop pod določenim kotom za uravnavanje akustičnosti gledaliških, koncertnih dvoran

ang.: panel

fr.: lamelle f.

ita.: pannello acustico m.

nem.: Lamelle f

2. ploščica za uravnavanje širine svetlobnega snopa pri irisni zaslonki PRIM.: refléktor

ang.: blade

fr.: lamelle f.

ita.: lama f.

nem.: Lamelle f

GL.: akústična laméla

larmojántna komédiјa -e -e ž zastar. → solzáva komédiјa

láserska scenografija -e -e ž oblikovanje scene z laserskimi žarki

ang.: laser design

fr.: décors laser m. pl.

ita.: scenografia ad effetti laser f.

nem.: Laserdesign n

lásna spirála -e -e ž kovinska vzmet za pričvrstitev lasnih dodatkov v naravne lase nastopajočega S: žarg. lásní fédrček PRIM.: lásní vlóžek

ang.: (hair) spring

fr.: spirale pour cheveux f.

ita.: spirale per capelli f.

nem.: Haarfeder f

lásnica -e ž kovinska sponka za pričvrstitev lasulje na glavo nastopajočega PRIM.: képer trák

ang.: (hair) pin

fr.: épingle à perruque f.

ita.: pettinino per parrucca m.

nem.: Haarnadel f, Klemme f

lásni fédrček -ega -čka m žarg. → lásna spirála

lásni vlóžek -ega -žka m pripomoček iz naravnih ali umetnih las, ki se vpne v lase nastopajočega **PRIM.:** lasúlja, tupé

ang.: hair extension

fr.: extension de cheveux f.

ita.: extensión per capelli f.

nem.: Haarteil m, Haarverlängerung f

lasúlja -e ž pripomoček iz umetnih ali naravnih las, s katerim se v celoti prekrije lasišče nastopajočega **S:** zastar. períka **PRIM.:** lásni vlóžek, tupé

ang.: (peri)wig, peruke (star.)

fr.: perruque f.

ita.: parrucca f.

nem.: Perücke f

GL.: délna lasúlja

lasúljar -ja m izdelovalec lasulj, brad in brkov za nastopajoče **PRIM.:** maskér

ang.: wig-maker, wig-master

fr.: perruquier m.

ita.: parrucchiere m.

nem.: Perückenmacher m

lasúljarka -e ž izdelovalka lasulj, brad in brkov za nastopajoče **PRIM.:** maskérka

ang.: wig-maker, wig-mistress

fr.: perruquière f.

ita.: parrucchiera f.

nem.: Perückenmacherin f

lasuljárna -e ž delavnica za izdelovanje lasulj nastopajočih **S:** lasuljárska delávnica, zastar. lasuljárnica **PRIM.:** gledališke delávnice

ang.: wig (work)shop

fr.: atelier de perruques m.

ita.: laboratorio di parrucche m.

nem.: Perückenatelier n

lasuljárnička -e ž zastar. → lasuljárna

lasuljárska delávnica -e -e ž → lasuljárna

láta -e ž → létev (1, 2)

látati -am nedov. → létviti

lazzo -a [ládzo] m (ita.) commedia dell'arte kratek šaljiv vložek, temelječ na igralski improvizaciji, pogosto brez vsebinske povezave z glavnim komedijskim dogajanjem **PRIM.:** búrla

ang.: lazzo

fr.: lazzi m.

ita.: lazzo m.

nem.: Lazzo m

léča -e ž vbočeno ali izbočeno optično steklo v reflektorju za usmerjanje in lomljene svetlobnega snopa **PRIM.:** kondénzor, objektív

ang.: lens

fr.: lentille f.

ita.: lente f.

nem.: Linse f

legéndna dráma -e -e ž drama, temelječa na dogodkih iz življenja svetnikov **PRIM.:**

comedia de santos, mirákel, zgodovínska dráma

ang.: legend-drama*

fr.: drame-légende m.

ita.: dramma agiografico m.

nem.: Legendendrama n

leitmotiv -a [lájtmotív] m gl. lájtmotív

léktor -ja m strokovnjak, ki skupaj z režiserjem in drugimi sodelavci določi jezikovno-stilno in govorno obliko besedila za uprizoritev, snemanje in skrbi za njegovo govorno uresničitev v gledališki predstavi, filmu, radijski, televizijski igri **PRIM.:** jezikovni svetoválec, léktorska vája

ang.: vocal coach, voice coach

fr.: lecteur m.

ita.: lettore m., vocal coach m.

nem.: Lektor m

léktorica -e ž strokovnjakinja, ki skupaj z režiserjem in drugimi sodelavci določi jezikovno-stilno in govorno obliko besedila za uprizoritev, snemanje in skrbi za njegovo govorno uresničitev v gledališki predstavi, filmu, radijski, televizijski igri **PRIM.:** jezikovna svetoválka, léktorska vája

ang.: vocal coach, voice coach

fr.: lectrice f.

ita.: lettrice f., vocal coach f.

nem.: Lektorin f

lektoríranje -a s → lektúra (1, 2)

léktorska vája -e -e ž 1. bralna vája, na kateri lektor skupaj z režiserjem, dramaturgom, igralci določi jezikovno-stilno in govorno obliko besedila za uprizarjanje, filmsko, televizijsko, radijsko snemanje **PRIM.:** brálna vája, čítanie besedila, dramatúrška číta, izréka (2), lektúra (1), vája za mízo

ang.: reading rehearsal*

fr.: répétition avec le lecteur f.

ita.: prova lettura con il lettore f.

nem.: Probe mit Lektor f

2. vája, na kateri lektor skrbi za pravorečno, stavčnofonetsko in funkcijsko primeren govor igralcev, za govorno podobo gledališke predstave, filma, radijske, televizijske igre **PRIM.:** drámski gôvor, glás (1, 2), izréka (2), lektúra (2), nèbesédno izrážanje, ódrski gôvor (1)

ang.: reading rehearsal*

fr.: répétition avec le lecteur f.

ita.: prova lettura con il lettore f.

nem.: Probe mit Lektor f

lektúra -e ž 1. jezikovno-stilna in govorna (knjižna, neknjižna izreka) priprava besedila za uprizoritev, film, televizijsko, radijsko snemanje, ustvarjena v sodelovanju z režiserjem in drugimi sodelavci S: lektoríranje **PRIM.:** dramatúrška číta, léktorska vája, nèinterpretatívo bránje, pôva brálna vája, vája za mízo

ang.: scoring the script, scoring the text

fr.: lecture f.

ita.: lettura teatrale f.

nem.: Lektüre f

2. preverjanje igralčeve izreke (pravorečje, razločnost, slišnost), funkcionalne rabe slušnih in vidnih prvin govora v odrskih okoliščinah, pri snemanju, usklajevanje govora z drugimi izrazili, oblikovanje končne govorne podobe gledališke predstave, filma, televizijske, radijske igre **S:** lektoriranje **PRIM.:** drámski gôvor, glás (1, 2), nèbesédnò izrážanje, órski gôvor (1), režija dialóga, vája na ódru

ang.: scoring the script, scoring the text

fr.: lecture f.

ita.: lettura f.

nem.: Lektüre f

Lépljenka -e ž 1. uprizoritev, sestavljeni iz različnih, med seboj neskladnih delov **S:** koláž

PRIM.: kabarét (3), montáža

ang.: collage

fr.: collage m.

ita.: collage m.

nem.: Collage f

2. scenarij za tako uprizoritev **PRIM.:** kabarét (2)

ang.: collage

fr.: collage m.

ita.: collage m.

nem.: Collage f

3. umetniški postopek, temelječ na združevanju različnih neskladnih prvin **S:** koláž

PRIM.: montáža

ang.: collage

fr.: collage m.

ita.: collage m., montaggio m.

nem.: Collage f

Léssingova dramaturgija -e -e ž po dramatiki G. E. Lessinga in njegovem delu Hamburška

dramaturgija dramaturgija nemške meščanske tragedije z opuščanjem verza, idealnega junaka in klasicističnih pravil po zgledu W. Shakespearja in D. Diderota **PRIM.:** klasicistična dramaturgija

ang.: Lessing's dramaturgy

fr.: dramaturgie de Lessing f.

ita.: drammaturgia lessingiana f.

nem.: Dramaturgie von Lessing f, Lessingsche Dramaturgie f

Letálna napráva -e -e ž naprava za dvig igralcev ali predmetov nad oder za ponazarjanje

lebdenja, letenja **PRIM.:** deus ex machina

ang.: flying machinery

fr.: machine volante f.

ita.: carrucola per sollevamento degli attori f., macchina per volare f.

nem.: Flugmaschine f

Létev -tve ž 1. daljši kos lesa, kovine, navadno pravokotnega prereza, ki se uporablja za izdelavo scenskih elementov, zlasti kulis, njihovo utrjevanje, povezovanje in podpiranje **S:** žarg. lájšta, láta

ang.: batten, stile

fr.: latte f.

ita.: assicella di legno f.

nem.: Leiste f

2. nekdaj sestavni del vlaka **S:** žarg. lájšta, láta

ang.: bar(rel), (pipe) batten

fr.: latte f.

ita.: latta f.

nem.: Leiste f

GL.: krítna létev, merílna létev, opórna létev, pokônčna létev, préčna utrjevalna létev, utrjevalna létev, vzdôlžna utrjevalna létev

létno gledalíšče -ega -a s → polétno gledalíšče (1, 2)

létviti -im nedov. z letvijo, letvami vezati in utrjevati kulise med seboj **S:** žarg. lájštati, látatí

ang.: to batten (out)

fr.: latter v.

ita.: comporre v., costruire v.

nem.: versteifen v.

lèv lêva m žarg., zastar. večja, pomembnejša vloga **PRIM.:** diréktorska vlóga, pès, šárža

ang.: fat part, plum

fr.: rôle de premier plan m.

ita.: ruolo di primo piano m.

nem.: größere Rolle f, Hauptrolle f

lévo sprédaj prisl. **1.** v evropskem gledališču, gledano iz dvorane na oder *levi del odra spredaj*

PRIM.: lévo zádaj

ang.: down(stage) right

fr.: face jardin m.

ita.: davanti a sinistra m.

nem.: vorne links

2. v angleškem gledališču, gledano z odra v dvorano *levi del odra spredaj* **PRIM.:** désno sprédaj, désno zádaj, lévo zádaj, v sredini sprédaj, v sredini zádaj

ang.: down(stage) left

fr.: face cour m.

ita.: davanti a sinistra m.

nem.: vorne links

lévo zádaj prisl. **1.** v evropskem gledališču, gledano iz dvorane na oder *levi del odra zadaj* **PRIM.:** lévo sprédaj

ang.: up(stage) right

fr.: lointain jardin m.

ita.: sul fondo a destra

nem.: hinten links

2. v angleškem gledališču, gledano z odra v dvorano *levi del odra zadaj* **PRIM.:** désno sprédaj, lévo sprédaj, v sredini sprédaj, v sredini zádaj

ang.: up(stage) left

fr.: lointain cour m.

ita.: sul fondo a sinistra

nem.: hinten links

libretist -a m avtor libreta **PRIM.:** dramátik, ópera, scenarista

ang.: librettist

fr.: librettiste d'opéra m.

ita.: librettista m.

nem.: Librettist m

libretístka -e ž avtorica libreta **PRIM.:** dramatičarka, ópera, scenaristka

ang.: librettist

fr.: librettiste d'opéra f.

ita.: librettista f.

nem.: Librettistin f

libréto -a m 1. *dramsko besedilo, namenjeno uprizarjanju opere, operete, oratorija* **PRIM.:**

drámsko besedílo, scenář

ang.: libretto

fr.: livret m.

ita.: libretto m.

nem.: Libretto m, Textbuch n

2. *scenarij za balet, pantomimo*

ang.: libretto

fr.: livret m.

ita.: libretto m.

nem.: Libretto m

3. *tiskana knjižica s takim besedilom*

ang.: libretto

fr.: livret m.

ita.: libretto m.

nem.: Libretto m

líčenje -a s *nanašanje ličil na obraz, telo nastopajočega* **PRIM.:** máska¹, tén, teníranje

ang.: make-up

fr.: maquillage m.

ita.: trucco m.

nem.: Schminken n

GL.: líčenje očí

líčenje očí -a -- s *senčenje vek v raznih barvah, obroba očesa s tušem, nanos barvila na trepalnice, obrvi nastopajočega* **PRIM.:** máska¹

ang.: eye make-up

fr.: maquillage des yeux m.

ita.: trucco degli occhi m.

nem.: Augen-Make-up n

light show -- -a [lájt šôv] m (ang.) gl. lájtšôv

likálnik -a m *električni pripomoček za glajenje las s toplo toploto* **PRIM.:** lasúlja

ang.: flat iron

fr.: fer à repasser m.

ita.: ferro a stiro m.

nem.: Glätteisen n, Haarglätter m

líkovna dramaturgija -e -e ž *oblikovanje vidnih prvin uprizoritve z izborom materialov, barv, oblik na podlagi dramskega besedila, uprizoritvenega koncepta* **PRIM.:** kostumografija, líkovna opréma prizorišča, scenografija

ang.: visual dramaturgy

fr.: dramaturgie plastique f.

ita.: drammaturgia plastica f.

nem.: Bilddramaturgie f

líkovna opréma prizorišča -e -e -- ž *scenski elementi, ki ustvarjajo prizorišče za uprizoritev* S: scéna (3), scenografija (3), scénska opréma

ang.: (stage) design
fr.: décors **m. pl.**
ita.: scenografia **f.**
nem.: Bühnenbild **n**

líkovna zasnôva -e -e ž **1.** skice za lutke, sceno in kostume kot izhodišče za izdelavo **S:**

líkovni koncept PRIM.: líkovna dramaturgija

ang.: design concept
fr.: conception de spectacle de marionnettes **f.**
ita.: ideazione artistica per spettacolo di marionette **m.**
nem.: Design **n**, Entwurf **m**
2. na gledaliških plakatih in v gledališkem listu avtor lutk, scene in kostumov **S:** líkovni koncept
ang.: design
fr.: conception de spectacle de marionnettes **m.**
ita.: ideazione artistica **f.**
nem.: Design **n**

líkovni koncept -ega -a **m** → líkovna zasnôva (1, 2)

lílek -a **m** nav. dv., v povezavi z ženitovanjskimi običaji na Ptaju lutka na lesenem vodilu, navadno brez obraza, vodená izpod klopi, predstavljaljajoča kmeta, ki se prepira in pretepa, navadno zaradi meje **S:** káčji lév

ang.: lilek
fr.: lilek **m.**
ita.: lilek **m.**
nem.: Lilek **m**

líliput -a **m** žarg. zelo majhen reflektor **PRIM.:** máli projekcíjski refléktor

ang.: baby spot(light), birdie
fr.: spot **m.**
ita.: spottino **m.**
nem.: Liliput **n**

limonáda -e ž vsebinsko prazno gledališko, filmsko delo s črno-belim prikazovanjem likov, z ljubezensko, družinsko tematiko, srečnim koncem **PRIM.:** ganljívka, melodráma (3)

ang.: tear-jerker
fr.: bluette **f.**
ita.: commedia edulcorata **f.**
nem.: Schnulze **f**

lineárna kompozícia dráme -e -e -- ž → lineárna zgrádba dráme

lineárna zgrádba dráme -e -e -- ž zgradba drame, pri kateri si dogajalne enote sledijo v naravnem časovnem zaporedju **S:** lineárna kompozícia dráme

ang.: linear (dramatic) structure
fr.: structure dramatique linéaire **f.**
ita.: struttura drammatica lieare **f.**
nem.: lineare (dramatische) Struktur **f**
GL.: nelineárna zgrádba dráme

línia dogájanja -e -- ž → dramatúrška línia

línia dramatúrške grádnej -e --- ž → dramatúrška línia

línija glávne zavése -e -- -- ž portalni črti odra vzporedna črta, nad katero je obešena glavna zavesa

ang.: curtain line

fr.: ligne du rideau principal f.

ita.: linea del spiaro f.

nem.: Linie des Hauptvorhangs f

lírična dráma -e -e ž drama z močnimi čustvenimi prvinami

ang.: lyric(al) drama

fr.: drame lyrique m.

ita.: dramma lirico m.

nem.: lyrisches Drama n

lírična komédiya -e -e ž komedija z močnimi čustvenimi prvinami

ang.: lyric(al) comedy

fr.: comédie lyrique f.

ita.: commedia lirica f.

nem.: lyrische Komödie f

lírični vlóžek -ega -žka m del dramskega besedila z močnimi čustvenimi prvinami **PRIM.:**

írski vlóžek

ang.: lyric(al) passage

fr.: intermède lyrique m.

ita.: intermezzo lirico m.

nem.: lyrisches Zwischenstück n

lírska dráma -e -e ž drama z lirskimi prvinami, navadno v verzih ali ritmizirani prozi **S:**

pésniška dráma, poétična dráma **PRIM.:** drámska pesnitév, épska dráma

ang.: lyric(al) drama, lyric(al) verse, poetic(al) drama, poetic(al) verse

fr.: drame poétique m.

ita.: dramma lirico m., dramma poetico m.

nem.: lyrisches Drama n, poetisches Drama n

lírska ópera -e -e ž v 2. pol. 19. stol., v Franciji opera, ki temelji zlasti na prikazovanju močnih čustev, sprva tudi z recitativom **PRIM.:** vélika ópera

ang.: lyric opera, opéra lyrique

fr.: drame lyrique m.

ita.: opéra lyrique f.

nem.: lyrische Oper f

lírski vlóžek -ega -žka m pesemski vložek v dramskem besedilu **PRIM.:** kuplét, vlóžna pésem

ang.: poetic(al) passage

fr.: intermède poétique m.

ita.: intermezzo poetico m.

nem.: lyrische Einlage f

lístna sofíta -e -e ž → zeléna sofíta

literárna dramaturgíja -e -e ž dramaturgija, ki proučuje dramska besedila kot književna dela **PRIM.:** deskriptívna dramaturgija, literárno gledališče

ang.: literary dramaturgy*

fr.: dramaturgie littéraire f.

ita.: drammaturgia letteraria f.

nem.: literarische Dramaturgie f

literárna predlóga -e -e ž *književno delo kot podlaga za gledališko predstavo, film, radijsko, televizijsko igro* PRIM.: dramatizácia, prirédba

ang.: literary model

fr.: modèle littéraire m.

ita.: modello letterario m.

nem.: literarisches Model n, literarisches Vorbild n, literarische Vorlage f

literárni večér -ega -a m 1. *prireditev, na kateri nastopajoči interpretativno berejo, pripovedujejo, recitirajo literarna besedila enega avtorja ali več avtorjev* PRIM.: recitál, brálna uprizoritev, predstavitev dogodek

ang.: literary soirée

fr.: soirée littéraire f.

ita.: serata letteraria f.

nem.: literarischer Abend m

2. → večér umetniške besede

literárno gledališče -ega -a s *gledališče, ki pri uprizarjanju izhaja iz literarne predloge in jo poskuša kar najzvesteje prenesti na oder* PRIM.: drámsko gledališče

ang.: literary theatre

fr.: théâtre littéraire m.

ita.: teatro letterario m.

nem.: literarisches Theater n

GL.: néliterárno gledališče

litúrgična dráma -e -e ž od 12. stol. do okrog 1500 *duhovna igra v latinščini in verzih, peta, uprizarjana v cerkvah v sklopu liturgije* PRIM.: srednjevéško gledališče, vérska dráma

ang.: liturgical drama

fr.: drame liturgique m.

ita.: dramma liturgico m.

nem.: liturgisches Drama n

litúrgična ígra -e -e ž *duhovna igra kot del verskega obredja* PRIM.: religízno gledališče

ang.: liturgical play

fr.: jeu liturgique m.

ita.: rappresentazione liturgica f.

nem.: liturgisches Spiel n

ljubímeč -mca m nekdaj *igralec, primeren zlasti za ljubezenske vloge* PRIM.: igrálska stróka

ang.: lover, romantic lead

fr.: amoureux m.

ita.: innamorato m.

nem.: Liebhaber m

ljubímka -e ž nekdaj *igralka, primerna zlasti za ljubezenske vloge* PRIM.: igrálska stróka

ang.: ingénue, love interest, lover, romantic lead

fr.: amoureuse f.

ita.: innamorata f.

nem.: Liebhaberin f

ljubítelj -a m *kdor se nepoklicno ukvarja z gledališko dejavnostjo* S: amatér (1), zastar. diletant (1)

ang.: amateur

fr.: comédien amateur m.

ita.: attore non professionista m.

nem.: Dilettant m, Laiendarsteller m, Laienschauspieler m, Theaterlaie m

GL.: ljubitelj gledališča

ljubitelj gledališča -a -- m *kどor materialno in moralno podpira gledališče*

ang.: theatre patron

fr.: ami du théâtre m.

ita.: amico del teatro m., sostenitore del teatro m.

nem.: Theaterfreund m

ljubiteljica -e ž ženska, ki se nepoklicno ukvarja z gledališko dejavnostjo **S:** amatérka (1),

zastar. dilettántka (1)

ang.: amateur

fr.: comédienne amatrice f.

ita.: attrice non professionista f.

nem.: Dilettantin f, Laiendarstellerin f, Laienschauspielerin f, Theaterlaiin f

GL.: ljubiteljica gledališča

ljubiteljica gledališča -e -- ž ženska, ki materialno in moralno podpira gledališče

ang.: theatre patron

fr.: amie du théâtre f.

ita.: amica del teatro f., sostenitrice del teatro f.

nem.: Theaterfreundin f

ljubiteljsko gledališče -ega -a s zastar. → amatérsko gledališče

ljúdska ígra -e -e ž igra, ki navadno prikazuje domačijsko, zgodovinsko snov **S:** národná ígra **PRIM.**: kméčka ígra

ang.: folk play

fr.: pièce populaire f.

ita.: pezzo teatrale popolare m.

nem.: Volksstück n

GL.: dúnajska ljúdska ígra, ljúdska ígra s pétjem

ljúdska igrálka -e -e ž nekdaní igralka, ki je zaradi nadarjenosti, šarma posebej priljubljena pri občinstvu

ang.: (audience) favourite

fr.: comédienne populaire f.

ita.: attrice popolare f., favorita dal pubblico f.

nem.: Liebling des Publikums m

ljúdska ígra s pétjem -e -e -- ž ljudska igra s pevskimi vložki **S:** národná ígra s pétjem

ang.: folk play with singing

fr.: pièce folklorique chantée f.

ita.: pezzo popolare con canti m.

nem.: Volkspiel mit Gesang n

ljúdski igrálec -ega -lca m igralec, ki je zaradi nadarjenosti, šarma posebej priljubljen pri občinstvu

ang.: (audience) favourite

fr.: comédien populaire m.

ita.: attore popolare m., favorito del pubblico m.

nem.: Liebling des Publikums m

ljúdski óder -ega ódra m **1.** zgod. → ljúdsko gledališče

2. ljubiteljska gledališka dejavnost

ang.: folk stage

fr.: théâtre populaire m.

ita.: teatro popolare m.

nem.: Volksbühne f

ljúðski plés -ega -a m v Evropi od srednjega veka naprej *družabni ples z obrednimi prvinami, značilen za določeno skupnost, pokrajino, narod* **PRIM.:** folklórna ígra, ljúdska ígra, ljúdsko gledališče

ang.: folk dance

fr.: danse populaire f.

ita.: danza popolare f.

nem.: Volkstanz m

ljúðski repertoár -ega -ja m *repertoar, sestavljen zlasti iz ljudskih iger*

ang.: folk repertoire*

fr.: répertoire de pièces populaires m.

ita.: repertorio popolare m.

nem.: volkstümliches Repertoire n

ljúdsko gledališče -ega -a s *nepoklicno gledališče, ki uprizarja zlasti priljubljena dramska dela z domačijsko snovjo* **S:** zgod. ljúdski óder (1)

ang.: folk theatre, people's theatre

fr.: théâtre populaire m.

ita.: teatro popolare m.

nem.: Volkstheater n

lógični akcènt -ega -ênta m → lógični poudárek

GL.: àlógični akcènt, nélógični akcènt

lógični poudárek -ega -rka m *po jakosti, višini, barvi glasu izpostavljen vsebinsko jedro besedila* **S:** lógični akcènt **PRIM.:** intonácia, regíster glasú

ang.: logical stress, semantic stress

fr.: accent logique m.

ita.: accento semantico m.

nem.: logische Betonung f

GL.: àlógični poudárek, nélógični poudárek

lógični premík -ega -a m *premik nastopajočega, usklajen z odrskim dogajanjem*

ang.: logical move*, motivated move*

fr.: déplacement logique m.

ita.: movimento logico m., movimento motivato m.

nem.: logische Bewegung f

GL.: àlógični premík, nélógični premík

lokalizácia -e ž **1.** *postavitev dramskega dogajanja v določen kraj, okolje*

ang.: localization, setting

fr.: localisation f.

ita.: localizzazione f.

nem.: Lokalisierung f

2. *prenos dramskega dogajanja v določen kraj, drugo okolje z izbiro jezikovne zvrsti, izreke, kostuma, scene* **PRIM.:** podomáčenje, stilizírana ígra, stilizírani gôvor, stílni kostúm

ang.: setting

fr.: transposition f.

ita.: transposizione f.

nem.: Übertragung f

lokalizírati -am dov. **1.** postaviti dramsko dogajanje v določen kraj, okolje

ang.: to localize, to set

fr.: localiser v.

ita.: localizzare v.

nem.: lokalisieren v.

2. z izbiro jezikovne zvrsti, izreke, kostuma, scene prenesti dramsko dogajanje v določen kraj, drugo okolje **PRIM.:** podomáčiti, stilizirana igra, stilizirani gôvor, stílni kostúm

ang.: to set

fr.: transposer v.

ita.: trasporre v.

nem.: übertragen v.

lopúta za ódrsko pogrinjálo -e -- -- -- ž loputa med portalnima stolpoma, pod katero se

pritrdi odrsko pogrinjalo **S:** žarg. klápna (1)

ang.: floor-cloth trap

fr.: cachette f.

ita.: trappola f.

nem.: Klappe f

lornjón -a m nekdaj zložljiva očala za eno ali obe očesi z navpičnim držalom za gledanje

predstave **PRIM.:** gledališki daljnoglèd

ang.: lorgnette, lorgnon (star.), opera-glasses

fr.: lorgnette f.

ita.: binocolo da teatro m., lorgnette f.

nem.: Lorgnette f

lóža -e ž (fr. loge) navadno s treh strani zaprt manjši prostor ob robu parterja in v nadstropjih

z nekaj sedeži in posebnim vhodom **PRIM.:** balkón, galeríja, gledališče z rédi, lóžno gledališče, partér

ang.: box, loge

fr.: loge f.

ita.: camerino m., palchetto m.

nem.: Loge f

GL.: balkónska lóža, igrálska lóža, lóža I. réda, partérna lóža, proscénijska lóža, reprezentánčna lóža, uprívna lóža

lóža I. réda -e -- -- [přvega] ž loža v prvem nadstropju **PRIM.:** balkónska lóža, partérna

lóža

ang.: dress box

fr.: corbeille f.

ita.: camerino m.

nem.: Loge im ersten Gang f

lóžna draperíja -e -e ž iz nagubanih zaves narejena draperija za okras lože

ang.: box drape(rie)s

fr.: draperies de loge f. pl.

ita.: drappeggio delle logge m.

nem.: Logendrapерien f pl., Logenvorhänge m pl.

lóžni sédež -ega -a m sedež v loži

ang.: box seat

fr.: place dans la loge f.

ita.: posto nel palchetto m.

nem.: Logenplatz m

lóžno gledališče -ega -a s gledališče, ki ima arhitekturno razčlenjeno dvorano s parterjem in ložami **PRIM.**: dvoransko gledališče, gledališče z rédi

ang.: box theatre*

fr.: théâtre italien m.

ita.: teatro all'italiana m.

nem.: Logentheater n

Lúč! med vajo ukaz režiserja, naj se na odru prižgejo luči za začetek prizora **PRIM.**: Temà!

ang.: Lights!

fr.: Pleins feux !

ita.: Luci!

nem.: Licht (an)!

lúčkar -ja m strokovnjak, ki pripravlja reflektorje in druga svetila za predstavo, menja barvne filtre **S:** zastar. eléktřicar

ang.: (assistant) electrician, juice(man), juicer, lighting technician, (stage) electrician

fr.: éclairagiste m., électro m.

ita.: assistente alle luci m., elettricista m., tecnico delle luci m.

nem.: Beleuchter m., Hilfsbeleuchter m

lúčkati predstávo -am -- nedov. žarg., v zvezi z lučkarjem pripravljati reflektorje in druga svetila za predstavo, menjati barvne filtre **PRIM.**: lúčna vája, lúčni načrt

ang.: to light the show, to work the lights

fr.: régler l'éclairage v.

ita.: puntare le luci v., regolare le luci v.

nem.: Szene beleuchten v.

lúčna réža -e -e ž → svetílna réža

lúčna vája -e -e ž vaja, na kateri se določajo, razporejajo in usmerjajo svetila in oblikuje luč

PRIM.: lúčni načft, montážna vája, téhnična vája

ang.: cue-to-cue, hang-and-focus, lighting rehearsal

fr.: répétition-éclairages f.

ita.: prova luci f.

nem.: Beleuchtungsprobe f

lúčni efékt -ega -a m → svetlobni efékt

lúčni mójster -ega -tra m → mójster lučí

lúčni móst -ega mostú m → svetílni móst

GL.: dvoranski lúčni móst, horizontni lúčni móst, ódrski lúčni móst, portálni lúčni móst, vmésni lúčni móst

lúčni načrt -ega -a m načrt postavitve svetil in njihove razporeditve po prostoru **PRIM.**:

lúčkar, lúčna vája, oblikovánje lučí, zapís lučí

ang.: lighting plan, lighting plot

fr.: plan d'éclairage m.

ita.: progetto illuminotecnico m., progetto luci m.

nem.: Beleuchtungsplan m

lúčni vlák -ega -a m vlak za obešanje reflektorjev **PRIM.**: ódrski vlák

ang.: (lighting) bar(rel) batten, (lighting) bar(rel) pipe, spot bar

fr.: carrousel m.

ita.: americana luci f.

nem.: Beleuchtungszug m

GL.: osvetlítev z lúčnimi vláki, prvú lúčni vlák, zádnji lúčni vlák

lúdični prôstor -ega prostóra m → géstični prôstor

lúdus -a m (lat. *igra*) **1.** v antičnom Rimu *slavnostna množična prireditev z igrami, gledališkimi predstavami, namenjena zlasti razvedriliu* **PRIM.**: antično rímsko gledališče, dionízije, gledališki festivál

ang.: ludus

fr.: ludus m.

ita.: ludus m.

nem.: Ludus m

2. → duhôvna ígra (1)

lúknja -e ž žarg., v zvezi z igralcem *trenutna pozaba dela na pamet naučenega besedila* **S**: žarg.

blók, žarg. blokáda

ang.: blank

fr.: trou m.

ita.: vuoto m.

nem.: Gedächtnislücke f

GL.: akústična lúknja

luminiscénčno gledališče -ega -a s *lutkovno gledališče, ki uporablja tehniko, pri kateri so animirani predmeti obarvani z luminiscenčnimi barvami in osvetljeni z ultravijolično svetlobo* **PRIM.**: črno gledališče

ang.: luminescent theatre

fr.: théâtre luminescent m.

ita.: a colori luminescenti m., teatro luminescente m.

nem.: Luminiszenztheater n

lútka -e ž likovno oblikovan predmet, del lutkarjevega telesa, ki predstavlja človeka, žival, rastlino, pojem in ga na prizorišču s premikanjem, vodenjem njegovega gibanja, govorom ozivlja lutkar **PRIM.**: marionéta, sicilijánka

ang.: puppet

fr.: marionnette f.

ita.: marionetta f.

nem.: Puppe f

GL.: filmska lútka, gledališče rôčních lútk, gledališka lútka, ígra z lútko, improvizíraná lútka, izdeloválec lútk, izdeloválka lútka, kolénčna lútka, lútka na nítih, lútka na pálici, lútka v terapiji, lútka v vzgoji, mímična lútka, naglávna lútka, namízna lútka, naprstna lútka, oblikoválec lútk, oblikoválka lútk, plôska lútka, pŕstna lútka, rôčna lútka, sénčna lútka, viséča lútka, vozíčkaste lútke

lútka na nítih -e --- ž → marionéta

lútka na pálici -e --- ž *lutka, pritrjena na palico, vodena od spodaj* **PRIM.**: javánka

ang.: rod puppet

fr.: marionnette à bâton f.

ita.: burattino m.

nem.: Stockpuppe f

lútkar -ja m *nastopajoči, ki animira lutko in zanjo govorí* **PRIM.**: animátor, ígra z lútko

ang.: puppeteer

fr.: marionnettiste m., montreur de marionnettes m.

ita.: burattinaio m.

nem.: Puppenspieler m

lútkarica -e ž nastopajoča, ki animira lutko in zanjo govorí **PRIM.:** animátorka, ígra z lútko

ang.: puppeteer

fr.: marionnettiste f.

ita.: burattinaia m.

nem.: Puppenspielerin f

lútkarstvo -a s dejavnost, temelječa na uprizarjanju z lutkami **PRIM.:** igráilstvo (1)

ang.: puppetry

fr.: marionnettes f. pl.

ita.: attività marionettistica f.

nem.: Puppenspiel n

lútka v terapíji -e --- ž lutka, ki se uporablja za ugotavljanje in reševanje zlasti psihičnih

težav bolnikov **PRIM.:** drámska terapija, psíhodráma

ang.: therapeutic puppet, therapy puppet

fr.: thérapie par les marionnettes f.

ita.: marionetta terapia f.

nem.: Therapiepuppe f

lútka v vzgoji -e --- ž lutka v vzgojnem in učnem procesu, zlasti za spodbujanje otrokove

ustvarjalnosti **PRIM.:** gledališka vzgoja

ang.: educational puppet

fr.: éducation par les marionnettes f.

ita.: educazione tramite le marionette f.

nem.: pädagogische Puppe f

lútkovna delávnička -e -e ž delavnica za izdelovanje lutk **S:** lútkovni ateljé **PRIM.:**

gledališke delávnice

ang.: puppet(ry) workshop

fr.: atelier de création de marionnettes m.

ita.: laboratorio di marionette m.

nem.: Puppenwerkstatt f

lútkovna dramaturgija -e -e ž 1. dramaturgija, ki temelji na tehničnih zahtevah lutkovnega

odra in estetskih posebnosti lutkovnega gledališča **PRIM.:** lútkovnost

ang.: puppet dramaturgy

fr.: dramaturgie du théâtre de marionnettes f.

ita.: drammaturgia del teatro per marionette f.

nem.: Dramaturgie für Puppentheater f

2. besedila, napisana za uprizarjanje z lutkami

ang.: puppet dramaturgy

fr.: dramaturgie du théâtre de marionnettes f.

ita.: testo per marionette m.

nem.: Dramaturgie für Puppentheater f

lútkovna dvorána -e -e ž prostor, v katerem občinstvo gleda lutkovne predstave **PRIM.:**

dvorána (1, 2), lútkovno gledališče

ang.: puppet hall, puppet theatre

fr.: salle de spectacle de marionnettes f.

ita.: teatro per marionette m.

nem.: Puppensaal m

lútkovna govórka -e -e ž → recitátorka (2)

lútkovna ígra -e -e ž 1. dramsko besedilo, napisano ali prirejeno za lutke

ang.: puppet play
fr.: spectacle de marionnettes **m.**
ita.: spettacolo di marionette **m.**
nem.: Puppentheaterstück **n**
2. uprizoritev takega besedila
ang.: puppet play
fr.: spectacle de marionnettes **m.**
ita.: spettacolo di marionette **m.**
nem.: Puppenspiel **n**

lútkovna predstáva -e -e ž *gledališka predstava, v kateri je lutka osnovno izrazilo PRIM.:*

ígra z lútka, plésna predstáva

ang.: puppet show
fr.: spectacle de marionnettes **m.**
ita.: spettacolo di marionette **m.**
nem.: Puppentheatervorstellung **f**

lútkovna režija -e -e ž *gledališka režija, ki upošteva značilnosti in možnosti lutkovne*

animacije, govora, lutkovnega odra PRIM.: lútkovnost

ang.: puppet directing, puppetry directing
fr.: mise en scène du théâtre de marionnettes **f.**
ita.: regia per teatro delle marionette **f.**
nem.: Puppentheaterregie **f**

lútkovna tehnologija -e -e ž *tehnologija načrtovanja, oblikovanja, izdelovanja lutke, ki*

temelji na poznavanju materialov, členjenosti lutke, načinov animacije PRIM.: lútkovni tehnológ

ang.: puppetry technology, puppet technology
fr.: technologie de marionnettes **f.**
ita.: tecnica di progettazione e realizzazione delle marionette **f.**
nem.: Puppentechnologie **f**

lútkovna tehnológinja -e -e ž *strokovnjakinja za lutkovno tehnologijo*

ang.: puppet expert, puppetry expert
fr.: technologue de marionnettes **f.**
ita.: tecnica di marionette **f.**
nem.: Puppentechnologin **f**

lútkovna vzgoja -e -e ž *izobraževanje pedagoških delavcev za uporabo lutke v vzgojnem*

procesu PRIM.: gledališka vzgoja, lútka v vzgoji

ang.: puppetry education
fr.: éducation pour les marionnettes **f.**
ita.: educazione tramite le marionette **f.**
nem.: Puppenspielausbildung **f**

lútkovni ateljé -ega -êja **m** → lútkovna delávnica

lútkovni festivál -ega -a **m** *večdnevna prireditev, na kateri se zvrsti več lutkovnih predstav in spremljevalnih dogodkov PRIM.: gledališki festivál*

ang.: puppet festival, puppetry festival
fr.: festival des théâtres de marionnettes **m.**
ita.: festival di marionette **m.**
nem.: Puppenfestival **n**

lútkovni fúndus -ega -a **m** **1.** *lutke in oprema, ki se hranijo za ponovno uporabo*

ang.: stock of puppets
fr.: stock de théâtre de marionnettes **m.**

ita.: stock di marionette **m.**
nem.: Puppenfundus **m**

2. prostor za hranjenje takih lutk in opreme PRIM.: kostúmski fúndus, rekvízitní fúndus

ang.: puppet storage
fr.: dépôt du théâtre de marionnettes **m.**
ita.: deposito delle marionette **m.**, magazzino delle marionette **m.**
nem.: Puppenfundus **m**

lútakovni govórec -ega -rca **m** → recitátor (2)

lútakovni króžek -ega -žka **m** skupina, ki se ljubiteljsko ukvarja z lutkovno dejavnostjo, navadno v okviru šole **PRIM.:** amatérská lútkovna skupína, drámski króžek, lútkovna vzgója

ang.: puppet club, puppetry club
fr.: cercle des amateurs de marionnettes **m.**
ita.: circolo degli amatori di marionette **m.**
nem.: Puppenclub **m**

lútkovni muzêj -ega -a **m** muzej, ki zbira, hrani in razstavlja zbirke lutk različnih kultur in časovnih obdobij, pomembnih ustvarjalcev **PRIM.:** gledališki muzêj

ang.: puppet museum, puppetry museum
fr.: musée de marionnettes **m.**
ita.: museo delle marionette **m.**
nem.: Puppenmuseum **n**

lútkovni óder -ega ódra **m** **1.** oder za nastopanje lutk in igralcev, prilagojen lutkovni tehniki in uprizoritvenemu konceptu **PRIM.:** kastelét, lútkovni paraván, marionétni móst

ang.: puppet stage
fr.: scène de marionnettes **m.**
ita.: palcoscenico delle marionette **m.**
nem.: Puppenbühne **f**
2. skupina lutkarjev **PRIM.:** amatérsko lútkovno gledališče
ang.: puppet company
fr.: théâtre de marionnettes **m.**
ita.: teatro di marionette **m.**
nem.: Puppentheatergruppe **f**
GL.: zložljivi lútkovni óder

lútkovni paraván -ega -a **m** premična zložljiva stena iz lažjega materiala za zakrivljanje animatorja ročnih lutk ali javank **PRIM.:** lútkovni óder (1)

ang.: puppet screen
fr.: paravent de marionnettes **m.**
ita.: schermo per burattini **m.**
nem.: Puppenparavent **m**, Puppentheaterwand **f**

lútkovni tehnológi -ega -a **m** strokovnjak za lutkovno tehnologijo

ang.: puppet expert, puppetry expert
fr.: technologue de marionnettes **m.**
ita.: esperto in burattini **m.**
nem.: Puppentechnologe **m**

lútkovno gledališče -ega -a s **1.** *gledališče, ki prikazuje dramsko dogajanje z lutkami* **S:** gledališče animácie **PRIM.:**igrásko gledališče **(2)**

ang.: puppet theatre
fr.: théâtre de marionnettes **m.**
ita.: teatro di marionette **m.**

nem.: Puppentheater **n**
2. *lutkovnim predstavam namenjen prostor z lutkovnim odrom*

ang.: puppet theatre
fr.: théâtre de marionnettes **m.**
ita.: teatro delle marionette **m.**

nem.: Puppentheater **n**
3. *skupina, ustanova, ki se ukvarja z lutkarstvom*

ang.: puppet theatre
fr.: théâtre de marionnettes **m.**
ita.: teatro delle amrionette **m.**

nem.: Puppentheater **n**
GL.: amatérsko lútkovno gledališče, ázijsko lútkovno gledališče, deziluzionistično lútkovno gledališče, iluzionistično lútkovno gledališče, indonézijsko lútkovno gledališče, japónsko lútkovno gledališče, kitájsko lútkovno gledališče, mehánično lútkovno gledališče, séjemsko lútkovno gledališče

lútkovnost -i ž temeljne značilnosti lutkovnega gledališča, zlasti glede na druge gledališke oblike **PRIM.:** gledališkost **(1)**, teatrálnost **(2)**

ang.: puppetness*
fr.: caractère de théâtre de marionnettes **m.**
ita.: caratteristica del teatro delle marionette **f.**

nem.: Puppentheatercharakter **m**
GL.: delávnica za makéte

makéta -e ž tridimenzionalni model scene v zmanjšanem merilu po scenografovni zamisli, namenjen zlasti režiserju, odrskemu mojstru, odrskim delavcem pri postavljanju scene

ang.: maquette, (scale) model, (white-card) model
fr.: maquette de travail **f.**
ita.: modello **m.**, plastico **m.**
nem.: Arbeitsmodell **n**

GL.: delávnica za makéte

máli óder -ega ódra **m** najmanjši oder v gledališču **PRIM.:** stúdio **(2)**, véliki óder

ang.: studio (stage)
fr.: petite scène **f.**
ita.: piccolo palcoscenico **m.**

nem.: Kleinstbühne **f**

máli projekcijski refléktor -ega -ega -ja **m** projekcijski reflektor z ozkim svetlobnim snopom za osvetlitev bližnjih predmetov **S:** žarg. békica **PRIM.:** líliput, prédórski projekcijski refléktor, projéktor, spremiščevalni refléktor, tóčkasti projekcijski refléktor

ang.: baby spot(light), birdie
fr.: spot **m.**

ita.: spottino **m.**

nem.: Babyspot **m**

málo gledališče -ega -a s gledališče v manjšem prostoru, navadno z eksperimentalnim programom **PRIM.:** klétno gledališče, kómorno gledališče, sôbno gledališče, žépno gledališče

ang.: little theatre

fr.: petit théâtre m.

ita.: piccolo teatro m.

nem.: kleines Theater n

málo pogrezálo -ega -a s manjše pogrezalo za dviganje in spuščanje nastopajočih iz pododrja na oder in obratno **S:** osébno pogrezálo **PRIM.:** pòdórske napráve, pogrezljívi óder

ang.: cauldron trap, Macbeth trap

fr.: trapillon m.

ita.: botola f.

nem.: Personenversenkung f

maníra -e ž neustvarjalen, rutinski, ponavljač se način igralčevega govornega, telesnega izražanja **PRIM.:** izumetnicieni gôvor

ang.: mannerism

fr.: manière f.

ita.: maniera f.

nem.: Manierismus m

mansion -a [mêňšən] m (ang.) → híša

manzáj -a m od 8. stol. naprej, v japonskem gledališču hiter komični dialog o aktualnih dogodkih, tudi v sodobnih televizijskih oddajah **PRIM.:** rakúgo

ang.: manzai

fr.: manzai m.

ita.: manzai m.

nem.: Manzai n

marionéta -e ž lutka, vodena z nitmi ali žicami navadno od zgoraj **S:** lútka na nítih, viséča lútka **PRIM.:** sicilijánka

ang.: marionette, string-puppet

fr.: marionnette à fils f., marionnette à tringles f.

ita.: marionetta f.

nem.: Drahtpuppe f., Marionette f

GL.: marionéta na žíci, nádmarionéta

marionéta na žíci -e --- ž lutka na eni ali več žicah, vodena od zgoraj **PRIM.:** sicilijánka

ang.: wire marionnette

fr.: marionette à tige f.

ita.: marionetta f.

nem.: Drahtpuppe f

marionétni móst -ega mostú m most nad marionetnim odrom, po katerem se gibljejo animatorji med vodenjem marionet **PRIM.:** lútkovni óder (1), lútkovni paraván

ang.: marionette bridge

fr.: passerelle de marionnettistes f.

ita.: passerella degli animatori f., passerella dei marionettisti f.

nem.: Brücke des Marionettentheaters f

marionétni óder -ega ódra m 1. lutkovni oder z marionetnim mostom, ki omogoča animatorjem vodenje lutke na niti ali žici od zgoraj

ang.: marionette stage

fr.: théâtre de marionnettes m.

ita.: palcoscenico delle marionette m.

nem.: Marionettenbühne f

2. nekdaj lutkovna skupina, ki nastopa z marionetami

ang.: marionette company, marionette troupe

fr.: théâtre de marionnettes **m.**

ita.: teatro di marionette **m.**

nem.: Marionettisten **m pl.**

marionétno gledališče -ega -a **s** lutkovno gledališče, ki pri uprizarjanju uporablja

marionete **PRIM.:** gledališče rôčnih lútik

ang.: marionette theatre

fr.: théâtre de marionnettes **m.**

ita.: teatro di marionette **m.**

nem.: Marionettentheater **n**

markírana scéna -e -e ž z nadomestnimi, pomožnimi sredstvi nakazano prizorišče pri vajah

na odru **S:** markírano prizorišče **PRIM.:** aranžírka, markírati scéno

ang.: spiked stage, taped stage

fr.: scène marquée **f.**

ita.: scena marcata **f.**

nem.: markierte Szene **f**

markírano prizorišče -ega -a **s** → markírana scéna

markírati -am nedov. žarg., v zvezi z nastopajočim igrati mehanično, brez interpretacije

ang.: to go through motions, to mark

fr.: marquer **v.**

ita.: recitare senza interpretazione **v.**

nem.: markieren **v.**

GL.: markírati besedilo, markírati scéno

markírati besedilo -am -- nedov. žarg., v zvezi z nastopajočim, šepetalcem govoriti besedilo

nastopajočega, ki je odsoten **PRIM.:** vlóga (1)

ang.: to read lines (for someone)

fr.: marquer le texte **v.**

ita.: leggere la parte **v.**

nem.: jmds. Rolle (sprechend) übernehmen **v.**

markírati scéno -am -- nedov. z nadomestnimi, pomožnimi sredstvi nakazovati prizorišče pri

vajah na odru **PRIM.:** aranžírka

ang.: to spike the stage, to tape the set, to tape the stage

fr.: marquer la scène **v.**

ita.: definire la zona della scena **v.**

nem.: Szene markieren **v.**

markírna scéna -e -e ž nadomestna, pomožna sredstva, ki nakazujejo prizorišče pri vajah na odru

ang.: rehearsal set

fr.: décors de répétition **m. pl.**

ita.: scena per le prove **f.**

nem.: Ersatzbühnenbild (für die Proben) **n**, Probenbühnenbild **n**

máska¹ -e ž **1.** na obraz, telo nastopajočega nanesena licila in drugi pripomočki, ki prilagodijo videz vlogi **PRIM.:** líčenje, líčenje očí, šmínka (1)

ang.: (stage) make-up, (theatrical) make-up

fr.: masque **m.**

ita.: maschera **f.**

nem.: Maske f

2. pripomoček, ki ga nastopajoči nosi pred obrazom ali si ga nadene na obraz, glavo
PRIM.: krínka

ang.: mask

fr.: masque m.

ita.: maschera f.

nem.: Maske f

3. na gledaliških plakatih in v gledališkem listu avtor maske **PRIM.:** kostumograf, scenográf

ang.: make-up artist

fr.: maquillage m.

ita.: trucco m.

nem.: Maske f

4. žarg. → maskírnica

GL.: ávtorica máske, ávtor máske, karaktérna máska, komédijska máska, kómična máska, mójster máske, oblikoválec máske, oblikoválka máske, pôlmáska, portálna máska, tragédijska máska, trágicna máska, trágischa máska

máska² -e ž **1.** v 16. in 17. stol., na angleškem dvoru *dramsko besedilo z alegorično vsebino*

ang.: masque

fr.: masque m.

ita.: masque f.

nem.: Maske f

2. v 16. in 17. stol., na angleškem dvoru *uprizoritev takega besedila z maskiranimi igralci, glasbo, plesom, nemo igro, razkošno scenografijo in kostumografijo* **PRIM.:** dvórni balét

ang.: masque

fr.: masque m.

ita.: masque f.

nem.: Maskenspiel n

maskér -ja m strokovnjak, ki z ličili in drugimi pripomočki vlogi ustrezno prilagodi videz obraza, telesa nastopajočega **PRIM.:** ávtor máske, mójster máske

ang.: make-up artist

fr.: maquilleur m.

ita.: truccatore m.

nem.: Maskenbildner m

maskérka -e ž strokovnjakinja, ki z ličili in drugimi pripomočki vlogi ustrezno prilagodi videz obraza, telesa nastopajočega **PRIM.:** ávtorica máske

ang.: make-up artist

fr.: maquilleuse f.

ita.: truccatrice f.

nem.: Maskenbildnerin f

maskíranje -a s prilagajanje videza obraza, telesa nastopajočega vlogi z ličili in drugimi pripomočki **PRIM.:** líčenje

ang.: make-up

fr.: maquilleur m.

ita.: trucco m.

nem.: Make-up n

GL.: demaskíranje

maskírati -am dov. z ličili in drugimi pripomočki vlogi ustrezno prilagoditi videz obraza, telesa nastopajočega **S:** žarg. šmínkati **PRIM.:** demaskírati, máska¹ (1)

ang.: to make (someone) up

fr.: maquiller **v.**

ita.: truccare **v.**

nem.: schminken **v.**

maskírnica -e ž prostor za maskiranje **S:** žarg. máska¹ (4), žarg. šmínka (2) **PRIM.:** maskêr

ang.: make-up room, make-up studio

fr.: loge du maquilleur **f.**

ita.: sala trucco **f.**

nem.: Make-up Zimmer **n,** Maske **f**

masôvka -e ž žarg. → mnóžični prizòr

masôvna ígra -e -e ž → mnóžična ígra

masôvna scéna -e -e ž → mnóžični prizòr

mástiks -a m sredstvo za lepljenje umetnih brkov in brade nastopajočih **PRIM.:** lasúljar

ang.: spirit-gum

fr.: mastic **m.**

ita.: mastice **m.**

nem.: Mastix **m**

máti mótere ž nekdaj starejša igralka, primerna za vloge mater **PRIM.:** igrálska stróka, ôče

ang.: heavy mother

fr.: mère noble **f.**

ita.: madre, la **f.**

nem.: Mutterfigur **f**

matinêja -e ž → dopoldánska predstáva

mèdígра -e ž 1. šaljiv prizor ali krajša igra, tudi plesni, glasbeni vložek med dejanji, ki funkcionalno ločuje dogajanje in ga ilustrira **S:** interlúdij, intermódi, intermezzo

ang.: entr'acte (star.), interlude, intermezzo

fr.: intermède **m.**

ita.: intermezzo **m.**

nem.: Zwischenspiel **n**

2. zlasti med 15. in 17. stol. krajša komična, satirična, alegorična, vzgojna igra, navadno uprizarjana z razkošno scenografijo, kostumografijo, plesom, efekti **S:** interlúdij, intermódi, intermezzo **PRIM.:** entremés

ang.: interlude

fr.: intermède **m.**

ita.: intermezzo **m.**

nem.: Zwischenspiel **n**

medkultúrno gledališče -ega -a s gledališče, ki pri uprizarjanju, zlasti pri režiji in igranju, povezuje prvine različnih kultur **S:** interkultúrno gledališče **PRIM.:** antropolóško gledališče, póstmodérno gledališče

ang.: cross-cultural theatre, intercultural theatre

fr.: théâtre interculturel **m.**

ita.: teatro interculturale **m.**

nem.: interkulturelles Theater **n**

medmréžni umétniški projékt -ega -ega -a m → splétno gledališče

medmréžno gledališče -ega -a s → splétno gledališče

meglà -è in mègla -e ž strok. pog. → efékt meglè
GL.: atmosférská meglà, napráva za meglò

mègla -e ž gl. meglà

mehána -e ž → deus ex machina (1)

mehánična ígra -e -e ž v 17. stol., v Franciji *igra*, v kateri se za ustvarjanje razkošne scenografije, odrskih efektov uporablja mehanična odrska tehnika PRIM.: baróčno gledališče, mehánično gledališče

ang.: machine play

fr.: théâtre à machines m.

ita.: teatro meccanico m.

nem.: mechanisches Spiel n

mehánično gledališče -ega -a s zlasti v 1. pol. 20. stol. *gledališče*, v katerem živega igralca nadomeščajo gibljivi predmeti, scenski elementi, stroji, svetloba PRIM.: avantgárdno gledališče, futuristično gledališče, gledališče svetá, lútkovno gledališče

ang.: mechanical theatre

fr.: théâtre mécanique m.

ita.: teatro meccanico m.

nem.: mechanisches Theater n

GL.: mehánično lútkovno gledališče

mehánično lútkovno gledališče -ega -ega -a s od konca 18. do začetka 20. stol. *lutkovno gledališče* brez animatorja, navadno z lutkami na vodni pogon ali vzmeti PRIM.: mehánično gledališče

ang.: mechanical puppet theatre

fr.: théâtre de marionnettes mécaniques m.

ita.: teatro di marionette meccaniche m.

nem.: mechanisches Puppentheater n

mêhka kulísa -e -e ž *kulisa* iz mehkih materialov, npr. blaga, platna, papirja, napetih na okvir iz letev, železnih ali aluminijastih profilov PRIM.: třída kulísa

ang.: soft flat

fr.: châssis mou m.

ita.: quinta morbida f.

nem.: Kulisse aus Weichmaterial f

mêjna črta ódra -e -e -- ž → portálna črta ódra

melodíja -e ž strok. pog. → intonácia

melodráma -e ž 1. od antike naprej *lirična drama*, v kateri se izmenjujeta govor in glasba

ang.: melodrama

fr.: mélodrame m.

ita.: melodramma m.

nem.: Melodrama n

2. v 19. stol., zlasti v Angliji, Franciji *sentimentalna, patetična, moralistična drama* s preprosto psihologijo, spletkami, erotiko, čustveno napetostjo, ki jo stopnjuje glasbena spremjava PRIM.: bulvárská komédijská, bulvársko gledališče

ang.: melodrama

fr.: mélodrame m.

ita.: melodramma m.

nem.: Melodrama n

3. dramsko besedilo, uprizoritev, film s pretirano poudarjeno čustvenostjo, usodnostjo dogodkov in navadno srečnim koncem **S:** žarg. žájfa **PRIM.:** gála predstáva, komerciálno gledališče

ang.: melodrama

fr.: mélodrame **m.**

ita.: melodramma **m.**

nem.: Melodrama **n**

Melpómena -e in **Melpoména** -e ž v starogrški mitologiji muza tragedije, upodobljena s Heraklovo gorjačo in tragedijsko masko v roki **PRIM.:** Talíja

ang.: Melpomene

fr.: Melpomène **f.**

ita.: Melpomena **f.**

nem.: Melpomene **f**

Melpoména -e ž gl. Melpómēna

memorírati besedílo -am -- nedov. v zvezi z nastopajočim učiti se besedilo na pamet **PRIM.:** recitácia, umétnisko priovedovánje, vlóga (1)

ang.: to be off-book, to learn the text (by heart), to memorize the text, to swallow the text

fr.: apprendre un texte par coeur **v.**, mémoriser un texte **v.**

ita.: imparare un testo a memoria **v.**, memorizzare un testo **v.**

nem.: den Text auswendig lernen **v.**

menjálnik bárvnih filtrov -a -- -- **m** naprava v sprednjem delu reflektorja za ročno ali samodejno menjavo okvirov z barvnimi filterji **PRIM.:** bárvni filter, bárvno koló

ang.: auto(matic) colour change, (colour) boom(erang), remotely-operated colour change

fr.: changeur de couleur automatique **m.**

ita.: cambiatore automatico di filtri colorati **m.**, cambiatore automatico di gelatine **m.**

nem.: Farbwechsler **m**

GL.: avtomátski menjálnik bárvnih filtrov

merílna létev -e -tve ž letev za merjenje razdalj na odru pri montaži, postavljanju scene **S:**

žarg. méter

ang.: measuring rod, measuring stick, yardstick

fr.: équerre **f.**

ita.: asta di legno per le misurazioni **f.**

nem.: Messlatte **f**

merílna vája -e -e ž vaja, na kateri scenograf in režiser z razporeditvijo scenskih elementov določita tloris igralne ploskve in s tem ustvarita podlago za mizansceno **PRIM.:** téhnična vája

ang.: spiking, taping

fr.: marquage des décors **m.**

ita.: marcatura della scena a terra **f.**

nem.: Bauprobe **f**

méstno gledališče -ega -a s gledališče, ki ga ustanovi in/ali financira mesto **PRIM.:** deželno gledališče, državno gledališče

ang.: city theatre, municipal theatre, town theatre

fr.: théâtre municipal **m.**

ita.: teatro cittadino **m.**, teatro municipale **m.**

nem.: städtisches Theater **n**, Stadttheater **n**

mešálna míza -e -e ž → komándna míza za tón

meščanska dráma -e -e ž od 18. stol. naprej drama s snovjo iz meščanskega okolja, ki obravnava zlasti družinsko, gospodarsko tematiko, poudarja spontano čustvenost, opušča klasicistična pravila **S:** meščanska tragéđija (2) **PRIM.:** dráma (1), Léssingova dramaturgija

ang.: bourgeois drama, domestic drama, middle-class drama

fr.: drame bourgeois m.

ita.: dramma borghese m.

nem.: bürgerliches Drama n

meščanska tragéđija -e -e ž 1. tragedija, navadno v prozi, ki prikazuje zlasti družbenega in etična nasprotja med plemstvom in meščanstvom, poudarja zunanje okoliščine kot vzrok za propad tragičnega junaka **S:** drame bourgeois, meščanska žaloígra **PRIM.:** meščansko gledališče

ang.: domestic tragedy, middle-class tragedy

fr.: tragédie bourgeoise f.

ita.: tragedia borghese f.

nem.: bürgerliches Trauerspiel n

2. → meščanska dráma

meščanska žaloígra -e -e ž → meščanska tragéđija (1)

meščansko gledališče -ega -a s od 18. stol. naprej gledališče, ki uveljavlja vrednote, ideologijo, estetski okus meščanstva **PRIM.:** meščanska dráma

ang.: bourgeois theatre, middle-class theatre

fr.: théâtre bourgeois m.

ita.: teatro borghese m.

nem.: bürgerliches Theater n

métagledališče -a s oblike samorefleksije, samozavedanja v dramskem besedilu, uprizoritvi, navadno za rušenje ali poudarjanje iluzije **PRIM.:** épska dramaturgija, ígra v ígri, póstmodernistično gledališče, vstrán

ang.: metatheatre

fr.: métathéâtre m.

ita.: metateatro m.

nem.: Metatheater n

méter -tra m žarg. → merílna létev

metóda fízične ákcije -e --- ž po K. S. Stanislavskem igralska metoda, pri kateri je telesni spomin, telesna dejavnost temeljno izhodišče za oblikovanje vloge, tudi za priklic čustev **PRIM.:** psíhotéhnik, telésna téhnik

ang.: method of physical action

fr.: méthode des actions physiques f.

ita.: metodo dell'azione fisica m.

nem.: Methode der physischen Handlung f

miljéjska dráma -e -e ž drama, ki obravnava vpliv življenjskega, bivalnega, poklicnega okolja na odnose med ljudmi, značaje **PRIM.:** naturalistična dráma

ang.: drama of social environment*, drama of the milieu

fr.: drame du milieu m.

ita.: dramma di ambiente sociale m.

nem.: Milieudrama n

mím -a m (grš. mîmos posnemanje) 1. v antičnem gledališču kratka, šaljiva igra s snovjo iz vsakdanjega življenja, plesno-akrobatskimi vložki in obscenimi prizori, igrana brez mask, z

ženskami v ženskih vlogah **PRIM.:** antično rímsko gledališče, atelána, commedia dell'arte, improvizacijsko gledališče, pantomíma

ang.: mime

fr.: mime f.

ita.: mimo m.

nem.: Getärdenspiel n, Mimus m

2. stilizirano izražanje čustev, misli, hotenj, ponazarjanje dogajanja, zgodbe brez besed, z mimiko, gestikulacijo, gibom **PRIM.:** commedia dell'arte, grimása, igrálsko izrazilo, komédijski slapstick, pantomíma

ang.: mime

fr.: mime f.

ita.: mimo m.

nem.: Getärdenspiel n, Mimus m

mímezis -a m od Platona naprej, v umetnostni teoriji posnemanje, predstavljanje oseb, dogajanja, predmetov, narave, modelov, resnic kot skupni temelj različnih umetnosti in pomemben kriterij za razlikovanje med njimi glede na predmet, način, izrazna sredstva posnemanja
PRIM.: reprezentácia

ang.: imitation, mimesis, representation

fr.: mimesis f.

ita.: mimesis f.

nem.: Mimesis f

mímična lútka -e -e ž lutka iz mehkega materiala in z votlo glavo, pri kateri animator z notranje strani z roko ustvarja, spreminja izraz obraza **S:** žarg. muppet

ang.: glove puppet, muppet

fr.: muppet m.

ita.: burattino m.

nem.: mimische Puppe f

mimijámb -a m (lat. *mimiambus*) v helenizmu iz mima nastal kratek prizor v jambskih verzih s snovjo iz vsakdanjega življenja

ang.: mimiambus

fr.: mimiambe m.

ita.: mimigiambo m.

nem.: Mimambus m

mímk -a m → pantomímk (2)

mímika -e ž premikanje obraznih mišic (ustnic, brade, nosu, čela, oči, obrvi) kot izraz misli, čustev, razpoloženj **S:** igra obráza **PRIM.:** gestikulacija, govorica rók, govorica telésa, grimása, nèbesédno izrážanje

ang.: facial expression, mimic

fr.: mimique f.

ita.: mimica f.

nem.: Gebärde f, Mienenspiel n, Mienensprache f, Mimik f

mimografija -e ž načrtovanje, oblikovanje, reziranje uprizoritve, v kateri prevladuje izražanje z mimom ali pantomimo **PRIM.:** koreografija, režíjska knjiga

ang.: mimography*

fr.: mimographie f.

ita.: mimografia f.

nem.: Mimographie f

minezénger -ja m (nem. Minnesinger) od 12. do 14. stol., zlasti v Nemčiji *potujoči pesnik, pevec, recitator lirskej, ljubezenskej pesmi* **PRIM.:** mínstrel

ang.: Minnesinger

fr.: maître-chanteur m., minnesanger m.

ita.: menestrello m., Minnesinger m.

nem.: Minnesänger m

minimalistična ígra -e -e ž v zvezi z igralcem *igranje z minimalno uporabo igralskih izrazil*

PRIM.: kómorna ígra, ponotránjena ígra

ang.: minimalist acting

fr.: jeu minimaliste m.

ita.: recitazione minimalista f.

nem.: minimalistisches Spiel n

minimalistični plés -ega -a m v 50. in 60. letih 20. stol., v ZDA, pozneje v Evropi *gledališki ples, ki pod vplivom azijske umetnosti poudarja intenzivno meditativno osredotočenje na najmanjše gibalne prvine, zlasti s ponavljanjem in variacijami* **PRIM.:** búto, konceptualno gledališče, modérni plés, póstmodérni plés

ang.: minimal dance

fr.: danse minimalist e f.

ita.: danza minimalist a f.

nem.: minimalistischer Tanz m

minimalistično gledališče -ega -a s *gledališče, ki pri uprizarjanju uporablja kar najmanj zunanjih izrazil* **PRIM.:** kómorno gledališče

ang.: minimalist theatre

fr.: théâtre minimalist e f.

ita.: teatro minimalist a m.

nem.: minimalistisches Theater n, Minimaltheater n

mínstrel -a m v srednjem veku, zlasti v Angliji *potujoči pesnik, pevec, recitator, ki navadno nastopa ob lastni glasbeni spremljavi na plemiškem dvoru* **PRIM.:** minezénger

ang.: minstrel

fr.: ménestrel m.

ita.: menestrello m.

nem.: Minstrel m

mirákel -kla m od srednjega veka naprej *duhovna igra o čudežih iz življenja svetnikov* **PRIM.:** comedia de santos, mistérij, srednjevéško gledališče

ang.: miracle (play)

fr.: miracle m.

ita.: miracolo m.

nem.: Mirakel n, Mirakelspiel n

mistêrij -a m 1. v starem veku *skrivno kultno praznovanje v čast božanstvom narave*

ang.: mystery

fr.: mystère m.

ita.: mistero m.

nem.: Mysterienspiel n

2. od srednjega veka naprej *duhovna igra iz Kristusovega življenja in trpljenja* **PRIM.:** mirákel, moralitéta, srednjevéško gledališče

ang.: mystery (play)

fr.: mystère m.

ita.: mistero m.

nem.: Mysterienspiel **n**

místična dráma -e -e ž → duhôvna dráma (1)

mít -a m (grš. *mýthos* *pripoved*, *zgodba*, *bajka*) **1.** po Aristotelu *pripovedna podlaga grške tragedije z značilnim razporedom in zgradbo dogodkov, ustaljenimi oblikovnimi sestavinami (preobrat, prepoznanje, katastrofa)* **PRIM.:** dejanje, drámska zgódba, enôtnost časa, enôtnost dogájanja, enôtnost krája

ang.: myth

fr.: mythe **m.**

ita.: mito **m.**

nem.: Mythos **m**

2. *zgodba o dejanjih bogov, duhov, nastanku sveta, ki je del verskega in kulturnega izročila, pogosto tudi snovna podlaga dramatike, uprizarjanja* **PRIM.:** drámska zgódba

ang.: myth

fr.: mythe **m.**

ita.: mito **m.**

nem.: Myhtos **m**

mizanscéna -e ž v zvezi z režiserjem *razporejanje igralcev po igralnem prostoru, določanje prostorskih odnosov med nastopajočimi dramskimi liki v posameznem prizoru, navadno na podlagi dramaturške analize in uprizoritvenega koncepta, improvizacije* **PRIM.:** aranžírka

ang.: blocking, mise-en-scène

fr.: mise en scène **f.**

ita.: messinscena **f.**

nem.: Inszenierung **f**, Mise-en-scéne **f**

GL.: dinámična mizanscéna, formálna mizanscéna, psiholóška mizanscéna, státična mizanscéna

mizanscénski premík -ega -a m *premik, s katerim se spremeni razporeditev nastopajočih po igralnem prostoru* **PRIM.:** gésta, gíb

ang.: situation-based move*

fr.: déplacement des interprètes **m.**

ita.: movimento scenico **m.**

nem.: szenische Bewegung **f**

mizár -ja m *izdelovalec lesenih scenskih elementov* **PRIM.:** čevljár, gledališke delávnice, krojáč

ang.: (stage) carpenter

fr.: menuisier de théâtre **m.**

ita.: falegname **m.**

nem.: Theatertischler **m**

mizárna -e ž *delavnica za izdelavo lesenih scenskih elementov* **S:** mizárska delávnica **PRIM.:** gledališke delávnice

ang.: carpenter's (work)shop, wood workshop

fr.: atelier de menuisier **m.**

ita.: falegnameria **f.**

nem.: Tischlerei **f**, Tischlerwerkstatt **f**

mizárska delávnica -e -e ž → mizárna

mjúzikel -kla tudi musical -a [mjúzikəl] tudi muzikál -a m od začetka 20. stol. naprej *glasbeno-plesno gledališko delo s prvinami operete, kabareta, plesa, navadno kot spektakel* **PRIM.:** džézovski balét, revija (1), sông (2), stêp, varieté (1), vodvîl

ang.: musical, music hall

fr.: musical m.

ita.: musical m.

nem.: Musical n

mladínska ígra -e -e ž *igra, vsebinsko primerna za mladino* **PRIM.:** otrôška ígra

ang.: play for young audiences

fr.: pièce pour la jeunesse f.

ita.: pezzo teatrale per ragazzi m.

nem.: Jugendstück n

mladínska predstáva -e -e ž *predstava, namenjena mladini* **PRIM.:** dijáška predstáva (2),

mladínsko gledališče, šólsko gledališče

ang.: performance for young audiences

fr.: spectacle pour les jeunes m.

ita.: spettacolo per ragazzi m.

nem.: Jugendvorstellung f

mladínsko gledališče -ega -a s *gledališče s programom zlasti za mlade* **PRIM.:** otrôško

gledališče, pionírsko gledališče

ang.: theatre for the young, theatre for young audiences

fr.: théâtre pour les jeunes m.

ita.: teatro per ragazzi m.

nem.: Jugendtheater n

mladostni junák -ega -a m *nekdaj igralec, primeren za vloge mladih junakov* **PRIM.:**

igrálska strôka

ang.: juvenile (lead)

fr.: héros juvénile m.

ita.: giovane, il m.

nem.: jugendlicher Held m

mnóžična ígra -e -e ž *igra z množico oseb, ki nastopajo hkrati, govorijo, delujejo v zboru,*

skupinah **S:** masôvna ígra

ang.: mass play

fr.: pièce de masse f.

ita.: pezzo teatrale di massa m.

nem.: Massenstück n

mnóžični prizòr -ega -ôra m *prizor, v katerem nastopa večje število igralcev in statistov, ki*

predstavlja množico **S:** žarg. masôvka, masôvna scéna

ang.: crowd scene, mass scene, mob scene

fr.: scène de masse f.

ita.: scena di massa f.

nem.: Ensembleszene f, Massenszene f

mnóžično gledališče -ega -a s **1.** *gledališče s številnimi nastopajočimi* **PRIM.:** mnóžična

ígra, mnóžični prizòr

ang.: mass theatre

fr.: théâtre de masse m.

ita.: teatro di massa m.

nem.: Massentheater n

2. *gledališče, namenjeno množicam*

ang.: theatre for the masses

fr.: théâtre pour les masses m.

ita.: teatro per le masse **m.**

nem.: Theater für die Massen **n**

mobilizacijsko gledališče -ega -a **s** *gledališče z ideološko, propagandno usmerjenim programom* **PRIM.:** agitpropovsko gledališče

ang.: recruitment theatre*

fr.: théâtre de mobilisation **m.**

ita.: teatro di mobilitazione **m.**

nem.: Polittheater **n**

moderátor -ja **m** → povezoválec (1)

moderátorka -e ž → povezoválka (1)

modérni balét -ega -a **m** v 20. stol. *balet s prvinami sodobnega plesa* **PRIM.:** džézovski balét, klasični balét, modérni plés, póstmodérni plés

ang.: modern ballet

fr.: ballet moderne **m.**

ita.: balletto moderno **m.**

nem.: modernes Ballett **n**

modérni plés -ega -a **m** 1. od 1920 naprej, v ZDA *gledališki ples, ki zavrača pravila klasičnega baleta in temelji na naravnem gibanju telesa (hoji, padcih, vstajanju, krčenju, sprostivti), izražanju notranjih občutij, uporabi plesnih prvin antične, orientalske, azijske kulture* **PRIM.:** izrázni plés, minimalistični plés, sodôbni plés, svobôdni plés

ang.: contemporary dance, modern dance

fr.: danse contemporaine, danse moderne **f.**

ita.: danza moderna **f.**

nem.: moderner Tanz **m**, zeitgenössischer Tanz **m**

2. od 1. pol. 20. stol. naprej *oznaka za evropske in ameriške smeri sodobnega plesa, ki v nasprotju z baletom temelji na naravnem gibanju telesa, ustvarjalnem prevzemanju plesnih prvin drugih kultur, eksperimentalni rabi osvetlitve, filma* **PRIM.:** izrázni plés, plésna modérna, sodôbni plés

ang.: modern dance

fr.: danse contemporaine, danse moderne **f.**

ita.: danza moderna **f.**

nem.: moderner Tanz **m**, zeitgenössischer Tanz **m**

GL.: póstmodérni plés

modérni repertoár -ega -ja **m** *repertoar, sestavljen iz del sodobnih avtorjev* **S:** sodôbni repertoár **PRIM.:** klasični repertoár

ang.: contemporary repertoire, modern repertoire

fr.: répertoire moderne **m.**

ita.: repertorio contemporaneo **m.**, repertorio moderno **m.**

nem.: modernes Repertoire **n**, zeitgenössisches Repertoire **n**

modernistična dramáтика -e -e ž od konca 19. stol. naprej *dramatika, ki se odmika od zgodovinskih smeri (antika, renesansa, klasicizem) in uveljavlja težnjo po stalnih inovacijah, razgradnji estetskih norm in oblik* **PRIM.:** absúrdna dráma, avantgárdna dramáтика, avantgárdno gledališče, eksistencialistična dramáтика

ang.: modern(ist) drama

fr.: théâtre moderniste **m.**

ita.: teatro modernista **m.**

nem.: moderne Dramatik **f**

GL.: póstmodernistična dramáтика

modernistično gledališče -ega -a s od konca 19. stol. naprej *gledališče, ki se odmika od zgodovinskih zgledov in gledaliških konvencij, raziskuje gledališki jezik in uveljavlja inovacije* PRIM.: avantgardistično gledališče, avantgárdno gledališče, eksperimentálno gledališče

ang.: modern(ist) theatre

fr.: théâtre moderniste m.

ita.: teatro modernista m.

nem.: modernes Theater n

GL.: póstmodernistično gledališče

mójster lučí -tra -- m strokovnjak, ki vodi osvetljevalce, upravlja odrske luči in po navodilih režiserja, scenografa, oblikovalca luči iz dela zapis luči S: lúčni mójster PRIM.: lúčkar

ang.: chief electrician, head electrician, light(ing) master, light(ing) operator, master electrician

fr.: chef éclairagiste m.

ita.: capo elettricista m.

nem.: Beleuchtungsmeister m

mójster máske -tra -- m nekdaj strokovnjak, ki si zamisli in/ali iz dela masko PRIM.: ávtor máske, maskér

ang.: mask-maker, mask-master

fr.: chef maquilleur m.

ita.: maestro truccatore m.

nem.: Chefmaskenbildner m

môlk -a m 1. v didaskalijah oznaka za prekinitve govorjenja nastopajočega PRIM.: premòr (2)

ang.: pause, silence

fr.: silence m.

ita.: pausa f., silenzio m.

nem.: Stille f

2. → premòr (2)

momènt zádne napétosti -ênta -- -- m v zgradbi drame odločitev ali dogodek, ki podaljša razplet in nakaže možnost drugačnega konca PRIM.: zavirálni momènt, zgrádba dráme

ang.: force of the last suspense, moment of the last suspense

fr.: dernière suspense f.

ita.: momento dell'ultima suspense f.

nem.: retardierendes Moment n

mondúra -e ž → mréžna kápica

monodíja -e ž (grš. monodía) v antičnem gledališču od Evripida naprej solistični spev ob dramaturškem vrhu dogajanja v komediji in tragediji, tudi z instrumentalno spremljavo

ang.: monody

fr.: monodie f.

ita.: monodia f.

nem.: Monodie f

mónodráma -e ž 1. dramsko besedilo v obliki monologa, navadno s psihološko poglobljenim notranjim konfliktom, namenjeno enemu nastopajočemu

ang.: monodrama, one-man play, solo play

fr.: monodrame m., pièce à un seul personnage f.

ita.: monodramma m.

nem.: Einpersonenstück n, Monodrama n

2. uprizoritev takega besedila PRIM.: dúodráma

ang.: monodrama, one-man play
fr.: monodrame **m.**, pièce à un seul personnage **f.**
ita.: monodramma **m.**
nem.: Einpersonenstück **n**, Monodrama **n**

monológ **-a** **m** **v** dramskem besedilu, uprizoritvi *daljši govor ene dramske osebe, ki v dialogu s samo seboj razkriva svoj notranji svet* **S:** samogôvor **PRIM.:** drámski dialóg, duológ, gôvor, mónodráma, polilóg, tiráda
ang.: monologue, soliloquy
fr.: monologue **m.**
ita.: monologo **m.**
nem.: Monolog **m**, Selbstgespräch **n**

montáža **-e** **ž** **1.** **v** 20. stol. *sestavljanje raznorodnih besedilnih enot, slogovno, vsebinsko, raznorodnih prizorov, prvin v novo celoto, navadno kot zavračanje tradicionalne ideje o umetniškem delu kot organsko zaključeni celoti* **PRIM.:** dramaturgija (3), lépljenka (3)
ang.: montage
fr.: montage **m.**
ita.: montaggio **m.**
nem.: Montage **f**
2. **v** 20. stol. *tehnični postopek povezovanja, sestavljanja slikovnih, zvočnih gradiv pri radijski, filmski, televizijski produkciji*
ang.: montage
fr.: montage **m.**
ita.: montaggio **m.**
nem.: Montage **f**

montážna vája **-e** **-e** **ž** *vaja, na kateri tehnično osebje prvič postavi celotno sceno* **PRIM.:** lúčna vája, téhnična vája
ang.: dry tech(nical rehearsal), first tech(nical rehearsal), set rehearsal
fr.: premier montage de décors **m.**
ita.: prova montaggio **f.**
nem.: Bauprobe **f**

montážni óder **-ega** **ódra** **m** *oder, sestavljen iz razstavljivih normiranih konstrukcijskih elementov* **PRIM.:** praktikábelski óder
ang.: booth stage, portable stage, riser stage
fr.: plancher monté **m.**
ita.: palco montato **m.**
nem.: Wechselbühne **f**

moralitéta **-e** **ž** *srednjeveška ali sodobna igra z alegorijami in personifikacijami o boju med dobrim in zlím* **PRIM.:** mirákel
ang.: morality (play)
fr.: moralité **f.**
ita.: moralità **f.**
nem.: Moralität **f**

mórje **-a** **s** strok. pog. → efékt valôv (2)

móst mostú **m** *ožja viseča ploščad za upravljanje z vrvičnimi napravami, odrskimi svetili, scenskimi elementi*
ang.: bridge
fr.: passerelle **f.**

ita.: ponte (luci) m.

nem.: Brücke f

GL.: délovni móst, dvoránski lúčni móst, dvoránski svetílni móst, dvoránski svetlôbni móst, horizontní lúčni móst, horizontní svetílni móst, horizontní svetlôbni móst, lúčni móst, marionétni móst, nakladálni móst, ódrski lúčni móst, ódrski svetílni móst, ódrski svetlôbni móst, portálni lúčni móst, portálni móst, portálni svetílni móst, portálni svetlôbni móst, spodnji délovni móst, spodnji stránski móst, stránski móst, svetílni móst, svetlôbni móst, vmésni lúčni móst, vmésni svetílni móst, vmésni svetlôbni móst, zgórni délovni móst, zgórni stránski móst

mostič -a m ozek most nad odrom, ki povezuje stranske delovne mostove **PRIM.:** portálni móst

ang.: catwalk

fr.: pont volant m.

ita.: passerella m.

nem.: Laufsteg m

môška krojáčnica -e -e ž delavnica za izdelovanje moških kostumov **PRIM.:** ženska krojáčnica

ang.: costume (work)shop, wardrobe

fr.: atelier de costume m.

ita.: laboratorio dei costumi m., sartoria f.

nem.: Schneiderwerkstatt für Herren f

motórni ódrski vlák -ega -ega -a m odrski vlak na hidravlični ali električni pogon **PRIM.:** rôčni ódrski vlák

ang.: motorized flies, motorized flies

fr.: cintres motorisés m. pl.

ita.: americane motorizzate f. pl.

nem.: elektrischer Bühnenzug m, hydraulischer Bühnenzug m

moving head -- -a [múving hêd] m (ang.) žarg. računalniško voden reflektor, ki se samodejno premika

ang.: moving head

fr.: moving head m.

ita.: moving head m., seguipersona automatico m., testamobile f.

nem.: kopfbewegter Scheinwerfer m, Moving Head m, Wackellampe f

mréžna kápica -e -e ž kapica iz tila, v katero se vpletajo lasje pri izdelavi lasulje S: mondúra **PRIM.:** knífla

ang.: caul cap, caul net, wig cap

fr.: bonnet de tulle m.

ita.: cuffia in tulle f., cuffia per parrucca f.

nem.: Perückennetz n

mítva sezóna -e -e ž koledarsko obdobje, navadno od julija do avgusta, ko v gledališču ni vaj in predstav **PRIM.:** gledališka sezóna, igralna sezóna

ang.: dark season

fr.: saison morte f.

ita.: bassa stagione f., chiusura estiva f.

nem.: tote Saison f

mítvi kót -ega -a m občinstvu nevidni del prizorišča **PRIM.:** glúho město

ang.: dead angle

fr.: angle mort m.

ita.: angolo morto m.

nem.: toter Winkel m

mučeníška dráma -e -e ž v baroku *drama, ki prikazuje trpljenje in smrt krščanskih mučencev* **PRIM.:** religiozno gledališče, vérska dráma

ang.: martyr play

fr.: drame sur le martyre m.

ita.: dramma del martirio m.

nem.: Märtyrerdrama n

múltimédijsko gledališče -ega -a s od 60. let 20. stol. naprej *gledališče, ki v odrsko dogajanje vključuje tudi druge medije (film, video, medmrežje)* **PRIM.:** intermedialnost, perfórmans, splétno gledališče

ang.: mixed-media theatre, multimedia theatre

fr.: théâtre multimédias m.

ita.: teatro multimediale m.

nem.: Multimediatheater n

muppet -a [mápet] m (ang.) žarg. → mímična lútka

musical -a [mjúzikəl] m (ang.) gl. mjúzikel

muzikál -a m gl. mjúzikel

nacionálna dramatika -e -e ž *dramatika, nastala na območju narodne, jezikovne, državne skupnosti, npr. angleška, francoska, nemška, slovenska* **PRIM.:** národné gledališče

ang.: national drama

fr.: théâtre national m.

ita.: teatro nazionale m.

nem.: nationale Dramatik f

nàdmarionéta -e ž 1. po E. G. Craigu *igralec, ki popolnoma nadzoruje telo, čustva in se v vsem podreja avtoriteti režiserja* **PRIM.:** režisérsko gledališče (2)

ang.: Über-marionnette

fr.: surmarionnette f.

ita.: supermarionetta f.

nem.: Über-Marionette f

2. *idealna figura, ki v utopičnem gledališču nadomešča igralca in je v nasprotju s človekom osvobojena nepredvidljivih telesnih, čustvenih odzivov, s čimer režiserju kot glavnemu avtorju predstave omogoča doseganje estetske popolnosti*

ang.: Über-marionnette

fr.: surmarionnette f.

ita.: supermarionetta m.

nem.: Über-Marionette f

nàdrealistična dramatika -e -e ž v 20. in 30. letih 20. stol. *avantgardna dramatika, ki skladno z manifesti A. Bretona zavrača posnemanje resničnosti, sledi nezavednim vzgibom, asociacijam, naključjem, nenavadnostim* **PRIM.:** absúrdna dráma, avantgárdno gledališče, futuristična dramatika, gledališče krútosti, gledališki manifést, modernístična dramatika

ang.: surrealist drama

fr.: théâtre surréaliste m.

ita.: teatro surrealista m.

nem.: surrealistische Dramatik f

nàdrealistično gledališče -ega -a s zlasti v 20. in 30. letih 20. stol. avantgardno gledališče, ki s poetičnim, absurdnim dialogom, groteskno komiko, filmskimi vložki in postopkom lepljenke prikazuje zlasti sanjski svet, zavrača realistično igranje, ustaljene gledališke konvencije, razlike med zvrstmi **PRIM.**: dadaistično gledališče, futuristično gledališče, gledališče absúrda

ang.: surrealist theatre

fr.: théâtre surréaliste m.

ita.: teatro surrealista m.

nem.: surrealistiche Theater n

naglàs -ása m **1.** v zvezi z govorom izstopanje enega samoglasnika, zloga po jakosti in/ali tonu glede na druge v besedi **S:** akcènt (3)

ang.: accent

fr.: accent m.

ita.: accento m.

nem.: Akzent m

2. → naglásno známenje

naglás prisl. v didaskalijah oznaka za začetek glasnejšega govorjenja nastopajočega **PRIM.**: tího, záse

ang.: aloud

fr.: à haute voix

ita.: ad alta voce

nem.: laut

naglásno známenje -ega -a s v slovenskem jeziku grafično znamenje za mesto naglasa v besedi, kakovost e-ja, o-ja (široki, ozki), kolikost (kratki, dolgi), ton (visoki, nizki) naglašenega samoglasnika **S:** akcènt (5), naglás (2)

ang.: accent-mark, diacritic(al) (mark)

fr.: accent m.

ita.: segno diacrittico m.

nem.: Betonungszeichen n

naglávna lútka -e -e ž lutka, pri kateri je vodilo glave pritrjeno na animatorjevo glavo **PRIM.**: naprstna lútka

ang.: head-puppet

fr.: marionnette à tête f.

ita.: marionetta per la testa f.

nem.: Kopfpuppe f

nágnjeni óder -ega ódra m oder, nagnjen v levo ali desno od središčne črte odra **PRIM.**: poševnina

ang.: raked stage

fr.: scène inclinée f.

ita.: palcoscenico con declivio m.

nem.: Schrägbühne f

nagôvor -a m **1.** krajši govor pred predstavo, prireditvijo, navadno kot pozdrav občinstvu **PRIM.**: parabáza

ang.: address, opening line, prologue

fr.: prologue m.

ita.: prologo m.

nem.: Prolog m

2. → prológ (1)

nagúbana sofíta -e -e ž → drapírana sofíta

nagúbana zavésa -e -e ž zavesa z všitimi gubami **PRIM.:** drapírana sofíta

ang.: Austrian curtain, Brail curtain, waterfall curtain

fr.: rideau drapé m.

ita.: sipario drappaggiato m.

nem.: Wolkenvorhang m

naívka -e ž nekdaj igralka, primerna zlasti za vloge mladih, lepih in lahkovernih deklet

PRIM.: igralska stróka, lahkožívka, sentimentálka (3)

ang.: ingénue

fr.: ingénue f.

ita.: ingenua f.

nem.: Ingenue f

nakladálni móst -ega mostú m → zgórni dělovni móst

namízna lútka -e -e ž lutka, ki jo animator vodi pred seboj na mizi **PRIM.:** bunráku

ang.: table puppet

fr.: marionnette sur table f.

ita.: marionetta su tavolo f.

nem.: Tischmarionette f

napovedoválec -lca m → povezoválec (1)

napovedoválka -e ž → povezoválka (1)

napráva za dím -e -- -- ž naprava za ustvarjanje dima s segrevanjem parafinskega olja **S:**

žarg. dím mašína

ang.: fogger, smoke machine

fr.: machine à fumée f.

ita.: macchina del fumo f.

nem.: Rauchmaschine f

napráva za gròm -e -- -- ž 1. prosto viseča plošča iz prožne pločevine, ki pri ročno

povzročenem valovanju posnema zvok groma, grmenja **PRIM.:** zvóčna kulísa, zvóčni efékt

ang.: thunder sheet

fr.: machine à tonnerre f.

ita.: macchina del tuono f.

nem.: Donnermaschine f

2. v odrskem stolpu nameščen lesen kanal s prekati, po katerem se spuščajo kovinske krogle, ki posnemajo zvok groma, grmenja **PRIM.:** bóbén za dèž, bóbén za véter, zvóčna kulísa, zvóčni efékt

ang.: thunder box, thunder drum, thunder run

fr.: machine à tonnerre f.

ita.: macchina del tuono f.

nem.: Donnermaschine f

napráva za meglò -e -- -- in **napráva za mèglo** -e -- -- ž 1. naprava iz treh med seboj

povezanih steklenic, napolnjenih z amoniakom, solno kislino in vodo za ustvarjanje dima, megla **PRIM.:** efékt meglè, ódrski efékt

ang.: fog machine, smoke machine

fr.: machine à brouillard f.

ita.: macchina del fumo f., macchina della nebbia f.

nem.: Nebelgerät n

2. električna naprava za ustvarjanje megle, dima **PRIM.:** bóbén za dèž, bóbén za véter, efékt meglè, eksplozíjska kómora, napráva za gròm, ódrski efékt

ang.: fog machine, smoke machine

fr.: machine à brouillard **f.**

ita.: macchina del fumo **f.**, macchina della nebbia **f.**

nem.: Nebelmaschine **f.**

napráva za mèglo -e -- -- ž **gl.** napráva za meglò

napŕstna lútka -e -e ž *majhna lutka, ki si jo animator natakne na prst* **PRIM.:** pŕstna lútka, rôčna lútka

ang.: finger puppet

fr.: marionnette à doigt **f.**

ita.: burattino da dito **m.**

nem.: Fingerpuppe **f.**

narátor -ja **m** → pripovedoválec (1)

narátorka -e ž → pripovedoválka (1)

naravnáti fókus -ám -- dov. *nastaviti potrebno ostrino svetlobnega snopa pri reflektorju*

ang.: to focus

fr.: phocuser **v.**

ita.: puntare le luci **v.**

nem.: die Schärfe einstellen **v.**, scharf einstellen **v.**

národná ígra -e -e ž → ljúdska ígra

národná ígra s pétjem -e -e -- -- ž → ljúdska ígra s pétjem

národnó gledališče -ega -a **s 1.** v Evropi zlasti od 18. stol. naprej *gledališče, pomembno za narodno, jezikovno, državno skupnost, zlasti za njeno kulturno, politično identiteto* **PRIM.:** državno gledališče, nacionálna dramátika, osrédne gledališče

ang.: national theatre

fr.: théâtre national **m.**

ita.: teatro nazionale **m.**

nem.: Nationaltheater **n.**

2. celotno gledališko izročilo posamezne narodne, kulturne, državne skupnosti, npr. slovensko, nemško, francosko

ang.: national theatre

fr.: théâtre national **m.**

ita.: teatro nazionale **m.**

nem.: Nationaltheater **n.**

naslíkana zavésa -e -e ž *na platno naslikana nagubana zavesa*

ang.: painted curtain, painted drop

fr.: rideau peint **m.**

ita.: sipario dipinto **m.**

nem.: gemalter Vorhang **m.**

naslôvna vlóga -e -e ž *vloga, po kateri ima dramsko besedilo naslov* **PRIM.:** glávna vlóga

ang.: title part, title role

fr.: rôle-titre **m.**

ita.: ruolo del titolo **m.**

nem.: Titelrolle **f.**

naslôvnik -a m v gledališki semiotiki, v aktantskem modelu, po A. Ubersfeld *aktant, v katerega korist poskuša subjekt doseči objekt* **S:** adresát, prejémnik **PRIM.:** aktántska modél, nasprótnik, objékt, pomočník, pošiljátelj, subjékt

ang.: receiver

fr.: récepteur m.

ita.: destinatario m.

nem.: Empfänger m

nasprótna ígra -e -e ž v dramaturgiji *dogajanje, navadno usmerjeno proti glavni ideji, osebi dramskega besedila* **S:** protígra **PRIM.:** drámski konflikt

ang.: counteraction, counterplot

fr.: jeu contraire m.

ita.: azione al contrario f.

nem.: Gegenspiel n

nasprótnik -a m v gledališki semiotiki, v aktantskem modelu, po A. Ubersfeld *aktant, ki ovira subjekt pri doseganju želenega objekta* **PRIM.:** aktántska modél, naslôvnik, objékt, pomočník, pošiljáatelj, subjékt

ang.: opponent

fr.: opposant m.

ita.: avversario m.

nem.: Opponent m

nastavítvena plôšča -e -e ž *naprava za vnaprejšnje nastavljanje kombinacije reflektorjev za osvetlitev odrskega prostora* **PRIM.:** komándna míza

ang.: dimmer board, (light) board, switch board

fr.: console de commande f.

ita.: consolle di comando f.

nem.: Lichtmischtisch m

nastavlívna akústična oblóga -e -e -e ž *obloga stropa in/ali sten gledališke dvorane z gibljivimi akustičnimi ploščami*

ang.: flexible acoustic panelling

fr.: panneau acoustique amovible m.

ita.: pannello acustico mobile m.

nem.: einstellbare Akustikverkleidung f, variable Akustikverkleidung f

nastavlívni vrtljivi óder -ega -ega ódra m *vrtljivi oder na ročni ali motorni pogon, postavljen v odrska tla ali nanja*

ang.: (stage) revolve, turntable

fr.: scène tournante f.

ita.: scena girevole f.

nem.: drehbare Bühne f

nastòp -ópa m 1. *trenutek v uprizoritvi, ko igralec stopi na oder* **PRIM.:** iztóčnica

ang.: entrance

fr.: entrée f.

ita.: entrata in scena f.

nem.: Auftritt m

2. *dejavnost nastopajočega med prihodom na oder in odhodom z njega* **PRIM.:** avdícija, debí, ígra (3)

ang.: appearance

fr.: apparition f.

ita.: apparizione f.

nem.: Auftritt m

3. najmanša enota dramskega besedila, uprizoritve, določena s prihodom ali odhodom nastopajočega **PRIM.:** drámska situácia, prizór

ang.: French scene

fr.: scène f.

ita.: scena f.

nem.: Szene f

na strán prisl. v didaskalijah → vstrán

naštudírati vlógo -am -- dov. v zvezi z igralcem s študijem, vajami izdelati vlogo

ang.: to prepare a part, to prepare a role

fr.: étudier le rôle v.

ita.: studiare il ruolo v.

nem.: sich auf seine Rolle vorbereiten v.

naturalistična dráma -e -e ž dramsko besedilo z vsebinskimi, s sloganimi značilnostmi

naturalistične dramatike **PRIM.:** naturalistična dramatika

ang.: naturalist(ic) drama

fr.: drame naturaliste m.

ita.: dramma naturalista m.

nem.: naturalistisches Drama n

naturalistična dramatika -e -e ž zlasti zadnje desetletje 19. stol., v Evropi družbenokritična

dramatika, ki prikazuje dogodke iz vsakdanjega življenja, ljudi z družbenega roba, človeka kot rezultat dednosti, okolja in časa, teži k natančnemu posnemanju stvarnosti, odpravlja monolog, govorjenje vstran, uveljavlja jezik nižjih družbenih plasti **PRIM.:** miljéjska dráma, naturalistično gledališče, realistična dramatika, veristična dráma

ang.: naturalist(ic) drama

fr.: drame naturaliste m.

ita.: drammaturgia naturalista f.

nem.: naturalistische Dramatik f

GL.: néonaturalistična dramatika

naturalistična ígra -e -e ž igranje, pri katerem igralec oblikuje vlogo s kar se da natančnim

opazovanjem, posnemanjem vedenja ljudi iz vsakdanjega življenja, podrobno psihološko karakterizacijo, s prvinami pogovornega jezika **PRIM.:** realistična ígra, veristična ígra

ang.: naturalist(ic) play

fr.: pièce naturaliste f.

ita.: recitazione naturalistica f.

nem.: naturalistisches Spiel n

naturalistični teáter -ega -tra m → naturalistično gledališče

naturalistično gledališče -ega -a s zlasti zadnje desetletje 19. stol., v Evropi gledališče, ki teži k

natančnemu posnemanju vsakdanosti in ustvarjanju popolne iluzije z naturalistično igro, uporabo idiolektta, številnih detajlov pri likovni izvedbi scene, kostumov **S:** naturalistični teáter **PRIM.:** četrtá sténa, naturalistična dramatika, realistično gledališče

ang.: naturalist(ic) theatre

fr.: théâtre naturaliste m.

ita.: teatro naturalistico m.

nem.: naturalistisches Theater n

navijálna zavésa -e -e ž po sredini nepredeljena zavesa, ki se navija na vreteno **PRIM.:**

diagonálno razmíčna zavésa, dvížna zavésa, vodorávno razmíčna zavésa

ang.: role drop, roll curtain
fr.: rideau polichinelle **m.**
ita.: tenda avvolgibile **f.**
nem.: Rollvorhang **m**

navmahíja -e ž (grš. *naumakhía pomorska bitka*) v renesansi, v starem Rimu uprizoritev morske bitke s spektaklarnimi odrskimi efekti, zlasti v okviru praznovanj **PRIM.:** karnevál, mèdigrá, spektákel, triúmf
ang.: naumachia
fr.: naumachie **f.**
ita.: naumachia **f.**
nem.: Naumachie **f**

navzóčnost -i ž → prezénca (1, 2)

nèabonéntsко gledalíšče -ega -a s gledališče z vstopnicami v prosti prodaji **PRIM.:** abonéntsko gledalíšče
ang.: theatre without a subscription plan*
fr.: théâtre des non abonnés **m.**
ita.: teatro senza abbonamento **m.**
nem.: Theater mit freiem Verkauf **n**, Theater ohne Abonnement **n**

nèbesédno izrážanje -ega -a s izražanje nastopajočega z mimiko, gestikulacijo, gibom, glasom **S:** nèverbálno izrážanje **PRIM.:** besédno izrážanje, fízično gledalíšče, glás (2), govorica telésa, pantomíma, pantomímicno gledalíšče, plés
ang.: nonverbal expression
fr.: expression non verbale **f.**
ita.: espressione non verbale **f.**
nem.: nonverbaler Ausdruck **m**

nèbesédno sporazumévanje -ega -a s sporazumevanje nastopajočih in občinstva z negovornimi gledališkimi izrazili: z masko, s kostumom, sceno, svetlobnimi, zvočnimi efekti, glasbo **S:** nèverbálna komunikácia
ang.: nonverbal communication
fr.: communication non verbale **f.**
ita.: comunicazione non verbale **f.**
nem.: nonverbale Kommunikation **f**

nègibljíva akústična plôšča -e -e -e ž akustična plošča, katere lega se nastavi ob montaži **S:** fiksna akústična plôskev **PRIM.:** gibljíva akústična plôšča
ang.: fixed acoustic panel
fr.: réflecteur acoustique fixe **m.**
ita.: pannello acustico fisso **m.**
nem.: fixierte Schallschluckplatte **f**

nèinstitucionálno gledalíšče -ega -a s gledališče, ki ni organizirano kot javna ustanova, nima stalnega vira financiranja, prostora **PRIM.:** alternatívno gledalíšče, institucionálno gledalíšče
ang.: non-subsidized theatre*
fr.: théâtre non subventionné **m.**
ita.: teatro non istituzionale **m.**, teatro non sovvenzionato **m.**
nem.: freies Theater **n**, unabhängiges Theater **n**

nèinterpretativno bránje -ega -a s glasno branje brez izrazitejše besedilne fonetike, pri katerem bralec besedilo samo logično pomensko členi in ne izraža lastnega doživljjanja in

razumevanja vsebine **S:** nevtralno bránje **PRIM.:** brálna vája, interpretativno bránje, léktorska vája

ang.: non-interpret(at)ive reading

fr.: lecture non intérprétative f.

ita.: lettura non interpretativa f.

nem.: neutrales Lesen n, reines Ablesen n

nèkomerciálna gledališče -ega -a s gledališče, ki ni usmerjeno v tržni uspeh PRIM.:

komerciálna gledališče

ang.: non-profit theatre

fr.: théâtre non commercial m.

ita.: teatro non commerciale m.

nem.: gemeinnütziges Theater n

nèlineárna kompozícia dráme -e -e -- ž → nèlineárna zgrádba dráme

nèlineárna zgrádba dráme -e -e -- ž zgradba drame, pri kateri poteka dramsko dogajanje

s časovnimi preskoki **S:** nèlineárna kompozícia dráme **PRIM.:** lineárna zgrádba dráme

ang.: non-linear (dramatic) structure

fr.: structure non linéaire f.

ita.: struttura drammatica non lineare f.

nem.: nichtlineare (dramatische) Struktur f

nèliterárno gledališče -ega -a s gledališče, ki pri uprizarjanju daje prednost odrskim izrazilom, se hote odmika od literarne predloge ali ne izhaja iz nje PRIM.: avtonómno gledališče, gledališko gledališče, literárno gledališče

ang.: non-literary theatre

fr.: théâtre non littéraire m.

ita.: teatro non letterario m.

nem.: nichtliterarisches Theater n

nèlógični akcènt -ega -ênta m → nèlógični poudárek (1, 2)

nèlógični poudárek -ega -rka m 1. vsebinsko neustrezno izstopanje dela stavka, besedne zveze po jakosti, višini, barvi glasu **S:** àlógični akcènt, àlógični poudárek, nèlógični akcènt

ang.: wrong emphasis

fr.: accent erronné m.

ita.: accentuazione illogica f., enfasi impropria f.

nem.: unpassende Betonung f

2. funkcjsko neustrezno izstopanje kakšnega gledališkega izrazila **S:** àlógični akcènt, àlógični poudárek, nèlógični akcènt **PRIM.:** lógični poudárek

ang.: wrong emphasis

fr.: accent erronné m.

ita.: enfasi impropria f.

nem.: unpassende Betonung f

nèlógični premík -ega -a m premik nastopajočega, ki ni usklajen z odrskim dogajanjem **S:**

àlógični premík **PRIM.:** lógični premík

ang.: unmotivated move

fr.: déplacement illogique m.

ita.: movimento immotivato m.

nem.: unlogische Bewegung f

néma ígra -e -e ž igranje brez govorjenja, samo z mimiko, gestikulacijo, gibom **PRIM.:** govoríca rók, govoríca telésa, pantomíma, živa slíka

ang.: dumb-show

fr.: jeu muet **m.**

ita.: recitazione muta **f.**

nem.: Mimik **f**, stummes Spiel **n**

néma vlóga -e -e ž *vloga brez besedila* **PRIM.:** statíš

ang.: non-speaking part, non-speaking role

fr.: rôle muet **m.**

ita.: ruolo muto **m.**

nem.: stumme Rolle **f**

némi prizòr -ega -ôra **m** *prizor, v katerem nastopajoči ne govorijo* **PRIM.:** néma ígra, néma vlóga

ang.: silent scene

fr.: scène muette **f.**

ita.: scena muta **f.**

nem.: stumme Szene **f**

némška zavésa -e -e ž → dvížna zavésa

nèodvísno gledalíšče -ega -a s **1.** *gledališče, ki je finančno neodvisno, ideološko neopredeljeno* **PRIM.:** nèinstitucionálno gledalíšče, öff gledalíšče

ang.: free theatre, independent theatre

fr.: théâtre indépendant **m.**

ita.: teatro indipendente **m.**

nem.: freies Theater **n**

2. → avtonómno gledalíšče

néonaturalistična dramáтика -e -e ž od 2. pol. 20. stol. naprej *družbenokritična dramatika, ki se navezuje na naturalistično estetiko* **PRIM.:** dramáтика spêrme in krví, gledalíšče "u frís", naturalistična dramáтика

ang.: neo-naturalist(ic) drama*

fr.: théâtre néo-naturaliste **m.**

ita.: teatro neo naturalista **m.**

nem.: neonaturalistische Dramatik **f**

nêsti čez rámpo -em --- dov. žarg. → príti čez rámpo

nét árt -- -a **m** (ang.) žarg. → splétna umétnost

nèverbálna komunikácia -e -e ž → nèbesédno sporazumévanje

nèverbálno izrážanje -ega -a s → nèbesédno izrážanje

nevtrálna bránje -ega -a s → nèinterpretatívno bránje

nidervólter -ja **m** žarg. → nizkonapétostno korító

ní predstáve obvestilo na določen dan je gledališče zaprto za občinstvo

ang.: no performance

fr.: relâche

ita.: spettacolo annullato

nem.: keine Vorstellung

nizkonapétostno korító -ega -a s *korito z napetostjo največ 24 voltov, s paraboličnim zrcalom in hruškasto žarnico s posrebrenim sprednjim delom za osvetljevanje odras* **S:** žarg. **nidervólter** **PRIM.:** parabolicki reflektor, svôboda

ang.: beam-light, beam projector

fr.: lampe basse tension f.

ita.: lampada a bassa tensione f.

nem.: Niedervolt – Parabolscheinwerfer m

nó -ja m **1.** → gledalíšče nó
2. → ígra nó

nôga -e ž nav. mn. ozka zavesa, navadno iz črnega žameta, ki visi vzporedno s portalno odprtino in omejuje igralno ploskev na levi in desni strani odra **PRIM.:** úlična scéna, zavésna scéna

ang.: leg

fr.: pendrillon m.

ita.: quinta f.

nem.: Seitenschenkel m

nôrec -rca m dramski lik, ki z navidezno preproščino, naivnostjo zabava, duhovito komentira in kritizira dogajanje, osebe **PRIM.:** bürkež, Harlekín, klôvn (1), Pavlíha, Pierrot

ang.: fool, jester

fr.: fou m.

ita.: matto m.

nem.: Narr m

normativna dramaturgija -e -e ž dramaturgija, ki proučuje in predpisuje pravila dramskega pisanja, zlasti kompozicije drame **S:** preskriptívna dramaturgija

ang.: normative criticism, normative dramaturgy, prescriptive criticism, prescriptive dramaturgy

fr.: dramaturgie normative f.

ita.: drammaturgia normativa f.

nem.: vorgegebene Dramaturgie f

nosilna vlóga -e -e ž → glávna vlóga

nositi predstavo nósim -- nedov. **1.** žarg., v zvezi z igralcem igrati glavno vlogo **PRIM.:** naslôvna vlóga

ang.: to carry the show

fr.: porter la pièce sur ses épaules v.

ita.: sostenere lo spettacolo v.

nem.: Hauptrolle spielen v., Hauptrolle tragen v.

2. žarg., v zvezi z igralcem izstopati z dobrim igranjem v predstavi

ang.: to carry the show

fr.: porter la pièce sur ses épaules v.

ita.: sostenere lo spettacolo v.

nem.: (Rolle) hervorragend spielen v.

nôsni kít -ega -a m mehka, gnetljiva snov, ki se uporablja pri maskiranju za preoblikovanje nosu ali drugih delov obraza nastopajočega **PRIM.:** máska¹, šmínka

ang.: nose putty

fr.: mastic à nez m.

ita.: naso di lattice m.

nem.: Nasenkitt m

nôtranja aktívnost -e -i ž v zvezi z igralcem psihična dejavnost pri oblikovanju, izvedbi vloge

PRIM.: zunánja aktívnost

ang.: inner life

fr.: activité interne f.

ita.: attività interna f.

nem.: Innenleben n

nótranja zgrádba dráme -e -e -- ž zgradba drame glede na idejno in vsebinsko povezanost njenih delov **PRIM.:** zunánja zgrádba dráme

ang.: inner structure

fr.: structure interne f.

ita.: struttura interna f.

nem.: innere Struktur des Dramas f

nótranje ódrsko dogájanje -ega -ega -a s psihološko dogajanje, miselni konflikti, čustvena stanja nastopajočih v uprizoritvi, ki navadno temeljijo na dramskem dogajanju **PRIM.:** géstični prôstor, zunánje ódrsko dogájanje

ang.: inner (dramatic) action

fr.: action dramatique interne f.

ita.: azione drammatica interna f.

nem.: innere Handlung f

nótranji óder -ega ódra m v elizabetinskem gledališču z zaveso zakrit zadnji del odra

ang.: inner stage

fr.: scène intérieure f.

ita.: inner stage m., palco interno m.

nem.: Innenbühne f

nótranji portál -ega -a m → téhnični portál

GL.: fíksni nótranji portál, gibljivi nótranji portál

nôva koméđija -e -e ž od konca 4. stol. pr. n. št. do srede 3. stol. pr. n. št., pri starih Grkih atiška komedija, razdeljena na pet dejanj z zborovskimi medogrami, s tipiziranimi liki iz vsakdanjega življenja in ljubezenskimi spletkami **PRIM.:** grška koméđija, rímska koméđija, srédnja koméđija, stára koméđija

ang.: New Comedy

fr.: Nouvelle comédie f.

ita.: Nuova Commedia f.

nem.: neue Komödie f

nôži -ev m mn. premične kovinske ploščice v profilnem reflektorju za oblikovanje svetlobnega snopa v različne geometrijske like

ang.: shutter blades

fr.: couteaux de projecteur m. pl.

ita.: coltelli sagomatori m. pl.

nem.: Shutter-Bleche n pl.

nrávstvena koméđija -e -e ž → koméđija nraví

občinstvo -a s skupina ljudi, ki gleda, posluša, z drugimi čutili zaznava odrsko dogajanje in sooblikuje predstavo, prireditev, film s svojo navzočnostjo, estetskimi navadami in recepcijsko sposobnostjo **S:** pùblika **PRIM.:** avdítórij, gledálčeva recépcija, gledálec

ang.: audience, house

fr.: auditoire m., public m.

ita.: auditorio m., pubblico m.

nem.: Publikum n

GL.: V občinstvo!

obešálna vrív -e vrví ž pri vlaku vrv, ovita okrog droga za dviganje in spuščanje scenskih elementov **PRIM.:** obéšena scéna

ang.: fly line, purchase line, rope

fr.: cordage m.

ita.: corda f.

nem.: Zugseile f

obešáno uhó -ega ušesa s žezezen nastavek na okviru scenskega elementa, na katerega se pritrdi obešalna vrv **PRIM.:** obéšena scéna

ang.: cleat

fr.: crochet m.

ita.: gancio m.

nem.: Aufhängeöse f

obéšena scéna -e -e ž scenski elementi, pritrjeni na obešalne vrvi, ki se s sistemom vlakov dvigajo in spuščajo **PRIM.:** obešáno uhó

ang.: flown scenery

fr.: scène suspendue f.

ita.: scenografia appesa f., scenografia sospesa f.

nem.: hängende Bühnenbildteile m pl.

objekt -a m v gledališki semiotiki, v aktantskem modelu, po A. Ubersfeld *aktant, ki ga v naslovnikovo korist poskuša doseči subjekt* **PRIM.:** aktántski modél, naslôvnik, nasprótnik, pomočník, pošiljátelj, subjékt

ang.: object

fr.: objet m.

ita.: oggetto m.

nem.: Objekt n

objektív -a m leča ali lečje v projektorju za prikazovanje slik **PRIM.:** kondénzor, léča, projéktor

ang.: objective

fr.: objectif m.

ita.: obiettivo m.

nem.: Objektiv n

objektívna dramaturgija -e -e ž → pasívná dramaturgija

oblikoválec lučí -lca -- m ustvarjalec, ki oblikuje svetlobo za določeno uprizeritev na podlagi uprizeritvenega koncepta, izdela potrebno dokumentacijo za izvedbo, lučni načrt **PRIM.:** lúčkar, mójster lučí, zapís lučí

ang.: light(ing) designer

fr.: concepteur lumière m.

ita.: progetto luci m., regia luci f.

nem.: Lichtdesigner m

oblikoválec lútk -lca -- m ustvarjalec, ki si zamisli likovno podobo lutk za uprizeritev in jih včasih tudi izdela **PRIM.:** izdeloválec lútk, lútkovni tehnológ

ang.: puppet designer

fr.: créateur de marionnettes m.

ita.: creatore di marionette m., marionettista m.

nem.: Puppengestalter m

oblikoválec máske -lca -- m → ávtor máske

oblikoválec zvóka -lca -- m ustvarjalec, ki oblikuje zvočno podobo uprizeritve z glasbo, zvočno kuliso, zvočnimi efekti na podlagi uprizeritvenega koncepta

ang.: sound designer

fr.: arrangeur de son **m.**

ita.: tecnico del suono **m.**

nem.: Tongestalter **m**

oblikoválka lučí -e -- ž ustvarjalka, ki oblikuje svetlobo za določeno uprizeritev na podlagi

uprizeritvenega koncepta, izdela potrebno dokumentacijo za izvedbo, lučni načrt **S:**

režisérka za lúč **PRIM.:** lúčkar, mójster lučí, zapís lučí

ang.: light(ing) designer

fr.: conceptrice lumière **f.**

ita.: datrice luci **f.**, light designer **f.**, regista luci **m.**

nem.: Lichtdesignerin **f**

oblikoválka lútka -e -- ž ustvarjalka, ki si zamisli likovno podobo lutk za uprizeritev in jih

včasih tudi izdela **PRIM.:** izdeloválka lútka, lútkovna tehnológinja

ang.: puppet designer

fr.: créatrice de marionnettes **f.**

ita.: creatrice di marionette **f.**, marionettista **f.**

nem.: Puppengestalterin **f**

oblikoválka máske -e -- ž → ávtorica máske

oblikoválka zvóka -e -- ž ustvarjalka, ki oblikuje zvočno podobo uprizeritve z glasbo,

zvočno kuliso, zvočnimi efekti na podlagi uprizeritvenega koncepta

ang.: sound designer

fr.: arrangeure de son **f.**

ita.: tecnico del suono **m.**

nem.: Tongestalterin **f**

oblikovávanje lučí -a -- s **1.** oblikovanje svetlobe za določeno uprizeritev na podlagi

uprizeritvenega koncepta, izdelava potrebne dokumentacije za izvedbo, lučnega načrta

PRIM.: oblikovávanje zvóka, zvóčna opréma

ang.: light(ing) design

fr.: conception-lumière **f.**

ita.: light design **m.**, progetto luci **m.**, regia luci **f.**

nem.: Lichtdesign **n**

2. na gledaliških plakatih in v gledališkem listu oblikovalec lučí

ang.: light(ing) design

fr.: conception-lumière **f.**

ita.: light design **m.**, luci **f. pl.**, progetto luci **m.**

nem.: Lichtdesign **n**

oblikovávanje vloge -a -- s v zvezi z igralcem iskanje, preizkušanje, določanje igralskih izrazil

za predstavitev vloge, navadno na podlagi razčlembe dramskega lika, lastnega doživljanja,

telesnih odzivov, uprizeritvenega koncepta **PRIM.:** identifikácia (1), psíhotéhnika, telésna

téhniká, vžívlanje (1)

ang.: creating a character, creating a role

fr.: création de rôle **f.**

ita.: creazione di un ruolo **f.**

nem.: Gestaltung und Bildung der Rolle **f.**, Rollengestaltung **f**

oblikovávanje zvóka -a -- s **1.** oblikovanje zvočne podobe uprizeritve z glasbo, zvoki, šumi,

zvočnimi efekti na podlagi uprizeritvenega koncepta **PRIM.:** glásbeno oprémljanje,

oblikovávanje lučí, zvóčna opréma

ang.: sound design

fr.: montage son **m.**

ita.: creazione di un ruolo m., sound design m.

nem.: Tongestaltung f

2. na gledaliških plakatih in v gledališkem listu *oblikovalec zvoka* **PRIM.:** glásbeni opremljeválec, oblikoválec lučí

ang.: sound design

fr.: son m.

ita.: sound design m., suono m.

nem.: Tongestaltung f

oblikovati vlógo -újem -- nedov. v zvezi z igralcem *iskati, preizkušati, določati igralska izrazila za predstavitev vloge, navadno na podlagi razčlombe dramskega lika, lastnega doživljanja, telesnih odzivov, uprizoritvenega koncepta*

ang.: to create a character, to create a role

fr.: créer le rôle v.

ita.: entrare nel ruolo v.

nem.: eine Rolle schaffen v., Rolle gestalten v.

oblóčni refléktor -ega -ja m *reflektor z dvema ogljikovima elektrodamo, ki oddaja bleščečo belo svetlobo* **PRIM.:** HMI-refléktor, refléktor

ang.: (carbon-)arc light

fr.: blinder m.

ita.: lampada ad arco con elettrodi in carbone f.

nem.: Lichtbogenscheinwerfer m

obnovítev -tve ž *ponovna izvedba gledališkega dela, ki dalj časa ni bilo igrano ali v njem nastopajo nekateri novi igralci* **PRIM.:** obnovítvena vája

ang.: remounting, revival

fr.: revival m.

ita.: revival m.

nem.: Neuaufführung f

obnovíti uprizorítev -ím -- dov. z istimi ali z novimi igralci *ponovno pripraviti uprizoritev, ki dalj časa ni bila igrana* **PRIM.:** obnovítev, obnovítvena vája

ang.: to remount a production, to revive a production

fr.: remettre une pièce sur scène v., remonter une pièce v.

ita.: riprendere uno spettacolo v.

nem.: erneut aufführen v.

obnovítvena vája -e -e ž *vaja za uprizoritev, ki dalj časa ni bila igrana ali v njej nastopajo nekateri novi igralci* **PRIM.:** obnovítev

ang.: revival rehearsal*

fr.: reprise de la répétition d'une pièce f.

ita.: ripresa delle prove f.

nem.: Wiederaufführung f

obrédna ígra -e -e ž *igra, ki temelji na obredu, navadno v zvezi z vero, običaji* **S:** rituálna ígra **PRIM.:** obrédno gledališče

ang.: ritual play

fr.: pièce rituelle f.

ita.: rappresentazione rituale f.

nem.: Ritualstück n

GL.: religózna obrédna ígra, vérska obrédna ígra

obrédni plés -ega -a m *bojni, iniciacijski, plodnostni, pogrebni, poročni ples ob obredih in praznovanjih določene skupnosti, pogosto v maskah in kostumih, s pevsko in instrumentalno spremljavo* S: rituálni plés PRIM.: antropolóško gledališče, ditirámski zbor, obrédno gledališče

ang.: ritual dance

fr.: danse rituelle f.

ita.: danza rituale f.

nem.: Ritualtanz m

obrédno gledališče -ega -a s *gledališče z mitičnimi in kultnimi prvinami, ki povezuje uprizarjanje z odkrivanjem magičnega, mističnega, svetega* S: rituálno gledališče PRIM.: antropolóško gledališče, gledališče krútosti, révno gledališče

ang.: ritual theatre

fr.: théâtre rituel m.

ita.: teatro rituale m.

nem.: Ritualtheater n

obrekoválnica -e ž v odrskem delu gledališke stavbe *prostor, v katerem igralci čakajo na svoj nastop v predstavi ali na vajo*

ang.: green room

fr.: salon vert m.

ita.: stanza dietro le quinte f.

nem.: Konversationszimmer n, Künstlerzimmer n

obróčasti óder -ega ódra m *oder z obročasto igralno površino okrog vrtljivega avditorija* S: pŕstanasti óder PRIM.: vrtljivi óder

ang.: ring stage

fr.: scène annulaire m.

ita.: palcoscenico ad anello m.

nem.: Ringbühne f

ôče očeta m *nekaj starejši igralec, primeren za vloge očetov* PRIM.: igrálska stróka, máti

ang.: heavy father, père noble

fr.: père noble m.

ita.: padre m.

nem.: Vaterfigur f

oddájnik -a m → pošiljátelj

óder ódra m 1. *prostor za nastopanje, navadno likovno, funkcionalno oblikovan in tehnično opremljen* S: gledališke dèske, ódrske dèske, ódrski prôstor, scéna (4) PRIM.: dvorána, gledališče (1, 2), igrálna plôskev, igrálni prôstor, ódrski prôstor, prizorišče, scenografija (1, 2, 3)

ang.: boards, stage

fr.: scène f.

ita.: palcoscenico m.

nem.: Bühne f

2. v odrskem delu gledališke stavbe *del odrskega stolpa med pododrjem in vrviščem, namenjen nastopajočim in odprt proti občinstvu* PRIM.: igrálna plôskev, ódrski prôstor, scéna (1)

ang.: stage

fr.: scène f.

ita.: palcoscenico m.

nem.: Bühne f

GL.: baróčni óder, centrálna línija ódra, délavski óder, dvígnjeni óder, dvížni óder, dvóetážni óder, elizabetínski óder, geografija ódra, glávni óder, globína ódra, iluzionístični óder, italijánski óder, klícati igrálca na óder, klínasti óder, kómorni óder, kulínski óder, ljúdski óder, lútkovni óder, máli óder, marionétni óder, mějna číta ódra, montážni óder, nágnjeni óder, nastavlívi vrtljivi óder, nóttranji óder, obróčasti óder, óder na kózah, óder na nosílih, óder na prôstem, óder na vozôvih, óder za váje, ozádje ódra, podáljšani óder, pogrežljivi óder, pomíčni óder, portálna číta ódra, portálna línija ódra, pošévna osnôva ódra, praktikábelški óder, premíčni óder, prilóžnostni óder, proscénjiski óder, pŕstanasti óder, pŕva postavítev na óder, simultáni óder, spremenljivi óder, sredína ódra, sredíščna číta ódra, stránski óder, šírina ódra, škálasti óder, Teréncijev óder, tlórí ódra, vája na ódrui, véliki óder, višina ódra, vrtlji óder, zádnji óder, zapíti óder, zástorni óder, zložljivi lútkovni óder

óder na kózah ódra -- -- m *oder, postavljen na lesenih ali železnih nosilnih elementih* **S:**

óder na nosílih **PRIM.:** óder na vozôvih

ang.: scaffold stage, trestle stage

fr.: tréteaux m. pl.

ita.: palcoscenico modulare m.

nem.: Bretterbühne f

óder na nosílih ódra -- -- m → óder na kózah

óder na prôstem ódra -- -- m *oder, postavljen zunaj stavbe, v naravnem okolju* **PRIM.:**

ambientálno gledališče, gledališče na prôstem

ang.: open-air theatre, outdoor theatre

fr.: théâtre en plein air m.

ita.: teatro all'aperto m.

nem.: Freilichttheater n

óder na vozôvih ódra -- -- m zlasti v 14. in 15. stol. *na premikajočih se ali stoječih vozovih postavljen oder, zlasti za uprizarjanje duhovnih iger* **PRIM.:** mistérij, óder na kózah, srednjevèko gledališče, Téspisov vóz

ang.: pageant-wagon stage

fr.: plancher sur les chariots m.

ita.: palcoscenico su carro m.

nem.: Wagenbühne f

óder za váje ódra -- -- m *oder, na katerem potekajo vaje gledališkega ansambla*

ang.: rehearsal stage

fr.: scène de répétitions f.

ita.: palcoscenico per prove m.

nem.: Probenbühne f

odíde dov. ed. v didaskalijah oznaka za odhod nastopajočega s prizorišča **PRIM.:** nastòp (1)

ang.: exits

fr.: il (elle) sort v.

ita.: esce v.

nem.: geht ab (abgehen) v.

odídejo dov. mn. v didaskalijah oznaka za odhod nastopajočih s prizorišča

ang.: exeunt, exit

fr.: ils (elles) sortent v.

ita.: escono v.

nem.: Alle ab!

odídeta dov. dv. v didaskalijah oznaka za odhod dveh nastopajočih s prizorišča

ang.: exeunt, exit
fr.: ils (elles) sortent v.
ita.: escono v.
nem.: gehen ab (abgehen) v.

odmòr -ôra m *krajša ali daljša prekinitev odrskega dogajanja med predstavo, navadno zaradi spremembe scene, sprostitve igralcev, gledalcev* **S:** pávza (2), premòr (3)
ang.: intermission, interval
fr.: entracte m.
ita.: intervallo m.
nem.: Pause f

odpréti črto -èm -- dov. **1.** strok. pog. *preklicati dramaturško črto* **PRIM.:** potegniti črto
ang.: to restore the cut
fr.: révoquer la coupure v.
ita.: retificare il taglio v.
nem.: dramaturgischen Strich entfernen v.
2. strok. pog. *izbrisati grafično oznako za dramaturško črto*
ang.: to delete the cut, to erase the cut
fr.: barrer la coupure v.
ita.: cancellare il taglio v.
nem.: dramaturgischen Strich entfernen v.

Odprí se! žarg., med vajo *ukaz režiserja igralcu, naj se z obrazom in/ali telesom obrne proti občinstvu* **PRIM.:** Glasněje!
ang.: Cheat!, Open up!
fr.: Face au public ! v.
ita.: verso il pubblico! v.
nem.: Frontalstellung!, Wende dich dem Publikum zu!

odprta forma -e -e ž v *dramaturgiji oblika zgradbe drame, pri kateri dogajanje ni časovno, prostorsko strnjeno, logično povezano in se enakovredni prizori nizajo linearно* **PRIM.:** zapítá forma
ang.: open form
fr.: forme ouverte f.
ita.: forma aperta f.
nem.: offene Form f

odprta generálka -e -e ž → jávna generálka

ódrska ákcija -e -e ž **1.** manjša zaključena enota odrskega dogajanja
ang.: stage action
fr.: action scénique f.
ita.: azione scenica f.
nem.: Bühnenaktion f, Bühnenhandlung f
2. → órska dogájanje
GL.: sinhronizácia órských ákcij

ódrska dekorácia -e -e ž *zastar.* → scéna (3)

ódrska désna -e -e ž **1.** v evropskem gledališču, gledano iz dvorane na oder *desna stran odra*
PRIM.: órska léva
ang.: stage right
fr.: côté cour m.
ita.: a sinistra del palcoscenico f.

nem.: bühnenrechts

2. v angleškem gledališču, gledano z odra v dvorano *desna stran odra* **PRIM.:** ódrska léva

ang.: opposite prompt side, stage right

fr.: côté jardin m.

ita.: a destra del palco f.

nem.: bühnenlinks

ódrska deziluzija -e -e ž → gledalíška deziluzija

ódrska estetika -e -e ž *likovna, dramaturška načela, na katerih temelji oblikovanje odrskega prostora, scenografije, kostumografije, luči* **PRIM.:** gledalíška estetika (1)

ang.: stage aesthetics, theatre aesthetics

fr.: esthétique théâtrale f.

ita.: estetica teatrale f.

nem.: Bühnenästhetik f

ódrska frónta -e -e ž žarg. *panoramske kulise, ki stojijo pred horizontom*

ang.: (back-)shutters

fr.: ferme f.

ita.: otturatore m.

nem.: Hintergrund m, Hintergrundkulisse f

ódrska glásba -e -e ž *glasba, ki spremi dogajanje v uprizoritvi, ga dopolnjuje, poudarja, ustvarja razpoloženje* **S:** glásbena opréma, scénska glásba **PRIM.:** razpoloženjska glásba, zvóčna kulísa, zvóčna opréma

ang.: stage music

fr.: musique de scène f.

ita.: musica di scena f.

nem.: Bühnenmusik f

ódrska iluzija -e -e ž → gledalíška iluzija

ódrska interpretácia -e -e ž *interpretacija zlasti dramskega dela z gledališkimi izrazili* **PRIM.:** dramatúrško bránje, režisérsko bránje, uprizorítvev, uprizorítveni koncépt

ang.: stage interpretation, staging

fr.: interprétation scénique f.

ita.: interpretazione scenica f.

nem.: Bühneninterpretation f

ódrska izjáva -e -e ž *na soigralca in občinstvo usmerjena govorna uresničitev replike v določenih odrskih okolišinah, ki sooblikujejo njen smisel* **PRIM.:** dialóg, ódrski gôvor, replíka

ang.: theatrical speech-act

fr.: déclaration scénique f.

ita.: declamazione scenica f.

nem.: theatrale Aussage f

ódrska konvéncija -e -e ž **1.** *ustaljene, splošno sprejete odrske navade, pravila o igranju, rabi revizitov, namestitvi scene, luči* **PRIM.:** gledalíška konvénčija

ang.: stage convention

fr.: convention théâtrale f.

ita.: convenzione teatrale f.

nem.: Theaterkonvention f

2. za določeno zgodovinsko obdobje, slog, žanr tipična gledališka izrazila **PRIM.:** commedia dell'arte, gledališče nó, gledališka estetika (1), gledališka konvencija, gledališka poétika (2), kitájsko gledališče

ang.: stage convention

fr.: convention théâtrale f.

ita.: convenzione teatrale f.

nem.: Theaterkonvention f

ódrska léva -e -e ž 1. v evropskem gledališču, gledano iz dvorane na oder *leva stran odra* **PRIM.:**

ódrska désna

ang.: stage left

fr.: côté jardin m.

ita.: a sinistra del palco f.

nem.: links vom Zuschauer

2. v angleškem gledališču, gledano z odra v dvorano *leva stran odra* **PRIM.:** ódrska désna

ang.: opposite bastard, prompt side, stage left

fr.: côté cour m.

ita.: a sinistra del palco f.

nem.: links, links vom Schauspieler

ódrska lopúta -e -e ž del odrskih tal, ki se da odpreti kot pokrov ali odstraniti

ang.: trap (door)

fr.: trappe f.

ita.: porta della botola f.

nem.: Versenkpodium n

ódrska odprtina -e -e ž → portálna odprtina

ódrska perspektíva -e -e ž 1. zlasti pri režiji in scenografiji prostorske in vizualne zakonitosti, pomembne za razporejanje nastopajočih in scenskih elementov na odru **PRIM.:** geografija ódra, perspektívična scéna

ang.: (stage) perspective

fr.: perspective théâtrale f.

ita.: prospettiva scenica f.

nem.: Bühnenperspektive f

2. kot, pod katerim občinstvo vidi dogajanje na odru

ang.: audience perspective, audience viewpoint, spectator's perspective, spectator's viewpoint

fr.: perspective théâtrale f.

ita.: prospettiva del pubblico f.

nem.: Publikumsperspektive f

ódrska realizácia -e -e ž → ódrska uresničitev

ódrska sredína -e -e ž → sredína ódra

ódrska téhniká -e -e ž odrske naprave za spreminjanje prizorišča **PRIM.:** ódrski vóz, pòdórske napráve, pogrezálo, vlák

ang.: stage machinery

fr.: machines de théâtre f. pl.

ita.: macchine teatrali f. pl.

nem.: Bühnenmaschinerie f, Bühnentechnik f

ódrska tlá -ih tál s mn. površina odrskega prostora, po kateri hodijo nastopajoči **PRIM.:** igrálna plôskev

ang.: stage floor
fr.: plancher de scène **m.**
ita.: palcoscenico **m.**
nem.: Bühnenboden **m**

ódrska umétnost -e -i ž → gledališka umétnost (1)

ódrska uresničitev -e -tve ž uprizeritev, prikaz dogajanja, vsebine z odrskimi izrazili, telesno navzočimi nastopajočimi in občinstvom v istem prostoru, navadno na podlagi besedila S: ódrska realizácia PRIM.: gledališka predstava, recitál

ang.: stage realization*
fr.: réalisation scénique **f.**
ita.: realizzazione scenica **f.**
nem.: Bühnenrealisierung **f**

órske dèske -ih dèsk ž mn. → óder (1)

órske okoliščine -ih -in ž mn. okoliščine, ki jih na odru v skladu z uprizeritvenim konceptom ustvarjajo nastopajoči, odrska izrazila PRIM.: besedilne okoliščine

ang.: given circumstances, stage environment
fr.: circonstances scéniques **f. pl.**
ita.: situazione scenica **f.**
nem.: Umstände auf der Bühne **m pl.**

órske opómbe -ih opómb ž mn. → didaskálie (2)

órske zavése -ih zavés ž mn. zavesa, s katerimi je omejen igralni prostor odra PRIM.: zavésna scéna

ang.: black drapes, blacks, black tabs
fr.: pendrillons **m. pl.**
ita.: quinte nere **f. pl.**
nem.: Bühnenvorhänge **m pl.**

órski délavec -ega -vca **m delavec, ki postavlja, spreminja in podira sceno S: žarg. kulísnšíbar, žarg. scénec, scénski délavec**

ang.: scene shifter, (stage-)grip, stage hand, (stage) technician, techie
fr.: machiniste **m.**
ita.: tecnico di scena **m.**
nem.: Bühnenarbeiter **m**, Bühnenhandwerker **m**

órski dél gledališke stavbe -ega -a -- -- **m del gledališke stavbe z odrskim stolpom in delovnimi prostori za ustvarjalce, sodelujoče pri uprizeritvi PRIM.: dvoránski dél gledališke stavbe, glavni óder, gledališka knjížnica, gledališke delávnice, kostúmski fúndus, óder za váje, scénski fúndus, stránski óder**

ang.: backstage, rear of the house
fr.: arrière-scène **f.**, backstage **m.**
ita.: backstage **m.**, dietro le quinte **m.**
nem.: Bühnenhaus **n**

órski efékt -ega -a **m z različnimi napravami ustvarjen zvočni ali vidni efekt na odru PRIM.: dímna zavesa, efékt valôv, scénski efékt**

ang.: stage effect
fr.: effet scénique **m.**
ita.: effetto scenico **m.**
nem.: Bühneneffekt **m**

ódrski gôvor -ega -a m 1. *govor, ki temelji na razločni izreki, ustrezni slišnosti, glasovni izraznosti, usklajen z besedilnimi in odrskimi okoliščinami, gledališko estetiko* S: gledališki gôvor, scénski gôvor PRIM.: dihálne váje, gôvorna téhniká (1, 2), izréka (1, 2), retórika (2)

ang.: (stage) speech

fr.: langage scénique f.

ita.: linguaggio scenico m.

nem.: Bühnensprache f

2. *na umetniških šolah, univerzah študijski predmet, ki usposablja igralce za tehnično in estetsko učinkovito govorjenje* PRIM.: drámska ígra (2), gôvorna téhniká (3), retórika (2), umétniška beséda (2)

ang.: voice and speech

fr.: langage scénique f.

ita.: linguaggio scenico m.

nem.: Bühnensprache f

ódrski lúčni móst -ega -ega mostú m zastar. → ódrski svetílni móst

ódrski mójster -ega -tra m vodja odrskih delavcev, ki organizira dela na odru in nadzira postavljanje scene PRIM.: téhniční vódja

ang.: crew chief, head carpenter, head of construction, master carpenter

fr.: chef machiniste m.

ita.: capo tecnico m.

nem.: Bühnenmeister m

ódrski napótki -ih -ov m mn. → didaskálie (2)

ódrski prôstor -ega prostóra m prostor, v uprizoritvi opredeljen s scenografijsko, mizansceno, igro gibanjem nastopajočih PRIM.: drámski prôstor, gledališki prôstor, igrálni prôstor, óder, prizorišče, proksémika (1), scéna

ang.: stage space

fr.: espace scénique m.

ita.: spazio scenico m.

nem.: Bühnenraum m

ódrski stôlp -ega -stôlpa m v odrskem delu gledališke stavbe osrednji prostor, ki obsega in povezuje v celoto pododrje, oder in vrvišče

ang.: stage house

fr.: cage de scène f.

ita.: struttura del palcoscenico f.

nem.: Bühne f

ódrski svetílni móst -ega -ega mostú m svetilni most v odrskem stolpu S: zastar. ódrski lúčni móst, ódrski svetlôbni móst PRIM.: dvoránski svetílni móst, horizontálni svetílni móst, portálni svetílni móst, vmesni svetílni móst

ang.: lighting bridge

fr.: pont de lumière m.

ita.: ponte luci m.

nem.: Beleuchterbrücke f

ódrski svetlôbni móst -ega -ega mostú m → ódrski svetílni móst

ódrski tépih -ega -a m žarg. → ódrsko pogrinjálo

ódrski vlák -ega -a m vlast za obešanje, dviganje in spuščanje scenskih elementov v odrskem prostoru PRIM.: lúčni vlák

ang.: (stage) flies

fr.: cintres m. pl.

ita.: americana curva per ciclorama f.

nem.: Zug m

GL.: drogovni ódrski vlák, motórni ódrski vlák, rôčni ódrski vlák, tóčkasti ódrski vlák

ódrski voz -ega vozá m *plošča na koleščih s postavljenou scenou, ki se s strani ali iz ozadja pripelje na oder* **PRIM.:** ekikléma

ang.: scenic truck, (stage) wagon

fr.: décors sur roues m. pl.

ita.: scena scorrevole f.

nem.: Bühnenwagen m, Kulissenwagen m

ódrski vozíček -ega -čka m *voziček za premikanje težkih scenskih elementov po odru*

ang.: dolly

fr.: équipe f.

ita.: dolly m.

nem.: Transportwagen m

ódrsko délo -ega -a s → gledališko délo (1)

ódrsko dogájanje -ega -a s *vidno in slišno dogajanje med predstavo, ki ga nastopajoči ustvarjajo z igralskimi in odrskimi izrazili, navadno kot prikaz fiktivnega dogajanja* **S:**

ákcija (2), ódrska ákcija (2) **PRIM.:** drámsko dogájanje

ang.: stage action

fr.: action scénique f.

ita.: azione scenica f.

nem.: Bühnengeschehen n, Bühnenhandlung f

GL.: nótranje ódrsko dogájanje, zunánje ódrsko dogájanje

ódrsko izrazílo -ega -a s *sredstvo, s katerim se v uprizoritvi oblikujejo prostor, okolje, atmosfera, npr.: scena, kostum, maska, luč, glasba, zvok, efekti* **S:** ódrsko srédstvo **PRIM.:** gledališko izrazílo, igrálsko izrazílo

ang.: means of staging

fr.: moyen d'expression scénique m.

ita.: mezzo d'espressione scenica m.

nem.: Bühnenausdrucksmitte n

ódrsko obmóčje -ega -a s *del igralnega prostora glede na lego: spredaj levo, spredaj sredina, spredaj desno, sredina levo, sredina, sredina desno, zadaj levo, zadaj sredina, zadaj desno* **PRIM.:** geografija ódra

ang.: acting area

fr.: aire de jeu f.

ita.: area d'azione f.

nem.: Bühnenraum m

ódrsko pogrinjálo -ega -a s *ponjava za prekrivanje odrskih tal* **S:** žarg. ódrski tépih, pregrinjálo za tlà

ang.: floor cloth, ground cloth, stage cloth

fr.: tapis de plancher m.

ita.: tappeto di scena m.

nem.: Bühnenteppich m

GL.: lopúta za ódrsko pogrinjálo

ódrsko srédstvo -ega -a s → ódrsko izrazílo

odtujítveni učínek -ega -nka m *zastar.* → potujítveni učínek

òff prisl. *oznaka za glas, zvok, ki prihaja izza odra, od zunaj, ne s prizorišča* **S:** glás iz ozádja
ang.: off-camera commentary, voice over
fr.: voix off f.
ita.: fuori campo m.
nem.: Off-Kommentar n

òff gledališče -- -a s sredi 20. stol., v New Yorku, po skupini manjših gledališč, imenovanih Off-Broadway *neinstitucionalno gledališče, ki nasprotuje programski usmeritvi zlasti komercialnih gledališč in z nizkimi stroški v kavarnah, skladiščih, veleblagovnicah uprizarja zlasti eksperimentalna gledališka dela* **PRIM.:** eksperimentálno gledališče, klétno gledališče, underground gledališče
ang.: fringe theatre, off-theatre*
fr.: théâtre off m.
ita.: off-theatre m., teatro off m.
nem.: Off-Theater n

ôgenj ôgnja m strok. pog. → efékt ôgnja (1, 2)
GL.: bengálični ôgenj

okróglia stopnica -e -e ž v tlorisu zaokrožen, nezložljiv konstrukcijski element za oblikovanje stopnišča v praktikabelski osnovi **PRIM.:** dvójna stopnica, enójna stopnica, trójna stopnica, viséče stopnice, vogálna stopnica
ang.: curved step
fr.: marche courbe praticable f.
ita.: praticabile curvo m.
nem.: runde Stufte f

oksnštànt -ánta m → galeríjsko stojíšče

okvírna ígra -e -e ž igra, ki kot dramaturški okvir oklepa drugo igro, vsebinsko in oblikovno zaključeno dogajanje **PRIM.:** ígra v ígri, métagedalíšče
ang.: framing play
fr.: théâtre dans le théâtre m.
ita.: teatro nel teatro m.
nem.: Rahmenspiel n

onaglášanje -a s v zvezi z igralcem opremljanje zapisanega besedila z naglasnimi znamenji **S:** akcentiranje, akcentuácia, akcentuíranje **PRIM.:** brálna vája, izgôvor (1), léktorska vája, lektúra (1)
ang.: accentuate
fr.: accentuation f.
ita.: accentazione f.
nem.: Akzentuierung f

ópera -e ž 1. od 17. stol. naprej, na začetku v Italiji gledališko-glasbeno delo, sestavljeni iz libreta in partiture kot podlaga za uprizoritev **PRIM.:** balét, operéta
ang.: opera
fr.: opéra m.
ita.: opera f.
nem.: Oper f
2. gledališka predstava, v kateri operni pevci igrajo in pojejo besedilo ob spremljavi zobra, orkestra **S:** óperna predstava **PRIM.:** balét, operéta
ang.: opera
fr.: opéra m.

ita.: opera f.

nem.: Oper f

3. gledališče, ki uprizarja tako gledališko-glasbena dela

ang.: opera

fr.: opéra m., théâtre lyrique m.

ita.: opera f.

nem.: Oper f

4. stavba, v kateri deluje tako gledališče **S:** óperno gledališče **PRIM.:** glásbeno gledalíšče, mjúzikel, operéta

ang.: opera

fr.: opéra m., théâtre lyrique m.

ita.: opera f.

nem.: Oper f

GL.: baládna ópera, beráška ópera, pékinška ópera

ópera búffá -e -e ž v začetku 18. stol., v Italiji na klasicistični estetiki temelječa opera s komično ali resno vsebino, recitativi **S:** ópera comique, singspiel **PRIM.:** ópera seria

ang.: comic opera, opera buffa

fr.: opéra bouffe m., opéra-comique m.

ita.: opera buffa f., opera comica f.

nem.: komische Oper f, musikalische Komödie f, Opera buffa f, scherzhafte Oper f

ópera comique -e -- [komík] ž (fr.) → ópera búffá

ópera seria -e -e [sêrija] ž (ita.) od začetka 18. stol. naprej, na začetku v Italiji opera z resno vsebino, menjavanjem recitativa in arije, pogosto patetična **PRIM.:** ópera búffá

ang.: opera seria

fr.: opéra seria m.

ita.: opera seria f.

nem.: ernste Oper f, Opera seria f

operéta -e ž **1.** od 2. pol. 19. stol. naprej gledališko-glasbeno delo, ki temelji na libretu in partituri, navadno z lahkonejšo vsebino

ang.: light opera, operetta

fr.: opérette f.

ita.: operetta f.

nem.: Operette f

2. uprizoritev takega dela s petim in govorjenim besedilom, instrumentalno glasbo, plesom **PRIM.:** glásbeno gledališče, kabarét (1), mjúzikel, ópera, vodvíl

ang.: light opera, operetta

fr.: opérette f.

ita.: operetta f.

nem.: Operette f

óperna ígra -e -e ž igranje opernih pevcev, usklajeno z glasbo, prilagojeno večjemu številu nastopajočih **PRIM.:** drámska ígra, ígra pred kámero

ang.: operatic acting

fr.: jeu opératique m.

ita.: recitazione operistica f.

nem.: Opernspiel n

óperna pévka -e -e ž pevsko, igralsko usposobljena pevka, zlasti za nastopanje v operi

ang.: opera(tic) singer

fr.: chanteuse d'opéra f.

ita.: cantante d'opera f.

nem.: Opernsängerin f

óperna predstáva -e -e ž → ópera (2)

óperni pévec -ega -vca m *pevsko, igralsko usposobljen pevec, zlasti za nastopanje v operi*

ang.: opera(tic) singer

fr.: chanteur d'opéra m.

ita.: cantante d'opera m.

nem.: Opernsänger m

óperno gledališče -ega -a s 1. *gledališče, ki uprizarja opere, operete, mjuzikle*

ang.: opera house

fr.: opéra m., théâtre lyrique m.

ita.: teatro d'opera m., teatro d'opera lirica m.

nem.: Opernhaus n

2. *stavba takega gledališča* S: ópera (4)

ang.: opera house

fr.: opéra m., théâtre lyrique m.

ita.: casa d'opera f., teatro d'opera m.

nem.: Opernhaus n

opórna létev -e -tve ž → opórnicā

opórnicā -e ž *na obeh koncih okovana lesena ali kovinska letev za opiranje kulis, zgoraj pritrjena na kuliso, spodaj na odrska tla* S: opórna létev, žarg. šprájc

ang.: (stage) brace

fr.: perche f.

ita.: sostegno (americana) m.

nem.: Kulissenträger m

GL.: raztegljiva opórnicā

oprémiti predstávo -im -- dov. *likovno oblikovati prizorišče, kostumirati igralce, določiti rekvizite, izbrati odrsko glasbo, zvočne in svetlobne efekte* PRIM.: glásbeno oprémljanje, kostúmska opréma, líkovna opréma prizorišča

ang.: to design a production, to design a show

fr.: concevoir un spectacle v.

ita.: progettare uno spettacolo v.

nem.: Vorstellung gestalten v.

oratórij -a m *obsežno vokalno-instrumentalno delo za soliste, zbor, orkester, ki brez igranja, scenografije predstavlja dramsko zgodbo z duhovno ali posvetno vsebino* PRIM.: ópera, recitatív

ang.: oratory

fr.: oratorio m.

ita.: oratorio m.

nem.: Oratorium n

organizátorka kostúmske opréme -e -- ž *strokovnjakinja, ki po kostumografovih navodilih priskrbi material za kostume in nadzira njihovo izdelavo v gledaliških delavnicih* PRIM.: kostumografka

ang.: costume co-ordinator

fr.: réalisatrice de costumes f.

ita.: aiuto costumista f.

nem.: Kostümverwalterin f

organizátorka **programa** -e -- ž uslužbenka, ki skrbi za razporeditev vaj, predstav in gostovanj **PRIM.**: razporèd váj in predstáv

ang.: production manager

fr.: organisatrice du programme f.

ita.: manager di produzione f.

nem.: Programmgestalterin f

organizátor kostúmske opréme -ja -- m strokovnjak, ki po kostumografovih navodilih priskrbi material za kostume in nadzira njihovo izdelavo v gledaliških delavnicaх **PRIM.**: kostumográf

ang.: costume co-ordinator

fr.: réalisateur de costumes m.

ita.: aiuto costumista m.

nem.: Kostümverwalter m

organizátor **programa** -ja -- m uslužbenec, ki skrbi za razporeditev vaj, predstav in gostovanj **PRIM.**: razporèd váj in predstáv

ang.: production manager

fr.: organisateur du programme m.

ita.: manager di produzione m.

nem.: Programmgestalter m

orkéster -tra m 1. večja skupina instrumentalistov

ang.: band, orchestra

fr.: orchestre m.

ita.: orchestra f.

nem.: Orchester m

2. poglobljen prostor med odrom in avditorijem za instrumentaliste S: orkéstrska jáma **PRIM.**: mjúzikel, ópera, operéta

ang.: orchestra (pit), pit

fr.: fosse d'orchestre f.

ita.: fossa dell'orchestra f.

nem.: Orchestergraben m

orkéstra -e ž v antičnem gledališču sprva krožen, pozneje polkrožen prostor za nastopanje zlasti zbora **PRIM.**: proscénij, proskénij, scéna, skéna

ang.: orchestra

fr.: orchestra m.

ita.: orchestra f.

nem.: Orchestra n

orkéstrska dvorána -e -e ž dvorana za orkestrske vaje

ang.: orchestra hall

fr.: salle d'orchestre f.

ita.: sala prove dell'orchestra f.

nem.: Orchestersaal m

orkéstrska jáma -e -e ž → orkéster

orožár -ja m rekviziter, ki skrbi za orožje v uprizoritvi

ang.: armourer, weapons expert

fr.: armurier m.

ita.: attrezzista esperto in armi m.

nem.: Waffenmeister m

osébe oséb ž mn. **1.** v dramskem besedilu *seznam z imeni, kratkimi oznakami dramskih oseb* **S:**

dramatis personae

ang.: characters, dramatis personae

fr.: personnages m. pl.

ita.: personaggi m. pl.

nem.: Personen (der Handlung) f pl., Rollen f pl.

2. v gledališkem listu *seznam z imeni, kratkimi oznakami dramskih oseb in zasedbo vlog*

dramatis personae

fr.: personnages m. pl.

ita.: personaggi m. pl.

nem.: Personen (der Handlung) f pl., Rollen f pl.

GL.: alegórična oséba, drámska oséba, glávna oséba

osébni rekvizít -ega -a m *rekvizit, ki ga igralec uporablja pri svoji igri* **PRIM.:** scéniski rekvizít

ang.: personal prop(erty)

fr.: accessoire personnel m.

ita.: accessorio personale m.

nem.: persönliches Requisit n

osébno pogrezálo -ega -a s → málo pogrezálo

osrédne gledališče -ega -a s *najpomembnejše, navadno največje gledališče narodne ali državne skupnosti, mesta* **S:** *centrálno gledališče, reprezentativno gledališče* **PRIM.:** *državno gledališče, narodno gledališče*

ang.: central theatre, leading theatre, main theatre

fr.: théâtre principal m.

ita.: teatro principale m.

nem.: Zentraltheater n

osvetlítev z lúčnimi vláki -tve -- -- -- ž *osvetlitev igralnega prostora od zgoraj z nizom reflektorjev, obešenih na lučnih vlakih pred portalno odprtino ali za njo*

ang.: grid lighting

fr.: éclairage par le carrousel m.

ita.: luce del soffitto del palcoscenico f.

nem.: Rampenlichtbeleuchtung f

osvetljevalec -lca m *odrski delavec, ki namešča, usmerja reflektorje in jim menja filtre po navodilih oblikovalca svetlobe, mojstra luči*

ang.: light board operator, lighting technician, (stage) electrician

fr.: éclairagiste m.

ita.: datore luci m., tecnico luci m.

nem.: Beleuchter m

osvobojeno gledališče -ega -a s *po nemškem prevodu, po A. Tairovu* → **sintetično gledališče**

otróška ígra -e -e ž *igra s preprostajo, vzgojno vsebino, namenjena otrokom* **PRIM.:**

lútkovna ígra, mladínska ígra, otróška predstáva (1)

ang.: children's play

fr.: pièce pour enfants f.

ita.: rappresentazione per bambini m.

nem.: Kinderspiel n, Spiel für Kinder n

otróška predstáva -e -e ž **1.** *predstava, namenjena otrokom* **PRIM.:** otróško gledališče

ang.: children's performance

fr.: spectacle pour enfants m.

ita.: spettacolo per bambini m.

nem.: Kindervorstellung f

2. predstava, ki jo pripravijo otroci PRIM.: otróško gledalíšče, šólsko gledalíšče

ang.: children's production

fr.: spectacle enfantin m.

ita.: spettacolo dei bambini m.

nem.: Kinderproduktion f

otróško gledalíšče -ega -a s 1. gledališče s programom zlasti za otroke do dvanajstega leta

PRIM.: lútkovno gledalíšče, mládinsko gledalíšče, pionírsko gledalíšče

ang.: children's theatre, theatre for children

fr.: théâtre pour enfants m.

ita.: teatro per bambini m.

nem.: Kindertheater n

2. gledališče, v katerem igrajo zlasti otroci PRIM.: šólsko gledalíšče

ang.: children's theatre

fr.: théâtre enfantin m.

ita.: teatro dei bambini m.

nem.: Kindertheater n

otvorítvena predstáva -e -e ž predstava, s katero se začenja nova gledališka sezona,

festival, srečanje, odpre novo ali prenovljeno gledališče

ang.: opening performance

fr.: spectacle inaugural m.

ita.: spettacolo d'apertura di stagione m.

nem.: Eröffnungsvorstellung f

ovácia -e ž nav. mn. navdušeno ploskanje, vstajanje, vzklikanje, žvižganje občinstva kot izraz

priznanja ustvarjalcem predstave PRIM.: aplávz, Brávo!

ang.: ovation

fr.: ovation f.

ita.: ovazione f.

nem.: Ovation f

ozádje ódra -a -- s zadnji del odrskega prostora PRIM.: sprédaj, zádaj

ang.: backstage

fr.: arrière-scène f.

ita.: backstage m., dietro le quinte m.

nem.: Hinterbühne f

pageant -a [pêdžənt] m (ang. slavnostni sprevod) 1. v srednjeveški Angliji uprizoritev verske igre,

prvotno na odru na kolesih, kasneje kot slavnostni sprevod ob kraljevskih svatbah in drugih svečanostih PRIM.: procésija (2)

ang.: pageant (play)

fr.: pageant m.

ita.: parata f.

nem.: Pageant n

2. sprevod na prostem z živimi slikami, gledališkimi prizori

ang.: pageant

fr.: pageant m.

ita.: parata f.

nem.: Pageant n

paládijsko gledališče -ega -a s konec 16. stol., v Italiji, po A. Palladiu, arhitektu Teatra Olimpica na antičnem rimskem zgledu zasnovano gledališče s poslikanim stropom, polkrožnim avditorijem, stalno kamnito sceno s tremi monumentalnimi vrati, skozi katera se odpira pogled na ulice, naslikane v perspektivi **PRIM.**: antično rímsko gledališče, renesánčno gledališče

ang.: Palladian theatre

fr.: théâtre palladien m.

ita.: teatro palladiano m.

nem.: Palladium Theater n

palais à volonté -- -- -- [palé a volonté] ž neskl. (fr.) → poljúbna paláča

paliáta -e ž v antičnem rimskem gledališču komedija po grških zgledih, igrana v plašču paliju **PRIM.**: krepidáta, togáta

ang.: comoedia palliata, fabula palliata

fr.: fabula palliata f.

ita.: fabula palliata f.

nem.: Fabula palliata f, Palliata f

pálij -a tudi **pállium** -a m v antičnem rimskem gledališču širokemu moškemu plašču podoben kostum, ki ga nosijo igralci v priredbah grških komedij **PRIM.**: tóga, tóga pretéksta

ang.: pallium

fr.: pallium m.

ita.: pallium m.

nem.: Pallium n

pállium -a m gl. pálij

páni projektor -- -ja m reflektor za projiciranje napisov, slik, efektov (dež, sneg, ogenj, voda)

ang.: Pani projector

fr.: projecteur PANI m.

ita.: proiettore PANI m.

nem.: Pani-Projektor m

panorámski horizont -ega -a m horizont, sestavljen iz horizontnega prospekta in dveh stranskih platnenih kritij, ki omejuje igralni prostor s treh strani in navadno predstavlja nebo **PRIM.**: horizont, horizontni prospékt, króžni horizont, kúpolasti horizont, prospékt

ang.: panorama

fr.: châssis panoramique m.

ita.: fondale m.

nem.: Panoramahorizont m

panorámski vlák -ega -a m vlak, nameščen nad odrom, pravokotno na portalno odprtino

ang.: cyc(lorama) bar, cyc(lorama) batten, panorama bar(rel), panorama batten

fr.: cintres m. pl.

ita.: ciclorama m.

nem.: Panoramazug m

Pantalóne -ja m (ita.) commedia dell'arte tip sumničavega in pohlepnega starejšega trgovca, ki pogosto dvori mladi ljubimki, navadno v kostumu s črnim plaščem, rdečimi nogavicami in rjava polmasko z dolgim kljukastim nosom **PRIM.**: Dottóre

ang.: Pantalone, Pantaloon

fr.: Pantalon m.

ita.: Pantalone m.

nem.: Pantalone m

pantomíma -e ž 1. od antike naprej igranje brez besed, pri katerem nastopajoči samo z mimiko, gestikulacijo, gibom, navadno ob glasbi, posnema dogajanje, osebo **PRIM.:** commedia dell'arte, mím, nèbesédnizrážanje, néma ígra, žonglér

ang.: pantomime

fr.: pantomime f.

ita.: pantomima f.

nem.: Pantomime f

2. predstava ali del predstave s takim načinom igranja

ang.: pantomime

fr.: pantomime f.

ita.: pantomima f.

nem.: Pantomime f

3. na umetniških šolah študijski program za poklicno izobraževanje pantomimikov **PRIM.:** drámska ígra (2)

ang.: pantomime

fr.: pantomime f.

ita.: pantomima f.

nem.: Pantomime f

GL.: ballet héroïque-pantomime

pantomímičarka -e ž nastopajoča, ki brez besed, samo z mimiko, gestikulacijo, gibom, navadno ob glasbi, posnema neko dogajanje, osebo **PRIM.:** igrálka, perfórmerka

ang.: pantomime

fr.: artiste de pantomime f.

ita.: attrice pantomimo f.

nem.: Pantomime f

pantomíično gledališče -ega -a s gledališče, v katerem se nastopajoči izražajo samo s pantomimo **PRIM.:** géstično gledališče

ang.: pantomime (theatre)

fr.: théâtre de pantomime m.

ita.: teatro pantomima m.

nem.: Pantomimentheater n

pantomímk -a m 1. v antiki nastopajoči, ki ob glasbeni spremljavi z gibom, menjavanjem mask prikazuje tragedije, parodira mite, posnema vsakdanje dogajanje **PRIM.:** klôvn, žonglér

ang.: pantomime, pantomimus (star.)

fr.: artiste de pantomime m.

ita.: attore pantomimo m.

nem.: Pantomime m

2. nastopajoči, ki brez besed, samo z mimiko, gestikulacijo, gibom, navadno ob glasbi, posnema neko dogajanje, osebo **S:** mímk **PRIM.:** igrálec, perfórmer

ang.: pantomime, pantomimus (star.)

fr.: artiste de pantomime m.

ita.: attore pantomimo m.

nem.: Pantomime m

parabáza -e ž v antiki, v stari komediji uvodni ali vmesni prizor, v katerem se vodja zbora s sneto masko obrne k občinstvu in v avtorjevem imenu spregovori o uprizorjenem delu, kritizira politično dogajanje, slavi bogove **PRIM.:** govorjénje vstrán, nagôvor (1), prológ (1)

ang.: parabasis
fr.: parabase f.
ita.: parabasi f.
nem.: Parabase f

parábola -e ž 1. dramsko besedilo, ki s primerom iz vsakdanjega življenja ponazarja kakšno resnico ali moralni nauk **PRIM.:** alegorija

ang.: parable
fr.: parabole f.
ita.: parabola f.
nem.: Parabel f
2. uprizoritev takega besedila **PRIM.:** alegorija
ang.: parable
fr.: parabole f.
ita.: parabola f.
nem.: Parabel f

parabólico reflektor -ega -ja m reflektor z žarnico, sestavljen iz paraboličnega zrcala in

leče **S:** žarg. parcan
ang.: parabolic reflector can, Parcan
fr.: projecteur parabolique m.
ita.: paracan m., proiettore parabolico m.
nem.: parabolischer Reflektor m

paráda -e ž 1. v starem Rimu slavnostni sprevod sodelujočih na konjskih dirkah, s katerim se začnejo praznovanja in cirkuske predstave

ang.: parade
fr.: parade f.

ita.: parata f.
nem.: Parade f

2. v 17. stol. nastopi igralcev na sejmih kot povabilo na predstavo

ang.: parade

fr.: parade f.

ita.: parata f.

nem.: Parade f

3. slovesen sprevod velike skupine predstavnikov kakšne dejavnosti ali organizacije **PRIM.:** ceremoniál, procésija, triúmf

ang.: parade

fr.: parade f.

ita.: parata f.

nem.: Parade f

páragledalíšče -a s gledališče, ki uporablja igranje vlog, uprizarjanje zlasti v v pedagoške, terapevtske namene **S:** párateáter **PRIM.:** antropolóško gledališče, obrédnno gledališče, psíhodráma

ang.: paratheatre
fr.: parathéâtre m.
ita.: parateatro m.
nem.: Paratheater n

párateáter -tra m → páragledalíšče

paravánska kulísa -e -e ž → zložljiva kulísa

parcan -a [parkán] m (ang.) žarg. → parabólični refléktor

parlándo -a m način petja, podoben hitremu govoru **PRIM.**: mjúzikel, operéta, recitatív, sông

ang.: parlando

fr.: parlando m.

ita.: parlando m.

nem.: Parlando m

paróda -e ž → párodos (2)

parodija -e ž 1. besedilo, ki posmehljivo posnema obliko, slog znanega literarnega dela, navadno z resno vsebino **PRIM.**: burléska (1), koméđija, persifláža, travestíja

ang.: parody

fr.: parodie f.

ita.: parodia f.

nem.: Parodie f

2. uprizoritev takega besedila **PRIM.**: persifláža, travestíja

ang.: parody

fr.: parodie f.

ita.: parodia f.

nem.: Parodie f

3. igranje, ki posmehljivo posnema znano osebo, slogan, dogodek **PRIM.**: imitátor

ang.: parody, parody acting

fr.: jeu parodique m.

ita.: parodia f.

nem.: Parodie f, parodistisches Spiel n

párodos -a m (grš. párodos *mimohod*) 1. v antičnem gledališču levi in desni prehod med prostorom za občinstvo in skeno/sceno, namenjen zlasti prihodu in odhodu občinstva, nastopajočih

ang.: parodos

fr.: parodos m.

ita.: parodos m.

nem.: Parodos f

2. v antičnem gledališču nastopna pesem zboru ob prihodu na oder **PRIM.**: éksodos

ang.: parodos

fr.: parodos m.

ita.: parodos m.

nem.: Parodos f

partér -ja m 1. pritlični del gledališke dvorane

ang.: orchestra, parquet(te) (star.), parterre, pit

fr.: parterre m.

ita.: parterre m.

nem.: Parkett n, Parterre f

2. sedeži tega dela dvorane

ang.: orchestra, parquet(te) (star.), parterre, pit

fr.: places au parterre f. pl.

ita.: posti in parterre m. pl.

nem.: Parkett n, Parterre f

3. občinstvo na teh sedežih **PRIM.**: balkón, galeríja, stránski balkón

ang.: groundlings (star.)

fr.: public du parterre m.

ita.: pubblico in parterre **m.**
nem.: Parkettpublikum **n**

partērna lóža -e -e ž *loža v ravnini parterja* **PRIM.:** lóžno gledališče

ang.: ground-box, ground-floor, parterre-box, parterre-floor

fr.: loge de parterre **f.**

ita.: loggia del parterre **f.**

nem.: Parterreloge **f**

partērni sédež -ega -a **m** *sedež v parterju*

ang.: orchestra seat, orchestra stall, parquet(te) (star.) seat, parquet(te) (star.) stall, parterre seat, parterre stall, pit seat, pit stall

fr.: place au parterre **f.**

ita.: posto in parterre **m.**

nem.: Parkettsitz **m**

partizánski teáter -ega -tra **m** → partizánsko gledališče

partizánsko gledališče -ega -a **s** med NOB, v Sloveniji *gledališče v vojaških enotah in na osvobojenem ozemlju, ki poleg agitpropovskih besedil uprizarja tudi zahtevnejša klasična dela* **S:** partizánski teáter

ang.: partisan theatre*

fr.: théâtre des partisans **m.**

ita.: teatro partigiano **m.**

nem.: Partisanentheater **n**

pasijón -a **m** → pasijónska ígra

pasijónska ígra -e -e ž od 12. stol. naprej *igra o Kristusovem trpljenju, uprizarjana ob veliki noči, lahko v obliki procesije* **S:** pasijón **PRIM.:** mistêrij, velikonôčna ígra

ang.: passion play

fr.: jeu de la passion **m.**

ita.: sacra rappresentazione della Passione **f.**

nem.: Passionsspiel **n**

pasívna dramaturgíja -e -e ž *dramaturgija, ki zagovarja ustaljeno interpretacijo dramskega besedila, uprizoritve* **S:** objektívna dramaturgija **PRIM.:** aktívna dramaturgija

ang.: passive dramaturgy*

fr.: dramaturgie passive **f.**

ita.: drammaturgia passiva **f.**

nem.: passive Dramaturgie **f**

pasívní junák -ega -a **m** *dramska oseba, ki ne posega aktivno v dogajanje, vendar zaradi okoliščin, usode postane junak* **PRIM.:** trágični junák

ang.: passive hero

fr.: héros passif **m.**

ita.: protagonista passivo **m.**

nem.: passiver Held **m**

pásti iz vlóge -dem -- -- dov. žarg., v zvezi z igralcem *prenehati igrati skladno z besedilom vloge, uprizoritvenim konceptom* **PRIM.:** lúknja, plávati

ang.: to drop the character

fr.: sortir du rôle **v.**

ita.: uscire dal ruolo **v.**

nem.: aus der Rolle fallen **v.**

pastirska ígra -e -e ž od renesanse naprej, zlasti na dvorih *igra z glasbenimi vložki, ki prikazuje idilično življenje pastirjev, mitološke zgodbe* **S:** pastorála

ang.: pastoral (play)

fr.: pastorale f.

ita.: pastorale f.

nem.: Schäferspiel n

pastorála -e ž → pastirska ígra

patétična ígra -e -e ž *igranje s poudarjanjem močnih čustev* **S:** privzdignjena ígra **PRIM.:** afektírana ígra, izumetnicieni gôvor, pátos (1, 2, 3)

ang.: chewing the scenery, overacting

fr.: jeu pathétique m.

ita.: recitazione patetica f.

nem.: übertriebenes Schauspiel n, übertriebenes Spiel n

pátio -a m (šp. *notranje dvorišče*) v 16. in 17. stol., v španskem gledališču *nepokriti del corrala s stojišči za moško občinstvo* **PRIM.:** corral, elizabetínski óder, partêr

ang.: patio

fr.: patio m.

ita.: patio m.

nem.: Patio m

pátos -a m (grš. *páthos trpljenje*) **1.** po Aristotelu *trpljenje, ki izhaja iz prikazovanja pogubnega dogajanja, smrti, bolečine kot pomembna sestavina mita v tragediji* **S:** tragični pátos

ang.: pathos, tragic pathos

fr.: pathos m., pathos tragique m.

ita.: patos m.

nem.: Pathos m

2. privzdignjena, vznesena čustvenost

ang.: pathos

fr.: pathos m.

ita.: patos m.

nem.: Pathos m

3. pretiravanje, zlasti v izrabi igralskih izrazil **PRIM.:** deklamácia (2), izumetnicieni gôvor, patétična ígra

ang.: pathos

fr.: pathos m.

ita.: patos m.

nem.: Pathos m

Pavlíha -- /-e m od 40. let 20. stol. naprej, v slovenskem lutkovnem gledališču *glavni junak gledališča ročnih lutk z visokim, razklanim glasom, za katerega so značilni pogum, premenost, hudomušnost* **PRIM.:** Gášperček, Kásperl, Kljúkec, Pulčinéla, Punch

ang.: Pavliha

fr.: Pavliha m.

ita.: Pavliha m.

nem.: Pavliha m

pávza -e ž **1.** → premòr (1, 2)

2. → odmòr

GL.: dramatúrška pávza, psiholóška pávza

PC PC-ja tudi -- [pecé pecéja] m kratica → plánkonvéksni refléktor

Pedrolíno -a m (ita.) commedia dell'arte tip prijaznega, naivnega služabnika z ohlapnim belim kostumom in majhnim pokrivalom, navadno brez maske in z belo pobarvanim obrazom
PRIM.: Kapitáno, Petrúška, Pierrot, Pulčinéla, Punch, zanni

ang.: Pedrolino

fr.: Pedrolino m.

ita.: Pedrolino m.

nem.: Pedrolino m

pékinška ópera -e -e ž od 19. stol. naprej, na Kitajskem gledališče, v katerem nastopajoči (samo moški) z maskami in v razkošnih kostumih prikazujejo heroično zgodovino z uporabo različnih prvin tradicionalnega kitajskega gledališča, lutk, glasbe in plesa, borilnih veščin, akrobacij **S:** kitájsko gledališče (2) **PRIM.:** spektákel

ang.: Beijing opera, Peking opera

fr.: opéra de Pékin m.

ita.: opera di Pechino f.

nem.: Peking-Oper f

performance -a [perfórmans] m gl. perfórmans

perfórmans -a tudi performance -a [perfórmans] m (ang. performance predstava) od 60. let 20. stol. naprej nastop, dogodek, v katerem nastopajoči z uporabo lastnega telesa, prvin različnih umetnosti, novih tehnologij raziskujejo nastajanje umetniškega dela, družbene, politične pojave, lastno življenjsko zgodbo, odnos do lastnega telesa **S:** predstáva (3) **PRIM.:** body art, eksperimentálno gledališče, hêpening, instalácia, predstáva, umetniška ákcija, uprizoriťev

ang.: performance art

fr.: performance f.

ita.: performance f.

nem.: Performance f

performatív -a m 1. po J. L. Austinu izjava, s katero se neposredno uresniči dejanje

ang.: performative (utterance)

fr.: énoncé performatif m.

ita.: enunciato performativo m.

nem.: performative Äußerung f

2. telesno dejanje, s katerim nastopajoči ne izraža predhodno dane identitete, npr. dramskega lika, ampak neposredno vzpostavlja lastno spolno, kulturno, politično identiteto pred občinstvom **PRIM.:** akcijska umétnost, perfórmer, póstdrámsko gledališče

ang.: performative (act)

fr.: acte performatif m.

ita.: azione performativa f.

nem.: performativer Akt m

performatívnost -i ž lastnost gledališkega, obrednega, kulturnega, političnega dogajanja, da se v njem ob neposrednem izvajanju, ponavljanju oblikujejo in predstavljajo spolne, kulturne, politične identitete udeležencev **PRIM.:** akcijska umétnost, hêpening, instalácia, perfórmans, performatív, póstdrámsko gledališče

ang.: performativity

fr.: performativité f.

ita.: performatività f.

nem.: Performativität f

perfórmer -ja m (ang. performer *igralec*) od 60. let 20. stol. naprej *nastopajoči, ki z govorom, petjem, telesom, gibom, uporabo likovnih, avdiovizualnih sredstev predstavlja svojo intimno zgodbo, poglede na svet, umetnost, spolno, kulturno, politično identiteto* PRIM.: igrálec, pantomímik

ang.: performer

fr.: artiste de performance m.

ita.: performer m.

nem.: Performer m

perfórmerka -e ž (ang. performer *igralka*) od 60. let 20. stol. naprej *nastopajoča, ki z govorom, petjem, telesom, gibom, uporabo likovnih, avdiovizualnih sredstev predstavlja svojo intimno zgodbo, poglede na svet, umetnost, spolno, kulturno, politično identiteto* PRIM.: igrálka, pantomímičarka

ang.: performer

fr.: artiste de performance f.

ita.: performer f.

nem.: Performerin f

periákt -a m v antičnem grškem gledališču, renesansi *poslikana trikotna prizma, ki se zavrti okrog svoje osi in nakaže spremembo prizorišča*

ang.: periaktos

fr.: periacte m.

ita.: periaktoi m. pl., periaktos m.

nem.: Periaktos m

períka -e ž zastar. → lasúlja

peripetíja -e ž po Aristotelu → preobrat

persifláža -e ž 1. *besedilo, ki z ironiziranjem tujega sloga duhovito smeši osebe, dogajanje*

PRIM.: parodija

ang.: persiflage

fr.: persiflage m.

ita.: pasquinata f.

nem.: Persiflage f

2. *uprizoritev takega besedila* PRIM.: parodija

ang.: persiflage

fr.: persiflage m.

ita.: pasquinata f.

nem.: Persiflage f

perspektívica scéna -e -e ž od srede 16. stol. naprej *scena s kulisami in prospektom v ozadju, pri kateri je vtis globine ustvarjen s slikarskimi sredstvi perspektive* PRIM.: kulínski óder, renesánčno gledališče

ang.: (forced) perspective scenery

fr.: scène en perspective f.

ita.: scenografia prospettica f.

nem.: perspektivisches Bühnenbild n

pès psà m žarg., zastar. *neznatna, nepomembna vloga, pri kateri igralec nastopi v prvem in zadnjem ali samo v zadnjem dejanju* PRIM.: diréktorska vlóga, lèv, šárža

ang.: bit part, walk-on

fr.: comparse m., utilité f.

ita.: comparsa f.

nem.: Komparse f

pésniška dráma -e -e ž → lírska dráma

pétdejánka -e ž *dramsko besedilo, uprizoritev v petih dejanjih* **PRIM.:** dvódejánka, ēnodejánka

ang.: five-act (play)

fr.: pièce en cinq actes f.

ita.: testo teatrale a cinque atti m.

nem.: Fünfakter m, Fünfakterstück n

Petrúška -e m od 17. stol. naprej, v Rusiji, zlasti v lutkovnem gledališču *tip nasilnega, prostaškega, smešnega ljudskega junaka z dolgim nosom, piskajočim glasom, ki ga lutkar ustvarja s piscikom* **PRIM.:** Gášperček, Hánswurst, Kásperl, Punch

ang.: Petrushka

fr.: Petrouschka m.

ita.: Petrouschka m.

nem.: Petruschka m

pièce bien faite --- [pjēs bjēn fēt] ž neskl. (fr.) → dôbro narejêna ígra

Pierrot -a [pjéró -ja] m (fr.) *commedia dell'arte, kasneje francoski pantomimni lik* *tip ogoljufanega ljubimca, neumnega služabnika ali žalostnega klovna z belim ali črno-belim kostumom in masko ali belo pobarvanim obrazom, nastal iz lika Pedrolina* **PRIM.:** Kapitáno, nôrec, Petrúška, Pulčinéla

ang.: Pierrot

fr.: Pierrot m.

ita.: Pierrot m.

nem.: Pierrot m

pionírsko gledališče -ega -a s od 1945 do konca 80. let *gledališče s kulturnovzgojnim programom za otroke* **PRIM.:** mladínsko gledališče, otróško gledališče

ang.: (Young) Pioneer theatre

fr.: théâtre des pionniers yougoslaves m.

ita.: teatro dei pionieri jugoslavi m.

nem.: Pioniertheater n

piramidálna zgrádza dráme -e -e -- ž → klásična zgrádza dráme

písčik -a m *ustni vložek, ki ga ima lutkar v ustih za ustvarjanje piskajočega glasu* **PRIM.:** Petrúška

ang.: swatchel, swazzle

fr.: sifflet de Petrouscha m.

ita.: fischiotto da palato m.

nem.: Swatchel m, Swazzle n

plánkonvéksni refléktor -ega -ja m **K:** PC *reflektor s plankonveksno lečo za oblikovanje svetlobnega snopa z jasnim obrisom kroga*

ang.: plano-convex reflector

fr.: projecteur plan convexe m.

ita.: proiettore piano convesso m.

nem.: PC-Scheinwerfer m, Plankonvexlinsenscheinwerfer m

plasírati -am dov. žarg., v zvezi z igralcem *v najprimernejšem trenutku med predstavo na opazen, učinkovit način kaj izreči, narediti*

ang.: to deliver, to time

fr.: placer v.

ita.: (essere) in tempo v.

nem.: platzieren v.

platēja -e ž (lat. *platea cesta*) v srednjeveškem gledališču *osrednji igralni prostor pred v ravni vrsti ali krožno postavljenimi prizorišči pasijona, misterija, liturgične drame* **PRIM.:** híša, proscénij, simultáni óder

ang.: platea

fr.: platea f.

ita.: platea f.

nem.: Platea f

plávati -am nedov. žarg., v zvezi z igralcem *po svoje prirejati besedilo ali igro med predstavo zaradi trenutne pozabe naučenega* **PRIM.:** lúknja, pásti iz vlóge

ang.: to knock off, to make up, to toss off, to vamp up, to wing it

fr.: broder v., nager v.

ita.: improvvisare v.

nem.: extemporieren v.

plés -a m 1. ritmično gibanje telesa, navadno ob zvočni spremljavi za izražanje čustev, misli, sproščanje v obredju, umetnosti, družabnih, športnih dejavnostih

ang.: dance

fr.: danse f.

ita.: danza f.

nem.: Tanz m

2. družabna prireditev, na kateri se pleše (šolski, maturantski, pustni plés)

ang.: dance

fr.: bal m.

ita.: ballo m.

nem.: Tanz m

3. skladba, na katero se lahko pleše (menuet, gavota, valček) **PRIM.:** balét, búto, koreografija, plesálec, plésno gledališče

ang.: dance

fr.: danse f.

ita.: danza f.

nem.: Tanz m

4. → plésna umétnost

GL.: modérni plés, obrédni plés, póstmodérni plés, stílni plés, zgodovínski plés

plesálec -lca m 1. kdor pleše **PRIM.:** družabni plés, špórtni plés

ang.: dancer

fr.: danseur m.

ita.: danzatore m.

nem.: Tänzer m

2. ustvarjalec, ki se poklicno ukvarja s plesom **PRIM.:** balétnik, gibálec, igrálec, plésno gledališče

ang.: dancer

fr.: danseur m.

ita.: danzatore m.

nem.: Berufstänzer m

plesálka -e ž 1. ženska, ki pleše **PRIM.:** družabni plés, špórtni plés

ang.: dancer, dancing-girl

fr.: danseuse f.

ita.: danzatrice f.

nem.: Tänzerin f

2. ustvarjalka, ki se poklicno ukvarja s plesom PRIM.: balétko, gibálka, igrálka, plésno gledalíšče

ang.: dancer, dancing-girl

fr.: danseuse f.

ita.: danzatrice f.

nem.: Berufstänzerin f

plésna delávnica -e -e ž *delavnica, na kateri udeleženci teoretično in praktično spoznavajo in preizkušajo različne plesne tehnike PRIM.:* gledalíška delávnica

ang.: dance workshop

fr.: atelier de danse m.

ita.: laboratorio di danza m., workshop di danza m.

nem.: Tanzwerkstatt f

plésna modérna -e -e ž *od začetka 20. stol. do okrog 1960 obdobje v zgodovini sodobnega plesa pred pojavom postmodernega plesa PRIM.:* izrázni plés, modérni plés, sodôbni plés

ang.: dance modernism

fr.: danse moderne f.

ita.: danza moderna f.

nem.: Tanzmoderne f

plésna notácia -e -e ž *zapis plesa, gibanja s posebnimi znaki (Feuilletteova notacija, Benesheva notacija, labanotacija) PRIM.:* koreografija (2)

ang.: dance notation

fr.: notation de danse f.

ita.: notazione della danza f.

nem.: Tanznotation f

plésna predstáva -e -e ž *predstava, v kateri sta ples in koreografirano gibanje osnovni izrazili nastopajočih, navadno ob zvočni spremljavi PRIM.:* gledalíška predstáva, lútkovna predstáva

ang.: dance performance

fr.: performance de danse f.

ita.: performance di danza f.

nem.: Tanzperformance f, Tanztheaterproduktion f

plésna šóla -e -e ž *šola za poučevanje plesa PRIM.:* drámska šóla, gledalíška šóla, igrálska šóla

ang.: dance school

fr.: école de danse f.

ita.: scuola di danza f.

nem.: Tanzschule f

plésna téhniká -e -e ž *sistem vaj in plesnih elementov, značilnih za posameznega koreografa, plesnega pedagoga, plesno smer PRIM.:* igrálska téhniká (1, 2, 3)

ang.: dance technique

fr.: technique de danse f.

ita.: tecnica di danza f.

nem.: Tanztechnik f

plésna umétnost -e -i ž *gledališka umetnost, pri kateri je glavno izrazilo nastopajočih ritmično gibanje telesa, navadno ob zvočni spremljavi S: plés (4) PRIM.:* balét, modérni plés, plésno gledalíšče, póstmodérni plés

ang.: art of dance, dance art

fr.: art de la danse **m.**

ita.: arte della danza **f.**

nem.: Tanzkunst **f**

plésni arhív -ega -a m *arhiv, ki zbira, hrani in ureja dokumentarno gradivo o plesnih predstavah, skupinah, smereh, teoriji in zgodovini plesa* **PRIM.:** gledališki arhív

ang.: dance archive

fr.: archives de la danse **f. pl.**

ita.: archivio della danza **m.**

nem.: Tanzarchiv **n**

plésni festivál -ega -a m *večdnevna (tekmovalna) prireditev, navadno enkrat letno, na kateri se zvrsti več izbranih plesnih predstav in spremiševalnih prireditev* **PRIM.:** gledališki festivál

ang.: dance festival

fr.: festival de danse **m.**

ita.: festival di danza **m.**

nem.: Tanzfestival **n**

plésno gledališče -ega -a s *gledališče, v katerem sta ples in koreografirano gibanje osnovni izrazili* **PRIM.:** balét, fízično gledališče, gibáľno gledališče

ang.: dance theater

fr.: danse-théâtre **m.**

ita.: teatro danza **m.**

nem.: Tanztheater **n**

plítvo díhanje -ega -a s žarg. → kljúčnično díhanje

ploskáč -a m *gledalec, navadno najet za ploskanje ali žvižganje za ustvarjanje vtisa velikega uspeha ali neuspeha nastopajočega, predstave* **S:** zastar. **kláker**

ang.: claque(ur)

fr.: claqueur **m.**

ita.: claque(eur) **m.**

nem.: Claqueur **m**

ploskáči -ev m mn. *skupina, navadno najetih gledalcev za ploskanje ali žvižganje za ustvarjanje vtisa velikega uspeha ali neuspeha nastopajočega, predstave* **S:** zastar. **kláka**

ang.: claque

fr.: claque **f.**

ita.: claque **f.**

nem.: Claque **f**, Gruppe von angeheuerten Händeklatscher **f**

ploskáčka -e ž *gledalka, navadno najeta za ploskanje ali žvižganje za ustvarjanje vtisa velikega uspeha ali neuspeha nastopajočega, predstave* **S:** zastar. **klákerka**

ang.: claqueuse (star.)

fr.: claqueuse **f.**

ita.: claqueuse **f.**

nem.: Claqueuse **f**

plôska lútka -e -e ž *prosojna ali neprosojna, barvana ali polreliefna dvodimensionalna lutka* **PRIM.:** Karagöz, vájang klítik, vájang kúlit

ang.: flat puppet

fr.: marionnette plate **f.**

ita.: burattino piatto **m.**

nem.: Flachpuppe **f**

podáljšani óder -ega ódra m *oder, ki sega v avditorij in ga s treh strani obdaja občinstvo*

PRIM.: aréna, elizabetínski óder, klínasti óder, proscénjski óder

ang.: thrust stage

fr.: plateau ouvert m.

ita.: palco prolungato m.

nem.: in den Zuschauerraum hineinragende Bühne f

pódij -a m *dvignjeni del tal na prireditvenem prostoru za nastopajoče* **PRIM.:** óder, praktikábel

ang.: dais, podium

fr.: podium m.

ita.: pedana f.

nem.: Podium n

GL.: dvížni pódij

podódrje -a s *prostor pod odrom, navadno opremljen s pododrskimi napravami* **PRIM.:**

ódrski stôlp

ang.: cellar, trap chamber, trap room

fr.: dessous de scène m. pl.

ita.: sottopalco m.

nem.: Unterbühne f

pòdórske napráve -ih -áv ž mn. *naprave pod odrom za dviganje, spuščanje, vrtenje odrskih tal* **PRIM.:** dvížni pódij, pogrezálo, vrtljivi óder, vrvíšne napráve

ang.: hydraulics, (stage) machinery

fr.: machinerie de scène f.

ita.: macchine di scena f. pl.

nem.: Unterbühnenmaschinerie f

podomáčenje -a s *priredba tujega dramskega besedila z vnosom domačih, krajevnih prvin*

PRIM.: lokalizácia (1, 2)

ang.: localization

fr.: assimilation f.

ita.: localizzazione f.

nem.: Angleichung f

podomáčiti -im dov. *prirediti tuje dramsko besedilo z vnosom domačih, krajevnih prvin*

PRIM.: lokalizírať (1, 2)

ang.: to add local colour, to localize

fr.: assimiler v.

ita.: localizzare v.

nem.: angleichen v.

podožívjanje -a s v *zvezi z občinstvom neposredno, zlasti čustveno dojemanje dramskega dogajanja, dramskih oseb* **S:** *vžívjanje* (2) **PRIM.:** dožívjanje (1), gledálčeva recépcija, identifikácia (2), transformácia

ang.: reliving

fr.: identification f.

ita.: identificazione f.

nem.: Einfüllung f

pòdtékst -a m *v dialogu neizrečene misli, čustva dramskih oseb, ki jih občinstvu posreduje igralec z nebesednim izražanjem, režija z odrskimi izrazili* **PRIM.:** atmosféra, gledálčeva recépcija, uprizorítveni koncépt

ang.: subtext

fr.: sous-texte m.

ita.: sottotesto m.

nem.: Subtext m

poétična dráma -e -e ž → lírska dráma

pogójno gledališče -ega -a s po V. E. Mejerholdu *gledališče, ki občinstvo izrecno spodbuja, da ustvarjalno domisli to, kar je na odru samo nakazano z igralskimi in odrskimi izrazili*

ang.: conditional theatre

fr.: théâtre conditionnel m.

ita.: teatro della convenzione m.

nem.: bedingtes Theater n

pogoréti -ím dov. žarg., v zvezi z igralcem, režiserjem, predstavo *doživeti popoln neuspeh*

ang.: to bomb, to flop

fr.: faire fiasco v., faire un bide

ita.: fare fiasco v.

nem.: scheitern v.

pogrezálna lopúta -e -e ž *pokrov pogrezalne odprtine, ki se da odstraniti*

ang.: (trap) door

fr.: porte de trappe f.

ita.: porta della botola f.

nem.: Versenkungsklappe f

GL.: dírsna pogrezálna lopúta, pomíčna pogrezálna lopúta

pogrezálna odprtina -e -e ž *odprtina v odrskih tleh, skozi katero se dviga ali spušča pogrezalo*

PRIM.: pogrezálna lopúta

ang.: trap (opening)

fr.: ouverture de la trappe f.

ita.: apertura della botola f.

nem.: Versenkungsöffnung f

pogrezálo -a s *naprava, s katero se del odrskih tal spusti v pododrje*

PRIM.: pòdórske napráve

ang.: elevator trap, (trap) elevator

fr.: trapillon m.

ita.: elevatore m.

nem.: Fahrstuhlklappe f

GL.: málo pogrezálo, osébno pogrezálo, véliko pogrezálo

pogrežljivi óder -ega ódra m *oder, ki ga je mogoče z dvigalom premikati navzgor in navzdol za hitrejšo menjavo prizorišč*

PRIM.: dvížni óder

ang.: elevator stage, sinking stage

fr.: scène sur élévateur f.

ita.: palco mobile m., palco motorizzato m.

nem.: Hebebühne f, Versenkbühne f

pogrežljivo predódrje -ega -a s *predodrje, ki ga je mogoče spustiti do ravnine parterja*

ang.: hydraulic apron

fr.: avant-scène sur élévateur f.

ita.: proscenio idraulico m.

nem.: versenkbare Vorbühne f

pohíštveni fúndus -ega -a m **1.** *pohíštvo, ki ga ima gledališče v zalogi za opremljanje prizorišč*

S: fúndus pohíštva

ang.: furniture stock

fr.: mobilier de scène **m.**

ita.: mobili di scena **m.**

nem.: Möbelfundus **m**

2. prostor za hranjenje takega pohištva **S:** fúndus pohištva, skladíšče pohištva **PRIM.:** kostúmski fúndus, rekvizitní fúndus, scénski fúndus

ang.: furniture storage, large prop(ertie)s

fr.: garde-meuble **m.**

ita.: magazzino **m.**

nem.: Theaterfundus **m**

pohištvenik **-a** **m** odrski delavec, ki skrbi za pohištvo, organizira njegovo postavljanje na oder in odnašanje z odra pri uprizoritvah, na vajah **PRIM.:** ódrski délavec, pohištveni fúndus, rekvizitér

ang.: set dresser

fr.: responsable du mobilier de scène **m.**

ita.: responsabile dei mobili di scena **m.**

nem.: Möbelverwalter **m**

pòígra **-e** **ž** → epilóg

poklíčno gledališče **-ega** **-a** **s** **v** Evropi, od commedie dell'arte naprej gledališče, v katerem umetniško, tehnično in upravno osebje opravlja svoje delo kot poklic **S:** profesionálno gledališče **PRIM.:** amatérsko gledališče, institucionálno gledališče

ang.: professional theatre

fr.: théâtre professionnel **m.**

ita.: teatro professionale **m.**

nem.: Berufstheater **n**

poklòn **-ôna** **m** → priklòn (1, 2)

pokônčna létev **-e** **-tve** **ž** vzdolžna letev za utrjevanje okvira kulise po robovih daljše stranice **PRIM.:** vzdôlžna utrjeválna létev

ang.: stile

fr.: montant **m.**

ita.: montante **m.**

nem.: Stiel **m**

pokônčni svetílni žléb **-ega** **-ega** **-a** **m** svetilni žleb ob strani odra za osvetljevanje kulis, ulic **PRIM.:** predálčna svetílna opóra, svetílni žléb za frónto, viséči svetílni žléb

ang.: boom(erang), light tree, torm(enter) tree

fr.: herse verticale **f.**

ita.: piantana **f.**, torre luci **f.**

nem.: senkrechtes Streiflicht **n**

polájštati **-am** dov. žarg. → polétviti

polátati **-am** dov. → polétviti

polétno gledališče **-ega** **-a** **s** **1.** gledališče, ki pripravlja predstave na prostem, navadno poleti **S:** létno gledališče **PRIM.:** gledališče na prôstem

ang.: straw-hat theatre, summer theatre

fr.: théâtre d'été **m.**, théâtre en plain air **m.**

ita.: teatro all'aperto **m.**, teatro estivo **m.**

nem.: (sommerliches) Freilichttheater **n**, Sommertheater **n**

2. prostor, urejen za izvajanje gledaliških predstav na prostem **S:** létno gledališče

ang.: straw-hat circuit, straw-hat theatre, summer stock, summer theatre

fr.: théâtre d'été **m.**

ita.: teatro all'aperto **m.**

nem.: Freilichttheater **n**, Sommertheater **n**

polétviti **-im** **dov.** *z letvijo, letvami povezati in utrditi kulise med seboj* **S:** žarg. polájštati, polátati

ang.: to batten (out)

fr.: latter **v.**

ita.: fissare **v.**

nem.: verstiefern **v.**

polilóg **-a** **m v** dramskem besedilu, uprizoritvi *dialog med več dramskimi osebami* **PRIM.:** drámski dialóg, duológ, gôvor, monológ

ang.: polylogue

fr.: polylogue **m.**

ita.: polilog **m.**

nem.: Polylog **m**

polítična komédiya **-e -e ž** *komedija s snovjo iz političnega življenja* **PRIM.:** satíra

ang.: political comedy

fr.: comédie politique **f.**

ita.: commedia politica **f.**

nem.: politische Komödie **f**

polítično gledališče **-ega -a s 1.** po E. Piscatorju *gledališče, ki podreja estetska načela političnim namenom, širi politične ideje, kritizira družbene razmere, odnose in jih želi dejavno spremnjati* **PRIM.:** agítprópovsko gledališče, épsko gledališče, mobilizacijsko gledališče

ang.: political theatre

fr.: théâtre politique **m.**

ita.: teatro politico **m.**

nem.: politisches Theater **n**

2. *gledališče, ki prikazuje zgodovinske ali aktualne politične dogodke, konflikte (vojna, revolucija, globalizacija, rasizem)* **PRIM.:** agítprópovsko gledališče, épsko gledališče, mobilizacijsko gledališče

ang.: political theatre

fr.: théâtre politique **m.**

ita.: teatro politico **m.**

nem.: politisches Theater **n**

3. *gledališče, ki s posebno estetiko usmerja občinstvo k razmišljjanju o lastnem političnem prepričanju, mnenju in njegovem osmišljjanju* **PRIM.:** agítprópovsko gledališče, épsko gledališče, mobilizacijsko gledališče

ang.: political theatre

fr.: théâtre politique **m.**

ita.: teatro politico **m.**

nem.: politisches Theater **n**

poljúbnna paláča **-e -e ž** v 17. stol., v francoskem gledališču *nevtralno scensko ozadje za uprizarjanje tragedij, navadno palača* **S:** palais à volonté **PRIM.:** sôba s šírimi (vráti)

ang.: palais à volonté

fr.: palais à volonté **m.**

ita.: palais à volonté **m.**

nem.: Palais à volonté **f**

pôlmáska -e ž *pripomoček, s katerim si nastopajoči zakrije zgornji del obraza* **PRIM.:** commedia dell'arte, krínka, máska¹ (2)
ang.: halfmask
fr.: demimasque m.
ita.: mezza maschera f.
nem.: Halbmaske f

Pôlna lúč! med vajo *ukaz režiserja, inšpicienta, naj se na odru prižgejo vse luči* **S:** Vsà lúč!
PRIM.: Lúč!
ang.: Lights up!
fr.: Pleins feux !
ita.: Luci!
nem.: Alle Lichter an!

položaj en face -a --- [an fás] m (fr. en face v obraz) → čelní položaj

pôlprofil -a m *položaj, ko sta glava in telo nastopajočega glede na občinstvo obrnjena v levo ali desno za 45 stopinj* **PRIM.:** profil
ang.: quarter (left) position, quarter (right) position, semi-profile
fr.: demiprofil m.
ita.: mezzo profilo m.
nem.: Halbprofil n
GL.: hŕbtni pôlprofil

pôlprofilní položaj -ega -a m *položaj, ko nastopajoči sedi, stoji na odru, z desnim ali levim licem, bokom obrnjen proti občinstvu* **PRIM.:** čelní položaj, hŕbtní položaj, profilní položaj
ang.: semi-profile (position)
fr.: position de demi profil f.
ita.: posizione di mezzo profilo f.
nem.: Halbprofilstellung f

pomíčna kulísa -e -e ž → smúčna kulísa

pomíčna pogrezálna lopúta -e -e -e ž → dísna pogrezálna lopúta

pomíčni óder -ega ódra m *oder, pri katerem je mogoče dele odrskih tal na koleščkih premikati v vodoravni smeri za hitrejšo menjavo prizorišč* **S:** premični óder
ang.: sliding stage, slip stage, wagon stage
fr.: scène coulissante f., scènes mobiles f.
ita.: scena mobile f.
nem.: Schiebebühne f

pomíčni portál -ega -a m v *gibljivem tehničnem portalu portalni stolp, ki se pomika po tirnicah za spreminjanje velikosti portalne odprtine* **PRIM.:** premični portál
ang.: false proscenium
fr.: proscenium mobile m.
ita.: proscenio mobile m.
nem.: seitensverstellbare Portaltürme m pl., verschiebbarer Portalturm m

pomočník -a m v *gledaliski semiotiki, v aktantskem modelu, po A. Ubersfeld aktant, ki pomaga subjektu doseči objekt* **PRIM.:** aktántskej modél, naslôvnik, nasprótnik, objékt, pošiljátelj, subjékt
ang.: helper
fr.: assistant m.
ita.: assistente m.
nem.: Helfer m

ponavljalna vája -e -e ž v zvezi z igralcem *vaja za utrjevanje besedila v povezavi z mizansceno*

PRIM.: italijánka

ang.: polishing rehearsal

fr.: italienne f.

ita.: prova all'italiana f.

nem.: Wiederholungsprobe f

ponotrénjena ígra -e -e ž *igranje, pri katerem se igralec izogiba pretirani uporabi vidnih in slišnih igralskih izrazil, poudarja zlasti psihološke značilnosti vloge* **S:** introvertírana ígra

PRIM.: kómorna ígra, minimalistična ígra, pozunánjena ígra

ang.: contained acting, internal(ized) acting

fr.: jeu introverti m.

ita.: recitazione introversiva f.

nem.: introvertiertes Spiel n

ponovitev -tve ž → repríza

popljuvati (sò)igrálca -am -- dov. *vraževerna navada igralcev ob premieri pred odhodom na oder nekajkrat navidezno pljuniti po (so)igralcu za srečo*

ang.: to wish someone to break a leg

fr.: dire merde à quelqu'un. v.

ita.: dire merda a qualcuno v.

nem.:toi, toi, toi wünschen v.

popoldánska predstáva -e -e ž *predstava v popoldanskem času* **PRIM.:** dopoldánska predstáva, večerina predstáva

ang.: matinée, mat (star.)

fr.: matinée f.

ita.: matinée f.

nem.: Nachmittagsveranstaltung f

popolno gledališče -ega -a s → totálno gledališče (1, 2)

portál -a m 1. v *baročni in klasični gledališki arhitekturi okvir odprtine, ki ločuje dvorano in oder*

PRIM.: portálna odprtina

ang.: proscenium

fr.: proscenium m.

ita.: arco scenico m.

nem.: Bühnenportal n, Portal n, Proszenium n

2. → portálni stôlp

3. → portálna stránska kulísa

GL.: arhitektónski portál, arhitektúrní portál, fíksni nótranji portál, fíksni téhnični portál, gibljivi nótranji portál, gibljivi téhnični portál, nótranji portál, pomíčni portál, premični portál, téhnični portál, zunánji portál

portálna črta ódra -e -e -- ž *navidezna črta med portalnima stolpoma, od katere potekajo*

vse meritve v globino ali v ospredje odras **S:** mèjna črta ódra, portálna línija ódra **PRIM.:** mizanscena, scéna (2, 3)

ang.: curtain line

fr.: ligne d'origine f.

ita.: linea dello spiaro f.

nem.: Hauptvorhanglinie f, Portallinie f, Vorhanglinie f

portálna draperija -e -e ž *iz nagubanih zaves oziroma togega materiala narejena ali naslikana draperija kot okras arhitekturnega portala* **S:** proscénjska draperija

ang.: grand drapery, pelmet
fr.: lambrequin d'avant-scène **m.**
ita.: arlecchino **m.**
nem.: Proszeniumsdraperie **f**

portálna kulísa -e -e ž → portálna stránska kulísa

portálna línija ódra -e -e -- ž → portálna číta ódra

portálna máska -e -e ž zavesa ali kulisa pred portalnim stolpom, ki zakrije odprtino, nastalo ob njegovem premiku

ang.: tormentor (drape(ry)), tormentor (wing)

fr.: découverte **f.**, pantalon **m.**

ita.: drappeggio del proscenio **m.**

nem.: Seitenschal **m**

portálna odprtina -e -e ž odprtina med dvorano in odrom **S:** órska odprtina **PRIM.:** četrtá sténa

ang.: proscenium opening

fr.: ouverture du proscénium **f.**

ita.: boccascena **f.**

nem.: Portalöffnung **f**, Proszeniumsöffnung **f**

portálna sofíta -e -e ž → proscenijska sofíta

portálna stránska kulísa -e -e -e ž nepremična ali delno gibljiva kulisa v tehničnem portalu, ki ob straneh odra uokvirja sceno **S:** portál (3), portálna kulísa **PRIM.:** harlekín, portálni stôlp

ang.: tormentor (flat), tormentor (wing)

fr.: principal **m.**

ita.: principale **m.**

nem.: vordere Seitenkulisse **f**

portálni lúčni móst -ega -ega mostú **m** → portálni svetlílni móst

portálni móst -ega mostú **m** odrski svetilni most, obešen za portalom **PRIM.:** mostíč, svetílni móst

ang.: proscenium bridge

fr.: carrousel du proscénium **m.**

ita.: ponte luci di proscenio **m.**

nem.: Portalbrücke **f**

GL.: portálni lúčni móst, portálni svetílni móst, portálni svetlôbni móst

portálni podést -ega -a **m** podium v portalnom stolpu za pristop do svetilnih teles

ang.: perch

fr.: portant d'avant-scène **m.**

ita.: piattaforma per l'operatore delle luci **f.**

nem.: Turmpodest **n**

portálni refléktor -ega -ja **m** reflektor v portalnom stolpu, na portalni stranski kulisi ali na portalnem svetilnem mostu **PRIM.:** prédórski projekcijski refléktor, spremiheválni refléktor

ang.: perch lamp, perch lime, perch spot, proscenium lamp, proscenium lime, proscenium spot

fr.: projecteur d'avant-scène **m.**

ita.: proiettore del proscenio **m.**

nem.: Portalscheinwerfer **m**, Proszeniumscheinwerfer **m**

portálni stôlp -ega stôlpa m stranski del tehničnega portala, v katerem so vgrajeni portalni podestci in nameščena odrska svetila **S:** portál (2) **PRIM.:** portálna stránska kulísa, portálni móst

ang.: tormentor (tower)

fr.: tourelle f.

ita.: torre f.

nem.: Portalturm m

portálni svetílni móst -ega -ega mostú m odrski svetilni most, obešen v odrskem stolpu za glavno zaveso **S:** portálni lúčni móst, portálni svetlobni móst **PRIM.:** horizontni svetilni móst, vmesni svetilni móst

ang.: proscenium (lighting) bridge

fr.: carrousel du proscénium m.

ita.: ponte del proscenio m.

nem.: Beleuchtungszug in der Portalbrücke m, Portalbrücken-Scheinwerfer m

portálni svetlobni móst -ega -ega mostú m → portálni svetilni móst

posébni efékt -ega -a m odrski efekt, povzročen s pirotehničnimi, kemičnimi sredstvi: ogenj,

megla, sneg

ang.: (special) effect

fr.: effet spécial m.

ita.: effetto speciale m.

nem.: Spezialeffekt m

poslovílna predstáva -e -e ž predstava, s katero se gledališki ustvarjalec slovesno poslovi od občinstva, gledališča **PRIM.:** slávnostna predstáva

ang.: farewell appearance, farewell performance

fr.: spectacle des adieux m.

ita.: spettacolo dell'addio alle scene m.

nem.: Abschiedsvorstellung f

posodobítev -tve ž vsebinska in/ali oblikovna prilagoditev starejših dramskih besedil, uprizoritev, radijskih in televizijskih iger, baletov sodobnemu življenju in sodobnim umetniškim načelom **S:** aktualizacija **PRIM.:** predeláva, prirédba

ang.: modernizing

fr.: modernisation

modernization f.

ita.: modernizzazione f.

nem.: Modernisierung f

postavítev -tve ž 1. → uprizoritev (1)

2. → gledališka režija (1)

GL.: prva postavítev na óder

póstdrámsko gledališče -ega -a s od okrog 1970 naprej, po H. T. Lehmannu gledališče, ki za izhodišče uprizarjanja ne uporablja dramskega besedila, ampak telo, glas, zvok, prostor, čas, navadno s poudarjeno samorefleksivnostjo, večpomenskostjo, destrukcijo gledaliških konvencij **PRIM.:** drámsko gledališče, póstdmodernistično gledališče

ang.: postdramatic theatre

fr.: théâtre postdramatique m.

ita.: teatro postdrammatico m.

nem.: postdramatisches Theater n

póstkoloniálno gledališče -ega -a s zlasti v 2. pol. 20. stol., v nekdanjih evropskih kolonijah gledališče, nastalo v procesu dekolonizacije, ki z uporabo večjezičnosti, gledaliških prvin različnih kultur, novo interpretacijo znanih dramskih besedil problematizira ustaljeno pojmovanje kulturne, politične identitete, zgodovinske razlage zahodnega sveta **PRIM.**: áfriško gledališče, áfroamériško gledališče, arábsko gledališče, ázijsko gledališče, evrópsko gledališče, národnogledališče, póstmodernistično gledališče

ang.: postcolonial theatre

fr.: théâtre postcolonial m.

ita.: teatro postcoloniale m.

nem.: postkoloniales Theater n

póstmodérna dramátika -e -e ž → póstmodernistična dramátika

póstmodérni plés -ega -a m od 60. let 20. stol. naprej gledališki ples, ki v primerjavi z modernim plesom izraziteje vključuje prvine drugih umetnosti in neumetnostnih gibalnih praks (šport, borilne veščine, vsakdanji gib), raziskuje vlogo improvizacije, pravil in naključij v ustvarjalnem procesu in se navadno izvaja zunaj gledališč (galerije, muzeji, športne dvorane) **S:** póstmodernistični plés **PRIM.**: búto, hêpening, minimalistični plés, perfórmans, póstmodernistično gledališče, sodôbni plés

ang.: postmodern dance

fr.: danse contemporaine f.

ita.: danza contemporanea f.

nem.: postmoderner Tanz m

póstmodernistična dramátika -e -e ž od 60. let 20. stol. naprej dramatika s fragmentarno zgradbo, citatnostjo, ki obravnava zlasti marginalne teme, eklektično povezuje prvine različnih dramskih in nedramskih zvrsti, zgodovinske sloge **S:** póstmodérna dramátika **PRIM.**: absúrdna dráma, dramátika spérme in krví, modernistična dramátika, performatív, póstrámsko gledališče, póstmodernistično gledališče

ang.: post-modern(ist) drama

fr.: drame postmoderne m.

ita.: dramma postmoderna m.

nem.: postmodern(istisch)e Dramatik f

póstmodernistični plés -ega -a m → póstmodérni plés

póstmodernistično gledališče -ega -a s od 60. let 20. stol. naprej gledališče, ki problematizira modernistično načelo izvirnosti, mejo med visoko in popularno kulturo, prepleta prvine različnih umetnosti in zgodovinskih slogov **S:** póstmodérno gledališče **PRIM.**: body art, hêpening, modernistično gledališče, perfórmans, performatív, póstrámsko gledališče, póstmodérni plés, póstmodernistična dramátika

ang.: post-modern(ist) theatre

fr.: théâtre postmoderne m.

ita.: teatro postmoderno m.

nem.: postmodernes Theater n, postmodernistisches Theater n

póstmodérno gledališče -ega -a s → póstmodernistično gledališče

posvétna ígra -e -e ž od srednjega veka naprej igra z neversko ali neobredno snovjo, navadno v narodnem jeziku **PRIM.**: duhôvna ígra, obrédna ígra, vérska dráma

ang.: secular play

fr.: pièce laïque f.

ita.: rappresentazione profana f.

nem.: profanes Spiel n

posvétno gledališče -ega -a s *gledališče, ki ni duhovno, versko usmerjeno in uprizarja dela s tematiko iz vsakdanjega življenja* **S:** profáno gledališče **PRIM.:** religiózno gledališče

ang.: secular theatre

fr.: théâtre profane m.

ita.: teatro profano m.

nem.: profanes Theater n

pošévná osnôva ódra -e -e -- ž do leta 1920, zlasti v italijanskih gledališčih *proti občinstvu nagnjena odrska tla* **PRIM.:** klínasta poševnína, poševnína

ang.: (stage) rake, (stage) ramp

fr.: scène en plan incliné f.

ita.: palcoscenico inclinato m.

nem.: schräger Bühnenboden m

pošévne kulíse -ih kulís ž mn. *stranske kulise, postavljene pod kotom glede na portalno odprtino* **PRIM.:** vzporédne kulíse

ang.: angled flats, angled wings

fr.: châssis obliques m. pl.

ita.: telai delle quinte obliqui m. pl.

nem.: schräge Seitenkulisse f

poševnína -e ž v *tlorisu pravokoten, zložljiv ali nezložljiv konstrukcijski element za sestavljanje nagnjenih tal praktikabelske osnove* **PRIM.:** pošévná osnôva ódra

ang.: rake, raking piece, ramp

fr.: pente f.

ita.: pendenza f.

nem.: Schräge f

GL.: klínasta poševnína

pošiljátelj -a m v *gledališki semiotiki, v aktantskem modelu, po A. Ubersfeld aktant, ki vodi, usmerja subjekt* **S:** adresánt, oddájnik **PRIM.:** aktántska modél, naslôvnik, nasprótnik, objékt, pomočník, subjékt

ang.: sender

fr.: sujet m.

ita.: soggetto m.

nem.: Sender m

potegníti črto potégnem -- dov. strok. pog., v zvezi z dramaturgijo *preoblikovati dramsko besedilo z izločanjem za uprizoritev nepotrebnih delov* **PRIM.:** dramatúrška črta (1, 2)

ang.: to cut

fr.: faire des coupures v.

ita.: fare dei tagli v.

nem.: streichen v.

potíhem prisl. v didaskalijah *oznaka za taho, zaupno govorjenje nastopajočega* **S:** tího **PRIM.:** naglás, záše

ang.: quietly, softly, sotto voce

fr.: à mi-voix

ita.: a sotto voce

nem.: leise

potujítev -tve ž po B. Brechtu *dramaturški postopek rušenja gledališke iluzije s prekinitvami dogajanja, songi, nagovori, filmskimi vložki, komentarji, ki spreminja ustaljen način*

gledanja in mišljenja, spodbuja kritičen odnos občinstva do prikazanih družbenih tem, odnosov **PRIM.**: épska dramaturgija, épsko gledališče, estétska distánca

ang.: alienation effect

fr.: distanciation f.

ita.: straneamento m.

nem.: Verfremdung f

potujítveni efékt -ega -a m → potujítveni učínek

potujítveni učínek -ega -nka m po B. Brechtu *učinek potujitve na občinstvo, ki omogoča kritično razumevanje družbenih pojavov, spreminjanje ustaljenih načinov gledanja in mišljenja, dosežen z rušenjem gledališke iluzije (s prekintvami dogajanja, songi, nagovori, filmskimi vložki, komentarji)* **S:** zastar. odtujítveni učínek, potujítveni efékt **PRIM.**: épska dramaturgija, épsko gledališče (2), estétska distánca, géstus

ang.: alienation effect

fr.: effet de distanciation m.

ita.: effetto dello straneamento m.

nem.: V-Effekt m, Verfremdungseffekt m

potujóče gledališče -ega -a s gledališče, ki nima stalne dvorane in s predstavami nastopa v različnih krajih **PRIM.**: commedia dell'arte, stáľno gledališče

ang.: barnstorming theatre, strolling theatre, travelling theatre

fr.: théâtre ambulant m.

ita.: teatro ambulante m., teatro itinerante m.

nem.: Wandertheater n

poúčna ígra -e -e ž ígra, napisana za šolske, vzgojne, didaktične namene **S:** didáktična dráma, didáktična ígra **PRIM.:** didáktično gledališče, problémska ígra, šólska dráma, tézna ígra

ang.: didactic play

fr.: pièce didactique f.

ita.: teatro didattico m.

nem.: Lehrstück n

poudárek -rka m 1. izstopanje kakšnega dela stavka ali besedne zveze po jakosti, višini, barvi glasu **S:** akcènt (4) **PRIM.:** intonacija, register glasú

ang.: accent, stress

fr.: accent m.

ita.: accento m.

nem.: Betonung f

2. → akcènt (1)

GL.: àlógični poudárek, lógični poudárek, nèlógični poudárek

povezoválec -lca m 1. nastopajoči, ki povezuje program na prireditvi, v kabaretu **S:** konferansjé, moderátor, napovedoválec, vodítelj

ang.: emcee, master of ceremonies, narrator

fr.: présentateur m.

ita.: conduttore m., presentatore m.

nem.: Conférencier m, Moderator m

2. nastopajoči, ki povezuje, pojasnjuje, komentira odrsko dogajanje **PRIM.:** épsko gledališče, priovedoválec (1), rezonér

ang.: emcee, master of ceremonies

fr.: présentateur m.

ita.: conduttore m., presentatore m.

nem.: Conférencier m, Moderator m

povezoválka -e ž 1. nastopajoča, ki povezuje program na prireditvi, v kabaretu S: konferansjéjka, moderátorka, napovedoválka, voditeljica

ang.: emcee, mistress of ceremonies

fr.: présentatrice f.

ita.: conduttrice f., presentatrice f.

nem.: Conférencieuse f, Moderatorin f

2. nastopajoča, ki povezuje, pojasnjuje, komentira odrsko dogajanje **PRIM.**: épsko gledališče, priovedoválka (1), rezonér

ang.: emcee, mistress of ceremonies

fr.: présentatrice f.

ita.: conduttrice f., presentatrice f.

nem.: Conférencieuse f, Moderatorin f

póza -e ž 1. → dřža

2. slabš. izumetničen telesni položaj nastopajočega **PRIM.**: afektírana ígra

ang.: pose

fr.: pose f.

ita.: posa f.

nem.: Pose f

Pozor! med vajo opozorilo režiserja, inšpicienta, da sledi sporočilo ali navodilo nastopajočim ali odrskim delavcem

ang.: Ladies and gentlemen!, Stand by!

fr.: Attention !

ita.: Attenzione!

nem.: Achtung, bitte!

pozunánjena ígra -e -e ž igranje, pri katerem igralec prepogosto uporablja izrazito opazna vidna in slišna igralska izrazila, premalo upošteva psihološke značilnosti vloge S: ekstravertírana ígra, ígra navzvèn **PRIM.**: afektírana ígra, kómorna ígra, minimalistična ígra, ponotránjena ígra

ang.: external(ized) acting

fr.: jeu extraverti m.

ita.: recitazione esternalizzata f.

nem.: extravertiertes Spiel n

požárna zavésa -e -e ž zavesa iz kovinskega ali drugega proti ognju odpornega materiala, s katero se ob požaru zapre odrski prostor **PRIM.**: azbéstna zavésa, vôdna zavésa

ang.: fire curtain, iron curtain, safety curtain

fr.: rideau de fer m.

ita.: sipario di ferro m., sipario tagliafuoco m.

nem.: Brandschutzvorhang m, eiserner Vorhang m, Feuerschutzvorhang m

práizvédba -e ž 1. prva uprizoritev dramskega besedila sploh S: práva izvédba **PRIM.**: kŕstna uprizorítev

ang.: world première

fr.: première mondiale f.

ita.: prima mondiale f.

nem.: Uraufführung f

2. prvič predvajana radijska, televizijska igra S: práva izvédba

ang.: world première

fr.: première mondiale f.

ita.: prima mondiale f.
nem.: Uraufführung f

práktična dramaturgija -e -e ž → dramaturgija (3)

práktična dramatúrginja -e -e ž → dramatúrginja (1)

práktični dramatúrg -ega -a m → dramatúrg (1)

praktikábel -bla m v tlorisu pravokoten, praviloma normiran, zložljiv konstrukcijski element za sestavljanje praktikabelskega odra ali praktikabelske osnove **PRIM.:** pódij
ang.: parallel (riser), riser, rostrum
fr.: praticable m.
ita.: praticabile m.
nem.: Podest n, Praktikabel n

praktikáBELska osnôva -e -e ž nad odrska tla dvignjene hodne površine scene, sestavljene iz praktikablov in drugih konstrukcijskih elementov (stopnic, poševnin, zabojev, klinov)
ang.: deck, riser floor, riser platform, rostrum platform
fr.: plateforme praticable f.
ita.: pedana praticabile f.
nem.: Podestplattform f

praktikáBELski óder -ega ódra m montažni oder, sestavljen iz praktikablov in stopnic
PRIM.: pódij, prilóžnostni óder
ang.: riser stage
fr.: scène démontable f.
ita.: palcoscenico smontabile m.
nem.: Podestbühne f

pravílo tréh enôtnosti -a --- s v klasicistični dramaturgiji pravilo o enotnosti kraja, časa in dogajanja **PRIM.:** aristótselska dramaturgija, klasicistična dramáтика
ang.: three unities
fr.: règle des trois unités f.
ita.: regola delle tre unità f.
nem.: Regel der drei Einheiten f

právljična ígra -e -e ž igra, v kateri nastopajo nadnaravna bitja in zmaga dobro nad zlim
PRIM.: čarôbna ígra
ang.: fairy play, fairytale play
fr.: féerie f.
ita.: rappresentazione fiabesca f.
nem.: Märchenstück n, Zauberstück n

práznična ígra -e -e ž v 30. letih 20. stol., po N. Kuretu verska ali posvetna igră, primerna zlasti za cerkvene praznike in različne slovesnosti **PRIM.:** slávnostna ígra
ang.: feast play, festive play
fr.: pièce de fête f.
ita.: rappresentazione festiva f.
nem.: Festspiel n

precióza -e ž 1. v 1. pol. 17. stol., v Franciji pripadnica salonskih literarnih, kulturnih krožkov, z izumetničenim izražanjem in vedenjem, ki si prizadeva kultivirati družabno življenje
PRIM.: stilizirana igră, stilizirani gôvor
ang.: précieuse
fr.: précieuse f.

ita.: précieuse f.

nem.: Preziöse f

2. → salónska dáma

préčka -e ž prečna letev za utrjevanje, razpiranje okvira kulise po krajši stranici

ang.: sill, toggle, (toggle) rail

fr.: traverse f.

ita.: leva f.

nem.: Versteifungsleiste f

préčna utrjeválna létev -e -e -tve ž letev za prečno vezanje in utrjevanje dveh ali več kulis

ang.: batten, monkey pole

fr.: béquille f.

ita.: cantinella f.

nem.: Querleiste (zur Befestigung der Kulissen) f

predája položája -e -- ž premik enega od igralcev iz enakovrednega v podrejeni položaj

ang.: giving (the scene), pulling back, retreating

fr.: retrait m.

ita.: ritiro m.

nem.: Weitergabe der Szene f

predálčna svetílna opóra -e -e -e ž svetilni žleb, kamor se nameščajo žarnice in barvni filtri za mešanje barvne svetlobe **S:** predálčna svetílna sofita **PRIM.:** pokônčni svetílni žlén, viséči svetílni žlén

ang.: borderlight, striplight

fr.: brute f.

ita.: bilancia f.

nem.: Kastenoberlicht n

predálčna svetílna sofita -e -e -e ž → predálčna svetílna opóra

predélati -am dov. vsebinsko in/ali oblikovno spremeniti dramsko besedilo **S:** adaptirati (2)

PRIM.: prirediti

ang.: to adapt, to rewrite

fr.: adapter v.

ita.: adattare v.

nem.: bearbeiten v.

predeláva -e ž 1. vsebinsko in/ali oblikovno spremiščanje dramskega besedila **S:** adaptácia

(2) **PRIM.:** čítanje besedila, posodobítev

ang.: adaptation, alteration, rewrite

fr.: adaptation f.

ita.: adattamento m.

nem.: Bearbeitung f, Umarbeitung f

2. vsebinsko in/ali oblikovno spremenjeno dramsko besedilo **S:** adaptácia (2) **PRIM.:**

dramatúrška číta, lokalizácia, posodobítev, prirédba

ang.: adaptation, rewrite

fr.: adaptation f.

ita.: addattamento m.

nem.: Bearbeitung f, Umarbeitung f

predgôvor -a m → prológ (1, 2)

prèdiga -e ž samostojni uvodni del dramskega besedila, uprizoritve **PRIM.:** prológ (1, 2)

ang.: curtain lifter, curtain raiser, opener

fr.: prologue m.

ita.: prologo m.

nem.: Vorspiel n

prédnja lúč -e lučí ž osvetlitev igralnega prostora od spredaj z nizom reflektorjev, obešenih na balkonu ali na lučnih vlakih pred portalnim stolpom

ang.: front light(ing)

fr.: lumière frontale f.

ita.: luce frontale f.

nem.: Frontlicht n

prèdódrje -a s v baročni in klasični gledališki arhitekturi del odra pred portalno odprtino **S:** proscénij (2) **PRIM.:** podáljšani óder, zaódrje

ang.: apron, forestage

fr.: avant-scène f., proscénium m.

ita.: ribalta f.

nem.: Vorbühne f

GL.: pogezljivo prèdódrje

prèdórske lučí -ih -- ž mn. proti odru usmerjene luči, nameščene pred portalno odprtino

PRIM.: dvoránske lučí, prédnja lúč

ang.: anti-proscenium (lights), front-of-house (lights)

fr.: lumières de l'avant-scène f. pl.

ita.: luci della ribalta f. pl.

nem.: Rampenlicht n

prèdórski projekcijski refléktor -ega -ega -ja m projekcijski reflektor na prednji strani odrskega portala, usmerjen proti odru **PRIM.:** dvoránska strôpna svetilna réža, portálni refléktor, projéktor

ang.: front-of-house spot(light)

fr.: projecteur d'avant-scène m.

ita.: proiettore di ribalta m.

nem.: Vorbühnenscheinwerfer m

prèdpremiéra -e ž predstava med generalko in premiero

ang.: preview

fr.: avant-première f.

ita.: prima della prima f.

nem.: Vorpremiere f

prèdpústna ígra -e -e ž → pústna ígra

prèdsezóna -e ž čas pred novo gledališko sezono

ang.: preseason

fr.: avant-saison f.

ita.: prima della stagione m.

nem.: Vorsaison f

predstáva -e ž 1. posamezna izvedba gledališke, filmske uprizoritve z igralci, pevci, plesalci, animiranimi lutkami pred neposredno navzočim občinstvom kot dejavnim udeležencem dogodka **S:** uprizoritev (2) **PRIM.:** gledališče, odmòr, perfórmans, reprezentácia (2), režija, spektákel

ang.: performance, show

fr.: représentation f., spectacle m.

ita.: rappresentazione f.

nem.: Vorstellung f

2. → uprizoritev (1)

3. → perfórmans

GL.: abonmájska predstáva, balétna predstáva, benefíčna predstáva, dežúrna predstáve, dežúrni predstáve, dijáška predstáva, dobrodélna predstáva, dopoldánska predstáva, drámska predstáva, eksperimentálna predstáva, gála predstáva, gledališka predstáva, ízvenabonmájska predstáva, izživížati predstávo, jubiléjna predstáva, kabinétna predstáva, lúčkati predstávo, lútkovna predstáva, mladínska predstáva, ní predstáve, nosíti predstávo, óperna predstáva, oprémiti predstávo, otróška predstáva, otvorítvena predstáva, plésna predstáva, popoldánska predstáva, poslovílna predstáva, predstáva odpáde, predstáva v predstávi, premiérská predstáva, razporèed predstáv, razporèed váj in predstáv, réd skúšenj in predstáv, repertoárna predstáva, slávnostná predstáva, šólska predstáva, varietéjska predstáva, večérna predstáva, vodíti predstávo, vódja predstáve¹, zádnja predstáva, zaključena predstáva, zapíta predstáva

predstáva odpáde obvestilo *predstave v napovedanem času ne bo* **PRIM.:** ní predstáve

ang.: performance cancelled, show cancelled

fr.: spectacle annulé

ita.: spettacolo annullato

nem.: Vorstellung abgesagt

predstáva v predstávi -e --- ž → ígra v ígri (1, 2)

predstavíveni dogódek -ega -dka m od konca 20. stol. naprej *javni dogodek, ki ga ob predstavivti novega izdelka, storitve, knjige oblikujejo, izvedejo gledališki, literarni, filmski, glasbeni ustvarjalci* **PRIM.:** brálna uprizoritev, hêpening

ang.: promotion(al event)

fr.: événement promotionnel m.

ita.: evento promozionale m.

nem.: Promotion-Veranstaltung f

prèdgódba -e ž kar se je zgodilo pred začetkom dramske zgodbe, pomembno za razumevanje, zaplet in razplet dogajanja **PRIM.:** analitična dráma, ekspozícia, prológ (1, 2)

ang.: back-story

fr.: prologue m.

ita.: prologo m.

nem.: Vorgeschichte f

preglèd kostúmov -éda -- m preverjanje funkcionálne in estetske ustreznosti kostumov na odru **PRIM.:** kostúm, kostumograf, kostúmska vája

ang.: costume parade, dress parade, dress rehearsal

fr.: examen des costumes m.

ita.: controllo dei costumi m.

nem.: Kostümprobe f

pregovoríti besedílo -ím -- dov. žarg., v zvezi z nastopajočim brez interpretacije na glas ponoviti besedilo **PRIM.:** memorirati besedilo, obnovitvena vája, preigráti, vlóga (1)

ang.: to run the lines

fr.: parler le text tout intérieurement v.

ita.: dire le battute senza interpretazione v.

nem.: Text durchsprechen v.

pregrinjálo za tlà -a --- s → ódrsko pogrinjálo

prehódna vráta -ih vrát s mn. vrata v kulisi, ki deli odrski prostor po središčni liniji odra

ang.: fire door, pass door

fr.: porte de sécurité f.

ita.: porta di sicurezza f., porta tagliafuoco f.

nem.: Kulissentür f

prehodni prizor -ega -ôra m *prizor, ki dramaturško povezuje dogajalne enote* **PRIM.:**

dramatúrška zgrádba, mèdiga

ang.: transitional scene

fr.: scène de transition f.

ita.: scena di transizione f.

nem.: Übergangsszene f

preigrati -ám dov. v zvezi z igralcem, pri glasbenem opremljanju, razporejanju svetlobnih efektov *igrati*

brez interpretacije, upoštevati le mizansceno, tempo dogajanja, premore in nakazovati atmosfero **PRIM.:** markirati, pregovoriti besedilo

ang.: to dry-run the script, to dry-run the text

fr.: parcourir le texte v.

ita.: scorrere il testo v.

nem.: durchspielen v.

GL.: preigrati se pred koga/kaj, preigrati se za koga/kaj

preigrati se pred koga/kaj -ám -- -- --/-- dov. v zvezi z igralcem *obiti soigralca ali scenski*

element pred njim **PRIM.:** mizanscena, preigrati se za koga/kaj, premik

ang.: to cover, to cut in front, to upstage

fr.: passer devant à gauche ou à droite v.

ita.: coprire v., passare davanti v.

nem.: vor Etwas kommen v.

preigrati se za koga/kaj -ám -- -- --/-- dov. v zvezi z igralcem *obiti soigralca ali scenski*

element za njim **PRIM.:** mizanscena, premik

ang.: to cross behind

fr.: passer derrière à gauche ou à droite v.

ita.: passare dietro a sinistra o a destra v.

nem.: hinter Etwas kommen v.

prejemnik -a m → naslòvnik

premični óder -ega ódra m → pomični óder

premični portál -ega -a m *portalni stolp gibljivega tehničnega portala, ki se prosto premika po odru* **PRIM.:** pomični portál

ang.: false proscenium

fr.: cadre mobile m.

ita.: arco del proscenio mobile m.

nem.: bewegliches Portal n

premiéra -e ž *prva javna predstava gledališkega dela, filma pred občinstvom, navadno z vabljenimi gosti, kritiki* **S:** premiêrska predstava **PRIM.:** křstna uprizoritev, práizvédba (1)

ang.: first night, opening night, première

fr.: première f.

ita.: première f., prima f.

nem.: Erstaufführung f, Premiere f

GL.: abonmá premiéra, prèdpremiéra

premîrska predstava -e -e ž → premiéra

premiêrski abonmá -ega -ja m abonma za premiere **S:** abonmá premiéra

ang.: opening-night subscription series

fr.: abonnement première f.

ita.: abbonamento alle prime f.

nem.: Premierenabonnement n

premík -a m spremembra položaja nastopajočega, scenskega elementa, rekvizita v igrальнem prostoru **PRIM.:** gésta, gíb (1, 2), gíbanje, mizanscéná

ang.: move

fr.: déplacement m.

ita.: movimento m., spostamento m.

nem.: Verschiebung f

GL.: absúrdni premík, álógični premík, formálni premík, lógični premík, mizanscénski premík, nélógični premík, premík naprêj, premík navznóter, premík navzvèn, premík nazáj, premík po srédi, premík pred kóga/káj, premík za kóm/čím, upravíčeni premík

premík naprêj -a -- m premik nastopajočega iz ozadja proti sprednjemu delu odra **PRIM.:** premík nazáj

ang.: move below, move downstage

fr.: déplacement en avant m.

ita.: spostamento in avanti m.

nem.: Verschiebung nach vorn f

premík navznóter -a -- m premik nastopajočega od strani odra proti sredini **PRIM.:** premík navzvèn

ang.: move in

fr.: déplacement en dedans m.

ita.: spostamento in dentro m.

nem.: Verschiebung nach innen f

premík navzvèn -a -- m premik nastopajočega od sredine odra proti levi ali desni strani **PRIM.:** premík navznóter

ang.: move out

fr.: déplacement en dehors m.

ita.: spostamento in fuori m.

nem.: Verschiebung nach außen f

premík nazáj -a -- m premik nastopajočega iz ospredja odra proti ozadju, horizontu **PRIM.:** premík naprêj

ang.: move above, move upstage

fr.: déplacement en arrière m.

ita.: spostamento in dietro m.

nem.: Verschiebung nach hinten f

premík po srédi -a -- -- m premik nastopajočega pravokotno na rampo ob središčni liniji odra **PRIM.:** premík naprêj, premík nazáj

ang.: move down the centre

fr.: déplacement au milieu m.

ita.: spostamento in centro m.

nem.: Verschiebung entlang der Mittellinie f

premík pred kóga/káj -a -- --/- m gledano iz dvorane na oder premik nastopajočega iz enega odrskega območja v drugo pred soigralcem ali scenskim elementom **PRIM.:** preigráti se pred kóga/káj, premík za kóm/čím

ang.: cross below

fr.: déplacement devant m.

ita.: spostamento davanti m.

nem.: Verschiebung vor jemanden/etwas f

premík za kóm/čím -a -- --/-- m gledano iz dvorane na oder *premik nastopajočega iz enega odrskega območja v drugo za soigralcem ali scenskim elementom* **PRIM.:** preigrati se za kóga/káj, premík pred kóga/káj

ang.: cross above

fr.: déplacement derrière m.

ita.: spostamento dietro m.

nem.: Verschiebung hinter jemanden/etwas f

premôlk -a m → premòr (2)

premòr -ôra m **1.** *daljša ali krajša dramaturško utemeljena prekinitev odrskega dogajanja* **S:** dramatúrška pávza, pávza

ang.: pause

fr.: entracte m.

ita.: intermezzo m.

nem.: Pause f

2. *daljša ali krajša besedilno, dramaturško utemeljena prekinitev govorjenja na določenih mestih v repliki, dialogu* **S:** môlk, pávza, premôlk, tišina

ang.: pause

fr.: pause f.

ita.: intermezzo m.

nem.: Pause f

3. → odmòr

preoblačílnica -e ž *garderoba ob odru za hitro preoblačenje igralcev*

ang.: quick change room

fr.: loge sur scène f.

ita.: camerino per cambi veloci sul palco m., guardaroba per cambi costume veloci m.

nem.: Garderobe (für schnelle Umzüge) f

preobléka -e ž **1.** *zlasti v komediji oblačilo, v katero se nastopajoči obleče, da prikrije svojo identiteto, zlasti spolno* **PRIM.:** situacijska kómika, travestíja (1, 2), vlóga v hláčah

ang.: disguise

fr.: travesti m.

ita.: travestimento m.

nem.: Verkleidung f

2. *v komediji uporaba oblačil, gestikulacije, govora drugega spola za spremembo identitete*

ang.: disguise

fr.: travestissement m.

ita.: travestimento m.

nem.: Verkleidung f

preobrat -áta m v *dramaturgiji trenutek, ko se dramsko dogajanje obrne v novo smer* **S:**

peripetija PRIM.: zaplèt

ang.: peripeteia, peripety, reversal

fr.: rebondissement m.

ita.: capovolgimento m., peripezia f.

nem.: Wendepunkt m

GL.: trágični preobrat

prepónsko díhanje -ega -a s v zvezi z igralcem *dihanje*, pri katerem se trebušna prepona ob vdihu pomakne navzdol, kar omogoči daljši izdih **S:** abdominálno díhanje, díhanje s prepóno, žarg. trebúšno díhanje **PRIM.:** klíučnično díhanje, písno díhanje

ang.: abdominal breathing, diaphragmatic breathing

fr.: respiration abdominale f.

ita.: respirazione adominale f.

nem.: Zwerchfellatmung f

prepoznanje -a s po Aristotelu, v dramaturgiji trenutek v dramskem dogajanju, ko junak koga ali kaj prepozna in se razkrije njegova tragična zmota, konflikt **S:** anagnorisis, anagnorízem

ang.: anagnorisis, recognition

fr.: anagnorisis f.

ita.: anagnorisis f., svelamento m.

nem.: Anagnorisis f, Wiedererkennung f

preskriptívna dramaturgija -e -e ž → normatívna dramaturgija

pretéksta -e ž v antičnem rimskem gledališču *tragedija po grškem zgledu*, temelječa na rimski zgodovini ali legendah, imenovana po togi preteksti **PRIM.:** krepidáta, togáta

ang.: fabula praetexta, tragoedia praetexta

fr.: fabula praetexta f.

ita.: fabula praetexta f.

nem.: Fabula praetexta f

prèzasédba -e ž zamenjava igralca z drugim po začetku vaj **PRIM.:** zasédba

ang.: recasting

fr.: alternace de(s) distribution(s) f.

ita.: cambio di attore m.

nem.: Umbesetzung f

prezénca -e ž 1. celota igralčevih posebnih psihofizičnih lastnosti, s katerimi pritegne pozornost občinstva **S:** navzóčnost **PRIM.:** igranje

ang.: charisma, presence

fr.: présence f.

ita.: presenza scenica f.

nem.: Präsenz f

2. v gledališki teoriji skupna telesna navzočnost nastopajočih in občinstva v realnem prostoru, času gledališkega dogodka, zlasti v primerjavi z medijsko posredovanim doganjem **S:** navzóčnost **PRIM.:** gledalíška predstava, póstmodernistično gledališče, reprezentácia

ang.: presence

fr.: présence f.

ita.: presenza f.

nem.: Präsenz f

príde dov. ed. v didaskalijah oznaka za prihod nastopajočega na prizorišče **PRIM.:** nastòp (1)

ang.: enters

fr.: il (elle) entre v.

ita.: entra v.

nem.: er/sie kommt v.

GL.: príde od zádaj, príde z désne, príde z léve

prídejo dov. mn. v didaskalijah oznaka za prihod nastopajočih na prizorišče **PRIM.:** nastòp

ang.: enter

fr.: ils (elles) entrent v.

ita.: entrano v.

nem.: sie kommen v.

príde od zádaj dov. ed. v didaskalijah oznaka za prihod nastopajočega iz ozadja odra **PRIM.:**

príde z désne, príde z léve, sprédaj, zádaj

ang.: enters upstage

fr.: il (elle) entre du fond v.

ita.: entra da dietro v.

nem.: er/sie kommt von hinten v.

prídeta dov. dv. v didaskalijah oznaka za prihod dveh nastopajočih na prizorišče **PRIM.:**

nastòp

ang.: enter

fr.: ils (elles) entrent v.

ita.: entrano v.

nem.: sie kommen v.

príde z désne dov. ed. v didaskalijah oznaka za prihod nastopajočega z desne strani odra

PRIM.: príde od zádaj, príde z léve, sprédaj, zádaj

ang.: enters stage left

fr.: il (elle) entre par la droite v.

ita.: entra dalla destra v.

nem.: er/sie kommt von rechts auf die Bühne v.

príde z léve dov. ed. v didaskalijah oznaka za prihod nastopajočega z leve strani odra **PRIM.:**

príde od zádaj, príde z désne, sprédaj, zádaj

ang.: enters stage right

fr.: il (elle) entre par la gauche v.

ita.: entra dalla sinistra v.

nem.: er/sie kommt von links auf die Bühne v.

prigódnica -e ž → prilóžnostna ígra

priklòn -ôna m 1. v zvezi z igranjem estetsko oblikovan nagib glave ali zgornjega dela telesa nastopajočega naprej, navadno v pozdrav, zahvalo, kot izraz spoštovanja **S: poklòn**

ang.: bow, curtsy

fr.: salut m.

ita.: inchino m.

nem.: Verbeugung f

2. skupinski ali posamezni pozdrav nastopajočih občinstvu, navadno z nagibom glave, zgornjega dela telesa naprej, ob koncu nastopa, predstave **S: poklòn**

ang.: (take a) bow

fr.: salut m.

ita.: inchino m.

nem.: Verbeugung f

prilagodítov -tve ž v zvezi z igralcem uskladitev govora, vedenja, ravnanja z besedilnimi in odrskimi okoliščinami

ang.: adaptation, adjustment

fr.: adaptation f.

ita.: adattazione f.

nem.: Anpassung f

prilagoditi se -ím se dov. v zvezi z igralcem *uskladiti govor, vedenje, ravnanje z besedilnimi in odrskimi okoliščinami*
ang.: to adapt, to adjust
fr.: s'accommoder v., s'adapter v., se conformer v.
ita.: adattarsi v.
nem.: sich anpassen v.

prilóžnostna ígra -e -e ž *igra, navadno slovesna, napisana, pripravljena za določeno priložnost, praznovanje* **S:** prigódnica **PRIM.:** práznična ígra, slávnostna ígra
ang.: occasional piece
fr.: pièce de circonstance f.
ita.: rappresentazione di circostanza f., rappresentazione per l'occasione f.
nem.: Feststück n, Gelegenheitsstück n

prilóžnostni óder -ega ódra m *prostor, preurejen v oder za določeno prireditev, predstavo*
PRIM.: ambientálno gledališče, gledališče na prôstem, polétno gledališče, úlično gledališče
ang.: makeshift stage, temporary stage
fr.: scène de circonstance f.
ita.: palcoscenico temporaneo m.
nem.: provisorische Bühne f, temporäre Bühne f

principál -a m v 17. in 18. stol., v Franciji, Nemčiji *vodja igralske skupine, lastnik scenskega, kostumskega fundusa* **PRIM.:** doajén
ang.: actor-manager
fr.: chef de troupe m.
ita.: impresario m.
nem.: Prinzipal m

principálka -e ž v 17. in 18. stol., v Franciji, Nemčiji *vodja igralske skupine, lastnica scenskega, kostumskega fundusa*
ang.: actress-manager
fr.: chef de troupe f.
ita.: impresaria f.
nem.: Prinzipalin f

pripôvedno gledališče -ega -a s → épsko gledališče (2)

pripovedoválec -lca m 1. *nastopajoči, ki pripoveduje zgodbo in komentira dogajanje v gledališki predstavi, filmu, radijski, televizijski igri* **S:** narátor **PRIM.:** épsko gledališče, povezoválec
ang.: narrator
fr.: narrateur m.
ita.: narratore m.
nem.: Erzähler m
2. *govorni interpret, navadno proznega besedila* **PRIM.:** recitátor, umétniška beséda (1), umétniško pripovedovánje
ang.: narrator
fr.: récitant m.
ita.: narratore m.
nem.: Erzähler m

pripovedoválka -e ž 1. *nastopajoča, ki pripoveduje zgodbo in komentira dogajanje v gledališki predstavi, filmu, radijski, televizijski igri* **S:** narátorka **PRIM.:** épsko gledališče, povezoválka

ang.: narrator

fr.: narratrice f.

ita.: narratrice f.

nem.: Erzählerin f

2. govorna interpretka, navadno proznega besedila **PRIM.:** recitátorka, umétniška beséda (1), umétniško pripovedovánje

ang.: narrator

fr.: récitante f.

ita.: narratrice f.

nem.: Erzählerin f

pirédba -e ž 1. predelava, preureditev, prilagoditev besedila za uprizarjanje **S:** adaptácia

(1) **PRIM.:** dramatizácia, uprizorítveno besedílo (1)

ang.: adaptation, (new) version, revised edition, reworking of an old dramatic entertainment into a new one

fr.: adaptation scénique f.

ita.: adattamento scenico m.

nem.: Adaptation f, Bearbeitung f

2. prenos dramskega besedila, uprizoritve v radijski, televizijski, filmski medij **S:**

adaptácia (1) **PRIM.:** dramatizácia, lokalizácia, podomáčenie

ang.: adaptation

fr.: adaptation cinématographique f., adaptation radiophonique f.

ita.: adattamento cinematografico m., adattamento radiofonico m.

nem.: Arrangement n, Herrichtung f, Übertragung f, Verfilmung f, Zurichtung f

3. za uprizarjanje predelano, preurejeno, prilagojeno besedilo **S:** adaptácia (1) **PRIM.:** dramatizácia, posodobitev, uprizorítveno besedílo (1)

ang.: adaptation

fr.: adaptation scénique f.

ita.: adattamento scenico m.

nem.: Adaption f, Arrangement n, Bearbeitung f

4. dramsko besedilo, gledališka uprizoritev, prenesena v radijski, televizijski, filmski medij

S: adaptácia (1) **PRIM.:** rádijska ígra, scenárij, televízska ígra

ang.: adaptation, (new) version, revised edition, reworking of an old dramatic entertainment into a new one

fr.: adaptation cinématographique f., adaptation radiophonique f.

ita.: adattamento cinematografico m., adattamento radiofonico m.

nem.: Adaption f, Arrangement n, Bearbeitung f

priredítelj -a m 1. avtor priredbe

ang.: adapter

fr.: auteur de l'adaptation m.

ita.: autore dell'adattamento m.

nem.: Bearbeiter m

2. organizator prireditve

ang.: organizer, producer

fr.: organisateur de spectacle m.

ita.: organizzatore dello spettacolo m.

nem.: Veranstalter m

priredíteljica -e ž 1. avtorica priredbe

ang.: adapter

fr.: auteure de l'adaptation f.

ita.: autrice dell'adattamento f.

nem.: Bearbeiterin f

2. organizatorka prireditve

ang.: organizer, producer

fr.: organisatrice de spectacle f.

ita.: organizzatrice dello spettacolo f.

nem.: Veranstalterin f

prirediti -ím dov. **1.** *predelati, preurediti, prilagoditi besedilo za uprizarjanje* **S:** adaptírati (1)

ang.: to adapt

fr.: adapter v.

ita.: adattare v.

nem.: adaptieren v., bearbeiten v.

2. *prenesti dramsko besedilo, gledališko uprizoritev v radijski, televizijski, filmski medij* **S:** adaptírati (1)

ang.: to adapt

fr.: adapter v.

ita.: adattare v.

nem.: adaptieren v., bearbeiten v.

3. organizirati prireditve

ang.: to organize, to produce

fr.: organiser v.

ita.: oragnizzare v.

nem.: veranstalten v.

prirôčno skladíšče kulís -ega -a -- s *prostor v bližini odra za hranjenje scenskih elementov, ki se uporablja v tekočih predstavah* **PRIM.:** kulisárna (2)

ang.: scene(ry) bay, scene(ry) dock, scene(ry) pit

fr.: dépôt des coulisses m.

ita.: deposito delle quinte m.

nem.: Kulissenlager m, Kulissenlager in Bühnennähe m

prispodóbna ígra -e -e ž zastar. → alegoríja (1, 2)

prišepetávati -am nedov. v zvezi s šepetalcem *tiho, brez glasu govoriti dele besedila, zlasti iztočnice, nastopajočim na vaji, predstavi* **S:** žarg. suflírati

ang.: to prompt

fr.: souffler v.

ita.: suggerire v.

nem.: soufflieren v.

príti čez rámpo -dem -- -- dov. žarg., v zvezi z glasom nastopajočega *biti slišen v dvorani* **S:** žarg. íti čez rámpo, žarg. nêsti čez rámpo

ang.: to project

fr.: passer la rampe v.

ita.: arrivare all'ultima fila v.

nem.: über die Rampe kommen v.

privzdignjena díkcia -e -e ž v zvezi z nastopajočim *nevsakdanji, navadno patetičen način govornega podajanja besedila* **PRIM.:** deklamácia (1), izumetníčeni gôvor, patétična ígra, pátos (2, 3)

ang.: elevated diction

fr.: pathos m.

ita.: dizione patetica f.

nem.: erhabene Diktion f, pathetische Diktion f

privzdígnjena ígra -e -e ž → patétična ígra

prizòr -ôra m enota gledališkega dela, navadno določena s spremembo prizorišča, prihodi ali odhodi nastopajočih **S:** scéna (6) **PRIM.:** dejánje (2), slíka

ang.: (French) scene

fr.: scène f.

ita.: scena f.

nem.: Szene f

GL.: akcijski prizòr, alegórični prizòr, epizódni prizòr, kómični prizòr, mnóžični prizòr, némi prizòr, prehodni prizòr, prizòr na balkónu, sklépni prizòr, svetoválec za akcijske prizôre

prizoríšče -a s 1. v didaskalijah opredelitev kraja dogajanja v dramskem besedilu **S:** kràj dogájanja

ang.: scene (on stage), setting

fr.: scène f.

ita.: scena f.

nem.: Schauplatz m, Szene f

2. prostor, za uprizarjanje, izvedbo javnih dogodkov **PRIM.:** óder (1)

ang.: scene (on stage), setting

fr.: scène f.

ita.: scena f.

nem.: Schauplatz m, Szene f

3. → scéna (2)

GL.: likovna opréma prizoríšča, markírano prizoríšče, tlóris prizoríšča

prizòr na balkónu -ôra --- m → balkónska scéna

próba -e ž zastar. → vája

problémska ígra -e -e ž v 19. in 20. stol. igra, ki obravnava zlasti moralna in etična vprašanja

PRIM.: didáktično gledališče, idéjna dráma, poúčna ígra, tézna dráma

ang.: problem play

fr.: pièce à problème f.

ita.: dramma a tesi m.

nem.: Problemstück n

procésija -e ž 1. od 4. stol. naprej, pod vplivom romanj v Svetu deželo verski sprevod, pri katerem se ob molitvi, petju, pritrkavanju nosijo sveti predmeti

ang.: procession

fr.: procession f.

ita.: processione f.

nem.: Prozession f

2. od srednjega veka naprej, v religioznem gledališču sprevod z živimi slikami, s krajšimi prizori, ki prikazujejo Kristusovo trpljenje **PRIM.:** pasijónska ígra

ang.: pageant

fr.: procession f.

ita.: processione f.

nem.: Passionsprozession f

producènt -ênta m kdor preskrbi finančna sredstva za gledališko uprizoritev, film

ang.: angel, producer

fr.: producteur de spectacle m.

ita.: produttore m.

nem.: Produzent m

producéntka -e ž ženska, ki preskrbi finančna sredstva za gledališko uprizontitev, film

ang.: angel, producer

fr.: productrice de spectacle f.

ita.: produttrice f.

nem.: Produzentin f

prodúkcija -e ž 1. zaključni izpitni nastop študentov, učencev umetniških šol

ang.: production

fr.: production finale f.

ita.: produzione f.

nem.: Produktion f, Theaterproduktion f

2. ustvarjanje dramskih besedil, uprizontitev, filmov, radijskih, televizijskih iger

ang.: production

fr.: production théâtrale f.

ita.: produzione teatrale f.

nem.: Produktion f, Theaterproduktion f

3. zagotavljanje finančnih sredstev za gledališke predstave, filme **PRIM.:** producènt

ang.: producing, production

fr.: production de spectacles f.

ita.: produzione f.

nem.: Produktion f, Theaterproduktion f

GL.: kòprodúkcija

produkíjska dramatúrginja -e -e ž dramaturginja, ki sodeluje pri posameznem gledališkem projektu, zlasti pri sooblikovanju uprizontivenega koncepta **PRIM.:** dramaturgija (1), híšna dramatúrginja

ang.: production dramaturge

fr.: dramaturge du projet f.

ita.: drammaturga di produzione f.

nem.: Produktionsdramaturgin f

produkíjski dramatúrg -ega -a m dramaturg, ki sodeluje pri posameznem gledališkem projektu, zlasti pri sooblikovanju uprizontivenega koncepta **PRIM.:** dramaturgija (1), híšni dramatúrg

ang.: production dramaturge

fr.: dramaturge du projet m.

ita.: drammaturgo di produzione m.

nem.: Produktionsdramaturg m

profáno gledalíšče -ega -a s → posvétno gledalíšče

profesionálno gledalíšče -ega -a s → poklícno gledalíšče

profil -a m 1. položaj, ko je obraz nastopajočega glede na občinstvo obrnjen v levo ali desno

za 90 stopinj **PRIM.:** čelní položaj, pôlprofil, profílni položaj

ang.: profile

fr.: profil m.

ita.: profilo m.

nem.: Profil n

2. žarg. → profílni refléktor

profilec -lca žarg. → profílni refléktor

profílni položáj -ega -a m *položaj, ko nastopajoči sedi, stoji na odru z desnim ali levim licem, bokom obrnjen proti občinstvu* **PRIM.:** čelní položáj, hřbtí položáj, pôlprofílni položáj

ang.: profile (position)

fr.: position de profil f.

ita.: posizione di profilo f.

nem.: Profilstellung f

profílni refléktor -ega -ja m *reflektor s paraboličnim zrcalom, lečjem, irisno zaslonko, gobom in noži za oblikovanje svetlobnega snopa v različne geometrijske like* **S:** elipsoídni refléktor, žarg. profil (2), žarg. profílec

ang.: profile (lantern)

fr.: projecteur à miroir parabolique m.

ita.: proiettore a specchio parabolico m.

nem.: Profilscheinwerfer m

program lučí -a -- m *prikaz namestitve posameznega svetila v predstavi z navedbo številke regulatorja, barve, nastavitev fokusa* **PRIM.:** zapís lučí

ang.: light(ing) plan, light(ing) plot

fr.: programme d'éclairage m.

ita.: piano delle luci m.

nem.: Beleuchtungsplan m

program za vrvíščarja -a --- m *program za upravljanje vrvíščnih naprav med predstavo*

ang.: rigging plan, rigging plot

fr.: plan de travail du centrier m.

ita.: piano dell'uso dell'attrezzatura m.

nem.: Programm für den Schnürmeister n

projekcijska kabína -e -e ž *prostor v ozadju dvorane z napravami za projekcijo diapositivov, filmov, gibljivih svetlobnih efektov* **PRIM.:** kabína za reguláciu osvetľáve

ang.: projection booth

fr.: cabine de projection f.

ita.: cabina di proiezione f.

nem.: Vorführraum m

projekcijski aparát za obláke -ega -a -- -- m *diaprojektor za projiciranje slike oblakov*

PRIM.: páni projéktor, projéktor

ang.: cloud machine, cloud projector

fr.: projecteur de nuages m.

ita.: proiettore effetto nubi m.

nem.: Wolkenapparat m

projekcijski refléktor -ega -ja m *reflektor z vrtljivim steklenim kolesom za projekcijo gibljivih ali negibljivih svetlobnih efektov* **S:** projéktor za efékte **PRIM.:** horizontní refléktor, kondénzor, oblóční refléktor, páni projéktor, portální refléktor, prédňa lúč

ang.: (effects) projector

fr.: projecteur d'effets m.

ita.: proiettore di effetti m.

nem.: Effektscheinwerfer m

GL.: máli projekcijski refléktor, prédódrski projekcijski refléktor, tóčkasti projekcijski refléktor

projekcijsko plátno -ega -a s *platno, na katero se projicira film, slika* **PRIM.:** projicíraná scéna, prospékt

ang.: projection screen

fr.: écran m.

ita.: schermo per proiezioni m.

nem.: Bildwand f

projektor -ja m *reflektor za projekcijo nepremične slike ali svetlobnih efektov* **PRIM.:** máli

projekcijski refléktor, prèdórski projekcijski refléktor, projekcijski aparát za obláke, spremjevalni refléktor, tóčkasti projekcijski refléktor

ang.: projector

fr.: projecteur m.

ita.: proiettore m.

nem.: Projektor m

GL.: páni projektor, projektor za efékte

projektor za efékte -ja --- m → projekcijski refléktor

projicírana scéna -e -e ž scena, ki jo predstavlja na platno projiciran film, slika

ang.: projected image, projected scene

fr.: scène projetée f.

ita.: scena proiettata f.

nem.: projizierte Bild n, projizierte Szene f

proksémika -e ž 1. prostorska razmerja med nastopajočimi, med nastopajočimi in rekviziti,

sceno, med odom in dvorano **PRIM.:** mizanséna

ang.: proxemics

fr.: proxémique f.

ita.: prossemica f.

nem.: Proxemik f

2. od 2. pol. 20. stol. naprej veda, ki proučuje taka razmerja in odrski prostor **PRIM.:**

Kinézika (2)

ang.: proxemics

fr.: proxémique f.

ita.: prossemica f.

nem.: Proxemik f

prológ -a m 1. v antičnem grškem gledališču uvodno besedilo, ki ga pred prvim nastopom zpora

na začetku predstave govoril dramatik ali igralec kot pojasnilo k drami, pozdrav občinstvu

S: nagôvor (2), predgôvor **PRIM.:** parabáza

ang.: prologue

fr.: prologue m.

ita.: prologo m.

nem.: Prolog m

2. uvodni prizor, ki razloži predzgodbo, idejo v dramskem besedilu, uprizoritvi S:

predgôvor **PRIM.:** epilóg, prèdígira

ang.: prologue

fr.: prologue m.

ita.: prologo m.

nem.: Prolog m

proscénij -a m 1. v antičnem rimskem gledališču prostor pred sceno, kjer nastopajo igralci

PRIM.: prèdódrje, proskénij

ang.: proscenium

fr.: proscenium m.

ita.: proscenio m.

- nem.:** Proszenium n
2. → prédódrje
3. → arhitektúrni portál

proscénijska draperíja -e -e ž → portálna draperíja

proscénijska lóža -e -e ž loža levo ali desno ob portalni odprtini **PRIM.:** lóžno gledališče

- ang.:** proscenium box
fr.: loge d'avant-scène f.
ita.: palchetti di proscenio f.
nem.: Proszeniumsloge f

proscénijska sofita -e -e ž sofita, obešena pred glavno zaveso za zakrivanje zgornjega dela odrske odprtine in pogleda na vrvišče **S:** portálna sofita

- ang.:** grand drape, (grand) drapery border, pelmet, valance
fr.: frise f.
ita.: soffitto m.
nem.: Hauptvorhang-Soffitte f

proscénijski óder -ega ódra m oder s pravokotno portalno odprtino, podaljšan v avditorij

- PRIM.:** aréna, elizabetínski óder, klínasti óder, podaljšani óder, proskénij
ang.: apron stage, proscenium stage
fr.: plancher d'avant-scène m.
ita.: palco di proscenio m.
nem.: Proszeniumsbühne f

proscénijski okvír -ega -a m → arhitektúrni portál

proskénij -a m v antičnem grškem gledališču prostor pred skeno, kjer nastopajo igralci **PRIM.:** prédódrje, proscénij
ang.: proskenion
fr.: proscenium m.
ita.: proscenio m.
nem.: Proskenion n

prospékt -a m na vlak obešeno poslikano platno, projekcijska folija, ki kot dvodimenzionalni scenski element omejuje igralni prostor, ga likovno sooblikuje **PRIM.:** horizont, króžni horizont, kúpolasti horizont, panorámski horizont

- ang.:** backcloth, backdrop
fr.: rideau de fond m.
ita.: fondale m.
nem.: Prospekt m
GL.: horizontni prospékt

protagonist -a m **1.** pri starih Grkih glavni in prvotno edini igralec, vodja zbora **PRIM.:** ditirámb, ditirámski zbòr

- ang.:** protagonist
fr.: protagoniste m.
ita.: protagonista m.
nem.: Protagonist m
2. dramski lik, pomemben za razvoj dramskega dogajanja **PRIM.:** glavni igrálec, prótiigrálec
ang.: protagonist
fr.: protagoniste m.
ita.: protagonista m.

nem.: Protagonist m

3. igralec, takih likov **PRIM.:** protiigrálec

ang.: protagonist

fr.: protagoniste m.

ita.: protagonista m.

nem.: Protagonist m

protagonistka -e ž 1. ženski dramski lik, pomemben za razvoj dramskega dogajanja

PRIM.: glávna igrálka, protiigrálka

ang.: protagonist

fr.: protagoniste f.

ita.: protagonista f.

nem.: Protagonistin f

2. igralka takih likov **PRIM.:** protiigrálka

ang.: protagonist

fr.: protagoniste f.

ita.: protagonista f.

nem.: Protagonistin f

protiígra -e ž → nasprótna ígra

protiigrálec -lca m nosilec nasprotne igre **S:** antagonist **PRIM.:** drámski konflikt,

protagonist

ang.: antagonist

fr.: antagoniste m.

ita.: antagonista m.

nem.: Antagonist m, Gegenspieler m

protiigrálka -e ž nosilka nasprotne igre **S:** antagonistka **PRIM.:** drámski konflikt,

protagonistka

ang.: antagonist

fr.: antagoniste f.

ita.: antagonista f.

nem.: Antagonistin f, Gegenspielerin f

protijunák -a m → ántijunák

protijunákinja -e ž → ántijunákinja

protirefléksni obróči -ih -ev m mn. koncentrični kovinski obroči v sprednjem delu

reflektorja, ki pri osvetljevanju prizorišča izločajo neželene svetlobne reflekse **PRIM.:**

kondénzor, léča, objektív

ang.: spill rings

fr.: anneaux lumineux m. pl.

ita.: anelli antiaccecanti m. pl., anelli paraluce m. pl.

nem.: Ringblende f

prótisvetlôba -e ž osvetlitev igralnega prostora, igralcev v smeri proti avditoriju **S:**

kóntralúč

ang.: back-light(ing)

fr.: contre-lumière f.

ita.: controluce m.

nem.: Gegenlicht n

pŕsno díhanje -ega -a s v zvezi z igralcem *dihanje, pri katerem se prsni koš ob vdihu širi in ob izdihu oži* **S:** díhanje s pŕsnim kôšem, rêbrno díhanje, torakálno díhanje **PRIM.:** kljúčnično díhanje, prepónsko díhanje

ang.: chest breathing

fr.: respiration pulmonaire f.

ita.: respirazione polmonare f.

nem.: Brustkorbatmung f

pŕstanasti óder -ega ódra m → obróčasti óder

pŕstna lútka -e -e ž *improvizirana lutka, narisana na lutkarjev prst* **PRIM.:** kolénčna lútka, napŕstna lútka

ang.: finger puppet

fr.: marionette à doigt f.

ita.: burattino da dita m.

nem.: Fingerpuppe f

pŕva brálna vája -e -e -e ž *bralna vaja, na kateri režiser s sodelavci igralcem predstavi uprizoritveni koncept in se navadno opravi prvo branje* **PRIM.:** dramatúrška razčlémba, léktorska vája (1)

ang.: first read-through

fr.: première lecture f.

ita.: prima lettura f.

nem.: erste Leseprobe f

pŕva izvédba -e -e ž → práizvédba (1, 2)

prvák -a m *vodilni igralec v gledališkem ansamblu*

ang.: leading actor, leading man

fr.: premier de la troupe m.

ita.: primo attore m.

nem.: Hauptdarsteller m

prvákinja -e ž *vodilna igralka v gledališkem ansamblu*

ang.: leading actress, leading lady

fr.: première de la troupe f.

ita.: prima attrice f.

nem.: Hauptdarstellerin f

pŕva postavítev na óder -e -tve --- ž → kŕstna uprizorítev

pŕva svetílna sofíta -e -e -e ž *zastar.* → pŕvi lúčni vlák

pŕva uprizorítev -e -tve ž → kŕstna uprizorítev

pŕvi balkón -ega -a m *balkon neposredno nad parterjem* **S:** balkón I. réda **PRIM.:** sérkel, stránski balkón

ang.: dress circle, first balcony, grand circle

fr.: premier balcon m.

ita.: prima loggia f.

nem.: erster Rang m

pŕvi igrálec -ega -lca m *nekdaj vodja igralske družine* **PRIM.:** doajén, principál

ang.: actor-manager

fr.: chef de troupe m.

ita.: primo attore m.

nem.: erster Schauspieler m, Leiter der Schauspielerfamilie m, Truppenleiter m

pŕvi lúčni vlák -ega -ega -a m *lučni vlak neposredno pred portalno odprtino ali za njo* **S:**

zastar. **pŕva svetílna sofita PRIM.:** zádnji lúčni vlák

ang.: advance (lighting) bar(rel), advance (lighting) batten, anti-proscenium, bar one, bar zero, first pipe, proscenium (lighting) bar(rel), proscenium (lighting) batten

fr.: carrousel du proscénium m.

ita.: ponte luce di proscenio m.

nem.: Rahmenoberlicht n, vorderster Beleuchtungszug m

pŕvo bránje -ega -a s v zvezi z igralcí *glasno, navadno neinterpretativno branje besedila na*

prvi bralni vaji **PRIM.:** brálna vája, léktorska vája (1)

ang.: cold reading, first reading

fr.: première lecture f.

ita.: prima lettura f.

nem.: erste Lesung f

psíhodráma -e ž po J. L. Morenu, od 20. let 20. stol. naprej *skupinska psihoterapija, pri kateri udeleženci s spontano igro in prevzemanjem različnih vlog izražajo svoje notranje konflikte* **PRIM.:** katárza, páragledalíšče, psiholóška dráma

ang.: psychodrama

fr.: psychodrame m.

ita.: psicodramma m.

nem.: Psychodrama n

psiholóška dráma -e -e ž *drama, ki obravnava zlasti nasprotja v človekovi duševnosti*

ang.: psychological drama

fr.: drame psychologique m.

ita.: dramma psicologico m.

nem.: psychologisches Drama n

psiholóška mizanscéna -e -e ž *mizanscena, pri kateri je igralčev gib ali premik utemeljen z razpoloženjem, čustvom dramske osebe* **PRIM.:** formálna mizanscéna

ang.: psychologically-motivated blocking

fr.: mise en scène psychologique f.

ita.: messa in scena psicologica f.

nem.: psychologische Inszenierung f

psiholóška pávza -e -e ž *čustveno, psihološko utemeljena prekinitev odrskega dogajanja*

PRIM.: premòr (1)

ang.: psychologically-motivated pause

fr.: pause psychologique f.

ita.: pausa psicologica f.

nem.: psychologische Pause f

psíhotéhnika -e ž po K. S. Stanislavskem *sistem vaj in tehnik za razvijanje ustvarjalne domišljije in izboljšanje koncentracije, ki igralcu omogočajo uporabo lastnega čustvenega spomina pri oblikovanju vloge, zlasti njene psihološke razsežnosti* **PRIM.:** identifikácia, igrálska teorija, vžívjanje

ang.: psychotechnique

fr.: psychotechnique f.

ita.: psicotecnica f.

nem.: Psychotechnik f

públika -e ž → občínstvo

GL.: igráti na pubblico, kontákt s pubblico

Pulcinella -e [pulčinéla] m (ita.) gl. Pulčinéla

Pulčinéla -e tudi **Pulcinella** -e [pulčinéla] m 1. commedia dell'arte tip premetenega, uživaškega služabnika ali trgovca z dolgo kapo, grbo, velikim trebuhom in kljukastim nosom, navadno v belem kostumu **PRIM.**: Brigéla, Hánswurst, Harlekín, zanni

ang.: Pulcinella, Punch(inello)

fr.: Polichinelle m.

ita.: Pulcinella m.

nem.: Pulcinella m

2. v Neaplju glavni junak gledališča ročnih lutk, ki govori s piveto **PRIM.**: Petrúška

ang.: Pulcinella, Punch(inello)

fr.: Polichinelle m.

ita.: Pulcinella m.

nem.: Pulcinella m

púlt -a m → komándna míza (1, 2)

GL.: inšpiciéntski púlt, komándni púlt, komándni púlt za ódrske napráve

Punch -a [pánč] m od 17. stol. naprej, v Angliji ročna lutka, nastala iz lika *Pulčinele*, tip nasilnega zakonskega moža **PRIM.**: Gášperček, Hánswurst, Judy, Kásperl, Pavlíha

ang.: Punch

fr.: Punch m.

ita.: Punch m.

nem.: Punch m

pústna ígra -e -e ž igra po zgledu starogrških bakanalij, ki temelji na burkastih ljudskih običajih in se igra zlasti v predpustu S: prèdpústna ígra **PRIM.**: karnevál, sátirska ígra

ang.: carnival farce, carnival play

fr.: pièce carnavalesque f.

ita.: pessso carnevalesco m.

nem.: Fastnachtsspiel n

rabárbara -e ž žarg., v zvezi z igralci nerazločno izgovarjanje besede *rabarbara* za ustvarjanje iluzije večje množice, navadno za odrom

ang.: rhubarb

fr.: grommelots m. pl.

ita.: grammelot m.

nem.: Rhabarber n

rádijska družina -e -e ž zlasti med obema vojnama skupina igralcev, ki izvaja radijske igre

ang.: radio-drama troupe

fr.: troupe radiophonique f.

ita.: compagnia radiofonica f.

nem.: Radio-Hörspielgruppe f

rádijska ígra -e -e ž 1. dramsko besedilo, napisano ali posebej prirejeno za radijski medij

PRIM.: gledališka ígra, lútkovna ígra, televízíjska ígra

ang.: audio drama, audio play, radio drama, radio play

fr.: pièce radiophonique f.

ita.: pezzo radiofonico m.

nem.: Hörspiel n

2. zvočna uprizoritev takega besedila, predvajana na radiu ali posneta na ploščah, kasetah, digitalnih nosilcih S: radiofónsko gledališče, slúšna ígra, slúšno gledališče

PRIM.: glásbeni opremljeválec, rádijski režisér, zvóčni opremljeválec

ang.: radio play

fr.: pièce radiodiffusée f.

ita.: pezzo radiofonico m.

nem.: Hörspiel n

3. igranje, ki upošteva zakonitosti radijskega medija **PRIM.:** gledališka igra, igra pred kámero

ang.: acting for radio, radio acting

fr.: jeu dramatique radiophonique f.

ita.: recitazione radiofonica f.

nem.: Hörspiel n

4. na umetniških šolah, univerzah študijski predmet, ki usposablja za ustvarjanje radijskih iger
PRIM.: drámska igra (2)

ang.: radio playwriting

fr.: écriture des pièces radiophoniques f.

ita.: scrittura di un pezzo roadiofonico f.

nem.: Hörspiel n

rádijska režisérka -e -e ž režiserka, ki si zamisli zvočno podobo dramskega besedila, izbere nastopajoče in sodelavce, vodi vaje in snemanje, sodeluje s tonskim mojstrom, izbira zvočne efekte in glasbo in v tonskem studiu dokončno oblikuje radijsko igro **PRIM.:** filmska režisérka, gledališka režisérka

ang.: radio director

fr.: metteuse en scène de pièces radiophoniques f.

ita.: regista radiofonica f.

nem.: Rundfunkregisseurin f

rádijski režisér -ega -ja m režiser, ki si zamisli zvočno podobo dramskega besedila, izbere nastopajoče in sodelavce, vodi vaje in snemanje, sodeluje s tonskim mojstrom, izbira zvočne efekte in glasbo in v tonskem studiu dokončno oblikuje radijsko igro **PRIM.:** filmski režisér, gledališki režisér, oblikoválec zvoka

ang.: radio director

fr.: metteur en scène de pièces radiophoniques m.

ita.: regista radiofonico m.

nem.: Rundfunkregisseur m

radiofónsko gledališče -ega -a s → rádijska igra (2)

rakúgo -a m v japonskem gledališču komični monolog, ki ga izvaja igralec v kimonu in s pahljačo v roki, klečeč na blazini **PRIM.:** manzái

ang.: rakugo

fr.: rakugo m.

ita.: rakugo m.

nem.: Rakugo n

rámpa -e ž v baročni in klasični gledališki arhitekturi sprednji rob odrskih tal, ki zamejuje igralni prostor in ga ločuje od avditorija, navadno z napravami za osvetljevanje prizorišča **S:** robník **PRIM.:** četrtá sténa

ang.: foot, lip (of the stage)

fr.: rampe f.

ita.: ribalta f.

nem.: Rampe f

GL.: fúsrámpa, igrati na rámpi, íti čez rámpo, néstí čez rámpo, príti čez rámpo, stopíti čez rámpo

ravnátelj gledališča -a -- m *upravni in/ali umetniški vodja gledališča* **S:** diréktor gledališča

PRIM.: uprávnik gledališča

ang.: general manager

fr.: directeur général m.

ita.: direttore del teatro m.

nem.: Theaterdirektor m, Theaterleiter m

ravnáteljica gledališča -e -- ž *upravna in/ali umetniška vodja gledališča* **S:** diréktorka gledališča

PRIM.: uprávnica gledališča

ang.: general manager

fr.: directrice générale f.

ita.: direttrice del teatro f.

nem.: Theaterdirektorin f, Theaterleiterin f

ravní horizont -ega -a m → horizontní prospékt

razbítosteklo -ega -a s strok. pog. → efekt razbíteho stekla

razčlémba -e ž žarg. → razčlémbova vája

razčlémbova vája -e -e ž *vaja, na kateri reziser, dramaturg in drugi sodelavci predstavijo uprizoritveni koncept* **S:** žarg. **PRIM.:** dramaturgija, dramatúrška razčlémba

ang.: analytical rehearsal*, show-and-tell

fr.: répétition dramaturgique f.

ita.: prova drammaturgica f.

nem.: dramaturgische Probe f, Verständigungsprobe f

razčlenjevanje vloge -a -- s *faza v oblikovanju vloge, ko igralec sam ali/in z reziserjem, dramaturgom razčlenjuje psihofizične značilnosti dramske osebe, njen odnos do drugih oseb, dramske konflikte* **PRIM.:** analíza drámskega líka, dramatúrška razčlémba

ang.: character analysis

fr.: analyse dramaturgique du rôle f.

ita.: analisi del ruolo f.

nem.: Rollenanalyse f

razdelitev vlog -tve -- ž → zasedba (1)

razplèt -éta m **1.** po Aristotelu kar se zgodi v tragediji od preobrata junakove sreče v nesrečo do konca dogajanja

ang.: dénouement, falling action, unknotting, unravelling

fr.: dénouement m.

ita.: dissoluzione f.

nem.: Lösung f

2. v zgradbi drame del dramskega dogajanja, v katerem se razrešujejo nasprotja med igro in nasprotno igro **PRIM.:** klásična zgrádba dráme, zaplèt

ang.: dénouement, falling action, unknotting, unravelling

fr.: dénouement m.

ita.: dissoluzione f.

nem.: Auflösung f, Lösung f

razpoloženska glásba -e -e ž *čustveno obarvana glasba, ki soustvarja razpoloženje v uprizoritvi* **PRIM.:** atmosféra, ódrská glásba, zvóčna kulísa

ang.: ambient music, atmospheric music, background music

fr.: musique d'ambiance f.

ita.: musica d'atmosfera f.

nem.: Stimmungsmusik f

razporèd predstáv -éda -- m *javno obvestilo o tedenskem, mesečnem repertoarju*

ang.: calendar of performances

fr.: calendrier des spectacles m.

ita.: calendario degli spettacoli m.

nem.: Aufführungskalender m, Veranstaltungskalender m

razporèd váj in predstáv -éda -- -- -- m *obvestilo ustvarjalcem in sodelavcem o tedenski razvrstitvi vaj in predstav* **S:** zastar. réd skúšenj in predstáv **PRIM.:** organizátor programá

ang.: rehearsal and performance schedule*

fr.: calendrier des répétitions et des spectacles m.

ita.: calendario delle prove e degli spettacoli m.

nem.: Proben- und Aufführungsplan m

razpostáva -e ž → ekspozícia

razprodáno obvestilo za predstavo ni več mogoče kupiti vstopnic

ang.: full house, sold out

fr.: complet

ita.: tutto esaurito

nem.: ausverkauft

razpršilni filter -ega -tra m *filter iz kovinskega okvirja in steklenega vložka za razpršitev svetlobe iz reflektorja* **S:** difúzni filter

ang.: diffusing filter, diffusing screen, frost

fr.: écran diffusant m.

ita.: schermo diffondente m.

nem.: Diffusionsfilter m

razpršilni refléktor -ega -ja m → Fresnélov refléktor

razsnôva -e ž 1. v zgradbi drame del dramskega dogajanja, v katerem pride do končnega obračuna med igro in nasprotno igro **S:** iztek dejánja **PRIM.:** klasična zgrádba dráme

ang.: catastrophe, dénouement, resolution

fr.: catastrophe f.

ita.: catastrofe f.

nem.: Auflösung (eines Knotens) f, Dénouement m, Lösung des Konfliktes f

2. → katastrófa

razsvetljensko gledališče -ega -a s od konca 17. stol. do začetka 19. stol., v Evropi gledališče, ki uveljavlja razsvetljenske ideje in deluje kot vzgojno-izobraževalna ustanova za meščansko občinstvo **PRIM.:** meščanska dráma, meščanska žaloígra, meščansko gledališče, sentimentálna komédiya

ang.: theatre of the Enlightenment

fr.: théâtre des Lumières m.

ita.: teatro illuminista m.

nem.: Theater der Aufklärung n

razšíriti fókus -im -- dov. razšíriti snop svetlobe iz reflektorja **PRIM.:** zóžiti fókus

ang.: to flood

fr.: ouvrir le faisceau v.

ita.: aprire il fascio di luce v.

nem.: Fokus breiter anlegen v.

raztegljiva opórniča -e -e ž po dolžini prilagodljiva opornica, izdelana iz dveh z objekmami povezanih lesenih letev ali iz kovinskega droga in cevi za opiranje kulis **S:** teleskópsko stojálo

ang.: extendible brace, extending brace, stage brace

fr.: béquille extensible f., équerre extensible f.

ita.: braccio estensibile m.

nem.: ausziehbare Stütze f, verstellbare Stütze f

razúra -e ž 1. z licili ustvarjen vtis neobritosti obrazu **PRIM.:** máska¹

ang.: stubble

fr.: barbe de trois jours f.

ita.: barba ispida f.

nem.: geschminkte Bartstoppeln f pl.

2. nekaj dni neobrit obraz

ang.: five-o'clock shadow, (two-day) stubble

fr.: barbe de trois jours f.

ita.: barba di tre giorni f.

nem.: Bartstoppeln f pl.

realistična dramáтика -e -e ž 1. od okrog 1830 do 1880 dramatika, ki prikazuje družbena, razredna, zgodovinska, moralna nasprotja meščanske dobe, zavrača idealiziranje **PRIM.:** drúžbenokrítična dráma, romántična dramáтика

ang.: realist(ic) drama

fr.: drame réaliste m.

ita.: dramma realista m.

nem.: realistisches Drama n

2. dramatika, ki teži k objektivnemu predstavljanju družbene in psihološke stvarnosti **PRIM.:** naturalistična dráma, realistično gledališče, verístična dráma

ang.: realist(ic) drama

fr.: drame réaliste m.

ita.: dramma realista m.

nem.: realistisches Drama n

realistična ígra -e -e ž igranje, pri katerem si igralec prizadeva z vživljanjem, psihološko karakterizacijo doseči popoln vtis resničnosti **PRIM.:** identifikácia (1), realistična dramáтика, verístična ígra

ang.: realist(ic) play

fr.: pièce réaliste f.

ita.: recitazione realista m.

nem.: realistisches Spiel n

realistični teáter -ega -tra m → realistično gledališče

realistično gledališče -ega -a s od okrog 1830 do 1880 gledališče, ki prikazuje zlasti problematiko meščanske dobe, objektivno, družbeno in psihološko stvarnost z rabo avtentičnih kostumov, scenskih elementov, rekvizitov, realistično igro **S:** realistični teáter **PRIM.:** fiktívni čás, meščánsko gledališče, naturalistično gledališče, realistična dramáтика

ang.: realist(ic) theatre

fr.: théâtre réaliste m.

ita.: teatro realista m.

nem.: realistisches Theater n

GL.: nádrealistično gledališče

reálni čas -ega časa m čas trajanja predstave **PRIM.**: fiktívni čas

ang.: running time

fr.: durée du spectacle f.

ita.: durata dello spettacolo m.

nem.: Aufführungsdauer f, Echtzeit f

rêbrno díhanje -ega -a s → písno díhanje

rêbro -a s del odrskih tal med pogrezali **PRIM.**: pòdórske napráve

ang.: stage floor

fr.: rue f.

ita.: pavimento del palcoscenico m.

nem.: Bühnenboden m

recitácia -e ž interpretativno govorjenje pesemskega besedila na pamet **S:** deklamácia (3), deklamiranje (2), recitiranje **PRIM.**: džorúri (1), interpretativno bránje, memoríratí besedílo (1), recitál, umétniška beseda (1), umétniško priovedovánje

ang.: recital, recitation

fr.: récitation f.

ita.: recitazione f.

nem.: Rezitation f

GL.: zbórna recitácia

recitál -a m samostojni nastop enega ali več nastopajočih z recitiranjem in/ali umetniškim priovedovanjem **PRIM.**: brálna uprizoritev, koncértna izvédba, večér umétniške beséde

ang.: recital

fr.: récital m.

ita.: recita f.

nem.: Recital n, Rezital n

recitatív -a m petju podobno ritmično, spevno govorjenje ob instrumentalni spremljavi v operi, opereti, drami **PRIM.**: oratórij, parlándo

ang.: recitative

fr.: récitatif m.

ita.: recitativo m.

nem.: Rezitativ n

recitátor -ja m 1. nastopajoči, ki recitira **S:** deklamátor (3) **PRIM.**: priovedoválec (2)

ang.: narrator, recitant, recitator (star.)

fr.: récitant m.

ita.: recitante m.

nem.: Rezitator m

2. nastopajoči, ki govorí lutkino besedilo, kadar govor in animacijo izvajata dve osebi **S:** lútkovni govórec **PRIM.**: džorúri (2), lútkar, priovedoválec

ang.: narrator

fr.: narrateur m.

ita.: narratore m.

nem.: Erzähler m

recitáorka -e ž 1. nastopajoča, ki recitira **S:** deklamáorka (3) **PRIM.**: priovedoválka (2)

ang.: narrator, recitant, recitator (star.)

fr.: récitrante f.

ita.: voce narrante f.

nem.: Rezitatorin f

2. nastopajoča, ki govorji lutkino besedilo, kadar govor in animacijo izvajata dve osebi **S:** lútkovna govórka **PRIM.:** džorúri (2), lútkarica, pripovedoválka

ang.: narrator

fr.: narratrice f.

ita.: narratrice f.

nem.: Erzählerin f

recitiranje -a s → recitácia

recitíratí -am nedov. interpretativno govoriti pesemsko besedilo na pamet **S:** deklamírati (3)

PRIM.: interpretativno bránje, recitácia, recitál, umétniška beséda (1), umétniško pripovedovánje

ang.: to recite

fr.: réciter v.

ita.: recitare v.

nem.: rezitieren v.

réd -a m oznaka za nivojsko razporeditev lož, balkona, stranskega balkona, galerije

ang.: class*

fr.: rang m.

ita.: settore m.

nem.: Rang m

GL.: balkón I. réda, gledališče z rédi, lóža I. réda

réd skúšenj in predstáv -a --- m zastar. → razporèd váj in predstáv

refléktor -ja m svetilo za osvetljevanje igralnega prostora, sestavljeno iz ohišja, žarnice, leče, okvira za filtere in zrcala, ki odbija in usmerja svetlogo **S:** žaromèt

ang.: lantern, (lighting) instrument, luminaire, spot(light)

fr.: projecteur m.

ita.: proiettore m.

nem.: Scheinwerfer m

GL.: akústični refléktor, elipsasti refléktor, elipsoídni refléktor, Fresnélov refléktor, gibljivi akústični refléktor, HMI-refléktor, horizontni refléktor, mali projekcijski refléktor, oblóčni refléktor, parabolíčni refléktor, plánkonvéksni refléktor, portálni refléktor, prèdódrski projekcijski refléktor, profílni refléktor, projekcijski refléktor, razpršílni refléktor, spremleválni refléktor, tóčkasti projekcijski refléktor, žaluzije pri refléktorju

regíster glasú -tra -- m slušna govorna prvina višji, srednji ali nižji ton glasu, odvisen od psihofizičnih danosti nastopajočega, vloge, vsebine govorjenega besedila, odrskih okoliščin **PRIM.:** bárva glasú, intonácia, jákost glasú

ang.: (vocal) pitch, (vocal) register, (voice) pitch, (voice) register

fr.: registre de la voix m.

ita.: registro della voce m.

nem.: Stimmregister m

regulárna zgrádba dráme -e -e -- ž → klásična zgrádba dráme

regulátor -ja m naprava za uravnavanje svetilnosti reflektorjev **S:** zatemnínik **PRIM.:** stikálna plôšča

ang.: dimmer

fr.: gradateur m., régulateur m.

ita.: dimmer m., regolatore d'intensità luminosam m.

nem.: Lichtregler m

GL.: glávno koló pri regulátorju

rekvizít -a m manjši predmet kot del scene, kostuma ali osebne opreme nastopajočega

PRIM.: rekvizitēr

ang.: prop(erty)

fr.: accessoire m.

ita.: accessorio di scena m., attrezzatura di scena f.

nem.: Requisit n

GL.: delávnica za rekvizíte, fúndus rekvizítov, kostúmski rekvizít, osébni rekvizít, scénski rekvizít, seznám rekvizítov, skladíšče rekvizítov

rekvizitárna -e ž prostor v bližini odra za priročno hranjenje rekvizitov **S:** zastar.

rekvizitárnica **PRIM.:** rekvizitni fúndus (2)

ang.: prop(erty) room, prop(erty) (work)shop

fr.: dépôt des accessoires m.

ita.: magazzino degli attrezzi m., magazzino dell'arredo teatrale m.

nem.: Requisitenraum m

rekvizitárna -e ž zastar. → rekvizitárna

rekvizitēr -ja m uslužbenec, ki skrbi za rekvizite **PRIM.:** garderobér (1), orožár

ang.: head of prop(ertie)s, prop(erty)-master, prop(erty)-supervisor, prop-man

fr.: accessoiriste m.

ita.: attrezzista m.

nem.: Requisiteur m

rekvizitérka -e ž uslužbenka, ki skrbi za rekvizite **PRIM.:** garderobérka (1)

ang.: prop(erty)-mistress

fr.: accessoiriste f.

ita.: attrezzista f.

nem.: Requisiteurin f

rekvizítna ígra -e -e ž igranje lutke z rekviziti, navadno večjimi od nje **PRIM.:** igrálna polica

ang.: prop-play

fr.: jeu de marionnette aux accessoires m.

ita.: rappresentazione di marionette con attrezzi m.

nem.: Requisitenspiel n

rekvizítni fúndus -ega -a m 1. rekviziti, ki jih ima gledališče na zalogi za opremljanje igralcev in prizorišč **S:** fúndus rekvizítov

ang.: prop(ertie)s

fr.: accessoires de théâtre m. pl.

ita.: attrezzi teatrali m. pl.

nem.: Fundgrube f

2. prostor za hranjenje takih rekvizitov **S:** fúndus rekvizítov, skladíšče rekvizítov **PRIM.:** kostúmski fúndus, pohištveni fúndus, rekvizitárna, scénski fúndus

ang.: prop(erty) (work)shop

fr.: dépôt des accessoires m.

ita.: magazzino degli attrezzi m.

nem.: Fundgrube f

religiózna dráma -e -e ž → vérska dráma

religiózna obrédna ígra -e -e -e ž → vérska obrédna ígra

religiózna rituálna ígra -e -e -e ž → vérska obrédna ígra

religiózno gledališče -ega -a s gledališče, ki temelji na magičnem, verskem obredju in prikazuje zgodbe o bogovih, nastanku sveta, čudežih, nadnaravnih duhovnih silah **PRIM.:** obrédno gledališče, posvétne gledališče, srednjevéško gledališče

ang.: religious theatre, sacred theatre

fr.: théâtre religieux m.

ita.: teatro religioso m.

nem.: religiöses Theater n

renesánčna dramáтика -e -e ž v 15. in 16. stol., zlasti v Italiji dramatika, ki se navezuje na antično tradicijo in skladno z novoveškim pojmovanjem sveta prikazuje dramske osebe z močno individualnostjo, humanistične ideje **PRIM.:** elizabetínska dramátika, renesánčna komédijska, renesánčna tragédijska, renesánčno gledališče

ang.: Renaissance drama

fr.: théâtre de la Renaissance m.

ita.: teatro rinascimentale m.

nem.: Renaissance-Dramatik f

renesánčna komédijska -e -e ž v 15. in 16. stol., zlasti v Italiji komedija, ki se pri oblikovanju dramskih oseb in situacij naslanja na antične rimske zglede, poudarja čutnost, humanistične ideje, domišljijo **PRIM.:** commedia dell'arte, elizabetínska komédijska, učéna komédijska

ang.: Renaissance comedy

fr.: comédie de la Renaissance f.

ita.: commedia rinascimentale f.

nem.: Renaissance-Komödie f

renesánčna tragédijska -e -e ž v 15. in 16. stol., zlasti v Italiji tragedija, ki poudarja individualizem in avtonomnost kot glavni gibali junakove dejavnosti in tragičnosti **PRIM.:** elizabetínska tragédijska

ang.: Renaissance tragedy

fr.: tragédie de la Renaissance m.

ita.: tragedia rinascimentale m.

nem.: Renaissance-Tragödie f

renesánčno gledališče -ega -a s v 15. in 16. stol., zlasti v Italiji gledališče, zlasti ob dvornih praznovanjih, ki povezuje antično in poznosrednjeveško gledališko tradicijo, uveljavi novo gledališko arhitekturo, perspektivično sceno in predstavlja začetek razvoja nacionalnih gledaliških kultur **PRIM.:** elizabetínsko gledališče, renesánčna dramátika, renesánčna komédijska, renesánčna tragédijska

ang.: Renaissance theatre

fr.: théâtre de la Renaissance m.

ita.: teatro rinascimentale m.

nem.: Renaissance-Theater n

repertoár -ja m 1. uprizoritve, ki jih ima na programu posamezno gledališče, navadno v eni sezoni

ang.: repertoire, repertory, stock

fr.: répertoire m.

ita.: repertorio m.

nem.: Spielplan m

2. izbor dramskih besedil za uprizorjanje v posamezni sezoni **PRIM.:** dramatúrg (1)

ang.: repertoire, repertory

fr.: répertoire m.

ita.: repertorio m.

nem.: Spielplan m

3. skupina uprizoritev s podobnimi lastnostmi

ang.: repertoire, repertory

fr.: répertoire m.

ita.: repertorio m.

nem.: Repertoire n

GL.: domáci repertoár, igrálski repertoár, klásični repertoár, lahôtni repertoár, ljúdski repertoár, modérni repertoár, sodôbni repertoár, stálni repertoár, želézni repertoár

repertoárna politika -e -e ž estetska, ideološka, vsebinska usmeritev gledališča pri načrtovanju repertoarja

ang.: repertoire politics

fr.: politique de répertoire f.

ita.: politica del repertorio f.

nem.: Repertoirepolitik f

repertoárna predstáva -e -e ž uspešna predstava, ki se istočasno pojavlja v repertoarju različnih gledališč **PRIM.:** želézni repertoár

ang.: (repertoire) standard*

fr.: spectacle de répertoire m.

ita.: spettacolo di repertorio m.

nem.: Repertoirevorstellung f

repertoárno gledališče -ega -a s gledališče z vnaprej izbranim in objavljenim programom del različnih žanrov

ang.: rep(ertory) theatre

fr.: théâtre de répertoire m.

ita.: teatro di repertorio m.

nem.: Repertoiretheater n

repetičjska kómika -e -e ž komika, ki izhaja iz mehaničnega ponavljanja besed, besednih zvez, gest, dogodkov, situacij **PRIM.:** besédna kómika, karaktérna kómika, situacijska kómika, telésna kómika

ang.: comedy of repetition

fr.: comique de répétition m.

ita.: comicità della ripetizione m.

nem.: Wiederholungskomik f

replíka -e ž v dramskem besedilu, uprizoritvi enota dialoga, ki jo izreče eden od sogovorcev, preden začne govoriti drugi **PRIM.:** ódrska izjáva

ang.: line, utterance

fr.: réplique f.

ita.: replica f.

nem.: Gegenrede f, Replik f

repräsentácia -e ž 1. v gledališki teoriji kar označuje razmerje med gledališčem in svetom

ang.: representation

fr.: représentation f.

ita.: rappresentazione f.

nem.: Repräsentation f

2. različni postopki, procesi, oblike predstavljanja česa s pisavo, sliko, zvokom v umetnostih, medijih, kulturi **PRIM.:** gledališka semiotika, mímezis, prezénca, teatrálnost, uprizárjanje

ang.: representation

fr.: représentation f.

ita.: rappresentazione f.

nem.: Repräsentation f

repräsentánčna lóža -e -e ž *loža, namenjena častnim gostom* **PRIM.:** uprávna lóža

ang.: royal box*

fr.: loge royale f.

ita.: palco reale m.

repräsentatívno gledališče -ega -a s → osrednje gledališče

repríza -e ž *prva ali ena prvih predstav po premieri* **S:** ponovitev

ang.: revival, second night*

fr.: reprise f.

ita.: ripresa f.

nem.: Reprise f, Wiederaufführung f

resníčnostni šôv -ega -a m od konca 20. stol. naprej *interaktivna oddaja, v kateri gledalci po televiziji ali spletu dlje časa v živo spremljajo življenje izbrane skupine ljudi v posebnih bivalnih in delovnih okoljih* **PRIM.:** performatívnost

ang.: reality show

fr.: live-show m.

ita.: reality show m.

nem.: Reality-Show f

retardácia -e ž → zavirálni momènt

retardacijski momènt -ega -ênta m → zavirálni momènt

retórika -e ž 1. od 5. stol. pr. n. št. naprej *veda o javnem govornem nastopanju, njegovih pravilih, zgradbi, jezikovnih in govornih izrazilih, slogovnih možnostih, nebesednem izražanju, učinkih* **S:** govórništvo

ang.: rhetoric

fr.: rhétorique f.

ita.: retorica f.

nem.: Rhetorik f

2. *znanje, spretnost javnega govornega nastopanja, ki omogoča učinkovito posredovanje določene vsebine* **S:** govórništvo **PRIM.:** deklamácia (1), dialóg, ódrski góvor (1), recitácia, umétniško pripovedovánie

ang.: rhetoric

fr.: rhétorique f.

ita.: retorica f.

nem.: Rhetorik f

retrogardistično gledališče -ega -a s v 80. letih 20. stol., v Sloveniji *gledališče, ki se eklekticistično vrača k zgodovinskim umetnostnim stvaritvam, zlasti k avantgardì, in spektakularno poudarja narodnost* **PRIM.:** póstmodernistično gledališče

ang.: retrogarde theatre*

fr.: théâtre rétrograde m.

ita.: teatro di retroguardia m.

nem.: retrogardes Theater n

retrospektíva -e ž 1. *dramaturški postopek, ki odkriva posledice dejanj iz preteklosti*

PRIM.: analitična dráma, analitična téhniká, prèdzgódba

ang.: flashback

fr.: flash-back m.

ita.: flashback m., scena retrospettiva f.

nem.: Flashback m, Rückblende f

2. obsežnejši, celovit prikaz umetniških del posameznega ustvarjalca, skupine PRIM.: revija (2)

ang.: retrospective

fr.: rétrospective f.

ita.: retrospettiva f.

nem.: Retrospektive f

revija -e ž 1. odrsko delo, sestavljeno iz krajših prizorov s plesom, petjem, pantomimo, navadno z veliko nastopajočimi, razkošno scenografijo in kostumografijo **PRIM.:** kabaré, spektákel

ang.: revue

fr.: rétrospective f., revue f.

ita.: rivista f.

nem.: Revue f

2. prireditev, ki omogoča pregled gledaliških dosežkov PRIM.: gledališki festivál

ang.: revue

fr.: rétrospective f., revue f.

ita.: rivista f.

nem.: Revue f

révno gledališče -ega -a s v 60. letih 20. stol., po J. Grotowskem eksperimentalno gledališče, ki z minimalno uporabo odrskih izrazil uveljavlja notranjo intenzivnost igre, poglobljeno komunikacijo med igralcem in gledalcem, zavrača komercialnost **PRIM.:** ambientálno gledališče, gledališče krútosti, laboratorijsko gledališče (1, 2), obrédnno gledališče

ang.: poor theatre

fr.: théâtre pauvre m.

ita.: teatro povero m.

nem.: arme Theater n

rezonér -ja m 1. dramski lik, ki navadno izraža avtorjeve ideje ali komentira dogajanje

PRIM.: glasník, tézna dráma

ang.: raisonneur

fr.: raisonneur m.

ita.: portavoce m.

nem.: Raisonneur m, Räsoneur m, Sprachrohr des Autors m

2. igralec takih likov PRIM.: igralska stróka

ang.: raisonneur*

fr.: raisonneur m.

ita.: portavoce m.

nem.: Raisonneur m

réža -e ž z glavno zaveso vzporedna ozka zareza v odrskih tleh, po kateri se premikajo kulise

ang.: groove

fr.: fente f.

ita.: guida f., incastro m.

nem.: Freifahrt f, Schlitz m

GL.: dvoránska sténska svetílna réža, dvoránska strôpna svetílna réža, lúčna réža, svetílna réža, svetlôbna réža

režija -e ž 1. umetniško in organizacijsko načrtovanje, oblikovanje, vodenje upravitvenega procesa, usklajevanje in povezovanje različnih izrazil v celoto v gledališki, radijski,

filmski, televizijski produkciji **PRIM.:** dramaturgija, igranje, kostumografija, režisérsko gledališče, scenografija

ang.: directing, direction, producing (star.)

fr.: mise en scène f.

ita.: regia f.

nem.: Inszenierung f, Regie f

2. žarg. prostor ob radijskem, televizijskem studiu, iz katerega režiser vodi in usklajuje potek snemanja

ang.: director's booth

fr.: cabine du metteur en scène f.

ita.: cabina regia f., regia f.

nem.: Regieraum m

GL.: ambientálna režija, asisténtka režije, asistént režije, filmska režija, gledališka režija, lútkovna režija, režija dialóga

režija dialóga -e -- ž v zvezi z gledališkim režiserjem usmerjanje in vodenje igralcev pri oblikovanju in sestavljanju odrskih izjav v smiselne enote z ustreznim ritmom, zlasti glede na odrske okoliščine

ang.: dialogue coaching, directing dialogue

fr.: mise en scène du dialogue f.

ita.: regia del dialogo f.

nem.: Dialogregie f

režijska knjiga -e -e ž v zvezi z gledališčem uprizoritveno besedilo, opremljeno z režiserjevim zapisom mizanscene in celotne zamisli ugledališčenja **PRIM.:** inšpiciéntska knjiga, šepetálska knjiga

ang.: director's (note) book, director's script, production book, regie-book, regie-buch

fr.: croquis de mise en scène m. pl.

ita.: appunti di regia m. pl.

nem.: Inszenierungsentwurf m, Regiebuch n

režijske opómbe -ih opómb ž mn. → didaskálije (2)

režirati -am nedov. umetniško in organizacijsko načrtovati, oblikovati, voditi uprizoritveni proces, usklajevati različna izrazila in jih povezati v celoto v gledališki, radijski, filmski, televizijski produkciji **S: inscenírati** (2)

ang.: to direct, to produce (star.)

fr.: mettre en scène v.

ita.: dirigere v.

nem.: Regie führen (bei etw.) v.

režisér -ja m od srede 19. stol. naprej ustvarjalec, ki umetniško in organizacijsko načrtuje, oblikuje, vodi uprizoritveni proces, usklaja različna izrazila in jih povezuje v celoto v gledališki, radijski, filmski, televizijski produkciji **S: inscenátor** (2) **PRIM.:** uprizorítveni koncépt

ang.: director, producer (star.)

fr.: metteur en scène m.

ita.: regista m.

nem.: Regisseur m

GL.: asisténtka režisérja, asistént režisérja, filmski režisér, gledališče režisérja, gledališki režisér, gostujóči režisér, híšni režisér, rádijski režisér, stálni režisér, televizijski režisér, univerzitétni diplomírani režisér

režisérka -e ž ustvarjalka, ki umetniško in organizacijsko načrtuje, oblikuje, vodi uprizoritveni proces, usklajuje različna izrazila in jih povezuje v celoto v gledališki, radijski, filmski, televizijski produkciji **S:** inscenátorka (2) **PRIM.:** uprizorítveni koncept
ang.: director, producer (star.)

fr.: metteuse en scène f.

ita.: regista f.

nem.: Regisseurin f

GL.: filmska režisérka, gledališka režisérka, gostujóča režisérka, híšna režisérka, režisérka za lúč, stálna režisérka, televizijska režisérka, univerzitétна diplomírana režisérka

režisérka za lúč -e --- ž → oblikoválka lučí

režisérka licénca -e -e ž pravica režiserja, da pri uprizarjanju ne upošteva ustaljenih pravil **S:** režisérka svobôščina

ang.: director's license*

fr.: licence du metteur en scène f.

ita.: decisione arbitraria del regista f.

nem.: Regielizenz f

režisérka svobôščina -e -e ž → režisérka licénca

režisérski sédež -ega -a m službeni sedež, na katerem režiser nadzira potek predstave
PRIM.: dežúrni sédež

ang.: director's seat

fr.: siège du metteur en scène f.

ita.: sedia da regista f.

nem.: Regiestuhl m

režisérsko bránje -ega -a s režiserjeva interpretacija besedila **PRIM.:** bránje (1), dramatúrško bránje, uprizorítveni koncept

ang.: director's reading

fr.: lecture du metteur en scène f.

ita.: lettura del regista f.

nem.: Lektüre des Regisseurs f

režisérsko gledališče -ega -a s 1. od konca 19. stol. naprej gledališče, v katerem proces uprizarjanja vodi režiser **S:** gledališče režisérja **PRIM.:** ávtorsko gledališče, igrálsko gledališče

ang.: director's theatre

fr.: théâtre du metteur en scène m.

ita.: teatro regia m.

nem.: Regietheater n

2. gledališče, v katerem režiser izrazito uveljavlja svojo uprizoritveno zamisel z interpretacijo besedila, izborom igralcev, uporabo odrskih izrazil **S:** gledališče režisérja

PRIM.: ávtorsko gledališče (2), igrálsko gledališče

ang.: director's theatre

fr.: théâtre du metteur en scène m.

ita.: teatro regia m.

nem.: Regietheater n

režisér za lúč -ja --- m → oblikoválec lučí

rímska komédijska -e -e ž v antičnem rímskem gledališču na grškých zglediach temelječa komedija z ustaljenimi komedijskimi tipmi (vojak, kuhár), izrazitimi glasbenimi prvinami, s tematikou iz

vsakdanjega življenja PRIM.: atelána, fliák, grška koméđija, kántik, mím, paliáta, pantomíma, rímska tragéđija

ang.: Roman comedy

fr.: comédie romaine f.

ita.: commedia romana f.

nem.: römische Komödie f

rímska tragéđija -e -e ž v antičnem rimskem gledališču *tragedija, nastala po grškem zgledu, s snovjo iz rimske mitologije in zgodovine, pogosto z grozljivimi prizori* PRIM.: grška tragéđija, krepidáta, pretéksta, rímska koméđija, togáta

ang.: Roman tragedy

fr.: tragédie romaine f.

ita.: tragedia romana f.

nem.: römische Tragödie f

rímski kostúm -ega -a m v 17. stol., v francoskem gledališču *moški kostum, oblikovan po antičnih rimskih zgledih* S: habit à volonté

ang.: habit à la romaine

fr.: habit romain à volonté m.

ita.: costume alla romana m.

nem.: Römer-Kostüm n

rítem -tma m 1. v govoru urejeno razporejanje slušnih in vidnih govornih prvin glede na vlogo, vsebino govorjenega besedila, odrske okoliščine S: gôvorni rítem, rítem gôvora PRIM.: agógika, hitróst gôvora, jákost glasú, poudárek, stihomitíja

ang.: rhythm

fr.: rythme m.

ita.: ritmo m.

nem.: Rhythmus m

2. v uprizoritvi urejeno razporejanje gledaliških prvin v poteku uprizoritve PRIM.: témpo (1)

ang.: rhythm

fr.: rythme m.

ita.: ritmo m.

nem.: Rhythmus m

rítem gôvora -tma -- m → rítem (1)

rituálna ígra -e -e ž → obréđna ígra

GL.: religózna rituálna ígra

rituálna tragéđija -e -e ž pri starih Grkih zgodnja oblika tragedije, temelječa na daritvenih obredih PRIM.: arháično gledališče, dionízična tragéđija, herójska tragéđija

ang.: ritual tragedy

fr.: tragédie rituelle f.

ita.: tragedia rituale f.

nem.: Kult-Tragödie f, Opfertragödie f

rituálni plés -ega -a m → obréđni plés

rituálno gledališče -ega -a s → obréđno gledališče

robník -a m → rámpa

robníške lučí -ih -- ž mn. svetila, postavljena na tleh na rampi S: žarg. fúsrámpa

ang.: footlights

fr.: feux de la rampe f.

ita.: luci della ribalta f. pl.

nem.: Fußlichter n pl., Rampenlichter n pl.

rôčna lútka -e -e ž lutka, ki jo lutkar natakne na roko in s prsti vodi njeno glavo in roki

PRIM.: lútkovni paraván, naglavná lútka, napŕstna lútka, Pavlíha, Petrúška, pŕstna lútka, Punch, sénčna lútka

ang.: hand puppet

fr.: marionnette à main f.

ita.: burattino da mano m.

nem.: Handpuppe f

GL.: gledališče rôčnih lútk

rôčni ódrski vlák -ega -ega -a m odrski vlak na ročni pogon **PRIM.:** motórni ódrski vlák

ang.: hand line, hemp house, hemp line, hemp set, rigging

fr.: équipe à traction directe f., équipe manuelle f.

ita.: carrello a trazione manuale m.

nem.: Handzug m

róla -e ž žarg. → vlóga (1, 3)

romántična dráma -e -e ž → romántična dramátika

romántična dramátika -e -e ž v 1. pol. 19. stol. dramatika, ki se odmika od klasicistične dramaturgije z razgibanim dogajanjem, poudarja čustva, svobodo posameznika in prikazuje subjektivno doživljeni, zlasti domišljjski svet **S:** romántična dráma **PRIM.:** brálna dráma, klasicistična dramátika, naturalistična dramátika, poétična dráma, realistična dramátika, romántična komédiya (1), verístična dráma

ang.: romantic drama

fr.: théâtre romantique m.

ita.: teatro drammatico m.

nem.: romantische Dramatik f

romántična komédiya -e -e ž 1. v 1. pol. 19. stol. komedija, v kateri prevladujejo čustveno doživljanje sveta, domišljija, kontrasti, pogosto z ironično distanco **PRIM.:** romántična dramátika

ang.: romantic comedy

fr.: comédie romantique f.

ita.: commedia romantica f.

nem.: romantische Komödie f

2. komedija, v kateri prevladujeta čustveno doživljanje sveta, domišljija **PRIM.:** melodráma, solzáva komédiya

ang.: comedy-romance, romantic comedy

fr.: comédie romantique f.

ita.: commedia romantica f.

nem.: romantische Komödie f

romántično gledališče -ega -a s v 1. pol. 19. stol. gledališče, ki uprizarja romantično dramatiko z razgibano scenografijo, odrskimi efekti, meša prvine različnih žanrov, se poigrava z gledališko iluzijo in poudarja čustveni izraz igralca, uvaja tehnične novosti **PRIM.:** razsvetljensko gledališče, realistično gledališče, vihárniška dramátika

ang.: romantic theatre

fr.: théâtre romantique m.

ita.: teatro romantico m.

nem.: Theater der Romantik n

Roséta -e ž (ita. Rossetta) commedia dell'arte tip mlade, spletkarske služabnice **PRIM.:** innamoráta, Kolombína
ang.: Rosetta
fr.: Rosette f.
ita.: Rosetta f.
nem.: Rosetta f

sacre rappresentazione -- -- [sákre raprezentációne] ž neskl. mn. (ita. svete predstave) v srednjem veku, v Italiji duhovne igre s svetopisemsko snovjo in snovjo iz cerkvene zgodovine, uprizarjane na trgih in v mestnih hišah **PRIM.:** auto sacramental
ang.: sacre rappresentazione
fr.: sacra rappresentazione f.
ita.: sacra rappresentazione f.
nem.: Sacre Rappresentazione f

saineta -e [senéta] ž (fr. saynète enodejanka, veseloigra) od 17. stol. naprej, v Španiji kratka burlesknotarična igra v verzih, s petjem in plesom **PRIM.:** entremés
ang.: playlet, saynète
fr.: saynète f.
ita.: saynète f.
nem.: Saynète n

sakrálna dráma -e -e ž → duhôvna dráma (1)

salón -a m zgod. tipizirana, serijsko izdelana garnitura kulis za meščanski salon, zasnovana po sistemu standardne ulične scenografije 19. stoletja **PRIM.:** dvorána, gòzd, kmécka sôba
ang.: parlour set
fr.: décors de salon m. pl.
ita.: scena da interno borghese m.
nem.: Salon m, Salonkulisse f

salónska dáma -e -e ž nekdaj igralka, primerna za vloge dam z uglajenim vedenjem, govorom **S:** precióza (2) **PRIM.:** afektírana ígra, igrálska stróka, salónska dráma
ang.: grande dame
fr.: dame de salon f.
ita.: dama m.
nem.: Salondame f

salónska dráma -e -e ž drama, ki se navadno dogaja v meščanskem salonu **PRIM.:** konverzacíjska dráma
ang.: drawing-room drama
fr.: pièce de salon f.
ita.: dramma da salotto f.
nem.: Salondrama n

salónska komédiya -e -e ž komedija, ki temelji na besedni komiki in dogajanju v meščanskem salonu **PRIM.:** precióza (1), salónska dáma
ang.: drawing-room comedy
fr.: comédie de salon f.
ita.: commedia da salotto f.
nem.: Salonkomödie f

sám -- zaim. 1. v didaskalijah oznaka za monolog **PRIM.:** záse
ang.: alone, solus

fr.: seul

ita.: solo

nem.: allein

2. v didaskalijah oznaka, da je igralec sam na odru

ang.: alone, solus

fr.: seul

ita.: solo

nem.: allein

samisén -a m gl. šamisén

samogôvor -a m → monológ

samotnják -a m scenski element, ki stoji sam, npr. drevo, skala, vrata

ang.: single flat*

fr.: accessoire de théâtre isolé m.

ita.: quinta singola f.

nem.: Dekorationsstück n

sanskrtska dramáтика -e -e ž od 1. stol. pr. n. št. naprej staroindijska dramatika v sanskrtu z

mitološko epsko snovjo iz Mahabharate in Ramajane **PRIM.:** índijsko gledališče, indonézijsko lútkovno gledališče, sanskítsko gledališče

ang.: Sanskrit drama

fr.: théâtre sanscrit m.

ita.: teatro sanscrito m.

nem.: Sanskrit-Dramatik f

sanskítsko gledališče -ega -a s vrh v 5. stol. n. št. staroindijsko gledališče, ki izhaja iz hindujskega obredja, v katerem nastopajoči (tudi ženske) s stiliziranimi gibi, petjem, plesom, igranjem na inštrumente, recitiranjem uprizarjajo mitološke in dvorske vsebine, osebe višjega sloja v sanskrtu, osebe nižjega sloja v prakrtu **PRIM.:** índijsko gledališče, indonézijsko lútkovno gledališče, sanskítska dramáтика

ang.: Sanskrit theatre

fr.: théâtre sanscrit m.

ita.: teatro sanscrito m.

nem.: Sanskrittheater n, Sanskrit-Theater n

sátir -a tudi **satír** -a m v stari Grčiji spremljevalec boga Dioniza, navadno s kozjimi nogami, repom in rogovji **PRIM.:** dionizije, sátirska igra

ang.: Satyr

fr.: satyre m.

ita.: satiro m.

nem.: Satyr m

satír -a m gl. sátir

satíra -e ž **1.** dramsko besedilo, ki z ironijo, posmehom kritično prikazuje zlasti družbene ali politične razmere, moralo **PRIM.:** fársa, koméđija, parodija, satírična fársa

ang.: satire

fr.: satire f.

ita.: satira f.

nem.: Satire f

2. uprizoritev takega besedila **PRIM.:** fársa, parodija, satírična fársa

ang.: satire

fr.: satire f.

ita.: satira f.

nem.: Satire f

satirična fársa -e -e ž **1.** *dramsko besedilo s satirično, grobo situacijsko komiko, opolzkostmi* **PRIM.:** búrka, grotéška, koméđija, satíra

ang.: satirical farce

fr.: farce satyrique f.

ita.: farsa satirica f.

nem.: satirische Farce f

2. *uprizoritev takega besedila, pogosto z grotesknimi maskami* **PRIM.:** satíra

ang.: satirical farce

fr.: farce satyrique f.

ita.: farsa satirica f.

nem.: satirische Farce f

sátirska ígra -e -e tudi **satírska ígra** -e -e ž v antičnem grškem gledališču *komična ali parodična igră z mitološko snovjo in zborom satirov, navadno kot dodatek k tragedijam trilogije* **PRIM.:** antična dramatika, grška koméđija, kozlôvska pésem, tetralogija

ang.: satyr play

fr.: drame satyrique m.

ita.: dramma satirico m.

nem.: Satyrenspiel n

satírska ígra -e -e ž gl. sátirska ígra

saturnálie -lij ž mn. v starem Rimu *slovesnosti v čast boga Saturna, spremljane z veseljačenjem, obdarovanjem, prižiganjem sveč* **PRIM.:** dionízije

ang.: Saturnalia

fr.: Saturnales f. pl.

ita.: Saturnali m. pl.

nem.: Saturnalien f pl.

Scapin -a [skapín] m (ita. Scapino) gl. Skapín

Scaramouche -a [skaramúš] m (fr.) gl. Skaramúš

scéna -e ž **1.** v antičnem rimskeg gledališču *del gledališke zgradbe nasproti avditorija z bogato okrašenim pročeljem in več vrati za prihode in odhode, preoblačenje igralcev, hrambo rekvizitov* **S:** zastar. inscenácia (4) **PRIM.:** skéna

ang.: scene, skene

fr.: décor m., scène f.

ita.: scena f., skene m.

nem.: Skene f., Szene f

2. *s scenskimi elementi ustvarjen ali v naravi izbran vsebinsko opredeljen prostor za uprizorjanje* **S:** prizorišče (3) **PRIM.:** kulísa

ang.: scenery, set

fr.: scène f.

ita.: scena f.

nem.: Szenerie f

3. *scenski elementi, ki ustvarjajo prizorišče za uprizoritev* **S:** zastar. gledališki dekór, zastar. inscenácia (5), likovna opréma prizorišča, zastar. ódrska dekorácia, zastar. scenerija, scenografija (3), scénska opréma **PRIM.:** kulísa

ang.: scenery, set

fr.: décors m. pl.

ita.: scenografia f.

nem.: Bühnenbild n, Dekoration f

4. → óder (1)

5. na gledaliških plakatih in v gledališkem listu *scenograf* **PRIM.:** kostumográf

ang.: scenery, set

fr.: décors m. pl.

ita.: scenografia f.

nem.: Bühnenbild n

6. → prizòr

GL.: aplávz na odpíti scéni, ávtorica scéne, ávtor scéne, balkónska scéna, kulísna scéna, markíraná scéna, markíratí scéno, markírna scéna, masôvna scéna, obéšena scéna, perspektívna scéna, projicívana scéna, simultána scéna, úlicna scéna, zapítia scéna, zavésna scéna

scenárij -a m **1.** *zaporedje prizorov z zgoščenim opisom dogajanja, oseb, kraja, časa kot predloga za film, televizijsko, radijsko igro, gledališko uprizoritev* **S:** scenário **PRIM.:** drámsko besedílo, libréto, režíjska knjiga

ang.: (plot) outline, (plot) synopsis, scenario

fr.: scénario m.

ita.: scenario m., sceneggiatura m.

nem.: Szenarium n

2. razpored točk za prireditve, proslave **S:** scenosléd

ang.: (programme) outline, (programme) synopsis, scenario

fr.: scénario m.

ita.: programma m.

nem.: Szenarium n

scenário -a m (ita.) *commedia dell'arte* → **scenárij (1)**

scenarist -a m *avtor scenarija za film, televizijsko, radijsko igro, gledališko uprizoritev* **PRIM.:** dramatik, libretist

ang.: scenarist, screen writer, script writer

fr.: scénariste m.

ita.: sceneggiatore m., soggettista m.

nem.: Drehbuchautor m, Szenarist m

scenaristka -e ž *avtorica scenarija za film, televizijsko, radijsko igro, gledališko uprizoritev* **PRIM.:** dramatičarka, libretistka

ang.: scenarist, screen writer, script writer

fr.: scénariste f.

ita.: sceneggiatrice f., soggettista f.

nem.: Drehbuchautorin f, Szenaristin f

scénec -nca m žarg. → ódrski délavec

scenerija -e ž *zastar.* → **scéna (3)**

scenográf -a m *ustvarjalec, ki se ukvarja s scenografijo* **S:** *zastar.* dekoratér, *zastar.* inscenátor (1) **PRIM.:** kostumográf, scénski osnútek

ang.: scene(ry) designer, scenic designer, scenographer, set designer, stage designer

fr.: décorateur m.

ita.: scenografo m.

nem.: Bühnenbildner m, Szenograph m

scenografija -e ž 1. *idejno načrtovanje, likovno oblikovanje odra, prostora v gledališču, filmu na podlagi uprizoritvenega koncepta* S: zastar. inscenácia (3) PRIM.: scénski osnútek

ang.: stage design, scenography, set design

fr.: décors m. pl.

ita.: scenografia f.

nem.: Bühnenbild n, Szenographie f

2. *veda o oblikovanju prostora, njegovi dramaturški, estetski vlogi v gledališču, filmu, o zakonitostih odnosov med prostorom, nastopajočimi in občinstvom*

ang.: scenography

fr.: scénographie f.

ita.: scenografia f., scenotecnica f.

nem.: Szenographie f

3. → likovna opréma prizorišča, scéna (3)

4. na umetniških šolah, univerzah študijski program za poklicno izobraževanje scenografov

PRIM.: filmska režija (2), gledališka režija (2), kostumografija (2)

ang.: scenography, stage design

fr.: décors m. pl.

ita.: scenografia f.

nem.: Bühnenbild n, Szenographie f

5. na gledaliških plakatih in v gledališkem listu scenograf PRIM.: kostumográf

ang.: décor, scenography, set design, stage design

fr.: décors m. pl.

ita.: scenografia f.

nem.: Bühnenbild n

6. zgod. umetnost, tehnika postikave kulis, izdelovanja dekoracij PRIM.: baročni óder, perspektívična scéna

ang.: scene painting, scenic painting, scenography

fr.: scénographie f.

ita.: scenografia f.

nem.: Ausstattung f, Bühnenmalerei f

GL.: lázerska scenografija

scenográfinja -e ž → scenográfka

scenográfka -e ž ustvarjalka, ki se ukvarja s scenografijo S: zastar. dekoratérka, zastar. inscenátorka (1), scenográfinja PRIM.: kostumográfka, scénski osnútek

ang.: scene(ry) designer, scenic designer, scenographer, set designer, stage designer

fr.: décoratrice f.

ita.: scenografa f.

nem.: Bühnenbildnerin f, Szenographin f

scenosléd -a m → scenárij (2)

scénska delávnica -e -e ž delavnica za izdelovanje lesnih, kovinskih, plastičnih, kaširanih scenskih elementov PRIM.: gledališke delávnice, kašírnica, ključávničarska delávnica, mizárna

ang.: (carpentry) (work)shop, construction workshop, scenery workshop, scene workshop

fr.: atelier de décors m.

ita.: laboratorio scenografico m.

nem.: Bühnenwerkstatt f, Dekorationswerkstatt f

scénska glásba -e -e ž → ódrska glásba

scénska opréma -e -e ž → líkovna opréma prizoríšča, scéna (3)

scénska skíca -e -e ž → scénski osnútek

scénska umétnost -e -i ž nav. mn. → uprizorítvena umétnost

scénske opómbe -ih opómb ž mn. → didaskálije (2)

scénski délavec -ega -vca m → ódrski délavec

scénski efékt -ega -a m efekt, ki ponazarja posebne dogodke (požar, potres), ustvarjen s premikanjem scenskih elementov, vrtenjem, dviganjem, pogrezanjem odra **PRIM.:** ódrski efékt

ang.: effect

fr.: effet scénique m.

ita.: effetto scenico m.

nem.: Bühneneffekt m, Effekt m

scénski elemènt -ega -ênta m nav. mn. *del scene* **PRIM.:** kulísa, praktikábel, prospékt, zavésa

ang.: scenic element

fr.: élément scénique m.

ita.: elemento scenico m.

nem.: Bühnenelement n

GL.: seznam scénskih eleméntov

scénski fúndus -ega -a m **1.** *kulise, ki se hranijo za ponovno uporabo* **S:** fúndus kulís, kulísní fúndus

ang.: scenery store, stock flats, stock scenery

fr.: dépôt des décors m.

ita.: magazzino delle scene m.

nem.: Dekorationsfundus m, Dekorationslager n, Kulissenfundus m

2. *prostor za hranjenje takih kulis* **S:** fúndus kulís, kulísní fúndus, skladíšče kulís **PRIM.:** kostúmski fúndus, pohíštvení fúndus, rekvizitní fúndus

ang.: scene(ry) bay, scene(ry) dock, scene(ry) pit

fr.: dépôt des décors m.

ita.: magazzino delle scene m.

nem.: Dekorationsfundus m, Dekorationslager n, Kulissenfundus m

scénski gôvor -ega -a m → ódrski gôvor (1)

scénski osnútek -ega -tka m *zasnova scene, predstavljena s skico, risbo, sliko, maketo, tudi v digitalni obliki* **S:** scénska skíca **PRIM.:** kostúmski osnútek, scenografija

ang.: scene(ry) design, scenic design, set design, stage design

fr.: ébauche de décors f.

ita.: bozzetto m.

nem.: Bühnenbildentwurf m

scénski rekvizít -ega -a m *rekvizit, ki dopoljuje sceno ali scenski element* **PRIM.:** osébni rekvizít

ang.: stage prop(erty)

fr.: accessoire de décors m.

ita.: arredo teatrale m.

nem.: Dekorationsrequisit n

scénsko délo -ega -a s → gledalíško délo (1)

sédežni réd -ega -a m *grafični prikaz razporeditve sedežev v avditoriju, navadno predstavljen pri gledališki blagajni*

ang.: box-office plan, seating plan

fr.: plan de location des places m.

ita.: mappa dei posti a sedere m.

nem.: Sitzordnung f, Sitzplan m

sêjemska gledališče -ega -a s od 12. stol. do srede 19. stol. *gledališče poklicnih ali priložnostnih igralcev, ki ob sejmih ali praznikih nastopa na improviziranih odrih ali naravnih prizoriščih in prikazuje verske in posvetne vsebine* **PRIM.:** glumáč (1), óder na vozôvih, potujóče gledališče, žonglér (1)

ang.: fair theatre, theatre at the fair

fr.: théâtre de la foire m.

ita.: teatro della fiera m., teatro in piazza m., teatro itinerante m.

nem.: Jahrmarkttheater n

GL.: sêjemska lútkovna gledališče

sêjemska lútkovna gledališče -ega -ega -a s *lutkovno gledališče, ki nastopa na sejmih, navadno z ročnimi lutkami v kasteletu* **PRIM.:** commedia dell'arte, sêjemska gledališče

ang.: fairground puppet theatre*

fr.: théâtre de foire de marionnettes m.

ita.: teatro di marionette itinerante m.

nem.: Jahrmarkt-Puppentheater n

sèl slà m → glasník

sémilitúrgična dráma -e -e ž od 13. stol. naprej *liturgična drama, uprizarjana pred cerkvenim vhodom, vsaj deloma v narodnem jeziku, tudi z laiki* **PRIM.:** srednjevéško gledališče, vérska dráma

ang.: drama on the church porch, semi-liturgical play

fr.: drame semiliturgique m.

ita.: dramma semiliturgico m.

nem.: semiliturgisches Drama n

sénčenje -a s v zvezi z masko *nanašanje temnejših odtenkov tena na obraz nastopajočega za ustvarjanje vtisa starosti, upadlosti* **PRIM.:** maskíranje

ang.: shading

fr.: ombre f.

ita.: ombreggiatura f.

nem.: Schattierung f

sénčna lútka -e -e ž *lutka, navadno ploska, ki jo animator vodi s palicami, občinstvu vidna kot senca na osvetljenem prosojnem zaslonu* **PRIM.:** túrško sénčno gledališče, vájang kúlit

ang.: shadow puppet

fr.: marionnette d'ombre f.

ita.: ombre cinesi f. pl.

nem.: Schattenpuppe f

sénčno gledališče -ega -a s po virih znano od 11. stol. pr. n. št. naprej, zlasti v Aziji *gledališče, v katerem so na prosojnem zaslonu vidne sence igralcev ali lutk, ki na podlagi tradicionalnih epov, legend, zgodovine prikazujejo zlasti boje bogov, ljudi s pošastmi* **PRIM.:** túrško sénčno gledališče, vájang kúlit

ang.: shadow(-puppet) theatre

fr.: théâtre d'ombre m.

ita.: teatro d'ombre cinesi m.

nem.: Schattentheater n

GL.: túrško sénčno gledališče

sentimentálka -e ž 1. od začetka 18. stol. naprej *dramsko besedilo z moralistično družinsko ali ljubezensko tematiko, pretirano razčustvovanostjo zlasti ženskih likov* **S:** sentimentálna ígra **PRIM.:** melodrama (2), sentimentálna komédijska, solzáva komédijska

ang.: sentimental drama, sentimental play

fr.: mélodrame m.

ita.: dramma sentimentale m.

nem.: sentimentales Drama n

2. uprizoritev takega besedila

ang.: sentimental drama, sentimental play

fr.: mélodrame m.

ita.: dramma sentimentale m.

nem.: sentimentales Drama n

3. igralka, primerna za vloge mlajših, pretirano razčustvovanih ženskih likov **PRIM.:** igralska stróka, naívka

ang.: sentimental actress*

fr.: actrice au tempérément sentimental f.

ita.: attrice sentimentale f.

nem.: Sentimentale f

sentimentálna ígra -e -e ž → sentimentálka

sentimentálna komédijska -e -e ž od začetka 18. stol. naprej, zlasti v Angliji komedija z ganljivimi zapleti in srečnim koncem **PRIM.:** hêpiênd, meščanska dráma, sentimentálka, solzáva komédijska

ang.: sentimental comedy

fr.: comédie sentimentale f.

ita.: commedia sentimentale f.

nem.: rührende Komödie f, Rührkomödie f

senzoriálno gledališče -ega -a s od konca 20. stol. naprej *gledališče, ki neposredno učinkuje na vsa gledalčeva čutila*

ang.: sensory theatre

fr.: théâtre sensoriel m.

ita.: teatro sensoriale m.

nem.: Theater der Sinne n

sérkel -kla in **cercle** -a [sérkəl] m del prvega balkona nasproti odra **PRIM.:** stránski balkón

ang.: dress circle, grand circle

fr.: corbeille f.

ita.: paniere m.

nem.: Cercle m, erster Rang m

seznam kostúmov -a -- m popis kostumov za vsak prizor v predstavi **PRIM.:** garderobér, garderobérka

ang.: costume plot, dress plot

fr.: liste des costumes f.

ita.: lista dei costumi f.

nem.: Kostümliste f

seznam rekvizítov -a -- m popis rekvizitov za vsak prizor v predstavi **PRIM.:** rekvizitér, rekvizitérka

ang.: prop(erty) list

fr.: liste des accessoires f.

ita.: lista degli accessori f., lista degli attrezzi f.

nem.: Requisitenleiste f

seznam scénských elementov -a -- -- m *popis scénskych elementov za vsak prizor v predstavi* **PRIM.:** ódrski délavec, ódrski mójster

ang.: setting list

fr.: liste des éléments scéniques f.

ita.: lista degli elementi scenici f.

nem.: Liste der Szenenelemente f

showdance -a [šôudêns] m (ang.) na revijah, prireditvah športni ples, pri katerem posamezniki, pari in večje skupine pred občinstvom izvajajo spektakularne plesne točke

ang.: showdance

fr.: showdance m.

ita.: showdance m.

nem.: Showtanz m

sicilijánka -e ž večja marioneta na eni žici, navadno v oklepu, z mečem v desni roki

ang.: Sicilian (puppet)

fr.: sicilienne f.

ita.: pupo siciliano m.

nem.: sizilianische Marionette f

sicílska komédija -e -e ž v antiki v 1. pol. 5. stol. pr. n. št., na Siciliji kratka komedija s snovjo iz vsakdanjega življenja, z ljudskimi prvinami in brez aktualne kritične osti **PRIM.:** antična komédija, grška komédija, stára komédija

ang.: Sicilian comedy

fr.: comédie sicilienne f.

ita.: commedia siciliana f.

nem.: sizilische Komödie f

silhuétna kulísa -e -e ž kulisa, ki ob osvetlitvi ponazarja obrise mesta, gozda, živali

ang.: cut-out, ground-row

fr.: châssis à silhouettes m.

ita.: quinta a silhouette f.

nem.: Schattenkulisse f

simbolistična dráma -e -e ž → simbolistična dramatika

simbolistična dramatika -e -e ž zlasti od 1890 do 1910, v Evropi dramatika, v kateri imajo osebe, dogodki, predmeti simbolni pomen in prikazuje zlasti nadčutni, sanjski, mistični svet **S:** simbolistična dráma **PRIM.:** dekadénčna dramatika, dramatika fin de siècle, lírična dráma, nàdrealistična dramatika, poétična dráma, romántična dráma

ang.: symbolist drama

fr.: théâtre symboliste m.

ita.: teatro simbolista m.

nem.: symbolistische Dramatik f

simbolistična ígra -e -e ž zlasti od 1890 do 1910, v Evropi igra, ki temelji na prispolobah, sanjah, mistiki

ang.: symbolist play

fr.: pièce symboliste m.

ita.: pezzo simbolista m., rappresentazione simbolista f.

nem.: symbolistisches Stück **n**

simbolistično gledališče -ega -a s ob prelomu 19. in 20. stol., v Evropi *gledališče, ki s privzidnjenjem načinom igre, z melodičnim, ritmičnim govorom, stilizirano sceno, uporabo luči, odrskimi efekti, glasbo prikazuje sanjski, nadčutni, mistični svet* **PRIM.:** atmosfēra, nàrealistično gledališče, simbolistična dramáтика

ang.: symbolist theatre

fr.: théâtre symboliste **m.**

ita.: teatro simbolista **m.**

nem.: symbolistisches Theater **n**

simbólni čás -ega časa **m** → fiktívni čás

simétrično korító -ega -a s korito s simetrično oblikovanim zrcalom za osvetljevanje odra

PRIM.: àsimétrično korító

ang.: symmetric flood(light)

fr.: tête du projecteur à miroir symétrique **f.**

ita.: proiettore con fascio asimmetrico **m.**

nem.: symmetrischer Flutlichtstrahler **m**

simultána scéna -e -e ž → simultáni óder

simultáni óder -ega ódra **m** oder z več prizorišči, na katerih izmenično ali hkrati poteka dogajanje **S:** simultána scéna **PRIM.:** híša, platéja, simultáno dogájanje, srednjevéško gledališče

ang.: simultaneous scene(ry), simultaneous set, simultaneous stage

fr.: décors simultanés **m. pl.**

ita.: palcoscenico multiplo **m.**

nem.: Simultandekoration **f**

simultáno dogájanje -ega -a s dogajanje, sestavljeni iz več prizorov, ki hkrati potekajo na različnih prizoriščih **PRIM.:** simultáni óder

ang.: simultaneous action

fr.: action simultanée **f.**

ita.: azione simultanea **f.**

nem.: gleichzeitiges Geschehen **n**, Simultangeschehen **n**

singspiel -a [zíngšpil] **m** (nem.) od 18. stol. naprej, v nemškem okolju → ópera búffa

sinhronizácia -e ž **1.** postopek, v katerem se z zvočnim snemanjem in montažo nadomesti izvirni jezik filmskih dialogov z drugim

ang.: synchronization, (voice) dubbing

fr.: synchronisation **f.**

ita.: doppiaggio **m.**

nem.: Synchronisation **f**

2. snemanje dialogov in zvočnih efektov v studiu za kasnejše ozvočenje filma

ang.: synchronization, (voice) dubbing

fr.: synchronisation **f.**

ita.: doppiaggio **m.**

nem.: Synchronisation **f**

3. časovna uskladitev slike in zvoka v filmu

ang.: (lip-)synchronization

fr.: synchronisation **f.**

ita.: sincronizzazione **f.**

nem.: Synchronisation **f**

GL.: sinhronizácia ódrskih ákcij

sinhronizácia ódrskih ákcij -e -- -- ž režiserjeva uskladitev vseh aktivnosti v predstavi

ang.: co-ordination of stage actions*, synchronization of stage actions*

fr.: synchronisation des activités de mise en scène f.

ita.: coordinazione delle attività f.

nem.: Synchronisation von Bühnenaktionen f

sinópsis -a m kratko besedilo z opisom vsebine, glavnih oseb kot podlaga za scenarij,

uprizoritev

ang.: synopsis

fr.: synopsis m.

ita.: compendio m., estratto m., sinossi f.

nem.: Synopsis f

sintétična dráma -e -e ž drama brez predzgodbe, zgrajena z združevanjem različnih časovno, prostorsko nepovezanih dogajalnih enot v celoto **PRIM.**: analitična dráma, sintétična téhniká

ang.: drama with an early point of attack, synthetic drama*

fr.: drame synthétique m.

ita.: dramma sintetico m.

nem.: Konfliktdrama n, synthetisches Drama n, Zieldrama n

sintétična téhniká -e -e ž dramaturška tehnika združevanja različnih časovno, prostorsko nepovezanih dogajalnih enot v celoto brez predzgodbe **PRIM.**: analitična téhniká, sintétična dráma

ang.: synthetic playwriting*

fr.: technique synthétique m.

ita.: tecnica sintetica f.

nem.: synthetische Methode f

sintétično gledališče -ega -a s po A. Tairovu gledališče, v katerem govor, pantomima, ples, glasba, petje in cirkuške prvine tvorijo enovito celoto **S**: osvobojeno gledališče **PRIM.**: avtonómno gledališče, célostna umetnina, režisérsko gledališče, totálno gledališče

ang.: synthetic theatre

fr.: théâtre synthétique m.

ita.: teatro sintetico m.

nem.: synthetisches Theater n

síntéza -e ž → gledališka síntéza

sipária -e ž v antičnem rimskem gledališču majhna zavesa za delno zakrivanje odra med predstavo

ang.: siparium

fr.: siparia f.

ita.: sipario m.

nem.: Siparium n

sistém -a m po delu Sistem K. S. Stanislavskega teorija in metodika dramske igre, ki temelji zlasti na delu igralca s samim seboj **PRIM.**: igrálska téhniká (3), metóda fízične ákcije, psíhotéhniká

ang.: System

fr.: système Stanislawski m.

ita.: metodo Stanislawski m.

nem.: Stanislawski-System n, System n

sitcom -a [sítkom] m (ang.) od konca 20. stol. naprej *nezahtevna komedija s situacijsko in besedno komiko, prepoznavnimi tipi* **PRIM.:** komerciálno gledališče, standup

ang.: sitcom

fr.: sitcom m.

ita.: sitcom m.

nem.: Sitcom f

situacijska koméđija -e -e ž *komedija, ki temelji na situacijski komiki* **PRIM.:** gêg, karaktérna koméđija

ang.: situation comedy

fr.: comédie de situation f.

ita.: commedia di situazione f.

nem.: Situationskomödie f

situacijska kómika -e -e ž *komika, izvirajoča iz zamenjav oseb, preoblek, presenetljivih odrskih odnosov med dramskimi osebami* **PRIM.:** besédna kómika, karaktérna kómika, situacijska koméđija, telésna kómika

ang.: comedy of situation, situation comedy

fr.: comique de situation m.

ita.: comicità di situazione f.

nem.: Situationskomik f

situacijska tragéđija -e -e ž *tragedija, katere tragičnost izhaja iz situacije, v katero je postavljen junak* **PRIM.:** karaktérna tragéđija

ang.: situation tragedy

fr.: tragédie de situation f.

ita.: tragedia di situazione f.

nem.: Situationstragödie f

skandíranje -a s 1. v zvezi z občinstvom *glasno ritmično zlogovanje imena igralca, vzklikov kot odziv na predstavo* **PRIM.:** aplávz, aplávz na odpíti scéni, Brávo!, ovácia

ang.: ovation

fr.: ovation f.

ita.: ovazione f.

nem.: Skandieren n

2. v zvezi z igralcem *izrazito ritmično zlogovanje pri govorjenju* **PRIM.:** deklamácia (1), izumetnýčeni gôvor, recitácia

ang.: scanning, scansion

fr.: scansion f.

ita.: lo scandire m., scansione f.

nem.: Skandieren n

Skapín -a tudi **Scapin** -a [skapín] m *commedia dell'arte, francoska komedija v 17. stol. tip spletkarskega, pretkanega služabnika z belim kostumom, dobrimi pevskimi sposobnostmi in kitaro* **PRIM.:** zanni

ang.: Scapin

fr.: Scapin m.

ita.: Scapin m.

nem.: Scapin m

Skaramúš -a tudi **Scaramouche** -a [skaramúš] m (fr.) *commedia dell'arte, francoska komedija v 17. stol. tip strahopetnega, bahavega vojaka s črnim kostumom in širokim pokrivalom, z masko z dolgim nosom, s škornji in visečim usnjenim penisom* **PRIM.:** Kapitáno

ang.: Scaramouche

fr.: Scaramouche m.

ita.: Scaramouche m.

nem.: Scaramouche m

skéč -a m *kratek šaljiv prizor z duhovito domislico* **PRIM.:** gêg, kabarét (1), lazzo

ang.: sketch, skit, turn

fr.: sketch m.

ita.: sketch m.

nem.: Sketch n

skéna -e ž v antičnem grškem gledališču *nižja zgradba ob orkestri nasproti avditorija, verjetno z več vrati, namenjena preoblačenju igralcev, hrambi rekvizitov* **PRIM.:** proskénij, scéna

ang.: skene

fr.: skènè f.

ita.: scene f.

nem.: Skene f

skéner -ja m *žarg. računalniško voden reflektor, pri katerem se zunanje zrcalo samodejno premika* **PRIM.:** moving head

ang.: scan light, scanner

fr.: scanner m.

ita.: scanner m.

nem.: Scanner m

skladíšče kostúmov -a -- s → kostúmski fúndus (2)

skladíšče kulís -a -- s → scénski fúndus (2)

GL.: prirôčno skladíšče kulís

skladíšče pohíštva -a -- s → pohíštveni fúndus (2)

skladíšče rekvizítov -a -- s → rekvizítni fúndus (2)

sklepni akórd -ega -a m v zgradbi drame *učinkovit konec gledališkega dela, v katerem je povzeto njegovo temeljno sporočilo* **PRIM.:** epilóg

ang.: final chord

fr.: accord final m.

ita.: accordo finale m.

nem.: Schlussakkord m

sklepni prizòr -ega -ôra m *zadnji prizor dramskega besedila* **PRIM.:** epilóg

ang.: conclusion, finale, final scene

fr.: scène finale f.

ita.: scena finale f.

nem.: Schlußszene f

skopúh -a m *dramski lik, ki zaradi skopuškega značaja zapleta dramsko dogajanje* **PRIM.:** baháč, služábnik

ang.: miser

fr.: avare m.

ita.: avaro m.

nem.: Geiziger m

skupínska ígra -e -e ž → ansámbelska ígra

skúšnja -e ž *zastar.* → vája

slávnostna ígra -e -e ž zlasti v Nemčiji *igra*, ki se uprizarja ob obletnicah, večjih slovesnostih, festivalih **PRIM.**: práznična ígra, prilóžnostna ígra

ang.: festival piece, festival play

fr.: célébration théâtrale f., fête théâtrale f.

ita.: celebrazione teatrale f.

nem.: Festspiel n

slávnostna predstáva -e -e ž svečana predstava ob jubileju, prazniku, navadno za povabljeni občinstvo **S**: gála predstáva **PRIM.**: jubiléjna predstáva

ang.: gala (performance)

fr.: spectacle de gala m.

ita.: spettacolo di gala m.

nem.: Festveranstaltung f

slíka -e ž vsebinsko, časovno ali prostorsko zaokrožen del gledališkega dela **PRIM.**: prizòr

ang.: scene

fr.: scène f.

ita.: scena f.

nem.: Szene f

GL.: svetlobna slíka, živa slíka

slikárna -e ž delavnica za slikarsko obdelavo scenskih elementov **S**: zastar. slikárnica, slikárska delávnička **PRIM.**: gledališke delávnice

ang.: paint-room, spray booth

fr.: atelier de peinture m.

ita.: laboratorio di pittura m.

nem.: Malerei f, Malersaal m

slikárnica -e ž zastar. → slikárna

slikárska delávnička -e -e ž → slikárna

slogôvni kostúm -ega -a m → stílni kostúm

slúga -a/-e m → služábnik

slúšna ígra -e -e ž → rádijska ígra (2)

slúšne gôvorne prvíne -ih -ih prvín ž mn. *prvine govora, ki so slišne, npr. intonacija, tempo, glasnost* **S**: akústične gôvorne prvíne, avditívne gôvorne prvíne, zvôčne gôvorne prvíne **PRIM.**: besedílna fonétika (1), gésta, glás, gôvor, mímkia, vídne gôvorne prvíne

ang.: acoustic speech elements*, prosodic elements

fr.: éléments du langage auditif m. pl.

ita.: elementi prosodici m. pl.

nem.: Hör-Sprech-Elemente n pl., prosodische Merkmale n pl.

slúšno gledališče -ega -a s → rádijska ígra (2)

služábnica -e ž dramski lik, navadno pomočnica, zaupnica gospodarice, ki ne vpliva bistveno na potek dramskega dogajanja **PRIM.**: commedia dell'arte, dojila, Kolombína, Roséta

ang.: chambermaid, maid(servant)

fr.: servante f.

ita.: servitrice f.

nem.: Dienerin f

služábnik -a m *dramski lik, zlasti v komediji, ki kot gospodarjev pomočnik, svetovalec in zaupnik vpliva na potek dramskega dogajanja* S: slúga PRIM.: commedia dell'arte, Harlekín, zanni

ang.: servant, valet

fr.: valet m.

ita.: servitore m.

nem.: Diener m

slúžbeni sédež -ega -a m *sedež v dvorani, namenjen dežurnim službam zdravnikov, gasilcev, varnostnikov in gledališkim uslužbencem* PRIM.: dežúrni sédež, režisérski sédež

ang.: reserved seat

fr.: place réservée d'office f.

ita.: posto riservato m.

nem.: Sperrsitz m

smúčna kulísa -e -e ž *kulisa, vpeta v vodilo na odrskih tleh ali na vlaku, drseča po reži, ki poteka vzporedno s portalno odprtino ali pod kotom nanjo* S: pomíčna kulísa

ang.: sliding flat, sliding wing

fr.: châssis glissant m.

ita.: quinta su binario f.

nem.: Schiebekulisse f

smúčna zaslónka -e -e ž *prilagodljiva, navpično ali vodoravno odpirajoča se vratca na sprednjem delu reflektorja za spreminjanje oblike svetlobnega snopa* S: žarg. klápna (2) PRIM.: írisna zaslónka, žaluzije pri reflektorju

ang.: barn-door

fr.: obturateur à vitesse et ouverture variables m.

ita.: diaframma regolabile m.

nem.: Abschirmklappe f

snég snegá m strok. pog. → efékt snegá

sôba s štírimi (vráti) -e --- (--) ž *v 17. stol., v francoskem gledališču nevtralno scensko ozadje za uprizarjanje komedij, navadno soba s štírimi vrati* S: chambre à quatre PRIM.: poljúbna paláča

ang.: chambre à quatre

fr.: chambre à quatre f.

ita.: chambre à quatre f.

nem.: Zimmer mit vier Türen n

sôbesedílo -a s → besedílne okoliščine (2)

sôbno gledališče -ega -a s *gledališče za izbrano občinstvo v manjšem, navadno zasebnem prostoru* PRIM.: klétno gledališče, kómorno gledališče, málo gledališče, žépno gledališče

ang.: living-room theatre, salon theatre

fr.: théâtre de chambre m.

ita.: teatro privato m.

nem.: Zimmertheater n

sociálna dráma -e -e ž → drúžbena dráma

sociologija gledališča -e -- ž v *teatrolologiji veda, ki proučuje družbeno vlogo gledališča, družbenoekonomske razmere in konvencije gledališkega ustvarjanja, gledališko recepcijo* PRIM.: gledališka recépcija, teatrologija

ang.: sociology of theatre
fr.: sociologie du théâtre f.
ita.: sociologia del teatro f.
nem.: Theatersoziologie f

sočútje in grôza po Aristotelu čustvi, ki ju v gledalcu vzbuja tragedija s prikazovanjem pogubnega dogajanja, trpljenja in smrti tragičnega junaka **S:** sočútje in stráh **PRIM.:** katárza

ang.: pity and fear
fr.: pitié et terreur m. pl.
ita.: pietà e terrore f.
nem.: Furcht und Mitleid

sočútje in stráh → sočútje in grôza

sodôbni plés -ega -a m zlasti v ZDA in Nemčiji oznaka za različne plesne smeri 20. stoletja **PRIM.:** izrázni plés, modérni plés, póstmodérni plés

ang.: contemporary dance
fr.: danse contemporaine f.
ita.: danza contemporanea f.
nem.: zeitgenössischer Tanz m

sodôbni repertoár -ega -ja m → modérni repertoár

sofíta -e ž kratka zavesa, kulisa, obešena vodoravno za portalom ozioroma po globini odra, pritrjena na vlak in spodaj obtežena, ki skupaj s stranskimi nogami oblikuje okvir scenografije, zakriva vrvišče, reflektorje

ang.: border, teaser, valance
fr.: frise f.
ita.: aria f., soffitto m.
nem.: Soffitte f

GL.: drapírana sofíta, eléktrična sofíta, horizontna sofíta, horizontna svetílna sofíta, lístna sofíta, nagúbana sofíta, portálna sofíta, predálčna svetílna sofíta, proscénijkska sofíta, prva svetílna sofíta, zeléna sofíta

sòigra -e ž usklajena igra nastopajočih, temelječa na dejavnem vzpostavljanju in ohranjanju odnosov s soigralci **PRIM.:** ansámbelska ígra

ang.: ensemble acting, working with each other
fr.: jeu d'ensemble m.
ita.: lavoro d'insieme m.
nem.: Mitspiel n

sòigrálec -lca m igralec, ki nastopa skupaj z drugim igralcem, igralko v isti predstavi, prizoru

ang.: fellow actor, scene partner
fr.: partenaire m.
ita.: partner m.
nem.: Schauspielkollege m

sòigrálka -e ž igralka, ki nastopa skupaj z drugim igralcem, igralko v isti predstavi, prizoru

ang.: fellow actress, scene partner
fr.: partenaire f.
ita.: partner f.
nem.: Schauspielkollegin f

solírati -am nedov. žarg., v zvezi z igralcem *pri igranju uveljavljati zlasti samega sebe in svojo vlogo* **PRIM.:** ansámbelska ígra

ang.: give a solo performance, scene-stealing, selfish acting

fr.: jeu solistique m.

ita.: recitazione solista f.

nem.: solistisch spielen v.

solíst -a m **1.** *igralec, plesalec, pevec, ki v enem ali več prizorih predstave nastopa sam* **PRIM.:** prvák, zboríst

ang.: soloist

fr.: soliste m.

ita.: solista m.

nem.: Solist m

2. *slabš. igralec, ki želi s svojim igranjem uveljaviti zlasti samega sebe in svojo vlogo*

ang.: chiseller, scene stealer

fr.: soliste m.

ita.: solista m.

nem.: Solist m

solístka -e ž **1.** *igralka, plesalka, pevka, ki v enem ali več prizorih predstave nastopa sama* **PRIM.:** prvákinja, zborístka

ang.: soloist

fr.: soliste f.

ita.: solista f.

nem.: Solistin f

2. *slabš. igralka, ki želi s svojim igranjem uveljaviti zlasti samo sebe in svojo vlogo*

ang.: chiseller, scene stealer

fr.: soliste f.

ita.: solista f.

nem.: Solistin f

solzáva komédijska -e -e ž od 18. stol. naprej *komedija s poudarkom na čustvih, ki izvablja* sozle **S:** zastar. larmojántna komédijska **PRIM.:** ganljívka, sentimentálna komédijska

ang.: sentimental comedy, weeping comedy

fr.: comédie larmoyante f.

ita.: commedia lacrimosa f., commedia larmoyante f.

nem.: rührendes Lustspiel n, Rührkomödie f

somátska téhniká -e -e ž → telésna téhniká

sông -a m **1.** pri B. Brechtu peta in/ali govorjena družbenokritična nespevna pesem, ki prekinja dramsko dogajanje in učinkuje potujevalno **PRIM.:** brechtovska dramaturgija, épsko gledališče, parlándo, šansón

ang.: song

fr.: song brechtien m.

ita.: song m.

nem.: Song m

2. *pesem, navadno z družbenokritično vsebino, ki jo ob glasbeni spremljavi poje nastopajoči, zlasti v kabaretu* **PRIM.:** kuplét, mjúzikel, šansón, vlóžna pésem

ang.: song

fr.: couplet m.

ita.: canzone f., canzonetta f.

nem.: Song m

sotí -ja m (fr. *sotie*) v 15. in 16. stol., v Franciji *igra v veržih s tipiziranimi liki, zlasti norci* **PRIM.:**
fársa
ang.: *sotie*
fr.: *sotie* f.
ita.: *sotie* m.
nem.: *Sottie* f

spektákel -kla m **1.** uprizoritev, za katero so značilni razkošna oprema, posebni efekti, slikoviti množični prizori **PRIM.:** navmahija, teatrálnost (1)
ang.: extravaganza, spectacle
fr.: spectacle m.
ita.: spettacolo m.
nem.: Spektakel m
2. po Aristotelu zunanje okrasje kot sestavina gledališke uprizoritve, zlasti scena, kostumi, maska, odrski rekviziti
ang.: spectacle
fr.: spectacle m.
ita.: spettacolo m.
nem.: Inszenierung f, Schau f

spév -a m v didaskalijah, v antični dramatiki *krajša pesem, ki uvaja nastop zбора* **PRIM.:** nagôvor, parabáza
ang.: strophe
fr.: strophe f.
ita.: strofa f.
nem.: Gesang m

spevoígra -e ž igra s svetopisemsko, antično, pravljično, vsakdanjo snovjo, v kateri prekinjajo dialog peti in instrumentalni vložki **PRIM.:** baládna ópera, operéta
ang.: musical comedy
fr.: opérette f., vaudeville a couplets m.
ita.: commedia musicale f.
nem.: Singspiel n

splétka -e ž → intríga

spletkár -ja m **1.** → intrigánt (1)
2. nekdaj → nekdaj intrigánt (2)

spletkárka -e ž **1.** → intrigántka (1)
2. nekdaj → nekdaj intrigántka (2)

splétna umétnost -e -i ž umetnost z vizualnimi, zvočnimi, taktilnimi prvinami, ki uporablja splet kot medij in osrednjo temo, navadno zasnovana kot interaktivno dogajanje, uporabniku dostopna kot omrežna instalacija, umetniška spletna stran, spletni performans **S:** žarg. nét árt, žarg. web art **PRIM.:** múltimédijsko gledališče, splétno gledališče

ang.: Internet art, net.art, Web art
fr.: art des pages web m.
ita.: web art f.
nem.: Internetkunst f, Netzkunst f

splétno gledališče -ega -a s od konca 20. stol. naprej z računalniško tehnologijo ustvarjeno virtualno, interaktivno dogajanje, gledalcu dostopno na medmrežju **S:** íternétno gledališče, medmréžni umétniški projekt, medmréžno gledališče **PRIM.:** splétna umétnost

ang.: Internet theatre
fr.: théâtre sur internet **m.**
ita.: teatro virtuale **m.**
nem.: Theater im Internet **n**, Theater im Netz **n**

spódnje vrvíšče -ega -a s kovinska mreža nad odrom, na kateri so nameščeni pogonski motorji in točkasti odrski vlaki **PRIM.: vrvíšče (2)**, zgórne vrvíšče
ang.: lower grid
fr.: petit gril **m.**
ita.: graticcetto **m.**
nem.: Schnürboden **m**

spódnji délovni móst -ega -ega mostú m delovni most za nameščanje svetil, pripravljanje scene in scenskih sprememb **S:** spódnji stránski móst **PRIM.: zgórni délovni móst**
ang.: first fly gallery, (lower) bridge
fr.: pont volant inférieur **m.**
ita.: passerella inferiore **f.**
nem.: erste Arbeitsgalerie **f**

spódnji stránski móst -ega -ega mostú m → spódnji délovni móst

spogledljívka -e ž → kokéta

sprédaj **prisl.** v delu odra, ki je blizu občinstvu **PRIM.: zádaj**
ang.: downstage
fr.: face
ita.: difronte
nem.: vorn
GL.: désno sprédaj, lévo sprédaj, v sredíni sprédaj

spremém̄ba -e ž **1.** menjava scene med predstavo
ang.: change of scene, change of scenery
fr.: changement **m.**
ita.: cambio **m.**
nem.: Kulissenwechsel **m**, Szenenwechsel **m**
2. v didaskalijah oznaka za menjavo prizorišča
ang.: change
fr.: changement **m.**
ita.: cambio **m.**
nem.: Kulissenwechsel **m**, Szenenwechsel **m**

Spremém̄ba! inscipientovo opozorilo odrskim delavcem med vajo, predstavo, naj spremenijo sceno
ang.: Scene change!, Scene shift!
fr.: Changement de décor !
ita.: Cambio scena!
nem.: Szene wechseln!

spremenljíví óder -ega ódra m oder, ki se z različnimi napravami lahko preoblikuje
PRIM.: aréna, baróčni óder, klínasti óder, proscénijski óder, pŕstanasti óder
ang.: adaptable stage, black-box stage, flexible stage
fr.: scène transformable **f.**
ita.: palcoscenico trasformabile **m.**
nem.: flexible Bühne **f**

spremljevalni refléktor -ega -ja m *profilni reflektor v avditoriju za spremeljanje igralca po igrальнem prostoru* S: strok. pog. svetlobni top PRIM.: máli projekcijski refléktor, prèdódrski projekcijski refléktor, tóčkasti projekcijski refléktor

ang.: follow spot(light)

fr.: vidéoprojecteur m.

ita.: seguipersona m.

nem.: Verfolger-Scheinwerfer m

sprožilni momènt -ega -ênta m v zgradbi drame *dogodek ali odločitev, ki povzroči zaplet dramskega dogajanja*

ang.: exciting force, exciting moment

fr.: moment du déclenchement de quelque chose. m.

ita.: momento d'innesco m.

nem.: auslösender Moment m, Auslösungsmautmoment m

sredína ódra -e -e ž *osrednje območje igralnega prostora* S: ódrska sredína PRIM.: geografija ódra, sredíščna črta ódra

ang.: centre-stage, mid-stage

fr.: point central de la scène m.

ita.: centro del palcoscenico m.

nem.: Bühnenmitte f, Mittelbühne f

sredíščna črta ódra -e -e -- ž *navidezna črta, ki teče po sredini odra pravokotno na portalno črto in ga deli na levo in desno polovico* S: centrálna línia ódra PRIM.: geografija ódra

ang.: centre line, setting line

fr.: ligne centrale de la scène f.

ita.: linea centrale del palcoscenico f.

nem.: Bühnensimetrale f

srédnja koméđija -e -e ž v 4. stol. pr. n. št., pri starih Grkih atiška komedija s poudarkom na satiri in spletkah iz vsakdanjega življenja, z manjšo vlogo zpora PRIM.: grška koméđija, nôva koméđija, stára koméđija

ang.: middle comedy

fr.: Comédie moyenne f.

ita.: commedia di mezzo f.

nem.: Mittlere Komödie f

srednjevéška dramátika -e -e ž med 10. in 16. stol., v Evropi dramatika, prvotno v latinščini, navadno z versko snovjo in z nizanjem časovno, prostorsko, nepovezanih prizorov PRIM.: duhôvna dráma, litúrgična dráma, mirákel, mistêrij, moralitéta, pasijónska ígra, satírična fárša, srednjevéška ígra, srednjevéško gledališče

ang.: medieval drama

fr.: théâtre médiéval m.

ita.: teatro medievale m.

nem.: mittelalterliche Dramatik f

srednjevéška ígra -e -e ž med 10. in 16. stol., v Evropi igra, temelječa na antični, krščanski, posvetni tematiki PRIM.: mirákel, mistêrij, pasijónska ígra, srednjevéška dramátika

ang.: medieval plays

fr.: jeux du Moyen Age m. pl.

ita.: rappresentazione medievale f.

nem.: mittelalterliches Spiel n

srednjevéško gledališče -ega -a s med 10. in 16. stol., v Evropi *gledališče, ki prikazuje versko in posvetno vsebino, zlasti ob cerkvenih, mestnih, dvornih praznovanjih v cerkvah in na prostem, pogosto z uporabo simultanega odra* **PRIM.:** mirákel, mistérij, moralitéta, pasijónska ígra, procésija, sêjemska gledališče, srednjevéška dramatíka, srednjevéška ígra

ang.: medieval theatre

fr.: théâtre médiéval m.

ita.: teatro medievale m.

nem.: mittelalterliches Theater n

srhljívka -e ž → **grozljívka** (1, 2)

stajánka -e ž v antični tragediji zborovska pesem, ki se izvaja med prizori tragedije **S:** stásimon

ang.: stasimon

fr.: choeur restant en place m.

ita.: canto del coro m.

nem.: Stasimon n

stálna režisérka -e -e ž režiserka z določeno obveznostjo v gledališču, v katerem je redno zaposlena **S:** híšna režisérka **PRIM.:** híšna ávtorica

ang.: in-house director, resident director

fr.: metteuse en scène »maison« f.

ita.: regista interno f.

nem.: Hausregisseurin f

stálni ansámbel -ega -bla m umetniško osebje, ki ga gledališka ustanova angažira za daljši čas **PRIM.:** gostujóči režisér, kot góst

ang.: permanent company, permanent ensemble

fr.: troupe permanente f.

ita.: compagnia stabile f.

nem.: festes Ensemble n

stálni repertoár -ega -ja m gledališka dela, ki so pogosto uprizarjana in/ali ostajajo v programu več sezón **PRIM.:** želézni repertoár

ang.: permanent repertoire*

fr.: répertoire permanent m.

ita.: repertorio stabile m.

nem.: festes Repertoire n

stálni režisér -ega -ja m režiser z določeno obveznostjo v gledališču, v katerem je redno zaposlen **S:** híšni režisér **PRIM.:** gostujóči režisér, híšni ávtor, híšni dramatúrg

ang.: in-house director, resident director

fr.: metteur en scène »maison« m.

ita.: regista interno m.

nem.: Hausregisseur m

stáľno gledališče -ega -a s v Italiji gledališče s stalnim sedežem, navadno z državno podporo

PRIM.: potujóče gledališče

ang.: permanent theatre*

fr.: théâtre permanent m.

ita.: teatro stabile m.

nem.: ständiges Theater n

standup -a [stêndap] m (ang. stand-up pokončen, stoječ) od konca 20. stol. naprej *krajši nastop komika, ki temelji na parodiranju aktualnih dogodkov, oponašanju znanih oseb,*

improvizaciji na določene teme in se izvaja za zabavo, sprostitev v klubih, televizijskih in radijskih razvedrilnih oddajah **S:** standup koméđija **PRIM.:** gēg, ímprolíga, sitcom, varieté

ang.: stand-up (act), stand-up (comedy)

fr.: standup m.

ita.: standup m.

nem.: Stand-up n

standup koméđija -- -e [stêndap] ž → standup

stanôvsko gledališče -ega -a s zgod. *gledališče, ki ga ustvarijo in financirajo deželni stanovi* **PRIM.:** amatérsko gledališče

ang.: theatre of the Estates*

fr.: théâtre des États m.

ita.: teatro degli Stati m.

nem.: Ständetheater n

stára koméđija -e -e ž v 5. stol. pr. n. št., pri starih Grkih *atiška komedija s pomembno vlogo zbora in tipično zgradbo (prolog, parodos, agon, parabaza, epizoda, eksodos), ki navadno parodira aktualne politične dogodke in javne osebe* **S:** aristófanska koméđija **PRIM.:** grška koméđija, nôva koméđija, sicílska koméđija, srédnja koméđija

ang.: Old Comedy

fr.: comédie ancienne f.

ita.: commedia antica f.

nem.: Alte Komödie f

starogrško gledališče -ega -a s → antično grško gledališče

stásimon -a m (grb stásimos stojec) → stajánka

státična mizanscéna -e -e ž *mizanscena, pri kateri so odnosi med nastopajočimi predstavljeni s staticno razporeditvijo* **PRIM.:** dinámična mizanscéna

ang.: static blocking

fr.: mise en scène statique f.

ita.: messainscena statica f.

nem.: statische Inszenierung f

statist -a m nav. mn. *nastopajoči brez besedila, navadno v množičnih prizorih, najet za posamezno uprizoritev, film* **S:** zastar. kompárz **PRIM.:** pès, šárža

ang.: extra, spear-carrier, super(numerary)

fr.: figurant m.

ita.: comparsa f., figurante m.

nem.: Komparsen m, Statist m

GL.: vódja statístov¹, vódja statístov²

statistka -e ž nav. mn. *nastopajoča brez besedila, navadno v množičnih prizorih, najeta za posamezno uprizoritev, film* **PRIM.:** pès, šárža, vódja statístov²

ang.: extra, spear-carrier, super(numerary)

fr.: figurante m.

ita.: comparsa f., figurante f.

nem.: Komparsin f, Statistin f

stekléno koló -ega -esa s *okrogla steklena plošča s filteri z izrezanimi vzorci v okroglih odprtinah na sprednji strani projekcijskega reflektorja za projiciranje svetlobnih vzorcev (oblaki, ogenj, voda, mebla, dež, sneg)* **PRIM.:** efékt ôgnja

ang.: effect disc, effect wheel

fr.: roue de verre f.

ita.: ruota di vetro per effetti f.

nem.: Effektrad n

stêp -a m v mjuziklih, kabaretih *ples, temelječ na hitrem, ritmičnem udarjanju prstov in pet ob tla* **PRIM.:** tap dance

ang.: step dance

fr.: step m.

ita.: step dance m.

nem.: Step m

stihomitija -e ž 1. v verzni drami *dialog, v katerem dramske osebe izmenično govorijo po en verz*

ang.: stichomythia

fr.: stichomythie f.

ita.: sticomitia f.

nem.: Stichomythie f

2. *dialog, v katerem dramske osebe stopnjujejo napetost z izmeničnim govorjenjem kratkih replik* **PRIM.:** konverzacijška dráma, rítem (1)

ang.: stichomythia

fr.: stichomythie f.

ita.: sticomitia f.

nem.: Stichomythie f

stikálna plôšča -e -e ž naprava s stikali za uravnavanje jakosti električnega toka med regulatorji in reflektorji **PRIM.:** komándna míza

ang.: patch pannel

fr.: table de branchement f.

ita.: quadro degli spinamenti m.

nem.: Schalttafel f

stilizirana ígra -e -e ž igranje z izrazito umetniško oblikovanim govorom, gestikulacijo, gibanjem, odmaknjeno od posnemanja naravnega gibanja, vsakdanjega govora, vedenja **PRIM.:** naturalistična ígra, nèbesédno izrážanje, pantomíma, precíóza (1), realistična ígra, stilizirani gôvor, stílna ígra, stílni kostúm

ang.: stylized acting

fr.: jeu stylisé m.

ita.: recitazione stilizzata f.

nem.: stilisiertes Spiel n

stilizirani gôvor -ega -a m govor, ki se odmika od vsakdanjega s poudarjanjem zvočnih značilnosti določenega sloga, tujega jezika **PRIM.:** akcènt (2), izumetnicieni gôvor, precíóza (1), stilizirana ígra

ang.: stylized speaking, stylized speech

fr.: articulation stylisée f., pronunciation stylisée f.

ita.: parlata stilizzata f.

nem.: stilisierte Sprache f

stílna ígra -e -e ž igranje, značilno za določeno zgodovinsko obdobje, umetnostni slog

ang.: period acting

fr.: style historique de jeu m.

ita.: stile storico di recitazione m.

nem.: historisches Spiel n

stílni kostúm -ega -a m *kostum, ki posnema oblačilo določene dobe ali sloga* **S:** *slogôvni kostûm, zgodovínski kostûm* **PRIM.:** *fantazijski kostûm*

ang.: historical costume

fr.: costume de style m.

ita.: costume storico m.

nem.: historisches Kostüm n

stílni plés -ega -a m *ples, značilen za določeno zgodovinsko obdobje (srednjeveški, renesančni, baročni)* **PRIM.:** *zgodovínski plés*

ang.: period dance

fr.: danse historique f.

ita.: danza storica f.

nem.: historischer Tanz m

stojíšče -a s **1.** nekdaj prostor za zadnjo vrsto parterja, balkona ali galerije, kjer se med predstavo stoji, namenjen zlasti dijakom in študentom

ang.: standing room

fr.: place debout f.

ita.: posto in piedi in galleria m.

nem.: Stehplatz m

2. nekdaj vstopnica za ta prostor, navadno najcenejša

ang.: standing-room ticket

fr.: place debout f.

ita.: posto in piedi in galleria m.

nem.: Stehplatzkarte f

GL.: dijáško stojíšče, galeríjsko stojíšče

stopiti čez rámpo stópim --- dov. pri škatlastem odru, v zvezi z igralcem stopiti v predodrje proti občinstvu **PRIM.:** igrati na rámpi

ang.: to break the fourth wall, to cross the footlights

fr.: passer la rampe v.

ita.: rompere la quarta parete v.

nem.: über die Rampe kommen v.

stopnica -e ž v tlorisu pravokoten, nezložljiv konstrukcijski element za sestavljanje stopnišča v praktikabelski osnovi

ang.: riser, step, tread

fr.: marche praticable f.

ita.: scalino praticabile m.

nem.: Stufe f, Treppenstufe f

GL.: dvójna stopnica, enójna stopnica, okrogla stopnica, trójna stopnica, viséče stopnice, vogálna stopnica

stránska igrálka -e -e ž igralka, ki igra stransko vlogo **PRIM.:** epizodistka, epizódna vlóga, glávna igrálka, stránska vlóga

ang.: bit player, small-part player, supporting actress, utility, walking lady

fr.: comédienne dans le second rôle f.

ita.: attrice non protagonista f.

nem.: Nebendarstellerin f

stránska kulísa -e -e ž kulisa, postavljena ali obešena ob straneh odra, vzporedno ali pod kotom glede na portalno odprtino **PRIM.:** poševne kulise, vzporédné kulise

ang.: (side) wing

fr.: châssis latéral m.

ita.: quinta laterale f.

nem.: Seitenkulisse f

GL.: portálna stránska kulisa

stránska vlóga -e -e ž *vloga, manj pomembna za razvoj dramskega dogajanja* **PRIM.:** epizóda, glávna vlóga

ang.: bit part, supporting part, supporting role

fr.: rôle secondaire m.

ita.: ruolo secondario m.

nem.: Nebenrolle f

stránska zavésa -e -e ž *po sredini nepredeljena zavesa, ki omejuje igralno ploskev ob straneh odra, obešena na panoramskem vlaku* **PRIM.:** glávna zavésa, vmésna zavésa

ang.: side curtain

fr.: manteau d'arlequin m.

ita.: quinta di proscenio f.

nem.: Seitenvorhang m

stránski balkón -ega -a m **1.** desni ali levi nadstropni del gledališke dvorane **PRIM.:** balkónska lóža

ang.: side balcony

fr.: balcon latéral m.

ita.: palchetto laterale m.

nem.: Seitenbalkon m

2. sedeži tega dela dvorane **PRIM.:** balkón, balkónska lóža, galerija, partér

ang.: side balcony

fr.: balcon latéral m.

ita.: palchetto laterale m.

nem.: Seitenbalkon m

stránski igrálec -ega -lca m *igra stransko vlogo* **PRIM.:** epizodist, epizódna vlóga, glávni igrálec

ang.: bit player, small-part player, stooge, supporting actor, utility, walking gentleman

fr.: comédien dans le second rôle m.

ita.: attore non protagonista m.

nem.: Nebendarsteller m

stránski móst -ega mostú m → délovní móst

GL.: spódnji stránski móst, zgórni stránski móst

stránski óder -ega ódra m *oder na desni ali levi strani glavnega odra, namenjen za vaje, začasno shranjevanje scene, uprizarjanje* **PRIM.:** máli óder, véliki óder

ang.: side stage

fr.: scène latérale f.

ita.: palcoscenico laterale m.

nem.: Seitenbühne f

stránski tékst -ega -a m → stránsko besedílo

stránsko besedílo -ega -a s po R. Ingardnu *nedialoški del dramskega besedila: imena oseb, opisi prostora, časa, načina igre* **S:** stránski tékst **PRIM.:** didaskálie, glávno besedílo

ang.: secondary text, side text

fr.: texte secondaire m.

ita.: testo secondario m.

nem.: Nebentext m

stríptiz -a m *erotični ples ob glasbeni spremljavi, v katerem se plesalec, plesalka s stiliziranimi gibi slaci pred občinstvom* **PRIM.:** kabaréti (1)

ang.: striptease

fr.: striptise m.

ita.: spogliarello m.

nem.: Striptease m

scriptizét -a m *plesalec scriptiza*

ang.: Chippendale (dancer), stripper

fr.: striptiseur m.

ita.: spogliarellista m.

nem.: Stripper m, Striptease-Tänzer m

scriptizéta -e ž *plesalka scriptiza*

ang.: exotic dancer, stripper

fr.: striptiseuse f.

ita.: spogliarellista f.

nem.: Stripperin f, Striptease-Tänzerin f

stroboskóp -a m → blískovník

strôjni mójster -ega -tra m *strokovnjak, ki upravlja odrske strojne naprave* **PRIM.:** ódrski mójster

ang.: (stage) machinist

fr.: brigadier préposé aux machines m.

ita.: macchinista teatrale m.

nem.: Maschinenmeister m

stròp strôpa m *kulisa, ki zakriva pogled na vrvišče in omejuje oder od zgoraj* **PRIM.:** proscénjska softa

ang.: ceiling piece

fr.: plafond m.

ita.: plafone m.

nem.: Decke f

struktúra dráme -e -- ž → drámska struktúra

stúdio -a m 1. *študijski postopek, namenjen zlasti raziskovanju gledaliških izrazil* **PRIM.:** laboratorijsko gledališče (2)

ang.: studio

fr.: studio m.

ita.: studio m.

nem.: Studio n

2. *(manjša) dvorana za študijske, eksperimentalne predstave* **PRIM.:** kómorni óder, máli óder, óder za váje

ang.: studio

fr.: studio m.

ita.: studio m.

nem.: Studio n

3. *skupina ustvarjalcev, ki se ukvarja z raziskovanjem gledaliških izrazil*

ang.: studio

fr.: studio m.

ita.: studio m.

nem.: Studio n

subjékt -a m v gledališki semiotiki, v aktantskem modelu, po A. Ubersfeld *aktant, ki ga vodi pošiljatelj in poskuša doseči objekt v korist naslovnika, pri čemer mu pomočnik pomaga, nasprotnik pa ga ovira* **PRIM.**: aktántska modél, naslôvnik, nasprótnik, objékt, pomočník, pošiljátelj
ang.: subject
fr.: sujet m.
ita.: soggetto m.
nem.: Subjekt n

subjektívna dramaturgíja -e -e ž → aktívna dramaturgíja

subréta -e ž 1. v komedijah *dramski lik, navadno premetena, spogledljiva služabnica, soberica*
PRIM.: intrigántka, naívka
ang.: soubrette
fr.: soubrette f.
ita.: soubrette f.
nem.: Soubrette f, Zofe f
2. *operetna sopranistka v vlogi mladostnih spogledljivk*
ang.: soubrette
fr.: soubrette f.
ita.: soubrette f.
nem.: Soubrette f

subvencionírano gledalíšče -ega -a s gledališče z zagotovljeno finančno podporo
PRIM.: državno gledalíšče, mestno gledalíšče, narodno gledalíšče, nèodvísno gledalíšče
ang.: subsidized theatre
fr.: théâtre subventionné m.
ita.: teatro sovvenzionato m.
nem.: subventioniertes Theater n

suflér -ja m žarg. → šepetálec

suflérka -e ž žarg. → šepetálka

suflérnica -e ž žarg. → šepetálnica

suflérská knjíga -e -e ž žarg. → šepetálska knjíga

suflérská škôlkja -e -e ž zastar. → šepetálnica

suflírati -am nedov. žarg. → prišepetávati

svetílna réža -e -e ž reža z odrskimi svetili, dostopnimi za neposredno upravljanje **S:** lúčna réža, svetlôbna réža
ang.: lighting box, lighting position
fr.: fente lumineuse f.
ita.: cabina luci f., postazioni delle luci f.
nem.: Beleuchterinne f, Rinne f
GL.: dvoránska sténska svetílna réža, dvoránska strôpna svetílna réža

svetílni móst -ega mostú m most z odrskimi svetili, dostopnimi za neposredno upravljanje
S: lúčni móst, svetlôbni móst
ang.: lighting bridge
fr.: pont de lumière m.
ita.: ponte luci m.
nem.: Beleuchtungsbrücke f
GL.: dvoránski svetílni móst, horizontní svetílni móst, ódrski svetílni móst, portálni svetílni móst, vmesni svetílni móst

svetílni zvón -ega -a m svetilo z žarnico, zrcalom brez leče in s senčnikom v obliki zvona, obešeno na vlak za osvetljevanje dela igralne ploskve od zgoraj
ang.: scoop(light)
fr.: fente lumineuse f.
ita.: fonte luminosa f.
nem.: Spielflächenleuchte f

svetílni žléb -ega -a m svetilo, sestavljeno iz več simetričnih in/ali asimetričnih korit za osvetljevanje odra **S:** svetlôbni žléb
ang.: borderlight, striplight
fr.: herse f.
ita.: bilancia f., stangone m.
nem.: Fluter-Rampe f
GL: pokônčni svetílni žléb, viséči svetílni žléb

svetílni žléb za frónto -ega -a -- -- m žarg. svetilni žleb, nameščen na odrskih tleh za osvetljevanje spodnjih delov horizontnega prospekta **PRIM.:** horizontna lúč, horizontní svetílni móst, pokônčni svetílni žléb, predáčna svetílna opóra, viséči svetílni žléb
ang.: ground-row
fr.: herse à la rampe f.
ita.: luci della ribalta f. pl.
nem.: Lichtversatz m, umgedrehter Cyc-Scheinwerfer m

svetlôbna réža -e -e ž → svetílna réža

svetlôbna slíka -e -e ž osvetlitev odra v določenem delu dogajanja v uprizoritvi
ang.: lighting cue
fr.: changement de lumière m.
ita.: cambio luce m., effetto luce m., memoria luce f.
nem.: Beleuchtungswechsel m, Lichtübergang m, Lichtwechsel m

svetlôbna zavésa -e -e ž z reflektorji pred portalno odprtino ustvarjena močna svetloba, ki občinstvu preprečuje pogled na oder **PRIM.:** dílma zavésa, dvoránske lučí, prédnja lúč, prédódrske lučí
ang.: light curtain
fr.: rideau de lumière m.
ita.: sipario luminoso m.
nem.: Lichtvorhang m

svetlôbni efékt -ega -a m z uporabo različnih svetil ustvarjeni vidni učinki **S:** lúčni efékt
ang.: lighting change, lighting effect
fr.: effet de lumière m.
ita.: effetto luce m.
nem.: Lichteffekt m

svetlôbni filter -ega -tra m filter za obarvanje ali razpršitev svetlobe reflektorja **PRIM.:** svetlôbni efékt
ang.: colour filter
fr.: filtre couleurs m.
ita.: filtro colorato m.
nem.: Farbenfilter m

svetlôbni móst -ega mostú m strok. pog. → svetílni móst
GL: dvoránski svetlôbni móst, horizontní svetlôbni móst, ódrski svetlôbni móst, portálni svetlôbni móst, vmésni svetlôbni móst

svetlôbni tòp -ega tôpa m strok. pog. → spremiľjeválni refléktor

svetlôbni žléb -ega -a m → svetílni žléb

svetopísemska dráma -e -e ž duhovna drama s svetopisemsko vsebino, prvotno v latinščini S: bíblična dráma PRIM.: božična ígra, velikonôčna ígra

ang.: biblical drama

fr.: drame biblique m.

ita.: dramma biblico m.

nem.: Bibeldrama n

svetoválec za akcíjske prizôre -lca -- -- -- m strokovnjak za borilne veščine, ki pomaga pri oblikovanju akcijskih prizorov PRIM.: akcíjska dráma, akcíjska komédiya

ang.: fight consultant, fight coordinator, fight director

fr.: conseiller des scènes d'action m.

ita.: consulente per le scene d'azione m.

nem.: Bühnenkampfmeister m

svetoválec za gôvor -lca -- -- m → jezikôvni svetoválec

svetoválka za gôvor -e -- -- ž → jezikôvna svetoválka

svôboda -e ž po českem scenografu J. Svobodi reflektor iz devetih zaporedno vezanih nizkonapetostnih žarnic, ki oddajajo ozke snope mehke svetlobe

ang.: Svoboda

fr.: lampe svoboda f.

ita.: proiettore Svoboda m.

nem.: Svoboda(-Rampe) f

svobôdni plés -ega -a m od zadnjih desetletij 19. stol. naprej, v ZDA, Evropi gledališki ples, ki zavrača pravila, tehniko klasičnega baleta, zagovarja svobodno telesno in gibalno izražanje PRIM.: izrázni plés, modérni plés

ang.: free dance

fr.: danse libre f.

ita.: danza libera f.

nem.: Ausdruckstanz m, Freier Tanz m, Neuer Künstlerischer Tanz m

šaloígra -e ž zastar. manj zahtevna, krajša veseloígra PRIM.: ígra, komédiya

ang.: light comedy

fr.: comédie légère f.

ita.: commedia leggera f.

nem.: leichte Komödie f

šamiséń -a tudi **samiséń** -a m od 17. stol. naprej japonsko ljudsko glasbilo s tremi strunami, ki spremiľja igralce v kabukiju, bunrakuju PRIM.: japónsko gledališče

ang.: samisen

fr.: samisen m.

ita.: samisen m.

nem.: Shamisen n

šansón -a m od 19. stol. naprej, zlasti v Franciji peta pesem s sentimentalno, ironično posmehljivo vsebino, značilna za kabaret, kavarško gledališče PRIM.: sông (1, 2)

ang.: chanson

fr.: chanson f.

ita.: chanson f.

nem.: Chanson n

šárža -e ž žarg., zastar. manj pomembna, a učinkovita stranska vloga **PRIM.:** generálska vlóga, lèv, pès
ang.: scene-stealing role
fr.: charge f.
ita.: caratterista m.
nem.: Charge f

Še ênkrat! med vajo ukaz režiserja, inšpicienteza ponovitev prizora ali dela prizora **PRIM.:** Lúč!

ang.: Back from the top (of the scene)!, Let's go back!
fr.: Encore une fois !
ita.: Dall'inizio!
nem.: Noch einmal!

šepetálec -lca m uslužbenec, ki tik za portalom ali iz šepetalnice prišepetava besedilo nastopajočim na vaji, predstavi **S:** žarg. suflér **PRIM.:** prišepetávati
ang.: prompter
fr.: souffleur m.
ita.: suggeritore m.
nem.: Souffleur m

šepetálka -e ž uslužbenka, ki tik za portalom ali iz šepetalnice prišepetava besedilo nastopajočim na vaji, predstavi **S:** žarg. suflérka **PRIM.:** prišepetávati
ang.: prompter
fr.: souffleuse f.
ita.: suggeritrice f.
nem.: Souffleuse f

šepetálnica -e ž prostor za šepetalca pod odrom sredi proscenija ali na odru v tehničnem portalu **S:** žarg. suflérnica, zastar. suflérska škóljka
ang.: prompt-box
fr.: boîte du souffleur f.
ita.: posto del suggeritore m.
nem.: Souffleurkasten m

šepetálska knjíga -e -e ž uprizontitveno besedilo, opremljeno s šepetalčevimi opombami, zlasti glede premorov v igralčevem govoru **S:** žarg. suflérska knjíga **PRIM.:** inšpiciéntska knjíga, režíjska knjíga, šepetálec
ang.: prompt-book, prompt-copy, prompt-script
fr.: manuscrit du souffleur m.
ita.: copione del suggeritore m.
nem.: Souffleurbuch n

šestdejánka -e -- ž dramsko besedilo, uprizontitev v šestih dejanjih **PRIM.:** ēnodejánka
ang.: six-act (play)
fr.: pièce en six actes f.
ita.: dramma in sei atti m.
nem.: Sechsakter m

širína ódra -e -- ž razdalja med desno in levo stranjo odra **PRIM.:** globína ódra
ang.: stage width
fr.: largeur de la scène f.
ita.: larghezza del palcoscenico f.
nem.: Bühnenbreite f

šiválnica -e ž → ženska krojáčnica

GL.: vódja šiválnice¹, vódja šiválnice²

šivílja -e ž izdelovalka zlasti ženskih gledaliških kostumov **PRIM.**: gledalíške delávnice, krojačica

ang.: seamstress, stitcher

fr.: couturière f.

ita.: sarta f.

nem.: Theaterschneiderin f

škátla -e ž → zabòj

GL.: italijánska škátla

škátlasti óder -ega ódra m odrski prostor v obliki škatle, s treh strani omejen s kulisami, scenskimi elementi **S**: italijánska škátla, italijánski óder, zaptí óder **PRIM.**: baróčni óder, kulísni óder

ang.: box stage

fr.: scène à l'italienne f.

ita.: teatro all'italiana m.

nem.: Guckkastenbühne f., italienische Bühne f

šmínka -e ž 1. ličilo, s katerim se videz obraza, telesa nastopajočega prilagodi vlogi **PRIM.**: líčenie, máska¹

ang.: greasepaint, pancake (make-up)

fr.: fard m.

ita.: cerone m., trucco m.

nem.: Schminke f

2. žarg. → maskírnica

šmínkanje ústnic -a -- s nanašanje šminke na ustnice nastopajočega **PRIM.**: líčenie očí

ang.: applying lipstick

fr.: maquillage de la bouche m.

ita.: applicare il rossetto v.

nem.: Schminken der Lippen n

šmínkati -am nedov. žarg. → maskírati

GL.: àbšmínkati

šmíra -e ž žarg. uporaba klišejskih igralskih izrazil

ang.: doing the schtick, hamming, mugging, strutting (one's stuff)

fr.: piète jeu m.

ita.: interpretazione scadente f.

nem.: Schmieren n

šmiránt -a m žarg. igralec, ki uporablja klišejska igralska izrazila **PRIM.**: diletánt

ang.: ham(-bone (star.))

fr.: piètre acteur m.

ita.: attore da strapazzo m.

nem.: Schmierenschauspieler m

šmirántka -e ž žarg. igralka, ki uporablja klišejska igralska izrazila **PRIM.**: diletántka

ang.: ham(-bone (star.))

fr.: piètre actrice f.

ita.: attrice da strapazzo f.

nem.: Schmierenschauspielerin f

šmírati -am nedov. žarg. *uporabljati klišejska igralska izrazila* **PRIM.:** glumátanje

ang.: to do the schtick, to ham it up, to mug, to stooge, to strut (one's stuff)

fr.: jouer pi  rement v.

ita.: interpretare in modo scadente v.

nem.: schmieren v.

  olska dráma -e -e    v humanizmu in reformaciji *drama, zlasti s svetopisemsko ali antično snovjo, igrana v šolah pri pouku retorike, morale, religije, prvotno v latin  ini* **PRIM.:** humanistična dráma, jezuítska dráma

ang.: school drama

fr.: drame scolaire m.

ita.: dramma scolastico m.

nem.: Schuldrama n

  olska predstáva -e -e    1. *predstava, namenjena šolarjem*

ang.: school performance

fr.: spectacle scolaire m.

ita.: recita scolastica f.

nem.: Schulvorstellung f

2. *uprizoritev, ki jo pripravijo šolarji* **PRIM.:** dijáška predstáva, šolsko gledal  s  e

ang.: school production

fr.: spectacle des   coliers m.

ita.: recita scolastica f.

nem.: Schulauff  rung f, Schulerproduktion f, Vorstellung der Schüler f

  olsko gledal  s  e -ega -a s *organizirana gledališka dejavnost šole* **PRIM.:** dijáško gledal  s  e

ang.: school theatre

fr.: th  tre de coll  ge m.

ita.: teatro scolastico m.

nem.: Schultheater n

  opka -e    (pol szopka) na Poljskem *tradicionalno lutkovno gledali  s  e v kasteletu, ki prikazuje zgodbo o Jezusovem rojstvu* **PRIM.:** bo    na igra, koledovánje, vertép

ang.: szopka (theatre)

fr.: th  tre de marionnettes polonais »šopka« m.

ita.: teatro tradizionale di marionette szopka m.

nem.: Miniaturkrippenspiel n, Szopka f

  il  stika -e    žarg. *pozunanjeno igranje, iskanje izhoda iz igralske zadrege* **PRIM.:** glumátanje,   m  ra

ang.: histrionics, play-acting

fr.: histrionisme m.

ita.: istrionismo m.

nem.: Spilastik f, ver  uerlichtes Spiel n

    rti pl  s -ega -a m *tekmovalna oblika družabnega plesa, pri kateri plesalci ob glasbi pred sodniki, občinstvom izvajajo natančno določene figure* **PRIM.:** showdance

ang.: (competitive) ballroom dancing, DanceSport

fr.: danse sportive f.

ita.: danza sportiva f.

nem.: Tanzsport m

  pr  jc -a m žarg. → op  rnica

štímunga -e ž *žarg.* → atmosfêra

štíridejánka -e ž *dramsko besedilo, uprizoritev v štirih dejanjih* PRIM.: ênodejánka

ang.: four-act (play)

fr.: pièce en quatre actes f.

ita.: dramma in quattro atti m.

nem.: Vierakter m

študéntska gledališče -ega -a s *organizirana gledališka dejavnost študentov* PRIM.:

dijáško gledališče

ang.: student theatre

fr.: théâtre universitaire m.

ita.: teatro universitario m.

nem.: Studententheater n, Universitätstheater n

štúdijska alternácia -e -e ž *vzporedna zasedba vloge v študijske namene* PRIM.: dvójna zasédba

ang.: student-understudy

fr.: alternance des étudiants de l'école l'art dramatique f.

ita.: alternanza degli studenti dell'accademia d'arte drammatica f.

nem.: Studienrolle f

štúdijska asisténcia -e -e ž *sodelovanje študentov umetniške šole pri pripravi uprizoritve v poklicnem gledališču*

ang.: student-internship

fr.: assistance des étudiants de l'école d'art dramatique f.

ita.: partecipazione degli studenti della scuola d'arte drammatica m.

nem.: Studienassistenz f

štúdijska vlóga -e -e ž *nekdaj vloga, dodeljena igralcu zlasti za strokovno izpopolnjevanje, navadno ne za nastopanje*

ang.: cover, stand-by, swing, understudy

fr.: rôle de composition m.

ita.: parte da studioare f.

nem.: Studienrolle f

študírati vlógo -am -- nedov. v zvezi z igralcem s študijem, vajami izdelovati vlogo

ang.: to prepare a role

fr.: préparer le rôle v.

ita.: studiare la parte v.

nem.: Rolle einstudieren v.

tabládo laterál -a -- m 16. in 17. stol., v španskem gledališču *stranski oder v corralu* PRIM.:

elizabetínski óder, escenário

ang.: tablado lateral

fr.: tablado lateral m.

ita.: tablado lateral m.

nem.: spanische Seitenbühne f

tableau -ja [tabló] m (fr.) → živa slíka (1)

Talíja -e in **Tálija** -e ž v *starogrški mitologiji muza komedije in pastoralnega pesništva, upodobljena s komedijsko masko v roki* PRIM.: Melpómena

ang.: Thalia

fr.: Thalie f.

ita.: Thalia f.

nem.: Thalia f

Tálija -e ž gl. Talija

talíja -e in tálija -e ž → gledališče

tálija -e ž gl. talíja

tanztheater -tra [táncteáter] m (nem.) od konca 70. let 20. stol., zlasti v Nemčiji (Pina Bausch) gledališki ples, ki z eksperimentalnimi gibalnimi prvinami in inovativnimi dramaturškimi postopki (montaža, potujitveni učinki, multimedialnost, asociativnost) kritično tematizira potrošništvo, življenske klišeje, probleme povojsne družbe **PRIM.:** izrázni plés, plésno gledališče, póstmodérni plés

ang.: Tanztheater

fr.: Tanztheater m.

ita.: Tanzteater m., Teatro Danza m.

nem.: Tanztheater n

tap dance -- -a [têp dêns] m (ang.) od 19. stol., v vodvilu, mjuziklu ples, pri katerem majhnekovinske ploščice na plesalčevih čevljih ob dotiku tal ustvarjajo posebne zvočne učinke

PRIM.: stêp

ang.: tap dance

fr.: claquettes m.

ita.: tip tap m.

nem.: Steptanz m

tapétnik -a m strokovnjak, ki skrbi za zaveso in preproge, oblazinjeno pohištvo na odru

PRIM.: mizár, tapétniška delávnica

ang.: upholsterer

fr.: tapissier m.

ita.: tapezziere m.

nem.: Tapezierer m

tapétniška delávnica -e -e ž delavnica za izdelovanje, vzdrževanje odrskih zaves, talnih pregrinjal, oblazinjenega pohištva **PRIM.:** gledališke delávnice, tapétnik

ang.: soft props (work)shop

fr.: atelier de tapissier m.

ita.: laboratorio del tapezziere m.

nem.: Tapezierwerkstatt f

teáter -tra m → gledališče (1, 2, 3)

GL.: amatérski teáter, ambientálni teáter, amfiteáter, ántiteáter, avantgardistični teáter, elizabetínski teáter, kinétični teáter, naturalistični teáter, párateáter, partizánski teáter, realistični teáter, underground teáter

teatrálik -a m zastar. dramatik, režiser, igralec, ki uporablja na učinek preračunana gledališka izrazila

ang.: showman

fr.: théâtral m.

ita.: teatrante m.

nem.: Theatraliker m

teatrálka -e ž izumetničenost, pretirana gledališkost

ang.: showmanship

fr.: théâtralité f.

ita.: teatralità f.

nem.: Theatralik f

teatralizácia -e ž → ugledalíščenje

teatrálnost -i ž 1. pretirana uporaba gledaliških izrazil, preračunana zlasti na zunanj učinek **PRIM.:** spektákel

ang.: spectacularity, theatricality

fr.: théâtralité f.

ita.: spettacolarità f.

nem.: Theatralität f

2. v gledališki teoriji temeljna lastnost gledališča, zlasti v primerjavi z literaturo in drugimi umetnostmi, da se udejanja kot neposredna komunikacija med nastopajočimi in občinstvom, s telesno navzočnostjo, ustvarjalnim povezovanjem igranja, likovnih, glasbenih, literarnih prvin **S:** gledališkost (2) **PRIM.:** lútkovnost, performatív, performatívnost, prezénca

ang.: theatricality

fr.: théâtralité f.

ita.: teatralità f.

nem.: Theatralität f

3. v dramski teoriji temeljna lastnost dramskega besedila, da omogoča neposredno čutno nazorno prikazovanje, utelešenje fikcije

ang.: theatricality

fr.: théâtralité f.

ita.: teatralità f.

nem.: Theatralität f

teatrológ -a m strokovnjak, ki se ukvarja z zgodovino, estetiko, teorijo in družbeno funkcijo gledališča **PRIM.:** dramatúrg

ang.: theatre scholar, theatrologue*

fr.: théâtrologue m.

ita.: studioso del teatro m.

nem.: Theaterwissenschaftler m

teatrologija -e ž veda, ki se ukvarja z zgodovino, estetiko, teorijo, družbeno funkcijo gledališča **S:** gledališka znáost **PRIM.:** dramaturgija, drámska teorija, gledališka teorija, sociologija gledališča, zgodovina dráme

ang.: theatre studies, theatrology

fr.: théâtrologie f.

ita.: scienza del teatro f.

nem.: Theaterwissenschaft f

teatrológinja -e ž strokovnjakinja, ki se ukvarja z zgodovino, estetiko, teorijo in družbeno funkcijo gledališča **PRIM.:** dramatúrginja

ang.: theatre scholar, theatrologue*

fr.: théâtrologue f.

ita.: studiosa del teatro f.

nem.: Theaterwissenschaftlerin f

teátron -a m v antičnem grškem gledališču prostor za občinstvo **PRIM.:** avditórij, dvorána

ang.: theatron

fr.: theatron m.

ita.: theatron m.

nem.: Theatron n

téhnična -e ž 1. strok. pog. → téhnična diréktorica

2. strok. pog. → téhnična vódja

téhnična diréktorka -e -e ž uslužbenka, odgovorna za delovanje odrske tehnike in delo tehničnega osebja, zlasti v večjem gledališču **S:** strok. pog. téhnična (1) **PRIM.:** umétniška diréktorka

ang.: technical director

fr.: directrice technique f.

ita.: direttrice tecnica f.

nem.: technische Direktorin f

téhnična vája -e -e ž vaja, na kateri tehnično osebje postavi sceno, lučni mojster pa izdela zapis luči **S:** zastar. dekoracijska vája **PRIM.:** lúčna vája, montážna vája

ang.: tech(nical rehearsal)

fr.: répétition en décors f.

ita.: prova tecnica f.

nem.: Dekorationsprobe f, technische Probe f

téhnična vódja -e -e ž strokovnjakinja, odgovorna za delovanje tehničnih naprav v gledališču in za delo tehničnega osebja **S:** strok. pog. téhnična (2) **PRIM.:** umétniška vódja

ang.: technical director, technical manager

fr.: directrice générale technique f.

ita.: direttrice tecnica f.

nem.: technische Leiterin f

téhnična zgrádba dráme -e -e -- ž → zunánja zgrádba dráme

téhnični -ega m **1.** strok. pog. → téhnični diréktor

2. strok. pog. → téhnični vódja

téhnični diréktor -ega -ja m uslužbenec, odgovoren za delovanje odrske tehnike in delo tehničnega osebja, zlasti v večjem gledališču **S:** strok. pog. téhnični (1) **PRIM.:** umétniški diréktor

ang.: technical director

fr.: directeur général technique m.

ita.: direttore tecnico m.

nem.: technischer Direktor m

téhnični portál -ega -a m notranji okvir portalne odprtine, del tehnične opreme odra, navadno sestavljen iz dveh portalnih stolpov in portalnega svetilnega mostu **S:** nótranji portál **PRIM.:** arhitektúrní portál, órska odprtina, portál, zunánji portál

ang.: false proscenium

fr.: cadre de scène m.

ita.: quadro di scena m.

nem.: Bühnenrahmen m, Portalrahmen m, technisches Portal n

GL.: fíksni téhnični portál, gibljivi téhnični portál

téhnični vódja -ega --/-e m strokovnjak, odgovoren za delovanje tehničnih naprav v gledališču in vodja dela tehničnega osebja **S:** strok. pog. téhnični (2) **PRIM.:** umétniški vódja

ang.: technical director, technical manager

fr.: directeur général technique m.

ita.: direttore tecnico m.

nem.: technischer Leiter m

Téhniká! med vajo ukaz režiserja odrskim delavcem za téhnični poseg na odru

ang.: (Technicians) on deck!

fr.: Techniciens sur scène !

ita.: Tecnici sul palco!

nem.: Techniker, auf die Bühne, bitte!

téhniká dráme -e -- ž → drámska téhniká

téhniká gôvora -e -- ž → gôvorna téhniká (1, 2, 3)

téhniká ígre -e -- ž → igrálска téhniká (1, 2)

teihoskopija -e ž v dramaturgiji poročanje nastopajočega o dogajanju zunaj odrskega prostora

ang.: teichoscopy

fr.: teichoscopie f.

ita.: teichoscopia f.

nem.: Teichoskopie f

teleskópsko stojálo -ega -a s → raztegljíva opórniča

telésna kómika -e -e ž komika, izvirajoča iz kakšne izrazite telesne posebnosti, pomanjkljivosti dramskega lika **PRIM.:** besédna kómika, búrka, karaktérna kómika, situacijska kómika

ang.: physical comedy

fr.: comique physique m.

ita.: comicità fisica f.

nem.: physische Komik f

telésna téhniká -e -e ž 1. v zvezi z igralcem sistem vaj in tehnik za celostno obvladovanje, odzivanje telesa kot temelj za igranje, oblikovanje vloge **S:** somátska téhniká **PRIM.:** bíomehánika, kontáktna improvizácia, metóda fízične ákcije

ang.: body technique

fr.: technique corporelle f.

ita.: tecnica d'espressione corporale f.

nem.: körperliche Technik f

2. način uporabe človeškega telesa, telesnih izrazil v določeni kulturi, družbenem okolju
PRIM.: antropolóško gledališče

ang.: body technique

fr.: technique corporelle f.

ita.: tecnica d'espressione corporale f.

nem.: körperliche Technik f

telésni položáj -ega -a m položaj igralčevega telesa, s katerim se izraža odnos med soigralci in občinstvom **PRIM.:** čelní položáj, govorica telésa, hřbtí položáj

ang.: body position

fr.: position du corps f.

ita.: posizione del corpo f.

nem.: körperliche Position f

telésno izrážanje -ega -a s → govorica telésa

televizíjska dráma -e -e ž 1. scenarij, napisan za televizijski medij, navadno z zahtevnejšo vsebino **PRIM.:** rádijska ígra, scenárij

ang.: television drama, TV drama

fr.: drame télémisé m.

ita.: sceneggiatura televisiva f.

nem.: Fernsehendrama **n**

2. uprizoritev takega scenarija, ki upošteva značilnosti televizijskega medija **PRIM.:** rádijska ígra, televízíjski režisér

ang.: television drama, TV drama

fr.: drame télévisé **m.**

ita.: fiction televisiva **f.**

nem.: Fernsehendrama **n**

3. predvajanje takega dela

ang.: television drama, TV drama

fr.: drame télévisé **m.**

ita.: fiction televisiva **f.**

nem.: Fernsehendrama **n**

televízíjska ígra -e -e ž **1.** scenarij, napisan za televízíjski medij, navadno s sodobno tematiko **PRIM.:** gledalíška ígra (1), prirédba (4), rádijska ígra (1)

ang.: television play, TV play

fr.: pièce télévisée **f.**

ita.: sceneggiato televisivo **m.**

nem.: Fernsehstück **n**

2. uprizoritev takega scenarija, ki upošteva značilnosti televízíjskega medija

ang.: television play, TV play

fr.: pièce télévisée **f.**

ita.: sceneggiato televisivo **m.**

nem.: Fernsehspiel **n**

3. predvajanje takega dela

ang.: television play, TV play

fr.: pièce télévisée **f.**

ita.: sceneggiato televisivo **m.**

nem.: Fernsehspiel **n**

televízíjska režisérka -e -e ž režiserka, ki umetniško in organizacijsko načrtuje, oblikuje in vodi proces ustvarjanja televízíjskega filma, televízíjske oddaje, pripravi snemalno knjigo, izbira, usmerja nastopajoče, vodi vaje, snemanje, sodeluje pri montaži, sinhronizaciji **PRIM.:** filmska režisérka

ang.: television director

fr.: metteuse en scène de film télévisé **f.**

ita.: regista televisiva **f.**

nem.: Fernsehregisseurin **f**

televízíjski režisér -ega -ja **m** režiser, ki umetniško in organizacijsko načrtuje, oblikuje in vodi proces ustvarjanja televízíjskega filma, televízíjske oddaje, pripravi snemalno knjigo, izbira, usmerja nastopajoče, vodi vaje, snemanje, sodeluje pri montaži, sinhronizaciji **PRIM.:** filmski režisér

ang.: television director

fr.: metteur en scène de film télévisé **m.**

ita.: regista televisivo **m.**

nem.: Fernsehregisseur **m**

teló telása **s** telo nastopajočega kot temeljno sredstvo igralskega, plesnega, pevskega ustvarjanja in izražanja **PRIM.:** gésta, gôvor, igrálsko izrazílo, mímika, prezénca, telésna téhniká, uteléšenie

ang.: body

fr.: corps **m.**

ita.: corpo m.

nem.: Körper m

GL.: govorica telesa, igra telesa, umetnost telesa

télos -a m (grb *smoter*) po Aristotelu etični smoter tragedije, da s prikazovanjem mučnega dogajanja, trpečega junaka vzbuja pri gledalcu sočutje, strah, grozo in doseže očiščenje teh čustev **PRIM.:** katárza

ang.: telos

fr.: telos m.

ita.: telos m.

nem.: Telos n

temà -è in **tèma** -e ž 1. v didaskalijah oznaka za neosvetljen oder

ang.: dark(ness)

fr.: noir m.

ita.: nero m.

nem.: Bühne dunkel, Dunkel n, Licht aus

2. svetlobni efekt, ki nastane s popolnim ali delnim ugasnjnjem svetil za ponazarjanje mraka, noči, atmosfere

ang.: black-out

fr.: changement au noir m.

ita.: effetto notte m.

nem.: Licht aus, (plötzliches) Verdunkeln n

3. zatemnitev odra kot znak za premor med prizori, dejanji, konec predstave

ang.: black-out

fr.: changement au noir m.

ita.: diminuzione graduale della luce f.

nem.: Verdunkelung f

tèma -e ž gl. temà

Tèma! gl. Temà!

Temà! in Tèma! 1. med vajo ukaz režiserja za zatemnitev odra na koncu prizora, predstave

PRIM.: Lúč!

ang.: Go to black!, Lights out!

fr.: Au noir !

ita.: Buio!

nem.: Licht aus!

2. med vajo ukaz režiserja za zatemnitev dvorane in začetek prizora

ang.: Go to black!, Lights out!

fr.: Au noir !

ita.: Buio!

nem.: Licht aus!

témpo -a m 1. hitrost poteka odrskega dogajanja **PRIM.:** rítem (2)

ang.: tempo

fr.: rythme m.

ita.: ritmo m., tempo m.

nem.: Tempo n

2. → hitrost gôvora

Témpo! med vajo ukaz režiserja za časovno uravnavo poteka odrskega dogajanja, navadno za pospešitev

ang.: (Pick up the) pace!, Tempo!

fr.: Tempo !

ita.: Tempo!

nem.: Tempo!

tén -a m *osnovno barvilo v obliki tekočine ali kreme za teniranje, navadno obraza* **PRIM.:**

líčenje, máska¹ (1)

ang.: foundation

fr.: fond de teint m.

ita.: fondo tinta m.

nem.: Grundierung f

tendénčna dráma -e -e ž *drama z izrazito poudarjenim idejnim sporočilom* **PRIM.:**

angažírana dramatika, tézna dráma

ang.: drama with a message, tendentious drama*

fr.: pièce à thèse f.

ita.: dramma tendenzioso f.

nem.: Tendenzdrama n

teníranje -a s *nanašanje tena, navadno na obraz nastopajočega, kot podlaga za ličenje,*

senčenje **PRIM.:** líčenje, máska¹ (1)

ang.: applying foundation

fr.: appliquer le fond de teint v.

ita.: applicazione del fondo tinta f.

nem.: Teintgrundierung f

GL.: góbica za teníranje

teorétična dramaturgija -e -e ž → dramaturgija (1)

teorétična dramatúrginja -e -e ž → dramatúrginja (2)

teorétični dramatúrg -ega -a m → dramatúrg (2)

teoríja dráme -e -e ž → drámska teoríja

tépih -a m → pregrinjálo za tlà

GL.: ódrski tépih

Teréncijev óder -ega ódra in **teréncijev óder** -ega ódra m *od konca 15. stol. do srede 16. stol., v*

Italiji priložnostni oder za uprizarjanje Terencijevih komedij, sestavljen iz ozkega podija in lesene konstrukcije z odprtinami, ki so zakrite z zavesami in ponazarjajo hiše posameznih likov **PRIM.:** híša, humanistično gledališče

ang.: Terence stage

fr.: plateau de Térence m.

ita.: palcoscenico di Terenzio m.

nem.: Terenzbühne f

teréncijev óder -ega ódra m gl. Teréncijev óder

Téspisov vóz -ega vozá in **téspisov vóz** -ega vozá m 1. po utemeljitelju starogrške tragedije Tespisu voz, na katerem sedi bog Dioniz in vodi dialog s satiri, ki vlečejo voz **PRIM.:** dionízije, drámski dialóg, kozlôvska pésem

ang.: Thespis' cart

fr.: chariot de Thespis m.

ita.: carro di Tespi m.

nem.: Thespiskarren m

2. potajoče gledališče **PRIM.:** óder na vozôvih

ang.: Thespian cart*
fr.: chariot de Thespis m.
ita.: carro di Tespi m.
nem.: Thespiskarren m

téspisov vóz -ega vozá m gl. Téspisov vóz

tetralogija -e ž v antičnem grškem gledališču štiri dramska besedila, od katerih so prva tri tragedije, zadnje pa satirska igra **PRIM.:** trilogija, triptih
ang.: tetralogy
fr.: tétralogie f.
ita.: teatrologia f.
nem.: Tetralogie f

tézna dráma -e -e ž dramsko besedilo, ki utemeljuje, uveljavlja določeno idejno, vzgojno, moralno, filozofsko sporočilo **S:** dráma s tézo, idéjna dráma, tézna ígra **PRIM.:** didaktično gledališče, poúčna ígra, problémska ígra, tendénčna dráma
ang.: drama of ideas, thesis play
fr.: pièce à thèse f.
ita.: dramma a tesi m.
nem.: Thesenstück n

tézna ígra -e -e ž → tézna dráma

tézno gledališče -ega -a s gledališče, ki pri uprizarjanju uveljavlja določeno idejno, moralno, filozofska sporočilo **PRIM.:** agitpropovsko gledališče, didaktično gledališče, tézna dráma
ang.: theatre of ideas
fr.: théâtre à thèse m.
ita.: teatro a tesi m.
nem.: Thesentheater n

theatrum mundi -a -- [teátrum múnди] m (lat.) → gledališče svetá (1, 2)

tího prisl. v didaskalijah oznaka za tího, zaupno govorjenje dramske osebe **S:** potihem **PRIM.:** naglás, vstrán, záse
ang.: quietly, softly, sotto voce
fr.: bas
ita.: sotto voce
nem.: leise

Tího! → Tišina!

tíl -a m **1.** mrežasta prozorna zavesa tik za glavno zaveso, ki ob osvetlitvi ustvarja vtis mehke svetlobe, megla, omogoča projekcije efektov z gobom
ang.: bobbinet, scrim
fr.: rideau de tulle m.
ita.: tulle m.
nem.: Tüllvorhang m
2. bombažna ali sintetična tkanina, podlaga za izdelavo lasulje
ang.: gauze, tulle
fr.: tulle m.
ita.: tulle m.
nem.: Tüll m

tip -a m *dramska oseba s stereotipnimi telesnimi, vedenjskimi, psihičnimi, moralnimi lastnostmi, brez individualnih značajskih posebnosti* **S:** drámski lík (2) **PRIM.:** baháč, commedia dell'arte, kokéta, skopúh, služábnik

ang.: type

fr.: type m.

ita.: tipo m.

nem.: Typ m, Typus m

tiráda -e ž *dolga, navadno vznesena replika* **PRIM.:** monológ

ang.: tirade

fr.: tirade f.

ita.: filippica f., tirata f.

nem.: Tirade f

tírno vodílo horizonta -ega -a -- s *tirmici, v kateri se vpne horizont med dviganjem in spuščanjem*

ang.: banjo (track), cyc(lorama) track

fr.: costière de cyclorama f.

ita.: strada del ciclorama f.

nem.: Führungsschiene f

tišina -e ž **1.** v didaskalijah *oznaka za odrsko dogajanje brez zvočnih efektov in govorjenja*

PRIM.: môlk (1), néma ígra

ang.: pause, silence

fr.: silence m.

ita.: silenzio m.

nem.: Ruhe f, Stille f

2. → premòr (2)

Tišina! med vajo *ukaz režiserja, inšpicienta za prenehanje hrupa, govorjenja na odru in v zaodruju* **S:** Tího! **PRIM.:** Glasnêje! (1)

ang.: Can we have quiet in the house?

fr.: Silence !

ita.: Silenzio!

nem.: Ruhe!

tlóríš ódra -a -- m *grafični prikaz postavitve scenskih elementov, mizanscene* **S:** tlóríš prizoríšča **PRIM.:** geografija ódra, makéta

ang.: (stage) groundplan

fr.: plan de podium m.

ita.: pianta del palcoscenico f.

nem.: Grundriss der Bühne m

tlóríš prizoríšča -a -- m → tlóríš ódra

tóčkasti ódrski vlák -ega -ega -a m *odrski vlak z visečo kljuko za obešanje, dviganje in spuščanje scenskih elementov, tudi nastopajočih* **PRIM.:** drogôvni ódrski vlák, letálna napráva

ang.: hemp set, line set, spot line

fr.: cintres à chasse m. pl.

ita.: gruppo di cime m.

nem.: Punktzug m

tóčkasti projekcijski refléktor -ega -ega -ja m *projekcijski reflektor z najožjim svetlobnim snopom v obliki stožca za osvetlitev določene točke* **PRIM.**: máli projekcijski refléktor, prèdôrski projekcijski refléktor, projéktor, spremljeválni refléktor

ang.: pin spot(light)

fr.: spot projecteur m.

ita.: lente concentrata al minimo f.

nem.: Punktstrahler m

tóga -e ž v starem Rimu *dolgo moško vrhnje oblačilo, navadno iz belega blaga, ki se ovije okrog telesa* **PRIM.**: pálij

ang.: toga

fr.: toge f.

ita.: toga f.

nem.: Toga f

tóga pretéksta -e -e ž (lat. *praetexta*) v starem Rimu *obrobljena toga slavnih Rimljjanov na visokih položajih* **PRIM.**: pálij, togáta

ang.: toga praetexta

fr.: toge prétexte f.

ita.: toga pretesta f.

nem.: Toga praetexta f

togáta -e ž v antičnem rimskem gledališču *komedija s snovjo iz vsakdanjega življenja, igrana v togah*

ang.: comoedia togata, fabula togata

fr.: togata f.

ita.: commedia togata f.

nem.: Fabula togata f

tónska kabína -e -e ž *prostor v ozadju dvorane s komandnimi mizami za regulacijo tona, z napravami za snemanje in reproduciranje glasbe, zvočnih efektov*

ang.: sound booth

fr.: cabine de son m.

ita.: cabina audio f.

nem.: Tonkabine f

tónska mójstrica -e -e ž *strokovnjakinja, ki po navodilih režiserja, glasbenega opremljevalca za uprizoritev zvočno obdela glasbo, govor, zvočne efekte in upravlja tonske naprave* **PRIM.**: oblikovánje zvóka, zvóčna opremljeválka

ang.: sound engineer

fr.: chef opératrice son f., ingénieure du son f.

ita.: ingegnere del suono f., tecnica del suono f.

nem.: Tonmeisterin f

tónski efékt -ega -a m → zvóčni efékt

tónski mójster -ega -tra m *strokovnjak, ki po navodilih režiserja, glasbenega opremljevalca za uprizoritev zvočno obdela glasbo, govor, zvočne efekte in upravlja tonske naprave* **PRIM.**: oblikovánje zvóka, zvóčni opremljeválec

ang.: sound engineer, sound master

fr.: chef opérateur son m., ingénieur du son m.

ita.: ingegnere del suono m., tecnico del suono m.

nem.: Tonmeister m

GL.: knjíga tónskega mójstra

torakálno díhanje -ega -a s → písno díhanje

totálno gledališče -ega -a s 1. gledališče, ki uporablja vsa umetniška izrazna sredstva, najsodobnejšo tehnologijo in učinkuje zlasti na gledalčeve čute S: absolutno gledališče, celovito gledališče, popolno gledališče PRIM.: celostna umetnina

ang.: total theatre

fr.: théâtre total m.

ita.: teatro totale m.

nem.: Totaltheater n

2. neuresničeni načrt W. Gropiusa in E. Piscatorja gledališče, ki s preoblikovanjem prostora v amfiteater, arenu ali baročni oder omogoča spreminjanje razmerja med igralci in občinstvom S: popolno gledališče

ang.: total theatre

fr.: théâtre total m.

ita.: teatro totale m.

nem.: Totaltheater n

tragéd -a m 1. avtor tragedij S: trágik PRIM.: dramatik, komediográf (1)

ang.: tragedian

fr.: tragédien m.

ita.: tragediografo m.

nem.: Tragöde m

2. nekdaj igralec vidnejših vlog v tragedijah PRIM.: kómik

ang.: tragedian

fr.: tragédien m.

ita.: tragedo m.

nem.: Tragöde m

3. nekdaj igralec, ki učinkovito podaja vzvišene ideje in čustva PRIM.: kómik

ang.: tragedian

fr.: tragédien m.

ita.: tragedo m.

nem.: Tragöde m

tragéđija -e ž 1. po Aristotelovi Poetiki umetnina, ki posnema resnobno in zaokroženo dejanje v oblepšani besedi, v obliki dramske dejavnosti in z zbujanjem sočutja in groze doseže očiščenje takšnih občutij PRIM.: aristótselska dramaturgija, katárza

ang.: tragedy

fr.: tragédie f.

ita.: tragedia f.

nem.: Tragödie f, Trauerspiel n

2. zvrst dramatike, ki obravnava temeljna etična, bivanjska vprašanja, nerešljive družbene, zgodovinske, psihološke konflikte, ki povzročajo trpljenje, propad in smrt tragičnega junaka S: zastar. žaloígra PRIM.: dráma, koméđija, trágikoméđija

ang.: tragedy

fr.: tragédie f.

ita.: tragedia f.

nem.: Tragödie f, Trauerspiel n

3. uprizoritev besedila take zvrsti

ang.: tragedy

fr.: tragédie f.

ita.: tragedia f.

nem.: Tragödie f, Trauerspiel n

GL.: antíčna tragédija, átiška tragédija, dionízična tragédija, elizabetínska tragédija, gríška tragédija, heróična tragédija, herójska tragédija, hímnična tragédija, karaktérna tragédija, klasicistična tragédija, klásična tragédija, krompírjevska tragédija, meščánska tragédija, renesánčna tragédija, rímska tragédija, rituálna tragédija, situacíjska tragédija, tragédija značájev, usónostna tragédija, vihárniška tragédija, zgodovínska tragédija

tragéđija značájev -e -- ž po Aristotelu *tragedija, pri kateri temelji dogajanje na značajskih lastnostih glavnih junakov* **PRIM.**: karaktérna tragédija

ang.: tragedy of character

fr.: tragédie de caractère f.

ita.: tragedia di carattere f.

nem.: Charaktertragödie f

tragéđiska máska -e -e ž → trágična máska

tragéđinja -e ž 1. *igralka vidnejših vlog v tragedijah* **S:** tragédka

ang.: tragédienne

fr.: tragédienne f.

ita.: trageda f.

nem.: Tragödin f

2. *nekdaj igralka, ki učinkovito podaja vzvišene ideje in čustva* **S:** tragédka

ang.: tragédienne

fr.: tragédienne f.

ita.: trageda f.

nem.: Tragödin f

tragéđka -e ž → tragéđinja (1, 2)

trágična diléma -e -e ž po Aristotelu *dilema, v kateri se mora junak odločiti med dvema enako nesprejemljivima, zanj pogubnima možnostma* **PRIM.**: trágična zmota

ang.: tragic choice, tragic dilemma

fr.: dilemme tragique m.

ita.: dilemma tragico m.

nem.: tragisches Dilemma n

trágična junákinja -e -e ž *junakinja, ki propade zaradi usodne napake, krivde, zmote, brezizhodnosti v določenih razmerah, položaju*

ang.: tragic heroine

fr.: héroïne tragique f.

ita.: eroina tragica f.

nem.: tragische Helden f

trágična máska -e -e ž v antičnem gledališču *maska, ki označuje prevladujoče čustvo junaka: žalost, strah, bes, strast, sovraštvo, obup* **S:** tragéđiska máska, trágiška máska **PRIM.**: kómična máska, kotúrn

ang.: tragic mask

fr.: masque tragique m.

ita.: maschera tragica f.

nem.: tragische Maske f

trágična zmota -e -e ž po Aristotelu *junakova usodna zmota, krivda, ki sproži tragični preobrat v dogajanju* **S:** hamartija, usódna zmota **PRIM.**: sprožilni momènt, trágična diléma

ang.: hamartia, tragic error, tragic fault, tragic flaw

fr.: erreur tragique f., hamartia f.

ita.: hamartia f.

nem.: tragischer Fehler m

trágični junák -ega -a m *junak, ki trpi, propade zaradi tragične zmote, krivde, usodne nujnosti, brezizhodnosti v določenih razmerah* **PRIM.:** pasívní junák, trágicni značaj

ang.: tragic hero

fr.: héros tragique m.

ita.: eroe tragico m.

nem.: tragischer Held m

trágični momènt -ega -ênta m v zgradbi drame *odločitev ali dogodek, ki preusmeri potek dogajanja ali moralno obremeniti glavnega junaka in oteži njegov boj za zaželeni cilj* **PRIM.:** trágicna diléma, trágicna zmota, trágicni preobrat

ang.: tragic moment

fr.: moment tragique m.

ita.: momento tragico m.

nem.: tragisches Moment n

trágični pátos -ega -a m → pátos (1)

trágični preobrat -ega -áta m po Aristotelu, v zgradbi drame *preobrat v tragedijskem dogajanju, ki spremeni junakovo srečo v nesrečo* **PRIM.:** trágicni momènt

ang.: (tragic) reversal (of fortune)

fr.: revirement tragique m.

ita.: peripezia f.

nem.: tragische Wende f

trágični značaj -ega -a m po Aristotelu *dober, plemenit, dosleden, z izročilom usklajen značaj kot nosilec tragičnega dejanja* **PRIM.:** karakter, tragédija, trágicni junák

ang.: tragic character

fr.: caractère tragique m.

ita.: carattere tragico m.

nem.: tragischer Charakter m

trágično -ega s 1. od Aristotela naprej *lastnost dejanja, značaja, da v bralcu ali gledalcu vzbuja sočutje, grozo* **PRIM.:** katárza

ang.: tragic

fr.: tragique m.

ita.: tragico m.

nem.: Tragische n

2. kar je povezano s hudim trpljenjem, človekovim propadom, smrtjo **PRIM.:** katárza

ang.: tragic

fr.: tragique m.

ita.: tragico m.

nem.: Tragische n

3. → trágicnost

trágičnost -i ž 1. v dramaturgiji *temeljna lastnost tragedije, da s prikazovanjem nerešljivih konfliktov, junakovega trpljenja, smrti vzbuja v gledalcu sočutje, grozo, pretresenost* **S:** trágicno (3), trágika (2) **PRIM.:** dramatičnost, katárza, kómičnost

ang.: tragicality, tragicalness, tragicness

fr.: tragique m.

ita.: tragico m.

nem.: Tragische n

2. človekova izkušnja nerešljivih protislovij kot vir trpljenja, brezizhodne osamljenosti, propada, smrti

ang.: tragicality, tragicalness, tragicness

fr.: tragique m.

ita.: tragico m.

nem.: Tragik f

trágik -a m → tragéd (1, 2)

trágika -e ž **1.** kar vzbuja sočutje, grozo, zaradi nezasluženega trpljenja tragičnega junaka

PRIM.: tragédija, trágična diléma, trágična zmota, trágični junák, trágični momènt, trágičnost

ang.: tragedy, tragic

fr.: tragique m.

ita.: tragedia f., tragicità f.

nem.: Tragik f

2. → trágičnost (1)

trágikoméđija -e ž **1.** dramsko besedilo s komičnimi in tragičnimi prvinami **PRIM.:**

grotéška, koméđija, tragédija

ang.: tragicomedy

fr.: tragi-comédie f.

ita.: tragicommedia f.

nem.: Tragikomödie f

2. uprizoritev takega besedila **PRIM.:** grotéška

ang.: tragicomedy

fr.: tragi-comédie f.

ita.: tragicommedia f.

nem.: Tragikomödie f

trágikomično -ega s kar vzbuja hkrati žalost in smeh

ang.: tragi-comic

fr.: tragi-comique m.

ita.: tragicomico m.

nem.: Tragikomische n

trágiška máska -e -e ž → trágična máska

transformácia -e ž **1.** proces, v katerem igralec preoblikuje svojo zunanjost, spremeni čustvene odzive, vedenje glede na vlogo **PRIM.:** identifikacija, uteléšenje, vživljanje

ang.: metamorphosis, transformation

fr.: métamorphose f., transformation f.

ita.: trasformazione f.

nem.: Metamorphose f., Transformation f

2. v zvezi z gledalcem osebnostna preobrazba kot posledica udeležbe v gledališkem, obrednem dogodku **PRIM.:** katárza

ang.: metamorphosis, transformation

fr.: métamorphose f., transformation f.

ita.: metmorfosi f., trasformazione f.

nem.: Metamorphose f., Transformation f

travestíja -e ž **1.** komična, satirična predelava resnega besedila **PRIM.:** preobléka

ang.: burlesque, travesty

fr.: parodie f.

ita.: parodia f.

nem.: Travestie f

2. dramsko besedilo, nastalo s tako predelavo PRIM.: burléska (1), parodija

ang.: travesty

fr.: parodie f.

ita.: parodia f.

nem.: Travestie f

trávnato pogrinjálo -ega -a s *umetna ali naravna trava, prilepljena na platno ali drugo podlogo za prekrivanje odrskih tal*

ang.: artificial turf

fr.: gazon artificiel m.

ita.: erba artificiale f.

nem.: Kunstrasen m

třída kulísa -e -e ž *kulisa iz trdih materialov (vezana plošča, pleksisteklo, leksan), napetih na okvir iz letev, železnih ali aluminijastih profilov PRIM.: měhka kulísa*

ang.: hard flat

fr.: châssis rigide m.

ita.: quinta armata f., quinta rigida f.

nem.: Kulisse aus Hartmaterial f

trebúšno díhanje -ega -a s žarg. → prepónsko díhanje

trésa -e ž žarg. *na nitke opleteni lasje za lasuljo ali lasni vložek nastopajočega PRIM.: frizér, lasúljar*

ang.: crêpe hair, crêpe wool

fr.: cheveux de crêpe m. pl.

ita.: capelli crespi m. pl., capelli di carta crepes m. pl.

nem.: Haartresse f

tresír pánek -- -a m žarg. *okvir za opletanje las za lasuljo ali lasni vložek nastopajočega PRIM.: frizér, lasúljar*

ang.: weaving frame, wefting frame

fr.: forme à tresser les cheveux f.

ita.: fascia della aprrucca f.

nem.: Tressirrahmen m

trídejánka -e ž *dramsko besedilo, uprizoritev v treh dejanjih S: tródejánka PRIM.: ênodejánka*

ang.: three-act (play)

fr.: pièce en trois actes f.

ita.: pezzo a tre atti m.

nem.: Dreikakter m

trikótina zgrádba dráme -e -e -- ž → klásična zgrádba dráme

trikráljevska ígra -e -e ž *duhovna igra, temelječa na svetopisemskem izročili o Svetih treh kraljih PRIM.: božična ígra, koledovánje*

ang.: Three Kings play, Three Wise Men play

fr.: pièce des Trois Rois Mages f.

ita.: rappresentazione dell'Adorazione dei Tre Magi f.

nem.: Dreikönigsspiel n

trilogíja -e ž 1. *tri dramska besedila, ki jih povezuje sorodna tematika S: drámska trilogíja PRIM.: tetralogíja, tríptih*

ang.: trilogy

fr.: trilogie f.

ita.: triologia f.

nem.: Trilogie f

2. uprizoritev takih besedil

ang.: trilogy

fr.: trilogie f.

ita.: triologia f.

nem.: Trilogie f

tríptih -a m *dramsko besedilo, uprizoritev, sestavljena iz treh samostojnih enot, idejno ali snovno povezanih v celoto* **PRIM.:** tetralogija, trilogija

ang.: triptych

fr.: triptyque m.

ita.: trittico m.

nem.: Triptychon n

tritagonist -a m v antičnem grškem gledališču *tretji igralec* **PRIM.:** devteragonist

ang.: tritagonist

fr.: tritagoniste m.

ita.: tritagonista m.

nem.: Tritagonist m

triúmf -a m v renesansi, na italijanskih dvorih *na antičnem rimskem izročilu zasnovan praznični sprevod z vozovi, kostumiranimi mitološkimi in alegoričnimi liki, koreografiranimi plesnimi nastopi* **PRIM.:** mèdígra, paráda, procésija

ang.: triumph

fr.: triomphe m.

ita.: trionfo m.

nem.: Triumph m

tródejánka -e ž → trídejánka

trójka -e ž → trójna stopnica

trójna stopnica -e -e ž v tlorisu pravokoten, praviloma normirani konstrukcijski element treh stopnic za sestavljanje praktikabelskega odra ali praktikabelske osnove **S:** trójka **PRIM.:** dvójna stopnica, enójna stopnica, okróglia stopnica, viséče stopnice, vogálna stopnica

ang.: triple step, triple tread

fr.: trois marches praticables f. pl.

ita.: praticabile con tre scalini m., scala praticabile a tre scalini f.

nem.: dreistufige Treppe

tupé -êja m *lasni vložek za prekrivanje plešavosti, spreminjanje ali dopolnjevanje frizure nastopajočega* **PRIM.:** lasúlja, lasúljar

ang.: toupee

fr.: rajout de cheveux m.

ita.: toupee m.

nem.: Toupet n

tupíranje -a s *ustvarjanje vtisa višje, bujnejše pričeske s potegovanjem glavnika po laseh v smeri proti glavi* **PRIM.:** frizér, lasúlja

ang.: back-combing, teasing

fr.: coiffure en toupet f.

ita.: cotonatura dei capelli f.

nem.: Toupieren n

tupírati -am nedov. s potegovanjem glavnika po laseh v smeri proti glavi ustvarjati vtis višje, bujnejše pričeske **PRIM.:** frizér, lasúľja

ang.: to back-comb, to tease

fr.: se coiffer en toupet v.

ita.: cotonare v.

nem.: toupieren v.

turnêja -e ž zapovrstni nastopi gledališča v različnih krajih **PRIM.:** gostovánje

ang.: tour(ing)

fr.: tournée f.

ita.: giro m., tournée f.

nem.: Tournee f

turnír -ja m od 12. stol. naprej, zlasti na dvornih slovesnostih prireditev, na kateri vitezi, navadno na konjih, v alegoričnih preoblekah s stiliziranimi gibi, plesom predstavljajo viteške ideale **PRIM.:** triúmf

ang.: carousel

fr.: tournoi m.

ita.: torneo m.

nem.: Turnier n

túrško sénčno gledališče -ega -ega -a s tradicionalno lutkovno gledališče v islamskih deželah z glavnim junakom Karagözom **PRIM.:** vájang kúlit

ang.: Turkish shadow-puppet theatre

fr.: théâtre d'ombre turc m.

ita.: teatro d'ombre turco m.

nem.: Türkisches Schattentheater n

učêna koméđija -e -e ž v 16. in 17. stol., v Italiji komedija v verzih in petih dejanjih, temelječa na antičnih zgledih, navadno uprizarjana z nepoklicnimi igralci na dvorih, domovih premožnih meščanov **S:** commedia erudita **PRIM.:** commedia dell'arte, renesáncna dramátika

ang.: commedia erudita, learned comedy

fr.: comédie savante f.

ita.: commedia erudita f.

nem.: Commedia erudita f, gelehrte Komödie f

ugledališčenje -a s oblikovanje, predstavljanje česa z gledališkimi izrazili **S:** teatralizácia

PRIM.: igrálec, mizanscéna, óder, režíja, uprizorítev

ang.: theatricalization

fr.: théâtralisation f.

ita.: teatralizzazione f.

nem.: Theatralisierung f

ugledališčeno besedilo -ega -a s besedilo, predstavljeno z gledališkimi izrazili **PRIM.:**

uprizorítev (1), uprizorítveno besedilo

ang.: staged text

fr.: texte mis en scène m.

ita.: testo messo in scena m.

nem.: theatralischer Text m

ugledališčiti -im dov. oblikovati, predstaviti kaj z gledališkimi izrazili **PRIM.:** uprizoríti

ang.: to stage, to theatrialize

fr.: mettre en scène v.

ita.: mettere in scena v.

nem.: theatralisieren v.

úlica -e ž pri kulisnem odru prostor med stranskima kulisama za prihod nastopajočih na oder in odhod z njega **PRIM.:** baróčni óder

ang.: wing

fr.: rue f.

ita.: strada f., via f.

nem.: Gasse f

úlična scéna -e -e ž od baroka naprej scena, pri kateri so na levi in desni strani odra ozki, navadno z rampo vzporedni prehodi za prihode in odhode nastopajočih **PRIM.:** kulísní óder, nôga

ang.: wing scenery

fr.: scène de rue f.

ita.: scena di strada f.

nem.: Straßenszene f

úlično gledališče -ega -a s gledališče, ki nastopa na ulicah in trgih **PRIM.:** ambientálno gledališče, gledališče na prôstem, hêpening, potujóče gledališče, urbáno gledališče

ang.: street theatre

fr.: théâtre de la rue m.

ita.: teatro di strada m.

nem.: Straßentheater n

últravijolična lúč -e lučí ž → čína lúč

umétна bráda -e -e ž na tanko tkanino pritrjeni naravni ali umetni lasje, ki se nalepijo na spodnji del obraza nastopajočega **PRIM.:** lasúlja, lasúljar, máska¹

ang.: fake beard

fr.: barbe postiche f.

ita.: barba finta f.

nem.: falscher Bard m

umétniška ákcija -e -e ž od 50. let 20. stol. naprej navadno neponovljiv dogodek, v katerem dejavni umetnik s svojo telesno navzočnostjo, z uporabo prvin različnih umetnosti raziskuje materialnost telesa, prostora, časa v procesu nastajanja umetniškega dela, izraža družbeno kritiko **S:** ákcija (3) **PRIM.:** akcijska umétnost, body art, instalácia, perfórmans

ang.: art(istic) act(ion)

fr.: action artistique f.

ita.: azione artistica f.

nem.: Kunstaktion f

umétniška beseda -e -e ž 1. po letu 1945, v Sloveniji govorna interpretacija pesemskih, proznih, redkeje dramskih besedil, navadno brez uporabe odrskih izrazil **PRIM.:** recitácia, umétniško pripovedováne

ang.: performing literature, speaking literature

fr.: récitation f.

ita.: recitazione f.

nem.: künstlerische Interpretationsrede f, künstlerische Textinterpretation f

2. po letu 1945, v Sloveniji študijski predmet na igralski akademiji **PRIM.:** recitácia, recitál

ang.: text interpretation

fr.: récitation f.

ita.: recitazione f.

nem.: Textinterpretation f

GL.: večér umetniške beséde

umetniška diréktorka -e -e ž strokovnjakinja, odgovorna za načrtovanje in uresničevanje programa v večjem gledališču **PRIM.:** téhnična diréktorica

ang.: artistic director

fr.: directrice artistique f.

ita.: direttrice artistica f.

nem.: künstlerische Direktorin f

umetniška vódja -e -e ž strokovnjakinja, odgovorna zlasti za vsebinsko načrtovanje programa **PRIM.:** dramatúrski oddélek

ang.: artistic director

fr.: directrice artistique f.

ita.: direttrice artistica f.

nem.: künstlerische Leiterin f

umetniški diréktor -ega -ja m strokovnjak, odgovoren za načrtovanje in uresničevanje programa v večjem gledališču **PRIM.:** téhnični diréktor

ang.: artistic director

fr.: directeur artistique m.

ita.: direttore artistico m.

nem.: künstlerischer Direktor m

umetniški vódja -ega --/-e m strokovnjak, odgovoren zlasti za vsebinsko načrtovanje programa **PRIM.:** dramatúrski oddélek

ang.: artistic director

fr.: directeur artistique m.

ita.: direttore artistico m.

nem.: künstlerischer Leiter m

umetniško pripovedovánje -ega -a s po igralcu J. Tirangu interpretativno govorjenje zlasti proznega besedila na pamet **PRIM.:** interpretativno bránje, recitíranje, umetniška beséda (1)

ang.: artistic narration

fr.: narration artistique f.

ita.: narrazione artistica f.

nem.: künstlerische Rezitation f

umetni zalízec -ega -zca m na tanko tkanino pritrjeni naravni ali umetni lasje, ki se nalepijo ob ušesih nastopajočega **PRIM.:** lasúlja, lasúljar

ang.: fake sideburns, fake whisker(s)

fr.: favoris postiches m. pl.

ita.: basette finte f. pl.

nem.: falsche Koteletten n pl.

umetnost telésa -i -- ž → body art

underground gledališče -- -a [ándergráund] s od 60. let naprej, v ZDA neinstitucionalno gledališče, ki zavrača tradicionalne estetske vrednote in moralne norme, kritizira družbeni sistem, podpira manjšinska stališča S: underground teáter **PRIM.:** alternatívno gledališče, eksperimentálno gledališče, öff gledališče

ang.: underground theatre

fr.: théâtre underground m.

ita.: teatro underground m.

nem.: Untergrundtheater **n**

underground teáter -- -tra [ándezergráund] **m** → underground gledališče

univerzitétна diplomíрана dramatúrginja -e -e -e ž naziv v Sloveniji *dramaturginja* z univerzitetno izobrazbo

ang.: dramaturge with a BA, dramaturge with a degree (in Dramaturgy)

fr.: dramaturge diplômée **f.**

ita.: drammaturga diplomata **f.**

nem.: Diplomdramaturgin **f**

univerzitétна diplomíрана igrálka -e -e -e ž naziv v Sloveniji *igralka* z univerzitetno izobrazbo **PRIM.:** univerzitétна diplomíрана režisérka

ang.: actress with a BA, actress with a degree in Acting

fr.: actrice diplômée **f.**

ita.: attrice diplomata **f.**

nem.: Diplomschauspielerin **f**

univerzitétна diplomíрана režisérka -e -e -e ž naziv v Sloveniji *režiserka* z univerzitetno izobrazbo **PRIM.:** univerzitétна diplomíraná igrálka

ang.: director with a BA, director with a degree (in Directing), director with a MFA

fr.: metteuse en scène diplômée **f.**

ita.: regista diplomata **f.**

nem.: Diplomregisseurin **f**

univerzitétni diplomírani dramatúrg -ega -ega -a **m** naziv v Sloveniji *dramaturg* z univerzitetno izobrazbo

ang.: dramaturge with a BA, dramaturge with a degree (in Dramaturgy)

fr.: dramaturge diplômé **m.**

ita.: drammaturgo diplomato **m.**

nem.: Diplomdramaturg **m**

univerzitétni diplomírani igrálec -ega -ega -lca **m** naziv v Sloveniji *igralec* z univerzitetno izobrazbo **PRIM.:** univerzitétni diplomírani režisér

ang.: actor with a BA, actor with a degree in Acting

fr.: acteur diplômé **m.**

ita.: attore diplomato **m.**

nem.: Diplomschauspieler **m**

univerzitétni diplomírani režisér -ega -ega -ja **m** naziv v Sloveniji *režiser* z univerzitetno izobrazbo **PRIM.:** univerzitétni diplomírani igrálec

ang.: director with a BA, director with a degree (in Directing), director with a MFA

fr.: metteur en scène diplômé **m.**

ita.: regista diplomato **m.**

nem.: Diplomregisseur **m**

upravíčeni premík -ega -a **m** *psihološko, čustveno, vsebinsko utemeljen premik nastopajočega na odru* **PRIM.:** lógični premík

ang.: motivated move

fr.: déplacement motivé **m.**

ita.: movimento giustificato **m.**

nem.: motivierte Bewegung **f**, motivierte Verschiebung **f**

uprávna lóža -e -e ž *loža, namenjena vodstvenemu osebju gledališča in njegovim gostom, npr. upravnika, ravnateljeva* **PRIM.:** igralska lóža

ang.: manager's box

fr.: loge du directeur f.

ita.: palchetto degli ospiti m.

nem.: Direktionsloge f

uprávnica gledališča -e -- ž *upravna in poslovna vodja gledališča* **S:** nekdaj intendántka

PRIM.: ravnateljica gledališča

ang.: general manager

fr.: directrice générale d'un théâtre f.

ita.: direttrice del teatro f.

nem.: Intendantin f, Theaterverwalterin f

uprávnik gledališča -a -- m *upravni in poslovni vodja gledališča* **S:** nekdaj intendánt

PRIM.: ravnatelj gledališča

ang.: general director, general manager

fr.: directeur général d'un théâtre m.

ita.: direttore del teatro m.

nem.: Intendant m, Theaterverwalter m

uprizarjajoča umětnost -e -i ž *nav. mn.* → uprizorítvena umětnost

uprizárjanje -a s *uresničevanje dramskega besedila, druge predloge v obliki čutno dojemljivega dogajanja, navadno po določeni dramaturški, režiserski, igralski zamisli*

PRIM.: ugledalíščenje, uprizorítveni koncept

ang.: performing, staging

fr.: représentation f.

ita.: rappresentazione f.

nem.: Aufführen n, Aufführung f

uprizárjati -am nedov. *uresničevati dramsko besedilo, drugo predlogo v obliki čutno dojemljivega dogajanja, navadno po določeni dramaturški, režiserski, igralski zamisli*

PRIM.: ugledalíščiti, uprizorítveni koncept

ang.: to perform, to stage

fr.: représenter v.

ita.: rappresentare v.

nem.: aufführen v.

uprizorítev -tve ž **1.** *navadno na režijski, dramaturški, scenografski zamisli temelječa uresničitev dramskega besedila, druge predloge v obliki čutno dojemljivega dogajanja z nastopajočimi igralci, pevci, plesalci* **S:** inscenácia (1), postavitev (1), predstava (2)

PRIM.: gledališče,igranje, ódrska uresničitev, perfórmans, predstava (1), rádijska ígra, televízíjska ígra

ang.: performance, staging

fr.: représentation f.

ita.: rappresentazione f.

nem.: Aufführung f, Inszenierung f

2. → predstáva (1)

GL.: brálna uprizorítev, kŕstna uprizorítev, obnovíti uprizorítev, práva uprizorítev

uprizoríti -ím dov. *uresničiti dramsko besedilo, drugo predlogo v obliki čutno dojemljivega dogajanja, navadno po režiserski, dramaturški, igralski zamisli* **S:** inscenírati (1)

ang.: to perform, to produce, to put on (a play), to stage

fr.: représenter v.

ita.: rappresentare v.

nem.: auf die Bühne bringen v., aufführen v., inszenieren v.

uprizorítvena umétnost -e -i ž nav. mn. *umetnost, ki predstavlja in izraža kaj v obliki čutno dojemljivega dogajanja: gledališka, filmska, televizijska, radijska umetnost* **S:** uprizorjajoča umétnost **PRIM.:** drámska umétnost (2), plésna umétnost, predstava, uprizoritev

ang.: performing art(s)

fr.: art du spectacle, art scénique m., spectacle vivant

ita.: arte scenica m.

nem.: darstellende Kunst f

uprizorítveni koncept -ega -a m *režiserjeva, dramaturgova zamisel uprizoritve, ki se navadno pripravi pred začetkom vaj* **PRIM.:** dramatúrška razčlémba, dramatúrško bránje, režisérsko bránje

ang.: (production) concept

fr.: concept de spectacle m.

ita.: concetto dello spettacolo m.

nem.: Aufführungskonzept n

uprizorítveno besedilo -ega -a s **1.** *besedilo, ki ga v uprizoritvi govorijo nastopajoči in se včasih razlikuje od zapisanega dialoga v dramskem besedilu* **PRIM.:** dramatizácia (1, 2), dramatúrška číta, prirédba (1, 3)

ang.: (play)script, production text

fr.: texte de spectacle m.

ita.: dialoghi m. pl.

nem.: Aufführungstext m

2. *v gledališki semiotiki kar nastane kot rezultat smiselne uporabe označevalnih sistemov gledališkega jezika za prenos sporočil gledalcem* **PRIM.:** besédno sporazumévanje, gledališka komunikácia, nèbesédnô sporazumévanje

ang.: (play)script, production text

fr.: texte de spectacle m.

ita.: testo dello spettacolo m.

nem.: Aufführungstext m

urbáno gledališče -ega -a s *gledališče, ki sooblikuje družbeno, kulturno podobo mesta* **PRIM.:** hêpening, úlično gledališče, umétniška ákcija

ang.: urban theatre

fr.: théâtre urbain m.

ita.: teatro urbano m.

nem.: urbanes Theater n

usódna zmóta -e -e ž → trágična zmóta

usódnostna tragézia -e -e ž v nemški predromantiki, romantiki tragedija, v kateri je tragični razplet posledica zunanjih okoliščin, višje iracionalne sile, naključij **PRIM.:** romántična dramátika, vihárniška tragézia

ang.: fate tragedy

fr.: tragédie fataliste f.

ita.: tragedia fatalista f.

nem.: Schicksalstragödie f

uteléšenje -a s **1.** *v zvezi z igralcem izražanje, posredovanje, ponazarjanje idej, čustev, jezikovno oblikovanih pomenov s telesom, vidnimi in slišnimi igralskimi izrazili* **PRIM.:** psíhotéhniká

ang.: embodiment

fr.: embodiment m., incarnation f.

ita.: immedesimazione f.

nem.: Verkörperung f

2. v igralski teoriji 20. stol. na predpostavki o neločljivosti telesnega temelječe delovanje, igranje, pri katerem je telo temelj in ne le sredstvo **PRIM.:** bíomehánika, metóda fízične ákcije, telésna téhniká

ang.: embodiment

fr.: embodiment m., incarnation f.

ita.: immedesimazione f.

nem.: Verkörperung f

utrjeválna létev -e -tve ž letev za vezanje in utrjevanje kulis med seboj

ang.: batten, monkey pole, rail, stiffener

fr.: raidiseur m.

ita.: stangone rinforzato m.

nem.: Befestigungsliste f

GL.: préčna utrjeválna létev, vzdôlžna utrjeválna létev

UV-lúč UV-lučí [uvélúč] ž → čína lúč

uvódni akórd -ega -a m v zgradbi drame začetek gledališkega dela, v katerem je nakazano osnovno razpoloženje dogajanja **PRIM.:** sklépni akórd

ang.: introductory chord

fr.: accord d'introduction m.

ita.: accordo d'introduzione m.

nem.: einleitender Akkord m

vága -e ž žarg. → vodílo

vája -e ž skupinska priprava nastopajočih in sodelavcev, namenjena ustvarjalnemu iskanju ustreznih interpretacij, usklajevanju igralskih in odrskih izrazil za učinkovito izvedbo uprizoritve, navadno pod vodstvom režiserja **S:** zastar. próba, zastar. skúšňa

ang.: rehearsal

fr.: répétition f.

ita.: prova f.

nem.: Probe f

GL.: aranžírna vája, brálna vája, dekoracijska vája, dihálne váje, generálna vája, glávna vája, góvorne váje, individuálna vája, izdeloválna vája, kontrólna vája, kostúmska vája, léktorska vája, lúčna vája, merílna vája, montážna vája, obnovítvena vája, óder za váje, ponavljalna vája, príva brálna vája, razčlémbska vája, razporèd váj in predstáv, téhnična vája, vája na ódru, vája za mízo

vája na ódru -e -- -- ž vaja, ki poteka na odru, namenjena zlasti mizansceni, uskladitvi igralskih in odrskih izrazil **PRIM.:** aranžírka, izdeloválna vája, merílna vája, téhnična vája, vája za mízo

ang.: blocking rehearsal

fr.: répétition sur le plateau f.

ita.: prova sul palcoscenico f.

nem.: Bühnenprobe f

vájang -a m od 8. stol. naprej tradicionalno indonezijsko plesno, glasbeno, lutkovno gledališče, zlasti na Javi

ang.: wayang

fr.: wayang m.

ita.: wayang m.

nem.: Wayang n

GL.: vájang gólek, vájang klítik, vájang kúlit, vájang órang, vájang púrva, vájang tópeng

vájang gólek -- -a m v indonezijskem lutkovnem gledališču *tridimenzionalna lutka, vodena s paličicami od spodaj* **PRIM.**: dálang, javánka

ang.: wayang golek

fr.: wayang golek m.

ita.: wayang golek m.

nem.: Wayang Golek n

vájang klítik -- -a m v indonezijskem lutkovnem gledališču *polreliefna lutka, vodena s paličicami od zadaj* **PRIM.**: dálang, javánka

ang.: wayang klitik

fr.: wayang klitik m.

ita.: wayang klitik m.

nem.: Wayang Klitik n

vájang kúlit -- -a m v indonezijskem lutkovnem gledališču *ploska senčna lutka iz pergamenta, vodena s paličicami od zadaj* **PRIM.**: dálang, javánka

ang.: wayang kulit

fr.: wayang kulit m.

ita.: wayang kulit m.

nem.: Wayang Kulit n

vájang órang -- -a m v Indoneziji *tradicionalno plesno gledališče na javanskih dvorih*

ang.: wayang Orang

fr.: wayang orang m.

ita.: wayang orang m.

nem.: Wayang Orang n

vájang púrva -- -e m v indonezijskem lutkovnem gledališču *lutka vajang kulit, namenjena uprizarjanju obrednih vsebin* **PRIM.**: dálang, javánka

ang.: wayang purwa

fr.: wayang purwa m.

ita.: wayang purwa m.

nem.: Wayang Purwa n

vájang tópeng -- -a m od 14. stol. naprej, v Indoneziji *tradicionalno plesno gledališče z maskami*

ang.: wayang Topeng

fr.: wayang topeng m.

ita.: wayang topeng m.

nem.: Wayang Topeng n

vája za mízo -e -- -- ž vaja, pri kateri nastopajoči sedijo za mizo, skupaj z reziserjem, dramaturgom obravnavajo uprizoritveni koncept, glasno berejo besedilo, dobijo lektorske napotke **PRIM.**: brálna vája, léktorska vája, razčlémbska vája, vája na ódru

ang.: reading rehearsal

fr.: répétition-lecture f.

ita.: prova lettura f.

nem.: Leseprobe f

varieté -êja m 1. predstava z raznovrstnim zabavnim programom, sestavljenim iz glasbenih, plesnih, akrobatskih točk S: varietêjska predstava **PRIM.**: kabarét (1), revija (2)

ang.: variety, vaudeville

fr.: variété f. pl.

ita.: varietà m.

nem.: Variété n

2. → varietéjsko gledališče

varietéjska predstáva -e -e ž → varieté (1)

varietéjsko gledališče -ega -a s gledališče z zabavnim programom, petjem, plesom, s točkami akrobatov, artistov, žonglerjev **S:** varieté (2) **PRIM.:** estrádno gledališče, kabarét (1)

ang.: music hall, variety theatre, vaudeville

fr.: music-hall m., théâtre des variétés m.

ita.: teatro di varietà m.

nem.: Varietétheater n

V dvoráno! žarg. → V občinstvo!

večérna predstáva -e -e ž predstava v večernem času **PRIM.:** matinéja, popoldánska predstáva

ang.: evening performance

fr.: spectacle nocturne m.

ita.: spettacolo serale m.

nem.: Abendvorstellung f

večér umétniške beséde -a -- -- m prireditev, na kateri igralci interpretativno berejo, pripovedujejo, recitirajo literarna besedila, zlasti poezijo in prozo **S:** literárni večér (2) **PRIM.:** koncertyna izvēdba, recitál, umétniška beséda (1)

ang.: evening of performing literature, evening of readings

fr.: soirée de récitation f.

ita.: serata di lettura f.

nem.: Rezitationsabend m

vélika ópera -e -e ž v 19. stol., v Franciji opera z zgodovinsko heroično snovjo, z množičnimi prizori, uprizarjana kot spektakel **S:** gránd ópera

ang.: grand opera

fr.: grand opéra f.

ita.: grand opéra f.

nem.: Grand opéra f

véliki óder -ega ódra m največji oder v gledališču **S:** glávni óder **PRIM.:** máli óder, stránski óder

ang.: main stage

fr.: scène principale f.

ita.: palcoscenico principale m.

nem.: Hauptbühne f

velikonôčna ígra -e -e ž duhovna igra, prvotno v latinščini, s prizori iz Kristusovega trpljenja in poveličanja **PRIM.:** božična ígra, pasijónska ígra, svetopísemska dráma

ang.: Easter play

fr.: jeu de Pâques m.

ita.: Passione f., rappresentazione di Pasqua f.

nem.: Osterspiel n

véliko pogrezálo -ega -a s večje pogrezalo za dviganje in spuščanje scenskih elementov in nastopajočih iz pododrja na oder in obratno **PRIM.:** pódórske napráve

ang.: (stage) elevator

fr.: grande trappe f.

ita.: palcoscenico a botole m., palcoscenico sollevabile m.

nem.: Tischversenkung f

verbálna komunikácia -e -e ž → besédno sporazumévanie

verbálno izrážanje -ega -a s → besédno izrážanje

verístična dráma -e -e ž ob koncu 19. stol., v Italiji drama, ki se oblikovno in vsebinsko odmika od tradicije meščanskega gledališča, natančno prikazuje vsakdanje stvarnost v revnih delavskih in podeželskih okoljih, kritizira meščansko moralo **PRIM.:** drúžbenokrútična dráma, naturalistična dráma, realistična dramatika

ang.: veristic drama*

fr.: drame vériste m.

ita.: dramma verista m.

nem.: veristisches Drama n

verístična ígra -e -e ž igranje, pri katerem igralec z govorom, vedenjem, psihološko karakterizacijo zelo natančno, brez olepševanja posnema vsakdanje življenje **PRIM.:** miljéjska dráma, naturalistična dramatika, naturalistična ígra, realistična dramatika, realistična ígra

ang.: veristic acting*

fr.: jeu vériste m.

ita.: recitazione verista f.

nem.: veristisches Spiel n

vérnska dráma -e -e ž duhovna drama, ki prikazuje zgodbe o bogovih, nastanku sveta, čudežih, nadnaravnih duhovnih silah **S:** religiózna dráma **PRIM.:** religiózno gledališče

ang.: religious drama

fr.: drame religieux m.

ita.: dramma religioso m.

nem.: religiöses Drama n

vérnska obrédna ígra -e -e -e ž igra z versko vsebino in s poudarkom na obrednih prvinah **S:** religiózna obrédna ígra, religiózna rituálna ígra **PRIM.:** božična ígra, koledovanie, obrédna ígra, pasijónska ígra, trikráľjevska ígra

ang.: religious ritual play

fr.: pièce religieuse rituelle f.

ita.: pezzo rituale religioso m.

nem.: religiös-rituelles Stück n

vertép -a m v Rusiji lutkovno gledališče v kasteletu, ki prikazuje zgodbo o Jezusovem rojstvu

PRIM.: božična ígra, koledovanie, šôpka

ang.: vertep (theatre)

fr.: théâtre de marionnettes russe »vertep« m.

ita.: teatro tradizionale russo vertep m.

nem.: Vertep m

vérzna dráma -e -e ž drama, napisana v verzih **S:** dráma v vérzih **PRIM.:** aleksandrínec, blánkvérz, lírska dráma, poétična dráma

ang.: verse play

fr.: pièce en vers f.

ita.: dramma in versi m.

nem.: Versdrama n

veseloígra -e ž gledališko delo, ki želi zlasti zabavati, tudi s plesom in petjem **PRIM.:** šaloígra, vodvív

ang.: light comedy

fr.: comédie légère f.

ita.: commedia leggera f.

nem.: Lustspiel n

vídeoprenòs -ôsa m *projiciranje dogajanja, posnetka, animacij na projekcijsko platno ali ozadje odra* **PRIM.:** intermedialnost, multimedialna gledališča

ang.: video projection

fr.: projection vidéo f.

ita.: video proiezione f.

nem.: Videoprojektion f

videotéka -e ž 1. *sistematično urejena zbirka videoposnetkov predstav, filmov*

ang.: video library, videotheque

fr.: vidéothèque f.

ita.: videoteca f.

nem.: Videothek f

2. *prostor, v katerem se hrani taka zbirka* **PRIM.:** arhiv efektov, fonoteka, gledališki arhiv, ikonoteka

ang.: video library, videotheque

fr.: vidéothèque f.

ita.: videoteca f.

nem.: Videothek f

vídne gôvorne prvíne -ih -ih prvín ž mn. *govorne prvine, ki se vidijo, npr. mimika, gestikulacija* **S:** *vizuálne gôvorne prvine* **PRIM.:** nèbesédné izrážanie, slùšné gôvorne prvine

ang.: visible speech elements*

fr.: éléments du langage visuel m. pl.

ita.: elementi di linguaggio visuale m. pl.

nem.: nonverbale Merkmale n pl.

vihárniška dramáтика -e -e ž od okrog 1770 do 1785, po drami M. Klingerja Vihar in naval (Sturm und Drang), v Nemčiji *predromantična dramatika, ki zavrača klasicistično dramaturgijo in razsvetljensko čaščenje razuma, uveljavlja izvirnost, čustva, strasti* **PRIM.:** romantična dramatika

ang.: storm-and-stress drama, Sturm-und-Drang drama

fr.: théâtre du Sturm und Drang m.

ita.: teatro del Sturm und Drang m.

nem.: Sturm-und-Drang-Dramatik f

vihárniška tragedija -e -e ž od okrog 1770 do 1785, po drami M. Klingerja Vihar in naval (Sturm und Drang), v Nemčiji *predromantična tragedija z razgibanim dogajanjem, s poudarkom na izrazitih čustvih, strasteh in genialnosti junaka*

ang.: storm-and-stress tragedy, Sturm-und-Drang tragedy

fr.: tragédie du Sturm und Drang f.

ita.: tragedia del Sturm und Drang f.

nem.: Sturm-und-Drang-Tragödie f

virtuóznost -i ž v zvezi z nastopajočim popolno, mojstrsko obvladovanje igralskega, pevskega, plesnega izražanja, ustrezne tehnike **PRIM.:** prezénsa

ang.: virtuosity

fr.: virtuosité f.

ita.: virtuosismo m.

nem.: Virtuosität f

viséča lútka -e -e ž → marionéta

viséče stopníc -ih stopníc ž mn. *lestvi podoben element petih ali več stopnic, obešen na okvir praktikabla, za dostop na praktikabelski oder ali praktikabelska osnovo* **PRIM.:** dvójna stopnica, enójna stopnica, okrólga stopnica, trójna stopnica, vogálna stopnica

ang.: ship's ladder

fr.: marches suspendues f. pl.

ita.: scale sospese f. pl.

nem.: Hängeleiter f

viséči svetílni žlób -ega -ega -a m *svetilni žleb, nameščen nad sceno za osvetlitev vrat in oken* **PRIM.:** pokónčni svetílni žlób, predálčna svetílna opóra, svetílni žlób za frónto

ang.: flying batten, flying light bar

fr.: herse suspendue f.

ita.: stangone sospeso m.

nem.: Leuchtstab m, Lichtstab m

višina ódra -e -- ž *razsežnost odra v navpični smeri od odrskih tal do vrvišča* **PRIM.:** globína ódra, šírina ódra

ang.: stage height

fr.: hauteur de la scène f.

ita.: altezza del palcoscenico f.

nem.: Bühnenhöhe f

víteška dráma -e -e ž *zlasti v predromantiki in romantiki drama, ki obravnava viteško življenje, moralne in družbene ideale viteštva* **PRIM.:** romántična dramatika, vihárniška dramatika

ang.: chivalric play, Ritterdrama

fr.: pièce chevaleresque f.

ita.: dramma cavalleresco m.

nem.: Ritterdrama n

vizuálne gôvorne prvíne -ih -ih prvín ž mn. → vídne gôvorne prvíne

vlák -a m *naprava s protiutežmi za obešanje, dviganje in spuščanje scenskih elementov ali reflektorjev* **S:** žarg. cúg, vlék **PRIM.:** panorámski vlák

ang.: bar(rel), batten, fly system, pipe (batten)

fr.: cintres m. pl.

ita.: americana incurvata per ciclorama f., stangone m., tubo incurvato per ciclorama m.

nem.: Zug m

GL.: drogôvni ódrski vlák, dróg pri vláku, lúčni vlák, motórni ódrski vlák, ódrski vlák, osvetlítev z lúčnimi vláki, panorámski vlák, prví lúčni vlák, rôčni ódrski vlák, tóčkasti ódrski vlák, vrví pri vláku, zádnji lúčni vlák

vlék -a m → vlák

vlóga -e ž **1.** besedilo posameznega dramskega lika **S:** zastar. igrálski párt, žarg. róla **PRIM.:** éksodos, zástor páde

ang.: part, role, side(s)

fr.: rôle m.

ita.: parte f., ruolo m.

nem.: Rolle f., Teil m

2. igralska predstavitev dramskega lika **S:** žarg. róla **PRIM.:** zasédba

ang.: part, role

fr.: rôle m.

ita.: parte f., ruolo m.

nem.: Rolle f, Teil n

3. → drámska oséba (1)

GL.: diréktorska vlóga, dvójna vlóga, epizódna vlóga, generálска vlóga, glávna vlóga, interpretácia vlóge, karaktérna vlóga, naslôvna vlóga, naštudírati vlógo, néma vlóga, nosílna vlóga, oblikovánje vlóge, oblikováti vlógo, pásti iz vlóge, razčlenjevánje vlóge, razdelítev vlóg, stránska vlóga, štúdijska vlóga, študírati vlógo, vlóga v hláčah

vlóga v hláčah -e -- -- ž od 17. stol. naprej *vloga moškega ali mladeniča, namenjena igralkam,*

navadno v komedijah **PRIM.:** preobleka

ang.: breeches role, pants role, trouser role

fr.: rôle travesti m.

ita.: ruolo travestito m.

nem.: Hosenrolle f

vlóžek -žka m *krajši pevski, instrumentalni, plesni nastop, vstavljen v uprizoritev* **PRIM.:**

kabarét, kuplét, sông, šansón, vodvív

ang.: insert, interlude

fr.: interlude m., intermède m.

ita.: interludio m., intermezzo m.

nem.: Einlage f

GL.: lírični vlóžek, lírski vlóžek

vlóžna pésem -e -smi ž *govorjena ali peta pesem, vstavljena v dramsko besedilo,*

uprizoritev **PRIM.:** kántik, kuplét, sông (1), šansón, vlóžek

ang.: song

fr.: couplet m.

ita.: canzone f.

nem.: Couplet n, Lied n, Song m

vmésna zavésa -e -e ž *zavesa, obešena za glavno zaveso za hitro spremembo prizorišča*

med predstavo **PRIM.:** glávna zavésa

ang.: olio (curtain)

fr.: rideau intermédiaire m.

ita.: sipario intermedio m.

nem.: Zwischenvorhang m

vmésni lúčni móst -ega -ega mostú m → vmésni svetílni móst

vmésni svetílni móst -ega -ega mostú m *odrski svetilni most, obešen med portalnim in*

horizontnim svetilnim mostom **S:** vmésni lúčni móst, vmésni svetlôbni móst **PRIM.:**

horizontní svetlílni móst, portálni svetlílni móst

ang.: centrestage (lighting) bridge, midstage (lighting) bridge

fr.: pont de lumière central m.

ita.: ponte-luci centrale m.

nem.: zentrale Beleuchtungsbrücke f

vmésni svetlôbni móst -ega -ega mostú m → vmésni svetílni móst

V občínstvo! med vajo ukaz režiserja nastopajočemu, naj govorí, se obrne proti dvorani **S:**

žarg. V dvoráno! **PRIM.:** Glasnêje! (1)

ang.: Face the audience!

fr.: Face au public !

ita.: Verso il pubblico!, Verso la platea!

nem.: Nach vorne!, Zum Publikum!

vodílna vrv -e vrví ž ena od dveh vrv, napeta navpično levo ali desno od proscenija za usmerjanje zaves pri dviganju in spuščanju **S:** zatezálna vrv

ang.: drive cable, operating line, purchase line

fr.: cordage m., corde f.

ita.: corda f.

nem.: Leitseil n

vodilni motiv -ega -a m namenoma ponavljajoči se motiv, s katerim ustvarjalec navadno poudarja idejno sporočilo gledališkega dela **S:** lájtmotív

ang.: leading motif, leitmotiv

fr.: leitmotif m.

ita.: leitmotif m.

nem.: Leitmotiv n

vodilo -a s priprava za vodenje marionete na žici ali nitih, navadno lesena **S:** kríž, žarg. vága

ang.: controller

fr.: tige à marionnette f.

ita.: croce di legno f.

nem.: Führungskreuz n, (Marionetten-)Spielkreuz n

vodilo za protiuteží -a -- s vodilo ob stranski steni odrskega stolpa, po katerem se protiutež v drogu za protiuteži premika navzdol in navzgor **S:** jášek za protiuteží

ang.: lattice track

fr.: pain m.

ita.: guida per il contrappeso f.

nem.: Gegengewichtsführung f

voditelj -a m → povezoválec (1)

GL.: voditelj zbôra

voditeljica -e ž → povezoválka (1)

GL.: ígrska voditeljica, voditeljica zbôra

voditeljica zbôra -e -- ž pri govornih zborih in množičnih igrah nastopajoča, ki vodi zbor ali njegove skupine, govorí v njihovem imenu ali daje znamenja za njihove vstopne **S:** ígrska voditeljica (2) **PRIM.:** mnóžični prizòr, zbòr

ang.: chorus leader

fr.: chef de choeur f.

ita.: direttrice del coro f.

nem.: Chorführerin f, Chorleiterin f

voditelj zbôra -a -- m pri govornih zborih in množičnih igrah nastopajoči, ki vodi zbor ali njegove skupine, govorí v njihovem imenu ali daje znamenja za njihove vstopne **S:** ígrski vódja **PRIM.:** mnóžični prizòr, zbòr (1)

ang.: chorus leader

fr.: chef de choeur m.

ita.: direttrice del coro m.

nem.: Chorführer m, Chorleiter m

voditiigrálca vódim -- nedov. v zvezi z režijo usmerjati igralca pri iskanju igralskih izrazil in interpretacije **PRIM.:** gledališka režija

ang.: to guide an actor

fr.: guider un comédien v.

ita.: guidare un attore v.

nem.: den Schauspieler führen v.

vodíti predstávo vódim -- nedov. → inšpicírati

vódja amatérske družíne/skupíne¹ --/e -- --/-- m *kdor je odgovoren za organizacijsko, navadno tudi strokovno in umetniško vodstvo v amaterskem gledališču* **PRIM.**: umétniški vódja

ang.: manager of a community, manager of an amateur theatre

fr.: chef de troupe m.

ita.: direttore della compagnia amatoriale m.

nem.: Amateurtheaterleiter m

vódja amatérske družíne/skupíne² -e -- --/-- ž *ženska, ki je odgovorna za organizacijsko, navadno tudi strokovno in umetniško vodstvo v amaterskem gledališču* **PRIM.**: umétniška vódja

ang.: manager of a community, manager of an amateur theatre

fr.: chef de troupe f.

ita.: direttrice della compagnia teatrale f.

nem.: Amateurtheaterleiterin f

vódja désne straní --/-e -- -- m *vodja skupine odrskih delavcev na desni strani odra*

PRIM.: vódja léve straní

ang.: stage-right stage manager

fr.: brigadier jardin m.

ita.: direttore di scena del lato destro m.

nem.: rechter Seitenmeister m

vódja krojáčnice¹ --/-e -- m *strokovnjak, ki vodi krojaško delavnico, kroji in pomerja zlasti moške gledališke kostume* **PRIM.**: vódja šíválnice¹

ang.: head cutter, head of wardrobe, head tailor, wardrobe master

fr.: chef costumier m.

ita.: maestro costumista m.

nem.: Gewandmeister m, Schneidermeister m

vódja krojáčnice² -e -- ž *strokovnjakinja, ki vodi krojaško delavnico, kroji in pomerja zlasti moške gledališke kostume* **PRIM.**: vódja šíválnice²

ang.: head cutter, head of wardrobe, head tailor, wardrobe mistress

fr.: chef costumièr f.

ita.: capo costumista f.

nem.: Gewandmeisterin f, Schneidermeisterin f

vódja léve straní --/-e -- -- m *vodja skupine odrskih delavcev na levi strani odra* **PRIM.**:

vódja désne straní

ang.: stage-left stage manager

fr.: brigadier cour m.

ita.: direttore di scena del lato sinistro m.

nem.: linker Seitenmeister m

vódja predstáve¹ --/-e -- m → inšpiciènt

vódja predstáve² -e -- ž → inšpicièntka

vódja statístov¹ --/-e -- m *moški, ki vodi, organizira in usklajuje delo statistov* **PRIM.**: mnóžični prizòr

ang.: head of the supers (star.)

fr.: chef des figurants m.

ita.: capo delle comparse m.

nem.: Statistenführer m

vódja statístov² -e -- ž ženska, ki vodi, organizira in usklaja delo statistov **PRIM.:** mnóžični prizòr

ang.: head of the supers (star.)

fr.: chef des figurants f.

ita.: capo dei figuranti f.

nem.: Statistenföhrerin f

vódja šívalnice² -e -- ž strokovnjakinja, ki vodi šivalnico, kroji in pomerja zlasti ženske gledališke kostume **PRIM.:** vódja krojáčnice²

ang.: head of wardrobe, head seamstress, tailor mistress, wardrobe mistress

fr.: chef couturière f.

ita.: capo della sartoria f.

nem.: Schneidermeisterin f

vódja šívalnice¹ --/-e -- m strokovnjak, ki vodi šivalnico, kroji in pomerja zlasti ženske gledališke kostume **PRIM.:** vódja krojáčnice¹

ang.: head of wardrobe, head seamstress, wardrobe master

fr.: chef couturier m.

ita.: capo della sartoria m.

nem.: Schneidermeister m

vódja zbôra --/-e -- m v antičnem gledališču nastopajoči, ki vodi zbor plesalcev, pevcev v tragediji, komediji, satirski igri **S:** koréga (1), koriféja (1) **PRIM.:** ditirámski zbòr, korévt, zbòr (1)

ang.: chorus leader

fr.: chef des choeurs m.

ita.: direttore del coro m.

nem.: Chorführer m, Chorleiter m

vôdna zavésa -e -e ž preluknjana cev s šobami pred požarno zaveso za samodejno oblikovanje z vodo ob požaru **PRIM.:** azbéstna zavésa, požárna zavésa

ang.: drencher

fr.: rideau d'eau m.

ita.: sipario d'acqua m.

nem.: Wasservorhang m

vôdno gledališče -ega -a s od 11. stol. naprej, v Vietnamu, zlasti v delti Mekonga lutkovno gledališče, v katerem lutkarji stojijo v vodi in izza rogoznice vodijo lutke na dolgih podvodnih vzvodih, kar ustvarja iluzijo, da živijo na vodi **PRIM.:** gledališče na vôdi

ang.: water (puppet) theatre

fr.: théâtre de marionnettes sur eau m.

ita.: teatro di marionette sull'acqua m.

nem.: Wasserpuppentheater n

vodorávno razmíčna zavésa -- -e -e ž po sredini predeljena zavesa, ki se vodoravno razmika na levo in desno **S:** grška zavésa **PRIM.:** diagonálno razmíčna zavésa, dvížna zavésa, navijálna zavésa

ang.: draw curtain, traveller (curtain)

fr.: rideau à la grecque m., rideau à l'allemande m.

ita.: sipario ad apertura orizzontale m.

nem.: griechischer Vorhang m

vodvíl -a m 1. zlasti v Franciji lahketna komedija s komičnimi besednimi in situacijskimi zapleti, tudi s pevskimi vložki **PRIM.:** kabarét (1, 2), mjúzikel, veseloígra

ang.: farce-comedy, farcical comedy, vaudeville

fr.: vaudeville m.

ita.: vaudeville m.

nem.: Vaudeville n

2. → vodvílsko gledalíšče

vodvílsko gledalíšče -ega -a s v 18. in 19. stol. *gledališče, ki uprizarja zlasti komedije,*

pogosto s pevskimi vložki **S:** vodvíl (2) **PRIM.:** kabarét (1)

ang.: vaudeville theatre

fr.: théâtre du vaudeville m.

ita.: teatro vaudeville m.

nem.: Vaudeville-Theater n

vogálna stopnica -e -e ž nezložljiv konstrukcijski element za oblikovanje vogala stopnišča v

praktikabelski osnovi **PRIM.:** dvójna stopnica, enójna stopnica, okrótka stopnica, trójna stopnica, viséče stopnice

ang.: corner step, corner tread, corner unit

fr.: marche praticable angulaire f.

ita.: gradino praticabile angolare m.

nem.: Eckstufe f

vojáška dráma -e -e ž → **vôjna dráma**

vojáško gledalíšče -ega -a s organizirana gledališka dejavnost vojakov

ang.: army theatre

fr.: théâtre militaire m.

ita.: teatro militare m.

nem.: Armeetheater n

vôjna dráma -e -e ž drama, ki obravnava vojno, vojaško življenje **S:** vojáška dráma

ang.: military drama, war drama

fr.: drame de guerre m.

ita.: dramma di guerra m.

nem.: Militärdrama n

vóz boginje Talíje vozá -- -- m **1.** voz potujočih gledaliških igralcev (komedijskih),

potujočega gledališča

ang.: Thalia's cart*

fr.: chariot de Thalie m.

ita.: carro della dea Thalia m.

nem.: Komödiantenbühne f, Wanderbühne f

2. potujoče gledalíšče

ang.: Thalian cart*

fr.: chariot de Thalie m.

ita.: carro di Thalia m.

nem.: Komödiantenbühne f, Wanderbühne f

vozíčkaste lútke -ih lútk ž mn. → kurúma nínjo

vozlánje -a s potegovanje las skozi mrežno kapico in njihovo pritrjevanje z vozli pri izdelavi

lasulje, umetne brade **S:** žarg. knífanje

ang.: knotting

fr.: implantation f.

ita.: annodamento m.

nem.: Knüpfen n

vréči iztóčnico vržem -- dov. žarg. → dátí iztóčnico

vŕh -a m v zgradbi drame *del dramskega dogajanja, ko se po stopnjevanju zapleta nosilci igre in nasprotne igre soocijo, neposredno spopadejo* **S:** Klímax, kulminácia **PRIM.:** klásična zgrádba dráme, zaplèt

ang.: climax

fr.: point culminant m.

ita.: climax m.

nem.: Höhepunkt m

vrtlíni óder -ega ódra m → vrtljívi óder

vrtljíva kulísa -e -e ž *kulisa, ki se zavrti okoli navpične osi in omogoča hitro spremembo prizorišča med predstavo*

ang.: (doughnut) revolve, revolving flat

fr.: châssis tournant m.

ita.: quinta girevole f.

nem.: Drehkulisse f

vrtljívi óder -ega ódra m *oder z vrtljivo ploščo, na katero se lahko postavi dvoje ali več scen za hitro menjavo prizorišč* **S:** vrtlíni óder **PRIM.:** obróčasti óder

ang.: revolving stage

fr.: scène tournante f., tournette f.

ita.: palcoscenico girevole m.

nem.: Drehbühne f

GL.: nastavlívi vrtljívi óder

vrví pri vláku -- -- -- ž mn. *vrvi in/ali jeklene pletenice, s katerimi se preko škripcev dvigajo in spuščajo vodila za protiuteži*

ang.: (purchase) lines, ropes

fr.: perches f. pl.

ita.: tiri m. pl.

nem.: Zugseile f

vrvíščar -ja m *odrski delavec, ki upravlja strojne naprave v vrvíšču* **PRIM.:** vrvíščne napráve

ang.: flyman, rigger

fr.: cintrier m.

ita.: montatore di ring m.

nem.: Schnürbodenmann m

vrvíšče -a s **1.** *del odrskega stolpa nad odrom z vrvíščnimi napravami*

ang.: fly tower

fr.: gril m.

ita.: graticcia f.

nem.: Rollenboden m, Schnürboden m

2. *kovinska mreža nad odrom, na katero so pritrjene vrvíščne naprave*

ang.: fly floor, (flying) grid(iron), rigging floor, rigging gallery, rigging loft

fr.: gril m.

ita.: graticcia f.

nem.: Rollenboden m

GL.: spódnje vrvíšče, zgórne vrvíšče

vrvíščne napráve -ih -áv ž mn. *odrski vlaki s škripci, jeklenimi pletenicami, protiutežmi, navjalnimi bobni, pogonskimi motorji* **PRIM.:** pòdòrske napráve

ang.: flies, flying equipment

fr.: machines à cintres f. pl.

ita.: apparecchiature per montare le scene sospese f. pl.
nem.: Zugvorrichtungen f pl.

Vsà lúč! → Pôlna lúč!

Vsí vsè! --- žarg., v zvezi z režiserjem ukaz za vajo na postavljeni sceni, na kateri sodelujejo vsi nastopajoči v kostumih, z rekviziti
ang.: tech(nical) dress (rehearsal)
fr.: Tous tout !
ita.: Tutti tutto!
nem.: Alle alles!

vskočiti vskočim dov. v predstavi nadomestiti nenadno odsotnega igralca
ang.: to step in
fr.: remplacer v.
ita.: sostituire v.
nem.: einspringen v.

vskòk vskóka m nadomestitev nenadno odsotnega igralca v predstavi
ang.: replacement, stepping in
fr.: replacement m.
ita.: sostituzione f.
nem.: Einsprung m

v sredíni sprédaj prisl. 1. v evropskem gledališču, gledano iz dvorane na oder *srednji del odra spredaj* **PRIM.: v sredíni zádaj**
ang.: down(stage) centre
fr.: face centre
ita.: davanti in centro
nem.: in der Mitte der Vorbühne
2. v angleškem gledališču, gledano z odra v dvorano *srednji del odra spredaj* **PRIM.: désno sprédaj, désno zádaj, lévo sprédaj, lévo zádaj, v sredíni zádaj**
ang.: down(stage) centre
fr.: face centre
ita.: davanti in centro
nem.: in der Mitte der Vorbühne

v sredíni zádaj prisl. 1. v evropskem gledališču, gledano iz dvorane na oder *srednji del odra zadaj*
PRIM.: v sredíni sprédaj
ang.: up(stage) centre
fr.: lointain centre
ita.: dietro in centro
nem.: hinten in der Mitte
2. v angleškem gledališču, gledano z odra v dvorano *srednji del odra zadaj* **PRIM.: désno sprédaj, désno zádaj, lévo sprédaj, lévo zádaj, v sredíni sprédaj**
ang.: up(stage) centre
fr.: lointain centre
ita.: dietro in centro
nem.: hinten in der Mitte

vstop prost obvestilo oznaka za predstavo brez vstopnine
ang.: free admission
fr.: entrée libre f.
ita.: entrata libera f.
nem.: Eintritt frei

vstrán prisl. v didaskalijah oznaka za govorjenje nastopajočega stran od soigralcev, proti občinstvu **S:** ad spectatóres, na strán **PRIM.:** monológ, parabáza, záse

ang.: aside

fr.: aparté

ita.: a parte

nem.: Beiseitesprechen n

GL.: govorjénje vstrán

vzdôlžna utrjeválna létev -e -e -tve ž letev za vzdolžno utrjevanje kulis po robovih **PRIM.:**

pokônčna létev

ang.: batten

fr.: battant m.

ita.: cantinella f.

nem.: Befestigungsleiste (für die Kulissen) f

vzdúšje -a s → atmosfêra

vzporédne kulíse -ih kulís ž mn. stranske kulise, postavljene vzporedno s portalno odprtino

PRIM.: pošévne kulíse

ang.: wings

fr.: châssis parallèles m. pl.

ita.: quinte parallele f. pl.

nem.: Seitenkulisse f

vzporédno besedílo -ega -a s po R. Ingardnu → didaskálije (2)

vžívjanje -a s 1. po K. S. Stanislavskem proces pri oblikovanju vloge, v katerem se igralec po predhodnem doživljjanju, analizi poistoveti z dramskim likom, njegovimi čustvi, značajem, da doseže želeno notranjo resničnost igre **PRIM.:** gledálčeva recépcija (1), identifikácia (2), transformácia, uteléšenie

ang.: identification, identifying

fr.: identification f.

ita.: identificazione f., immedesimazione f.

nem.: Identifikation f

2. → podožívjanje

wagnerjánska zavésa -e -e ž → diagonálno razmíčna zavésa

web art -- -a [véb árt] m (ang.) žarg. → splétna umétnost

zabòj -ôja m v tlorisu pravokoten, nezložljiv konstrukcijski element za sestavljanje praktikabelske osnove **S:** žarg. kíšta, škátlia

ang.: box, platform

fr.: boîte f.

ita.: cassa f., piattaforma f.

nem.: Kasten m, Kiste f

zádaj prisl. geografija odra v delu odra, ki je najbolj oddaljen od občinstva **PRIM.:** sprédaj

ang.: upstage

fr.: lointain

ita.: fondo palco m., fondo scena m.

nem.: hinten

GL.: désno zádaj, lévo zádaj, príde od zádaj, v sredini zádaj

zádnja ponovítev -e -tve ž → zádnja predstáva

zádnja predstáva -e -e ž 1. *predstava, ki je na sporedu v poznih nočnih urah, zlasti filmska*

S: zádnja ponovítev

ang.: final performance

fr.: dernière représentation f.

ita.: ultima rappresentazione f.

nem.: Demiere f, Dernière f, Dernièrevorstellung f, Schlussvorstellung f

2. *neskl., obvestilo predstave ne bo več na sporedu*

ang.: final performance

fr.: dernière représentation f.

ita.: ultima rappresentazione f.

nem.: Demiere (pogovorno) f, Dernière f, Dernièrevorstellung f, Schlussvorstellung f

zádnjič prisl. obvestilo predstave ne bo več na sporedu **S:** zádnjikrat **PRIM.:** zádnja predstáva

ang.: final performance

fr.: dernière fois

ita.: per l'ultima volta

nem.: das letzte Mal, letztemal, zum letzten Mal

zádnjikrat prisl. → zádnjič

zádnji lúčni vlák -ega -ega -a m *lučni vlak v globini odra, tik pred zaodrijem* **S:** zastar.

horizontálna svetlina sofita **PRIM.:** právý lúčni vlák

ang.: pipe (batten), upstage (lighting) bar(rel), upstage (lighting) batten

fr.: carrousel du lointain m.

ita.: americana per contro-luce f.

nem.: hinterer Beleuchtungszug m, Horizontoberlicht n

zádnji óder -ega ódra m *prostor za glavnim odrom, kjer se pripravi scena za hitro*

spremembo

ang.: rear stage

fr.: dégagement m.

ita.: retropalco m.

nem.: Hinterbühne f

zagózda -e ž → klín

zakljúčena predstáva -e -e ž *predstava, za katero vstopnice niso v javni prodaji,*

namenjena določenemu občinstvu **S:** zapíta predstáva

ang.: bespeak (performance) (star.), private performance

fr.: représentation privée f.

ita.: rappresentazione privata f.

nem.: Privataufführung f

zakrívati -am nedov. v zvezi z igralcem *biti v takem položaju na odru, da občinstvo ne more v celoti videti drugih igralcev, dogajanja*

ang.: to cover

fr.: couvrir v.

ita.: coprire v.

nem.: verdecken v.

zakulísje -a s *občinstvu nevidni del odra za kulisami* **PRIM.:** krítna kulísa, zaódrje

ang.: backstage

fr.: backstage m.

ita.: backstage m., dietro le quinte m.

nem.: Hinterbühne f, hinter den Kulissen

zanni -ja [dzáni] m (ita.) commedia dell'arte *tip smešnega služabnika* **PRIM.:** Brigéla, Harlekín, Kolombína, Pulčinéla, Skaramúš

ang.: Zanni

fr.: zanni m.

ita.: Zanni m.

nem.: Zanni m

zaódrje -a s *občinstvu nevidni deli odra, ki z leve, desne in od zadaj obdajajo igralni prostor*

PRIM.: zakulisje

ang.: backstage, wings

fr.: backstage m.

ita.: backstage m.

nem.: Kulissen f pl.

zapís lučí -a -- m *zapis posameznih osvetlitev in lučnih sprememb v predstavi, kot jih določijo režiser, scenograf, oblikovalec luči* **PRIM.:** knjiga za električarje

ang.: light(ing) plan, light(ing) plot

fr.: conduite d'éclairage f.

ita.: piano delle luci m.

nem.: Beleuchtungsplan m

zaplèt -éta m **1.** v zgradbi drame *del dramskega dogajanja, v katerem se nasprotja med igro in nasprotno igro stopnjujejo* **PRIM.:** klasična zgrádba dráme, razplét, vŕh

ang.: complication, conflict, plot, rising action

fr.: intrigue f.

ita.: intreccio m., trama f.

nem.: Handlung f, Intrige f, Verwicklung f

2. po Aristotelu kar se zgodi od začetka dogajanja do trenutka, ko se junakova usoda nagne v srečo ali v nesrečo

ang.: complication, conflict, plot, rising action

fr.: intrigue f.

ita.: trama f.

nem.: Handlung f, Intrige f, Verwicklung f

GL.: komédijska zapléta

zaporédje ákcij -a -- s v zvezi z igralcem *dogovorjeni vrstni red odrskih akcij*

ang.: sequence of actions

fr.: séquence d'actions f.

ita.: sequenza delle azioni f.

nem.: Handlungsfolge f

zaprta forma -e -e ž v dramaturgiji *oblika zgradbe drame z zaokroženim, časovno, prostorsko strnjениm in logično sklenjenim dogajanjem* **PRIM.:** klasična zgrádba dráme, odpíta fórmá

ang.: closed form

fr.: forme fermée f.

ita.: forma chiusa f.

nem.: geschlossene Form f

zaprta predstáva -e -e ž → zaključena predstáva

zaprta scéna -e -e ž *scena iz treh sten s praktikabelskimi vrati, okni in stropom*

ang.: box set

fr.: scène fermée f.

ita.: scena chiusa f.

nem.: geschlossene Dekoration f

zaprti óder -ega ódra m → škálasti óder

zájra -e ž strok. pog. → efékt zárje

záse prisl. v didaskalijah oznaka za govorjenje nastopajočega s samim seboj, navadno tišje

PRIM.: sám (1), vstrán

ang.: to herself, to himself

fr.: à soi

ita.: a se stesso

nem.: für sich

zasébno gledališče -ega -a s gledališče, ki ga ustanovi in/ali financira zasebnik **PRIM.:**

državno gledališče

ang.: private theatre

fr.: théâtre privé m.

ita.: teatro privato m.

nem.: Privattheater n

zasédba -e ž 1. izbor igralcev, plesalcev, pevcev za posamezne vloge v uprizoritvi S:

razdelitev vlóg **PRIM.:** avdícija

ang.: casting

fr.: distribution f.

ita.: audizione f.

nem.: Besetzung f, Rollenbesetzung f, Rollenverteilung f

2. igralci, plesalci, pevci v določeni uprizoritvi

ang.: cast

fr.: distribution f.

ita.: cast m.

nem.: Besetzung f, Rollenbesetzung f, Rollenverteilung f

3. v gledališkem listu seznam dramskih oseb in imen nastopajočih

ang.: cast, dramatis personae

fr.: distribution f.

ita.: cast m.

nem.: Besetzung f, Rollenbesetzung f, Rollenverteilung f

GL.: alternacijska zasédba, drúga zasédba, dvójna zasédba, prèzasédba

zaséstí igralca -dem -- dov. izbrati igralca za vlogo v uprizoritvi, filmu

ang.: to cast v.

fr.: distribuer les rôles v.

ita.: affidare un ruolo all'attore v.

nem.: besetzen v.

zasnôva -e ž → ekspozícia

zástor zastôra m → zavésa

GL.: zástor páde

zástorček -čka m → harlekín (2)

zástorni óder -ega ódra m → zavésna scéna

zástor páde v didaskalijah oznaka za konec dejanja, predstave **PRIM.:** kônc

ang.: curtain (falls)

fr.: rideau m.

ita.: sipario m.

nem.: Vorhang fällt

zatemnínik -a m → regulátor

zatezálna vŕv -e vrví ž → vodílna vŕv

zaúpnik -a m nekdaj *dramski lik, ki sprejema ali posreduje zaupne podatke, pomembne za razvoj dramskega dogajanja* **PRIM.:** dojílja, služábnica

ang.: confidant

fr.: confident m.

ita.: confidente m.

nem.: Vertrauter m

zavésa -e ž v Evropi od antičnega rimskega gledališča naprej zagrinjalo, navadno iz tkanine, ki občinstvu pred predstavo ali med njo delno ali v celoti zakriva pogled na oder, likovno sooblikuje gledališko arhitekturo, scenografijo **S:** zástor **PRIM.:** avléum, sipária, sofita, zavésna scéna

ang.: curtain

fr.: rideau m.

ita.: sipario m.

nem.: Vorhang m

GL.: azbéstna zavésa, diagonálno razmíčna zavésa, dímna zavésa, dvížna zavésa, glávna zavésa, grška zavésa, inscenácia z zavésami, italijánska zavésa, klícati (igrálce) pred zavéso, línija glávne zavése, nagúbana zavésa, naslíkana zavésa, navijálna zavésa, némška zavésa, órske zavése, požárna zavésa, stránska zavésa, svetlôbna zavésa, vmésna zavésa, vódna zavésa, vodorávno razmíčna zavésa, wagnerjánska zavésa, Zavésa!

Zavésa! med vajo ukaz režiserja za dvig ali spust zaveso **PRIM.:** Lúč!, Temà!

ang.: Curtain!

fr.: Rideau !

ita.: Sipario!

nem.: Vorhang auf!, Vorhang zu!

zavésar -ja m odrski delavec, ki dviga in spušča glavno zaveso

ang.: curtain man

fr.: machiniste préposé au rideau m.

ita.: macchinista del sipario m.

nem.: Vorhangzieher m

zavésna scéna -e -e ž scena, oblikovaná z neposlikanimi, navadno černimi zavesami **S:** zastar. inscenácia z zavésami, zástorni óder **PRIM.:** órske zavése

ang.: curtain set, drapery set

fr.: scène entourée de rideaux noirs f.

ita.: inquadratura nera f.

nem.: einfacher Vorhang m, Vorhangszene f

zavirálni momènt -ega -ênta m v zgradbi drame odločitev ali dogodek, ki oteži, zadrži predvidljivi potek dogajanja **S:** retardácia, retardacíjski momènt **PRIM.:** momènt zádne napétosti

ang.: delaying moment, force of the final suspense

fr.: moment retardateur m.

ita.: momento di sospensione m.

nem.: Verzögerungsmoment n

zbirálni škrípec -ega -pca m škripec za uravnavanje mase protiuteži, scenskih elementov in lučne opreme preko vrvi pri vlaku in vrviščnih naprav

ang.: (head) block, loft block

fr.: moufle m.

ita.: manopola f.

nem.: Rolle f

zbòr zbôra m 1. zlasti v antičnem gledališču skupina nastopajočih, ki z govorom, petjem, plesom posega v dogajanje, ga razлага, komentira, izraža splošno veljavne moralne norme, ustvarja lirično razpoloženje PRIM.: ditirámb, zbórna recitácia

ang.: chorus

fr.: choeur m.

ita.: coro m.

nem.: Chor m

2. skupina plesalcev, pevcev, govorcev, ki nastopajo hkrati

ang.: choir, chorus

fr.: choeur m.

ita.: coro m.

nem.: Chor m

3. → ditirámski zbòr

GL.: ditirámski zbòr, gôvorni zbòr, vodíteljica zbôra, vodítelj zbôra, vódja zbôra

zboríst -a m nastopajoči v plesnem, pevskem, govornem zboru PRIM.: solist

ang.: chorist(er)

fr.: choriste m.

ita.: corista m.

nem.: Chorist m

zborístka -e ž nastopajoča v plesnem, pevskem, govornem zboru PRIM.: solístka

ang.: chorist(er)

fr.: choriste m.

ita.: corista f.

nem.: Choristin f

zbórna recitácia -e -e ž recitacija, pri kateri govorci hkrati usklajeno interpretirajo isto pesemske besedilo PRIM.: gôvorni zbòr (1), zbórno govorjêne

ang.: choral recitation

fr.: récitation chorale f.

ita.: recitazione corale f.

nem.: kollektive Rezitation f

zbórno govorjêne -ega -a s hkratno govorjenje istega besedila več nastopajočih PRIM.:

zbórna recitácia

ang.: choral speaking, speaking in unison

fr.: parler à l'unisson m.

ita.: parlare in coro v.

nem.: kollektives Sprechen n

zbôrovska dvorána -e -e ž dvorana za zborovske vaje

ang.: choir hall, chorus hall

fr.: salle de choeur f.

ita.: sala prove del coro f.

nem.: Chorhalle f

zelena soſita -e -e ž nekaj poslikano platno, ki sega od ene strani odra do druge in predstavlja kroſnje dreves **S:** líſtna soſita **PRIM.:** horizontna soſita

ang.: cut (foliage) border, (leaf) border

fr.: toile de fond verte f.

ita.: fondale dipinto m.

nem.: grün bemalte Soffitte f

zgodovina dráme -e -- ž veda, ki z metodami literarne zgodovine proučuje dramatiko, oblikovne in estetske značilnosti dramskih besedil v posameznih obdobjih, dramatike in njihove opuse, pojasnjuje zgodovinski razvoj posameznih dramskih zvrsti **PRIM.:** dramaturgija, gledališka teorija, gledališka zgodovina, teatrológia

ang.: history of drama

fr.: histoire du théâtre f.

ita.: storia del teatro f.

nem.: Theatergeschichte f

zgodovina gledališča -e -- ž → gledališka zgodovina

zgodovinska dráma -e -e ž 1. drama, ki prikazuje zgodovinske dogodke ali osebe, nacionalno preteklost za osvetlitev duhovne, moralne problematike **S:** histórična dráma, histórija (2) **PRIM.:** dokumentárno gledališče, krónika, zgodovinska tragéđija

ang.: historical drama

fr.: drame historique m.

ita.: dramma storico m.

nem.: Geschichtsdrama n, historisches Drama n

2. drama, ki obravnava filozofska vprašanja o zgodovini, njenem smislu, vlogi posameznika v zgodovinskem procesu **PRIM.:** dokumentárno gledališče

ang.: historical drama

fr.: drame historique m.

ita.: dramma storico m.

nem.: Geschichtsdrama n, historisches Drama n

zgodovinska tragéđija -e -e ž tragedija, ki obravnava zgodovinske dogodke in osebe, prikazuje tragičnega junaka kot nosilca in žrtev zgodovinskega dogajanja **PRIM.:** herójska tragéđija

ang.: historical tragedy

fr.: tragédie historique f.

ita.: tragedia storica f.

nem.: historische Tragödie f

zgodovinski kostúm -ega -a m → stílni kostúm

zgodovinski plés -ega -a m ples, ki je del kulturnega izročila **PRIM.:** stílni plés

ang.: historical dance, period dance

fr.: danse historique f.

ita.: danza storica f.

nem.: historischer Tanz m

zgoranje vrvíšče -ega -a s kovinska konstrukcija nad spodnjim vrvíščem, na katero je pritrjeno škripčevje drogovnih odrskih vlakov **PRIM.:** spodnje vrvíšče

ang.: upper grid

fr.: grand gril m.

ita.: graticcia f.

nem.: Rollenboden m

zgórjni délovni móst -ega -ega mostú m *delovni most za nakladanje in razkladanje protiuteži vlakov* S: nakladálni móst, zgórjni stránski móst PRIM.: spódnji délovni móst
ang.: loading floor
fr.: passerelle du dernier service de centre f.
ita.: passerella di servizio f.
nem.: Arbeitsgalerie f, zweite Arbeitsgalerie f

zgórjni stránski móst -ega -ega mostú m → zgórjni délovni móst

zgrádba dráme -e -e ž *zunanja in notranja razčlenjenost dramskega besedila in razporeditev posameznih delov v smiselnem celotu* S: arhitektónika dráme, zastar. dramatična zgrádba, zastar. dramátska zgrádba, drámska kompozícia, drámska struktúra (2), drámska zgrádba, grádnja drámskega dejánja, kompozícia dráme PRIM.: analitična dráma, éksodos, ekspozícia, momènt zádnje napétosti, razplèt, razsnôva, sintétična dráma, téhnika dráme, trágični momènt, vrh, zaplèt, zavirálni momènt
ang.: dramatic structure
fr.: structure dramatique f.
ita.: struttura drammatica f.
nem.: dramatische Komposition f, Dramenaufbau m
GL.: klásična zgrádba dráme, lineárna zgrádba dráme, nelineárna zgrádba dráme, nótranja zgrádba dráme, piramidálna zgrádba dráme, regulárna zgrádba dráme, téhnična zgrádba dráme, trikótka zgrádba dráme, zunánja zgrádba dráme

zložljiva kulísa -e -e ž *lažja premična kulisa, sestavljena iz dveh ali več med seboj povezanih zložljivih delov* S: paravánska kulísa
ang.: book-fold, book two-fold, French flat, Frenchman, French wing, two-fold, two-folding
fr.: châssis démontable m.
ita.: quinta smontabile f.
nem.: Klappkulisse f

zložljivi lútkovni óder -ega -ega ódra m *lutkovni oder, ki se lahko razstavi na manjše dele, primeren za potovanje* PRIM.: lútkovni paraván, potujóče gledališče
ang.: portable puppet theatre
fr.: théâtre de marionnettes démontable m.
ita.: teatro di marionette smontabile m.
nem.: mobile Puppentheaterbühne f

značaj -a m → karákter

značájska kómika -e -e ž → karaktérna kómika

zóžiti fókus -im -- dov. *zožiti snop svetlobe iz reflektorja*
ang.: to spot
fr.: serrer le faisceau v.
ita.: stringere il fascio di luce v.
nem.: Fokus enger anlegen v.

zráčnik -a m → dímlna lopúta

zunánja aktívnost -e -i ž v *zvezi z igralcem fizična dejavnost pri oblikovanju, predstavljivosti* vloga PRIM.: metóda fízične ákcije, nótranja aktívnost
ang.: stage business
fr.: activité externe f.
ita.: attività esterna f.
nem.: äußere Aktion f

zunánja zgrádba dráme -e -e -- ž zgradba drame glede na oblikovno razčlenjenost dogajanja na dejanja, prizore **S:** téhnična zgrádba dráme **PRIM.:** nótranja zgrádba dráme

ang.: external structure, form

fr.: structure externe f.

ita.: struttura esterna f.

nem.: äußerer Dramenaufbau m

zunánje ódrsko dogájanje -ega -ega -a s vidno in slišno dogajanje med uprizontvijo, odvisno od odrskih okoliščin **PRIM.:** nótranje ódrsko dogájanje

ang.: external action

fr.: action externe f.

ita.: azione esterna f.

nem.: äußere Bühnenhandlung f

zunánji portál -ega -a m → arhitektúrni portál

zvóčna kulísa -e -e ž glasba, zvoki, šumi, hrup, ropot, ki poudarjajo, ponazarjajo dogajanje v uprizontvi in ustvarjajo razpoloženje **S:** zvóčno ozádje **PRIM.:** atmosfêra, oblikováníje zvóka, ódrska glásba, razpoložênska glásba

ang.: soundscape, sound scenery

fr.: décors sonores m. pl.

ita.: scena sonora f.

nem.: Geräuschkulisse f

zvóčna opréma -e -e ž zvočna kulisa, zvočni efekti v gledališki predstavi, radijski, televizijski igri **PRIM.:** glásbeno oprémljanje, oblikováníje zvóka

ang.: sound (design)

fr.: arrangement de son m.

ita.: effetti sonori m.

nem.: Tongestaltung f, Ton- und Sounddesign n

zvóčna opremljeválka -e -e ž strokovnjakinja, ki izbere zvočno opremo za gledališko uprizontitev, film, radijsko, televizijsko igro **PRIM.:** glásbena opremljeválka, oblikoválka zvóka

ang.: sound designer

fr.: arrangeuse de son f.

ita.: tecnica del suono f.

nem.: Tongestalterin f

zvóčne gôvorne prvíne -ih -ih prvín ž mn. → slúšne gôvorne prvíne

zvóčni efékt -ega -a m **1.** učinek, dosežen z zvoki, ropoti, šumi za ponazarjanje posebnih naravnih pojavov (grom, dež), zvokov naprav (pok, eksplozija) v uprizontvi **S:** akústični efékt, tónski efékt **PRIM.:** arhív eféktov

ang.: acoustical effect, sound effect

fr.: effet sonore m.

ita.: effetto sonoro m.

nem.: Geräuscheffekt m, Klangeffekt m, Soundeffekt m

2. posnetek takih zvokov, ropota, šumov **PRIM.:** arhív eféktov

ang.: acoustical effect, sound effect

fr.: effet sonore m.

ita.: effetto sonoro m.

nem.: Geräuscheffekt m, Klangeffekt m, Soundeffekt (pogovorno) m

zvóčni filter -ega -tra m *naprava za spreminjanje frekvenčnega območja glasu*

ang.: sound filter

fr.: philtre sonore f.

ita.: filtro sonoro m.

nem.: Filterschalldämpfer m

zvóčni opremljevalec -ega -lca m *strokovnjak, ki izbere zvočno opremo za gledališko uprizoritev, film, radijsko, televizijsko igro* **PRIM.:** glásbeni opremljevalec, oblikoválec zvóka

ang.: sound designer

fr.: arrangeur de son m.

ita.: tecnico audio m.

nem.: Tongestalter m

zvóčno ozádje -ega -a s → zvóčna kulísa

zvrst zvrstí ž *gledališka, filmska dela s sorodnimi oblikovnimi in/ali vsebinskimi prvinami, estetiko, značilnim učinkom na občinstvo* **PRIM.:** gledalíška konvencija, komédijska tragédija, žánr

ang.: genre

fr.: genre m.

ita.: genere m.

nem.: Gattung f

žajfa -e ž žarg. → melodráma (3)

žaloígra -e ž zastar. → tragédija (2)

GL.: meščánska žaloígra

žalostinka -e ž v *antični tragediji žalna pesem, ki jo izmenično pojejo zbor in igralci* **S:** kómös

PRIM.: párodos, stajánka

ang.: komos

fr.: cômôs m.

ita.: comos m.

nem.: Komos m

žaluzíje pri refléktorju -ij -- -- ž mn. *režasti kovinski ščitnik, nameščen na sprednji del reflektorja za spremenjanje intenzivnosti svetlobnega snopa* **PRIM.:** írisna zaslónka, smúčna zaslónka

ang.: shutters

fr.: jalouses f. pl.

ita.: otturatori m. pl., persiane f. pl.

nem.: Jalousie f

žánr -a m *gledališka, zlasti filmska dela z ustaljenimi oblikovnimi in/ali vsebinskimi prvinami, estetiko, značilnim učinkom na občinstvo* **PRIM.:** akcijska komédijska dramaturgija, ganljívka, gledalíška poétika, grozljívka, komédijska, kriminálka, ljúdska ígra, sentimentálka, tragédija, zvrst

ang.: genre, type of drama

fr.: genre m.

ita.: genere m.

nem.: Genre n

žaromèt -éta m → refléktor

želézni repertoár -ega -ja m **1.** dela, ki jih gledališča zaradi priljubljenosti pogosto uvrščajo na program **PRIM.:** komerciálno gledalíšče, stálni repertoár

ang.: standard repertoire

fr.: répertoire populaire **m.**

ita.: repertorio del teatro **m.**

nem.: Grundrepertoire **n**

2. *vloge, ki igralcu izrazito ustrezajo in jih pogosto igra* **PRIM.:** igralska stróka

ang.: repertoire of favourites

fr.: répertoire de rôles favoris **m. pl.**

ita.: repertorio dell'attore **m.**

nem.: eiserner Bestand **m**

žénska krojáčnica -e -e ž *delavnica za izdelovanje ženskih kostumov* **S:** šivállica **PRIM.:**

gledalíške delávnice

ang.: costume (work)shop, wardrobe

fr.: atelier de costumes **m.**

ita.: laboratorio dei costumi **m.**

nem.: Damenschneiderei **f**, Kostümwerkstatt **f**, Schneidereiwerkstatt **f**

žépno gledališče -ega -a s v *Franciji gledališče s posebnim repertoarjem zaradi majhnih prostorskih ali/in igralskih zmogljivosti* **PRIM.:** kómorno gledališče, sôbno gledališče

ang.: pocket theatre

fr.: théâtre de poche **m.**

ita.: théâtre de poche **m.**

nem.: intimes Theater **n**

živa slíka -e -e ž **1.** *v ekspresivni drži nastopajočih ustavljenog dogajanje na odru* **S:** tableau

ang.: freeze, tableau (vivant)

fr.: tableau vivant **m.**

ita.: scena vivente **f.**

nem.: lebendes Bild **n**, Tableau vivant **n**

2. *negibna skupina oseb, ki z razporeditvijo, kostumi, rekviziti predstavlja značilen dogodek, zlasti iz znanih antičnih, svetopisemskih zgodb* **PRIM.:** pasijónska ígra

ang.: tableau (vivant)

fr.: tableau vivant **m.**

ita.: scena vivente **f.**

nem.: lebendes Bild **n**, Tableau vivant **n**

žive jáslíce -ih jáslíc ž mn. **1.** *v božičnem času živa slika o Kristusovem rojstvu*

ang.: live nativity scene

fr.: crèche vivante **f.**

ita.: presepe vivente **m.**

nem.: lebendige Krippe **f**

2. *v božičnem času uprizoritev, v kateri ljudje v kostumih ponazarjajo Kristusovo rojstvo*

PRIM.: božična ígra

ang.: live nativity scene

fr.: crèche vivante **f.**

ita.: presepe vivente **m.**

nem.: Krippenspiel **n**, lebendige Krippe **f**

žláhtna komedijántka -e -e ž *nagrada za najboljšo komedijantko na Dnevih komedije v Celju* **PRIM.:** Bórštnikov pŕstan

ang.: genteel comedienne*

fr.: illustre comédienne **f.**

ita.: illustre commediante **f.**

nem.: Die edle Komödiantin-Preis* m

žláhtni komedijánt -ega -a m nagrada za najboljšega komedijanta na Dnevih komedije v

Celju **PRIM.:** Bórštnikov pŕstan

ang.: genteel comedian*

fr.: illustre comédien m.

ita.: l'illustre commediante m.

nem.: Der edle Komödiant-Preis* m

žonglér -ja m 1. v srednjem veku, v Franciji potujoči pevec, glumač, plesalec, ki na trgih, dvorih zabava občinstvo z recitacijo, prepevanjem ob instrumentalni spremljavi **S:** jokulátor

PRIM.: ígrc

ang.: joculator (star.), jongleur, juggler (star.)

fr.: jongleur m.

ita.: giocogliere m.

nem.: Gaukler m

2. od 17. stol. naprej cirkuški artist, ki nastopa z metanjem in lovljenjem več predmetov hkrati

ang.: juggler

fr.: jongleur m.

ita.: giocogliere m.

nem.: Jongleur m

žvížanje -a s v zvezi z občinstvom izražanje pohvale nastopajočim z žvižgi ob glasnom ploskanju, vzklikanju ob koncu predstave, zlasti na premieri **PRIM.:** aplávz

ang.: booing, hissing

fr.: sifflement m.

ita.: fischiare m.

nem.: Pfeifen n

žvížgati -am nedov. **1.** v zvezi z občinstvom izražati pohvalo nastopajočim z žvižgi ob glasnom ploskanju, vzklikanju ob koncu predstave, zlasti na premieri **PRIM.:** aplávz, izžvížgati predstávo

ang.: to boo, to hiss

fr.: siffler v.

ita.: fischiare v.

nem.: pfeifen v.

2. v zvezi z občinstvom izražati nezadovoljstvo nad predstavo z žvižgi, vzkliki, navadno ob koncu predstave **PRIM.:** aplávz, izžvížgati predstávo, ovácia

ang.: to boos, to hiss

fr.: siffler v.

ita.: fischiare v.

nem.: buhen v., pfeifen v., zischen v.